

Matteuksen evankeliumi

Fiinbible

UUSI TESTAMENTTI

Kreikka – Hebreala - Suomi

Kreikka: Textus Receptus

Hebreala: Delitzsch New Testament
teksti + transliteraatio

Suomi: Toivo Koilo Suuri Ilosanoma
Suomen tunnustuksellisen kirkon
käännös 2017
Biblia 1776

MATTEUKSEN EVANKELIUMI

1 Luku

1. *TR* Βίβλος | *Biblos* Kirja γενέσεως | *geneseōs* syntymisen/ syntykirja Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesuksen Χριστοῦ | *Christou* Kristuksen υἱοῦ | *hyiou* pojan Δαβὶδ | *David* Daavidin υἱοῦ | *hyiou* pojan Ἀβραάμ | *Abraam* Abraamin/Aabrahamin

Delitzsch סֵפֶר | sefer תּוֹלְדוֹת | tol'dot יֵשׁוּעַ | JESHUA הַמְּשִׁיחַ | hamMashiach בֶּן־דָּוִד | ben-David בֶּן־אַבְרָהָם | ben-'Avraham

TKIS Jeesuksen Kristuksen — Daavidin pojan, Aabrahamin pojan sukuluettelo.

STLK Jeesuksen Kristuksen, Daavidin pojan, Aabrahamin pojan, syntykirja.

BIBLIA 1776 Jesuksen Kristuksen syntymäkirja, Davidin pojan, Abrahamin pojan.

2. *TR* Ἀβραάμ | *Abraam* Abraam / Aabraham ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἰσαάκ• | *Isaak* Iisakin Ἰσαὰκ | *Isaak* Iisak δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἰακώβ• | *Iakōb* Jaakobin Ἰακώβ | *Iakōb* ja Jaakob δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἰούδαν | *Ioudan* Juudan καὶ | *kai* ja τοὺς | *tous* ἀδελφοὺς | *adelfous* veljet αὐτοῦ• | *autou* hänen

Delitzsch אַבְרָהָם | 'Avraham הוֹלִיד | holid אֶת־יִצְחָק | 'et-Jitzchaq יִצְחָק | veJitzchaq הוֹלִיד | holid אֶת־יַעֲקֹב | 'et-Ja'akov יַעֲקֹב | veJa'akov הוֹלִיד | holid אֶת־יְהוּדָה | 'et-Jehudah וְאֶת־עַיִב | ve'et-'echaiv

TKIS Aabraham sai Iisakin, Iisak sai Jaakobin. Jaakob sai Juudan ja tämän veljet,

STLK Aabrahamille syntyi Iisak, Iisakille syntyi Jaakob, Jaakobille syntyi Juuda ja tämän veljet;

BIBLIA 1776 Abraham siitti Isaakin. Mutta Isaak siitti Jakobin. Jakob siitti Juudan, ja hänen veljensä,

3. *TR* Ἰούδας | *Ioudas* ja Juuda δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Φάρες | *Fares* Faareksen καὶ | *kai* ja τὸν | *ton* Ζαρά | *Zara* Seran / Saren ἐκ | *ek* τῆς | *tēs* Θάμαρ• | *Thamar* Taamarista Φάρες | *Fares* ja Faares δὲ | *de* ἐγέννησεν |

egennēsen sai tòn | *ton* Ἑσρώμ· | *Hesrōm* Esromin Ἑσρώμ | *Hesrōm* ja Esrom δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai tòn | *ton* Ἀράμ· | *Aram* Aramin

Delitzsch ויהודה | viJehuda הוליד | holid אֶת־פֶּרֶץ | 'et-Peretz וְ | ve'et זֶרַח | Zerach מִתָּמַר | mitTamar וּפֶרֶץ | uPeretz הוליד | holid אֶת־חֶצְרוֹן | 'et-Chetzron וְחֶצְרוֹן | veChetzron הוליד | holid אֶת־רָם | 'et-Ram

TKIS Juuda sai Faareen ja Seran Taamarista. Faares sai Esromin, Esrom sai Aramin.

STLK Juudalle syntyi Faares ja Sera Taamarista, Faareelle syntyi Esrom, Esromille syntyi Aram;

BIBLIA 1776 Juuda siitti Phareksen ja Saramin Tamarista. Phares siitti Hetsronin. Hetsron siitti Aramin.

4. *TR* Ἀράμ | *Aram* Aram δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai tòn | *ton* Ἀμιναδάβ· | *Aminadab* Aminadabin Ἀμιναδάβ | *Aminadab* ja Aminadab δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai tòn | *ton* Ναασσών· | *Naassōn* Naassonin Ναασσών | *Naassōn* ja Naasson δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai tòn | *ton* Σαλμών· | *Salmōn* Salmonin

Delitzsch וְרָם | veRam הוליד | holid אֶת־עַמִּינָדָב | 'et-'Amminadav וְעַמִּינָדָב | ve'Amminadav הוליד | holid אֶת־נַחֲשֹׁן | 'et-Nachshon וְנַחֲשֹׁן | veNachshon הוליד | holid אֶת־שַׁלְמוֹן | 'et-Salmon

TKIS Aram sai Aminadabin, Aminadab sai Nahassonin, Nahasson sai Salmonin.

STLK Aramille syntyi Aminadab, Aminadabille syntyi Nahasson, Nahassonille syntyi Salmon;

BIBLIA 1776 Aram siitti Aminadabin. Aminadab siitti Nahassonin. Nahasson siitti Salmonin.

5. *TR* Σαλμών | *Salmōn* ja Salmon δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai tòn | *ton* Βοὸζ | *Boodz* Booaksen ἐκ | *ek* τῆς | *tēs* Ῥαχάβ· | *Rachab* Raahabista Βοὸζ | *Boodz* ja Boogas δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai tòn | *ton* Ὠβηδ | *Obēd* Obedin ἐκ | *ek* τῆς | *tēs* Ῥούθ· | *Routh* Ruutista Ὠβηδ | *Obēd* ja Obed δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai tòn | *ton* Ἰεσσαί· | *Iessai* Iisain

Delitzsch וְשַׁלְמוֹן | veSalmon הוליד | holid אֶת־בֹּעַז | 'et-Bo'az מְרַחָב | meRachav

וּבְעֹז | uBo'az הוֹלִיד | holid אֶת־עֹבֵד | 'et-'Oved מְרוֹת | meRut וְעֹבֵד | ve'Oved
הוֹלִיד | holid אֶת־יִשָּׁי | 'et-Jishai

TKIS Salmon sai Booan Raahabista, Booas sai Oobedin Ruutista, Oobed sai Iisain,

STLK Salmonille syntyi Booas Raahabista, Booalle syntyi Oobed Ruutista, Oobedille syntyi Iisai;

BIBLIA 1776 Salmon siitti Boaksen Rahabista. Boas siitti Obedin Ruutista. Obed siitti Jessen.

6. **TR** Ἰεσσαὶ | *Iessai* ja Iisai δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Δαβὶδ |
David Daavidin τὸν | *ton* βασιλέα | *basilea* kuninkaan Δαβὶδ | *David* ja Daavid δὲ
| *de* ὁ | *ho* βασιλεὺς | *basileus* kuningas ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton*
Σολομῶντα | *Solomōnta* Salomonin ἐκ | *ek* τῆς | *tēs* τοῦ | *tou* (vaimosta) Οὐρίου·
| *Ouriou* Uurian

Delitzsch וְיִשָּׁי | veJishai הוֹלִיד | holid אֶת־דָּוִד | 'et-David הַמֶּלֶךְ | ham'melech דָּוִד
| veDavid הַמֶּלֶךְ | ham'melech הוֹלִיד | holid אֶת־שְׁלֹמֹה | 'et-Shelomoh מֵאִשֶּׁת |
me'eshet אִוְרִיָּה | 'Urija

TKIS Iisai sai Daavidin, kuninkaan. (Kuningas) Daavid sai Salomon Uurian vaimosta,

STLK Iisaille syntyi Daavid, kuningas. Daavidille syntyi Salomo Uurian vaimosta;

BIBLIA 1776 Jesse siitti kuningas Davidin. Kuningas David siitti Salomonin Urian emännästä.

7. **TR** Σολομῶν | *Solomōn* ja Salomon δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton*
Ῥοβοάμ· | *Roboam* Rehabeamin Ῥοβοάμ | *Roboam* ja Rehabeam δὲ | *de*
ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἀβιά· | *Abia* Abian Ἀβιά | *Abia* ja Abia δὲ |
de ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἀσά· | *Asa* Aasan

Delitzsch וְשְׁלֹמֹה | uShelomoh הוֹלִיד | holid אֶת־רַחֲבֵעָם | 'et-Rechabeam רַחֲבֵעָם
| uRechabeam הוֹלִיד | holid אֶת־אַבְיָה | 'et-'Avija וְאַבְיָה | va'Avija הוֹלִיד | holid
אֶת־אַסָּא | 'et-'Asa'

TKIS Salomo sai Rehabeamin, Rehabeam sai Abian, Abia sai Aasan,

STLK Salomolle syntyi Rehabeam, Rehabeamille syntyi Abia, Abialle syntyi Aasa;

BIBLIA 1776 Salomon siitti Rehabeamin. Rehabeam siitti Abian. Abia siitti Assan.

8. *TR* Ἀσὰ | *Asa* ja Aasa δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἰωσαφάτ· | *Iōsafat* Josafatin Ἰωσαφάτ | *Iōsafat* ja Josafat δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἰωράμ· | *Iōram* Jooramin Ἰωράμ | *Iōram* ja Jooram δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ὀζίαν· | *Odzian* Ussian

Delitzsch אַסָּא | ve'Asa' הוֹלִיד | holid אֶת־יְהוֹשָׁפָט | 'et-Jehoshafat יְהוֹשָׁפָט | viJehoshafat הוֹלִיד | holid אֶת־יֹרָם | 'et-Joram יֹרָם | veJoram הוֹלִיד | holid אֶת־יְזַיָּהוּ | 'et-'Uzzijahu

TKIS Aasa sai Joosafatin, Joosafat sai Jooramin, Jooram sai Ussian,

STLK Aasalle syntyi Joosafat, Joosafatille syntyi Jooram, Jooramille syntyi Ussia;

BIBLIA 1776 Assa siitti Josaphatin. Josaphat siitti Joramin. Joram siitti Ussian.

9. *TR* Ὀζίας | *Odzias* ja Ussia δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἰωαθάμ· | *Iōatham* Jootamin Ἰωάθαμ | *Iōatham* ja Jootam δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἀχάζ· | *Achadz* Aahaksen Ἀχάζ | *Achadz* ja Aahas δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἐzekίαν· | *Hedzekian* Hiskian

Delitzsch יְזַיָּהוּ | ve'Uzzijahu הוֹלִיד | holid אֶת־יֹתָם | 'et-Jotam יֹתָם | veJotam הוֹלִיד | holid אֶת־אֲחָז | 'et-'Achaz אֲחָז | ve'Achaz הוֹלִיד | holid אֶת־יְחִזְקִיָּהוּ | 'et-jeChizqijahu

TKIS Ussia sai Jootamin, Jootam sai Aahaan, Aahaa sai Hiskian,

STLK Ussialle syntyi Jootam, Jootamille syntyi Aahas, Aahaalle syntyi Hiskia;

BIBLIA 1776 Ussia siitti Jotamin. Jotam siitti Akaksen. Akas siitti Etsekian.

10. *TR* Ἐzekίας | *Hedzekias* ja Hiskia δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Μανασσῆ· | *Manassē* Manassen Μανασσῆς | *Manassēs* ja Manasse δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἀμών· | *Amōn* Aamonin Ἀμών | *Amōn* ja Aamon δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἰωσίαν· | *Iōsian* Joosian

Delitzsch ויחזקיהו | viChizqijahu הוליד | holid אֶת־מְנַשֶׁה | 'et-Menash'sheh וּמְנַשֶׁה | uMenash'sheh הוליד | holid אֶת־אֲמוֹן | 'et-'Amon וְאֲמוֹן | ve'Amon הוליד | holid אֶת־יֹשִׁיָּהוּ | 'et-Joshijahu

TKIS Hiskia sai Manassen, Manasse sai Aamonin, Aamon sai Joosian.

STLK Hiskialle syntyi Manasse, Manasselle syntyi Aamon, Aamonille syntyi Joosia;

BIBLIA 1776 Etsekia siitti Manassen. Manasse siitti Amonin. Amon siitti Josian.

11. *TR* Ἰωσίας | *Iōsias* ja Joosia δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἰεχονίαν | *Iechonian* Jekonjan καὶ | *kai* ja τοὺς | *tous* ἀδελφοὺς | *adelfous* veljensä αὐτοῦ | *autou* hänen ἐπὶ | *epi* τῆς | *tēs* μετοικεσίας | *metoikesias* siirtämisen aikoina Βαβυλῶνος | *Babylōnos* Babylonian

Delitzsch ויֹשִׁיָּהוּ | veJoshijahu הוליד | holid אֶת־יֶעֱחַן | 'et-Jechan'jahu וְאֶת־יֶעֱחַי | ve'et-'echaiv לְעֵת | le'et גְּלוֹת | galut בְּבָבֶל | Babel

TKIS Joosia sai Jekonjan ja hänen veljensä Babyloniin siirtämisen aikoina.

STLK Joosialle syntyi Jekonja ja tämän veljet Babyloniin siirtämisen aikoihin.

BIBLIA 1776 Josia siitti (Jojakimin. Jojakim siitti) Jekonian ja hänen veljensä, Babelin vankiudessa.

12. *TR* μετὰ | *meta* ja jälkeen δὲ | *de* τὴν | *tēn* μετοικεσίαν | *metoikesian* siirtämisen Βαβυλῶνος | *Babylōnos* Babyloniin Ἰεχονίας | *Iechonias* Jekonja ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Σαλαθιήλ· | *Salathiēl* Sealtielin Σαλαθιήλ | *Salathiēl* ja Sealtiel δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ζοροβάβελ· | *Zorobabel* Serubbaabelin

Delitzsch וְאֶת־רֵי | vea'charei גְּלוֹתָם | gelotam בְּבָבֶל | Babela הוליד | holid כְּנִיָּהוּ | Jechan'jahu אֶת | 'et אֶת־לְאֵלִי | She'alti'el הוליד | holid אֶת־זְרַבְבֶּל | 'et-Zerubbavel

TKIS Babyloniin siirtämisen jälkeen Jekonja sai Sealtielin, Sealtiel sai Serubbaabelin,

STLK Babyloniin siirtämisen jälkeen Jekonjalle syntyi Sealtiel, Sealtielille syntyi Serubbaabel;

BIBLIA 1776 Mutta Babelin vankiuden jälkeen siitti Jekonia Sealtielin. Sealtiel siitti Zorobabelin.

13. *TR* Ζοροβάβελ | *Zorobabel* ja Serubbaabel δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἀβιούδ· | *Abioud* Abiudin Ἀβιούδ | *Abioud* ja Abiud δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἐλιακεῖμ· | *Eliakeim* Eljakimin Ἐλιακεῖμ | *Eliakeim* ja Eljakim δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἀζώρ· | *Adzōr* Asorin

Delitzsch זְרֻבָבֶל | uZerubbavel הוֹלִיד | holid אֶת־אֲבִיהוּד | 'et-'Avihud אֶת־אֲבִיהוּד | va'Avihud הוֹלִיד | holid אֶת־אֱלִיאִקִים | 'et-'Eljaqim אֶת־אֱלִיאִקִים | ve'Eljaqim הוֹלִיד | holid אֶת | 'et אֶזְרָר | 'Azzur

TKIS Serubbaabel sai Abiudin, Abiud sai Eljakimin, Eljakim sai Asorin,

STLK Serubbaabelille syntyi Abiud, Abiudille syntyi Eljakim, Eljakimille syntyi Asor;

BIBLIA 1776 Zorobabel siitti Abiudin. Abiud siitti Eliakimin. Eliakim siitti Asorin.

14. *TR* Ἀζώρ | *Adzōr* ja Asor δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Σαδῶκ· | *Sadōk* Saadokin Σαδῶκ | *Sadōk* ja Saadok δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἀχείμ· | *Achein* Akimin Ἀχείμ | *Achein* ja Akim δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἐλιούδ· | *Elioud* Eliudin

Delitzsch אֶזְרָר | ve'Azzur הוֹלִיד | holid אֶת־צָדוֹק | 'et-Tzadoq אֶת־צָדוֹק | veTzadoq הוֹלִיד | holid אֶת־יָכִין | 'et-Jachin אֶת־יָכִין | veJachin הוֹלִיד | holid אֶת־אֱלִיהוּד | 'et-'Elihud

TKIS Asor sai Saadokin, Saadok sai Akimin, Akim sai Eliudin,

STLK Asorille syntyi Saadok, Saadokille syntyi Akim, Akimille syntyi Eliud;

BIBLIA 1776 Asor siitti Sadokin. Sadok siitti Akimin. Akim siitti Eliudin.

15. *TR* Ἐλιούδ | *Elioud* ja Eliud δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἐλεάζαρ· | *Eleadzar* Eleasarin Ἐλεάζαρ | *Eleadzar* ja Eleasar δὲ | *de* ἐγέννησεν |

egennēsen sai τὸν | *ton* Ματθάν· | *Matthan* Mattanin Ματθάν | *Matthan* ja Mattan δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἰακώβ· | *Iakōb* Jaakobin

Delitzsch וְאֶלְיָהוּד | ve'Elihud הוֹלִיד | holid אֶת־אֶלְעָזָר | 'et-'Eleazar וְאֶלְעָזָר | ve'Eleazar הוֹלִיד | holid אֶת־מַטְתָן | 'et-Mattan וּמַטְתָן | uMattan הוֹלִיד | holid אֶת־יַעֲקֹב | 'et-Ja'akov

TKIS Eliud sai Eleasarin, Eleasar sai Mattanin, Mattan sai Jaakobin,

STLK Eliudille syntyi Eleasar, Eleasarille syntyi Mattan, Mattanille syntyi Jaakob;

BIBLIA 1776 Eliud siitti Eleatsarin. Eleatsar siitti Matanin. Matan siitti Jakobin.

16. *TR* Ἰακώβ | *Iakōb* ja Jaakob δὲ | *de* ἐγέννησεν | *egennēsen* sai τὸν | *ton* Ἰωσήφ | *Iōsēf* Joosefin τὸν | *ton* ἄνδρα | *andra* miehen Μαρίας | *Marias* Marian ἐξ | *eks* ἧς | *hēs* josta ἐγεννήθη | *egennēthē* syntyi Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ὁ | *ho* λεγόμενος | *legomenos* jota kutsutaan Χριστός | *Christos* Kristukseksi

Delitzsch וַיַּקְבֵּ | veJa'akov הוֹלִיד | holid אֶת־יוֹסֵף | 'et-Josef בַּעַל | ba'al מְרִיָם | Mirjam אֲשֶׁר | 'asher מִמְנַה | mimmenna נוֹלַד | nolad יֵשׁוּעַ | JESHUA הַנִּקְרָא | hanniqra' מְשִׁיחַ | Mashiach

TKIS Jaakob sai Joosefin, sen Marian miehen, josta syntyi Jeesus, jota kutsutaan Kristukseksi.

STLK Jaakobille syntyi Joosef, Marian mies, hänen, josta syntyi Jeesus, jota kutsutaan Kristukseksi.

BIBLIA 1776 Jakob siitti Josephin, Marian miehen, josta (Mariasta) on syntynyt Jesus, joka kutsutaan Kristus.

17. *TR* Πᾶσαι | *pasai* niin kaikki οὖν | *oun* αἱ | *hai* γενεαὶ | *geneai* sukupolvet ἀπὸ | *apo* Ἀβραάμ | *Abraam* Aabrahamista ἕως | *eōs* asti Δαβὶδ | *David* Daavidiin γενεαὶ | *geneai* sukupolvia δεκατέσσαρες· | *dekatessares* neljätoista καὶ | *kai* ja ἀπὸ | *apo* Δαβὶδ | *David* Daavidista ἕως | *eōs* asti τῆς | *tēs* μετοικεσίας | *metoikesias* siirtämiseen Βαβυλῶνος | *Babylōnos* Babyloniaan γενεαὶ | *geneai* sukupolvia δεκατέσσαρες· | *dekatessares* neljätoista καὶ | *kai* ja ἀπὸ | *apo* τῆς | *tēs* μετοικεσίας | *metoikesias* siirtämisestä Βαβυλῶνος | *Babylōnos* Babyloniin ἕως

| *eōs* asti τοῦ | *tou* Χριστοῦ | *Christou* Kristukseen γενεᾷ | *geneai* sukupolvia δεκατέσσαρες | *dekateσσαres* neljätoista

Delitzsch וְהִנֵּה | ve'hinneh כָּל־הַדֹּרוֹת | kol-hadorot מִן־אַבְרָהָם | min-'Avraham עַד־דָּוִד | 'ad-David אַרְבַּעַה | 'arba'a עֶשֶׂר | 'asar דֹּרוֹת | dorot וּמִן־דָּוִד | umin-David עַד־גָּלוּת | 'ad-galut בְּבֶלְ | Bavel אַרְבַּעַה | 'arba'a עֶשֶׂר | 'asar דֹּרוֹת | dorot וַיְמִיעַת | dorot גָּלוּת | galut בְּבֶלְ | Bavel עַד־הַמָּשִׁיחַ | 'ad-hamMashiach אַרְבַּעַה | 'arba'a עֶשֶׂר | 'asar דֹּרוֹת | dorot

TKIS Näin kaikki sukupolvet Aabrahamista Daavidiin ovat neljätoista polvea ja Daavidista Babyloniin siirtämiseen neljätoista polvea ja Babyloniin siirtämisestä Kristukseen neljätoista polvea.

STLK Näin on sukupolvia Aabrahamista Daavidiin kaikkiaan neljätoista polvea, ja Daavidista Babyloniin siirtämiseen neljätoista polvea, ja Babyloniin siirtämisestä Kristukseen asti neljätoista polvea.

BIBLIA 1776 Niin ovat kaikki polvet Abrahamista Davidiin asti neljätoistakymmentä polvea; Davidista Babelin vankiuteen myös neljätoistakymmentä polvea, ja Babelin vankiudesta Kristukseen asti neljätoistakymmentä polvea.

18. *TR* τοῦ | *tou* δὲ | *de* mutta Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesuksen Χριστοῦ | *Christou* Kristuksen ἢ | *hē* γέννησις | *gennēsis* syntymä οὕτως | *houtōs* näin ἦν | *ēn* oli μνηστευθείσης | *mnēsteutheisēs* sillä kihlattuna γὰρ | *gar* τῆς | *tēs* μητρὸς | *mētros* äitinsä αὐτοῦ | *autou* Hänen Μαρίας | *Marias* Maria τῷ | *tō* Ἰωσήφ | *Iōsēf* Joosefille πρὶν | *prin* ennen ἢ | *ē* συνελθεῖν | *synelthein* yhteenmenemistään αὐτοὺς | *autous* heidän εὐρέθη | *heurethē* havaittiin ἐν | *en* γαστρὶ | *gastri* raskaana ἔχουσα | *echousa* olevan ἐκ | *ek* Πνεύματος | *Pneumatōs* Hengestä Ἁγίου | *Hagiou* Pyhästä

Delitzsch וְהִלְדֵּת | vehulledet יֵשׁוּעַ | JESHUA הַמָּשִׁיחַ | hamMashiach כֹּה | koh הַיְתָה | hajata מִרְיָם | Mirjam אִמּוֹ | 'immo אַרְשָׁה | 'oresa לְיוֹסֵף | le'Josef וּבְטָרְם | uveterem יָבֵא | javo' אֵלֶיהָ | 'eleha נִמְצְאתָ | nimtze't הָרָה | hara לְרוּחַ | le'Ruach הַקֹּדֶשׁ | haQodesh

TKIS Jeesuksen Kristuksen syntymä oli näin: Hänen äitinsä Marian ollessa kihlattuna Joosefille, havaittiin hänen ennen heidän yhteenmenoan olevan raskaana

Pyhästä Hengestä.

STLK Jeesuksen Kristuksen syntyminen oli näin. Kun hänen äitinsä Maria oli kihlattu Joosefille, huomattiin hänen ennen heidän menoaan yhteen olevan raskaana Pyhästä Hengestä.

BIBLIA 1776 Jeesuksen Kristuksen syntymys oli näin: koska Maria hänen äitinsä oli Josephiin kihlattu, ennen kuin he yhteen tulivat, löydettiin hän raskaaksi Pyhästä Hengestä.

19. **TR** Ἰωσήφ | *Iōsēf* mutta Joosef δὲ | *de* ὁ | *ho* ἀνὴρ | *anēr* miehensä αὐτῆς | *autēs* hänen δίκαιος | *dikaios* hurskas ὢν | *ōn* oli καὶ | *kai* ja μὴ | *mē* ei θέλων | *thelōn* tahtonut αὐτήν | *autēn* häntä παραδειγματίσαι | *paradeigmatisai* saattaa julkiseen häpeään ἐβουλήθη | *eboulēthē* aikoen λάθρα | *lathra* salaa ἀπολῦσαι | *apolysai* hylätä αὐτήν | *autēn* hänet

Delitzsch וְיֹסֵף | veJosef בְּבָלָהַ | ba'lah הַיְהוָה | haja שִׁישׁ | 'ish צַדִּיק | tzadiq אֶלְוֵלוֹ | velo' אַבָּהָא | 'ava תַּתְּתָלָה | le'tittah לְבַוֵּז | lavuz מְאִיר | vajjo'mer בְּלִבְבֵי | belibbo הַלְשָׁלָה | le'shallechah בְּסִטְרָה | bassater

TKIS Mutta kun Joosef, hänen miehensä, oli hurskas eikä halunnut saattaa häntä häpeään, hän aikoi salaisesti hylätä hänet,

STLK Mutta kun Joosef, hänen miehensä, oli hurskas, ja koska hän ei tahtonut saattaa häntä häpeään, hän aikoi hylätä hänet salaa.

BIBLIA 1776 Mutta että Joseph hänen miehensä oli hurskas ja ei tahtonut häntä huutoon saattaa, ajatteli hän salaisesti hyljätä hänen.

20. **TR** ταῦτα | *tauta* ja näitä δὲ | *de* αὐτοῦ | *autou* hänen ἐνθυμηθέντος | *enthymēthentos* ajatellessaan ἰδοῦ | *idou* katso ἄγγελος | *aggelos* enkeli Κυρίου | *Kyriou* Herran κατ' | *kat* ὄναρ | *onar* unessa ἐφάνη | *efanē* ilmestyi αὐτῷ | *autō* hänelle λέγων | *legōn* sanoen Ἰωσήφ | *Iōsēf* Joosef υἱὸς | *hyios* poika Δαβίδ | *David* Daavidin μὴ | *mē* älä φοβηθῆς | *fobēthēs* pelkää παραλαβεῖν | *paralabein* ottaa luoksesi Μαριάμ | *Mariam* Mariaa τὴν | *tēn* γυναῖκά | *gynaika* vaimoasi σου | *sou* sinun τὸ | *to* γὰρ | *gar* sillä ἐν | *en* αὐτῇ | *autē* hänessä γεννηθὲν | *gennēthen* siinnyt ἐκ | *ek* Πνεύματος | *Pneumatos* Hengestä ἐστιν | *estin* on Ἁγίου· | *Hagiu* Pyhästä

Delitzsch הוא | hu' | חשב | chshev | כזאת | kazot | והנה | ve'hinneh | מלאך | mal'ach | יהוה | JAHWEH | נראה | nir'a | אליו | 'elaiv | בחלום | bachalom | ויאמר | vajjo'mar | יוסף | Josef | בן־דוד | ben-David | אל־תירא | 'al-tira' | מכנס | mikkenos | יסוף | 'elecha | את | 'et | מרים | Mirjam | אשתך | 'ishtecha | כי | ki | אשר | 'asher | הרה | hora | בה | vah | מרותך | meRuach | הקדש | haQodesh | הוא | hu'

TKIS Mutta hänen tätä ajatellessaan, katso, Herran enkeli ilmestyi hänelle unessa sanoen: ”Joosef, Daavidin poika, älä pelkää ottaa luoksesi Mariaa, vaimoasi, sillä se mikä hänessä on siinnyt, on Pyhästä Hengestä.

STLK Mutta kun hän tätä ajatteli, katso, hänelle ilmestyi unessa Herran enkeli, joka sanoi: ”Joosef, Daavidin poika, älä pelkää ottaa luoksesi Mariaa, vaimoasi, sillä se, mikä hänessä on siinnyt, on Pyhästä Hengestä.

BIBLIA 1776 Kuin hän näitä ajatteli, katso, niin Herran enkeli ilmestyi hänelle unessa ja sanoi: Joseph, Davidin poika! älä pelkää ottaakses Mariaa puolisoas tykö; sillä se, mikä hänessä on siinnyt, on Pyhästä Hengestä.

21. *TR* τέξεται | *teksetai* ja hän synnyttää δὲ | *de* υἱὸν | *hyion* pojan καὶ | *kai* ja καλέσεις | *kaleseis* annat τὸ | *to* ὄνομα | *onoma* nimeksi αὐτοῦ | *autou* Hänelle Ἰησοῦν· | *Iēsoun* Jeesus αὐτός | *autos* sillä Hän γὰρ | *gar* σώσει | *sōsei* on pelastava τὸν | *ton* λαὸν | *laon* kansansa αὐτοῦ | *autou* Hänen ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* ἁμαρτιῶν | *hamartiōn* synneistään αὐτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch והיא | vehi' | ילדת | joledet | בן | ben | וקראת | veqara'ta | את־שמו | 'et-shemo | ישוע | JESHUA | כי | ki | הוא | hu' | יושע | joshia' | את־שמו | 'et-'ammo | מעונותיהם | me'avonoteihem

TKIS Hän on synnyttävä pojan, ja sinun on annettava Hänelle nimi Jeesus, sillä Hän on vapahtava kansansa heidän synneistään.”

STLK Hän on synnyttävä pojan, ja sinun on annettava hänelle nimi Jeesus, sillä hän on vapahtava kansansa heidän synneistään.”

BIBLIA 1776 Ja hänen pitää synnyttämän Pojan, jonka nimen sinun pitää kutsuman Jesus; sillä hän on vapahtava kansansa heidän synneistänsä.

22. *TR* τοῦτο | *touto* ja tämä δὲ | *de* ὅλον | *holon* kaikki γέγονεν | *gegonen* on tapahtunut ἵνα | *hina* että πληρωθῆ | *plērōthē* täytyisi τὸ | *to* minkä ῥηθὲν |

rēthen on puhunut ὑπὸ | *hypo* τοῦ | *tou* Κυρίου | *Kyriou* Herra διὰ | *dia* kautta τοῦ | *tou* προφήτου | *profētou* profeetan λέγοντος | *legontos* joka sanoo

Delitzsch וַתְּהִי כֹל־זוֹת לְמַלְלוֹת אֵת | va'tehi chol-zot לְמַלְלוֹת אֵת | le'mallot אֵת | 'et אֲשֶׁר־דִּבֶּר | 'asher-diber הַזֶּה | JAHWEH בְּיַד | bejad הַנְּבִיא | hannavi' לְאֹמַר | le'mor

TKIS Mutta tämä kaikki on tapahtunut, jotta toteutuisi, mitä Herra on puhunut profeetan välityksellä, joka sanoo:

STLK Tämä kaikki on tapahtunut, että kävisi toteen, minkä Herra on puhunut profeetan kautta, joka sanoo:

BIBLIA 1776 Mutta tämä on kaikki tapahtunut, että täytettäisiin, mitä Herralta on sanottu prophetan kautta, joka sanoo:

23. **TR** Ἰδοῦ | *idou* katso ἢ | *hē* παρθένος | *parthenos* neitsyt ἐν | *en* γαστρὶ | *gastri* raskaaksi ἔξει | *eksei* tulee καὶ | *kai* ja τέξεται | *teksetai* synnyttää υἰόν | *hyion* pojan καὶ | *kai* ja καλέσουσι | *kalesousi* annetaan τὸ | *to* ὄνομα | *onoma* nimi αὐτοῦ | *autou* Hänelle Ἐμμανουήλ | *Emmanouēl* Immanuel ὃ | *ho* joka ἐστὶ | *esti* on μεθερμηνευόμενον | *methermēneuomenon* käännettynä Μεθ' | *meth* kanssamme ἡμῶν | *hēmōn* meidän ὁ | *ho* on Θεός | *Theos* Jumala

Delitzsch הִנֵּה | hinneh הַעֲלֵמָה | ha'alma הָרָה | hara וַיִּלְדֶּת | vejoledet בֶּן | ben וַיִּקְרָא | veqare'u וַיִּמְוָשׁ | shemo לְאֵל | 'Immanu'el אֲשֶׁר | 'asher וַיִּשְׁוֶה | perusho לְאֵל | ha'El עַמָּנוּ | 'immanu

TKIS ”Katso neitsyt tulee raskaaksi ja synnyttää pojan ja Hänelle annetaan nimi Immanuel”, mikä käännettynä on ”Jumala kanssamme”.

STLK "Katso, neitsyt tulee raskaaksi ja synnyttää pojan, ja tälle annetaan nimi Immanuel", mikä on käännettynä: Jumala meidän kanssamme.

BIBLIA 1776 Katso, neitseen pitää raskaaksi tuleman ja synnyttämän Pojan, ja hänen nimensä pitää kutsuttaman Emmanuel; se on niin paljo sanottu: Jumala meidän kanssamme.

24. **TR** διεγερθεὶς | *diegertheis* ja herättyään δὲ | *de* ὁ | *ho* Ἰωσήφ | *Iōsēf* Joosef ἀπὸ | *apo* τοῦ | *tou* ὕπνου | *hypnou* unesta ἐποίησεν | *epoiēsen* teki ὡς | *hōs* niinkuin προσέταξεν | *prosetaksen* oli käskenyt αὐτῷ | *autō* häntä ὁ | *ho* ἄγγελος

| *aggelos* enkeli Κυρίου· | *Kyriou* Herran και | *kai* ja παρέλαβε | *parelabe* otti luokseen τὴν | *tēn* γυναῖκα | *gynaika* vaimonsa αὐτοῦ | *autou*

Delitzsch וַיִּיקַח | vajjiqatz יוֹסֵף | Josef מִשְׁנָתוֹ | mish'shenato וַיֵּצֵא | vajja'as כְּאֲשֶׁר | ka'asher צִוְּיָהּ | tzivuahu מַלְאָךְ | mal'ach הַיְהוָה | JAHWEH וַיִּיקַח | vajjiqach אֶלְיָו | 'elaiv אֶת־אִשְׁתּוֹ | 'et-'ishto

TKIS Herättyään unesta Joosef teki niin kuin Herran enkeli oli häntä käsenyt ja otti luokseen vaimonsa,

STLK Herättyään unesta Joosef teki, kuten Herran enkeli oli käsenyt hänen tehdä, ja otti vaimonsa luokseen

BIBLIA 1776 Kuin Joseph unesta heräsi, niin hän teki kuin Herran enkeli hänen käski, ja otti puolionsa tykönsä,

25. *TR* και | *kai* ja ουκ | *ouk* ei ἐγίνωσκεν | *eginōsken* yhtynyt αὐτὴν | *autēn* häneen ἕως | *heōs* siihen asti kunnes οὗ | *hou* hän ἔτεκε | *eteke* synnytti τὸν | *ton* υἱόν | *hyion* poikansa αὐτῆς | *autēs* τὸν | *ton* πρωτότοκον· | *prōtotokon* esikoisensa και | *kai* ja ἐκάλεσε | *ekalese* antoi τὸ | *to* ὄνομα | *onoma* nimen αὐτοῦ | *autou* Hänelle ἸΗΣΟΥΝ | *Iēsoun* JEESUS

Delitzsch וַיֵּלֶךְ | velo' הַבְּרִי | jeda'ah בְּרִי | 'ad בְּיָלְדָהּ | ki-jaleda בֶּן | ben אֶת־הַבְּכוֹרָה | 'et-bechorah וַיִּיקְרָא | vajjiqra' אֶת־שְׁמוֹ | 'et-shemo וַיִּשְׁמֵהּ | JESHUA

TKIS eikä yhtynyt häneen ennen kuin hän oli synnyttänyt pojan (esikoisensa). Ja hän antoi Hänelle nimen Jeesus.

STLK eikä yhtynyt häneen, ennen kuin Maria oli synnyttänyt pojan, ja hän antoi hänelle nimen Jeesus.

BIBLIA 1776 Ja ei tuntenut häntä, siihenasti kuin hän poikansa esikoisensa synnytti, ja kutsui hänen nimensä Jesus.

2 Luku

1. *TR* τοῦ | *tou* ja kun δὲ | *de* Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesus γεννηθέντος | *gennēthentos* oli syntynyt ἐν | *en* Βηθλεὲμ | *Bēthleem* Beetlehemissä τῆς | *tēs* Ἰουδαίας | *Ioudaias* Juudeassa ἐν | *en* ἡμέραις | *hēmerais* päivinä Ἡρώδου | *Hērōdou* Herodeksen τοῦ

| *tou* βασιλέως | *basileōs* kuninkaan idού | *idou* katso μάγοι | *magoi* tietäjiä ἀπό
| *apo* ἀνατολῶν | *anatolōn* itämailta παρεγένοντο | *paregenonto* tuli εἰς | *eis*
Ἱεροσόλυμα | *Ierosolyma* Jerusalemiin

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כַּאֲשֶׁר | ka'asher נִלְאָד | nolad יֵשׁוּעַ | JESHUA בְּבֵית־לֶחֶם
| beBeit-lechem יְהוּדָה | Jehudah בְּיָמֵי | bimei הֶרֶדוֹס | Horedos הַמֶּלֶךְ |
ham'melech וַיָּבֹאוּ | vajjavo'u מִגּוּשִׁים | megushim מִמְּרָץ | me'erez מִזְרַח |
mizrach יְרוּשָׁלַיִם | Jerushalajema לְאֵמֹר | le'mor

TKIS Kun Jeesus oli syntynyt Juudean Beetlehemissä kuningas Herodeksen aikana,
Katso, tietäjiä tuli itämailta Jerusalemiin,

STLK Kun Jeesus oli syntynyt Juudean Beetlehemissä kuningas Herodeksen aikana,
katso, tietäjiä tuli Idän mailta Jerusalemiin,

BIBLIA 1776 Koska siis Jesus syntynyt oli Betlehemissä Juudan maalla, kuningas
Herodeksen aikaan, katso, tietäjät tulivat idästä Jerusalemiin ja sanoivat:

2. *TR* λέγοντες | *legontes* sanoen Ποῦ | *pou* missä ἐστὶν | *estin* on ὁ | *ho* Hän
τεχθεὶς | *techtheis* äsken syntynyt βασιλεὺς | *basileus* kuningas τῶν | *tōn*
Ἰουδαίων | *Ioudaiōn* juutalaisten εἶδομεν | *eidomen* sillä näimme γὰρ | *gar* αὐτοῦ
| *autou* Hänen τὸν | *ton* ἀστέρα | *astera* tähtensä ἐν | *en* τῇ | *tē* ἀνατολῇ |
anatolē itämailla καὶ | *kai* ja ἦλθομεν | *elthomen* tulimme προσκυνῆσαι |
proskynēsai kumartaen rukoilemaan αὐτῷ | *autō* häntä

Delitzsch וַיְהִי | 'ajeh מֶלֶךְ | melech הַיְהוּדִים | haJehudim הַנִּלְאָד | hannolad כִּי | ki
רָאִינוּ | ra'inu אֶת־כּוֹכָבוֹ | 'et-kochavo בַּמִּזְרָח | bammizrach וַיָּבֹאוּ | vannavo'
לְהִשְׁתַּחֲוֹת | le'hishtachavot לוֹ | lo

TKIS ja he sanoivat: ”Missä on se äsken syntynyt juutalaisten kuningas? Sillä
näimme Hänen tähtensä itämailla, ja tulimme osoittamaan Hänelle kunnioitusta”

STLK ja he sanoivat: "Missä on äsken syntynyt juutalaisten kuningas? Sillä me
näimme hänen tähtensä Idän mailla ja olemme tulleet häntä kumartamaan."

BIBLIA 1776 Kussa on se syntynyt Juudalaisten kuningas? sillä me näimme hänen
tähtensä idässä, ja tulimme häntä kumartaen rukoilemaan.

3. *TR* ἀκούσας | *akousas* sen kuullessaan δὲ | *de* Ἡρώδης | *Hērōdēs* Herodes ὁ |

ho βασιλεὺς | *basileus* kuningas ἐταράχθη | *etarachthē* pelästyi καὶ | *kai* ja πᾶσα | *pasa* koko Ἱεροσόλυμα | *Ierosolyma* Jerusalem μετ' | *met* kanssaan αὐτοῦ | *autou* hänen

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּשִׂמּוֹא' | kishmoa' הַיְרֻדֹס | Horedos הַמֶּלֶךְ | ham'melech אֶת־דִּבְרֵיהֶם | 'et-divreihem וַיִּבְהַל | vajibbahel הוּא | hu' וְכָל־יְרוּשָׁלַיִם | vechol-Jerushalaim עִמּוֹ | 'immo

TKIS Sen kuullessaan kuningas Herodes hämmästy ja koko Jerusalem hänen kanssaan.

STLK Kun kuningas Herodes sen kuuli, hän hämmästy ja koko Jerusalem hänen kanssaan.

BIBLIA 1776 Kuin kuningas Herodes sen kuuli, hämmästy hän ja kaikki Jerusalem hänen kanssansa,

4. *TR* καὶ | *kai* ja συναγαγὼν | *synagagōn* kutsuttuaan koolle πάντας | *pantas* kaikki τοὺς | *tous* ἀρχιερεῖς | *archieis* yliapit καὶ | *kai* ja γραμματεῖς | *grammateis* kirjanoppineet τοῦ | *tou* λαοῦ | *laou* kansan ἐπυνθάνετο | *epynthaneto* hän kyseli παρ' | *par* αὐτῶν | *autōn* heiltä ποῦ | *pou* missä ὁ | *ho* Χριστὸς | *Christos* Kristus γεννᾶται | *gennatai* oli syntyvä

Delitzsch וַיִּקְהַל | vajjaqhel כָּל־רָאשֵׁי | 'et-kol-ra'shei הַכֹּהֲנִים | ha'kohanim וְסוֹפְרֵי | vesoferei הָעָם | ha'am וַיִּדְרֹשׁ | vajjidrsh מֵאֵתָם | me'ittam לְאֵמֹר | le'mor אֵיפֹה | 'eifoh יוֹלֵד | jivualed הַמָּשִׁיחַ | hamMashiach

TKIS Ja kutsuttuaan koolle kaikki kansan yliapit ja kirjanoppineet hän kyseli heiltä, missä Kristus oli syntyvä.

STLK Koottuaan kaikki kansan yliapit ja kirjanoppineet , hän kyseli heiltä, missä Kristus oli syntyvä.

BIBLIA 1776 Ja kokosi kaikki ylimmät papit ja kirjanoppineet kansan seassa, ja kyseli heiltä, kussa Kristuksen syntymän piti.

5. *TR* οἱ | *oi* ja he δὲ | *de* εἶπον | *eipon* sanoivat αὐτῷ | *autō* hänelle Ἐν | *en* Βηθλεὲμ | *Bēthleem* Beetlehemissä τῆς | *tēs* Ἰουδαίας· | *Ioudaias* Juudeassa οὕτω | *houtō* sillä näin γὰρ | *gar* γέγραπται | *gegriptai* on kirjoitettu διὰ | *dia* kautta

τοῦ | *tou* προφήτου | *profētou* profeetan

Delitzsch וַיֵּאמְרוּ | vajjo'meru לוֹ | lo בְּיַתְּ-לֶחֶם | beBeit-lechem יְהוּדָה | Jehudah
כִּי-כֵן | ki-chen כְּתוּב | katuv בְּיַד | bejad הַנָּבִיא | hannavi'

TKIS He sanoivat hänelle: ”Juudean Beetlehemissä, sillä näin on kirjoitettu profeetan välityksellä:

STLK He sanoivat hänelle: "Juudean Beetlehemissä, sillä näin on kirjoitettu profeetan kautta:

BIBLIA 1776 Ja he sanoivat hänelle: Betlehemissä Juudan maalla; sillä niin on prophetan kautta kirjoitettu:

6. *TR* καὶ | *kai* ja σύ | *sy* sinä Βηθλεὲμ | *Bēthleem* Beetlehem γῆ | *gē* maa Ἰούδα |
Iouda Juudan οὐδαμῶς | *oudamōs* et suinkaan ἐλαχίστη | *elachistē* vähäisin εἶ | *ei*
ὄλε ἐν | *en* τοῖς | *tois* ἡγεμόσιν | *hēgemosin* ruhtinaissa Ἰούδα· | *Iouda* Juudan ἐκ
| *ek* σοῦ | *sou* sillä sinusta γὰρ | *gar* ἐξελεύσεται | *ekseleusetai* nousee ἡγούμενος
| *hēgoumenos* hallitsija ὅστις | *hostis* joka ποιμανεῖ | *poimanei* kaitsee τὸν | *ton*
λαόν | *laon* kansaani μου | *mou* minun τὸν | *ton* Ἰσραήλ | *Israēl* Israelia

Delitzsch וְאֵתָּה | ve'atta בְּיַתְּ-לֶחֶם | Beit-lechem אֶרֶץ | 'eretz יְהוּדָה | Jehudah אֵינְךָ
| 'einecha צֵעִיר | tza'ir בְּאֵלְפֵי | be'allufei יְהוּדָה | Jehudah כִּי | ki מִמְּךָ |
mimmecha יֵצֵא | jetze' מִשָּׁל | moshel אֶרֶץ | 'asher יֵרֵעַ | jir'eh אֶת-עַמִּי | 'et-
'ammi יִשְׂרָאֵל | Jisra'el

TKIS Sinä Beetlehem, Juudan maa, et suinkaan ole vähäisin Juudan ruhtinasten joukossa, sillä sinusta lähtee hallitsija, joka kaitsee kansaani Israelia.”

STLK 'Sinä Beetlehem, sinä Juudan seutu, et suinkaan ole vähäisin Juudan ruhtinasten joukossa, sillä sinusta on lähtevä hallitsija, joka kaitsee kansaani Israelia.'"

BIBLIA 1776 Ja sinä Betlehem Juudan maassa, et sinä ole suinkaan vähin Juudan päaruhtinasten seassa; sillä sinusta on tuleva se Ruhtinas, jonka minun kansaani Israelia pitää hallitseman.

7. *TR* τότε | *tote* silloin Ἡρώδης | *Hērōdēs* Herodes λάθρα | *lathra* salaa καλέσας
| *kalesas* kutsui τοὺς | *tous* μάγους | *magous* tietäjät ἠκρίβωσε | *ēkribōse* tarkoin

tiedusteli παρ' | *par* αὐτῶν | *autōn* heiltä τὸν | *ton* χρόνον | *chronon* aikaa τοῦ | *tou* φαινομένου | *fainomenou* ilmestymisen ἀστέρος | *asteros* tähden

Delitzsch אַז | 'az קָרָא | qara' הוֹרְדוֹס | Horedos לְמַגּוּשִׁים | lammegushim בַּסֵּתֶר | basseter וַיַּחְקֹר | vajjachqor אֶת־ | 'otam לְדַעַת | lada'at עַת | 'et הֵרְאוּ | hera'ot הַכּוֹכָב | hakkochav

TKIS Silloin Herodes kutsui salaa tietäjät luokseen ja tutkiskeli heiltä tarkoin tähden ilmestymisaikaa.

STLK Silloin Herodes kutsui tietäjät luokseen salaa ja tutki heiltä tarkasti, mihin aikaan tähti oli ilmestynyt

BIBLIA 1776 Silloin kutsui Herodes tietäjät salaa, ja tutkisteli visusti heiltä, millä ajalla tähti ilmestyi,

8. **TR** καὶ | *kai* ja πέμψας | *pempsas* lähetti αὐτοὺς | *autous* heidät εἰς | *eis* Βηθλεὲμ | *Bēthleem* Beetlehemiin εἶπε | *eipe* sanoen Πορευθέντες | *poreuthentes* menkää ἀκριβῶς | *akribōs* tarkoin ἐξετάσατε | *eksetasate* tiedustelkaa περὶ | *peri* τοῦ | *tou* παιδίου· | *paidiou* lasta ἐπὶ | *epan* ja kun δὲ | *de* εὔρητε | *heurēte* Hänet löydätte ἀπαγγείλατέ | *apaggeilate* ilmoittakaa μοι | *moi* minulle ὅπως | *hopōs* että κάγω | *kagō* minäkin ἐλθὼν | *elthōn* tulisin προσκυνήσω | *proskynēsō* kumartamaan αὐτῷ | *autō* Häntä

Delitzsch וַיִּשְׁלַחֵם | vajjishlachem בֵּית־לֶחֶם | Beit-lechem וַיֵּאמֶר | vajjo'mar לְכוּ | le'chu חֲקְרוּ | chiqru הֵיטֵב | heitev עַל־דְּבַר | 'al-devar הֲיִלֵּד | haijaled וְהִיָּה | ve'haja כִּי־תִמְצְאוּן | ki-timtze'un אֶת־ | 'oto וְהִגַּדְתֶּם | vehiggadtem לִי | li וְאַבְּאֶה | ve'avo'a לְהַשְׁתַּחֲוֹת־לוֹ | le'hishtachavot-lo גַּם־אֲנִי | gam-'ani

TKIS Ja hän lähetti heidät Beetlehemiin sanoen: ”Menkää ja kyselkää tarkasti pienokaista, ja kun Hänet löydätte ilmoittakaa minulle, jotta minäkin tulisin osoittamaan Hänelle kunnioitusta.”

STLK ja lähetti heidät Beetlehemiin sanoen: "Menkää ja tiedustelkaa tarkasti lasta, ja kun löydätte hänet, ilmoittakaa minulle, että minäkin tulisin häntä kumartamaan."

BIBLIA 1776 Ja lähetti heidät Betlehemiin, ja sanoi: menkää ja kysykää visusti lapsesta, ja kuin te löydätte, niin ilmoittakaat minulle, että minäkin tulisin ja kumartaisin häntä.

9. *TR* οἱ | *oi* ja he δὲ | *de* ἀκούσαντες | *akousantes* kuultuaan τοῦ | *tou* βασιλέως
| *basileōs* kuningasta ἐπορεύθησαν· | *eporeuthēsan* menivät καὶ | *kai* ja ἰδού |
idou katso ὁ | *ho* ἀστὴρ | *astēr* tähti ὄν | *hon* jonka εἶδον | *eidon* näkivät ἐν | *en*
τῇ | *tē* ἀνατολῇ | *anatolē* itämailla προῆγεν | *proēgen* kulki edellä αὐτούς | *autous*
heidän ἕως | *heōs* kunnes ἐλθὼν | *elthōn* tuli ἔστη | *hestē* seisahtuen ἐπάνω |
epanō paikan ylle οὗ | *hou* jossa ἦν | *ēn* oli τὸ | *to* παιδίον | *paidion* pienokainen

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּשָׁמַעְתָּ | cheshame'am אֶת־דִּבְרֵי | 'et-divrei הַמֶּלֶךְ |
הַמֶּלֶךְ | ham'melech וַיֵּלְכוּ | vajje'lechu וְהִנֵּה | ve'hinneh הַכּוֹכַב | hakkochav אֲשֶׁר־רָאוּ |
'asher-ra'u בְּמִזְרַח | vammizrach דָּרָךְ | darach לְפָנֶיהֶם | lifneihem עַד | 'ad בְּאוֹ |
bo'o אֶל־מְקוֹם | 'el-meqom אֲשֶׁר־רָאָה | 'asher-sham הַיָּלֵד | haijaled וַיֵּמַד |
vajja'amod מִמַּעַל | mimma'al לוֹ | lo

TKIS Kuunneltuaan kuningasta he lähtivät matkaan. Ja katso, tähti, jonka he olivat nähneet itämailla, kulki heidän edellään, kunnes pysähtyi tultuaan sen paikan päälle, jossa pienokainen oli.

STLK Kuultuaan kuninkaan sanat he lähtivät matkalle; ja katso, tähti, jonka he olivat nähneet Idän mailla, kulki heidän edellään, kunnes se tuli sen paikan päälle, jossa lapsi oli, ja pysähtyi siihen.

BIBLIA 1776 Kuin he olivat kuninkaan kuulleet, menivät he matkaansa, ja katso, tähti, jonka he olivat nähneet idässä, kävi heidän edellänsä, niinkauvan kuin hän edellä käyden seisahti sen paikan päälle, jossa lapsi oli.

10. *TR* ἰδόντες | *idontes* ja nähdessään δὲ | *de* τὸν | *ton* ἀστέρα | *astera* tähden ἐχάρησαν | *echarēsan* he riemuitsivat χαρὰν | *charan* ilolla μεγάλην | *megalēn* suurella σφόδρα | *sfodra* ylenpalttisella

Delitzsch וַיִּרְאוּ | vajjir'u אֶת־הַכּוֹכַב | 'et-hakkochav וַיִּשְׂמְחוּ | vajjismechu הַתְּהִלָּה |
| simecha הַגְּדוּלָּה | gedola עַד־מְאוֹד | 'ad-me'od

TKIS Nähdessään tähden he ilahtuivat sangen suuresti.

STLK Nähdessään tähden he iloitsivat hyvin suurella ilolla.

BIBLIA 1776 Kuin he tähden näkivät, ihastuivat he sangen suurella ilolla,

11. *TR* καὶ | *kai* ja ἐλθόντες | *elthontes* tullessaan εἰς | *eis* τὴν | *tēn* οἰκίαν | *oikian*

huoneeseen εἶδον | *eidon* he näkivät τὸ | *to* παιδίον | *paidion* lapsen μετὰ | *meta* kanssa Μαρίας | *Marias* Marian τῆς | *tēs* μητρός | *mētros* äitinsä αὐτοῦ | *autou* Hänen καὶ | *kai* ja πεσόντες | *pesontes* heittäytyen maahan προσεκύνησαν | *prosekynēsan* kumarsivat αὐτῷ | *autō* Häntä καὶ | *kai* ja ἀνοίξαντες | *anoiksantes* avasivat τοὺς | *tous* θησαυροὺς | *thēsaurous* aarteensa αὐτῶν | *autōn* heidän προσήνεγκαν | *prosēnegkan* antaen αὐτῷ | *autō* Hänelle δῶρα | *dōra* lahjoja χρυσὸν | *chryson* kultaa καὶ | *kai* ja λίβανον | *libanon* suitsuketta καὶ | *kai* ja σμύρναν | *smyrnan* mirhaa

Delitzsch וַיִּבְּאוּ | vajjavo'u הֵבִיטָהּ | habajeta וַיִּמְצְאוּ | vajimtze'u אֶת־הַיֶּלֶד | 'et-haijeled עַם־מִרְיָם | 'im-Mirjam אִמּוֹ | 'immo וַיִּפְּלוּ | vajjipelu עַל־פְּנֵי־הָאֵם | 'al-peneihem וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ־לוֹ | vajjishtachavu-lo וַיִּפְּתְּחוּ | vajjiftechu אֶת־אֲזֵרוֹתֶיהָ | 'et-'otzerotam וַיִּקְרִיבוּ | vajjaqrivu לוֹ | lo מִנְחָה | mincha זָהָב | zahav וּלְבוֹנָה | ulevona וַמֹּר | vamor

TKIS Niin he menivät huoneeseen ja löysivät pienokaisen ja Marian, hänen äitinsä. Maahan heittäytyen he osoittivat Hänelle kunnioitusta, avasivat aarteensa ja antoivat Hänelle lahjoja, kultaa ja suitsuketta ja mirhaa.

STLK Mentyyään taloon he näkivät lapsen sekä Marian, hänen äitinsä, lankesivat maahan, kumarsivat häntä, avasivat aarteensa ja toivat hänelle lahjoja: kultaa, suitsuketta ja mirhaa.

BIBLIA 1776 Ja menivät huoneeseen, löysivät lapsen äitinsä Marian kanssa, maahan lankesivat ja rukoilivat häntä, ja avasivat tavaransa, ja lahjoittivat hänelle kultaa ja pyhää savua ja mirhamia.

12. **TR** καὶ | *kai* ja χρηματισθέντες | *chrēmatisthentes* saatuaan käskyn κατ' | *kat* ὄναρ | *onar* unessa μὴ | *mē* etteivät ἀνακάμψαι | *anakampsai* palaa πρὸς | *pros* luo Ἡρώδη | *Hērōdēn* Herodeksen δι' | *di* ἄλλης | *allēs* toista ὁδοῦ | *hodou* tietä ἀνεχώρησαν | *anechōrēsan* he menivät εἰς | *eis* τὴν | *tēn* χώραν | *chōran* maahan αὐτῶν | *autōn* omaansa

Delitzsch וַיִּצְוּ | vaje'tzuvu בְּחִלּוֹם | vachalom לְבִלְתִּי | le'vilti שׁוּב | shuv אֶל־הוֹרְדוֹס | 'el-Horedos וַיִּלְכוּ | vajje'lechu בְּדֶרֶךְ | bederech אַחֵר | 'acher אֶל־אֶרְצָם | 'el-'artzam

TKIS Saatuaan Jumalalta unessa käskyn olla palaamatta Herodeksen luo, he

menivät toista tietä omaan maahansa.

STLK Jumala kielsi heitä unessa Herodeksen luo palaamasta, ja he menivät toista tietä takaisin omaan maahansa.

BIBLIA 1776 Ja Jumala kielsi heitä unessa Herodeksen tykö palajamasta; ja he menivät toista tietä omalle maallensa.

13. **TR** Ἀναχωρησάντων | *anachōrēsantōn* ja mentyä δὲ | *de* αὐτῶν | *autōn* heidän ἰδοῦ | *idou* katso ἄγγελος | *aggelos* enkeli Κυρίου | *Kyriou* Herran φαίνεται | *fainetai* ilmestyi κατ' | *kat* ὄναρ | *onar* unessa τῷ | *tō* Ἰωσήφ | *Iōsēf* Joosefille λέγων | *legōn* sanoen Ἐγερθεῖς | *egertheis* nouse παράλαβε | *paralabe* οτα τὸ | *to* παιδίον | *paidion* lapsi καὶ | *kai* ja τὴν | *tēn* μητέρα | *mētera* äitinsä αὐτοῦ | *autou* Hänen καὶ | *kai* ja φεῦγε | *feuge* pakene εἰς | *eis* Αἴγυπτον | *Aigypton* Egyptiin καὶ | *kai* ja ἴσθι | *isthi* ole ἐκεῖ | *ekei* siellä ἕως | *heōs* siihen asti ἂν | *an* kun εἴπω | *eipō* sanon σοι· | *soi* sinulle μέλλει | *mellei* sillä aikoo γὰρ | *gar* Ἡρώδης | *Hērōdēs* Herodes ζητεῖν | *dzētein* etsiä τὸ | *to* παιδίον | *paidion* lasta τοῦ | *tou* ἀπολέσαι | *apolesai* surmataksseen αὐτό | *auto* hänet

Delitzsch הַיָּהוָה | hem הַלְכוּ | halechu מִשָּׁם | mish'sham וְהִנֵּה | ve'hinneח מִלְאָךְ | mal'ach וְהִנֵּה | JAHWEH נִרְאָה | nir'a אֶל־יוֹסֵף | 'el-Josef בְּחִלּוֹם | bachalom לְאֵמֹר | le'mor קוּם | qum קַח | qach אֶת־הַיְלֵד | 'et-haijeled וְאֶת־אִמּוֹ | ve'et-'immo לְךָ | uverach-lecha מִצְרַיִם | mitzrajma וְהִיָּה | vehjeh-sham עַד־שָׁם | 'ad-'asher אָמַר | 'omar אֶלְיָךְ | 'elecha כִּי | ki הַיְרֹדוֹס | Horedos צֹדֵחַ | tzodeh אֶת־הַיְלֵד | 'et-haijeled לְאַבְדּוֹ | le'abbedo

TKIS Heidän mentyään, katso, Herran enkeli ilmestyi unessa Joosefille ja sanoi: ”Nouse, ota mukaasi pienokainen ja hänen äitinsä ja pakene Egyptiin. Ole siellä siihen asti, kun sinulle sanon, sillä Herodes aikoo etsiä pienokaista surmataksseen Hänet.”

STLK Mutta heidän mentyään, katso, Herran enkeli ilmestyi Joosefille unessa ja sanoi: "Nouse, ota lapsi ja hänen äitinsä ja pakene Egyptiin, ja ole siellä siihen asti, kuin sinulle sanon; sillä Herodes on etsivä lasta surmataksseen hänet."

BIBLIA 1776 Mutta kuin he olivat menneet pois, katso, niin Herran enkeli ilmestyi Josephille unessa, sanoen: nouse ja ota lapsi äitinsä tykö, ja pakene Egyptiin, ja ole siellä siihen asti kuin minä sinulle sanon; sillä Herodes on etsivä lasta,

hukuttaaksensa häntä.

14. *TR* ὁ | *ho* ja hän δὲ | *de* ἐγερθεὶς | *egertheis* nousi παρέλαβε | *parelabe* otti τὸ
| *to* παιδίον | *paidion* lapsen καὶ | *kai* ja τὴν | *tēn* μητέρα | *mētera* äitinsä αὐτοῦ
| *autou* Hänen νυκτός | *nyktos* yöllä καὶ | *kai* ja ἀνεχώρησεν | *anechōrēsen* lähti
εἰς | *eis* Αἴγυπτον | *Aigypton* Egyptiin

Delitzsch וַיִּבְרַח | vajjaqom וַיִּבְרַח | vajjiqach וַתֵּלֶךְ אֶת־הַיְהוּדָה | 'et-haijeled וַתֵּלֶךְ אֶת־יְמֵי
'immo בְּלֵילָהּ | ballajela וַיִּבְרַח | vajivrach מִצְרַיִם | mitzrajema

TKIS Niin hän nousi, otti yöllä mukaansa pienokaisen ja Hänen äitinsä ja lähti Egyptiin.

STLK Noustuaan yöllä hän otti lapsen ja hänen äitinsä ja siirtyi Egyptiin.

BIBLIA 1776 Niin hän nousi ja otti lapsen äitinsä yöllä tykönsä, ja pakeni Egyptiin,

15. *TR* καὶ | *kai* ja ἦν | *ēn* oli ἐκεῖ | *ekei* siellä ἕως | *heōs* saakka τῆς | *tēs* τελευτῆς
| *teleutēs* kuolemaan Ἡρώδου· | *Hērōdou* Herodeksen ἵνα | *hina* jotta πληρωθῆ |
plērōthē täyttyisi τὸ | *to* ῥήθην | *rēthen* mitä oli sanonut ὑπὸ | *hypo* τοῦ | *tou*
Κυρίου | *Kyriou* Herra διὰ | *dia* kautta τοῦ | *tou* προφήτου | *profētou* profeetan
λέγοντος | *legontos* joka sanoi ἐξ | *eks* Αἰγύπτου | *Aigyptou* Egyptistä ἐκάλεσα |
ekalesa kutsuin τὸν | *ton* υἱόν | *hyion* Poikani μου | *mou* minun

Delitzsch וַיְהִי־שָׁם | vaje'hi-sham עַד־מוֹת | 'ad-mot הַיְהוּדָה | Horedos לְמַלְלֹת |
le'mallot אֲשֶׁר | 'et אֲשֶׁר | 'asher דִּבֶּר | diber יְהוָה | JAHWEH בֵּי־בֶּד | bejad הַנְּבִיאַ |
hannavi' לְאֹמַר | le'mor מִמִּצְרַיִם | mimmitzraim קָרָאתִי | qara'ti לְבִנִי | livni

TKIS Siellä hän oli Herodeksen kuolemaan asti, jotta toteutuisi, mitä Herra oli puhunut profeetan välityksellä, joka sanoo: ”Egyptistä minä kutsuin poikani.”

STLK Hän oli siellä Herodeksen kuolemaan asti, jotta kävisi toteen, minkä Herra on puhunut profeetan kautta, joka sanoo: "Egyptistä minä kutsuin Poikani."

BIBLIA 1776 Ja oli siellä Herodeksen kuolemaan asti: että täytettäisiin mitä sanottu oli Herralta prophetan kautta, joka sanoo: Egyptistä kutsuin minä poikani.

16. *TR* τότε | *tote* silloin Ἡρώδης | *Hērōdēs* Herodes ἰδὼν | *idōn* nähtyään ὅτι |

hoti että ἐνεπαίχθη | *enepaichthē* tuli pettämäksi ὑπὸ | *hypo* τῶν | *tōn* μάγων | *magōn* tietäjien ἐθυμώθη | *ethymōthē* suuttui λίαν | *lian* kovin καὶ | *kai* ja ἀποστείλας | *aposteilas* lähetti ἀνεῖλε | *aneile* tappamaan πάντας | *pantas* kaikki τοὺς | *tous* παῖδας | *paidas* poikalapset τοὺς | *tous* ἐν | *en* Βηθλεὲμ | *Bēthleem* Beethlehemissä καὶ | *kai* ja ἐν | *en* πᾶσι | *pasi* kaikissa τοῖς | *tois* ὀρίοις | *horiois* alueissa αὐτῆς | *autēs* sen ἀπὸ | *apo* alkaen διετοῦς | *dietous* kaksivuotiaista καὶ | *kai* ja κατωτέρω | *katōterō* nuoremmat κατὰ | *kata* mukaan τὸν | *ton* sen χρόνον | *chronon* ajan ὃν | *hon* jonka ἠκρίβωσε | *ēkribōse* oli tiedustellut tarkoin παρὰ | *para* τῶν | *tōn* μάγων | *magōn* tietäjiltä

Delitzsch וַיְרֵא | vajjar' הַיְהוּדִים | Horedos כִּי | ki הֵתְלוּ | hetellu בּוֹ | vo הַמְגֻשִׁים | hammegushim וַיִּקְצֹף | vajiqtzof מְאֹד | me'od וַיִּשְׁלַח | vajjishelach וַיְמַת | vajjamet אֶת־כָּל־הַיְלָדִים | 'et-kol-hajeladim אֲשֶׁר | 'asher בְּבֵית־לְחֶם | beBeit-lechem וּבְכָל־גְּבוּלֶיהָ | uvechol-gevuleiha מִבְּנֵי־שְׁנָתַיִם | mibben-shenataim וּלְמִטָּה | ulematta כֶּפֶי | kefi הַעֵת | ha'et אֲשֶׁר | 'asher חֲקָרָה | chaqarah מִפִּי | mippi הַמְגֻשִׁים | hammegushim

TKIS Silloin Herodes — nähtyään, että tietäjät olivat hänet pettäneet — vihastui suuresti ja lähetti tappamaan kaikki Beethlehemissä ja sen ympäristön kaksivuotiaat ja nuoremmat poikalapset sen ajan mukaan, jonka hän oli tietäjiltä tarkoin tiedustellut.

STLK Silloin Herodes nähtyään, että tietäjät olivat hänet pettäneet, vihastui suuresti ja lähetti tappamaan kaikki poikalapset Beethlehemistä ja koko sen ympäristöstä, kaksivuotiaat ja nuoremmat, sen mukaan kuin hän oli tiedustellut tarkasti aikaa tietäjiltä.

BIBLIA 1776 Kuin Herodes näki itsensä tietäjiltä vietellyksi, vihastui hän sangen kovin, ja lähetti tappamaan kaikki poikalapset Beethlehemissä ja kaikissa sen äärissä, jotka kaksivuotiset olivat taikka nuoremmat, sen ajan jälkeen, jonka hän oli tarkasti tietäjiltä tutkinut.

17. **TR** τότε | *tote* silloin ἐπληρώθη | *eplērōthē* täyttyi τὸ | *to* ῥηθὲν | *rēthen* puhuttu ὑπὸ | *hypo* Ἰερεμίου | *Ieremiou* Jeremiaalta τοῦ | *tou* προφήτου | *profētou* profeetalta λέγοντος | *legontos* joka sanoi

Delitzsch וַיִּמְלֵא | vajjimmale' הַדָּבָר | ha'davar הֵנְאָמַר | hanne'emar כֶּפֶי | befi יְרֵמְיָה | Jiremeja הֵנְבִיא | hannavi' לְאֹמַר | le'mor

TKIS Silloin toteutui, mitä profeetta Jeremia oli puhunut sanoen:

STLK Silloin kävi toteen, mikä on puhuttu profeetta Jeremian kautta, joka sanoo:

BIBLIA 1776 Silloin se täytettiin, mitä Jeremialta prophetalta sanottu oli, joka sanoo:

18. **TR** Φωνή | *fōnē* ääni ἐν | *en* Ῥαμᾶ | *Rama* Raamassa ἠκούσθη | *ēkousthē* kuuluu θρῆνος | *thrēnos* valitus καὶ | *kai* ja κλαυθμὸς | *klauthmos* itku καὶ | *kai* ja ὄδυρμος | *odyrmos* parku πολὺς | *polys* suuri Ῥαχὴλ | *Rachēl* Raakel κλαίουσα | *klaiousa* itkee τὰ | *ta* τέκνα | *tekna* lapsiaan αὐτῆς | *autēs* καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* ei ἤθελε | *ēthele* tahdo παρακληθῆναι | *paraklēthēnai* lohdutusta ὅτι | *hoti* koska οὐκ | *ouk* ei εἰσι | *eisi* heitä ole

Delitzsch קוֹל | qol בְּרָמָה | beRama נִשְׁמָע | nishma' נְהִי | nehi וּבְכִי | uvechi תַּמְרוּרִים | tamrurim רַחֵל | Rachel מְבַכָּה | mevakka עַל־בָּנֶיהָ | 'al-baneha מֵאֲנָה | me'ana לְהִנָּחֵם | le'hinnachem כִּי | ki אֵינָם | 'einam

TKIS ”Ääni kuuluu Raamassa, (valitus) itku ja iso parku. Raakel itkee lapsiaan, eikä halua tulla lohdutetuksi, koska heitä ei ole.”

STLK "Ääni kuuluu Raamasta, itku ja suuri valitus. Raakel itkee lapsiaan eikä huoli lohdutuksesta, kun heitä ei enää ole."

BIBLIA 1776 Raamassa on ääni kuulunut, suuri valitus, itku ja iso parku: Rakel itkee lapsiansa, ja ei tahtonut itsiänsä antaa lohdutettaa, ettei he ole.

19. **TR** τελευτήσαντος | *teleutēsantos* ja kuoltua δὲ | *de* τοῦ | *tou* Ἡρώδου | *Hērōdou* Herodeksen ἰδοὺ | *idou* katso ἄγγελος | *aggelos* enkeli Κυρίου | *Kyriou* Herran κατ' | *kat* ὄναρ | *onar* unessa φαίνεται | *fainetai* ilmestyi τῷ | *tō* Ἰωσήφ | *Iōsēf* Joosefille ἐν | *en* Αἰγύπτῳ | *Aigyptō* Egyptissä

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi אַחֲרַי | a'charei מוֹת | mot הַיְרֻדִים | Horedos וַיְהִי | ve'hinneח מְלֶאֲךָ | mal'ach הַיְהוָה | JAHWEH נִרְאָה | nir'a בְּחֻלּוֹם | vachalom אֶל־יֹסֵף | 'el-Josef בְּאֶרֶץ | be'eretz מִצְרַיִם | mitzraim

TKIS Mutta Herodeksen kuoltua, katso, Herran enkeli ilmestyi unessa Joosefille Egyptissä

STLK Mutta kun Herodes oli kuollut, katso, Herran enkeli ilmestyi unessa Joosefille Egyptissä

BIBLIA 1776 Mutta kuin Herodes oli kuollut, katso, niin Herran enkeli ilmestyi Josephille unessa Egyptissä ja sanoi:

20. **TR** λέγων | *legōn* sanoen ἐγερθεὶς | *egertheis* nouse παράλαβε | *paralabe* ota τὸ | *to* παιδίον | *paidion* lapsi καὶ | *kai* ja τὴν | *tēn* μητέρα | *mētera* äitinsä αὐτοῦ | *autou* Hänen καὶ | *kai* ja πορεύου | *poreuou* mene εἰς | *eis* γῆν | *gēn* maahan Ἰσραήλ· | *Israēl* Israelin τεθνήκασι | *tethnēkasi* sillä he ovat kuolleet γὰρ | *gar* οἱ | *oi* jotka ζητοῦντες | *dzētountes* väiyyivät τὴν | *tēn* ψυχὴν | *psychēn* henkeä τοῦ | *tou* παιδίου | *paidiou* lapsen

Delitzsch וַיִּאמֶר | *vajjo'mer* אֵלָיו | *'elaiiv* קוּם | *qum* חָקַח | *qach* אֶת־הַיְלֵד | *'et-haijeled* וְאֶת־אִמּוֹ | *ve'et-'immo* וְלֵךְ | *ve'lech* שׁוּב | *shuv* אֶל־אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל | *'el-'eretz* יִשְׂרָאֵל | *Jisra'el* כִּי | *ki* מָתוּ | *metu* הַמְבַקְשִׁים | *ham'vaqeshim* אֶת־נַפְשָׁם | *'et-nefesh* הַיְלֵד | *haijaled*

TKIS ja sanoi: ”Nouse, ota mukaasi pienokainen ja hänen äitinsä ja mene Israelin maahan, sillä ne ovat kuolleet, jotka tavoittelivat pienokaisen henkeä.”

STLK ja sanoi: "Nouse, ota lapsi ja hänen äitinsä ja mene Israelin maahan, sillä ne, jotka etsivät lapsen henkeä, ovat kuolleet."

BIBLIA 1776 Nouse ja ota lapsi äitinsä, ja mene Israelin maalle; sillä ne ovat kuolleet, jotka lapsen henkeä väiyyivät.

21. **TR** ὁ | *ho* ja hän δὲ | *de* ἐγερθεὶς | *egertheis* noustuaan παρέλαβε | *parelabe* ὁ | *to* παιδίον | *paidion* lapsen καὶ | *kai* ja τὴν | *tēn* μητέρα | *mētera* äitinsä αὐτοῦ | *autou* Hänen καὶ | *kai* ja ἦλθεν | *ēlthen* meni εἰς | *eis* γῆν | *gēn* maahan Ἰσραήλ | *Israēl* Israelin

Delitzsch וַיִּקַּח | *vajjaqom* וַיִּקַּח | *vajjiqach* אֶת־הַיְלֵד | *'et-haijeled* וְאֶת־אִמּוֹ | *ve'et-'immo* וַיָּשׁוּב | *vajjavo'* אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל | *'artza* יִשְׂרָאֵל | *Jisra'el*

TKIS Niin hän nousi, otti mukaansa pienokaisen ja Hänen äitinsä ja meni Israelin maahan.

STLK Hän nousi, otti lapsen ja hänen äitinsä ja meni Israelin maahan.

BIBLIA 1776 Niin hän nousi ja otti lapsen äitinensä, ja meni Israelin maalle.

22. **TR** ἀκούσας | *akousas* ja kuullessaan δὲ | *de* ὅτι | *hoti* ἐτὶ Ἀρχέλαος | *Archelaos* Arkelaus βασιλεύει | *basileuei* hallitsee ἐπὶ | *epi* τῆς | *tēs* Ἰουδαίας | *Ioudaias* Juudeaa ἀντὶ | *anti* sijasta Ἡρώδου | *Hērōdou* Herodeksen τοῦ | *tou* πατρὸς | *patros* isänsä αὐτοῦ | *autou* hänen ἐφοβήθη | *efobēthē* hän pelkäsi ἐκεῖ | *ekei* sinne ἀπελθεῖν· | *apelthein* menemistä χρηματισθεὶς | *chrēmatistheis* ja saatuaan käskyn δὲ | *de* κατ' | *kat* ὄναρ | *onar* unessa ἀνεχώρησεν | *anechōrēsen* lähti εἰς | *eis* τὰ | *ta* μέρη | *merē* alueelle τῆς | *tēs* Γαλιλαίας | *Galilaias* Galilean

Delitzsch וְכַשְׁמַעוֹ | ucheshame'o כִּי | ki אֲרֵקְלוֹס | 'Arqelos מַלְאֲךְ | malach בְּיַהוּדָה | biJehuda תַּחַת | tachat הַיְרֻדֹס | Horedos אֲבִיו | 'aviv יָרֵא | jare' לְלַכֵּת | lalechet שָׁמָּה | shamma וַיֵּצֵא | vaje'tzuveh בְּחָלוֹם | vachalom וַיֵּלֶךְ | vajje'lech לוֹ | lo אֶל־אֲרָצוֹת | 'el-'artzot הַגָּלִיל | haGalil

TKIS Mutta kuultuaan, että Arkelaus hallitsee Juudeaa isänsä Herodeksen sijasta, hän pelkäsi mennä sinne. Ja saatuaan Jumalalta unessa käskyn, hän vetäytyi Galilean tienoille.

STLK Mutta kuultuaan, että Arkelaus hallitsi Juudeaa isänsä Herodeksen jälkeen, hän pelkäsi mennä sinne. Hän sai unessa Jumalalta käskyn ja lähti Galilean alueelle.

BIBLIA 1776 Mutta kuin hän kuuli, että Arkelaus oli kuningas Juudeassa, isänsä Herodeksen siassa, pelkäsi hän sinne mennä. Ja hän sai Jumalalta käskyn unessa, ja poikkesi Galilean ääriin,

23. **TR** καὶ | *kai* ja ἐλθὼν | *elthōn* sinne saavuttuaan κατώκησεν | *katōkēsen* asettui asumaan εἰς | *eis* πόλιν | *polin* kaupunkiin λεγομένην | *legomenēn* jota kutsuttiin Ναζαρέθ· | *Nadzareth* Nasaretiksi ὅπως | *hopōs* jotta πληρωθῆ | *plērōthē* täyttyisi τὸ | *to* ῥήθην | *rēthen* puhuttu διὰ | *dia* kautta τῶν | *tōn* προφητῶν | *profētōn* profeetan ὅτι | *hoti* ἐτὶ Ναζωραῖος | *nadzōraios* Nasaretilaiseksi κληθήσεται | *klēthēsetai* Häntä kutsutaan

Delitzsch וַיָּבֹא | vajjavo' וַיֵּשֶׁב | vaje'shev בְּעִיר | be'ir אֲשֶׁר | 'asher שְׁמָה | shemah נְצָרֶת | Netzaret לְמַלְלוֹת | le'mallot הַדָּבָר | ha'davar הַנִּבְאָר | hanne'emar עַל־פִּי | 'al-pi הַנְּבִיאִים | hannevi'im כִּי | ki נְצָרִי | natzeri יִקְרָא | jiqare' לוֹ | lo

TKIS Sinne tultuaan hän asettui Nasaret-nimiseen kaupunkiin, jotta toteutuisi, mitä

on puhuttu profeettain välityksellä: ”Häntä kutsutaan Nasaretilaiseksi.”

STLK Sinne tultuaan hän asettui asumaan kaupunkiin, jonka nimi on Nasaret; että kävisi toteen, mikä on puhuttu profeettojen kautta, että hänet on kutsuttava Nasaretilaiseksi.

BIBLIA 1776 Ja tuli ja asui kaupungissa, joka kutsutaan Natsaret, että täytettäisiin mitä prophetain kautta sanottu oli: hän pitää Natsarealaiseksi kutsuttaman.

3 Luku

1. **TR** ἐν | *en* δὲ | *de* ja ταῖς | *tais* ἡμέραις | *hēmerais* päivinä ἐκείναις | *ekeinaiis* niinä παραγίνεται | *paraginetai* tuli Ἰωάννης | *Iōannēs* Johannes ὁ | *ho* βαπτιστῆς | *baptistēs* Kastaja κηρύσσων | *kēryssōn* julistaen ἐν | *en* τῇ | *tē* ἐρήμῳ | *erēmō* autiomaassa τῆς | *tēs* Ἰουδαίας | *Ioudaias* Juudean

Delitzsch בַּיָּמִים | *bajamim* הָהֵם | *hahem* בְּאֵי | *ba'* יוֹחָנָן | *Jochanan* הַמְּטַבֵּיל | *hammaTebil* וַיְהִי | *vaje'hi* קִרְאָה | *qore'* בְּמִדְבָּר | *vemidbar* יְהוּדָה | *Jehudah* לְאֵמֹר | *le'mor*

TKIS Niinä päivinä Johannes Kastaja tuli ja saarnasi Juudean autiomaassa

STLK Niinä päivinä tuli Johannes Kastaja ja saarnasi Juudean erämaassa

BIBLIA 1776 Niinä päivinä tuli Johannes Kastaja, ja saarnasi Juudean korvessa,

2. **TR** καὶ | *kai* ja λέγων | *legōn* sanoi Μετανοεῖτε· | *metanoeite* muuttakaa mielenne ἤγγικε | *ēggiken* sillä on tullut lähelle γὰρ | *gar* ἢ | *hē* βασιλεία | *basileia* valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten

Delitzsch שׁוּבוּ | *shuvu* כִּי | *ki* מַלְכוּת | *malchut* הַשָּׁמַיִם | *hash'shamaim* הַגִּי'א | *higgi'a*

TKIS ja sanoi: ”Muuttakaa mielenne, sillä taivasten valtakunta on tullut lähelle.”

STLK sanoen: ”Muuttakaa mielenne , sillä taivasten valtakunta on tullut lähelle.”

BIBLIA 1776 Ja sanoi: tehkää parannus; sillä taivaan valtakunta on lähestynyt.

3. **TR** οὗτος | *outos* sillä tämän γὰρ | *gar* ἐστὶν | *estin* ὁ | *ho* ῥηθεὶς | *rētheis*

puhunut ὑπὸ | *hypo* edeltä Ἡσαΐου | *Esaiou* Jesaja τοῦ | *tou* προφήτου | *profētou*
profeetta λέγοντος | *legontos* joka sanoι Φωνῇ | *fōnē* ääni βοῶντος | *boōntos*
huutavan ἐν | *en* τῇ | *tē* ἐρήμῳ | *erēmō* autiomaassa ἐτοιμάσατε | *hetoimasate*
valmistakaa τὴν | *tēn* ὁδὸν | *hodon* tie Κυρίου· | *Kyriou* Herran εὐθείας | *eutheias*
suoriksi ποιεῖτε | *poieite* tehkää τὰς | *tas* τρίβους | *tribous* polkunsä αὐτοῦ | *autou*
Hänen

Delitzsch הַלֹּא־זֶה | halo'-zeh הוּא | hu' אֲשֶׁר | 'asher נִבְּאָה | nibba' עֲלֵיו | 'alaiv
יִשְׁעֵיהוּ | Jesha'jahu הַנְּבִיא | hannavi' לֵאמֹר | le'mor קוֹל | qol קוֹרָא | qore' בְּמִדְבָּר
| bammidbar פָּנּוּ | pannu דֶּרֶךְ | derech יְהוָה | JAHWEH יִשְׁרָיִל | jash'sheru
מִסְלוֹתָיו | me'silotajv

TKIS Sillä hän on se, josta profeetta Jesaja puhui sanoen: ”Huutavan ääni kuuluu autiomaassa: Valmistakaa Herran tie, tehkää Hänen polkunsä suoriksi.”

STLK Hän on näet se, josta on puhuttu profeetta Jesajan kautta sanoen: "Airuen ääni kuuluu erämaassa: 'Valmistakaa Herralle tie, tehkää polut hänelle suoriksi.'"

BIBLIA 1776 Sillä tämä on se, josta sanottu on Jesaialta prophetalta, joka sanoo: huutavan ääni on korvessa, valmistakaa Herran tietä, tehkää hänen polkunsä oikiaksi.

4. **TR** αὐτὸς | *autos* ja itse δὲ | *de* ὁ | *ho* Ἰωάννης | *iōannēs* Johanneksella εἶχε |
eiche oli τὸ | *to* ἔνδυμα | *endyma* pukunaan αὐτοῦ | *autou* hänen ἀπὸ | *apo* τριχῶν
| *trichōn* karvoista καμήλου | *kamēlou* kamelin καὶ | *kai* ja ζώνην | *dzōnēn* vyö
δερματίνην | *dermatinēn* nahkainen περὶ | *peri* ympärillä τὴν | *tēn* ὄσφυν | *osfyn*
lanteensa αὐτοῦ· | *autou* hänen ἢ | *hē* δὲ | *de* ja τροφῇ | *trofē* ruokanaan αὐτοῦ |
autou hänen ἦν | *ēn* oli ἀκρίδες | *akrides* heinäsirkat καὶ | *kai* ja μέλι | *meli* hunaja
ἄγριον | *agrion* kedon

Delitzsch וְהוּא | vehu' יוֹחָנָן | Jochanan לְבוּשׁוֹ | le'vusho שָׁעָר | se'ar גְּמָלִים |
גִּמְלִים | gemallim וְאֵזוֹר | ve'ezor עוֹר | 'or בְּמַתְנָיו | bematnaiv וּמְאַכְלוּ | uma'achalo
חֲגָבִים | chagavim וְדִבְשָׁה | udevash הַיַּעַר | hajja'ar

TKIS Johanneksella oli puku kamelinkarvoista ja vyötäisillään nahkavyö, ja hänen ruokanaan oli heinäsirkat ja metsähunaja.

STLK Johanneksella oli puku kamelinkarvoista ja vyötäisillään nahkavyö, ja

ruokana hänellä oli heinäsiikat ja kedon hunaja.

BIBLIA 1776 Mutta Johanneksella oli vaate kamelin karvoista ja hihnainen vyö hänen vyöllänsä, ja hänen ruokansa oli heinäsiikat ja metsähunaja.

5. **TR** τότε | *tote* silloin ἐξεπορεύετο | *ekseporeueto* meni πρὸς | *pros* luokse αὐτὸν | *auton* hänen Ἱεροσόλυμα | *Ierosolyma* Jerusalem καὶ | *kai* ja πᾶσα | *pasa* koko ἡ | *hē* Ἰουδαία | *Ioudaia* Juudea καὶ | *kai* ja πᾶσα | *pasa* koko ἡ | *hē* περίχωρος | *perichōros* ympäristö τοῦ | *tou* Ἰορδάνου· | *Iordanou* Jordanin

Delitzsch וַיֵּצֵא | vajje'tze'u אֶלְיוֹ | 'elaiv יְשֵׁבֵי | jshevei יְרוּשָׁלַיִם | Jerushalaim יְרוּשָׁלַיִם | vechol-Jehudah וְכָל־כִּכָּר | vechol-kikar הַיַּרְדֵּן | haJarden

TKIS Silloin vaelsi hänen luokseen Jerusalem ja koko Juudea ja kaikki Jordanin ympäristö,

STLK Silloin hänen luokseen vaelsi Jerusalem ja koko Juudea ja kaikki Jordanin ympäristö,

BIBLIA 1776 Silloin meni hänen tykönsä Jerusalem, ja koko Juudea, ja kaikki maakunta Jordanin ympäriltä.

6. **TR** καὶ | *kai* ja ἐβαπτίζοντο | *ebaptidzonto* heidät kastettiin ἐν | *en* τῷ | *tō* Ἰορδάνῃ | *Iordanē* Jordanissa ὑπ' | *hyp* αὐτοῦ | *autou* hänelle ἑξομολογούμενοι | *eksomologoumenoi* tunnustaessaan τὰς | *tas* ἁμαρτίας | *hamartias* syntinsä αὐτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch וַיִּטְבְּלוּ | vajjittavelu יְדוֹ | 'al-jado בַּיַּרְדֵּן | baJarden מִתְוַדִּים | mitvaddim אֶת־חַטֹּאתָם | 'et-chatto'tam

TKIS ja hän kasti heidät Jordanissa heidän tunnustaessaan syntinsä.

STLK ja he saivat kasteen häneltä Jordanin virrassa, kun he tunnustivat syntinsä.

BIBLIA 1776 Ja he kastettiin häneltä Jordanissa, ja tunnustivat heidän syntinsä.

7. **TR** ἰδὼν | *idōn* mutta nähdessään δὲ | *de* πολλοὺς | *pollous* useiden τῶν | *tōn* φαρισαίων | *farisaiōn* fariseuksista καὶ | *kai* ja σαδδουκαίων | *saddoukaiōn* saddukeuksista ἐρχομένους | *erchomenous* tulevan ἐπὶ | *epi* τὸ | *to* βάπτισμα |

baptisma kasteelle αὐτοῦ | *autou* hänen εἶπεν | *eipen* hän sanoi αὐτοῖς | *autois* heille γεννήματα | *gennēmata* sikiöt ἐχιδνῶν | *echidnōn* kyykäärmeiden τίς | *tis* kuka ὑπέδειξεν | *hypedeiksen* neuvoi ὑμῖν | *hymin* teitä φουγεῖν | *fygein* pakenemaan ἀπὸ | *apo* τῆς | *tēs* μελλούσης | *mellousēs* tulevasta ὀργῆς | *orgēs* vihasta

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּרֵאוֹתָיו | chir'oto רַבִּימִים | rabbim מִן־הַפְּרוֹשִׁימִים | min-hap'rushim וַיְצַדִּיקֵם | ve'hatz'tzadduqim נִגְּשִׁים | niggashim לְטַבִּילָתוֹ | litvilato וַיֵּאמֶר | vajjo'mer לָהֶם | lahem יְלָדֵי | jaldei הַצְּפֹנִיִּים | hatz'tzifeonim מִי | mi הַשְּׂכִילִים | hiskil אֶתְכֶם | 'etchem לְהִמָּלֵט | le'himmalet מִן־הַקֶּצֶף | mini-ha'qetzuf אֶתְכֶם | haba'

TKIS Mutta nähdessään paljon fariseuksia ja saddukeuksia tulevan”hänen kasteelleen” hän sanoi heille: ”Kyykäärmeitten sikiöt, kuka on neuvonut teitä pakenemaan tulevaista vihaa?

STLK Mutta nähdessään paljon fariseuksia ja saddukeuksia tulevan kasteelle hän sanoi heille: ”Te kyykäärmeitten sikiöt, kuka on neuvonut teitä pakenemaan tulevaa vihaa?

BIBLIA 1776 Mutta kuin hän monta Pharisealaisista ja Saddukealaisista näki tulevan kasteensa tykö, sanoi hän heille: te kyykärmetten sikiät, kuka teitä neuvoi pakenemaan tulevaista vihaa?

8. **TR** ποιήσατε | *poiēsate* tehkää οὖν | *oun* siis καρπούς | *karpous* hedelmiä ἀξίους | *aksious* soveliaita τῆς | *tēs* μετανοίας· | *metanoias* mielenmuutoksen

Delitzsch לַעֲשׂוֹת | lachen עֲשׂוּ | 'asu פְּרִי | feri הַרְאוּ | hara'ui לְתִשְׁבּוּחַ | litshuva

TKIS Tehkää siis mielenmuutoksen mukaisia hedelmiä,

STLK Tehkää sen tähden mielenmuutoksen soveliaita hedelmiä,

BIBLIA 1776 Tehkäätkäät siis parannuksen soveliaita hedelmiä.

9. **TR** καὶ | *kai* ja μὴ | *mē* älkää δόξητε | *doksēte* luulko λέγειν | *legein* sanovanne ἐν | *en* ἑαυτοῖς | *heautois* mielessänne πατέρα | *patera* isänä ἔχομεν | *echomen* meillä on τὸν | *ton* Ἀβραάμ· | *Abraam* Abraham λέγω | *legō* sillä sanon γὰρ | *gar* ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että δύναται | *dynatai* voi ὁ | *ho* Θεὸς | *Theos*

Jumala ἐκ | *ek* τῶν | *tōn* λίθων | *lithōn* kivistä τούτων | *toutōn* näistä ἐγεῖραι | *egeirai* herättää τέκνα | *tekna* lapsia τῷ | *tō* Ἀβραάμ | *Abraam* Aabrahamille

Delitzsch וְאֶל־תַּחֲשֵׁבוּ | ve'al-tachshevu בְּלִבְבְּכֶם | vilvavechem לְאֹמַר | le'mor
אֲבְרָהָם | 'Avraham הוּא | hu' אַבְיָנוּ | 'avinu כִּי | ki אָנִי | 'ani אֹמֵר | 'omer לָכֵן |
la'chem כִּי | ki מִן־הָאֲבָנִים | min-ha'avanim הֲאֵלֶּה | ha'elleh יָכוֹל | jachol הֲאֵלֹהִים
| ha'ELOHIM לְהַקִּים | le'haqim בְּנִים | banim לְאֲבְרָהָם | le'Avraham

TKIS älkääkä luulko saattavanne sanoa mielessänne: ”Meillä on isänä Aabraham, sillä sanon teille, että Jumala voi näistä kivistä herättää lapsia Aabrahamille.

STLK älkääkä luulko voivanne sanoa mielessänne: 'Onhan meillä isänä Aabraham'; sillä minä sanon teille, että Jumala voi näistä kivistä herättää lapsia Aabrahamille.

BIBLIA 1776 Ja älkääät ajatelko itsellenne sanoa: Abraham on meidän isämme. Millä minä sanon teille: Jumala voi näistä kivistä Abrahamille lapset herättää.

10. *TR* ἡ δὲ | *ēdē* ja jo δὲ | *de* καὶ | *kai* myös ἡ | *hē* ἀξίνη | *aksinē* kirves πρὸς |
pros τὴν | *tēn* ῥίζαν | *ridzan* juurelle τῶν | *tōn* δένδρων | *dendrōn* puiden κεῖται·
| *keitai* on pantu πᾶν | *pan* / οὓν | *oun* sen tähden δένδρον | *dendron* puu μὴ | *mē*
joka ei ποιοῦν | *poioun* tee καρπὸν | *karpon* hedelmää καλὸν | *kalon* hyvää
ἐκκόπτεται | *ekkoptetai* hakataan pois καὶ | *kai* ja εἰς | *eis* πῦρ | *pyr* tuleen
βάλλεται | *balletai* heitetään

Delitzsch וְכָבַד | uchevar הוֹשִׁים | husam הַגִּרְזָן | hagarzen עַל־שֹׁרֶשׁ | 'al-shoresh
הַעֲצִים | ha'etzim וְהִנֵּה | ve'hinneh כָּל־עֵץ | chol-'etz אֲשֶׁר | 'asher אֵינְנוּ |
'einennu עֹשֶׂה | 'oseh פְּרִי | peri טוֹב | tov יְגַדֵּעַ | iggada' וַיִּשְׁלַח | vejushelach
| ba'esh

TKIS Jo on kirves pantu puitten juurelle. Jokainen puu, joka ei siis tee hyvää hedelmää, hakataan pois ja heitetään tuleen.

STLK Kirves on jo pantu puiden juurelle. Jokainen puu, joka ei tee hyvää hedelmää, hakataan siis pois ja heitetään tuleen.

BIBLIA 1776 Mutta jo myös on kirves pantu puiden juurelle: sentähden jokainen puu, joka ei tee hyvää hedelmää, hakataan pois ja tuleen heitetään.

11. *TR* ἐγὼ | *egō* minά μὲν | *men* βαπτίζω | *baptidzō* kastan ὑμᾶς | *hymas* teidät ἐν

| *en* ὕδατι | *hydati* vedessä εἰς | *eis* μέτανοιαν· | *metanoian* mielenmuutokseen ὁ
 | *ho* mutta Hän δὲ | *de* ὀπίσω | *opisō* jälkeen μου | *mou* minun ἐρχόμενος |
erchomenos joka tulee ἰσχυρότερός | *ischyroteros* voimakkaampi μου | *mou* minua
 ἐστίν | *estin* on οὗ | *hou* jonka οὐκ | *ouk* ἐν εἰμὶ | *eimi* ὁλε ἰκανός | *hikanos*
 kelvollinen τὰ | *ta* ὑποδήματα | *hypodēmata* sandaaleja βαστάσαι· | *bastasai*
 kantamaan αὐτός | *autos* Hän ὑμᾶς | *hymas* teidät βαπτίσει | *baptisei* kastaa ἐν |
en Πνεύματι | *Pneumati* Hengessä Ἁγίῳ | *Hagiō* Pyhässä καὶ | *kai* ja πυρί· | *pyri*
 tulessa

Delitzsch הֵן | hen אֲנֹכִי | 'anochi טוֹבֵל | tovel אֶתְכֶם | 'etchem בַּמַּיִם | bammaim
 לְהַשְׂוִיבָה | litshuva וְהִבֵּא | ve'haba' אֶתְרִי | a'charai חֲזָאֵךְ | chazaq הוּא | hu' מִמֶּנִּי |
 mimmenni אֶשֶׁר | 'asher אֵינְנִי | 'eineni רְאִי | ra'ui לְשִׂאת | laset נְעַלְיוֹ | ne'alaiv
 וְהוּא | vehu' יִטְבֵּל | jitbol אֶתְכֶם | 'etchem בְּרוּחַ | beRuach הַקֹּדֶשׁ | haQodesh
 וּבְאֵשׁ | uva'esh

TKIS Minä kastan teidät vedessä mielenmuutoksen perusteella. Mutta se, joka tulee minun jälkeeni, on minua voimallisempi, jonka kenkiäkään en ole arvollinen kantamaan. Hän kastaa teidät Pyhässä Hengessä ja tulessa.

STLK Minä kastan teitä vedellä mielenmuutokseen, mutta se, joka minun jälkeeni tulee, on minua voimakkaampi, jonka sandaaleitakaan en ole kelvollinen kantamaan. Hän kastaa teitä Pyhällä Hengellä ja tulella.

BIBLIA 1776 Minä tosin kastan teitä vedellä parannukseen; mutta se, joka minun jälkeeni tulee, on väkevämpi minua, jonka kenkiä en minä ole kelvollinen kantamaan, hän kastaa teitä Pyhällä Hengellä ja tulella.

12. **TR** οὗ | *hou* Hänellä τὸ | *to* πύον | *ptyon* on viskimensä ἐν | *en* τῇ | *tē* χειρὶ |
cheiri kädessään αὐτοῦ | *autou* καὶ | *kai* ja διακαθαριεῖ | *diakathariei* puhdistaa
 τὴν | *tēn* ἄλωνα | *halōna* puimatantereensa αὐτοῦ | *autou* καὶ | *kai* ja συνάξει |
synaksei kokoaa τὸν | *ton* σῆτον | *siton* vehnänsä αὐτοῦ | *autou* εἰς | *eis* τὴν | *tēn*
 ἀποθήκην | *apothēkēn* aittaansa τὸ | *to* δὲ | *de* mutta ἄχυρον | *achyron* ruumenet
 κατακάψει | *katakausei* polttaa πυρὶ | *pyri* tulessa ἀσβέστῳ | *asbestō*
 sammumattomassa

Delitzsch אֶשֶׁר | 'asher בְּיָדוֹ | bejado הַמְזֵרָה | hammizra וְזָרָה | vezara אֶת־גִּרְנוֹ
 'et-gorno וְאֶסַף | ve'asaf אֶת־דֶּגָנוֹ | 'et-degano אֶל־אוֹצָרוֹ | 'el-'otzaro וְאֶת־הַמָּזְזָה |
 ve'et-hammotz יִשְׂרֹפְנֵהוּ | jisrefennu בְּאֵשׁ | va'esh אֶשֶׁר | 'asher לֹא | lo' תִּכְבֶּה |

tichbeh

TKIS Hänellä on viskimensä kädessään, ja Hän puhdistaa tarkoin puimatanterensa. Vehnänsä Hän kokoaa aittaan, mutta ruumenet Hän polttaa sammumattomassa tulessa.”

STLK Hänellä on viskimensä kädessään, ja hän puhdistaa puimatanterensa ja kokoaa vehnänjyvänsä aittaan, mutta ruumenet hän polttaa sammumattomassa tulessa.”

BIBLIA 1776 Jonka viskin on hänen kädessänsä, ja hän perkaa riihensä ja kokoo nisunsa aittaansa, mutta ruumenet polttaa hän sammumattomalla tulella.

13. **TR** τότε | *tote* silloin παραγίνεται | *paraginetai* tuli ó | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἀπὸ | *apo* τῆς | *tēs* Γαλιλαίας | *Galilaias* Galileasta ἐπὶ | *epi* τὸν | *ton* Ἰορδάνην | *Iordanēn* Jordanille πρὸς | *pros* luokse τὸν | *ton* Ἰωάννην | *Iōannēn* Johanneksen τοῦ | *tou* βαπτισθῆναι | *baptisthēnai* saadakseen kasteen ὑπ’ | *hyp* αὐτοῦ | *autou* häneltä

Delitzsch וַיָּבֹא | *vajjavo* יְשׁוּעָה | *JESHUA* מִן־הַגָּלִיל | *min-haGalil* הֵרְדֵּנָה | *hajardena* אֶל־יְחֹנָן | *'el-Jochanan* לְהִטָּבֵל | *le'hitavel* עַל־יָדוֹ | *'al-jado*

TKIS Silloin Jeesus tuli Galileasta Jordanille Johanneksen luo hänen kastettavakseen.

STLK Silloin Jeesus tuli Galileasta Jordanille Johanneksen luo hänen kastettavakseen.

BIBLIA 1776 Silloin tuli Jesus Galileasta Jordaniin Johanneksen tykö, kastettaa häneltä;

14. **TR** ó | *ho* mutta δὲ | *de* Ἰωάννης | *Iōannēs* Johannes διεκώλυεν | *diekōlyen* esteli αὐτὸν | *auton* Häntä λέγων | *legōn* sanoen ἐγὼ | *egō* minun χρείαν | *chreian* tarpeen ἔχω | *echō* on ὑπὸ | *hypo* σοῦ | *sou* sinulta βαπτισθῆναι | *baptisthēnai* saada kaste καὶ | *kai* ja σὺ | *sy* sinä ἔρχῃ | *erchē* tulet πρὸς | *pros* luokse με | *me* minun

Delitzsch וַיְחֹנֵן | *veJochanan* חָשַׁח | *chasach* אוֹתוֹ | *'oto* לְמֹרְאֵי | *le'mor* אֲנִי | *'ani* צָרִיךְ | *tzarich* לְהִטָּבֵל | *le'hitavel* עַל־יָדְךָ | *'al-jadecha* וְאַתָּה | *ve'atta* בָּא | *ba'* אֵלַי

| 'elai

TKIS Mutta Johannes esteli Häntä sanoen: ”Minun tarvitsee saada sinulta kaste, ja sinä tulet minun luokseni.”

STLK Mutta tämä esteli häntä sanoen: "Minun tarvitsee saada sinulta kaste, ja sinä tulet minun luokseni!"

BIBLIA 1776 Mutta Johannes kielsi häneltä, sanoen: minä tarvitsen sinulta kastetta, ja sinä tulet minun tyköni?

15. **TR** ἀποκριθεὶς | *apokritheis* mutta vastasi δὲ | *de* ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπε | *eipe* sanoen πρὸς | *pros* αὐτόν | *auton* hänelle ἄφες | *afes* salli ἄρτι· | *arti* nyt οὕτω | *houtō* sillä näin γὰρ | *gar* πρέπον | *prepon* sopivaa ἐστὶν | *estin* on ἡμῖν | *hēmin* meidän πληρῶσαι | *plērōsai* täyttää πᾶσαν | *pasan* kaikki δικαιοσύνην | *dikaiosynēn* vanhurskaus τότε | *tote* silloin ἀφίησιν | *afiēsin* hän salli αὐτόν | *auton* sen

Delitzsch וַיַּעַן | *vajja'an* וַיִּשָׁאֵר | *JESHUA* וַיִּאמֶר | *vajjo'mer* הַיְיָיִהּ | *'elaiv* הַיְיָיִהּ | *hannicha* לִי | *li* כִּי | *ki* כֵּן | *chen* נִצְאָה | *na'ava* לְנוּ | *lanu* לְמַלְאֵךְ | *le'malle'* כָּל־הַצְדָקָה | *kol-hatz'tzedaga* וַיַּיָּנַח | *vajjannach* לוֹ | *lo*

TKIS Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: ” Salli nyt, sillä näin meidän sopii täyttää kaikki vanhurskaus. ” Silloin hän salli näin Hänelle.

STLK Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Salli nyt; sillä näin meidän sopii täyttää kaikki vanhurskaus." Silloin hän salli sen hänelle.

BIBLIA 1776 Niin vastasi Jesus ja sanoi hänelle: salli nyt; sillä näin meidän sopii kaikkea vanhurskautta täyttää. Ja hän salli hänen.

16. **TR** καὶ | *kai* ja βαπτισθεὶς | *baptistheis* saatuaan kasteen ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἀνέβη | *anebē* nousi εὐθὺς | *euthys* heti ἀπὸ | *apo* ποῦ τοῦ | *tou* ὕδατος· | *hydatos* vedestä καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso ἀνεώχθησαν | *aneōchthēsan* avautuivat αὐτῷ | *autō* Hänelle οἱ | *oi* οὐρανοί | *ouranoi* taivaat καὶ | *kai* ja εἶδε | *eide* näki τὸ | *to* τὸ Πνεῦμα | *Pneuma* Hengen τοῦ | *tou* θεοῦ | *Theou* Jumalan καταβαῖνον | *katabainon* laskeutuvan ὡσεὶ | *hōsei* niinkuin περιστερὰν | *peristeran* kyyhkysen καὶ | *kai* ja ἐρχόμενον | *erchomenon* tulevan ἐπ’ | *ep* πᾶν αὐτόν | *auton* Hänen

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כַּאֲשֶׁר | ka'asher נִטְבַּל | nitbal יֵשׁוּעַ | JESHUA וַיִּמְהַר | vaje'maher לְעֵלוֹת | la'alot מִן־הַמַּיִם | min-hammaim וַהֲיָה | ve'hinneh לֹלְלוֹת | lo niftechu-לֹ לְעֵלוֹת | hash'shamaim וַיִּרָא | vajjar' אֶת־רוּחַ | 'et-Ruach אֱלֹהִים | 'ELOHIM יוֹרְדֵת | joredet כִּי־וָנָה | kejona וַנָּחָה | venacha עָלָיו | 'alaiv

TKIS Tultuaan kastetuksi Jeesus nousi heti vedestä, ja katso, taivaat aukenivat (Hänelle), ja Johannes näki Jumalan Hengen tulevan alas niin kuin kyyhkysen ja laskeutuvan Hänen päälleen.

STLK Kun Jeesus oli kastettu, hän nousi heti vedestä, ja katso, taivaat aukenivat, ja hän näki Jumalan Hengen tulevan alas kyyhkysenä ja laskeutuvan hänen päälleen,

BIBLIA 1776 Kuin Jesus kastettu oli, astui hän kohta ylös vedestä: ja katso, taivaat aukenivat hänelle, ja hän näki Jumalan Hengen tulevan alas, niinkuin kyyhkysen, ja tulevan hänen päällensä,

17. **TR** καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso φωνὴ | *fōnē* ääni ἐκ | *ek* τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivaista λέγουσα | *legousa* sanoi οὗτός | *houtos* tämä ἐστὶν | *estin* on ὁ | *ho* υἱός | *hyios* Poikani μου | *mou* minun ὁ | *ho* ἀγαπητός | *agapētos* rakas ἐν | *en* ᾧ | *hō* johon εὐδόκησα | *eudokēsa* olen mieltynyt

Delitzsch וַהֲיָה | ve'hinneh קוֹל | qol מִן־הַשָּׁמַיִם | min-hash'shamaim אֹמֵר | 'omer הֵן | zeh בְּנֵי | beni יְדִידִי | jedidi אֲשֶׁר־רָצַתָּה | 'asher-ratzeta נַפְשִׁי | nafeshi בּוֹ | bo

TKIS Ja katso, taivaista kuului ääni, joka sanoi: ”Tämä on minun rakas Poikani, johon olen mielistynyt.”

STLK ja katso, taivaista kuului ääni, joka sanoi: "Tämä on minun rakas Poikani, johon olen mieltynyt."

BIBLIA 1776 Ja katso, ääni taivaasta sanoi: tämä on se minun rakas Poikani, johonka minä mielistyin.

4 Luku

1. **TR** τότε | *tote* sitten ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesuksen ἀνήχθη | *anēchthē* vei εἰς | *eis* τὴν | *tēn* ἔρημον | *erēmon* autiomaahan ὑπὸ | *hypo* ylös τοῦ | *tou* πνεύματος | *pneumatos* Henki πειρασθῆναι | *peirasthēnai* kiusattavaksi ὑπὸ | *hypo* τοῦ | *tou*

διαβόλου | *diabolou* perkeleen

Delitzsch אַז | 'az אֲשֶׁר | nasa' הָרוּחַ | haRuach אֶת־יֵשׁוּעַ | 'et-JESHUA הַמְדַבֵּרָה |
hammidbara לְמַעַן | le'ma'an יִנְטֶהוּ | jenassehu הַשָּׂטָן | has'satan

TKIS Sitten Henki vei Jeesuksen ylös autiomaahan pahalaisen kiusattavaksi.

STLK Sitten Henki vei Jeesuksen ylös erämaahan perkeleen kiusattavaksi.

BIBLIA 1776 Silloin vietiin Jesus hengeltä korpeen kiusattaa perkeleeltä.

2. *TR* καὶ | *kai* ja νηστεύσας | *nēsteusas* paastottuaan ἡμέρας | *hēmeras* päiviä
τεσσαράκοντα | *tessarakonta* neljäkymmentä καὶ | *kai* ja νύκτας | *nyktas* öitä
τεσσαράκοντα | *tessarakonta* neljäkymmentά ὕστερον | *hysteron* viimein ἐπέινασε
| *epeinase* Hänen tuli nälkä

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi אַחֲרָיָהּ | a'charei צִוְמוֹ | tzumo אַרְבָּעִים | 'arba'im יוֹם | jom
וְאַרְבָּעִים | ve'arba'im לַיְלָהּ | lajela וַיִּרְעַב | vajir'av

TKIS Paastottuaan neljäkymmentä päivää ja neljäkymmentä yötä, Hänen tuli lopulta nälkä.

STLK Kun Jeesus oli paastonnut neljäkymmentä päivää ja neljäkymmentä yötä, hänen tuli sen jälkeen nälkä.

BIBLIA 1776 Ja kuin hän oli paastonnut neljäkymmentä päivää ja neljäkymmentä yötä, sitte hän isosi.

3. *TR* καὶ | *kai* ja προσελθὼν | *proselthōn* tuli luokseen αὐτῷ | *autō* Hänen ó | *ho*
πειράζων | *peiradzōn* kiusaaja εἶπεν | *eipen* sanoen εἰ | *ei* jos υἱὸς | *hyios* Poika εἶ
| *ei* olet τοῦ | *tou* θεοῦ | *Theou* Jumalan εἶπὲ | *eipe* sano ἵνα | *hina* että οἱ | *oi*
λίθοι | *lithoi* kivet οὗτοι | *houtoi* nämä ἄρτοι | *artoi* leiviksi γένωνται | *genōntai*
muuttuvat

Delitzsch וַיִּנְגַּשׁ | vajjigash אֵלָיו | 'elaiiv הַמְנַסֶּה | ham'nasseh וַיִּאמַר | vajjo'mar
| 'im בֶּן־הָאֱלֹהִים | Ben-ha'ELOHIM אָתָּה | 'atta אָמַר | 'emor לְאַבְנֵים | la'avanim
הָאֵלֶּה | ha'elleh וְתִהְיֶינָהּ | vetihjena לְלֶחֶם | le'lachem

TKIS Niin kiusaaja tuli Hänen luokseen ja sanoi [Hänelle]: ”Jos sinä olet Jumalan

Poika, käske näitten kivien muuttua leiviksi.”

STLK Silloin kiusaaja tuli hänen luokseen ja sanoi hänelle: "Jos olet Jumalan Poika, käske näiden kivien muuttua leiviksi."

BIBLIA 1776 Ja kiusaaja tuli hänen tykönsä ja sanoi: jos sinä olet Jumalan Poika, niin sano, että nämät kivet leiviksi tulevat.

4. **TR** ὁ | *ho* mutta Hän δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπε | *eipe* sanoen γέγραπται | *gegraptai* on kirjoitettu οὐκ | *ouk* εἰ ἐπ’ | *ep* ἄρτω | *artō* leivästä μόνῳ | *monō* ainoastaan ζήσεται | *dzēsetai* elä ἄνθρωπος | *anthrōpos* ihminen ἀλλ’ | *all* vaan ἐπὶ | *epi* παντὶ | *panti* jokaisesta ῥήματι | *rēmati* sanasta ἐκπορευομένῳ | *ekporeuomenō* joka lähtee διὰ | *dia* στόματος | *stomatos* suusta Θεοῦ | *Theou* Jumalan

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an וַיֹּאמֶר | vajjo'mar הֵן | hen כְּתוּב | katuv לֹא | lo' עַל-הַלֶּחֶם | 'al-hallechem לֵבְדָּו | le'vado יִחַיְהֶה | jichjeh הָאָדָם | ha'adam כִּי | ki עַל-כָּל-מוֹצָא | 'al-kol-motza' פִּי-יְהוָה | fi-JAHWEH

TKIS Mutta Hän vastasi ja sanoi: ”On kirjoitettu: Ihminen ei elä ainoastaan leivästä, vaan jokaisesta sanasta, joka lähtee Jumalan suusta.”

STLK Mutta hän vastasi ja sanoi: "Kirjoitettu on: 'Ei ihminen elä ainoastaan leivästä, vaan jokaisesta sanasta, joka Jumalan suusta lähtee.'"

BIBLIA 1776 Mutta hän vastasi ja sanoi: kirjoitettu on: ei ihminen elä ainoasti leivästä, mutta jokaisesta sanasta, joka Jumalan suusta lähtee.

5. **TR** τότε | *tote* silloin παραλαμβάνει | *paralambanei* otti mukaansa αὐτὸν | *auton* Hänet ὁ | *ho* διάβολος | *diabolos* perkele εἰς | *eis* τὴν | *tēn* ἁγίαν | *hagian* pyhään πόλιν | *polin* kaupunkiin καὶ | *kai* ja ἵστησιν | *istēsín* asetti αὐτὸν | *auton* Hänet ἐπὶ | *epi* τὸ | *to* πτερύγιον | *pterygion* harjalle τοῦ | *tou* ἱεροῦ | *hierou* temppelin

Delitzsch וַיִּשָּׂאֵהוּ | vajjissa'ehu הַשָּׂטָן | has'satan אֶל-עֵיר | 'el-'ir הַקִּדְשׁ | haQodesh וַיַּמְיֵדְהוּ | vajja'amidehu עַל-פִּנְנַת | 'al-pinnat בַּיֵּת | beit הַמִּקְדָּשׁ | hammiqdash

TKIS Silloin paholainen otti Hänet kanssaan pyhään kaupunkiin ja asetti Hänet

pyhäkön harjalle

STLK Silloin perkele otti hänet kanssaan pyhään kaupunkiin ja asetti hänet pyhäkön harjalle

BIBLIA 1776 Silloin otti perkele hänen kanssansa pyhään kaupunkiin, ja asetti hänen templin harjalle,

6. *TR* καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoi αὐτῷ | *autō* Hänelle εἰ | *ei* jos υἱὸς | *hyios* Poika εἶ | *ei* olet τοῦ | *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumalan βάλε | *bale* heittäydy σεαυτὸν | *seauton* sinä itse κάτω· | *katō* alas γέγραπται | *gegraptai* sillä on kirjoitettu γὰρ | *gar* ὅτι | *hoti* että τοῖς | *tois* ἀγγέλοις | *aggelois* enkeleilleen αὐτοῦ | *autou* Hänen ἐντελεῖται | *enteleitai* antaa käskyn περὶ | *peri* σοῦ | *sou* sinusta καὶ | *kai* ja ἐπὶ | *epi* χειρῶν | *cheirōn* käsillään ἀροῦσὶ | *arousi* he kantavat σε | *se* sinua μήποτε | *mēpote* ettet προσκόψῃς | *proskopsēs* loukkaa πρὸς | *pros* λίθον | *lithon* kiveen τὸν | *ton* πόδα | *poda* jalkaasi σοῦ | *sou* sinun

Delitzsch וַיִּבֹרַךְ | vajjo'mer אֱלֹהִים | 'elaiiv אֵם | 'im בֶּן־הָאֱלֹהִים | Ben-ha'ELOHIM הָאֵם | 'atta הַשְּׂמַיִת | hashlech הַשָּׁמַיִת | 'atzmecha לְמַטָּה | le'matta כִּי | ki כְּתוּב | chatuv כִּי | ki מְלֻכָּיו | mal'achaiiv אֲנִי־הָאֵם | jetzaveh-lach וְעַל־כַּפֵּי | ve'al-kappaim אֲנִי־אֵם | jissa'unecha אֲנִי־תִּגּוֹף | pen-tiggof בְּאֵפֶן | ba'even רַגְלֶךָ | raglecha

TKIS ja sanoi Hänelle: ”Jos olet Jumalan Poika, heittäydy alas, sillä on kirjoitettu: Hän antaa enkeleilleen käskyn sinusta, ja: ”He kantavat sinua käsillään, jottet jalkaasi kiveen loukkaisi.”

STLK ja sanoi hänelle: "Jos olet Jumalan Poika, heittäydy tästä alas; sillä kirjoitettu on: 'Hän antaa enkeleilleen sinusta käskyn', ja: 'He kantavat sinua käsillään, ettet jalkaasi kiveen loukkaisi.'"

BIBLIA 1776 Ja sanoi hänelle: jos sinä olet Jumalan Poika, niin laske sinus alaspäin; sillä kirjoitettu on: hän antaa käskyn enkeleillensä sinusta, ja he käsissä kantavat sinun, ettet joskus jalkaas kiveen loukkaa.

7. *TR* ἔφη | *efē* sanoi αὐτῷ | *autō* hänelle ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus πάλιν | *palin* taas γέγραπται | *gegraptai* on kirjoitettu οὐκ | *ouk* ἄλ᾽ ἐκπειράσεις | *ekpeiraseis* kiusaa Κύριον | *Kyrion* Herraa τὸν | *ton* Θεόν | *Theon* Jumalaasi σου | *sou* sinun

Delitzsch וַיִּאמֶר | vajjo'mer אֶלְיֹו | 'elaiiv יְשׁוּעָה | JESHUA וְעוֹד | ve'od כְּתוּב |
katuv לֹא | lo' תִּנְסֶה | tenasseh אֶת | 'et יְהִי | JAHWEH אֶלְהֵיךָ | 'ELOHECHA

TKIS Jeesus sanoi hänelle: ”On myös kirjoitettu: ”Älä kiusaa Herraa, Jumalaasi.”

STLK Jeesus sanoi hänelle: ”Taas on kirjoitettu: 'Älä kiusaa Herraa, sinun Jumalaasi.'”

BIBLIA 1776 Niin Jesus sanoi hänelle: taas on kirjoitettu: ei sinun pidä kiusaaman Herraa sinun Jumalaas.

8. **TR** πάλιν | *palin* taas παραλαμβάνει | *paralambanei* otti αὐτὸν | *auton* Hänet ὁ
| *ho* διάβολος | *diabolos* perkele εἰς | *eis* ὄρος | *oros* vuorelle ὑψηλὸν | *hypsēlon*
korkealle λίαν | *lian* hyvin/ hyvin korkealle καὶ | *kai* ja δείκνυσιν | *deiknysin* näytti
αὐτῷ | *autō* Hänelle πάσας | *pasas* kaikki τὰς | *tas* βασιλείας | *basileias*
valtakunnat τοῦ | *tou* κόσμου | *kosmou* maailman καὶ | *kai* ja τὴν | *tēn* δόξαν |
doksan loiston αὐτῶν | *autōn* niiden

Delitzsch וַיִּוְסֶף | vajjosef הַשָּׂטָן | has'satan וַיִּיָּצֵאֵהוּ | vajjissa'ehu אֶל־הַר | 'el-har
גְּבוּהַ | gavoah מְאֹד | me'od וַיַּגִּידֵהוּ | vajjar'ehu אֶת־כָּל | 'et-kol מַמְלְכוֹת |
mamlechat תְּבִלָּה | tevel וַיְכַבֹּדֵהוּ | uchevodan

TKIS Vielä paholainen otti Hänet kanssaan hyvin korkealle vuorelle ja näytti Hänelle kaikki maailman valtakunnat ja niiden loiston

STLK Taas perkele otti hänet kanssaan hyvin korkealle vuorelle ja näytti hänelle kaikki maailman valtakunnat ja niiden loiston

BIBLIA 1776 Taas vei hänen perkele sangen korkialle vuorelle, ja osoitti hänelle kaikki maailman valtakunnat ja niiden kunnian,

9. **TR** καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoi αὐτῷ | *autō* Hänelle ταῦτά | *tauta* tämän
πάντα | *panta* kaiken σοι | *soi* sinulle δώσω | *dōsō* annan ἐὰν | *ean* jos πεσῶν |
pesōn heittäytyen προσκυνήσης | *proskynēsēs* eteeni παλῶν μοι | *moi* minua

Delitzsch וַיִּאמֶר | vajjo'mer אֶלְיֹו | 'elaiiv אֶת־כָּל־זֹאת | 'et-kol-zot לְךָ | le'cha
אֶתְּנֶנָּה | 'ettenenna אֶם־תִּקְדָּם | 'im-tiqqod וְתִשָּׁחֲוֶה | vetish'tachaveh לִי | li

TKIS ja sanoi Hänelle: ”Tämän kaiken annan sinulle, jos maahan heittäytyen

kunnioitat minua.”

STLK ja sanoi hänelle: "Tämän kaiken annan sinulle, jos lankeat eteeni ja rukoilet minua."

BIBLIA 1776 Ja sanoi hänelle: nämät kaikki minä annan sinulle, jos sinä lankeat maahan ja rukoilet minua.

10. **TR** τότε | *tote* silloin λέγει | *legei* sanoi αὐτῷ | *autō* hänelle ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus Ὑπαγε | *hypage* mene pois σατανᾶ | *satana* saatana γέγραπται | *gegraptai* sillä on kirjoitettu γάρ | *gar* Κύριον | *Kyrion* Herra τὸν | *ton* Θεόν | *Theon* Jumalaasi σου | *sou* sinun προσκυνήσεις | *proskynēseis* pitää palvoman καὶ | *kai* ja αὐτῷ | *autō* Häntä μόνῳ | *monō* ainoaa λατρεύσεις | *latreuseis* palveleman

Delitzsch וַיֹּאמֶר | *vajjo'mer* אֱלֹהֵי | *'elaiiv* יֵשׁוּעַ | *JESHUA* סוּר | *sur* מִמֶּנִּי | *mimmenni* הַשָּׂטָן | *has'satan* כִּי | *ki* כָּתוּב | *chatuv* לַיהוָה | *laJAHWEH* אֱלֹהֵיךָ | *'ELOHECHA* תִּשְׁתַּחֲוֶה | *tish'tachaveh* וְאוֹתוֹ | *ve'oto* לְבָדוֹ | *le'vado* תַּעֲבֹד | *ta'avod*

TKIS Silloin Jeesus sanoi hänelle: ”Mene taakseni, saatana, sillä on kirjoitettu: ”Kunnioita Herra Jumalaasi ja palvele ainoastaan Häntä”.

STLK Silloin Jeesus sanoi hänelle: "Mene pois, saatana; sillä kirjoitettu on: 'Herra, sinun Jumalaasi, pitää sinun kumartaen rukoilla ja häntä ainoaa palvella.'"

BIBLIA 1776 Niin sanoi Jesus hänelle: mene pois, saatana! Sillä kirjoitettu on: Herra sinun Jumalaas pitää sinun kumartaman, ja häntä ainoaa palveleman.

11. **TR** τότε | *tote* silloin ἀφίησιν | *afiēsín* jätti αὐτὸν | *auton* Hänet ὁ | *ho* διάβολος· | *diabolos* perkele καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso ἄγγελοι | *aggeloi* enkelit προσῆλθον | *prosēlthon* tulivat καὶ | *kai* ja διηκόνουν | *diēkonoun* palvelivat αὐτῷ | *autō* Häntä

Delitzsch וַיִּרְךְ | *vajjir'u* מִמֶּנּוּ | *mimmennu* הַשָּׂטָן | *has'satan* וְהִנֵּה | *ve'hinneh* נִגְשָׁיו | *niggeshu* אֱלֹהֵי | *'elaiiv* מַלְאָכָיו | *mal'achim* וַיִּשְׁתַּחֲוֶהוּ | *vaje'sharetuhu*

TKIS Silloin paholainen jätti Hänet, ja katso, enkeleitä tuli Hänen luokseen ja palveli Häntä.

STLK Silloin perkele jätti hänet; ja katso, enkeleitä tuli Jeesuksen luo, ja he palvelivat häntä.

BIBLIA 1776 Silloin jätti hänen perkele; ja katso, enkelit tulivat ja palvelivat häntä.

12. **TR** Ἀκούσας | *akousas* mutta kuullessaan δὲ | *de ó* | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ὅτι | *hoti* että Ἰωάννης | *Iōannēs* Johannes παρεδόθη | *paredothē* oli vangittu ἀνεχώρησεν | *anechōrēsen* lähti εἰς | *eis* τὴν | *tēn* Ἡὲν Γαλιλαίαν | *Galilaian* Galileaan

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּשָׁמַעוֹ | cheshame'o כִּי | ki הִשְׁגִּירוּהוּ | hisgiru אֶת־יְחִיָּזְכָן | 'et-Jochanan לְיִלְךָ־לֹ | vajje'lech-lo אֶרֶץ | 'eretz הַגָּלִיל | haGalil

TKIS Mutta kuultuaan, että Johannes oli pantu vankilaan, Jeesus vetäytyi Galileaan.

STLK Mutta kun Jeesus kuuli, että Johannes oli pantu vankeuteen, hän poistui Galileaan.

BIBLIA 1776 Mutta kuin Jesus kuuli, että Johannes oli vankiuteen annettu ylön, poikkesi hän Galileaan,

13. **TR** καὶ | *kai* ja καταλιπὼν | *katalipōn* jätti τὴν | *tēn* Ἡὲν Ναζαρέθ | *Nadzareth* Nasaretin ἐλθὼν | *elthōn* meni κατώκησεν | *katōkēsen* asettuen asumaan εἰς | *eis* Καπερναοῦμ | *Kapernaoum* Kapernaumiin τὴν | *tēn* joka ὡν παραθαλασσίαν | *parathalassian* merenrannalla ἐν | *en* ὁρίοις | *horiois* alueella Ζαβουλῶν | *Zaboulōn* Sebulonin καὶ | *kai* ja Νεφθαλείμ· | *Nefthaleim* Naftalin

Delitzsch וַיַּעֲזֹב | vajja'azov אֶת־נֶצְרֶת | 'et-Netzeret וַיֵּיָצֵא | vajjavo' וַיֵּיָצֵא | vaje'shev בְּכַפְר־נַחֻם | biKefar-nachum אֲשֶׁר | 'asher עַל־שֵׂפַת | 'al-sefat הַיָּם | haijam בְּגִבּוֹל | bigvul זְבֻלֻן | Zevulun וְנַפְתָּלִי | veNaftali

TKIS Hän jätti Nasaretin ja meni asumaan Kapernaumiin, joka on meren rannalla, Sebulonin ja Naftalin alueella,

STLK Hän jätti Nasaretin ja meni asumaan Kapernaumiin, joka on meren rannalla, Sebulonin ja Naftalin alueella,

BIBLIA 1776 Ja jätti Natsaretin, tuli ja asui Kapernaumissa, joka on merikaupunki, Zebulonin ja Naphtalin äärissä;

14. *TR* ἵνα | *hina* jotta πληρωθῆ | *plērōthē* täyttyisi τὸ | *to* joka ῥηθὲν | *rēthen* on puhuttu διὰ | *dia* kautta Ἡσαΐου | *Esaiou* Jesajan τοῦ | *tou* προφήτου | *profētou* profeetan λέγοντος | *legontos* joka sanoo

Delitzsch לְמַלְאֵל | le'mallot הַנְּאֻמָּר | hanne'emar עַל־פִּי | 'al-pi וְיִשְׁמְעוּהוּ | Jesha'jahu הַנְּבִיאִי | hannavi' לְאֹמֵר | le'mor

TKIS jotta toteutuisi, mitä on puhuttu profeetta Jesajan välityksellä, joka sanoo:

STLK että kävisi toteen, mikä on puhuttu profeetta Jesajan kautta, joka sanoo:

BIBLIA 1776 Että täytettäisiin se mikä sanottu oli Jesaias prophetan kautta, joka sanoo:

15. *TR* Γῆ | *gē* maa Ζαβουλῶν | *Zaboulōn* Sebulonin καὶ | *kai* ja γῆ | *gē* maa Νεφθαλείμ | *Nefthaleim* Naftalin ὁδὸν | *hodon* tie θαλάσσης | *thalassēs* meren πέραν | *peran* tuolla puolen τοῦ | *tou* Ἰορδάνου | *Iordanou* Jordanin Γαλιλαία | *Galilaia* Galilea τῶν | *tōn* ἔθνῶν | *ethnōn* pakanoiden

Delitzsch אֶרֶץ | 'artza זְבֻלֹן | Zevulun וְאֶרֶץ | ve'artza נַפְתָּלִי | Naftali דְּרָךְ | derech הַיָּם | haijam עֵבֶר | 'ever הַיַּרְדֵּן | haJarden גְּלִיל | Gelil הַגּוֹיִם | ha'gojim

TKIS ”Sebulonin ja Naftalin maa, meren tie, Jordanin tuolla puolen, pakanain Galilea –

STLK "Sebulonin maa ja Naftalin maa, meren tie, Jordanin tuonpuoleinen maa, pakanain Galilea –

BIBLIA 1776 Zebulonin maa ja Naphtalin maa, läsnä meritietä, sillä puolella Jordanin, pakanain Galilea,

16. *TR* ὁ | *ho* λαὸς | *laos* kansa ὁ | *ho* joka καθήμενος | *kathēmenos* istuu ἐν | *en* σκότει | *skotei* pimeydessä εἶδε | *eide* näkee φῶς | *fōs* Valkeuden μέγα | *mega* suuren καὶ | *kai* ja τοῖς | *tois* jotka καθημένοις | *kathēmenois* istuvat ἐν | *en* χώρᾳ | *chōra* maassa καὶ | *kai* ja σκιᾷ | *skia* varjossa θανάτου | *thanatou* kuoleman φῶς | *fōs* Valkeus ἀνέτειλεν | *aneteilen* koittaa αὐτοῖς | *autois* heille

Delitzsch הָאָם | ha'am הַהֹלְכִים | ha'holechim בַּחֲשֶׁךְ | bachshech רָאוּ | ra'u אֹר | 'or גָּדוֹל | gadol וְיִשְׁבְּעִי | vejshevei בְּאֶרֶץ | be'eretz צַלְמַוֶּט | tzalmavet אֹר | 'or

נָגַח | nagah נְלִיחֵם | 'aleihem

TKIS kansa, joka istuu pimeässä, näkee suuren valon, ja niille, jotka istuvat kuoleman maassa ja varjossa, koittaa valo.”

STLK kansa, joka pimeydessä istui, näki suuren valkeuden, ja jotka istuivat kuoleman maassa ja varjossa, niille koitti valkeus.”

BIBLIA 1776 Kansa, joka pimiässä istui, näki suuren valkeuden, ja niille, jotka kuoleman maassa ja varjossa istuivat, koitti valkeus.

17. **TR** Ἀπὸ | *apo* siitä lähtien τότε | *tote* ἤρξατο | *ērksato* alkoi ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus κηρύσσειν | *kēryssein* julistaa καὶ | *kai* ja λέγειν | *legein* sanoa μετανοεῖτε· | *metanoeite* muuttakaa mielenne ἤγγικε | *ēggike* sillä on tullut lähelle γὰρ | *gar* ἡ | *hē* βασιλεία | *basileia* valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten

Delitzsch מִן־הַעֵת | min-ha'et הַהִי | hahi' הֵחֵל | hechel לִישׁוּב | JESHUA לְקָרָא | liqro' קָרוֹא | qaro' וְאָמַר | ve'amor שׁוּבוּ | shuvu כִּי | ki הִגִּיעָה | higgi'a מַלְכוּת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim

TKIS Siitä lähtien Jeesus rupesi saarnaamaan ja sanomaan: ”Muuttakaa mielenne, sillä taivasten valtakunta on tullut lähelle.”

STLK Siitä lähtien Jeesus rupesi saarnaamaan ja sanomaan: ”Muuttakaa mielenne, sillä taivasten valtakunta on tullut lähelle.”

BIBLIA 1776 Siitä ajasta rupesi Jesus saarnaamaan ja sanomaan: tehtäät parannus; sillä taivaan valtakunta lähestyi.

18. **TR** περιπατῶν | *peripatōn* ja kulkiessaan δὲ | *de* ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus παρὰ | *para* τὴν | *tēn* θάλασσαν | *thalassan* rannalla meren τῆς | *tēs* Γαλιλαίας | *Galilaias* Galilean εἶδε | *eide* näki δύο | *dyo* kaksi ἀδελφούς | *adelfous* veljestä Σίμωνα | *Simōna* Simonin τὸν | *ton* jota λεγόμενον | *legomenon* kutsutaan Πέτρον | *Petron* Pietariksi καὶ | *kai* ja Ἀνδρέαν | *Andrean* Andrean τὸν | *ton* ἀδελφὸν | *adelfon* veljensä αὐτοῦ | *autou* hänen βάλλοντας | *ballontas* heittämässä ἀμφίβληστρον | *amfiblestron* verkkoa εἰς | *eis* τὴν | *tēn* θάλασσαν· | *thalassan* mereen ἦσαν | *ēsan* sillä he olivat γὰρ | *gar* ἄλιεῖς | *halieis* kalastajia

Delitzsch וְבִהְיֶה הַלֵּלְךָ | uvehithallech יֵשׁוּעַ | JESHUA עַל־יָד | 'al-jad יַם־הַגָּלִיל | 'al-jad jam-haGalil וַיֵּרָא | vajjar' שְׁנֵי | shenei אַנְשִׁים | 'anashim אַחִים | 'achim אֶת־שִׁמְעוֹן | 'et-Shimeon הַנִּקְרָא | hanniqra' פֶּטְרוֹס | Petros וְאַתָּה | ve'et אַנְדְּרִי | 'Andrai אַחִיו | 'achiv וְהֵמָּה | vehemma מְלַחֲמִים | mashlichim מְצוּדָה | metzoda בָּיָם | bajam כִּי | ki דַּגִּים | dajjagim הָיוּ | hajju

TKIS Kulkiessaan Galilean järven rantaan Jeesus näki kaksi veljestä, Simonin, jota kutsutaan Pietariksi, ja Andreaan, hänen veljensä, heittämässä verkkoa järveen, sillä he olivat kalastajia.

STLK Kulkiessaan Galilean järven rantaan hän näki kaksi veljestä, Simonin, jota kutsutaan Pietariksi, ja Andreaan, hänen veljensä, heittämässä verkkoa järveen; sillä he olivat kalastajia.

BIBLIA 1776 Mutta kuin Jesus käveli Galilean meren tykönä, näki hän kaksi veljestä, Simonin, joka kutsutaan Pietariksi, ja Andreaksen hänen veljensä, laskevan verkkoa mereen; (Sillä he olivat kalamiehet,)

19. *TR* καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille δεῦτε | *deute* seuratkaa ὀπίσω | *opisō* jäljessä μου | *mou* minun καὶ | *kai* ja ποιήσω | *poiēsō* teen ὑμᾶς | *hymas* teistä ἀλιεῖς | *halieis* kalastajia ἀνθρώπων | *anthrōpōn* ihmisten

Delitzsch וַיֵּאמֶר | vajjo'mer אֶלְיָהֶם | 'aleihem לְכוּ | le'chu אַחֲרָי | a'charai וְאַשְׁמַעְכֶּם | va'asimechem לְדַגֵּי | le'dajjagei אַנְשִׁים | 'anashim

TKIS Hän sanoi heille: ”Seuratkaa minua, niin teen teistä ihmisten kalastajia.”

STLK Hän sanoi heille: "Seuratkaa minua, niin teen teistä ihmisten kalastajia."

BIBLIA 1776 Ja sanoi heille: seuratkaa minua, ja minä teen teidät ihmisten kalamiehiksi.

20. *TR* οἱ | *hoi* ja he δὲ | *de* εὐθέως | *eutheōs* heti ἀφέντες | *afentes* jättäen τὰ | *ta* δίκτυα | *diktya* heittoverkot ἠκολούθησαν | *ēkolouthēsan* seurasivat αὐτῷ | *autō* Häntä

Delitzsch וַיַּעֲזְבוּ | vajja'azvu מְהֵרָה | mehera אֶת | 'et הַמַּכְמוֹרוֹת | hammichmorot וַיֵּלְכוּ | vajje'lechu אַחֲרָיו | a'charaiv

TKIS Niin he jättivät heti verkot ja seurasivat Häntä.

STLK Heti he jättivät verkot ja seurasivat häntä.

BIBLIA 1776 Niin he jättivät kohta verkot ja seurasivat häntä.

21. **TR** καὶ | *kai* ja προβάς | *probas* kulkiessaan eteenpäin ἐκεῖθεν | *ekeithen* sieltä εἶδεν | *eiden* näki ἄλλους | *allous* toiset δύο | *dyo* kaksi ἀδελφούς | *adelfous* veljestä Ἰάκωβον | *Iakōbon* Jaakobin τὸν | *ton* pojan τοῦ | *tou* Ζεβεδαίου | *Zebedaiou* Sebedeuksen καὶ | *kai* ja Ἰωάννην | *Iōannēn* Johanneksen τὸν | *ton* ἀδελφὸν | *adelfon* veljensä αὐτοῦ | *autou* hänen ἐν | *en* τῷ | *tō* πλοίῳ | *ploiō* veneessä μετὰ | *meta* kanssa Ζεβεδαίου | *Zebedaiou* Sebedeuksen τοῦ | *tou* πατρὸς | *patros* isänsä αὐτῶν | *autōn* heidän καταρτίζοντας | *katartidzontas* kunnostamassa τὰ | *ta* δίκτυα | *diktya* verkkojaan αὐτῶν· | *autōn* καὶ | *kai* ja ἐκάλεσεν | *ekalesen* kutsui αὐτούς | *autous* heidät

Delitzsch וַיְהִי | *vaje'hi* וַיַּעֲבֹר | *ke'avero* מִשָּׁם | *mish'sham* וַיֵּלֶךְ | *vajjar'* וַיִּשְׂרֹף | *shenei* אַנְשִׁים | *'anashim* אַחִים | *'achim* אַחֵרִים | *'acherim* אֶת־יַעֲקֹב | *'et-Ja'akov* בֶּן־זַבְדַּי | *ben-Zavdai* וְאֶת־יוֹחָנָן | *ve'et-Jochanan* אָחִיו | *'achiv* בְּאוֹנִיָּה | *bo'onija* עִם־זַבְדַּי | *'im-Zavdai* אַבְיָהֶם | *'avihem* מִתְקַנְנִים | *metaqqenim* אֶת־מַכְמְרוֹתָם | *'et-michmerotam* וַיִּקְרָא | *vajjiqra'* אֶל־יָהֶם | *'aleihem*

TKIS Käytyään siitä eteenpäin Hän näki toiset kaksi veljestä, Jaakobin, Sebedeuksen pojan, ja Johanneksen, hänen veljensä, veneessä isänsä Sebedeuksen kanssa laittamassa verkkojaan kuntoon, ja Hän kutsui heidät.

STLK Kulkiessaan siitä eteenpäin hän näki toiset kaksi veljestä, Jaakobin, Sebedeuksen pojan, ja Johanneksen, hänen veljensä, veneessä isänsä Sebedeuksen kanssa laittamassa verkkojaan kuntoon ja kutsui heidät.

BIBLIA 1776 Ja kuin hän sieltä edemmä kävi, näki hän toiset kaksi veljestä, Jakobin Zebedeuksen pojan ja Johanneksen hänen veljensä, venheessä isänsä Zebedeuksen kanssa, parantavan verkkojansa; ja hän kutsui heitä.

22. **TR** οἱ | *hoi* ja he δὲ | *de* εὐθέως | *eutheōs* heti ἀφέντες | *afentes* jättäen τὸ | *to* πλοῖον | *plouion* veneensä καὶ | *kai* ja τὸν | *ton* πατέρα | *patera* isänsä αὐτῶν | *autōn* ἠκολούθησαν | *ēkolouthēsan* seurasivat αὐτῷ | *autō* Häntä

Delitzsch וַיַּעֲזְבוּ | vajja'azvu מִיָּד | mijjad אֶת־הַגִּלְיָא | 'et-ho'onija וְאֶת־אֲבִיהֶם | ve'et-'avihem וַיֵּלְכוּ | vajje'lechu אֶתְרֵיוּ | a'charaiv

TKIS Heti he jättivät veneen ja isänsä ja seurasivat Häntä.

STLK He jättivät heti veneen ja isänsä ja seurasivat häntä.

BIBLIA 1776 Niin he kohta jättivät venheen ja isänsä, ja seurasivat häntä.

23. *TR* καὶ | *kai* ja περιῆγεν | *periēgen* kierteli ympäriinsä ὅλην | *holēn* koko τὴν | *tēn* Γαλιλαίαν | *Galilaian* Galileassa ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus διδάσκων | *didaskōn* opettaen ἐν | *en* ταῖς | *tais* heitä συναγωγαῖς | *synagōgais* synagoogissaan αὐτῶν | *autōn* heidän καὶ | *kai* ja κηρύσσων | *kēryssōn* julisti τὸ | *to* εὐαγγέλιον | *euaggelion* evankeliumia τῆς | *tēs* βασιλείας | *basileias* valtakunnan καὶ | *kai* ja θεραπεύων | *therapeuōn* paransi πᾶσαν | *pasan* kaikkea νόσον | *noson* sairautta καὶ | *kai* ja πᾶσαν | *pasan* kaikkea μαλακίαν | *malakian* raihnautta ἐν | *en* τῷ | *tō* λαῷ | *laō* kansassa

Delitzsch וַיֵּצֵא | vajjasav יְשׁוּעָה | JESHUA בְּכֹל־הַגִּלְיָא | bechol-haGalil וַיֵּלְמֵד | vaje'lammed בְּבֵיתִי | bevattei כְּנִסְיֹתֵיהֶם | chenesijoteihem וַיֵּבְצֵר | vaje'vasser בְּשׂוֹרֵת | be'sorat הַמַּלְכוּת | ham'malchut וַיֵּרַפֵּא | vaje'rappe' כָּל־מַחְלָה | kol-machala וְכָל־מַדְוֶה | vechol-madveh בָּעָם | ba'am

TKIS Jeesus kierteli koko Galileassa opettaen heidän synagogissaan ja saarnaten valtakunnan ilosanomaa, sekä parantaen kaikkia sairauksia ja kaikkea raihnautta kansan keskellä.

STLK Hän kierteli kautta koko Galilean, opetti heidän synagogissaan, saarnasi valtakunnan evankeliumia ja paransi kaikkia tauteja ja kaikkea sairautta, mitä kansassa oli.

BIBLIA 1776 Ja Jesus vaelsi ympäri kaiken Galilean, ja opetti heidän synagogissansa, ja saarnasi valtakunnan evankeliumia, ja paransi kaikkinaiset taudit ja kaiken sairauden kansan seassa.

24. *TR* καὶ | *kai* ja ἀπῆλθεν | *apēlthen* levisi ἢ | *hē* ἀκοῇ | *akoē* maineensa αὐτοῦ | *autou* Hänen εἰς | *eis* ὅλην | *holēn* kaikkialle τὴν | *tēn* Συρίαν· | *Syrian* Syyriaan καὶ | *kai* ja προσήνεγκαν | *prosēnegkan* tuotiin luokse αὐτῷ | *autō* Hänen

πάντας | *pantas* kaikki τούς | *tous* κακῶς | *kakōs* sairaat ἔχοντας | *echontas* jotka olivat ποικίλαις | *poikilais* monenlaisissa νόσοις | *nosois* taudeissa καὶ | *kai* ja βασάνοις | *basanois* tuskissa συνεχομένους | *synechomenous* ahdistettuja καὶ | *kai* ja δαιμονιζομένους | *daimonidzomenous* riivattuja καὶ | *kai* ja σεληνιαζομένους | *selēniadzomenous* kuunvaihetautisia (kaatumatautisia) καὶ | *kai* ja παραλυτικούς· | *paralytikous* halvaantuneita καὶ | *kai* ja ἐθεράπευσεν | *etherapeusen* Hän paransi αὐτούς | *autous* heidät

Delitzsch וַיְצִי | vajje'tze' וַיְמַעַז | shim'o בְּכֹל-אֶרֶץ | bechol-'eretz סוּדְיָא | Sureja' וַיְבִיאוּ | vajjavi'u אֶלְיוֹ | 'elaiv אֶת | 'et כָּל-הַחֳלִים | kol-ha'cholim הַמְעַנִּים | ham'unnim בְּכֹל-חֳלָיִם | bechol-cholaim וּמְכַאֲבִים | umach'ovim וְאֶחָזֵי | va'achuzei שְׂדִים | shedim וּמְכֵי | umukkei יָרֵחַ | jareach וּנְכֵי | unechei אֲבָרִים | 'evarim וַיַּיְרְפֵם | vajjirpa'em

TKIS Hänen maineensa levisi koko Syyriaan, ja Hänen luokseen tuotiin kaikki sairaat, monenlaisten tautien ja vaivojen rasittamat (ja) riivatut sekä kuunvaihetautiset ja halvaantuneet, ja Hän paransi heidät.

STLK Maine levisi hänestä koko Syyriaan, ja hänen luokseen tuotiin kaikkia sairaita, monenlaisten tautien ja vaivojen rasittamia, riivattuja, kuunvaihetautisia ja halvaantuneita; ja hän paransi heidät.

BIBLIA 1776 Ja sanoma kuului hänestä kaikkeen Syrian maahan. Ja he toivat hänen tykönsä kaikkinaisia sairaita, moninaisilla taudeilla ja kivuilla vaivatuita ja piruilta riivatuita, ja kuutaudillisia ja halvatuita; ja hän paransi ne.

25. **TR** καὶ | *kai* ja ἠκολούθησαν | *ēkolouthēsan* seurasivat αὐτῷ | *autō* Häntä ὄχλοι | *ochloi* kansanjoukot πολλοὶ | *polloi* suuret ἀπὸ | *apo* τῆς | *tēs* Γαλιλαίας | *Galilaias* Galileasta καὶ | *kai* ja Δεκαπόλεως | *Dekapoleōs* Dekapolista καὶ | *kai* ja Ἱεροσολύμων | *Jerosolymōn* Jerusalemista καὶ | *kai* ja Ἰουδαίας | *Ioudaias* Juudeasta καὶ | *kai* ja πέραν | *peran* tuolta puolen τοῦ | *tou* Ἰορδάνου | *iordanou* Jordanin

Delitzsch וַיֵּלְכוּ | vajje'lechu אַחֲרָיו | a'charaiv הַמְנִים | hamonim הַמְנִים | hamonim מִן-הַגָּלִיל | min-haGalil וּמִן-עֶשֶׂר | umin-'eser הָעָרִים | he'arim וּמִיְרוּשָׁלַיִם | umiJerushalaim וּמִיְהוּדָה | viJehuda וּמֵעֶבֶר | ume'ever לְיַרְדֵּן | laJarden

TKIS Häntä seurasi suuret kansanjoukot Galileasta ja Dekapolista ja Jerusalemista

ja Juudeasta ja Jordanin tuolta puolen.

STLK Häntä seurasi suuri kansan paljous Galileasta, Dekapolista , Jerusalemista, Juudeasta ja Jordanin toiselta puolen.

BIBLIA 1776 Ja häntä seurasi paljo väkeä Galileasta ja kymmenestä kaupungista, ja Jerusalemista ja Juudeasta, ja maakunnista sillä puolella Jordania.

5 Luku

1. **TR** Ἰδὼν | *idōn* ja nähdessään δὲ | *de* τοὺς | *tous* ὄχλους | *ochlous* kansanjoukot ἀνέβη | *anebē* nousi εἰς | *eis* τὸ | *to* Ἄν ὄρος | *oros* vuorelle καὶ | *kai* ja καθίσαντος | *kathisantos* istuuduttuaan αὐτοῦ | *autou* Hänen προσῆλθον | *prosēlthon* tulivat luokseen αὐτῶ | *autō* Hänen οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapsensa αὐτοῦ· | *autou* Hänen

Delitzsch וַיַּהֲ | vaje'hi כָּרְאוּתוֹ | chir'oto אֶת־הַמּוֹן | 'et-hamon הָעַם | ha'am לַיַּעֲקֹב | vajja'al הַהָרָה | hahara וַיֵּשֶׁב | vaje'shev שָׁם | sham וַיַּגִּישׁוּ | vajjiggeshu לְאֵי | 'elaiv תַּלְמִידָיו | talmidaiv

TKIS Nähdessään kansanjoukot Hän nousi vuorelle, ja kun Hän oli istuutunut, tulivat Hänen opetuslapsensa Hänen luokseen.

STLK Nähdessään kansanjoukot hän nousi vuorelle; ja kun hän oli istuutunut, hänen opetuslapsensa tulivat hänen luokseen,

BIBLIA 1776 Mutta kuin hän näki kansan, astui hän ylös vuorelle, ja kuin hän oli istunut, tulivat hänen opetuslapsensa hänen tykönsä.

2. **TR** καὶ | *kai* ja ἀνοίξας | *anoixsas* avasi τὸ | *to* στόμα | *stoma* suunsa αὐτοῦ | *autou* Ἄν ἐδίδασκεν | *edidasken* opetti αὐτοὺς | *autous* heitä λέγων | *legōn* sanoen

Delitzsch וַיִּפְתַּח | vajjiftach וְפִיהוּ | 'et-pihu וַיִּלְמַד | vaje'lammed אֶת־ | 'otam לְאֵמֹר | le'mor

TKIS Niin Hän avasi suunsa ja opetti heitä sanoen:

STLK ja hän avasi suunsa ja opetti heitä sanoen:

BIBLIA 1776 Niin hän avasi suunsa, opetti heitä ja sanoi:

3. **TR** μακάριοι | *makarioi* autuaita oí | *hoi* ovat πτωχοὶ | *ptōchoi* köyhät τῷ | *tō* πνεύματι· | *pneumati* hengessä ὅτι | *hoti* sillä αὐτῶν | *autōn* heidän ἐστὶν | *estin* on ἡ | *hē* βασιλεία | *basileia* valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten

Delitzsch אֲשֶׁרֵי | 'ashrei אַנִּיֵּי | 'anijei רֵיחַ | ruach כִּי | ki לְהֵם | lahem מְלֻכּוֹת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim

TKIS ”Autuaita ovat hengessä köyhät, sillä heidän on taivasten valtakunta.

STLK "Autuaita ovat hengessä köyhät, sillä heidän on taivasten valtakunta.

BIBLIA 1776 Autuaat ovat hengellisesti vaivaiset; sillä heidän on taivaan valtakunta.

4. **TR** μακάριοι | *makarioi* autuaita oí | *hoi* ovat πενθοῦντες· | *penthountes* murheelliset ὅτι | *hoti* sillä αὐτοὶ | *autoi* he παρακληθήσονται | *paraklēthēsontai* saavat lohdutuksen

Delitzsch אֲשֶׁרֵי | 'ashrei הָאֲבֵלִים | ha'avelim כִּי־הֵם | ki-hem יְנוּחָמוּ | jenuchamu

TKIS Autuaita ovat murheelliset, sillä he saavat lohdutuksen.

STLK Autuaita ovat murheelliset, sillä he saavat lohdutuksen.

BIBLIA 1776 Autuaat ovat murheelliset; sillä he saavat lohdutuksen.

5. **TR** μακάριοι | *makarioi* autuaita oí | *hoi* ovat πραεῖς | *praeis* hiljaiset ὅτι | *hoti* sillä αὐτοὶ | *autoi* he κληρονομήσουσι | *klēronomēsousi* saavat periä τὴν | *tēn* γῆν | *gēn* maan

Delitzsch אֲשֶׁרֵי | 'ashrei הַנְּנֻיִם | ha'anavim כִּי־הֵמָּה | ki-hemma יִרְשׁוּ | jireshu הָאָרֶץ | ha'aretz

TKIS Autuaita ovat sävyisät, sillä he saavat periä maan.

STLK Autuaita ovat hiljaiset, sillä he saavat periä maan.

BIBLIA 1776 Autuaat ovat siviät; sillä he saavat maan periä.

6. *TR* μακάριοι | *makarioi* autuaita oí | *hoi* ovat πεινῶντες | *peinōntes* nälkäiset καὶ | *kai* ja διψῶντες | *dipsōntes* janoiset τὴν | *tēn* δικαιοσύνην· | *dikaiosynēn* vanhurskauden ὅτι | *hoti* sillä αὐτοὶ | *autoi* heidät χορτασθήσονται | *chortasthēsontai* ravitaan

Delitzsch אֲשֶׁרֵי | 'ashrei הַרְעֵבִים | hare'evim וְהַצְמֵאִים | ve'hatz'tzeme'im לְצַדִּיקָה | latz'tzedaga כִּי־הֵם | ki-hem יִשְׁבְּעוּ | jisba'u

TKIS Autuaita ovat ne, jotka isoavat ja janoavat vanhurskautta, sillä he tulevat ravituiksi.

STLK Autuaita ovat ne, joilla on vanhurskauden nälkä ja jano, sillä heidät ravitaan.

BIBLIA 1776 Autuaat ovat, jotka isoovat ja janoovat vanhurskautta; sillä he ravitaan.

7. *TR* μακάριοι | *makarioi* autuaita oí | *hoi* ovat ἐλεήμονες· | *eleēmones* laupiaat ὅτι | *hoti* sillä αὐτοὶ | *autoi* he ἐλεηθήσονται | *eleēthēsontai* saavat laupeuden

Delitzsch אֲשֶׁרֵי | 'ashrei הַרְחַמְנִים | hara'chamanim כִּי־הֵם | ki-hem יִרְחַמוּ | jeruchamu

TKIS Autuaita ovat laupiaat, sillä he saavat laupeuden.

STLK Autuaita ovat laupiaat, sillä he saavat laupeuden.

BIBLIA 1776 Autuaat ovat laupiaat; sillä he saavat laupiuden.

8. *TR* μακάριοι | *makarioi* autuaita oí | *hoi* ovat καθαροὶ | *katharoi* puhtaat τῆ | *tē* καρδία· | *kardia* sydämeltä ὅτι | *hoti* sillä αὐτοὶ | *autoi* he τὸν | *ton* Θεὸν | *Theon* Jumalan ὁψονται | *opsontai* saavat nähdä

Delitzsch אֲשֶׁרֵי | 'ashrei בָּרֵי | barei לִבָּב | le'vav כִּי־הֵם | ki-hem יִרְוּ | jechezu אֶת־הָאֱלֹהִים | 'et-ha'ELOHIM

TKIS Autuaita ovat puhdassydämiset, sillä he saavat nähdä Jumalan.

STLK Autuaita ovat puhdassydämiset, sillä he saavat nähdä Jumalan.

BIBLIA 1776 Autuaat ovat puhtaat sydäimestä; sillä he saavat nähdä Jumalan.

9. *TR* μακάριοι | *makarioi* autuaita oí | *hoi* ovat εἰρηνοποιοί· | *eirēnopoioi*
rauhantekijät ὅτι | *hoti* sillä αὐτοὶ | *autoi* heitä υἱοὶ | *hyioi* lapsiksi Θεοῦ | *Theou*
Jumalan κληθήσονται | *klēthēsontai* kutsutaan

Delitzsch אֲשֶׁרֵי | 'ashrei רְדֵפֵי | rodefei שְׁלוֹם | shalom כִּי־בְנֵי | ki-benei אֱלֹהִים |
'ELOHIM יִקְרְאוּ | jiqqare'u

TKIS Autuaita ovat rauhantekijät, sillä heitä kutsutaan Jumalan lapsiksi.

STLK Autuaita ovat rauhantekijät, sillä heitä sanotaan Jumalan lapsiksi.

BIBLIA 1776 Autuaat ovat rauhan tekiät; sillä ne pitää Jumalan pojiksi kutsuttaman.

10. *TR* μακάριοι | *makarioi* autuaita oí | *hoi* ovat δεδιωγμένοι | *dediōgmenoi*
vainotut ἕνεκεν | *heneken* vuoksi δικαιοσύνης· | *dikaiosynēs* vanhurskauden ὅτι |
hoti sillä αὐτῶν | *autōn* heidän ἐστὶν | *estin* on ἡ | *hē* βασιλεία | *basileia*
valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten

Delitzsch אֲשֶׁרֵי | 'ashrei הַנִּדְרָפִים | hannirdafim עַל־דְּבַר | 'al-devar הַצְדָּקָה |
hatz'tzedaga כִּי | ki לְהֵם | lahem מַלְכוּת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim

TKIS Autuaita ovat ne, joita vanhurskauden vuoksi vainotaan, sillä heidän on taivasten valtakunta.

STLK Autuaita ovat ne, joita vanhurskauden tähden vainotaan, sillä heidän on taivasten valtakunta.

BIBLIA 1776 Autuaat ovat, jotka vanhurskauden tähden vainotaan; sillä heidän on taivaan valtakunta.

11. *TR* μακάριοι | *makarioi* autuaita ἐστε | *este* olette ὅταν | *hotan* kun
ὀνειδίσωσιν | *oneidisōsin* solvataan ὑμᾶς | *hymas* teitä καὶ | *kai* ja διώξωσι |
diōksōsi vainotaan καὶ | *kai* ja εἴπωσι | *eipōsi* puhutaan πᾶν | *pan* kaikkea πονηρὸν
| *ponēron* pahaa ῥῆμα | *rēma* puhetta καθ' | *kath* vastaan ὑμῶν | *hymōn* teitä
ψευδόμενοι | *pseudomenoi* valehdellen ἕνεκεν | *heneken* tähteni ἐμοῦ· | *emou*
minun

Delitzsch אֲשֶׁרֵיכֶם | 'ashreichem אִם־יִתְרַפּוּ | 'im-jecharefu וְיִרְדְּפוּ | ve'irdefu אֶתְכֶם
| 'etchem וְיִדְבְּרוּ | vidaberu בְּשֶׁקֶר | vesheqer עָלֵיכֶם | 'aleichem כָּל־רַע | kol-ra'

בְּעִבְרִית | ba'avuri

TKIS Autuaita olette, kun ihmiset minun tähteni solvaavat ja vainoavat teitä ja valhetellen puhuvat teistä kaikkinaista pahaa.

STLK Autuaita olette te, kun ihmiset minun tähteni teitä solvaavat, vainoavat ja valehdellen puhuvat teistä kaikenlaista pahaa.

BIBLIA 1776 Autuaat olette te, kuin he pilkkaavat ja vainoovat teitä, ja puhuvat kaikkinaista pahuutta teitä vastaan, valhetellen minun tähteni.

12. **TR** χαίρετε | *chairete* iloitkaa καὶ | *kai* ja ἀγαλλιᾶσθε | *agalliasthe* riemuitkaa ὅτι | *hoti* sillä ὁ | *ho* μισθὸς | *misthos* palkkanne ὑμῶν | *hymōn* teidän πολὺς | *polys* suuri ἐν | *en* on τοῖς | *tois* οὐρανοῖς· | *ouranois* taivaissa οὕτω | *houtō* sillä samoin γὰρ | *gar* ἐδίωξαν | *ediōksan* he vainosivat τοὺς | *tous* προφήτας | *profētas* profeettoja τοὺς | *tous* πρὸ | *pro* ennen ὑμῶν | *hymōn* teitä

Delitzsch שִׂמְחוּ | simchu וְגִילוּ | vegilu כִּי | ki שְׂכַרְכֶּם | secharchem רַב | rav בְּשָׁמַיִם | bash'shamaim כִּי־כֵן | ki-chen רָדַפּוּ | radefu אֶת־הַנְּבִיאִים | 'et-hannevi'im אֲשֶׁר | 'asher הָיוּ | hajū לְפָנֶיכֶם | lifneichem

TKIS Iloitkaa ja riemuitkaa, sillä palkkanne on suuri taivaissa. Sillä samoin he vainosivat profeettoja, jotka olivat ennen teitä.

STLK Iloitkaa ja riemuitkaa, sillä teidän palkkanne on suuri taivaissa. Sillä samoin he vainosivat profeettoja, jotka olivat ennen teitä.

BIBLIA 1776 Iloitkaat ja riemuitkaat; sillä teidän palkkanne on suuri taivaissa. Sillä näin he vainosivat prophetaita, jotka teidän edellänne olivat.

13. **TR** ὑμεῖς | *hymeis* te ἐστε | *este* olette τὸ | *to* ἄλας | *halas* suola τῆς | *tēs* γῆς· | *gēs* maan ἐὼν | *ean* mutta jos δὲ | *de* τὸ | *to* ἄλας | *halas* suola μωρανθῆ | *mōranthē* käy mauttomaksi ἐν | *en* se τίτι | *tini* millä ἀλισθήσεται | *halisthēsetai* suolataan εἰς | *eis* οὐδὲν | *ouden* ei mihinkään ἰσχύει | *ischyei* kelpaa ἔτι | *eti* enää εἰ | *ei* μὴ | *mē* paitsi βληθῆναι | *blēthēnai* heitettäväksi ἔξω | *eksō* pois καὶ | *kai* ja καταπατεῖσθαι | *katapateisthai* tallattavaksi ὑπο | *ὑπὸ* τῶν | *tōn* ἀνθρώπων | *anthrōpōn* ihmisten

Delitzsch אֶת־מֶלַח | 'attem מְלַח | melach הָאֶרֶץ | ha'aretz מְלַח־וְעַיִם | ve'im-

hammelach הַיָּהָה | haja תְּפִילָה | tafel בַּמֶּה | bammeh יְמִלָּה | jamelach הֵן | hen לֹא־
חֵלָה | lo'-jitzlach עוֹד | 'od לְכֹל | lakkol כִּי | ki לְהַשְׁלִיךְ | 'im-lehashlich הוֹצֵא
| chutza וְהֵיָה | ve'haja מִרְמָס | mirmas לְבִנְיָ | livnei אָדָם | 'adam

TKIS ”Te olette maan suola. Mutta jos suola käy mauttomaksi, millä se suolataan? Se ei enää kelpaa mihinkään muuhun kuin pois heitettäväksi ja ihmisten tallattavaksi.

STLK Te olette maan suola, mutta jos suola käy mauttomaksi, millä se saadaan suolaiseksi? Se ei enää kelpaa mihinkään muuhun kuin pois heitettäväksi ja ihmisten tallattavaksi.

BIBLIA 1776 Te olette maan suola: jos siis suola tulee mauttomaksi, millä sitte suolataan? ei se enään kelpaa mihinkään, vaan heitettää pois ja ihmisiltä tallattaa.

14. **TR** ὑμεῖς | *hymeis* te ἐστε | *este* olette τὸ | *to* φῶς | *fōs* valkeus τοῦ | *tou*
κόσμου· | *kosmou* maailman οὐ | *ou* ei δύναται | *dynatai* voi πόλις | *polis*
kaupunki κρυβῆναι | *krybēnai* olla kätkössä ἐπάνω | *epanō* ylhäällä ὄρους | *orous*
vuorella κειμένη· | *keimenē* oleva

Delitzsch אָתֶם | 'attem אֹר | 'or הָעוֹלָם | ha'olam עִיר | 'ir יְשֵׁבֵת | jshevet עַל־הַהָר |
'al-hahar לֹא | lo' תּוּכַל | tuchal לְהִסְטֵר | le'hissater

TKIS Te olette maailman valo. Ei voi ylhäällä vuorella oleva kaupunki kätkeytyä.

STLK Te olette maailman valo. Ylhäällä vuorella oleva kaupunki ei voi olla piilossa,

BIBLIA 1776 Te olette maailman valkeus. Ei sitä kaupunkia taideta peittää, joka vuorella on,

15. **TR** οὐδὲ | *oude* eikä καίουσι | *kaiousi* sytytetä λύχνον | *lychnon* lamppua καὶ |
kai ja τιθέασιν | *titheasin* panna αὐτὸν | *auton* sitä ὑπὸ | *hypo* alle τὸν | *ton* μόδιον
| *modion* vakan ἄλλ' | *all* vaan ἐπὶ | *epi* τὴν | *tēn* λυχνίαν | *lychnian*
lampunjalkaan καὶ | *kai* ja λάμπει | *lampei* loistaa πᾶσι | *pasi* kaikille τοῖς | *tois* se
ἐν | *en* τῇ | *tē* οἰκίᾳ | *oikia* huoneessa oleville

Delitzsch גַּם | gam אֵין | 'ein מְדַלִּיקִים | madliqim נֵר | ner וְשָׂמִים | vesamim אוֹתוֹ
| 'oto תַּחַת | tachat הָאֵיפָה | ha'eifa כִּי | ki עַל־הַמְּנֹרָה | 'im-'al-ha'menora

וַיֵּאָר | veja'er | לְכֹל־אֲנָשֵׁי | le'chol-'anshei | הַבַּיִת | ha'bait

TKIS Eikä lamppua sytytetä ja laiteta vakan alle vaan lampunjalkaan, ja se loistaa kaikille huoneessa oleville.

STLK eikä lamppua sytytetä ja panna vakan alle, vaan lampunjalkaan, ja loistamaan kaikille huoneessa oleville.

BIBLIA 1776 Eikä kynttilää sytytetä ja panna vakan alle, vaan kynttiläjalkaan, valaisemaan kaikkia, jotka huoneessa ovat.

16. **TR** οὕτω | *houtō* niin λαμπράτω | *lampsatō* loistakoon τὸ | *to* φῶς | *fōs* valkeutenne ὑμῶν | *hymōn* teidän ἔμπροσθεν | *emprosthen* edessä τῶν | *tōn* ἀνθρώπων | *anthrōpōn* ihmisten ὅπως | *hopōs* jotta ἴδωσιν | *idōsin* näkisivät ὑμῶν | *hymōn* teidän τὰ | *ta* καλὰ | *kala* hyvät ἔργα | *erga* tekonne καὶ | *kai* ja δοξάσωσι | *doksasōsi* ylistäisivät τὸν | *ton* Πατέρα | *Patera* Isäanne ὑμῶν | *hymōn* teidän τὸν | *ton* joka ἐν | *en* τοῖς | *tois* οὐρανοῖς | *ouranois* on taivaissa

Delitzsch בֵּן | ken | יְאֵר | ja'er | אֲוֶרְחֵם | 'orechem | לְפָנַי | lifnei | בְּנֵי | benei | הָאָדָם | ha'adam | לְמַעַן | le'ma'an | יְרֵא | jir'u | מַעֲשֵׂיכֶם | ma'aseichem | הַשָּׁמַיִם | hattovim | וְשִׁבְחֶךָ | veshibbechu | אֶת־אֲבִיכֶם | 'et-'Avichem | שִׁבְחֵי־שָׁמַיִם | shebbash'shamaim

TKIS Niin loistakoon teidän valonne ihmisten edessä, jotta he näkisivät hyvät tekonne ja ylistäisivät isäanne, joka on taivaissa.

STLK Samoin loistakoon teidän valonne ihmisten edessä, että he näkisivät hyvät tekonne ja ylistäisivät Isäanne, joka on taivaissa.

BIBLIA 1776 Näin valistakoon teidän valkeutenne ihmisten edessä, että he näkisivät teidän hyvät työnne, ja kunnioittaisivat teidän Isäanne, joka on taivaissa.

17. **TR** μὴ | *mē* älkää νομίσητε | *nomisēte* luulko ὅτι | *hoti* että ἦλθον | *ēlthon* olen tullut καταλῦσαι | *katalysai* kumoamaan τὸν | *ton* νόμον | *nomon* lain ἢ | *ē* tai τοὺς | *tous* προφῆτας· | *profētas* profeetat οὐκ | *ouk* en ἦλθον | *ēlthon* tullut καταλῦσαι | *katalysai* kumoamaan ἀλλὰ | *alla* vaan πληρῶσαι | *plērōsai* täyttämään

Delitzsch אֶת־הַתּוֹרָה | 'al-tachshevu | כִּי | ki | בְּאֵתִי | va'ti | לְהַפִּיר | le'hafer | הַתּוֹרָה | ha'tora | אֶת־ | 'et- | הַתּוֹרָה | ha'tora | אֶת־ | 'et- | דִּבְרֵי | divrei | אִם־ | im- | לֹא | lo' | בְּאֵתִי | ba'eti

va'ti להפך | le'hafer כִּי | ki אִם-לִמְלֹאֹת | 'im-lemallot

TKIS ”Älkää luulko, että olen tullut lakia tai profeettoja kumoamaan, En ole tullut kumoamaan, vaan täyttämään.

STLK Älkää luulko, että olen tullut Lakia tai Profeettoja kumoamaan; en ole tullut kumoamaan, vaan täyttämään.

BIBLIA 1776 Älkäät luulko, että minä tulin lakia ja prophetaita päästämään: en minä tullut päästämään, vaan täyttämään.

18. **TR** ἀμήν | *amēn* sillä todella γὰρ | *gar* λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ἕως | *heōs* kunnes ἂν | *an* παρέλθῃ | *parelthē* katoaa ὁ | *ho* οὐρανὸς | *ouranos* taivas καὶ | *kai* ja ἡ | *hē* γῆ | *gē* maa ἰῶτα | *iōta* pieni kirjain ἔν | *hen* yksikään ἢ | *ē* tai μία | *mia* pieninkään κεραία | *keraiā* piirto οὐ | *ou* ei μὴ | *mē* mitenkään παρέλθῃ | *parelthē* katoa ἀπὸ | *apo* pois τοῦ | *tou* νόμου | *nomou* laista ἕως | *heōs* kunnes ἂν | *an* πάντα | *panta* kaikki γένηται | *genētai* tapahtuvat

Delitzsch כִּי | ki אָמֵן | 'Amen אֹמֵר | 'omer אֲנִי | 'ani לֵךְ | la'chem עַד | 'ad כִּי-תַעֲבֹר | ki-ja'avru הַשְׁמַיִם | hash'shamaim וְהָאָרֶץ | ve'ha'aretz לֹא | lo' תַעֲבֹר | ta'avor יוֹד | jod אַחַת | 'achat אֶחָד | 'o-qotz אֶחָד | 'echad מִן-הַתּוֹרָה | min-hattora עַד | 'ad אֲשֶׁר | 'asher יַעֲשֶׂה | je'aseh הַכֹּל | hakol

TKIS Sillä totisesti sanon teille: kunnes taivas ja maa katoavat, ei laista katoa pieninkään kirjain eikä ainoakaan piirto, ennen kuin kaikki on toteutunut.

STLK Sillä totisesti sanon teille: kunnes taivas ja maa katoavat, laista ei katoa pieninkään kirjain , ei ainoakaan piirto, ennen kuin kaikki on tapahtunut.

BIBLIA 1776 Sillä totisesti sanon minä teille: siihenasti kuin taivas ja maa katoa, ei pidä vähinkään piirto eikä joku rahtu laista katooman, siihenasti kuin kaikki tapahtuvat.

19. **TR** ὅς | *hos* joka ἐάν | *ean* οὖν | *oun* siis λύση | *lysē* purkaa μίαν | *mian* yhdenkään τῶν | *tōn* ἐντολῶν | *entolōn* käskyistä τούτων | *toutōn* näistä τῶν | *tōn* ἐλάχιστων | *elachistōn* pienimmistä καὶ | *kai* ja διδάξη | *didaksē* opettaa οὕτω | *houtō* niin τοὺς | *tous* ἀνθρώπους | *anthrōpous* ihmisiä ἐλάχιστος | *elachistos* pienimmäksi κληθήσεται | *klēthēsetai* kutsutaan ἐν | *en* τῇ | *tē* βασιλείᾳ | *basileia* valtakunnassa τῶν | *tōn* οὐρανῶν· | *ouranōn* taivasten ὅς | *hos* mutta joka δ' | *d*

äv | *an* ne ποιήση | *poiēsē* tekee και | *kai* ja διδάξη | *didaksē* opettaa οὗτος | *houtos* häntä μέγας | *megas* suureksi κληθήσεται | *klēthēsetai* kutsutaan ἐν | *en* τῇ | *tē* βασιλείᾳ | *basileia* valtakunnassa τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten

Delitzsch לַחֵן | lachen מִי | mi אֲשֶׁר | 'asher יַאֲפֵר | jafer אַחַת | 'achat מִן־הַמְצֻוֹת | min-hammitzvot הַקְּטָנוֹת | haqquetannot הָאֵלֶּה | ha'elleh וְכֵן | vechen יִלְמַד | jellammed אֶת־בְּנֵי | 'et-benei הָאָדָם | ha'adam קָטוֹן | qaton יִקְרָא | jiqare' בְּמַלְכוּת | be'malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim וְאֲשֶׁר | va'asher יַעֲשֶׂה | ja'aseh וְיִלְמַד | vilammed אֹתָן | 'otan הוּא | hu' גָּדוֹל | gadol יִקְרָא | jiqare' בְּמַלְכוּת | be'malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim

TKIS Joka siis kumoaa yhden näistä pienimmistä käskyistä ja sillä tavoin opettaa ihmisiä, sitä tullaan kutsumaan pienimmäksi taivasten valtakunnassa. Mutta joka tekee ja opettaa niitten mukaan, sitä tullaan kutsumaan suureksi taivasten valtakunnassa.

STLK Sen tähden joka purkaa yhdenkään näistä pienimmistä käskyistä ja sillä tavalla opettaa ihmisiä, kutsutaan pienimmäksi taivasten valtakunnassa, mutta joka niitä noudattaa ja niin opettaa, kutsutaan suureksi taivasten valtakunnassa.

BIBLIA 1776 Kuka siis jonkun näistä vähimmistä käskyistä päästää, ja näin ihmisiä opettaa, hän pitää taivaan valtakunnassa vähimmäksi kutsuttaman; mutta joka sen tekee ja opettaa, se pitää suureksi taivaan valtakunnassa kutsuttaman.

20. **TR** λέγω | *legō* sillä sanon γάρ | *gar* ὑμῖν | *hymīn* teille ὅτι | *hoti* että ἐάν | *ean* jos μὴ | *mē* ei περισσεύσῃ | *perisseusē* suurempi ἢ | *hē* ole δικαιοσύνη | *dikaiosynē* vanhurskautenne ὑμῶν | *hymōn* teidän πλεῖον | *pleion* paljoa τῶν | *tōn* γραμματέων | *grammateōn* kirjanoppineiden και | *kai* ja φαρισαίων | *farisaiōn* fariseusten οὐ μὴ | *ou mē* ette koskaan εἰσέλθητε | *eiselthēte* käy sisään εἰς | *eis* τὴν | *tēn* βασιλείαν | *basileian* valtakuntaan τῶν | *tōn* ouranōn | *οὐρανῶν* taivasten

Delitzsch כִּי | ki אֲנִי | 'ani אֹמֵר | 'omer לָכֶם | la'chem אֶם | 'im לֹא־תִרְבֶּה | lo'-tirbeh צְדָקָתְכֶם | tzidqatchem מִצְדָּקָת | mitz'tzidqat הַסּוֹפְרִים | has'soferim וְהַפְּרֻשִׁים | ve'hap'rushim לֹא | lo' תְּבֹאוּ | tavo'u אֶל־מַלְכוּת | 'el-malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim

TKIS Sillä minä sanon teille: jollei vanhurskautenne ole paljoa suurempi kuin

kirjanoppineitten ja fariseusten, ette totisesti pääse taivasten valtakuntaan.”

STLK Sillä sanon teille: ellei teidän vanhurskautenne ole paljon suurempi kuin kirjanoppineiden ja fariseusten, ette pääse taivasten valtakuntaan.

BIBLIA 1776 Sillä minä sanon teille: ellei teidän vanhurskautenne ole paljoa enempi kuin kirjanoppineiden ja Pharisealaisten, niin ette tule taivaan valtakuntaan.

21. **TR** ἐκούσατε | *ēkousate* olette kuulleet ὅτι | *hoti* että ἐρρέθη | *errethē* on sanottu τοῖς | *tois* ἀρχαίοις | *archaiois* vanhoille οὐ | *ou* älä φονεύσεις· | *foneuseis* tapa ὅς | *hos* ja joka δ’ | *d’* ἄν | *an* φονεύσῃ | *foneusē* tappaa ἔνοχος | *enochos* syynalainen ἔσται | *estai* on τῆ | *tē* κρίσει· | *krisei* tuomion

Delitzsch שְׁמַעְתֶּם | shema'tem כִּי | ki נִאְמַר | ne'emar לְקַדְמוֹנִים | laqqadmonim לֹא | lo' תִּרְצַח | tirtzach וְאֲשֶׁר | va'asher יִרְצַח | jirtzach מְחֻיָּב | mechujav הוּא | hu' לְבֵית | le'beit דִּין | din

TKIS ”Olette kuulleet sanotun vanhoille: ”Älä tapa”, ja: ”Joka tappaa ansaitsee tuomion.”

STLK Te olette kuulleet sanotuksi vanhoille: 'Älä tapa', ja: 'Joka tappaa, se on ansainnut tuomion.'

BIBLIA 1776 Te kuulitte mitä sanottu oli vanhoille: ei sinun pidä tappaman; mutta jokainen, joka tappaa, hänen pitää tuomioon vikapää oleman.

22. **TR** ἐγὼ | *egō* mutta minä δὲ | *de* λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että πᾶς | *pas* jokainen ὁ | *ho* joka ὀργιζόμενος | *orgidzomenos* vihastuu τῷ | *tō* ἀδελφῷ | *adelfō* veljeensä | αὐτοῦ / *autou* εἰκῆ / *eikē* ilman syytä ἔνοχος / *enochos* syynalainen ἔσται / *estai* on τῆ / *tē* κρίσει· / *krisei* tuomion ὅς / *hos* ja joka δ’ / *d’* ἄν / *an* εἶπη / *eipē* sanoo τῷ / *tō* ἀδελφῷ / *adelfō* veljelleen αὐτοῦ / *autou* ῥακά / *raka* tyhmä ἔνοχος / *enochos* syynalainen ἔσται / *estai* on τῷ / *tō* συνεδρίῳ· / *synedriō* suuren neuvoston ὅς / *hos* ja joka δ’ / *d’* ἄν / *an* εἶπη / *eipē* sanoo Μωρέ / *mōre* hullu ἔνοχος / *enochos* syynalainen ἔσται / *estai* on εἰς / *eis* τὴν / *tēn* γέενναν / *geennan* Gehennan τοῦ / *tou* πυρός / *pyros* tulen

Delitzsch אַבָּל / 'aval אֲנִי / 'ani אֹמֵר / 'omer לְכֶם / la'chem כֹּל־אֲשֶׁר / kol-'asher יִקְצוֹף / jiqtzof עַל־אֲחִי / 'al-'achiv חִנָּם / chinnam מְחֻיָּב / mechujav הוּא / hu'

לְבֵית / le'beit דִּין / din וְאֲשֶׁר / va'asher יֹאמַר / jo'mar אֶל־אֲחִיו / 'el-'achiv רֵקָא /
reqa' מְחֻיָּב / mechujav הוּא / hu' לְסִנְהֶדְרִין / le'sanhedrin וְאֲשֶׁר / va'asher יֹאמַר
/ jo'mar אֶתְּהָ 'atta הַנָּבֵל / hannaval מְחֻיָּב / mechujav לְאֵשׁ / le'esh גֵּיהֶנָּם /
Geihinnom

TKIS Mutta minä sanon teille: jokainen joka (syyttä) vihastuu veljeensä, ansaitsee tuomion; ja joka sanoo veljelleen: Senkin höynä, ansaitsee suuren neuvoston tuomion; ja joka sanoo: ”Sinä hullu”, ansaitsee helvetin tulen.

STLK Mutta minä sanon teille: jokainen, joka vihastuu veljeensä, on ansainnut tuomion; ja joka sanoo veljelleen: 'Sinä kelvoton', on ansainnut Suuren neuvoston tuomion; ja joka sanoo: 'Sinä hullu', on ansainnut helvetin tulen.

BIBLIA 1776 Mutta minä sanon teille: että jokainen, joka tyhmästi vihastuu veljellensä, hänen pitää tuomioon vikapää oleman; mutta jokainen, joka sanoo veljellensä: raka, hänen pitää neuvon alle vikapää oleman; mutta jokainen, joka sanoo: sinä tyhmä, hänen pitää helvetin tuleen vikapää oleman.

23. TR εὐν / ean kun οὖν / oun siis προσφέρης / prosferēs tuot τὸ / to δῶρόν /
dōron lahjasi σου / sou sinun ἐπὶ / epi τὸ / to θυσιαστήριον / thysiastērion
alttarille κάκει / kakei ja siellä μνησθῆς / mnēsthēs muistat ὅτι / hoti että ὁ / ho
ἀδελφός / adelfos veljelläsi σου / sou sinun ἔχει / echei on τι / ti jotain κατὰ / kata
vastaan σοῦ / sou sinua

Delitzsch לָחֵן / lachen אִם־תִּקְרִיב / 'im-taqriv קֹרְבָנֶךָ / qorbanecha אֶל־הַמִּזְבֵּחַ /
'el-hammizbeach וְשָׁמַ / vesham תִּזְכֹּר / tizkor כִּי־יֵשׁ / ki-jesh לְאֶחִיךָ / le'achicha
דָּבָר / davar עֲלֶיךָ / 'alecha

TKIS Jos siis tuot lahjaasi alttarille ja siellä muistat, että veljelläsi on jotain sinua vastaan,

STLK Sen tähden, jos tuot lahjaasi alttarille ja siellä muistat, että veljelläsi on jotakin sinua vastaan,

BIBLIA 1776 Sentähden, jos sinä uhraat lahjas alttarille, ja siellä muistat, että veljelläs on jotakin sinua vastaan:

24. TR ἄφες / afes jätä ἐκεῖ / ekei siihen τὸ / to δῶρόν / dōron lahjasi σου / sou
sinun ἔμπροσθεν / emprosthen eteen τοῦ / tou θυσιαστήριου / thysiastēriou alttarin

καὶ / kai ja ὑπάγε / hypage mene πρῶτον / prōton ensin διαλλάγηθι / diallagēthi
sopimaan kanssa τῷ / tō ἀδελφῷ / adelfō veljesi σου / sou sinun καὶ / kai ja τότε /
tote sitten ἐλθὼν / elthōn tule πρόσφερε / profere uhraamaan τὸ / to δῶρόν /
dōron lahjasi σου / sou sinun

Delitzsch אָזוֹב / 'azov תְּעֹזֵב / ta'azov שָׁם / sham אֶת־קֹרְבָנְךָ / 'et-qorbanecha
/ lifnei הַמִּזְבֵּחַ / hammizbeach וְקִדְדֵם / veqaddem לֶלְכֵת / lalechet לְכַפֵּר /
le'chapper פְּנֵי / penei אַחִיךָ / 'achicha וְאֶחָרַי / vea'charei כֵּן / chen בּוֹא / bo'
הַקָּרֵב / haqrev אֶת־קֹרְבָנְךָ / 'et-qorbanecha

TKIS jätä lahjasi siihen alttarin eteen ja mene ensin sopimaan veljesi kanssa ja tule sitten uhraamaan lahjasi.

STLK jätä lahjasi siihen alttarin eteen, ja käy ensin sopimassa veljesi kanssa, ja tule sitten uhraamaan lahjasi.

BIBLIA 1776 Niin jätä sinne lahjas alttarin eteen, ja mene ensin sopimaan veljes kanssa, ja tule sitte lahjas uhraamaan.

25. TR ἴσθι / isthi ole εὐνοῶν / eunoōn sovinnollinen τῷ / tō ἀντιδίκῳ / antidikō
riitapuolellesi σου / sou sinun ταχύ / tachy pian ἕως / heōs niin kauan ὅτου /
hotou kuin εἶ / ei olet ἐν / en τῇ / tē ὁδῷ / hodō tiellä μετ / ' met kanssa αὐτοῦ /
autou hänen μήποτε / mēpote jottei σε / se sinua παραδῶ / paradō luovuttaisi ὁ /
ho ἀντίδικος / antidikos riitapuolesi τῷ / tō κριτῇ / kritē tuomarille καὶ / kai ja ὁ /
ho κριτῆς / kritēs tuomari σε / se sinua παραδῶ / paradō luovuttaisi τῷ / tō
ὑπηρέτῃ / hypēretē oikeudenpalvelijalle καὶ / kai ja εἰς / eis φυλακὴν / fylakēn
vankilaan βληθήσῃ / blēthēsē heitettäisi

Delitzsch מָהֵר / maher הִתְרַצֵּה / hitratz'tzeh לְאִישׁ / le'ish רִיבְךָ / rivecha
/ be'odecha בְּדָרְךָ / vaderech אִתּוֹ / 'itto פֶּן־יִסְגִּיר / pen-jasgir אֶתְךָ / 'otecha
/ 'ish רִיבְךָ / rivecha אֶל־הַשֹּׁפֵט / 'el-hash'shofet וְהַשֹּׁפֵט / ve'hash'shofet יִסְגִּירְךָ /
jasgirecha לְשׁוֹטֵר / lash'shoter וְהַשְׁלַחְתָּ / ve'hashelachta אֶל־בַּיִת / 'el-beit
/ hakele'

TKIS Sovi pian riitapuolesi kanssa niin kauan kuin olet hänen kanssa tiellä, jottei riitapuolesi luovuttaisi sinua tuomarille ja tuomari luovuttaisi sinua oikeudenpalvelijalle ja jottei sinua heitettäisi vankilaan.

STLK Suostu pian sopimaan riitapuolesi kanssa, niin kauan kuin vielä olet hänen kanssaan tiellä, ettei riitapuolesi vetäisi sinua tuomarin eteen ja tuomari antaisi sinua oikeudenpalvelijalle, ja ettei sinua pantaisi vankilaan.

BIBLIA 1776 Sovi nopiasti riitaveljes kanssa, koskas vielä hänen kanssansa tiellä olet, ettei riitaveljes anna sinua joskus tuomarille, ja tuomari antaa sinun palvelialle, ja sinä heitetään torniin.

26. TR ἀμὴν / amēn todella λέγω / legō sanon σοι / soi sinulle οὐ / ou ettet μὴ / mē ἐξέλθης / ekselthēs pääse ulos ἐκεῖθεν / ekeithen sieltä ἕως / heōs ennenkuin ἂν / an ἀποδώς / apodōs maksat τὸν / ton ἔσχατον / eschaton viimeisen κοδράντην / kodrantēn pennosen

Delitzsch אָמֵן / 'Amen אֹמֵר / 'omer אֲנִי / 'ani לֵךְ / lach לֹ / lo' תֵּצֵא / tetze' מִשָּׁם / mish'sham אַדְ / 'ad אֲשֶׁר / 'asher שִׁלַּמְתָּ / shillamta אֶת־הַפְּרוּטָה / 'et-happeruta הָאֲחָרוֹנָה / ha'acharona

TKIS Totisesti sanon sinulle: sieltä et pääse ennen kuin maksat viimeisen pennosen.

STLK Totisesti sanon sinulle: sieltä et pääse, ennen kuin maksat viimeisenkin rovon.

BIBLIA 1776 Totisesti sanon minä sinulle: et sinä suinkaan pääse sieltä ulos, siihenasti kuin sinä maksat viimeisen rovon.

27. TR ἐκούσατε / ēkousate olette kuulleet ὅτι / hoti että ἐπρέθη / errethē on sanottu τοῖς / tois ἀρχαίοις / archaiois vanhoille οὐ / ou älä μοιχεύσεις / moicheuseis tee aviorikosta

Delitzsch שְׁמַעְתֶּם / shema'tem כִּי / ki נִאְמַר / ne'emar לְקַדְמוֹנִים / laqqadmonim לֹ / lo' תִּנְאֵף / tin'af

TKIS Olette kuulleet sanotun (vanhoille): 'Älä tee aviorikosta'.

STLK Te olette kuulleet sanotuksi: 'Älä tee huorin.'

BIBLIA 1776 Te kuulitte sanotuksi vanhoille: ei sinun pidä huorin tekemän.

28. TR ἐγὼ / egō mutta minä δὲ / de λέγω / legō sanon ὑμῖν / hymin teille ὅτι / hoti että πᾶς / pas jokainen ὁ / ho joka βλέπων / blepōn katsoo γυναῖκα / gynaika

naista πρὸς / *pros tò* / *to ἐπιθυμῆσαι* / *epithymēsai himoiten* αὐτῆς / *autēs hän* ἦδη
| *ēdē* jo ἐμοίχευσεν | *emoicheusen* teki aviorikoksen kanssaan αὐτὴν | *autēn*
hän ἐν | *en* τῆ | *tē* καρδίᾳ | *kardia* sydämessään αὐτοῦ | *autou*

Delitzsch אַבִּי | 'aval אֲנִי | 'ani אֹמֶר | 'omer לְכֶם | la'chem כֹּל-אֲשֶׁר | kol-'asher
יַבִּיט | jabbit בְּאִשׁוֹ | be'ish'sha לְחֶמֶד | lachmod אֹתָהּ | 'otah נָא | na'of אֶפְסָה
| ne'afah בְּלִבּוֹ | belibbo

TKIS Mutta minä sanon teille: jokainen, joka katsoo vierasta vaimoa niin, että alkaa himoita häntä, on jo sydämessään tehnyt aviorikoksen hänen kanssaan.

STLK Mutta minä sanon teille: jokainen, joka katsoo naista himoiten häntä, on jo sydämessään tehnyt huorin hänen kanssaan.

BIBLIA 1776 Mutta minä sanon teille: jokainen, joka katsoo vaimon päälle himoitaksensa häntä, hän teki jo huorin hänen kanssansa sydämessänsä.

29. **TR** εἰ | *ei* ja jos δὲ | *de* ὁ | *ho* ὀφθαλμός | *ofthalmos* silmäsi σου | *sou* sinun ὁ
| *ho* δεξιὸς | *deksios* oikea σκανδαλίζει | *skandalidzei* viettelee σε | *se* sinua ἔξελε
| *eksele* revi pois αὐτὸν | *auton* se καὶ | *kai* ja βάλε | *bale* heitä ἀπὸ | *apo* pois
σοῦ· | *sou* luotasi συμφέρει | *symferei* sillä on hyödyksi γάρ | *gar* σοι | *soi* sinulle
ἵνα | *hina* että ἀπόληται | *apolētai* tuhoutuu ἐν | *hen* yksi τῶν | *tōn* μελῶν | *melōn*
jäsenistäsi σου | *sou* sinun καὶ | *kai* ja μὴ | *mē* ei ὅλον | *holon* koko τὸ | *to* σῶμά
| *sōma* ruumistasi σου | *sou* sinun βληθῆ | *blēthē* heitetä εἰς | *eis* γέενναν |
geennan Gehennaan

Delitzsch וְאִם | ve'im תְּכַשִּׁילֶךָ | tachshilecha עֵין | 'ein יְמִינֶךָ | jeminecha נֶקֶד
| naqqr אֹתָהּ | 'otah וְהִשְׁלַח | ve'hashlech מִמֶּכְךָ | mimmekka כִּי | ki טוֹב | tov לְךָ
| le'cha אֲשֶׁר | 'asher יֹאבֵד | jo'vad אֶחָד | 'echad מֵאֲבָרְיֶךָ | me'evarecha מְרַדֵּד
| meredet כֹּל-גּוּפְךָ | kol-gufecha אֶל-גֵּיהִנוֹם | 'el-Geihinnom

TKIS Mutta jos oikea silmäsi viettelee sinua, repäise se pois ja heitä luotasi, sillä sinulle on hyväksi, että yksi jäsenistäsi joutuu hukkaan eikä koko ruumistasi heitetä helvettiin.

STLK Jos sinun oikea silmäsi viettelee sinua, repäise se pois ja heitä luotasi. Sillä sinulle on parempi, että yksi jäsenistäsi joutuu hukkaan, kuin että koko ruumiisi heitetään helvettiin.

BIBLIA 1776 Jos oikia silmäs pahentaa sinun, niin puhkaise se ulos, ja heitä pois tyköäs; sillä parempi on sinulle, että yksi jäsenistä hukutetaan, kuin että koko ruumis pitäis heitettämän helvettiin.

30. **TR** καὶ | *kai* ja jos εἰ | *ei* ἢ | *hē* δεξιά | *deksia* oikea σου | *sou* sinun χεῖρ | *cheir* kätesi σκανδαλίζει | *skandalidzei* viettelee σε | *se* sinua ἔκκοψον | *ekkopson* hakkaa pois αὐτήν | *autēn* se καὶ | *kai* ja βάλε | *bale* heitä ἀπό | *apo* pois σοῦ· | *sou* luotasi συμφέρει | *symferei* sillä on hyödyksi γάρ | *gar* σοι | *soi* sinulle ἵνα | *hina* että ἀπόληται | *apolētai* tuhoutuu ἐν | *hen* yksi τῶν | *tōn* μελῶν | *melōn* jäsenistäsi σου | *sou* sinun καὶ | *kai* ja μὴ | *mē* εἰ ὅλον | *holon* koko τὸ | *to* σῶμά | *sōma* ruumistasi σου | *sou* sinun βληθῆ | *blēthē* heitetä εἰς | *eis* γέενναν | *geennan* Gehennaan

Delitzsch וְאִם־יָדָךְ | ve'im-jadecha הַיְמָנִית | hajemanit תִּכְשִׁילֶךָ | tachshilecha קָצַץ | qatz'tzetz אוֹתָהּ | 'otah וְהִשְׁלַח | ve'hashlech מִמֶּךָ | mimmekka כִּי | ki טוֹב | tov לָךְ | le'cha אֲשֶׁר | 'asher יָבֹד | jo'vad אֶחָד | 'echad מֵאַבְרָךְ | me'evarecha מְרַדֵּת | meredet כָּל־גּוֹפְךָ | kol-gufecha אֶל־גֵּיהִנוֹם | 'el-Geihinnom

TKIS Ja jos oikea kätesi viettelee sinua, hakkaa se poikki ja heitä luotasi, sillä sinulle on hyväksi, että yksi jäsenistäsi joutuu hukkaan eikä koko ruumistasi heitetä helvettiin.

STLK Jos sinun oikea kätesi viettelee sinua, hakkaa se poikki ja heitä luotasi. Sillä sinulle on parempi, että yksi jäsenistäsi joutuu hukkaan, kuin että koko ruumiisi heitetään helvettiin.

BIBLIA 1776 Ja jos oikia kätes pahentaa sinun, niin hakkaa se poikki, ja heitä pois tyköäs! sillä parempi on sinulle, että yksi jäsenistä hukutetaan, kuin että koko ruumis pitäis helvettiin heitettämän.

31. **TR** ἐρρέθη | *errethē* ja on sanottu δὲ | *de* ὅτι | *hoti* että ὅς | *hos* joka ἂν | *an* ἀπολύσῃ | *apolysē* hylkää τὴν | *tēn* γυναῖκα | *gynaika* vaimonsa αὐτοῦ | *autou* δότῳ | *dotō* antakoon αὐτῇ | *autē* hänelle ἀποστάσιον· | *apostasion* erokirjan

Delitzsch וְנָאֵמַר | vene'emar אִישׁ | 'ish אֲשֶׁר | 'asher יִשְׁלַח | jeshallach אֶת־אִשְׁתּוֹ | 'et-'ishto וְנָתַן | venatan לָהּ | lah סֵפֶר | sefer כְּרִיתוֹת | keritut

TKIS On sanottu: 'Joka hylkää vaimonsa, antakoon hänelle erokirjan'.

STLK On sanottu: 'Joka hylkää vaimonsa, antakoon hänelle erokirjan.'

BIBLIA 1776 On myös sanottu: jokainen joka emäntänsä hylkää, hän antakaan hänelle erokirjan.

32. **TR** ἐγὼ | *egō* mutta minä δὲ | *de* λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että ὅς | *hos* joka ἄν | *an* ἀπολύσῃ | *apolysē* hylkää τὴν | *tēn* γυναῖκα | *gynaika* vaimonsa αὐτοῦ | *autou* παρεκτός | *parektos* παῖσι λόγου | *logou* vuoksi πορνείας | *porneias* haureuden ποιεῖ | *poiei* saattaa αὐτήν | *autēn* hänet μοιχᾶσθαι | *moichasthai* rikkomaan αὐτὴν καὶ | *kai* ja ὅς | *hos* joka ἐὰν | *ean* jos ἀπολελυμένην | *apolelymenēn* hyljätyn γαμήσῃ | *gamēsē* nai μοιχᾶται· | *moichatai* tekee aviorikoksen

Delitzsch אָבָל | 'aval אַנִּי | 'ani אֹמֵר | 'omer לְכֶם | la'chem הַמְשַׁלֵּחַ | ham'shalleach אֶת־אִשְׁתְּךָ | 'et-'ishto בְּלִתִּי | bilti עַל־דְּבָר | 'al-devar זְנוּת | zenut עֲשֵׂה | 'oseh אֶתָּה | 'otah נֹאֲפֵט | no'afet וְהִלְקֵךְ | ve'halloqeach אֶת־הַגְּרוּשָׁה | 'et-haggerusha לְ | lo הַאִשָּׁה | le'ish'sha נֹאֲפֵט | no'ef הוּא | hu'

TKIS Mutta minä sanon teille: (jokainen), joka hylkää vaimonsa muun kuin haureuden vuoksi, saattaa hänet tekemään aviorikoksen, ja joka nai hyljätyn, tekee aviorikoksen.”

STLK Mutta minä sanon teille: jokainen, joka hylkää vaimonsa muun kuin huoruuden tähden, saattaa hänet tekemään huorin, ja joka nai hylätyn, tekee huorin.

BIBLIA 1776 Mutta minä sanon teille: joka emäntänsä hylkää, muutoin kuin huoruuden tähden, hän saattaa hänen huorin tekemään; ja joka nai sen hyljätyn, hän tekee huorin.

33. **TR** πάλιν | *palin* vielä ἠκούσατε | *ēkousate* olette kuulleet ὅτι | *hoti* että ἐρρέθη | *errethē* on sanottu τοῖς | *tois* ἀρχαίοις | *archaiois* vanhoille οὐκ | *ouk* ἀλλὰ ἐπιπορκήσεις | *epiorkēseis* vanno väärin ἀποδώσεις | *apodōseis* ja täytä δὲ | *de* τῷ | *tō* κυρίῳ | *Kyriō* Herralle τοὺς | *tous* ὄρκους | *horkous* valasi σου | *sou* sinun

Delitzsch עוֹד | 'od שְׁמַעְתֶּם | shema'tem כִּי | ki נֹאֲמַר | ne'emar לְקַדְמוֹנִים | laqqadmonim לְ | lo' תִּשְׁבַּע | tish'shava' לְשָׁקֶר | lash'shaqer וְשַׁלַּמְתִּי | veshallem לְיְהוָה | laJAHWEH שְׁבַעוֹתַי | shevu'otecha

TKIS Vielä olette kuulleet sanotun vanhoille: ”Älä vanno väärin, vaan täytä Herralle

valasi.

STLK Vielä olette kuulleet sanotuksi vanhoille: 'Älä vanno väärin', ja: 'Täytä Herralle valasi.'

BIBLIA 1776 Taas te kuulitte sanotuksi vanhoille: älä vanno väärin, vaan pidä valas Herralle.

34. **TR** ἐγὼ | *egō* mutta minä δὲ | *de* λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille μὴ | *mē* älä ὁμόσαι | *omosai* vanno ὁλως· | *holōs* ollenkaan μήτε | *mēte* ei kautta ἐν | *en* τῷ | *tō* οὐρανῷ | *ouranō* taivaan ὅτι | *hoti* sillä θρόνος | *thronos* valtaistuin ἐστὶ | *esti* on τοῦ | *tou* se Θεοῦ· | *Theou* Jumalan

Delitzsch אַבָּל | 'aval אַנִּי | 'ani אֹמֵר | 'omer לָךְ | la'chem לֹא | lo' תִּשְׁבַּעוּ | tish'shave'u כָּל־שִׁבְעוּעָה | kol-shevu'a לֹא | lo' בְּשָׁמַיִם | bash'shamaim כִּי־כִשִּׁשׁׁ | ki-chisse' אֱלֹהִים | 'ELOHIM הֵמָּה | hemma

TKIS Mutta minä sanon teille: älkää ensinkään vannoko, älkää taivaan kautta, sillä se on Jumalan valtaistuin,

STLK Mutta minä sanon teille: älkää ensinkään vannoko, älkää taivaan kautta, sillä se on Jumalan valtaistuin,

BIBLIA 1776 Mutta minä sanon teille: älkää ensinkään vannoko, ei taivaan kautta, sillä se on Jumalan istuin;

35. **TR** μήτε | *mēte* eikä kautta ἐν | *en* τῇ | *tē* γῇ | *gē* maan ὅτι | *hoti* sillä ὑποπόδιόν | *hypopodion* astinlauta ἐστὶ | *esti* on τῶν | *tōn* se ποδῶν | *podōn* jalkojensa αὐτοῦ· | *autou* Hänen μήτε | *mēte* eikä εἰς | *eis* kohti Ἱεροσόλυμα | *Ierosolyma* Jerusalemia ὅτι | *hoti* sillä πόλις | *polis* kaupunki ἐστὶ | *esti* on τοῦ | *tou* se μεγάλου | *megalou* suuren βασιλέως· | *basileōs* kuninkaan

Delitzsch וְלֹא | velo' בְּאֶרֶץ | va'aretz כִּי־הָדוֹם | ki-hadom רַגְלָיו | raglaiv הִיא | hi' וְלֹא | velo' בִּירוּשָׁלַיִם | viJerushalaim כִּי־הִיא | ki-hi' קִרְיַת | qirjat מֶלֶךְ | melech רַב | rav

TKIS älkää maan kautta, sillä se on Hänen jalkainsa astinlauta, älkääkä Jerusalemin kautta, sillä se on suuren Kuninkaan kaupunki.

STLK älkääkä maan kautta, sillä se on hänen jalkojensa astinlauta, älkää myöskään Jerusalemin kautta, sillä se on suuren Kuninkaan kaupunki;

BIBLIA 1776 Eikä maan kautta, sillä se on hänen astinlautansa: ei myös Jerusalemin kautta, sillä se on suuren kuninkaan kaupunki:

36. *TR* μήτε | *mēte* älä kautta ἐν | *en* τῆ | *tē* κεφαλῆ | *kefalē* pääsi σου | *sou* sinun ὁμόσης | *omosēs* vanno ὅτι | *hoti* sillä οὐ | *ou* et δύνασαι | *dynasai* voi μίαν | *mian* yhtä τρίχα | *tricha* hiusta λευκὴν | *leukēn* valkoiseksi ἢ | *ē* tai μέλαιναν | *melainan* mustaksi ποιῆσαι | *poiēsai* tehdä

Delitzsch אַפְּשֵׁחָ | 'af ᾤשֵׁחָ | bero'shecha אֶל־תִּשְׁחָבֵב | 'al-tish'shavea' כִּי־אֵין | ki-'ein בִּכְלֶתֶךָ | bichaletecha לְהַפֹּחַ | lahafoch שֶׁ־אֶרְבָּא | se'ar תְּחָא | 'echad לְלֶבֶן | le'lavan אֶשְׁחֹר | 'o תִּשְׁחֹר | le'shachor

TKIS Älä myöskään vanno pääsi kautta, sillä et voi yhtään hiusta tehdä valkeaksi tai mustaksi.

STLK äläkä vanno pääsi kautta, sillä sinä et voi yhtään hiusta tehdä valkeaksi etkä mustaksi;

BIBLIA 1776 Ei sinun myös pidä vannoman pääs kautta, sillä et sinä voi yhtään hiusta valkiaksi eli mustaksi tehdä.

37. *TR* ἔστω | *estō* vaan olkoon δὲ | *de* ὁ | *ho* λόγος | *logos* sananne ὑμῶν | *hymōn* teidän ναὶ | *nai* kyllä ναί | *nai* kyllä οὐ | *ou* ei οὐ· | *ou* ei τὸ | *to* mutta mitä δὲ | *de* περισσὸν | *perisson* lisätään τούτων | *toutōn* näihin ἐκ | *ek* τοῦ | *tou* πονηροῦ | *ponērou* pahasta ἐστὶν | *estin* on

Delitzsch אַח־יְהִי | 'ach-jehi דְּבַרְכֶם | devarchem הֵן | hen הֵן | hen לֹא | lo' לֹא | lo' וְהִיִּוְתָר | ve'hajjoter מֵאֵלֶּה | me'elleh מִן־הָרַע | min-hara' הוּא | hu'

TKIS Olkoon sen sijaan puheenne: On, on, ei, ei, sillä mikä menee tämän yli, on paha.

STLK vaan olkoon teidän puheenne: 'On, on', tai: 'ei, ei.' Se, mitä siihen lisätään, on pahasta.

BIBLIA 1776 Vaan teidän puheenne pitää oleman: on, on, ei, ei; mutta mitä siihen lisätään, se on pahasta.

38. *TR* ἐκούσατε | *ēkousate* olette kuulleet ὅτι | *hoti* että ἐρρέθη | *errethē* on sanottu ὀφθαλμὸν | *ofthalmon* silmä ἀντὶ | *anti* ὀφθαλμοῦ | *ofthalmou* silmästä καὶ | *kai* ja ὀδόντα | *odonta* hammas ἀντὶ | *anti* ὀδόντος· | *odontos* hampaasta

Delitzsch שְׁמַעְתֶּם | shema'tem כִּי | ki נִאְמַר | ne'emar עַיִן | 'ain תַּחַת | tachat עַיִן | 'ain שֵׁן | shen תַּחַת | tachat שֵׁן | shen

TKIS ”Olette kuulleet sanotun: ”Silmä silmästä ja hammas hampaasta.

STLK Olette kuulleet sanotuksi: 'Silmä silmästä ja hammas hampaasta.'

BIBLIA 1776 Te kuulitte sanotuksi: silmä silmästä, ja hammas hampaasta.

39. *TR* ἐγὼ | *egō* mutta minä δὲ | *de* λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille μὴ | *mē* ἄλ᾽ ἀντιστήναι | *antistēnai* vastusta τῷ | *tō* πονηρῷ· | *ponērō* pahaa ἄλλ' | *all* vaan ὅστις | *hostis* joka σε | *se* sinua ῥαπίσει | *rapisei* lyö ἐπὶ | *epi* τὴν | *tēn* δεξιάν | *deksian* oikealle σου | *sou* sinun σιαγόνα | *siagona* poskelle στρέψον | *strepson* käännä αὐτῷ | *autō* hänelle καὶ | *kai* myös τὴν | *tēn* ἄλλην· | *allēn* toinen

Delitzsch אָבָל | 'aval אֲנִי | 'ani אֹמֵר | 'omer לְךָ | la'chem אֶל־הַתְּקוּמָמוּ | 'al-titqomemu לָרַע | lara' אַח | 'ach הַמַּכֶּה | hammakeh אֶתְּךָ | 'otecha עַל־הַלְּחִי | 'al-halechi הַיְמָנִית | hajemanit לֹא־הָיָה | hatteh-lo גַּם | gam אֶת־הָאֶחָד | 'et-ha'acheret

TKIS Mutta minä sanon teille: älkää tehkö pahantahtoiselle vastarintaa. Vaan sille, joka lyö sinua oikealle poskellesi, käännä toinenkin.

STLK Mutta minä sanon teille: älkää tehkö pahalle vastarintaa, vaan jos joku lyö sinua oikealle poskelle, käännä hänelle toinenkin.

BIBLIA 1776 Mutta minä sanon teille: älkäätkä olko pahaa vastaan; vaan joka sinua lyö oikealle poskelle, niin käännä myös hänelle toinen.

40. *TR* καὶ | *kai* ja τῷ | *tō* joka θέλοντί | *thelonti* haluaa σοι | *soi* sinun κριθῆναι | *krithēnai* kanssa käydä oikeutta καὶ | *kai* ja τὸν | *ton* χιτῶνά | *chitōna* paitasi σου | *sou* sinun λαβεῖν | *labein* ottaa ἄφες | *afes* anna αὐτῷ | *autō* hänelle καὶ | *kai* myös τὸ | *to* ἱμάτιον· | *himation* vaatteesi

Delitzsch וְאִשֶּׁר | va'asher יַחַפּוֹז | jachpotz לְרִיב | lariv עִמָּךָ | 'immecha וְלִקְחָהּ |

velaqachat אֶת־כִּתְּנֹתֶיךָ | 'et-kuttanetecha תֵּן־לִי | ten-lo גַּם | gam אֶת־הַמָּעִיל | 'et-hamme'il

TKIS Ja sille joka tahtoo käydä oikeutta kanssasi ja ottaa ihokkaasi, jätä vaippasikin.

STLK Jos joku tahtoo käydä kanssasi oikeutta ja ottaa paitasi, anna hänen saada viittasikin,

BIBLIA 1776 Ja joka sinua tahtoo oikeuden eteen, jo ottaa hamees, niin salli myös hänelle muukin vaate.

41. **TR** καὶ | *kai* ja ὅστις | *hostis* joka σε | *se* sinut ἀγγαρεύσει | *aggareusei* pakottaa μίλιον | *milion* peninkulmalle ἕν | *hen* yhdelle ὑπάγε | *hypage* kulje μετ' | *met* kanssa αὐτοῦ | *autou* hänen δύο | *dyo* kaksi

Delitzsch וְהֵאֲנִים | ve'ha'ones אֹתְךָ | 'otecha לְלֶכֶת | lalechet עִמּוֹ | 'immo דְּרָךְ | derech מִל | mil לְךָ | lech אִתּוֹ | 'itto שְׁנַיִם | shenaim

TKIS Sen kanssa, joka pakottaa sinut kulkemaan yhden virstan, kulje kaksi.

STLK ja jos joku pakottaa sinua yhden virstan matkalle, kulje hänen kanssaan kaksi.

BIBLIA 1776 Ja joka sinua vaatii peninkulman, mene hänen kanssansa kaksi.

42. **TR** τῷ | *tō* joka αἰτοῦντί | *aitounti* pyytää σε | *se* sinulta δίδου· | *didou* anna καὶ | *kai* ja τὸν | *ton* joka θέλοντα | *thelonta* haluaa ἀπὸ | *apo* σοῦ | *sou* sinulta δανείσασθαι | *daneisasthai* lainaa μὴ | *mē* älä ἀποστραφῆς | *apostrafēs* käänny pois

Delitzsch הַשְׁאֵל | hash'sho'el מֵאִתְּךָ | me'ittecha תֵּן־לִי | ten-lo וְהִבֵּא | ve'haba' לְלוֹת | lilvot מִמֶּךָ | mimmecha אֶל־תִּשֵׁב | 'al-tashev פָּנֶיךָ | panaiv

TKIS Anna sille joka sinulta anoo, äläkä käänny pois siitä, joka tahtoo lainata sinulta.”

STLK Anna sille, joka sinulta anoo, äläkä käännä selkääsi sille, joka pyytää sinulta lainaa.

BIBLIA 1776 Anna sille, joka sinulta anoo, ja älä käänny siltä pois, joka lainan

pyytää.

43. *TR* ἐκούσατε | *ēkousate* olette kuulleet ὅτι | *hoti* että ἐρρέθη | *errethē* on sanottu ἀγαπήσεις | *agapēseis* rakasta τὸν | *ton* πλησίον | *plēsion* lähimmäistäsi σου | *sou* sinun καὶ | *kai* ja μισήσεις | *misēseis* vihaa τὸν | *ton* ἐχθρόν | *echthron* vihollistasi σου· | *sou* sinun

Delitzsch שְׁמַעְתֶּם | shema'tem כִּי | ki נִאמַר | ne'emar וְאַהַבְתָּ | ve'ahaveta לְרֵעֶךָ | le're'acha וְשָׂנְאֵתָּ | vesane'ta אֶת־אוֹיְבֶיךָ | 'et-'ojevecha

TKIS Olette kuulleet sanotun: Rakasta lähimmäistäsi ja vihaa vihollistasi.

STLK Olette kuulleet sanotuksi: 'Rakasta lähimmäistäsi ja vihaa vihollistasi.'

BIBLIA 1776 Te kuulitte sanotuksi: rakasta lähimmäistäs, ja vihaa vihollistas;

44. *TR* ἐγὼ | *egō* mutta minä δὲ | *de* λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymīn* teille ἀγαπάτε | *agapate* rakastakaa τοὺς | *tous* ἐχθροὺς | *echthrous* vihollisianne ὑμῶν | *hymōn* teidän εὐλογεῖτε | *eulogeite* siunatkaa τοὺς | *tous* niitä καταρωμένους | *katarōmenous* jotka kiroavat ὑμᾶς | *hymas* teitä καλῶς | *kalōs* hyvää ποιεῖτε | *poieite* tehkää τοὺς | *tous* niille μισοῦντας | *misountas* jotka vihaavat ὑμᾶς | *hymas* teitä καὶ | *kai* ja προσεύχεσθε | *proseuchesthe* rukoilkaa ὑπὲρ | *hyper* niiden puolesta τῶν | *tōn* ἐπηρεαζόντων | *epēreadzontōn* jotka parjaavat ὑμᾶς | *hymas* teitä καὶ | *kai* ja διωκόντων | *diōkontōn* vainoavat ὑμᾶς· | *hymas* teitä

Delitzsch אָבַל | 'aval אָנִי | 'ani אֹמֵר | 'omer לְכֶם | la'chem אַהַבְוּ | 'ehavu אֶת־אֹיְבֵיכֶם | 'et-'ojeveichem בָּרְכוּ | barechu אֶת־מְקַלְלֵיכֶם | 'et-meqalleichem הַיִּטְיְבוּ | heitivu לְשׂוֹנְאֵיכֶם | le'sne'eichem וְהִתְפַּלְלוּ | vehitpallu בְּעַד | be'ad מְכַאֲיְבֵיכֶם | mach'iveichem וְרֹדְפֵיכֶם | verod'feichem

TKIS Mutta minä sanon teille: rakastakaa vihollisianne, (siunatkaa niitä, jotka kiroavat teitä, tehkää hyvää niille, jotka vihaavat teitä) ja rukoilkaa niiden puolesta jotka (parjaavat ja) vainoavat teitä,

STLK Mutta minä sanon teille: rakastakaa vihollisianne, siunatkaa niitä, jotka teitä kiroavat, tehkää hyvää niille, jotka teitä vihaavat, ja rukoilkaa niiden puolesta, jotka teitä parjaavat ja vainoavat,

BIBLIA 1776 Mutta minä sanon teille: rakastakaat vihollisianne; siunatkaat niitä,

jotka teitä sadattavat; tehkäät niille hyvin, jotka teitä vihaavat, ja rukoilkaat niiden edestä, jotka teitä vainoovat ja vahingoittavat,

45. *TR* ὅπως | *hopōs* että γένησθε | *genēsthe* olisitte υἱοὶ | *hyioi* lapsia τοῦ | *tou* Πατρὸς | *Patros* Isänne ὑμῶν | *hymōn* teidän τοῦ | *tou* joka ἐν | *en* on οὐρανοῖς | *ouranois* taivaissa ὅτι | *hoti* sillä τὸν | *ton* ἥλιον | *hēlion* aurinkonsa αὐτοῦ | *autou* Hän ἀνατέλλει | *anatellei* antaa nousta ἐπὶ | *epi* πονηροῦς | *ponērous* pahoille καὶ | *kai* ja ἀγαθούς | *agathous* hyvälle καὶ | *kai* ja βρέχει | *brechei* antaa sataa ἐπὶ | *epi* δικαίους | *dikaious* vanhurskaille καὶ | *kai* ja ἀδίκους | *adikous* väärille

Delitzsch לְמַעַן | le'ma'an תְּהִי | tihju בְּנִים | vanim לְאַבְיָכֶם | la'Avichem שְׁבַבְשָׁמַיִם | shebbash'shamaim אֲשֶׁר | 'asher הוּא | hu' מְזַרְחָה | mazriach וְשִׁמְשׁוֹ | shimsho לְרַעִים | lara'im וְלַטּוֹבִים | velattovim וּמַמְטִיר | umamtir עַל־הַצְּדִיקִים | 'al-hatz'diqim וְגַם | vegam עַל־הַרְשָׁעִים | 'al-haresha'im

TKIS jotta olisitte Isänne lapsia, joka on taivaissa, sillä Hän antaa aurinkonsa nousta sekä pahoille että hyvälle ja antaa sataa sekä vanhurskaille että väärille.

STLK että olisitte Isänne lapsia, joka on taivaissa. Sillä hän antaa aurinkonsa koittaa niin pahoille kuin hyvällekin, ja antaa sataa sekä väärille että vanhurskaille.

BIBLIA 1776 Että te olisitte teidän Isänne pojat, joka on taivaissa; sillä hän sallii aurinkonsa koittaa niin pahain ylitse kuin hyväinkin, ja antaa sataa niin väärille kuin vanhurskaillekin.

46. *TR* ἐὰν | *ean* sillä jos γὰρ | *gar* ἀγαπήσητε | *agapēsēte* rakastatte τοὺς | *tous* niitä ἀγαπῶντας | *agapōntas* jotka rakastavat ὑμᾶς | *hymas* teitä τίνα | *tina* mikä μισθὸν | *misthon* palkka ἔχετε | *echete* teillä siitä on οὐχὶ | *ouchi* eivätkö καὶ | *kai* myös οἱ | *oi* τελῶναι | *telōnai* veronkantajat τὸ | *to* αὐτὸ | *auto* samoin ποιοῦσι | *poiousi* tee

Delitzsch כִּי | ki אֲמַתְּ אֶתְּ אֲבִיכֶם | 'im-te'ehavu אֶתְּ אֲבִיכֶם | 'et-'o'haveichem מַה־הוּא | mah-hu' שְׂכָרְכֶם | secharchem הֲלֹא | halo' גַּם־הַמְּכֻסִּים | gam-hammochesim וְיָשׁוּבוּ־אֵת | ja'asu-zot

TKIS Sillä jos rakastatte niitä, jotka rakastavat teitä, mikä palkka teillä siitä on? Eivätkö veronkantajatkin tee samoin?

STLK Jos te näet rakastatte niitä, jotka teitä rakastavat, mikä palkka teille on siitä

tuleva? Eivätkö publikaanitkin tee samoin?

BIBLIA 1776 Sillä jos te rakastatte niitä, jotka teitäkin rakastavat, mitä teidän siitä palkkaa on? eikö Publikaanit myös niin tee?

47. **TR** καὶ | *kai* ja ἐὰν | *ean* jos ἀσπάσησθε | *aspasēsthe* tervehditte τοὺς | *tous* ἀδελφούς | *adelfous* / veljiänne ὑμῶν | *hymōn* teidän μόνον | *monon* ainoastaan τί | *ti* mitä περισσὸν | *perisson* erinomaista ποιεῖτε | *poieite* teette οὐχὶ | *ouchi* eivätkö καὶ | *kai* myös οἱ | *oi* τελῶναι | *telōnai* veronkantajat οὕτω | *houtō* niin ποιοῦσιν | *poiousin* tee

Delitzsch וְאַם־תִּשְׁאַלֵּנוּ | ve'im-tish'alu לְשִׁלּוֹם | lishlom אֲחֵיכֶם | 'acheichem בְּלִבָּד | bilvad מִהַ־יִּתְרוֹן | mah-jitron לְכֶם | la'chem הֲלֹא | halo' אִם־הַמְּכַסִּים | gam-hammochesim יֵשׁוּ־זֹת | ja'asu-zot

TKIS Ja jos käytte tervehtimässä ainoastaan veljiänne, mitä erinomaista teette? Eivätkö veronkantajatkin tee samoin?

STLK Jos osoitatte ystävällisyyttä ainoastaan veljillenne, mitä erinomaista siinä teette? Eivätkö pakanatkin tee samoin?

BIBLIA 1776 Ja jos te ainoastaan veljeinne kanssa soveliaat olette, mitä te sen kanssa erinomaista teette? eikö Publikaanit myös niin tee?

48. **TR** ἔσεσθε | *esesthe* siis olkaa οὕν | *oun* ὑμεῖς | *hymeis* te τέλειοι | *teleioi* täydellisiä ὡςπερ | *hōsper* niinkuin ὁ | *ho* Πατήρ | *Patēr* Isänne ὑμῶν | *hymōn* teidän ὁ | *ho* joka ἐν | *en* τοῖς | *tois* οὐρανοῖς | *ouranois* on taivaissa τέλειός | *teleios* täydellinen ἐστὶ | *esti* on

Delitzsch לָכֵן | lachen הֲיִי | heju שְׁלֵמִים | shelemim כְּאֲשֶׁר | ka'asher אֲבִיכֶם | 'Avichem שֶׁבַּשְׁשָׁמַיִם | shebbash'shamaim שְׁלֵם | shalem הוּא | hu'

TKIS Olkaa täydelliset niin kuin Isänne, joka on taivaissa, on täydellinen.

STLK Olkaa siis te täydelliset, niin kuin teidän Isänne taivaissa on täydellinen."

BIBLIA 1776 Olkaat siis te täydelliset, niinkuin teidän taivaallinen Isänne täydellinen on.

6 Luku

1. *TR* προσέχετε | *prosechete* varokaa τὴν | *tēn* ἐλεημοσύνην | *eleēmosynēn* hyväntekeväisyyttänne ὑμῶν | *hymōn* teidän μὴ | *mē* ettette ποιεῖν | *poiein* tee ἔμπροσθεν | *emprosthen* edessä τῶν | *tōn* ἀνθρώπων | *anthrōpōn* ihmisten πρὸς | *pros* τὸ | *to* θεαθῆναι | *theathēnai* katseltavaksi αὐτοῖς· | *autois* heille εἰ δὲ μήγε | *ei de mēge* muutoin μισθὸν | *misthon* palkkaa οὐκ | *ouk* ette ἔχετε | *echete* saa παρὰ | *para* τῷ | *tō* Πατρὶ | *Patri* Isältänne ὑμῶν | *hymōn* teidän τῷ | *tō* ἐν | *en* joka τοῖς | *tois* on οὐρανοῖς | *ouranois* taivaissa

Delitzsch הַשְׁמֵרָה | hish'shameru לְכֶם | la'chem מַעֲשֵׂוֹת | me'asot צְדָקָתְכֶם | tzidqatchem לְפָנַי | lifnei בְּנֵי אָדָם | 'adam לְמַעַן יִרְאוּ | le'ma'an-jir'u אֲדַבְּרָה | 'etchem וְאִם-לֹא | ve'im-lo' אֵין-לְכֶם | 'ein-lachem שָׂכָר | sachar מֵאֵת | me'et אַבְיָכֶם | 'Avichem שִׁבְבַשׁ שְׁמַיִם | shebbash'shamaim

TKIS Varokaa harjoittamasta hyväntekeväisyyttänne ihmisten edessä, jotta he näkisivät teidät. Muuten ette saa palkkaa Isältänne, joka on taivaissa.

STLK "Varokaa, ettette harjoita almujen antamista ihmisten edessä, että he teitä katselisivat, muuten ette saa palkkaa Isältänne, joka on taivaissa.

BIBLIA 1776 Kavahtakaat, ettette anna almujanne ihmisten edessä, että te heiltä nähtäisiin: niin ette saa palkkaa Isältänne, joka on taivaissa.

2. *TR* ὅταν | *hotan* kun οὖν | *oun* siis ποιῆς | *poiēs* teet ἐλεημοσύνην | *eleēmosynēn* hyväntekeväisyyttä μὴ | *mē* ἀλλὰ σαλπίσσης | *salpisēs* soitata torvea ἔμπροσθέν | *emprosthen* edelläsi σου | *sou* sinun ὡσπερ | *hōsper* samoin kuin οἱ | *hoi* ὑποκριταὶ | *hypokritai* tekopyhät ποιοῦσιν | *poiousin* tekevät ἐν | *en* ταῖς | *tais* συναγωγαῖς | *synagōgais* synagoogissa καὶ | *kai* ja ἐν | *en* ταῖς | *tais* ῥύμαις | *rymais* kaduilla ὅπως | *hopōs* jotta δοξασθῶσιν | *doksasthōsin* heitä ylistäisivät ὑπὸ | *hypo* τῶν | *tōn* ἀνθρώπων· | *anthrōpōn* ihmiset ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ἀπέχουσι | *apechousi* he ovat saaneet τὸν | *ton* μισθὸν | *misthon* palkkansa αὐτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch לָכֵן | lachen בְּעֵשׂוֹתָהּ | ba'asotecha צְדָקָה | tzedaqa אֶל-תַּרְיַע | 'al-taria' לְפָנַי | le'fanecha בְּשׁוֹפָר | bash'shofar כְּמַעֲשֵׂהָ | kema'aseh הַחֲנָפִים | ha'chanefim בְּבִתֵּי | bevattei הַכְּנִסְיֹת | hakenesijot וּבְרַחֲבוֹת | uvarechovot לְמַעַן | le'ma'an

יְהַלְלוּ | jehalelu אוֹתָם | 'otam הַאֲנָשִׁים | ha'anashim אָמֵן | 'Amen אֲנִי | 'omer
| 'ani לְכֶם | la'chem כִּי | ki לְקַחְוּ | laqechu אֶת־שְׂכָרְךָ | et-secharam

TKIS Kun siis annat almua, älä soitata torvea edelläsi niin kuin tekopyhät tekevät synagogissa ja kaduilla, jotta ihmiset heitä ylistäisivät. Totisesti sanon teille: he ovat saaneet palkkansa.

STLK Sen tähden, kun annat almuja, älä soitata torvea edelläsi, kuten tekopyhät tekevät synagogissa ja kaduilla saadakseen ylistystä ihmisiltä. Totisesti minä sanon teille: he ovat saaneet palkkansa.

BIBLIA 1776 Kuin siis almua annat, niin älä edelläs torvella soita, niinkuin ulkokullatut synagogissa ja kujilla tekevät, että he ihmisiltä kunnioitettaisiin. Totisesti sanon minä teille: he ovat saaneet palkkansa.

3. **TR** σοῦ | *sou* mutta sinä δὲ | *de* ποιούντος | *poiountos* tehdessäsi ἐλεημοσύνην | *eleēmosynēn* hyväntekeväisyyttä μὴ | *mē* älköön γνώτω | *gnōtō* tietäkö ἢ | *hē* ἀριστερά | *aristera* vasempasi σου | *sou* sinun τί | *ti* mitä ποιεῖ | *poiei* tekee ἢ | *hē* δεξιά | *deksia* oikea σου | *sou* sinun

Delitzsch וְאֵתָּה | ve'atta בְּעֶשְׂוֹתְךָ | ba'asotecha תְּזַדְּאָה | tzedaqā אֶל־תְּדַע | 'al-teda' שֶׁמֹּלֶכָה | semo'lecha אֶת | 'et אֲשֶׁר | 'asher עֲשֵׂה | 'osa יְמִינִי | jeminecha

TKIS Vaan kun sinä annat almua, älköön vasen kätesi tietäkö, mitä oikea kätesi tekee,

STLK Vaan kun sinä annat almun, älköön vasen kätesi tietäkö, mitä oikea kätesi tekee,

BIBLIA 1776 Mutta kuin sinä almua annat, niin älköön vasen kätes tietäkö, mitä oikia kätes tekee,

4. **TR** ὅπως | *hopōs* että ἢ | *ē* olisi σου | *sou* sinun ἢ | *hē* ἐλεημοσύνη | *eleēmosynē* hyväntekeväisyytesi ἐν | *en* τῷ | *tō* κρυπτῷ | *kryptō* salassa καὶ | *kai* ἢ | *ho* Πατήρ | *Patēr* Isäsi σου | *sou* sinun ὁ | *ho* joka βλέπων | *blepōn* näkee ἐν | *en* τῷ | *tō* κρυπτῷ | *kryptō* salassa αὐτός | *autos* itse ἀποδώσει | *apodōsei* maksaa σοι | *soi* sinulle ἐν | *en* τῷ | *tō* φανερῷ | *fanerō* julkisesti

Delitzsch לְמַעַן | le'ma'an תִּהְיֶה | tihjeh תְּזַדְּקָתְךָ | tzidqatecha בְּסִטֶר | bassater

וְאֶבְיָךְ | ve'Avicha הָרֵאָה | haro'eh בְּמִסְתָּרִים | bammistarim הוּא | hu' בְּגִלְיָי | baggalui יְגַמְלֶנִּי | jigmelecha

TKIS jotta almusi olisi salassa, ja Isäsi, joka näkee salassa, maksaa (itse) sinulle (julkisesti).”

STLK että almusi olisi salassa, ja Isäsi, joka salassa näkee, maksaa sinulle.

BIBLIA 1776 Että almus olisi salaisuudessa, ja Isäs, joka salaisuudessa näkee, maksais sinulle julkisesti.

5. **TR** καὶ | *kai* ja ὅταν | *hotan* kun προσεύχη | *proseuchē* rukoilet οὐκ | *ouk* älä ἔσῃ | *esē* ole ὡσπερ | *hōsper* niinkuin οἱ | *hoi* ὑποκριταί | *hypokritai* tekopyhät ὅτι | *hoti* sillä φιλοῦσιν | *filousin* he rakastavat ἐν | *en* ταῖς | *tais* συναγωγαῖς | *synagogais* synagoogissa καὶ | *kai* ja ἐν | *en* ταῖς | *tais* γωνίαις | *gōniais* kulmissa τῶν | *tōn* πλατειῶν | *plateiōn* katujen ἐστῶτες | *hestōtes* seisoen προσεύχεσθαι | *proseuchesthai* rukoilla ὅπως | *hopōs* että ἂν | *an* φανῶσι | *fanōsi* heidät näkisi τοῖς | *tois* ἀνθρώποις· | *anthrōpois* ihmiset ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että ἀπέχουσι | *apechousi* he ovat saaneet τὸν | *ton* μισθὸν | *misthon* palkkansa αὐτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch וְכִי | vechi תִּתְּפַלֵּל | titpallel אֶל־תְּהִי | 'al-tehi כְּחַנְפִּים | ka'chanefim הָאֲהָבִים | ha'o'havim לְהִתְּפַלֵּל | le'hitpallel בְּעַמְדָם | be'amedam בְּבִתִּי | bevattei הַכְּנִסְיֹת | hakenesijot וְאֶצֶל | ve'etzel פְּנֹת | pinnot הַשְּׂוֹקִים | hash'shevaqim לְמַעַן | le'ma'an יִרְאוּ | jera'u לְבָנֵי | livnei אָדָם | 'adam אָמֵן | 'Amen אֹמֵר | 'omer אֲנִי | 'ani לְכֶם | la'chem כִּי | ki לְקַחְוּ | laqechu אֶת־שְׂכָרְךָ | 'et-secharam

TKIS ”Kun rukoilet, älä ole niin kuin tekopyhät, sillä he rukoilevat mielellään seisoen synagogissa ja katujen kulmissa, jotta ihmiset heidät näkisivät. Totisesti sanon teille: he ovat saaneet palkkansa.

STLK Kun rukoilette, älkää olko kuin tekopyhät; sillä mielellään he seisovat ja rukoilevat synagogissa ja katujen kulmissa, että ihmiset näkisivät heidät. Totisesti sanon teille: he ovat saaneet palkkansa.

BIBLIA 1776 Ja kuin rukoilet, niin ei sinun pidä oleman niinkuin ulkokullatut; sillä he mielellänsä seisovat ja rukoilevat synagogissa ja kujain kulmissa, että he ihmisiltä nähtäisiin. Totisesti sanon minä teille: he ovat saaneet palkkansa.

6. *TR* σὺ | *sy* mutta sinä δὲ | *de* ὅταν | *hotan* kun προσεύχη | *proseuchē* rukoilet εἰσελθε | *eiselthe* mene sisälle εἰς | *eis* τὸ | *to* ταμιεῖόν | *tamieion* huoneeseesi σου | *sou* sinun καὶ | *kai* ja κλείσας | *kleisas* sulje τὴν | *tēn* θύραν | *thyran* ovesi σου | *sou* sinun πρόσευξαι | *proseuksai* rukoile τῷ | *tō* Πατρὶ | *Patri* Isääsi σου | *sou* sinun τῷ | *tō* joka ἐν | *en* τῷ | *tō* κρυπτῷ· | *kryptō* on salassa καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* πατήρ | *Patēr* Isäsi σου | *sou* sinun ὁ | *ho* joka βλέπων | *blepōn* näkee ἐν | *en* τῷ | *tō* κρυπτῷ | *kryptō* salassa ἀποδώσει | *apodōsei* maksaa σοι | *soi* sinulle ἐν | *en* τῷ | *tō* φανερῷ | *fanerō* julkisesti

Delitzsch וְאַתָּה | ve'atta כִּי | ki תִּתְפַּלֵּל | titpallel בּוֹא | bo' בְּחֻדְרָךְ | vechedrecha וּסְגוֹר | usegor דְּלִתְךָ | delatecha בְּעֵדְךָ | ba'adcha וְהִתְפַּלֵּל | vehitpallel אֶל־אַבְיָה | 'el-'Avicha אֲשֶׁר | 'asher בְּסִתְךָ | bassater וְאַבְיָה | ve'Avicha הָרֶאָה | haro'eh בְּמִסְתָּרַיִם | bammistarim הוּא | hu' בְּגִלּוֹי | baggalui יִגְמְלֶךָ | jigmelecha

TKIS Vaan sinä, kun rukoilet, mene kammioosi ja sulje ovesi ja rukoile Isääsi, joka on salassa, ja Isäsi, joka salassa näkee, maksaa sinulle (julkisesti).

STLK Vaan sinä, kun rukoilet, mene kammioosi ja sulje ovesi ja rukoile Isääsi, joka on salassa, ja Isäsi, joka salassa näkee, maksaa sinulle.

BIBLIA 1776 Vaan kuin sinä rukoilet, niin mene kammioos, ja sulje oves, ja rukoile Isääs, joka on salaisuudessa: ja Isäs, joka salaisuudessa näkee, maksaa sinulle julkisesti.

7. *TR* προσευχόμενοι | *proseuchomenoi* mutta rukoillessa δὲ | *de* μὴ | *mē* älkää βαττολογήσητε | *battologēsēte* jaaritelko ὡσπερ | *hōsper* niinkuin οἱ | *oi* ἔθνικοί· | *ethnikoi* pakanat δοκοῦσι | *dokousi* sillä he luulevat γὰρ | *gar* ὅτι | *hoti* että ἐν | *en* τῇ | *tē* πολυλογίᾳ | *polylogia* monisanaisuudestaan αὐτῶν | *autōn* heidän εἰσακουσθήσονται | *eisakousthēsontai* tulevat kuulluksi

Delitzsch וְהִתְפַּלֵּלְךָ | uvehitpallelchem אֶל־תִּפְטָפְטוּ | 'al-tefatpetu כְּגוֹיִם | kaggojim הַחֲשִׁיבִים | hachshvim כִּי־בְהַרְבוֹת | ki-veharbot דְּבַרְיָהֶם | divreihem יִשְׁמְעוּ | ish'shame'u

TKIS Rukoillessanne älkää tyhjiä hokeko niin kuin pakanat, sillä he luulevat, että heitä kuullaan heidän monisanaisuutensa vuoksi.

STLK Kun rukoilette, älkää tyhjiä hokeko kuin pakanat, jotka luulevat, että heitä

heidän monisanaisuutensa tähden kuullaan.

BIBLIA 1776 Ja kuin te rukoilette, niin älkää olko paljon puhuvaiset, niinkuin pakanat; sillä he luulevat heitä paljon puheensa tähden kuultavan.

8. **TR** μὴ | *mē* älkää οὖν | *oun* siis ὁμοιωθῆτε | *homoiōthēte* olko kaltaisia αὐτοῖς·
| *autois* heidän οἶδε | *oiden* sillä tietää γὰρ | *gar* ὁ | *ho* Πατὴρ | *Patēr* Isänne
ὕμῶν | *hymōn* teidän ὧν | *hōn* minkä χρείαν | *chreian* tarpeessa ἔχετε | *echete*
olette πρὸ | *pro* ennen τοῦ | *tou* ὑμᾶς | *hymas* teidän αἰτῆσαι | *aitēsai* anomistanne
αὐτόν | *auton* Häneltä

Delitzsch וְאַתֶּם | ve'attem אֲלֹהֵי תַדְמוּ | 'al-tiddammu לָהֵם | lahem כִּי | ki יוֹדַע |
jodea' אֲבִיכֶם | 'Avichem כֹּל־צָרָתְכֶם | kol-tzorkechem בְּטֶרֶם | beterem הִשְׁתַּחֲוֶה |
tish'alu מִמֶּנּוּ | mimmennu

TKIS Älkää olko heidän kaltaisiaan, sillä Isänne tietää, mitä te tarvitsette, ennen kuin Häneltä anotte.

STLK Älkää siis olko heidän kaltaisiaan, sillä teidän Isänne kyllä tietää, mitä tarvitsette, ennen kuin te häneltä anottekaan.

BIBLIA 1776 Sentähden älkäätkin olko heidän kaltaisensa; sillä Isänne tietää kyllä, mitä tarvitsette, ennen kuin te häneltä rukoilettekaan.

9. **TR** οὕτως | *houtōs* siis näin οὖν | *oun* προσεύχεσθε | *proseuchesthe* rukoilkaa
ὑμεῖς· | *hymeis* te Πάτερ | *Pater* Isä ἡμῶν | *hēmōn* meidän ὁ | *ho* joka ἐν | *en* τοῖς
| *tois* οὐρανοῖς | *ouranois* olet taivaissa ἁγιασθήτω | *hagiasthētō* pyhitetty olkoon
τὸ | *to* ὄνομά | *onoma* nimesi σου· | *sou* sinun

Delitzsch לָכֵן | lachen כֹּה | koh תְּתַפַּלְלוּ | titpallalu אֲבִינוּ | 'Avinu שְׁבַשְׁבַּשׁ |
shebbash'shamaim שְׁתַּחֲוֶה | jitqaddash שְׁמֶעָה | shemecha

TKIS Rukoilkaa te siis näin: Isä meidän, joka olet taivaissa. Pyhitetty olkoon sinun nimesi.

STLK Rukoilkaa siis te näin: Isä meidän, joka olet taivaissa! Pyhitetty olkoon sinun nimesi;

BIBLIA 1776 Näin teidän siis pitää rukoileman: Isä meidän, joka olet taivaissa!

Pyhitetty olkoon sinun nimes.

10. *TR* ἐλθέτω | *elthetō* tulkoon ἡ | *hē* βασιλεία | *basileia* valtakuntasi σου· | *sou* sinun γενηθήτω | *genēthētō* tapahtukoon τὸ | *to* θέλημά | *thelēma* tahtosi σου | *sou* sinun ὡς | *hōs* samoinkuin ἐν | *en* οὐρανῷ | *ouranō* taivaassa καὶ | *kai* myös ἐπὶ | *epi* päällä τῆς | *tēs* γῆς· | *gēs* maan

Delitzsch תָּבֹא | tavo' מְלִכּוּתְךָ | malchutecha יֵשֶׁעַ | je'aseh רְצוֹנְךָ | retzonecha כְּמוֹ | kemo בְּשָׁמַיִם | bash'shamaim כֵּן | ken בְּאֶרֶץ | ba'aretz

TKIS Tulkoon sinun valtakuntasi. Tapahtukoon sinun tahtosi myös maan päällä niin kuin taivaassa.

STLK tulkoon sinun valtakuntasi; tapahtukoon sinun tahtosi myös maan päällä niin kuin taivaassa;

BIBLIA 1776 Lähestyköön sinun valtakuntas. Olkoon sinun tahtos niin maassa kuin taivaassa.

11. *TR* τὸν | *ton* ἄρτον | *arton* leipämme ἡμῶν | *hēmōn* meidän τὸν | *ton* ἐπιούσιον | *epiousion* tarpeellinen δὸς | *dos* anna ἡμῖν | *hēmin* meille σήμερον· | *sēmeron* tänä päivänä

Delitzsch אֶת־לֶחֶם | 'et-lechem חֲקֵנוּ | chuqqenu לַחֵם | ten-lanu הַיּוֹם | hajjom

TKIS Anna meille tänään jokapäiväinen leipämme;

STLK anna meille tänä päivänä jokapäiväinen leipämme;

BIBLIA 1776 Anna meille tänäpäivänä meidän jokapäiväinen leipämme.

12. *TR* καὶ | *kai* ja ἄφες | *afes* anna anteeksi ἡμῖν | *hēmin* meille τὰ | *ta* ὀφειλήματα | *ofeilēmata* velkamme ἡμῶν | *hēmōn* meidän ὡς | *hōs* niinkuin καὶ | *kai* myös ἡμεῖς | *hēmeis* me ἀφίεμεν | *afiemen* anteeksi annamme τοῖς | *tois* ὀφειλέταις | *ofiletais* velallisillemme ἡμῶν· | *hēmōn* meidän

Delitzsch וְלֶחֶם־לָנוּ | uselach-lanu אֶת־חֻבֹּתֵינוּ | 'et-chovoteinu כְּאֲשֶׁר | ka'asher סָלַחְנוּ | salachnu גַּם־אֲנַחְנוּ | gam-'anachnu לְחַיֵּינוּ | le'chajjaveinu

TKIS ja anna meille anteeksi velkamme niin kuin mekin annamme anteeksi

velallisillemme.

STLK ja anna meille syntimme anteeksi, niin kuin mekin annamme anteeksi niille, jotka ovat meitä vastaan rikkoneet;

BIBLIA 1776 Ja anna meille meidän velkamme anteeksi, niinkuin mekin anteeksi annamme meidän velvollistemme.

13. *TR* καὶ | *kai* ja μὴ | *mē* älä εἰσενέγκῃς | *eisenegkēs* saata ἡμᾶς | *hēmas* meitä εἰς | *eis* πειρασμόν | *peirasmon* kiusaukseen ἀλλὰ | *alla* vaan ῥῦσαι | *rysai* päästä ἡμᾶς | *hēmas* meidät ἀπὸ | *apo* τοῦ | *tou* πονηροῦ | *ponērou* pahasta ὅτι | *hoti* sillä σοῦ | *sou* sinun ἐστὶν | *estin* on ἡ | *hē* βασιλεία | *basileia* valtakunta καὶ | *kai* ja ἡ | *hē* δύναμις | *dynamis* voima καὶ | *kai* ja ἡ | *hē* δόξα | *doksa* kunnia εἰς | *eis* τοὺς | *tous* αἰῶνας | *aiōnas* iankaikkisesti ἀμήν | *amēn* Amen

Delitzsch וְאֶל־תְּבִיאֵנוּ | ve'al-tevi'enu לִידֵי | lidei נִסְיֹן | nissajon כִּי | ki אֶמְלֶכֶתְנוּ | 'im-challetzenu מִן־הָרָע | min-hara' כִּי | ki לָךְ | le'cha הַמַּמְלָכָה | ha'mamlacha וְהַגְּבוּרָה | ve'haGevura וְהַתְּפָאֵרֶת | ve'hattif'eret לְעוֹלָמֵי | le'olemei עוֹלָמִים | 'olamim אָמֵן | 'Amen

TKIS Äläkä saata meitä kiusaukseen, vaan päästä meidät pahasta.

STLK äläkä saata meitä kiusaukseen, vaan päästä meidät pahasta, sillä sinun on valtakunta ja voima ja kunnia iankaikkisesti. Aamen.

BIBLIA 1776 Ja älä johdata meitä kiusaukseen. Mutta päästä meitä pahasta. Sillä sinun on valtakunta, ja voima, ja kunnia, ijankaikkisesti. Amen!

14. *TR* ἐὰν | *ean* sillä jos γὰρ | *gar* ἀφῆτε | *afēte* annatte anteeksi τοῖς | *tois* ἀνθρώποις | *anthrōpois* ihmisille τὰ | *ta* παραπτώματα | *paraptōmata* rikkomuksensa αὐτῶν | *autōn* heidän ἀφήσει | *afēsei* antaa anteeksi καὶ | *kai* myös ὑμῖν | *hymῖn* teille ὁ | *ho* Πατὴρ | *Patēr* Isänne ὑμῶν | *hymōn* teidän ὁ | *ho* οὐράνιος | *ouranios* taivaallinen

Delitzsch כִּי | ki אֶמְלֶכֶתְנוּ | 'im-tislechu לִבְנֵי־אָדָם | livnei-'adam אֶת־חַטֹּאתֵינוּ | 'et-chatto'tam אֲבִיכֶם | 'Avichem שֶׁבַשׁ־שָׁמַיִם | shebbash'shamaim חֲלֹץ | jislach אֶת־גַּם־לַחֶמֶת | gam-lachem

TKIS Sillä sinun on valtakunta ja voima ja kunnia ikuisesti. Aamen. Sillä jos te

annatte ihmisille anteeksi heidän rikkomuksensa, niin myös taivaallinen Isänne antaa teille anteeksi.

STLK Sillä jos annatte anteeksi ihmisille heidän rikoksensa, niin taivaallinen Isänne myös antaa teille anteeksi.

BIBLIA 1776 Sillä jos te anteeksi annatte ihmisille heidän rikoksensa, niin myös teidän taivaallinen Isänne antaa teille anteeksi.

15. *TR* ἐὰν | *ean* mutta jos δὲ | *de* μὴ | *mē* ette ἀφῆτε | *afēte* anna anteeksi τοῖς | *tois* ἀνθρώποις | *anthrōpois* ihmisille τὰ | *ta* παραπτώματα | *paraptōmata* rikkomuksiaan αὐτῶν | *autōn* heidän οὐδὲ | *oude* ei myöskään ὁ | *ho* Πατήρ | *Patēr* Isänne ὑμῶν | *hymōn* teidän ἀφήσει | *afēsei* anna anteeksi τὰ | *ta* παραπτώματα | *paraptōmata* rikkomuksianne ὑμῶν | *hymōn* teidän

Delitzsch וְאִם | ve'im וְלֹא-תִשְׁלַח | lo'-tislechu לִבְנֵי | livnei אָדָם | 'adam גַּם-אֲבִיכֶם | gam-'Avichem לֹא-תִשְׁלַח | lo'-jislach לְךָ | la'chem אֵת | 'et חַטָּאתֶיכֶם | chatto'teichem

TKIS Mutta jollette te anna ihmisille anteeksi (heidän rikkomuksiaan), ei Isännekään anna anteeksi teidän rikkomuksianne.

STLK Mutta jos ette anna ihmisille anteeksi, myöskään teidän Isänne ei anna anteeksi teidän rikoksianne.

BIBLIA 1776 Vaan jollette anteeksi anna ihmisille heidän rikoksiansa, niin ei myös teidän Isänne anteeksi anna teidän rikoksianne.

16. *TR* ὅταν | *hotan* ja kun δὲ | *de* νηστεύητε | *nēsteuēte* paastoaatte μὴ | *mē* ἄλκῃ γίνεσθε | *ginesthe* olko ὡσπερ | *hōsper* niinkuin οἱ | *hoi* ὑποκριταὶ | *hypokritai* tekopyhät σκυθρωποί· | *skythrōpoi* synkkiä ἀφανίζουσι | *afanidzousi* sillä he väaristävāt γὰρ | *gar* τὰ | *ta* πρόσωπα | *prosōpa* kasvonsa αὐτῶν | *autōn* ὅπως | *hopōs* jotta φανῶσι | *fanōsi* näkisivät τοῖς | *tois* ἀνθρώποις | *anthrōpois* ihmiset νηστεύοντες· | *nēsteuontes* heidän paastoavan ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymīn* teille ὅτι | *hoti* että ἀπέχουσι | *apechousi* he ovat saaneet τὸν | *ton* μισθὸν | *misthon* palkkansa αὐτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch וְכִי | vechi תְּצוּמוּ | tatzumu אֶל-תִּהְיֶה | 'al-tihju זֶזְפִּים | zo'afim חַמְשָׁנִים | ka'chanefim אֶת-פְּנֵיהֶם | ham'shannim לְהִרְאוֹת | 'et-peneihem

le'hera'ot צְמִים | tzamim לְבַנֵּי | livnei אָדָם | 'adam אָמֵן | 'Amen אָמֵר | 'omer אָנִי
| 'ani לְכֶם | la'chem כִּי | ki לְקַחְוּ | laqechu אֶת־שֶׁכֶרֶם | 'et-secharam

TKIS Kun paastotte, älkää olko synkän näköisiä niin kuin tekopyhät, sillä he tekevät kasvonsa surkeiksi, jotta ihmiset näkisivät heidän paastoavan. Totisesti sanon teille: he ovat saaneet palkkansa.

STLK Kun paastotte, älkää olko synkkiä kuten tekopyhät, sillä he tekevät kasvonsa surkeiksi, että ihmiset näkisivät heidän paastoavan. Totisesti sanon teille: he ovat saaneet palkkansa.

BIBLIA 1776 Mutta kuin te paastotte, niin älkäätkä olko surulliset niinkuin ulkokullatut; sillä he muuttavat muotonsa, että he ihmisiltä nähtäisiin paastoovan. Totisesti sanon minä teille: he ovat saaneet palkkansa.

17. **TR** σὺ | *sy* vaan sinä δὲ | *de* νηστεύων | *nēsteuōn* paastotessasi ἄλειψαί |
aleipsai voitele σου | *sou* sinun τὴν | *tēn* κεφαλὴν | *kefalēn* pääsi καὶ | *kai* ja τὸ |
to πρόσωπόν | *prosōpon* kasvosi σου | *sou* sinun νίψαι | *nipsai* pese

Delitzsch וְאַתָּה | ve'atta כִּי | ki תְּצוּם | tatzum סוּךְ | such אֶת־רֵאשִׁיתְךָ | 'et-
ro'shecha וְיָרַחְתָּ | urechatz אֶת־פָּנֶיךָ | 'et-panecha

TKIS Vaan kun sinä paastotat, voitele pääsi ja pese kasvosi,

STLK Vaan kun sinä paastotat, voitele pääsi ja pese kasvosi,

BIBLIA 1776 Vaan sinä kuin paastotat, niin voitele pääs ja pese kasvosi,

18. **TR** ὅπως | *hopōs* jotta μὴ | *mē* εἰ φανῆς | *fanēs* näe τοῖς | *tois* sinun ἀνθρώποις
| *anthrōpois* ihmiset νηστεύων | *nēsteuōn* paastoavan ἀλλὰ | *alla* vaan τῷ | *tō*
Πατρὶ | *Patri* Isäsi σου | *sou* sinun τῷ | *tō* joka ἐν | *en* τῷ | *tō* ὀκρυπτῷ· |
kryptō salassa καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* Πατήρ | *Patēr* Isäsi σου | *sou* sinun ὁ | *ho* joka
βλέπων | *blepōn* näkee ἐν | *en* τῷ | *tō* κρυπτῷ | *kryptō* salassa ἀποδώσει |
apodōsei maksaa σοι | *soi* sinulle ἐν | *en* τῷ | *tō* φανερωῖ | *fanerō* julkisesti

Delitzsch לְמַעַן | le'ma'an לֹא־תִרְאֶה | lo'-tera'eh בְּצוּמְךָ | vetzomecha לְבַנֵּי | livnei
אָדָם | 'adam כִּי | ki אִם־לֹא־בִיךָ | 'im-le'Avicha אֲשֶׁר | 'asher בְּסִתְרֶךָ | bassater
וְאַבְיָךָ | ve'Avicha הָרֵאשִׁית | haro'eh בְּמִסְתָּרֶיךָ | bammistarim הוּא | hu' בְּגִלְוִי |
baggalui יְגַמְלֶנִּי | jigmelecha

TKIS jotteivät ihmiset näkisi sinun paastoavan, vaan Isäsi joka on salassa, ja Isäsi joka salassa näkee, maksaa sinulle (julkisesti)."

STLK etteivät paastoamistasi näkisi ihmiset, vaan Isäsi, joka on salassa; ja Isäsi, joka salassa näkee, maksaa sinulle julkisesti.

BIBLIA 1776 Ettet ihmisiltä nähtäis paastoovan, mutta Isältä, joka on salaisuudessa: ja Isäs, joka salaisuudessa näkee, maksaa sinulle julkisesti.

19. **TR** μὴ | *mē* älkää θησαυρίζετε | *thēsauridzete* kootko ὑμῖν | *hymin* teille θησαυρούς | *thēsaurous* aarteita ἐπὶ | *epi* päälle τῆς | *tēs* γῆς | *gēs* maan ὅπου | *hopou* missä σῆς | *sēs* koi καὶ | *kai* ja βρώσις | *brōsis* ruoste ἀφανίζει | *afanidzei* hävittää καὶ | *kai* ja ὅπου | *hopou* missä κλέπται | *kleptai* varkaat διορύσσουσι | *dioryssousi* murtautuvat καὶ | *kai* ja κλέπτουσι· | *kleptousi* varastavat

Delitzsch אֶל־תֵּאָצְרוּ | 'al-ta'atzru לָכֶם | la'chem אוֹצְרוֹת | 'otzarot בְּאֶרֶץ | ba'aretz אֲשֶׁר | 'asher יֵאָכְלוּם | jo'chelum שָׁם | sham סָם | sas וְרָקַב | veraqav וַיִּגְנְבוּם | vegannavim יִחַתְרוּ־שָׁם | jachteru-sham וַיִּגְבוּ | veganavu

TKIS Älkää kootko itsellenne aarteita maan päälle, missä koi ja ruoste tarvelee ja missä varkaat murtautuvat sisään ja varastavat,

STLK Älkää kootko itsellenne aarteita maan päälle, missä koi ja ruoste turmelevat ja missä varkaat murtautuvat sisään ja varastavat.

BIBLIA 1776 Älkäät tavaraa kootko maan päällä, kussa koi ja ruoste raiskaavat, ja kussa varkaat kaivavat ja varastavat;

20. **TR** θησαυρίζετε | *thēsauridzete* vaan kootkaa δὲ | *de* ὑμῖν | *hymin* teille θησαυρούς | *thēsaurous* aarteita ἐν | *en* οὐρανῷ | *ouranō* taivaassa ὅπου | *hopou* missä οὕτε | *oute* ei σῆς | *sēs* koi οὕτε | *oute* eikä βρώσις | *brōsis* ruoste ἀφανίζει | *afanidzei* hävitä καὶ | *kai* ja ὅπου | *hopou* missä κλέπται | *kleptai* varkaat οὐ | *ou* eivät διορύσσουσιν | *dioryssousin* murtaudu οὐδὲ | *oude* eivätkä κλέπτουσιν | *kleptousin* varasta

Delitzsch אָבָל | 'aval תֵּאָצְרוּ | ta'atzru לָכֶם | la'chem אוֹצְרוֹת | 'otzarot בְּשָׁמַיִם | bash'shamaim אֲשֶׁר | 'asher סָם | sas וְרָקַב | veraqav לֹא־יֵאָכְלוּם | lo'-jo'chelum שָׁם | sham וַיִּגְנְבוּם | vegannavim לֹא | lo' יִחַתְרוּ־שָׁם | jachteru-sham וְלֹא | velo וַיִּגְבוּ | jignovu

TKIS vaan kootkaa itsellenne aarteita taivaaseen, missä ei koi eikä ruoste tarvele ja missä varkaat eivät murtaudu sisään eivätkä varasta.

STLK Vaan kootkaa itsellenne aarteita taivaaseen, missä ei koi eikä ruoste turmele ja missä varkaat eivät murtaudu sisään eivätkä varasta.

BIBLIA 1776 Vaan kootkaat teillenne tavaraa taivaassa, kussa ei koi eikä ruoste raiskaa, ja kussa ei varkaat kaiva eikä varasta.

21. **TR** ὅπου | *hopou* sillä missä γάρ | *gar* ἐστὶν | *estin* on ó | *ho* θησαυρὸς | *thēsauros* aarteenne ὑμῶν | *hymōn* teidän ἐκεῖ | *ekei* siellä ἔσται | *estai* on καὶ | *kai* myös ἢ | *hē* καρδία | *kardia* sydämenne ὑμῶν | *hymōn* teidän

Delitzsch כִּי | ki בְּמִקוֹם | vimqom אֲשֶׁר-וֹצַרְכֶם | 'asher-'otzar'chem בּוֹ | bo שָׁם | sham הֲיֵהְיֶה | jihjeh גַּם-לְבַבְכֶם | gam-levavchem

TKIS Sillä missä *aarteenne on, siellä on myös sydämenne* oleva."

STLK Sillä siellä, missä aarteesi on, on myös sydämesi.

BIBLIA 1776 Sillä kussa teidän tavaranne on, siellä on myös teidän sydämenne.

22. **TR** ὃ | *ho* λύχνος | *lychnos* lamppu τοῦ | *tou* σώματος | *sōmatos* ruumiin ἐστὶν | *estin* on ὃ | *ho* ὀφθαλμός· | *ofthalmos* silmä ἐὰν | *ean* jos οὖν | *oun* siis ὃ | *ho* ὀφθαλμός | *ofthalmos* silmäsi σου | *sou* sinun ἀπλοῦς | *haplous* kirkas ἢ | *hē* on ὅλον | *holon* koko τὸ | *to* σῶμά | *sōma* ruumiisi σου | *sou* sinun φωτεινὸν | *fōteinon* valaistu ἔσται· | *estai* on

Delitzsch נֵר | ner הַגּוֹף | hagguf הוּא | hu' הַעֵיִן | ha'ain וְאֵם-עֵינֶיךָ | ve'im-'einecha הֵיאֵה | hi' תְּמִימָה | temima כּל-גּוּפְךָ | kol-gufecha יְאוֹר | je'or

TKIS Silmä on ruumiin lamppu. Jos siis silmäsi on terve, koko ruumiisi on oleva valaistu.

STLK Silmä on ruumiin lamppu. Jos siis silmäsi on terve, koko ruumiisi on valaistu.

BIBLIA 1776 Silmä on ruumin valkeus; jos siis silmäs on yksinkertainen, niin koko ruumiis on valaistu.

23. **TR** ἐὰν | *ean* mutta jos δὲ | *de* ὃ | *ho* ὀφθαλμός | *ofthalmos* silmäsi σου | *sou*

sinun πονηρός | *ponēros* paha הָ | *ē* on ὅλον | *holon* koko τὸ | *to* σῶμά | *sōma*
ruumiisi σου | *sou* sinun σκοτεινὸν | *skoteinon* pimeä ἔσται | *estai* on εἰ | *ei* jos
οὖν | *oun* siis τὸ | *to* φῶς | *fōs* valkeus τὸ | *to* ἐν | *en* σοὶ | *soi* sinussa σκότος |
skotos pimeyttä εἰσίν | *aisin* on τὸ | *to* σκότος | *skotos* pimeys πόσον | *poson*
kuinka suuri on

Delitzsch וְאִם־עֵינַיִךְ | ve'im-'einecha הָרָעָה | ra'a כָּל־גּוּפְךָ | kol-gufecha הַפְּתִיחַ |
jechshach וְהִנֵּה | ve'hinnech הַפְּתִיחַ־אִם | 'im-jechshach הָאוֹר | ha'or הַפְּתִיחַ | 'asher
בְּקִרְבְּךָ | beqirbecha מְרַב־מָה | ma-rav הַחֲשֵׁחַ | hachshech

TKIS Mutta jos silmäsi on viallinen, koko ruumiisi on oleva pimeä. Jos siis se valo, joka on sinussa, on pimeää, kuinka suuri onkaan pimeä!"

STLK Mutta jos silmäsi on sokea, koko ruumiisi on pimeä. Jos siis se valo, joka sinussa on, on pimeyttä, kuinka suuri onkaan pimeys!

BIBLIA 1776 Mutta jos silmäs on paha, niin koko ruumiis on pimiä. Jos siis se valkeus, joka sinussa on, on pimeys, kuinka suuri on itse pimeys?

24. *TR* οὐδεὶς | *oudeis* ei kukaan δύναται | *dynatai* voi δυσὶ | *dysi* kahta κυρίοις |
kyriois herraa δουλεύειν· | *douleuein* palvella ἢ | *ē* sillä joko γὰρ | *gar* τὸν | *ton*
ἓνα | *hena* toista μισήσει | *misēsei* vihaa καὶ | *kai* ja τὸν | *ton* ἕτερον | *heteron*
toista ἀγαπήσει· | *agapēsei* rakastaa ἢ | *ē* tai ἐνὸς | *henos* toiseen ἀνθέξεται |
antheksetai liittyy καὶ | *kai* ja τοῦ | *tou* ἑτέρου | *heterou* toista καταφρονήσει |
katafronēsei halveksii οὐ | *ou* ette δύνασθε | *dynasthe* voi Θεῷ | *Theō* Jumalaa
δουλεύειν | *douleuein* palvella καὶ | *kai* ja μαμμωνᾶ | *mammōna* mammonaa

Delitzsch לֹא | lo' יוּכַל | juchal אִישׁ | 'ish לְעַבֵּד | la'avod שְׁנֵי | shenei אֲדֹנָיִם |
'adonim כִּי | ki אִם־יִשְׁנָא | 'im-jisna' אֶת־הָאֶחָד | 'et-ha'echad וְיִאָּהֵב | veje'ehav
אֶת־הָאֶחָד | 'et-ha'acher אִו | 'o יְדַבֵּק | jidbaq בְּאֶחָד | ba'echad וְיִבְזֶה | ve'ivzeh
אֶת־הָאֶחָד | 'et-ha'acher לֹא | lo' תּוּכְלוּ | tuchelu עֲבוֹד | 'avod אֶת־הָאֱלֹהִים | 'et-
ha'ELOHIM וְאֶת־הַמָּמוֹן | ve'et-hammamon

TKIS Kukaan ei voi palvella kahta herraa. Sillä hän joko vihaa toista ja rakastaa toista tai liittyy toiseen ja halveksii toista. Ette voi palvella Jumalaa ja rikkautta*.

STLK Kukaan ei voi palvella kahta herraa, sillä hän on joko tätä vihaava ja toista rakastava tai tähän liittyvä ja toista halveksiva. Ette voi palvella Jumalaa ja

mammonaa.

BIBLIA 1776 Ei kenkään voi palvella kahta herraa; sillä taikka hän tätä vihaa ja toista rakastaa, taikka hän tähän suostuu ja toisen ylönkatsoo. Ette voi palvella Jumalaa ja mammonaa.

25. **TR** διὰ | *dia* vuoksi τοῦτο | *touto* tämän λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille μὴ | *mē* älkää μεριμνᾶτε | *merimnate* murehtiko τῆ | *tē* ψυχῆ | *psychē* hengestä ὑμῶν | *hymōn* teidän τί | *ti* mitä φάγητε | *fagēte* söisitte καὶ | *kai* ja τί | *ti* mitä πίητε· | *piēte* joisitte μηδὲ | *mēde* eikä τῷ | *tō* σώματι | *sōmati* ruumiistanne ὑμῶν | *hymōn* teidän τί | *ti* mitä ἐνδύσησθε | *endysēsthe* pukisitte οὐχὶ | *ouchi* eikö ἢ | *hē* ψυχῆ | *psychē* henki πλεῖον | *pleion* enemmän ἐστι | *esti* ole τῆς | *tēs* τροφῆς | *trofēs* ruokaa καὶ | *kai* ja τὸ | *to* σῶμα | *sōma* ruumis τοῦ | *tou* ἐνδύματος | *endymatos* vaatetta

Delitzsch עַל־כֵּן | 'al-ken אָמַר | 'omer אֲנִי | 'ani לֵךְ | la'chem אַל־תִּדְאָגוּ | 'al-tid'agu לִנְפְשְׁכֶם | le'nafshechem מִה־תִּאָכְלוּ | mah-to'chelu וּמִה־תִּשְׁתּוּ | umah-tishtu וּלְגוּפְכֶם | ulegufechem מִה־תִּלְבָּשׁוּ | mah-tilbashu הָלֹא | halo' הַנֶּפֶשׁ | hannefesh הֲיֵא | hi' הֲקָרָה? | jeqara מִן־הַמְּזוֹן | min-hammazon וְהַגּוּף | ve'hagguf הֲקָרָה? | jaqar מִן־הַמְּלִבּוּשׁ | min-hammalbush

TKIS Sen vuoksi sanon teille: Älkää murehtiko hengestänne, mitä söisitte ja* mitä joisitte, älkääkä ruumiistanne, mitä pukisitte yllenne. Eikö henki ole enemmän kuin ruoka ja ruumis enemmän kuin vaatteet?

STLK Sen tähden sanon teille: älkää murehtiko hengestänne, mitä söisitte tai mitä joisitte, älkääkä ruumiistanne, mitä päällyenne pukisitte. Eikö henki ole enemmän kuin ruoka ja ruumis enemmän kuin vaatteet?

BIBLIA 1776 Sentähden sanon minä teille: älkää murehtiko henkenne tähden, mitä te syötte ja mitä te juotte, eikä ruumiinne tähden, millä te teitänne verhootte. Eikö henki enempi ole kuin ruoka? ja ruumis parempi kuin vaate?

26. **TR** ἐμβλέψατε | *emblepsate* katsokaa εἰς | *eis* τὰ | *ta* πετεινὰ | *peteina* lintuja τοῦ | *tou* οὐρανοῦ | *ouranou* taivaan ὅτι | *hoti* sillä οὐ | *ou* εἰvät σπεύρουσιν | *speirousin* ne kylvä οὐδὲ | *oude* eivätkä θερίζουσιν | *theridzousin* leikkaa οὐδὲ | *oude* eivätkä συνάγουσιν | *synagousin* kokoa εἰς | *eis* ἀποθήκας | *apothēkas* varastoihin καὶ | *kai* ja ὃ | *ho* πατήρ | *Patēr* Isänne ὑμῶν | *hymōn* teidän ὃ | *ho*

οὐράνιος | *ouranios* taivaallinen τρέφει | *trefei* ruokkii αὐτά· | *auta* ne οὐχ | *ouch*
ettekō ὑμεῖς | *hymeis* te μᾶλλον | *mallon* paljon διαφέρετε | *diaferete*
arvokkaampia ole αὐτῶν | *autōn* niitä

Delitzsch הַבִּיטוּ | habitu וְרֵאוּ | ure'u אֶת־עוֹן | 'et-'of הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim רְצֹצְרִים
| 'asher אֵינָם | 'einam זְרָעִים | zore'im וְאֵינָם | ve'einam קְצָרִים | qotzerim וְאֵינָם
| ve'einam אֶסְפִּים | 'osefim לְאֲסָפִים | la'asamim וְאֲבִיכֶם | va'Avichem שֶׁבַשְׁמַיִם
| shebbash'shamaim מְכַלְכֵּל | mechalkel אֶתְּ | 'otam הָלֹא | halo' אֶתְּ | 'attem
נִגְלִיטֶם | na'aleitem עֲלֵיהֶם | 'aleihem מֵאֵד | me'od

TKIS Katsokaa taivaan lintuja: ne eivät kylvä eivätkä leikkaa eivätkä kokoa aittoihin, ja taivaallinen Isänne ruokkii ne. Ettekö te ole paljoa suurempiarvoiset kuin ne?

STLK Katselkaa taivaan lintuja: eivät ne kylvä eivätkä leikkaa eivätkä kokoa aittoihin, ja teidän taivaallinen Isänne ruokkii ne. Ettekö te ole niitä paljoa suurempiarvoiset?

BIBLIA 1776 Katsokaat taivaan lintuja, ei he kylvä eikä niitä, ei myös kokoa riiheen, ja teidän taivaallinen Isänne ruokkii heidät. Ettekö te paljoa enempi ole kuin he?

27. **TR** τίς | *tis* ja kuka δὲ | *de* ἔξ | *eks* ὑμῶν | *hymōn* teistä μεριμνῶν | *merimnōn*
murehtimalla δύναται | *dynatai* voi προσθεῖναι | *prostheinai* lisätä ἐπὶ | *epi* τὴν |
tēn ἡλικίαν | *hēlikian* pituuttansa αὐτοῦ | *autou* πῆχυν | *pēchyn* kyynärällä ἓνα |
hena yhdellä

Delitzsch וּמִי־זֶה | umi-zeh מִכֶּם | mikkem רְצֹצְרִים | 'asher בְּדִאֲגָתוֹ | beda'agato יוּכַל
| juchal לְהוֹסִיף | le'hosif עַל־קוֹמָתוֹ | 'al-qomato אִמָּא | 'amma אֶתְּ | 'echat

TKIS Mutta kuka teistä voi murehtimalla lisätä mitään ikäänsä?

STLK Kuka teistä voi murehtimisellaan lisätä ikäänsä edes yhden kyynärän verran?

BIBLIA 1776 Mutta kuka teistä voi surullansa lisätä yhden kyynärän pituudellensa?

28. **TR** καὶ | *kai* ja περὶ | *peri* ἐνδύματος | *endymatos* vaatetuksesta τί | *ti* mitä
μεριμνᾶτε | *merimnate* murehditte καταμάθετε | *katamathete* tarkatkaa τὰ | *ta*
κρίνα | *krina* liljoja τοῦ | *tou* ἀγροῦ | *agrou* pellon πῶς | *pōs* kuinka αὐξάνει· |

auksanei ne kasvaa ou̇ | *ou* eivät κοπιᾶ | *kopia* tee työtä οὐδὲ | *oude* eivätkä νήθει·
| *nēthei* kehää

Delitzsch וְלִבְוֵשׁ | velil'vush לְמָה | lamma תְּדַאגּוּ | tid'agu הַתְּבוּנָה־נְנִי |
hitbonenu-na' אֶל־שׁוֹשָׁנַי | 'el-shoshannei הַשָּׁדָה | hassadeh הַצְּמִחֹת |
hatz'tzomechot

TKIS Ja mitä murehditte vaatteista? Katsokaa vainion kukkia, kuinka ne kasvavat; ne eivät tee työtä eivätkä kehää."

STLK Mitä te murehditte vaatteista? Katselkaa kedon liljoja, kuinka ne kasvavat: ne eivät tee työtä eivätkä kehää.

BIBLIA 1776 Ja mitä te surette vaatteista? Katsokaat kukkasia kedolla, kuinka he kasvavat: ei he työtä tee, eikä kehää.

29. **TR** λέγω | *legō* mutta sanon δὲ | *de* ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että οὐδὲ |
oude εἰ Σολομῶν | *solomōn* Salomo ἐν | *en* πάσῃ | *pasē* kaikessa τῇ | *tē* δόξῃ |
doksē loistossaan αὐτοῦ | *autou* περιεβάλετο | *periebaletō* ollut vaetetettu ὡς | *hōs*
kuten ἓν | *hen* yksi τούτων | *toutōn* niistä

Delitzsch אֵינִי | 'einan מְלֹחַת | 'amelot אֵינִי | ve'einan טוֹת | tovot אֲנִי | va'ani
אֶמַר | 'omer לְכֶם | la'chem כִּי | ki בְּכֹל־הַדָּרָה | gam-Shelomoh בְּכֹל־הַדָּרָה |
bechol-hadaro לֹא־הָיָה | lo'-haja לְבוֹשׁ | lavush תְּקַח | ke'achat מֵהֵנָּה | mehenna

TKIS Kuitenkin sanon teille: ei Salomo kaikessa loistossaan ollut niin vaetetettu kuin yksi niistä.

STLK Kuitenkin sanon teille: Salomo ei ollut kaikessa loistossaan niin vaetetettu kuin yksi niistä.

BIBLIA 1776 Kuitenkin sanon minä teille, ettei Salomon kaikessa kunniassansa ollut niin vaetetettu kuin yksi heistä.

30. **TR** εἰ | *ei* ja jos δὲ | *de* τὸν | *ton* χόρτον | *chorton* ruohon τοῦ | *tou* ἄγρου |
agrou pellon σήμερον | *sēmeron* tänään ὄντα | *onta* joka on καὶ | *kai* ja αὐρίου |
aurion huomenna εἰς | *eis* κλίβανον | *klibanon* uuniin βαλλόμενον | *ballomenon*
heitetään ὁ | *ho* Θεὸς | *Theos* Jumala οὕτως | *houtōs* näin ἀμφιέννυσιν |
amfiennysin vaatettaa οὐ | *ou* eikὸ πολλῶ | *pollō* paljon μᾶλλον | *mallon* enemmän

ὕμᾱς | *hymas* teitä ὀλιγόπιστοι | *oligopistoi* vähäuskoiset

Delitzsch וְאִם־כָּכָה | ve'im-kacha מַלְבִּישׁ | malbish הַאֱלֹהִים | ha'ELOHIM אֶת־צִדְקָתוֹ | 'et-chatzir הַשְּׂדֵדָה | hassadeh אֲשֶׁר | 'asher הַיּוֹם | hajjom צִמְחָה | tzomeach וּמַחֲרִיךְ | umachar יִשְׁלַח | jushelach לְתוֹךְ | le'toch הַתְּנוּרָה | hattannur אֶף־כִּי | 'af אֶתְכֶם | ki-'etchem קֵטַיִי | qetannei הַאֱמוּנָה | ha'emuna

TKIS Jos siis Jumala näin vaatii vainion ruohon, joka tänään on ja huomenna uuniin heitetään, eikö paljoo ennemmin teitä, vähäuskoiset?

STLK Jos siis Jumala näin vaatii kedon ruohon, joka tänään kasvaa ja huomenna heitetään uuniin, eikö paljoo ennemmin teitä, te vähäuskoiset?

BIBLIA 1776 Jos Jumala näin vaatii pellon ruohon, joka tänäpäpä seisoo ja huomenna pätsiin heitetään, eikö hän paljoo enemmän teidän sitä tee, te vähäuskoiset?

31. **TR** μὴ | *mē* älkää οὖν | *oun* siis μεριμνήσητε | *merimnēsēte* murehtiko λέγοντες | *legontes* sanoen τί | *ti* mitä φάγωμεν | *fagōmen* söisimme ἢ | *ē* tai τί | *ti* mitä πίωμεν | *piōmen* joisimme ἢ | *ē* tai τί | *ti* mihin περιβαλώμεθα | *peribalōmetha* pukeutuisimme

Delitzsch לֶכֶן | lachen אֶל־תִּדְאָגוּ | 'al-tid'agu לְמֹר | le'mor מָה־נִּצְאָכַל | mah-no'chal וּמַה־נִּשְׁתַּחַד | umah-nishteh וּמַה־נִּלְבַּשׁ | umah-nilbash

TKIS Älkää siis murehtiko sanoen: ”Mitä söisimme?” tai: ”Mitä joisimme?” tai: ”Mihin pukeutuisimme?”

STLK Älkää siis murehtiko sanoen: 'Mitä syömmme?' tai: 'Mitä juomme?' tai: 'Millä itsemme vaatetamme?'

BIBLIA 1776 Älkäät siis surulliset olko, sanoen: mitä me syömmme, taikka mitä me juomme? eli millä me meitämmme verhoomme?

32. **TR** πάντα | *panta* sillä kaikkia γὰρ | *gar* ταῦτα | *tauta* näitä τὰ | *ta* ἔθνη | *ethnē* pakanat ἐπιζητεῖ· | *epidzētei* tavoittelevat οἶδε | *oide* sillä tietää γὰρ | *gar* ὁ | *ho* Πατὴρ | *Patēr* Isänne ὑμῶν | *hymōn* teidän ὁ | *ho* οὐράνιος | *ouranios* taivaallinen ὅτι | *hoti* että χρήζετε | *chrēdzete* tarvitsette τούτων | *toutōn* näitä ἀπάντων | *hapantōn* kaikkia

Delitzsch כִּי | ki אֶת־כֹּל־אֵלֶּה | 'et-kol-'elleh מֵבִקְשִׁים | mevaqeshim הַגּוֹיִם | ha'gojim הָלֹא | halo' יָדַעַ | jodea' אֲבִיכֶם | 'Avichem אֲשֶׁר | 'asher בְּשָׁמַיִם | bash'shamaim כִּי | ki אַתֶּם | 'attem צְרִיכִים | tzerichim לְכֹל־אֵלֶּה | le'chol-'elleh

TKIS Sillä tätä kaikkea pakanat tavoittelevat. Taivaallinen Isänne kyllä tietää teidän tätä kaikkea tarvitsevan.

STLK Sillä tätä kaikkea pakanat tavoittelevat. Taivaallinen Isänne kyllä tietää teidän kaikkea tätä tarvitsevan.

BIBLIA 1776 Sillä kaikkia näitä pakanat etsivät; sillä teidän taivaallinen Isänne kyllä tietää teidän kaikkia näitä tarvitsevan.

33. **TR** ζητεῖτε | *dzēteite* vaan etsikää δὲ | *de* πρῶτον | *prōton* ensin τὴν | *tēn* βασιλείαν | *basileian* valtakuntaa τοῦ | *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumalan καὶ | *kai* ja τὴν | *tēn* δικαιοσύνην | *dikaiosynēn* vanhurskautta αὐτοῦ | *autou* Hänen καὶ | *kai* ja ταῦτα | *tauta* nämä πάντα | *panta* kaikki προστεθήσεται | *prostethēsetai* annetaan lisäksi ὑμῖν | *hymīn* teille

Delitzsch אַח | 'ach בְּקִשׁוֹ | baqqeshu בְּרֵאשׁוֹנָה | vari'shona אֶת־מַלְכוּת | 'et-malchut אֵלֶּהִים | 'ELOHIM וְאֶת־צִדְקָתוֹ | ve'et-tzidqato וְנוֹסַף | venosaf לְכֶם | la'chem כֹּל־אֵלֶּה | kol-'elleh

TKIS Vaan etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja Hänen vanhurskauttaan, niin myös tämä kaikki annetaan teille lisäksi.

STLK Vaan etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskauttaan, niin kaikki tämä teille lisäksi annetaan.

BIBLIA 1776 Vaan etsikää ensin Jumalan valtakuntaa ja hänen vanhurskauttansa, ja niin kaikki nämät teille annetaan.

34. **TR** μὴ | *mē* älkää οὖν | *oun* siis μεριμνήσητε | *merimnēsēte* murehtiko εἰς | *eis* τὴν | *tēn* αὐρίον· | *aurion* huomista ἢ | *hē* γὰρ | *gar* sillä αὐρίον | *aurion* huominen μεριμνήσει | *merimnēsei* murehtii τὰ | *ta* éαυτῆς | *heautēs* itsestään ἀρκετὸν | *arketon* riittää τῇ | *tē* ἡμέρᾳ | *hēmera* päivälle ἢ | *hē* κακία | *kakia* murhe αὐτῆς | *autēs* sen

Delitzsch לָכֵן | lachen אֶל־תִּדְאָגוּ | 'al-tid'agu לְיֹם | le'jom מַחַר | machar כִּי | ki

יֹם | jom מַחַר | machar הוּא | hu' אֲדָג | jid'ag לְעֶצְמוֹ | le'atzmo וְדַי | vedajjo
לְיוֹם | lajjom צָרָתוֹ | tzarato

TKIS Älkää siis murehtiko huomisesta, sillä huominen murehtii itsestään. Päivälle riittää vaivansa.”

STLK Älkää siis murehtiko huomisesta päivästä, sillä huominen päivä pitää murheen itsestään. Riittää kullekin päivälle oma vaivansa.”

BIBLIA 1776 Älkäät sentähden sureko huomisesta päivästä; sillä huomisella päivällä on suru itsestänsä. Tyytykään kukin päivä surullensa.

7 Luku

1. **TR** μὴ | *mē* älkää κρίνετε | *krinete* tuomitko ἵνα | *hina* että μὴ | *mē* ei κριθῆτε | *krithēte* teitä tuomittaisi

Delitzsch אֶל-תִּשְׁפֹּטוּ | 'al-tishpotu לְמַעַן | le'ma'an לֹא | lo' תִּשְׁפֹּטוּ | tish'shafetu

TKIS Älkää tuomitko, jottei teitä tuomittaisi,

STLK "Älkää tuomitko, ettei teitä tuomittaisi.

BIBLIA 1776 Älkäät tuomitko, ettei teitä tuomittaisi.

2. **TR** ἐν | *en* ᾧ | *hō* sillä millä γὰρ | *gar* κρίματι | *krimati* tuomiolla κρίνετε | *krinete* tuomitsette κριθήσεσθε· | *krithēsesthe* tuomitaan teidät καὶ | *kai* ja ἐν | *en* ᾧ | *hō* millä μέτρῳ | *metrō* mitalla μετρεῖτε | *metreite* mittaatte ἀντιμετρηθήσεται | *antimetrēthēsetai* mitataan takaisin ὑμῖν | *hymin* teille

Delitzsch כִּי | ki בְּמִשְׁפָּט | vamishpat אֲשֶׁר | 'asher אֲתֵם | 'attem שְׁפֹטִים | shofetim בוֹ | bo תִּשְׁפֹּטוּ | tish'shafetu וּבְמִדָּה | uvammidda אֲשֶׁר | 'asher אֲתֵם | 'attem מִדְּדִים | modedim בָּהֶן | bah יִמָּד | jimmad לָכֶם | la'chem

TKIS sillä millä tuomiolla te tuomitsette, sillä tuomitaan teidät, ja millä mitalla te mittaatte, sillä mitataan teille (takaisin).

STLK Millä tuomiolla te näet tuomitsette, sillä teidät tuomitaan; ja millä mitalla te mittaatte, sillä teille mitataan.

BIBLIA 1776 Sillä millä tuomiolla te tuomitsette, pitää teitä tuomittaman, ja sillä mitalla, jolla te mittaatte, pitää teille jälleen mitattaman.

3. **TR** τί | *ti* ja kuinka δὲ | *de* βλέπεις | *blepeis* näet τὸ | *to* κάρφος | *karfos* roskan τὸ | *to* joka ἐν | *en* τῷ | *tō* ὀφθαλμῷ | *ofthalmō* on silmässä τοῦ | *tou* ἀδελφοῦ | *adelfou* veljesi σου | *sou* sinun τὴν | *tēn* δὲ | *de* mutta ἐν | *en* τῷ | *tō* σῷ | *sō* sinun omassa ὀφθαλμῷ | *ofthalmō* silmässäsi δοκὸν | *dokon* hirttä οὐ | *ou* et κατανοεῖς | *katanoeis* huomaa

Delitzsch וְלָמָּה | *velamma* הֵן | *zeh* הֲתֵי אֶתְּ | *'atta* הֲאֵתְּ | *ro'eh* אֶתְּ-הֲקִיטְּ | *'et-haqqeisam* בְּעֵינַי | *be'ein* הֲתֵי אֶתְּ | *'achicha* וְאֶתְּ-הֲקִיטְּ | *ve'et-haqqora* וְשֵׁן | *'asher* בְּעֵינַי | *be'einecha* לֹא | *lo'* תְּבִיט | *tabbit*

TKIS Kuinka näet roskan, joka on veljesi silmässä etkä huomaa hirttä, joka on omassa silmässäsi?

STLK Kuinka näet rikan, joka on veljesi silmässä, mutta et huomaa parrua omassa silmässäsi?

BIBLIA 1776 Miksis siis näet raiskan, joka on veljes silmässä, ja et äkkää malkaa omassa silmässäs?

4. **TR** ἢ | *ē* tai πῶς | *pōs* kuinka ἐρεῖς | *ereis* sanot τῷ | *tō* ἀδελφῷ | *adelfō* veljellesi σου | *sou* sinun ἄφες | *afes* ἀνα ἐκβάλω | *ekbalō* poistan τὸ | *to* κάρφος | *karfos* roskan ἀπὸ | *apo* ποῖς τοῦ | *tou* ὀφθαλμοῦ | *ofthalmou* silmästäsi σου | *sou* sinun καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso ἢ | *hē* ὁ δοκὸς | *dokos* hirsī ἐν | *en* τῷ | *tō* ὀφθαλμῷ | *ofthalmō* silmässäsi σοῦ | *sou* sinun

Delitzsch וְאֵיךְ | *ve'eich* תֵּאמַר | *to'mar* אֶלְ-אֶתְּ | *'el-'achicha* הֲנִיטְּ | *hannicha* לִי | *li* וְאִסִּירָהּ | *ve'asira* אֶתְּ-הֲקִיטְּ | *'et-haqqeisam* מֵעֵינַי | *me'einecha* וְהִנֵּה | *ve'hinneh* הֲקִיטְּ | *haqqora* בְּעֵינַי | *be'einecha*

TKIS Tai kuinka voit sanoa veljellesi: Annas, minä otan pois roskan silmästäsi, ja katso hirsī on omassa silmässäsi?

STLK Tai kuinka saatat sanoa veljellesi: 'Anna, minä otan rikan silmästäsi', ja katso, parru on omassa silmässäsi?

BIBLIA 1776 Taikka, kuinka sinä sanot veljelles: pidäs, minä otan raiskan

silmästä; ja katso, malka on omassa silmässäs?

5. *TR* ὑποκριτά | *hypokrita* tekopyhä ἔκβαλε | *ekbale* poista πρῶτον | *prōton* ensin τὴν | *tēn* δοκόν | *dokon* hirsi ἐκ | *ek* τοῦ | *tou* ὀφθαλμοῦ | *ofthalmou* silmästäσι σοῦ | *sou* sinun καὶ | *kai* ja τότε | *tote* sitten διαβλέψεις | *diablepseis* näet tarkasti ἐκβαλεῖν | *ekbalein* ottaessasi pois τὸ | *to* κάρφος | *karfos* roskan ἐκ | *ek* τοῦ | *tou* ὀφθαλμοῦ | *ofthalmou* silmästä τοῦ | *tou* ἀδελφοῦ | *adelfou* veljesi σου | *sou* sinun

Delitzsch הַחֲנֵף | hechanef הַסֵּר | haser בְּרֵאשׁוֹנָה | bari'shona אֶת־הַקֹּרֶה | 'et-haqqora מְעִינָךְ | me'einecha וְאַחֲרָי | vea'charei כֵּן | chen רֵאָה | ra'oh תִּרְאֶה | tir'eh לְהַסִּיר | le'hasir אֶת־הַקֵּיסָם | 'et-haqqeisam מְעִינִי | me'ein אַחֲרָי | 'achicha

TKIS Tekopyhä, ota ensin hirsi pois omasta silmästäsi, ja sitten näet selvästi ottaa pois roskan veljesi silmästä.

STLK Sinä tekopyhä, ota ensin parru omasta silmästäsi, ja sitten näet ottaa rikan veljesi silmästä.

BIBLIA 1776 Sinä ulkokullattu, heitä ensin malka ulos sinun silmästä, ja katso sitte, kuinka saisit raiskan ulos veljes silmästä.

6. *TR* μὴ | *mē* älkää δῶτε | *dōte* antako τὸ | *to* ἅγιον | *hagion* pyhää τοῖς | *tois* κυσί· | *kysi* koirille μηδὲ | *mēde* älkääkä βάλητε | *balēte* heittäkö τοὺς | *tous* μαργαρίτας | *margaritas* helmiänne ὑμῶν | *hymōn* teidän ἔμπροσθεν | *emprosthen* eteen τῶν | *tōn* χοίρων | *choirōn* sikojen μήποτε | *mēpote* jotteivät καταπατήσωσιν | *katapatēsōsin* tallaisi αὐτοὺς | *autous* niitä ἐν | *en* τοῖς | *tois* ποσὶν | *posin* jaloillaan αὐτῶν | *autōn* heidän καὶ | *kai* ja στραφέντες | *strafentes* käännettyään ῥήξωσιν | *rēksōsin* repisi ὑμᾶς | *hymas* teitä

Delitzsch אֶל־תִּתֵּנוּ | 'al-tittenu אֶת־הַקֹּדֶשׁ | 'et-haQodesh לַכֶּלָּבִים | lakkelavim אֶל־תִּשְׁלִיכוּ | ve'al-tashlichu לְפִנֵּי | fenineichem לִפְנֵי | lifnei הַחֲזִירִים | ha'chazirim פֶּן־יִרְמְסוּם | pen-jirmesum בְּרַגְלֵיהֶם | beragleihem וּפָנוּ | ufanu וְטָרְפוּ | vetarefu אֶתְכֶם | 'etchem

TKIS Älkää antako pyhää koirille, älkääkä heittäkö helmiänne sikojen eteen, jotteivät ne tallaisi niitä jalkoihinsa ja kääntyisi ja repisi teitä”

STLK Älkää antako pyhää koirille, älkääkä heittäkö helmiänne sikojen eteen, etteivät ne tallaisi niitä jalkoihinsa, kääntyisi ja repisi teitä.

BIBLIA 1776 Älkäänt antako koirille pyhää, ja älkäänt päärlyjänne heittäkö sikain eteen, ettei he niitä joskus tallaa jaloillansa, ja käännä itsiänsä, ja repele teitä.

7. **TR** αἰτεῖτε | *aiteite* anokaa καὶ | *kai* ja δοθήσεται | *dothēsetai* annetaan ὑμῖν· | *hymin* teille ζητεῖτε | *dzēteite* etsikää καὶ | *kai* ja εὐρήσετε· | *heurēsete* löydätte κρούετε | *krouete* kolkuttakaa καὶ | *kai* ja ἀνοιγήσεται | *anoigēsetai* avataan ὑμῖν | *hymin* teille

Delitzsch שְׁאֲלוּ | sha'alu וְיִנְתְּן | ve'innaten לְךָ | la'chem וְדַרְשׁוּ | dirshu וְתִמְצְאוּ | vetimetzau וְיִפְתְּחוּ | difequ וְיִפְתְּחוּ | ve'ippatach לְךָ | la'chem

TKIS Anokaa, niin teille annetaan; etsikää, niin te löydätte; kolkuttakaa, niin teille avataan."

STLK Anokaa, niin teille annetaan; etsikää, niin te löydätte; kolkuttakaa, niin teille avataan.

BIBLIA 1776 Anokaat, niin teille annetaan: etsikäänt, niin te löydätte: kolkuttakaat, niin teille avataan.

8. **TR** πᾶς | *pas* sillä jokainen γὰρ | *gar* ó | *ho* αἰτῶν | *aitōn* anova λαμβάνει | *lambanei* saa καὶ | *kai* ja ó | *ho* ζητῶν | *dzētōn* etsivä εὐρίσκει | *heuriskei* löytää καὶ | *kai* ja τῶ | *tō* κρούοντι | *krouonti* kolkuttavalle ἀνοιγήσεται | *anoigēsetai* avataan

Delitzsch כִּי | ki כָּל־הַשְּׂאֵל | kol-hash'sho'el יִקְבַּל | jeqabbel וְהִדְרֹשׁ | ve'haddoresh יִמְצֵא | jimtza' וְהִפְתֵּחַ | ve'haddofeq יִפְתְּחַ | ippatach לוֹ | lo

TKIS Sillä jokainen anova saa ja etsivä löytää ja kolkuttavalle avataan.

STLK Sillä jokainen anova saa, etsivä löytää, ja kolkuttavalle avataan.

BIBLIA 1776 Sillä jokainen, joka anoo, hän saa, ja joka etsii, hän löytää, ja kolkuttavalle avataan.

9. **TR** τίς | *tis* kuka ἐστίν | *estin* on ἐξ | *eks* ὑμῶν | *hymōn* teistä ἄνθρωπος | *anthrōpos* ihminen ὃν | *hon* jolta ἐὰν | *ean* jos αἰτήσῃ | *aitēsē* pyytää ó | *ho* υἱὸς

| *hyios* poikansa αὐτοῦ | *autou* hänen ἄρτον | *arton* leipää μὴ | *mē* ei kai λίθον | *lithon* kiveä ἐπιδώσει | *epidōsei* anna αὐτῷ | *autō* hänelle

Delitzsch וּמִי | umi הִן | zeh אִישׁ | 'ish מִכֶּם | mikkem אֲשֶׁר | 'asher לְאִשׁ | ish'al מִמֶּנּוּ | mimmennu בְּנוֹ | beno לְחֶם | la'chem לֹא-יָתֵן-לוֹ | venatan-lo אֶבֶן | 'aven

TKIS Vai kuka teistä on ihminen, joka antaa pojalleen kiven, kun tämä pyytää häneltä leipää.

STLK Vai kuka teistä on se ihminen, joka antaa pojalleen kiven, kun tämä pyytää häneltä leipää,

BIBLIA 1776 Eli onko teistä joku ihminen, jolta hänen poikansa anois leipää: antaisko hän hänelle kiven?

10. **TR** καὶ | *kai* ja ἐὰν | *ean* jos ἰχθὺν | *ichthyn* kalaa αἰτήσῃ | *aitēsē* pyytää μὴ | *mē* ei kai ὄφιν | *ofin* käärmettä ἐπιδώσει | *epidōsei* anna αὐτῷ | *autō* hänelle

Delitzsch וְכִי | vechi לְאִשׁ | ish'al מִמֶּנּוּ | mimmennu דָּג | dag הִיָּתֵן-לוֹ | ha'itten-lo נָחָשׁ | nachash

TKIS tai kun hän pyytää kalaa, antaa hänelle käärmeen?

STLK tai kun hän pyytää kalaa, antaako hän hänelle käärmeen?

BIBLIA 1776 Eli jos hän kalaa anois: antaisko hän hänelle käärmeen?

11. **TR** εἰ | *ei* siis jos οὖν | *oun* ὑμεῖς | *hymeis* te πονηροὶ | *ponēroi* pahoja ὄντες | *ontes* jotka olette οἴδατε | *oidate* osaatte δόματα | *domata* lahjoja ἀγαθὰ | *agatha* hyviä διδόναι | *didonai* antaa τοῖς | *tois* τέκνοις | *teknois* lapsillenne ὑμῶν | *hymōn* teidän πόσω | *posō* kuinka paljoa μᾶλλον | *mallon* enemmän ὁ | *ho* Πατὴρ | *Patēr* Isänne ὑμῶν | *hymōn* teidän ὁ | *ho* joka ἐν | *en* τοῖς | *tois* οὐρανοῖς | *ouranois* on taivaissa δώσει | *dōsei* antaa ἀγαθὰ | *agatha* hyvää τοῖς | *tois* niille αἰτουσιν | *aitousin* jotka anovat αὐτόν | *auton* Häneltä

Delitzsch הֵן | hen אֲתֵם | 'attem הַרְעִים | hara'im יְדַעִים | jode'im לַתֵּת | latet מַתָּנוֹת | mattanot טְבוֹת | tovot לְבִנְיָכֶם | livneichem אֶף | 'af כִּי-אֲבִיכֶם | ki-'Avichem שֶׁבַשׁ-שָׁמַיִם | shebbash'shamaim יָתֵן | jitten אֶף-טוֹב | 'ach-tov לְשֹׁאֲלִים | lash'sho'alim מֵאִתּוֹ | me'itto

TKIS Jos siis te jotka olette pahoja, osaatte antaa hyviä lahjoja lapsillenne, kuinka paljoo ennemmin Isänne, joka on taivaissa, antaa hyvää niille, jotka Häneltä anovat.

STLK Jos siis te, jotka olette pahoja, osaatte antaa lapsillenne hyviä lahjoja, kuinka paljoo ennemmin teidän Isänne, joka on taivaissa, antaa hyvää niille, jotka sitä häneltä anovat!

BIBLIA 1776 Jos siis te, jotka pahat olette, taidatte hyviä lahjoja antaa teidän lapsillenne, kuinka paljoo enempi teidän Isänne, joka on taivaissa, antaa niille hyviä, jotka häneltä anovat?

12. **TR** πάντα | *panta* kaikki οὖν | *oun* siis ὅσα | *hosa* mitä ἄν | *an* θέλητε | *thelēte* tahdotte ἵνα | *hina* ποιῶσιν | *poiōsin* tekevän ὑμῖν | *hymin* teille οἱ | *oi* ἄνθρωποι | *anthrōpoi* ihmisten οὕτω | *houtō* samoin καὶ | *kai* myös ὑμεῖς | *hymeis* te ποιεῖτε | *poieite* tehkää αὐτοῖς· | *autois* heille οὗτος | *houtos* sillä tämä γάρ | *gar* ἐστὶν | *estin* on ὁ | *ho* νόμος | *nomos* laki καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* προφῆται | *profētai* profeetat

Delitzsch לְכֹן | lachen כל | kol אֲשֶׁר | 'asher תַּחְפְּצוּ | tachpetzu כִּי- | ki- | ja'asu לְכֶם | la'chem בְּנֵי | benei אָדָם | ha'adam שֶׁ- | 'asu לְהֵם | lahem גַּם | gam-'attem כִּי- | ki-zot הִיא | hi' הַתּוֹרָה | ha'torah וְהַנְּבִיאִים | ve'hannevi'im

TKIS Sen vuoksi, kaikki mitä tahdotte ihmisten tekevän teille tehkää tekin samoin heille; sillä tämä on laki ja profeetat.

STLK Sen tähden, kaikki, mitä tahdotte ihmisten teille tekevän, tehkää myös te samoin heille, sillä tämä on Laki ja Profeetat.

BIBLIA 1776 Kaikki siis, mitä te tahdotte, että ihmiset pitää teille tekemän, niin te myös heille tehkäät; sillä tämä on laki ja prophetat.

13. **TR** εἰσέλθετε | *eiselthete* menkää sisälle διὰ | *dia* kautta τῆς | *tēs* στενῆς | *stenēs* ahtaan πύλης· | *pylēs* portin ὅτι | *hoti* sillä πλατεῖα | *plateia* avara ἢ | *hē* on πύλη | *pylē* portti καὶ | *kai* ja εὐρύχωρος | *eurychōros* leveä ἢ | *hē* on ὁδὸς | *hodos* tie ἢ | *hē* joka ἀπάγουσα | *apagousa* vie εἰς | *eis* τὴν | *tēn* ἀπόλειαν | *apōleian* kadotukseen καὶ | *kai* ja πολλοί | *polloi* paljon εἰσὶν | *eisin* on οἱ | *hoi* jotka εἰσερχόμενοι | *eiserchomenoi* sisään menevät δι' | *di* kautta αὐτῆς· | *autēs* sen

Delitzsch בְּאֵוֹ | bo'u בְּפֶתַח | bappetach הַצָּר | hatz'tzar כִּי | ki רָחֵב | rachav הַפֶּתַח
| ha'petach וּמְרוּחַ | umeruvvach הַדֶּרֶךְ | haderech הַמְּבִיא | hammevi' לְאֲבִדוֹן |
la'avaddon וְרַבִּים | verabim אֲשֶׁר | 'asher בּוֹ | javo'u | vo

TKIS Menkää sisälle ahtaasta portista, sillä se portti on avara ja se tie leveä, joka vie sisälle kadotukseen, ja paljon on niitä jotka käyvät siitä sisälle.

STLK Menkää ahtaasta portista sisälle. Sillä se portti on avara ja tie leveä, joka vie kadotukseen, ja monta on, jotka siitä sisälle menevät.

BIBLIA 1776 Menkää ahtaasta portista sisälle; sillä se portti on lavia ja avara tie, joka vie kadotukseen, ja niitä on monta, jotka siitä sisälle menevät;

14. *TR* ὅτι | *hoti* sillä στενή | *stenē* ahdas ἢ | *hē* on πύλη | *pylē* portti καὶ | *kai* ja
τεθλιμμένη | *tethlimmenē* kaita ἢ | *hē* on ὁδὸς | *hodos* tie ἢ | *hē* joka ἀπάγουσα |
apagousa vie εἰς | *eis* τὴν | *tēn* ζωὴν | *dzōēn* elämään καὶ | *kai* ja ὀλίγοι | *oligoi*
harvat εἰσὶν | *aisin* ovat οἱ | *hoi* jotka εὐρίσκοντες | *heuriskontes* löytävät αὐτήν |
autēn sen

Delitzsch וּמַה־צָר | umah-tzar הַפֶּתַח | ha'petach וּמְרוּחַ | veqasheh הַדֶּרֶךְ |
haderech הַמְּבִיא | hammevi' לְחַיִּים | lachajjim וּמַעֲטִים | ume'attim הֵם | hem
אֲשֶׁר | 'asher מְצֹאֵהוּ | jimetza'uhu

TKIS Sillä se portti on ahdas ja se tie kaita joka vie elämään, ja harvat ovat ne, jotka sen löytävät.

STLK Mutta se portti on ahdas ja tie kaita, joka vie elämään, ja harvat ovat ne, jotka sen löytävät.

BIBLIA 1776 Ja se portti on ahdas, ja tie kaita, joka vie elämään, ja harvat ovat, jotka sen löytävät.

15. *TR* προσέχετε | *prosechete* mutta varokaa δὲ | *de* ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn*
ψευδοπροφητῶν | *pseudoprofētōn* vääriä profeettoja οἵτινες | *hoitines* jotka
ἔρχονται | *erchontai* tulevat πρὸς | *pros* luokse ὑμᾶς | *hymas* teidän ἐν | *en*
ἐνδύμασι | *endymasi* vaatteissa προβάτων | *probatōn* lampaiden ἔσωθεν | *esōthen*
mutta sisältä δέ | *de* εἰσι | *eisi* ovat λύκοι | *lykoi* susia ἄρπαγες | *harpages*
raatelevia

Delitzsch הַשְׁמֵרוּ | hish'shameru לָכֵן | la'chem מִנְבִיאֵי | minnevi'ei הַשְׁקֵר | hash'shaqer הַבְּאִים | haba'im אֲלֵיכֶם | 'aleichem בְּלִבּוֹשׁ | bilvush כְּבָשִׁים | kevasim וּבְקִרְבָם | uveqirbam זְעֵבִים | ze'evim טְרָפִים | torefim הַמָּה | hemma

TKIS Varokaa vääriä profeettoja, jotka tulevat luoksenne lammasten vaatteissa, mutta sisältä ovat raatelevaisia susia.

STLK Varokaa vääriä profeettoja, jotka tulevat luoksenne lammasten vaatteissa, mutta sisältä ovat raatelevia susia.

BIBLIA 1776 Mutta kavahtakaat teitänne vääristä prophetaista, jotka teidän tykönnne lammasten vaatteilla tulevat, mutta sisältä he ovat raatelevaiset sudet.

16. **TR** ἀπό | *apo* τῶν | *tōn* καρπῶν | *karpōn* hedelmistään αὐτῶν | *autōn* heidän ἐπιγνώσεσθε | *epignōsesthe* tunnette αὐτούς· | *autous* heidät μήτι | *mēti* eihän συλλέγουσιν | *syllēgousin* koota ἀπό | *apo* ἀκανθῶν | *akanthōn* orjantappuroista σταφυλὴν | *stafylēn* viinirypäleitä ἢ | *ē* tai ἀπό | *apo* τριβόλων | *tribolōn* ohdakkeista σῦκα | *syka* viikunoita

Delitzsch הַכֵּר | haker הַכִּירוּ | takkiru אוֹתָם | 'otam בְּפִרְיָהֶם | bifrihem הַיְאֹסְפוּ | haja'asfu עֲנִבִים | 'anavim מִן־הַקְצִים | min-haqqotzim אוֹ | 'o תְּאֲנִים | te'enim מִן־הַבְּרִקְנִים | min-habbarqanim

TKIS Tunnette heidät hedelmistään. Ei kai orjantappuroista koota viinirypäleitä eikä ohdakkeista viikunoita?

STLK Heidän hedelmistään te tunnette heidät. Kootaanko orjantappuroista viinirypäleitä ja ohdakkeista viikunoita?

BIBLIA 1776 Heidän hedelmistänsä te tunnette heidät: hakeeko joku viinamarjoja orjantappuroista, taikka fikunia ohdakkeista?

17. **TR** οὗτω | *houtō* näin πᾶν | *pan* jokainen δένδρον | *dendron* puu ἀγαθὸν | *agathon* hyvä καρπούς | *karpous* hedelmiä καλοὺς | *kalous* hyviä ποιεῖ· | *poiei* tekee τὸ | *to* δὲ | *de* mutta σαπρὸν | *sapron* huono δένδρον | *dendron* puu καρπούς | *karpous* hedelmiä πονηροὺς | *ponērous* pahoja ποιεῖ· | *poiei* tekee

Delitzsch כֵּן | ken כָּל־עֵץ | kol-'etz טוב | tov עֵשֶׂה | 'oseh פְּרִי | peri טוב | tov וְהַמְשִׁיחַת | ve'hammashechat עֵשֶׂה | 'oseh פְּרִי | peri רַע | ra'

TKIS Näin jokainen hyvä puu tekee hyviä hedelmiä, mutta huono puu tekee huonoja hedelmiä.

STLK Näin jokainen hyvä puu tekee hyviä hedelmiä, mutta huono puu tekee pahoja hedelmiä.

BIBLIA 1776 Niin jokainen hyvä puu kasvaa hyvät hedelmät; mutta mädännyt puu kasvaa häijyt hedelmät.

18. **TR** οὐ | *ou* ei δύναται | *dynatai* voi δένδρον | *dendron* puu ἀγαθὸν | *agathon* hyvä καρπὸς | *karpous* hedelmiä πονηροὺς | *ponērous* pahoja ποιεῖν | *poiein* tehdä οὐδὲ | *oude* eikä δένδρον | *dendron* puu σαπρὸν | *sapron* huono καρπὸς | *karpous* hedelmiä καλοὺς | *kalous* hyviä ποιεῖν | *poiein* tehdä

Delitzsch עֵץ | 'etz טוב | tov לֹא-יִכָּל | lo'-juchal עֲשׂוֹת | 'asot פְּרִי | peri רַע | ra' וְעֵץ | ve'etz מְשַׁחַת | mashechat לֹא | lo' יַעֲשֶׂה | ja'aseh פְּרִי | peri טוב | tov

TKIS Ei hyvä puu voi tehdä huonoja hedelmiä eikä huono puu voi tehdä hyviä hedelmiä.

STLK Hyvä puu ei voi tuottaa pahoja hedelmiä eikä huono puu tuottaa hyviä hedelmiä.

BIBLIA 1776 Hyvä puu ei taida häijyjä hedelmiä kasvaa, eikä mädännyt puu hyviä hedelmiä kasvaa.

19. **TR** πᾶν | *pan* jokainen δένδρον | *dendron* puu μὴ | *mē* joka ei ποιοῦν | *poioun* tee καρπὸν | *karpon* hedelmää καλὸν | *kalon* hyvää ἐκκόπτεται | *ekkoptetai* hakataan pois καὶ | *kai* ja εἰς | *eis* πῦρ | *pyr* tuleen βάλλεται | *balletai* heitetään

Delitzsch עֵץ-כֹּל | vechol-'etz אֲשֶׁר-לֹא | 'asher-lo' יַעֲשֶׂה | ja'aseh פְּרִי | peri טוב | tov עֲגָדָה | iggada' וְיִשְׁלַח | vejushelach בָּאֵשׁ | ba'esh

TKIS Jokainen puu, joka ei tee hyvää hedelmää, hakataan pois ja heitetään tuleen.

STLK Jokainen puu, joka ei tee hyvää hedelmää, hakataan pois ja heitetään tuleen.

BIBLIA 1776 Jokainen puu, joka ei kasva hyvää hedelmää, hakataan pois, ja tuleen heitetään.

20. *TR* ἄραγε | *arage* sentähden ἀπό | *apo* τῶν | *tōn* καρπῶν | *karpōn*
hedelmistään αὐτῶν | *autōn* heidän ἐπιγνώσεσθε | *epignōsesthe* tunnette αὐτούς |
autous heidät

Delitzsch לָכֵן | lachen בְּפִרְיָם | befirjam תַּכִּירוּ | takkiru אֹתָם | 'otam

TKIS Niin tunnette heidät siis hedelmistään.

STLK Niin siis tunnette heidät heidän hedelmistään.

BIBLIA 1776 Sentähden tuntekaat heitä hedelmistänsä.

21. *TR* οὐ | *ou* εἰ πᾶς | *pas* jokainen ὁ | *ho* joka λέγων | *legōn* sanoo μοι | *moi*
minulle Κύριε | *Kyrie* Herra Κύριε | *Kyrie* Herra εἰσελεύσεται | *eiseleusetai* pääse
sisälle εἰς | *eis* τὴν | *tēn* βασιλείαν | *basileian* valtakuntaan τῶν | *tōn* οὐρανῶν· |
ouranōn taivasten ἀλλ' | *all* vaan ὁ | *ho* se ποιῶν | *poiōn* joka tekee τὸ | *to* θέλημα
| *thelēma* tahdon τοῦ | *tou* Πατρός | *Patros* Isäni μου | *mou* minun τοῦ | *tou* joka
ἐν | *en* οὐρανοῖς | *ouranois* on taivaissa

Delitzsch לֵא | lo' כֹּל־הָאֹמֶר | kol-ha'omer לִי | li אֲדֹנָי | 'ADONI אֲדֹנָי | 'ADONI
יְבוֹא | javo' אֶל־מַלְכוּת | 'el-malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim כִּי | ki הַשָּׁמַיִם
'im-ha'oseh יִרְצֶן | retzon אַבִּי | 'Avi שֶׁבַשׁ־שָׁמַיִם | shebbash'shamaim

TKIS Ei jokainen joka sanoo minulle: Herra, Herra! pääse taivasten valtakuntaan,
vaan se, joka tekee taivaallisen Isäni tahdon.

STLK Ei jokainen, joka sanoo minulle: 'Herra, Herra!', pääse taivasten valtakuntaan,
vaan se, joka tekee Isäni tahdon, joka on taivaissa.

BIBLIA 1776 Ei jokainen, joka sanoo minulle: Herra, Herra! pidä tuleman taivaan
valtakuntaan; mutta joka tekee minun isäni tahdon, joka on taivaissa.

22. *TR* πολλοὶ | *polloi* monet ἐροῦσί | *erousi* sanovat μοι | *moi* minulle ἐν | *en*
ἐκείνῃ | *ekeinē* sinä τῇ | *tē* ἡμέρᾳ | *hēmera* päivänä Κύριε | *Kyrie* Herra Κύριε |
Kyrie Herra οὐ | *ou* emmekö τῷ | *tō* με σῷ | *sō* sinun ὀνόματι | *onomati* nimessä
προεφητεύσαμεν | *profēteusamen* profetoineet καὶ | *kai* ja τῷ | *tō* σῷ | *sō* sinun
ὀνόματι | *onomati* nimessäσι δαιμόνια | *daimonia* riivaajia ἐξεβάλομεν |
eksebalomen ajaneet ulos καὶ | *kai* ja τῷ | *tō* σῷ | *sō* sinun ὀνόματι | *onomati*
nimessäσι δυνάμεις | *dynameis* voimatekoja πολλὰς | *pollas* monia ἐποιήσαμεν |

epoiēsamen tehneet

Delitzsch וְהִיא | ve'haja בַּיּוֹם | baijom הַהוּא | hahu' יֹאמְרוּ | jo'meru רַבִּים | rabbim אֵלַי | 'elai אֲדֹנָיִנוּ | 'ADONEINU אֲדֹנָיִנוּ | 'ADONEINU הֲלֹא | halo' בְּשִׂמְךָ | veshimecha נִבְּאֵנוּ | nibbe'nu וּבְשִׂמְךָ | uveshimecha גִּרְשָׁנוּ | gerashnu לְשִׂדִּים | shedim וּבְשִׂמְךָ | uveshimecha עֲשִׂינוּ | 'asinu גְּבוּרוֹת | gevurot רַבּוֹת | rabbot

TKIS Moni sanoo minulle sinä päivänä: Herra, Herra, emmekö sinun nimessäsi profetoineet ja sinun nimessäsi ajaneet ulos riivaajia ja sinun nimessäsi tehneet monta voimatekoa?”

STLK Moni sanoo minulle sinä päivänä: 'Herra, Herra, emmekö sinun nimesi kautta profetoineet, sinun nimesi kautta ajaneet ulos riivaajia ja sinun nimesi kautta tehneet monta voimallista tekoa?'

BIBLIA 1776 Moni sanoo minulle sinä päivänä: Herra, Herra! emmekö me sinun nimes kautta ennustaneet, ja sinun nimelläs ajaneet ulos perkeleitä, ja ole sinun nimes kautta monta väkevää työtä tehneet?

23. *TR* καὶ | *kai* ja τότε | *tote* silloin ὁμολογήσω | *homologēsō* tunnustan αὐτοῖς | *autois* heille ὅτι | *hoti* että οὐδέποτε | *oudepote* en ikinä ἔγνων | *egnōn* ole tuntenut ὑμᾶς· | *hymas* teitä ἀποχωρεῖτε | *apochōreite* menkää pois ἀπ' | *ap* luota ἐμοῦ | *emou* minun οἱ | *oi* te ἐργαζόμενοι | *ergadzomenoi* jotka teette τὴν | *tēn* ἀνομίαν | *anomial* laittomuutta

Delitzsch אֲזַ | 'az אֲעֲנֶה־בָּךְ | 'e'eneh-bam לֵאמֹר | le'mor מֵעוֹלָם | me'olam לֹא | lo' יִדְבַעְתִּי | jada'ti אֶתְכֶם | 'etchem סוּרוּ | suru מִמֶּנִּי | mimmenni פְּעֻלֵי | po'alei הָאֵוֶן | ha'aven

TKIS Silloin lausun heille julki: En ole koskaan hyväksynyt teitä. Menkää pois luotani, te laittomuuden tekijät.

STLK Silloin lausun heille julki: 'En ole koskaan teitä tuntenut. Menkää pois minun luotani, te laittomuuden tekijät.'

BIBLIA 1776 Ja silloin minä tunnustan, en minä teitä ikänä tuntenut: menkää pois minun tyköäni, te väärintekiät.

24. *TR* πᾶς | *pas* jokainen οὖν | *oun* siis ὅστις | *hostis* joka ἀκούει | *akouei* kuulee

μου | *mou* minun τούς | *tous* λόγους | *logous* sanani τούτους | *toutous* nämä και
| *kai* ja ποιεῖ | *poiei* tekee αὐτούς | *autous* ne ὁμοιώσω | *homoiōsō* vertaan αὐτὸν
| *auton* hänet ἀνδρὶ | *andri* mieheen φρονίμῳ | *fronimō* viisaaseen ὅστις | *hostis*
joka ὠκοδόμησε | *ōkodomēse* rakensi τὴν | *tēn* οἰκίαν | *oikian* talonsa αὐτοῦ |
autou ἐπὶ | *epi* τὴν | *tēn* πέτραν· | *petran* kalliolle

Delitzsch לָכֵן | lachen כָּל־הַשְׁמַעַי | kol-hash'shomea' אֶת־דְּבָרַי | 'et-devarai אֵלֶּה |
'elleh וַעֲשֵׂהָ | ve'asa אֶתָּם | 'otam אֶדְמֶהוּ | 'adammehu לְאִישׁ | le'ish חָכָם |
chacham אֲשֶׁר־בָּנָה | 'asher-bana אֶת־בַּיִתָּהּ | 'et-beito עַל־הַסֵּלַע | 'al-hassala'

TKIS Sen vuoksi on jokainen, joka kuulee nämä sanani ja tekee niitten mukaan, verrattava ymmärtäväiseen mieheen, joka rakensi talonsa kalliolle.

STLK Sen tähden jokainen, joka kuulee nämä minun sanani ja noudattaa niitä, on verrattavissa viisaaseen mieheen, joka rakensi talonsa kalliolle.

BIBLIA 1776 Sentähden jokaisen, joka minulta nämät puheet kuulee ja ne tekee, vertaan minä toimelliseen mieheen, joka huoneensa kalliolle rakensi.

25. **TR** και | *kai* ja κατέβη | *katebē* lankesi ἢ | *hē* βροχὴ | *brochē* rankkasade και |
kai ja ἦλθον | *ēlthon* tuli οἱ | *oi* ποταμοὶ | *potamoi* virta και | *kai* ja ἔπνευσαν |
epneusan puhalsivat οἱ | *oi* ἄνεμοι | *anemoi* tuulet και | *kai* ja προσέπεσον |
prosepeson syöksyivät vastaan τῇ | *tē* οἰκίᾳ | *oikia* taloa ἐκείνῃ | *ekeinē* sitä και |
kai ja οὐκ | *ouk* ei ἔπεσε· | *epese* se sortunut τεθεμελίωτο | *tethemeliōto* sillä se oli
perustettu γὰρ | *gar* ἐπὶ | *epi* τὴν | *tēn* πέτραν | *petran* kalliolle

Delitzsch וַיִּרַד | vajje'red הַגְּשֵׁם | haggeshem וַיִּשְׁטְפוּ | vajjishtefu הַהַרְרוֹת |
hanneharot וַיִּשְׁבּוּ | vajjish'shevu הַרוּחֹת | haruchot וַיִּגְעוּ | vajigge'u בַּבַּיִת |
babait הַהוּא | hahu' וְלֹא | velo' נָפַל | nafal כִּי | ki יָסַד | jussad עַל־הַסֵּלַע | 'al-hassala'

TKIS Rankkasade lankesi ja virrat tulivat ja tuulet puhalsivat ja syöksyivät sitä taloa vastaan, mutta se ei sortunut, sillä se oli perustettu kalliolle.

STLK Satoi, virrat tulvivat, tuulet puhalsivat ja syöksyivät tuota taloa vastaan, mutta se ei sortunut, sillä se oli kalliolle perustettu.

BIBLIA 1776 Ja sade lankesi, ja virrat tulivat, ja tuulet puhalsivat, ja sitä huonetta sysäsivät, joka ei kuitenkaan kukistunut; sillä se oli kalliolle perustettu.

26. *TR* καὶ | *kai* ja πᾶς | *pas* jokainen ὁ | *ho* joka ἀκούων | *akouōn* kuulee μου | *mou* minun τοὺς | *tous* λόγους | *logous* sanani τούτους | *toutous* nämä καὶ | *kai* ja μὴ | *mē* εἰ ποιῶν | *poiōn* tee αὐτοὺς | *autous* niitä ὁμοιωθήσεται | *homoiōthēsetai* ὃν verrattavissa ἀνδρὶ | *andri* mieheen μωρῶ | *mōrō* tyhmään ὅστις | *hostis* joka ὠκοδόμησε | *ōkodomēse* rakensi τὴν | *tēn* οἰκίαν | *oikian* talonsa αὐτοῦ | *autou* ἐπὶ | *epi* τὴν | *tēn* ἄμμον· | *ammon* hiekalle

Delitzsch וְכָל־הַשְׁמַיָּה׃ | vechol-hash'shomea' אֶת־דְּבָרַי | 'et-devarai אֵלַי | 'elleh וְלֹא־בְעֵץ | velo' יַעֲשֶׂה | ja'aseh אֶת־הַיָּם | 'otam יִדְמֶה | jidmeh לְאִישׁ | le'ish בְּעֵר | ba'ar הַשָּׂרֵבֶת | 'asher-bana אֶת־בַּיִתוֹ | 'et-beito עַל־הַחֹל | 'al-hachol

TKIS Mutta jokainen, joka kuulee nämä sanani eikä tee niitten mukaan, on verrattava tyhmään mieheen, joka rakensi talonsa hiekalle.

STLK Mutta jokainen, joka kuulee nämä minun sanani eikä tee niiden mukaan, on verrattavissa tyhmään mieheen, joka rakensi talonsa hiekalle.

BIBLIA 1776 Ja jokainen, joka kuulee minulta nämä puheet, ja ei tee niitä, hän verrataan tyhmään mieheen, joka huoneensa sannalle rakensi.

27. *TR* καὶ | *kai* ja κατέβη | *katebē* lankesi ἢ | *hē* βροχὴ | *brochē* rankkasade καὶ | *kai* ja ἦλθον | *ēlthon* tuli οἱ | *oi* ποταμοὶ | *potamoi* virta καὶ | *kai* ja ἔπνευσαν | *epneusan* puhalsivat οἱ | *oi* ἄνεμοι | *anemoi* tuulet καὶ | *kai* ja προσέκοψαν | *prosekopsan* löivät vastaan τῇ | *tē* οἰκίᾳ | *oikia* taloa ἐκείνῃ | *ekeinē* sitä καὶ | *kai* ja ἔπεσε· | *epese* se sortui καὶ | *kai* ja ἦν | *ēn* ὁ | *hē* πτώσις | *ptōsis* sortuminen αὐτῆς | *autēs* sen μεγάλη | *megalē* suuri

Delitzsch וַיִּרַד | vajje'red הַגְּשֶׁם | haggeshem וַיִּשְׁטְפוּ | vajjishtefu הַנְּהָרוֹת | hanneharot וַיִּשְׁבּוּ | vajjish'shevu הַרוּחוֹת | haruchot וַיִּפְגְּעוּ | vajjifge'u בַּבַּיִת | babait הַהוּא | hahu' וַיִּפֹּל | vajjipol וַתְּהִי | va'tehi מַפְלֵתוֹ | mappalto גְּדוּלָה | gedola

TKIS Rankkasade lankesi ja virrat tulivat ja tuulet puhalsivat ja syöksähtivät sitä taloa vastaan, ja se sortui, ja sen sortuminen oli suuri.”

STLK Satoi, virrat tulvivat, tuulet puhalsivat ja syöksyivät taloa vastaan, ja se luhistui, ja sen luhistuminen oli suuri.”

BIBLIA 1776 Ja sade lankesi, ja virrat tulivat, ja tuulet puhalsivat, ja sitä huonetta sysäsivät, joka kukistui, ja sen lankeemus oli suuri.

28. **TR** καὶ | *kai* ja ἐγένετο | *egeneto* tapahtui ὅτε | *hote* kun συνετέλεσεν | *synetelesen* lopetti ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus τοὺς | *tous* λόγους | *logous* puheensa τούτους | *toutous* nämä ἐξεπλήσσοντο | *ekseplēssonto* hämmästelivät οἱ | *oi* ὄχλοι | *ochloi* kansanjoukot ἐπὶ | *epi* τῇ | *tē* διδαχῇ | *didachē* opetustaan αὐτοῦ· | *autou* Hänen

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּכַלּוֹת | ke'challot יֵשׁוּעַ | JESHUA לְדַבֵּר | le'daber אֶת־הַדְּבָרִים | 'et-ha'devarim הָאֵלֶּה | ha'elleh וַיִּשְׁתַּחֲמַם | vajjishtomem הַמּוֹן | hamon הָעָם | ha'am עַל־תּוֹרָתוֹ | 'al-torato

TKIS Kun Jeesus lopetti nämä puheet, kansanjoukot olivat hämmästyksissään Hänen opetuksestaan,

STLK Kun Jeesus lopetti nämä puheet, olivat kansanjoukot hämmästyksissään hänen opetuksestaan,

BIBLIA 1776 Ja se tapahtui, kuin Jesus oli lopettanut nämät puheet, että kansat hämmästyivät hänen oppiansa.

29. **TR** ἦν | *ēn* sillä Hän oli γὰρ | *gar* διδάσκων | *didaskōn* opettanut αὐτοὺς | *autous* heitä ὡς | *hōs* niinkuin ἐξουσίαν | *eksousian* valta ἔχων | *echōn* jolla on καὶ | *kai* οὐχ | *ouch* eikä ὡς | *hōs* niinkuin οἱ | *oi* γραμματεῖς | *grammateis* kirjanoppineet

Delitzsch כִּי | ki הִנֵּה | haja מְלַמֵּד | melammed אֹתָם | 'otam כְּבַעַל | keva'al גְּבוּרָה | gevura וְלֹא | velo' כֶּסוּפִּים | kassoferim

TKIS sillä Hän opetti heitä niin kuin se, jolla on valta eikä niin kuin kirjanoppineet.

STLK sillä hän opetti heitä niin kuin se, jolla on valta, eikä niin kuin heidän kirjanoppineensa.

BIBLIA 1776 Sillä hän opetti heitä voimallisesti, ja ei niinkuin kirjanoppineet.

8 Luku

1. *TR* καταβάντι | *katabanti* ja laskeutuessa δὲ | *de* αὐτῶ | *autō* Hän ἀπὸ | *apo* ἄλλας τοῦ | *tou* ὄρους | *orous* vuorelta ἠκολούθησαν | *ēkolouthēsan* seurasi αὐτῶ | *autō* Häntä ὄχλοι | *ochloi* kansanjoukot πολλοί· | *polloi* suuret

Delitzsch וַיֵּרֶד | vajje'red מִן־הַהָר | min-hahar וַיֵּלֶךְ | vajje'lech אֶחָרָיִם | a'charaiv הָמוֹן | hamon עַם | 'am רַב | rav

TKIS Hänen astuessaan alas vuorelta Häntä seurasi suuret kansanjoukot.

STLK Kun hän astui alas vuorelta, häntä seurasi paljon kansaa.

BIBLIA 1776 Kuin hän astui alas vuorelta, seurasi häntä paljo kansaa.

2. *TR* καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso λεπρὸς | *lepros* pitalinen ἐλθὼν | *elthōn* tuli προσεκύνη | *prosekynei* heittäytyen eteen αὐτῶ | *autō* Hänen λέγων | *legōn* sanoen Κύριε | *Kyrie* Herra ἐὰν | *ean* jos θέλης | *thelēs* tahdot δύνασαί | *dynasai* voit με | *me* minut καθαρίσαι | *katharisai* puhdistaa

Delitzsch וַיִּהְיֶה | ve'hinneh אִישׁ | 'ish מְצֹרָא | metzora' בָּא | ba' וַיִּשְׁתַּחֲוֶה־לוֹ | vajjishtachu-lo וַיֹּאמֶר | vajjo'mar אֲדֹנָי | 'ADONI אֶם־תִּרְצֶה | 'im-tirtzeh תּוֹכַל | tuchal לְטַהַרֵנִי | le'tahareni

TKIS Ja katso, pitaalinen mies tuli ja kumartui maahan Hänen eteensä ja sanoi: ”Herra, jos tahdot, voit puhdistaa minut.”

STLK Katso, tuli spitaalinen mies ja lankesi maahan hänen eteensä ja sanoi: "Herra, jos tahdot, sinä voit minut puhdistaa."

BIBLIA 1776 Ja katso, niin tuli spitaalinen mies, kumarsi häntä ja sanoi: Herra, jos sinä tahdot, niin sinä voit minun puhdistaa.

3. *TR* καὶ | *kai* ja ἐκτείνας | *ekteinas* ojentaen τὴν | *tēn* χεῖρα | *cheira* kätensä ἤψατο | *hēpsato* kosketti αὐτοῦ | *autou* häntä ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jesus λέγων | *legōn* sanoen Θέλω | *thelō* tahdon καθαρίσθητι | *katharisthēti* puhdistu καὶ | *kai* ja εὐθέως | *eutheōs* heti ἐκαθαρίσθη | *ekatharisthē* puhdistui αὐτοῦ | *autou* hän ἢ | *hē* λέπρα | *lepra* pitalistaan

Delitzsch וַיִּשְׁלַח | vajjishelach יְשׁוּעָה | JESHUA אֶת־יָדוֹ | 'et-jado וַיִּגַּע־בוֹ | vajjigga'-bo וַיֵּאמֶר | vajjo'mer חָפֵץ | chafetz אֲנוּחִי | 'anochi טָהָר | tehar וּמִיָּד | umijad נִרְפָּאָה | nirpe'a צָרָעָתוֹ | tzara'to

TKIS Ojentaen kätensä Jeesus kosketti häntä ja sanoi: ”Minä tahdon, puhdistu.” Ja heti hän puhdistui pitaalistaan.

STLK Niin hän ojensi kätensä, kosketti häntä ja sanoi: "Minä tahdon; puhdistu." Heti hän puhdistui spitaalistaan.

BIBLIA 1776 Niin Jesus ojensi kätensä ja rupesi häneen, sanoen: minä tahdon, ole puhdas. Ja hän puhdistettiin kohta spitalistansa.

4. **TR** καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoi αὐτῷ | *autō* hänelle ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ὄρα | *hora* katso μηδενὶ | *mēdeni* ettet kenellekään εἴπῃς· | *eipēs* puhu ἅλλ’ | *all* vaan ὑπάγε | *hypage* mene σεαυτὸν | *seauton* itsesi δεῖξον | *deikson* näytä τῷ | *tō* ἱερεῖ | *hierei* papille καὶ | *kai* ja προσένεγκε | *prosenegke* uhraa τὸ | *to* δῶρον | *dōron* lahja ὃ ἡ προσέταξε | *prosetakse* jonka on määrännyt Μωσῆς | *Mōsēs* Mooses εἰς | *eis* μαρτύριον | *martyrion* todistukseksi αὐτοῖς | *autois* heille

Delitzsch וַיֵּאמֶר | vajjo'mer אֶלְיוֹ | 'elaiv יְשׁוּעָה | JESHUA רְאֵה | re'eh פֶּן־תִּסְפָּר | pen-tesapper לְאִישׁ | le'ish כִּי | ki אִם־לֹךְ־לֹךְ | 'im-lech-lecha וְהִרְאֵה | vehera'eh אֶל־הַכֹּהֵן | 'el-ha'kohen וְהִקְרֵב | ve'haqrev אֶת־הַקָּרֵבָן | 'et-ha'qareban אֲשֶׁר | 'asher צִוָּה | tzivua מִשָּׁה | Msheh לְעֵדוּת | le'edut לָהֶם | lahem

TKIS Niin Jeesus sanoi hänelle: ”Katso, ettet puhu tästä kenellekään; vaan mene, näytä itsesi papille ja uhraa lahja, jonka Mooses on säätänyt —heille todistukseksi.”

STLK Jeesus sanoi hänelle: "Katso, ettet puhu tästä kenellekään, vaan mene ja näytä itsesi papille, ja uhraa lahja, jonka Mooses on säätänyt, todistukseksi heille."

BIBLIA 1776 Ja Jesus sanoi hänelle: katso, ettet kenellekään sano: mutta mene ja näytä itses papille, ja uhraa lahjas, jonka Moses on käskenyt, heille todistukseksi.

5. **TR** εἰσελθόντι | *eiselthonti* ja tullessa δὲ | *de* τῷ | *tō* Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesus εἰς | *eis* Καπερναοῦμ | *Kapernaoum* Kapernaumiin προσῆλθεν | *prosēlthen* tuli luokse αὐτῷ | *autō* Hänen ἑκατόνταρχος | *hekatontarchos* sadanpäämies παρακαλῶν | *parakalōn* pyytäen αὐτὸν | *auton* Häntä

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּבֹא | kevo'o אֶל־כְּפָר־נַחֲוִים | 'el-Kefar-nachum וַיִּגְשׁ | vajjigash אֵלָיו | 'elaiv שָׂר־מֵאָה | sar-me'a אֶחָד | 'echad וַיִּתְחַנְּן־לוֹ | vajjitchannen-lo לְאֹמֶר | le'mor

TKIS Jeesuksen saavuttua Kapernaumiin Hänen luoksensa tuli sadanpäämies ja rukoili Häntä

STLK Kun hän oli saapunut Kapernaumiin, hänen luokseen tuli sadanpäällikkö ja rukoili häntä

BIBLIA 1776 Mutta kuin Jesus meni Kapernaumiin, tuli sadanpäämies hänen tykönsä, ja rukoili häntä,

6. **TR** καὶ | *kai* ja λέγων | *legōn* sanoen Κύριε | *Kyrie* Herra ὁ | *ho* παῖς | *pais* palvelijani μου | *mou* minun βέβληται | *beblētai* on maannut ἐν | *en* τῇ | *tē* οἰκίᾳ | *oikia* talossa παραλυτικός | *paralytikos* halvaantuneena δεινῶς | *deinōs* kovissa βασανιζόμενος | *basanidzomenos* tuskissa

Delitzsch אֲדֹנָי | 'ADONI הִנֵּה | hinneh נִפְלָא | na'ari נָפַל | nafal לְמִשְׁכָּב | le'mishkav בְּבֵיתִי | be'veiti וְהוּא | vehu' נָכְהָ | necheh אֲבָרִים | 'evarim וּמַעֲנָה | ume'unneh עַד־מָאוֹד | 'ad-me'od

TKIS ja sanoi: ”Herra, palvelijani makaa kotona halvautuneena, kovissa vaivoissa.”

STLK ja sanoi: "Herra, palvelijani makaa kotona halvaantuneena ja on kovissa vaivoissa."

BIBLIA 1776 Ja sanoi: Herra! minun palveliani sairastaa kotona halvattuna, ja kovin vaivataan.

7. **TR** καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoi αὐτῷ | *autō* hänelle ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jesus Ἐγὼ | *egō* Minä ἐλθὼν | *elthōn* tulen θεραπεύσω | *therapeusō* parannan αὐτόν | *auton* hänet

Delitzsch וַיֵּאמֶר | vajjo'mer יֵשׁוּעַ | JESHUA אֵלָיו | 'elaiv אָבָא | 'avo' וְאָרְפָאֵהוּ | ve'arpa'ehu

TKIS Jesus sanoi hänelle: ”Minä tulen ja parannan hänet.”

STLK Hän sanoi hänelle: "Minä tulen ja parannan hänet."

BIBLIA 1776 Jesus sanoi hänelle: minä tulen ja parannan hänen.

8. **TR** καὶ | *kai* ja ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi ὁ | *ho* ἑκατόνταρχος | *hekatontarchos* sadanpäämies ἔφη | *efē* sanoen Κύριε | *Kyrie* Herra οὐκ | *ouk* en εἶμι | *eimi* ole ἰκανὸς | *hikanos* sen arvoinen ἵνα | *hina* että μου | *mou* minun ὑπὸ | *hypo* alle τὴν | *tēn* στέγην | *stegēn* kattoni εἰσέλθης· | *eiselthēs* tulisit ἀλλὰ | *alla* vaan μόνον | *monon* vain εἶπὲ | *eipe* sano λόγον | *logon* sana καὶ | *kai* ja ἰαθήσεται | *iathēsetai* parantuu ὁ | *ho* παῖς | *pais* palvelijani μου | *mou* minun

Delitzsch וַיֵּעַן | vajja'an הַמַּאֲרָה | sar-hamme'a וַיֹּאמֶר | vajjo'mar וַיֹּאמֶר | 'ADONI נִקְלָתִי | neqalloti מִבְּאֵךְ | mibbo'acha בְּצֵל | betzel קִוְרָתִי | qorati אֵךְ | 'ach דַּבֵּר־נָא | dabber-na' רַק | raq דַּבֵּר | davar וְנִירְפָא | venirpa' נִירְפָא | na'ari

TKIS Mutta sadanpäämies vastasi ja sanoi: ”Herra, en ole sen arvoinen, että astuisit kattoni alle, vaan sano ainoastaan sana, niin palvelijani paranee.

STLK Mutta sadanpäällikkö vastasi ja sanoi: ”Herra, en ole sen arvoinen, että tulisit kattoni alle, vaan sano ainoastaan sana ja palvelijani paranee.

BIBLIA 1776 Niin sadanpäämies vastasi ja sanoi: Herra, en ole minä mahdollinen, että sinä tulet minun kattoni alle; vaan sano ainoasti sana, niin palveliani paranee.

9. **TR** καὶ | *kai* sillä myös γὰρ | *gar* ἐγὼ | *egō* minä ἄνθρωπος | *anthrōpos* ihminen εἶμι | *eimi* olen ὑπὸ | *hypo* alainen ἐξουσίαν | *eksousian* vallan ἔχων | *echōn* pitäen ὑπ’ | *hyp* alaisena ἐμαυτὸν | *emauton* itselläni στρατιώτας· | *stratiōtas* sotilaita καὶ | *kai* ja λέγω | *legō* sanon τούτῳ | *toutō* tälle πορεύθητι | *poreuthēti* mene καὶ | *kai* ja πορεύεται· | *poreuetai* hän menee καὶ | *kai* ja ἄλλῳ | *allō* toiselle ἔρχου | *erchou* tule καὶ | *kai* ja ἔρχεται· | *erchetai* hän tulee καὶ | *kai* ja τῷ | *tō* δούλῳ | *doulō* palvelijalleni μου | *mou* minun ποιήσον | *poiēson* tee τοῦτο | *touto* tämä καὶ | *kai* ja ποιεῖ | *poiei* hän tekee

Delitzsch כִּי | ki אֲנֹכִי | 'anochi אִישׁ | 'ish נָתוּן | natun תַּחַת | tachat הַשְּׁלֵטוֹן | hash'shilton וְגַם־לִי | vegam-jesh תַּחַת | tachat יָדִי | jadi אֲנִשִּׁי | 'anshei צָבָא | tzava' וְאִמָּרְתִּי | ve'amarti לֵךְ | lazeh לֵךְ | lech וְהָלַךְ | ve'halach וְלָזַח | velazeh בּוֹא | bo' וְבֹא | uva' וְלַעֲבֹדִי | ule'avdi וְעָשִׂה־זֹאת | 'aseh-zot וְעָשָׂא | ve'asa

TKIS Sillä minäkin olen vallan alainen (ihminen), ja minulla on sotamiehiä alaisinani. Sanon toiselle: ”Mene”, ja hän menee, ja toiselle: ”Tule”, ja hän tulee, ja

palvelijalleni: ”Tee tämä”, ja hän tekee.

STLK Sillä minäkin olen vallanalainen mies, ja minulla on sotilaita käskyni alla, ja sanon tälle: 'Mene', ja hän menee, ja toiselle: 'Tule', ja hän tulee, ja orjalleni: 'Tee tämä', ja hän tekee."

BIBLIA 1776 Sillä minä olen myös ihminen toisen vallan alla, ja minun allani on sotamiehiä, ja sanon tälle: mene! ja hän menee, ja toiselle: tule! ja hän tulee, ja palveliallani: tee tämä! ja hän tekee.

10. **TR** ἀκούσας | *akousas* ja kuultuaan sen δὲ | *de ó* | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus
ἐθαύμασε | *ethaumase* ihmetteli καὶ | *kai* ja εἶπε | *eipe* sanoi niille τοῖς | *tois* jotka
ἀκολουθοῦσιν | *akolouthousin* seurasivat Ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon
ὑμῖν | *hymin* teille οὐδὲ | *oude* en edes ἐν | *en* τῷ | *tō* Ἰσραὴλ | *Israēl* Israelissa
τοσαύτην | *tosautēn* näin suurta πίστιν | *pistin* uskoa εὖρον | *heuron* ole löytänyt

Delitzsch וַיִּשְׁמָע | *vajjishma'* וַיִּשְׁמָע | *JESHUA* וַיִּשְׁמָע | *vajjitmah* וַיִּשְׁמָע | *vajjo'mer*
אֶל-הַהֹלְכִים | *'el- ha'holechim* אֶל-הַרְיִי | *a'charaiv* אָמֵן | *'Amen* אָמֵן | *'omer* אָמֵן |
'ani לָכֵן | *la'chem* לֹא-בִישַׁרְאֵל | *gam-beJisra'el* לֹא-מִצְרָאֵל | *lo'-matza'ti* אֱמוּנָה |
'emuna גְּדוּלָּה | *gedola* כֹּזָאָת | *chazot*

TKIS Sen kuultuaan Jeesus ihmetteli ja sanoi niille, jotka [Häntä] seurasivat:
”Totisesti sanon teille: en ole Israelissakaan löytänyt näin suurta uskoa.

STLK Kuultuaan tämän Jeesus ihmetteli ja sanoi niille, jotka häntä seurasivat:
”Totisesti sanon teille: en ole kenelläkään Israelissa tavannut näin suurta uskoa.

BIBLIA 1776 Kuin Jesus tämän kuuli, ihmetteli hän, ja sanoi heille, jotka seurasivat:
totisesti sanon minä teille: en ole minä löytänyt senkaltaista uskoa Israelissa.

11. **TR** λέγω | *legō* mutta sanon δὲ | *de* ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että πολλοὶ |
polloi monet ἀπὸ | *apo* ἀνατολῶν | *anatolōn* idästä καὶ | *kai* ja δυσμῶν | *dysmōn*
lännestä ἤξουσιν | *hēksousi* tulevat καὶ | *kai* ja ἀνακλιθήσονται | *anaklithēsontai*
asettuvat aterialle μετὰ | *meta* kanssa Ἀβραάμ | *Abraam* Aabrahamin καὶ | *kai* ja
Ἰσαὰκ | *Isaak* Iisakin καὶ | *kai* ja Ἰακώβ | *Iakōb* Jaakobin ἐν | *en* τῇ | *tē* βασιλείᾳ
| *basileia* valtakunnassa τῶν | *tōn* οὐρανῶν· | *ouranōn* taivasten

Delitzsch וַאֲנִי | *va'ani* אָמֵר | *'omer* לָכֵן | *la'chem* רַבִּימ | *rabbim* רַבִּי | *javo'u*
מִמִּזְרַח | *mimmizrach* וּמִמְעַרְב | *umimma'arav* וַיִּסְבּוּ | *vejasebbu* עַם-אֲבְרָהָם | *'im-*

'Avraham אַבְרָהָם | veJitzchaq וַיַּצְחָק | veJa'akov וַיַּאֲכֹב | be'malchut הַמַּלְכוּת | hash'shamaim

TKIS Mutta sanon teille, että monet tulevat idästä ja lännestä ja aterioitsevat Aabrahamin ja Iisakin ja Jaakobin kanssa taivasten valtakunnassa,

STLK Mutta sanon teille: monet tulevat idästä ja lännestä ja aterioivat Aabrahamin, Iisakin ja Jaakobin kanssa taivasten valtakunnassa,

BIBLIA 1776 Mutta minä sanon teille: monta tulevat idästä ja lännestä, ja pitää Abrahamin, Isaakin ja Jakobin kanssa taivaan valtakunnassa istuman.

12. **TR** οἱ | *hoi* δὲ | *de* mutta οἰοί | *hyioi* lapset τῆς | *tēs* βασιλείας | *basileias* valtakunnan ἐκβληθήσονται | *ekblēthēsontai* heitetään ulos εἰς | *eis* τὸ | *to* σκότος | *skotos* pimeyteen τὸ | *to* ἐξώτερον· | *eksōteron* ulommaiseen ἐκεῖ | *ekei* siellä ἔσται | *estai* on ὁ | *ho* κλαυθμὸς | *klauthmos* itku καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* βρυγμὸς | *brygmos* kiristys τῶν | *tōn* ὀδόντων | *odontōn* hampaiden

Delitzsch אַבְרָם | 'aval בְּנֵי | benei הַמַּלְכוּת | ham'malchut הַמָּה | hemma יְגִרְשׁוּ | jegoreshu אֶל־הַחֲשֵׁחַ | 'el-hachshech הַחֲצִצּוֹן | hachitzon שָׁם | sham תִּהְיֶה | tihjeh הַיְלָלָה | hajelala וַחֲרוֹק | vacharoq הַשִּׁנַּיִם | hash'shinnaim

TKIS kun valtakunnan lapset heitetään äärimmäiseen pimeään. Siellä on oleva itku ja hammasten kiristys.”

STLK mutta valtakunnan lapset heitetään ulkopuolelle pimeyteen. Siellä on oleva itku ja hammasten kiristys.”

BIBLIA 1776 Mutta valtakunnan lapset heitetään ulkonaiseen pimeyteen: siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys.

13. **TR** καὶ | *kai* ja εἶπεν | *eipen* sanoi ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jesus τῷ | *tō* ἑκατοντάρχῳ | *ekatontarchō* sadanpäämiehelle ὑπάγε | *hypage* mene καὶ | *kai* ja ὡς | *hōs* niinkuin ἐπίστευσας | *episteusas* uskot γενηθήτω | *genēthētō* tapahtukoon σοι | *soi* sinulle καὶ | *kai* ja ἰάθη | *iathē* parantui ὁ | *ho* πᾶς | *pais* palvelija αὐτοῦ | *autou* hänen ἐν | *en* τῇ | *tē* ὥρᾳ | *hōra* hetkellä ἐκείνη | *ekeinē* sillä

Delitzsch וַיֵּאמֶר | vajjo'mer יֵשׁוּעַ | JESHUA אֶל־שַׂר־הַמַּאֲהָ | 'el-sar-hamme'a לְ | lech וְכַאֲמוֹנְתֶךָ | veche'emunatecha כֵּן | ken יְהִי־לָךְ | jihjeh-lach וַיִּרְפֵּא |

vaje'rafe' וַיֵּרָא | na'aro בְּשֵׁעַר | bash'sha'a אֵי הַיָּם | hahi'

TKIS Ja Jeesus sanoi sadanpäämiehelle: ”Mene. Niin kuin uskot, niin sinulle tapahtukoon.” Ja hänen palvelijansa parani sinä hetkenä.

STLK Jeesus sanoi sadanpäällikölle: "Mene. Kuten olet uskonut, tapahtukoon sinulle." Palvelija parani sillä hetkellä.

BIBLIA 1776 Ja Jesus sanoi sadanpäämiehelle: mene, ja niinkuin sinä uskoit, niin sinulle tapahtukoon. Ja sillä hetkellä parani hänen palveliansa.

14. **TR** καὶ | *kai* ja ἐλθὼν | *elthōn* tullessaan ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἰς | *eis* τὴν | *tēn* οἰκίαν | *oikian* taloon Πέτρου | *Petrou* Pietarin εἶδε | *eide* näki τὴν | *tēn* Ἡὺν πενθερὰν | *pentheran* anopin αὐτοῦ | *autou* hänen βεβλημένην | *beblēmenēn* makaavana καὶ | *kai* ja πυρέσσουσιν | *pyressousan* kuumeessa

Delitzsch וַיָּבֵא | vajjavo' יְשׁוּעָה | JESHUA בְּיָתָהּ | beita פֶּטְרוֹס | Petros וְיָרָא | vajjar' אֶת־חַמּוֹתָיו | 'et-chamoto נִפְלְטָהּ | nofelet לְמִשְׁכָּבָהּ | le'mishkav כִּי | ki אֶחָזַטְתָּהּ | 'achazattah הַחֻקִּים | haqqaddachat

TKIS Tullessaan Pietarin kotiin Jeesus näki hänen anoppinsa makaavan kuumeisena.

STLK Kun Jeesus tuli Pietarin kotiin, hän näki hänen anoppinsa makaavan kuumeessa.

BIBLIA 1776 Ja kuin Jesus tuli Pietarin huoneeseen, näki hän hänen anoppinsa makaavan ja sairastavan vilutautia.

15. **TR** καὶ | *kai* ja ἥψατο | *hēpsato* kosketti τῆς | *tēs* Ἡὺν χειρὸς | *cheiros* kättä αὐτῆς | *autēs* hänen καὶ | *kai* ja ἀφῆκεν | *afēken* lähti αὐτὴν | *autēn* hänestä ὁ | *ho* πυρετός· | *pyretos* kuume καὶ | *kai* ja ἠγέρθη | *ēgerthē* hän nousi καὶ | *kai* ja διηκόνει | *diēkonei* palveli αὐτοῖς | *autois* heitä

Delitzsch וַיִּגַּע | vajjigga' בְּיָדָהּ | bejadah וַתִּירֶף | vatiref מִמֶּנָּה | mimmenna הַחֻקִּים | haqqaddachat וַתִּשָּׂרֵת | vataqom וַתִּשְׁרֵתֶם | va'tesharetem

TKIS Niin Hän kosketti hänen kättänsä, ja kuume lähti hänestä, ja hän nousi ja palveli heitä.

STLK Hän koski tämän käteen, ja kuume lähti hänestä, ja hän nousi ja palveli heitä.

BIBLIA 1776 Niin hän tarttui hänen käteensä, ja vilutauti luopui hänestä. Ja hän nousi, ja palveli heitä.

16. *TR* ὀψίας | *opsias* ja illan δὲ | *de* γενομένης | *genomenēs* tultua προσήνεγκαν | *prosēnegkan* tuotiin luokse αὐτῷ | *autō* Hänen δαιμονιζομένους | *daimonidzomenous* riivattuja πολλούς· | *pollous* monia καὶ | *kai* ja ἐξέβαλε | *eksebale* Hän ajoi ulos τὰ | *ta* πνεύματα | *pneumata* henget λόγω | *logō* sanalla καὶ | *kai* ja πάντας | *pantas* kaikki τοὺς | *tous* κακῶς | *kakōs* sairaina ἔχοντας | *echontas* olevat ἐθεράπευσεν· | *etherapeusen* paransi

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi לַעֲתָ | le'et עָרַב | 'erev וַיְבִיא | vajjavi'u אֵלָיו | 'elaiv רַבִּים | rabbim אַחֲזֵי | 'achuzei שְׂדִיִּם | shedim וַיַּגִּישׁ | vaje'garesh אֶת־הַרְחֹחַת | 'et-haruchot בְּדָבָר | bidvar פִּי | piv וַיִּרְפֵּא | vaje'rappe' אֶת | 'et כָּל־הַחֹלִים | kol-ha'cholim

TKIS Mutta illan tultua tuotiin Hänen luokseen monta riivattua. Ja Hän ajoi henget ulos sanalla ja paransi kaikki sairaat,

STLK Illan tultua hänen luokseen tuotiin monta riivattua. Hän ajoi henget ulos sanalla, ja kaikki sairaat hän paransi,

BIBLIA 1776 Mutta kuin ehtoo tuli, niin he toivat hänen tykönsä monta pirulta riivattua; ja hän ajoi ulos sanalla henget, ja teki kaikkinaisia sairaita terveeksi;

17. *TR* ὁπως | *hopōs* että πληρωθῆ | *plērōthē* täyttyisi τὸ | *to* mikä ῥηθὲν | *rēthen* on sanottu διὰ | *dia* kautta Ἡσαΐου | *Esaïou* Jesajan τοῦ | *tou* προφήτου | *profētou* profeetan λέγοντος | *legontos* joka sanoo αὐτὸς | *autos* Hän τὰς | *tas* ἀσθενείας | *astheneias* sairautemme ἡμῶν | *hēmōn* meidän ἔλαβε | *elabe* otti καὶ | *kai* ja τὰς | *tas* νόσους | *nosous* tautimme ἐβάστασεν | *ebastasen* kantoi

Delitzsch לְמַלְאֹת | le'mallot אֶת | 'et אֲשֶׁר | 'asher דָּבָר | diber שִׁשְׁעֵי | Jesha'jahu הַנְּבִיא | hannavi' לְאֹמֵר | le'mor חֹלַיְנִי | cholajenu הוּא | hu' אֲנִי | nasa' וּמְכַאֲבֵינוּ | umach'oveinu סְבָלָם | sevalam

TKIS jotta toteutuisi, mitä on puhuttu profeetta Jesajan välityksellä, joka sanoo: ”Hän otti pois sairautemme ja kantoi tautimme.”

STLK jotta kävisi toteen, mikä on puhuttu profeetta Jesajan kautta, joka sanoo: "Hän otti päälleen sairautemme ja kantoi tautimme."

BIBLIA 1776 Että täytettäisiin, mitä sanottu oli Jesaias prophetan kautta, joka sanoo: hän on ottanut meidän heikkoutemme, ja hän kantoi meidän tautimme.

18. *TR* ἰδὼν | *idōn* mutta nähdessään δὲ | *de ó* | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus πολλοὺς | *pollous* paljon ὄχλους | *ochlous* kansaa περὶ | *peri* ympärillä αὐτὸν | *auton* Hänen ἐκέλευσεν | *ekeleusen* Hän käski ἀπελθεῖν | *apelthein* lähteä εἰς | *eis* τὸ | *to* πέραν | *peran* toiselle puolelle

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּרֵאוֹת | kir'ot יִשׁוּעַ | JESHUA הַמּוֹן | hamon עַם | 'am רַב | rav סִבִּיבָתָיו | sevivotaiv וַיִּצַו | vaje'tzav לְעֵבֶר | la'avor מִשָּׁם | mish'sham אֶל־עֵבֶר | 'el-'ever הַיָּם | haijam

TKIS Nähdessään suuret kansanjoukot ympärillään Jeesus käski lähteä toiselle rannalle.

STLK Mutta kun Jeesus näki paljon kansaa ympärillään, hän käski lähteä toiselle rannalle.

BIBLIA 1776 Kuin Jesus näki paljon kansaa ympärillänsä, käski hän mennä toiselle puolelle (merta).

19. *TR* καὶ | *kai* ja προσελθὼν | *proselthōn* tuli luokse εἷς | *heis* eräs γραμματεὺς | *grammateus* kirjanoppinut εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτῷ | *autō* Hänelle Διδάσκαλε | *didaskale* Opettaja ἀκολουθήσω | *akolouthēsō* seuraan σοι | *soi* sinua ὅπου | *hopou* minne ἐὰν | *ean* ἀπέρχῃ | *aperchē* menetkin

Delitzsch וַיִּנָּשׂ | vajjigash אֶלָּיו | 'elaiiv אַחַד | 'achad הַסּוֹפְרִים | has'soferim וַיִּבְרַח | vajjo'mer אֶלָּיו | 'elaiiv רַבִּי | Rabbi אֶלְכֶּה | 'elecha אֶחָרַיְךָ | a'charecha אֶל־כָּל־אֲשֶׁר | kol-'asher תֵּלֵךְ | telech

TKIS Niin muuan kirjanoppinut tuli ja sanoi Hänelle: ”Opettaja, seuraan sinua mihin tahansa menet.”

STLK Eräs kirjanoppinut tuli ja sanoi hänelle: "Opettaja, minä seuraan sinua, minne menetkin."

BIBLIA 1776 Ja kirjanoppinut tuli ja sanoi hänelle: Mestari, minä tahdon sinua seurata, kuhunka ikänä sinä menet.

20. **TR** καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoi αὐτῷ | *autō* hänelle ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus αἱ | *hai* ἀλώπεκες | *alōpekes* ketuilla φωλεοὺς | *fōleous* luolat ἔχουσι | *echousi* on καὶ | *kai* ja τὰ | *ta* πετεινὰ | *peteina* linnuilla τοῦ | *tou* οὐρανοῦ | *ouranou* taivaan κατασκηνώσεις· | *kataskēnōseis* pesät ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta υἱὸς | *hyios* Pojalla τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen οὐκ | *ouk* ei ἔχει | *echei* ole ποῦ | *pou* mihin τὴν | *tēn* κεφαλὴν | *kefalēn* päänsä κλίνη | *klinē* kallistaa

Delitzsch וַיֵּאמֶר | *vajjo'mer* אָלַי | *'elaiiv* יֵשׁוּעַ | **JESHUA** לְשׁוּעָלִים | *lash'shu'alim* יֵשׁ-חֹרֵי | *jesh-chorei* עַפְרָי | *'afar* וּלְעֹפְרִים | *ule'of* הַשְּׁמַיִם | *hash'shamaim* קִנְיִם | *qinnim* וּבְנֵי-הָאָדָם | *uBen-ha'Adam* אֵין | *'ein* לוֹ | *lo* מְקוֹם | *maqom* לְהִנְיָח | *le'haniach* שָׁם | *sham* אֶת-רֹאשׁוֹ | *'et-ro'sho*

TKIS Jeesus sanoi hänelle: ”Ketuilla on luolat ja taivaan linnuilla pesät, mutta Ihmisen Pojalla ei ole mihin päänsä kallistaisi.”

STLK Jeesus sanoi hänelle: "Ketuilla on luolat ja taivaan linnuilla pesät, mutta Ihmisen Pojalla ei ole, mihin hän päänsä kallistaisi."

BIBLIA 1776 Niin Jesus sanoi hänelle: ketuilla ovat luolat, ja taivaan linnuilla ovat pesät; mutta Ihmisen Pojalla ei ole, kuhunka hän päänsä kallistaa.

21. **TR** ἕτερος | *heteros* ja toinen δὲ | *de* τῶν | *tōn* μαθητῶν | *mathētōn* opetuslapsista αὐτοῦ | *autou* Hänen εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτῷ | *autō* Hänelle Κύριε | *Kyrie* Ἡerra ἐπίτρεψόν | *epitrepson* anna μοι | *moi* minun πρῶτον | *prōton* ensin ἀπελθεῖν | *apelthein* mennä καὶ | *kai* ja θάψαι | *thapsai* haudata τὸν | *ton* πατέρα | *patera* isäni μου | *mou* minun

Delitzsch וְאָחֵר | *ve'acher* מִן-הַתְּלָמִידִים | *min-ha'talmidim* אָמַר | *'amar* אֵלַי | *'elaiiv* אֶדְנִי | *'ADONI* הַנִּיחָה-לִּי | *hannicha-li* בְּרֹאשׁוֹנָה | *vari'shona* לְלָכֶת | *lalechet* וּלְקַבֵּר | *veliqbor* אֶת-אָבִי | *'et-'avi*

TKIS Ja toinen Hänen opetuslapsistaan sanoi Hänelle: ”Herra, salli minun ensin käydä hautaamassa isäni.”

STLK Eräs toinen hänen opetuslapsistaan sanoi hänelle: "Herra, salli minun ensin

käydä hautaamassa isäni."

BIBLIA 1776 Toinen hänen opetuslapsistansa sanoi hänelle: Herra, salli minun ensin mennä hautaamaan isääni.

22. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτῷ | *autō* hänelle ἀκολουθεῖ | *akolouthei* seuraa μοι | *moi* minua καὶ | *kai* ja ἄφες | *afes* ἀνα τοὺς | *tous* νεκροὺς | *nekrous* kuolleiden θάψαι | *thapsai* haudata τοὺς | *tous* ἑαυτῶν | *heautōn* itse νεκρούς | *nekrous* kuolleensa

Delitzsch וַיִּאמֶר | *vajjo'mer* אֲלֵי | *'elaiiv* יֵשׁוּעַ | **JESHUA** לֵךְ | *lech* אַחַרַי | *a'charai* וְהִנַּח | *ve'hannach* לְמַתִּים | *lammetim* לְקַבֵּר | *liqbor* אֶת־מֵתֵיהֶם | *'et-meteihem*

TKIS Mutta Jeesus sanoi hänelle: ”Seuraa minua, ja anna kuolleitten haudata kuolleensa.”

STLK Mutta Jeesus sanoi hänelle: "Seuraa minua, ja anna kuolleiden haudata kuolleensa."

BIBLIA 1776 Niin Jesus sanoi hänelle: seuraa minua, ja anna kuolleet haudata kuolleitansa.

23. **TR** καὶ | *kai* kun ἐμβάντι | *embanti* nousi αὐτῷ | *autō* Ἦν εἰς | *eis* τὸ | *to* πλοῖον | *ploion* veneeseen ἠκολούθησαν | *ēkolouthēsan* seurasivat αὐτῷ | *autō* Ἠντὰ οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset αὐτοῦ | *autou* Hänen

Delitzsch וַיֵּרֶד | *vajje'red* אֶל־הַאֲנִיָּה | *'el-ho'onija* וַיֵּרְדוּ | *vajje'redu* אֵת | *'itto* תַּלְמִידָיו | *talmidaiv*

TKIS Kun Hän astui veneeseen, Hänen opetuslapsensa seurasivat Häntä.

STLK Astuttuaan veneeseen hänen opetuslapsensa seurasivat häntä.

BIBLIA 1776 Ja kuin hän oli haahteen astunut, seurasivat häntä hänen opetuslapsensa.

24. **TR** καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso σεισμὸς | *seismos* järistys μέγας | *meγas* suuri ἐγένετο | *egeneto* tapahtui ἐν | *en* τῇ | *tē* θαλάσῃ | *thalassē* järvellä ὥστε | *hōste* niin että τὸ | *to* πλοῖον | *ploion* vene καλύπτεσθαι | *kalyptesthai* peittyi

ὑπὸ | *hypo* τῶν | *tōn* κυμάτων· | *kymatōn* aaltoihin αὐτὸς | *autos* mutta Hän δὲ | *de* ἐκάθευδε | *ekatheude* nukkui

Delitzsch וְהִנֵּה | ve'hinneh סַעַר | sa'ar גָּדוֹל | gadol הָיָה | haja בָּיָם | vajjam וְהִתְכַּסָּה | va'techusseh הֶאֱנִיחָהּ | ho'onija בְּגִלְיִים | baggallim וְהוּא | vehu' יָשָׁן | jashen

TKIS Ja katso, järvellä nousi ankara myrsky, niin että vene peittyi aaltoihin. Mutta Hän nukkui.

STLK Katso, järvellä tapahtui suuri järistys , niin että vene peittyi aaltoihin, mutta hän nukkui.

BIBLIA 1776 Mutta katso, suuri ilma nousi merellä, niin että haaksi aalloilta peitettiin. Mutta hän makasi.

25. **TR** καὶ | *kai* ja προσελθόντες | *proselthontes* tulivat luo οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset αὐτοῦ | *autou* Hänen ἡγείραν | *ēgeiran* herättivät αὐτόν | *auton* Hänet λέγοντες | *legontes* sanoen Κύριε | *Kyrie* Herra σῶσον | *sōson* pelasta ἡμᾶς | *hēmas* meidät ἀπολλύμεθα | *apollymetha* me hukumme

Delitzsch וַיִּנְשְׂאוּ | vajjiggeshu אֶלְיָו | 'elaiv תַּלְמִידָיו | talmidaiv וַיַּעֲרִירוּ | vajja'iru אֹתוֹ | 'oto לְאֵמֹר | le'mor הוֹשִׁיעֵנוּ | hoshi'enu אֲדֹנָיִנוּ | 'ADONEINU אֲבָדָנוּ | 'avadenu

TKIS Niin Hänen opetuslapsensa menivät herättämään Hänet sanoen: ”Herra, pelasta meidät, me hukumme”

STLK Hänen opetuslapsensa menivät hänen luokseen ja herättivät hänet sanoen: "Herra, pelasta meidät, me hukumme."

BIBLIA 1776 Niin tulivat hänen opetuslapsensa ja herättivät hänen, ja sanoivat: Herra, auta meitä, me hukumme.

26. **TR** καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoi Hän αὐτοῖς | *autois* heille τί | *ti* miksi δειλοὶ | *deiloi* pelkureita ἐστε | *este* olette ὀλιγόπιστοι | *oligopistoi* vähäuskoiset τότε | *tote* sitten ἐγερθεὶς | *egertheis* nousi ἐπέτιμησε | *epetimēse* nuhteli τοῖς | *tois* ἀνέμοις | *anemois* tuulta καὶ | *kai* ja τῇ | *tē* θαλάσῃ | *thalassē* järveä καὶ | *kai* ja ἐγένετο | *egeneto* tuli γαλήνῃ | *galēnē* tyyni μεγάλη | *megalē* aivan

Delitzsch וַיִּאמֶר | vajjo'mer אֶלֵיהֶם | 'aleihem קֵטַנֵי | qetannei הָאֵמוּנָה | ha'emuna
לָמָּה | lamma הֲזֶה | zeh יִרְאֶתֶם | jere'tem וַיִּגְעַר | vajjaqom וַיִּגְעַר | vajig'ar בְּרוּחוֹת
| baruchot וַיְבִיֵם | uvajjam וַתְּהִי | va'tehi דְּמָמָה | demama גְּדוּלָּה | gedola

TKIS Hän sanoi heille: ”Miksi olette pelkureja, vähäuskoiset?” Sitten Hän nousi ja nuhteli tuulia ja järveä, ja tuli aivan tyyni.

STLK Hän sanoi heille: ”Te vähäuskoiset, miksi olette pelkureita?” Silloin hän nousi ja nuhteli tuulia ja järveä, ja tuli täysin tyyntä.

BIBLIA 1776 Ja hän sanoi heille: te heikko-uskoiset, miksi te olette pelkurit? Niin hän nousi ja asetti tuulen ja meren, ja tuli juuri tyveneksi.

27. *TR* οἱ | *oi* δὲ | *de* ja ἄνθρωποι | *anthrōpoi* ihmiset ἐθαύμασαν | *ethaumasan*
ihmettelivät λέγοντες | *legontes* sanoen ποταπός | *potapos* millainen ἐστὶν | *estin*
ὁ οὗτος | *outos* tämä ὅτι | *hoti* kun καὶ | *kai* sekä οἱ | *oi* άνεμοι | *anemoi* tuulet
καὶ | *kai* että ἢ | *hē* θάλασσα | *thalassa* järvi ὑπακούουσιν | *hypakouousin*
tottelevat αὐτῷ | *autō* Häntä

Delitzsch וַיִּתְמַהוּ | vajjitmehu הַאֲנָשִׁים | ha'anashim וַיִּאמֶר | vajjo'meru מִי | mi
אֶפֹּאֵ | 'efo' הוּא | hu' אֲשֶׁר | 'asher הַבְּרוּחוֹת | gam-haruchot וַיְהִי | ve'haijam
לֹ | lo יִשְׁמַעוּן | ishma'un

TKIS Niin ihmiset ihmettelivät ja sanoivat: ”Millainen tämä on, kun sekä tuulet että järvi tottelevat Häntä?”

STLK Ihmiset ihmettelivät ja sanoivat: ”Millainen tämä on, kun sekä tuulet että meri häntä tottelevat?”

BIBLIA 1776 Niin ihmiset ihmettelivät, sanoen: millainen tämä on? sillä tuulet ja meri ovat myös hänelle kuuliaisat.

28. *TR* καὶ | *kai* ja ἐλθόντι | *elthonti* tultua αὐτῷ | *autō* Hän εἰς | *eis* τὸ | *to*
toiselle πέραν | *peran* puolelle εἰς | *eis* τὴν | *tēn* χώραν | *chōran* alueelle τῶν | *tōn*
γεργεσηνῶν | *gergesēnōn* gergesalaisten ὑπήντησαν | *hypēntēsan* kohtasi αὐτῷ |
autō Hänet δύο | *dyo* kaksi δαιμονιζόμενοι | *daimonidzomenoi* riivattua ἐκ | *ek*
τῶν | *tōn* μνημείων | *mnēmeiōn* haudoista ἐξερχόμενοι | *ekserchomenoi* jotka
olivat lähteneet χαλεποὶ | *chalepoi* raivoisia λίαν | *lian* kovin ὥστε | *hōste* niin että

μη | *mē* ei ἰσχύειν | *ischyein* voinut τινα | *tina* kukaan παρελθεῖν | *parelthein*
kulkea δια | *dia* kautta τῆς | *tēs* ὁδοῦ | *hodou* tien ἐκείνης· | *ekeinēs* sen

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּבֹאֵר | kevo'o אֶל־עֵבֶר | 'el-'ever הַיָּם | haijam אֶל־אֶרֶץ |
'el-'eretz הַגְּדֵרִים | ha'Gadrijjim וַיִּפְגְּשׁוּהוּ | vajjifgeshuhu שְׁנֵי | shenei אֲנָשִׁים |
'anashim אַחְזֵי | 'achuzei שְׂדִיִּם | shedim יִצְאִים | jotze'im מִבְּתֵי | mibbattei
הַקְּבֻרוֹת | haqqevarot וְהֵמָּה | vehemma רַגְזָנִים | ragzanim מְאֹד | me'od עַד | 'ad
אֲשֶׁר | 'asher לֹא־יָכֹל | lo'-jachol אִישׁ | 'ish לַעֲבֹד | la'avor בְּדֶרֶךְ | baderech הַהוּא |
hahu'

TKIS Hänen tultuaan toiselle rannalle gergesalaisten alueelle, Häntä vastaan tuli kaksi hautaluolista lähtenyttä riivattua, kovin raivoisina, niin ettei kukaan voinut kulkea sitä tietä.

STLK Kun hän tuli toiselle rannalle, gadaralaisten alueelle, häntä vastaan tuli kaksi pahojen henkien vaivaamaa, jotka olivat lähteneet haudoista ja olivat kovin raivoisia, niin ettei kukaan voinut kulkea sitä tietä.

BIBLIA 1776 Ja kuin hän tuli sille puolelle merta, Gerasalaisten maakuntaan, niin häntä vastaan juoksi kaksi pirulta riivattua, jotka olivat haudoista lähteneet, ja olivat sangen hirmuiset, niin ettei kenkään taitanut sitä tietä vaeltaa.

29. *TR* καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso ἔκραξαν | *ekraksan* he huusivat λέγοντες |
legontes sanoen τί | *ti* mitä ἡμῖν | *hēmin* meillä καὶ | *kai* ja σοί | *soi* sinulla Ἰησοῦ
| *Iēsou* Jeesus υἱὲ | *hyie* Poika τοῦ | *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumalan ἦλθες | *ēlthes*
tulitko ὧδε | *hōde* tänne πρὸ | *pro* ennen καιροῦ | *kairou* aikaa βασιάνισαι |
basanisai vaivaamaan ἡμᾶς | *hēmas* meitä

Delitzsch וְהִנֵּה | ve'hinneh הֵם | hem צֹעֲקִים | tzo'aqim לְאֹמַר | le'mor מַה־לָּנוּ |
mah-lanu וְלֵךְ | valach יִשׁוּעַ | JESHUA בֶּן־הָאֱלֹהִים | Ben-ha'ELOHIM הַבָּאֵר |
hava'ta הֲלֹם | halom לְעֲנוֹתֵנוּ | le'annotenu בְּלֹא | belo' עֲתָנוּ | 'ittenu

TKIS Ja katso, he huusivat sanoen: ”Miksi meihin puutut, (Jeesus,) Jumalan Poika? Oletko tullut tänne vaivaamaan meitä ennen aikaa?”

STLK Katso, he huusivat sanoen: "Mitä sinulla on meidän kanssamme tekemistä, sinä Jumalan Poika? Oletko tullut tänne vaivaamaan meitä ennen aikaa?"

BIBLIA 1776 Ja katso, he huusivat sanoen: Jesus, Jumalan Poika, mitä meidän on

sinun kanssa? Oletkos tullut tänne meitä vaivaamaan ennen aikaa?

30. *TR* ἦν | *ēn* ja oli δὲ | *de* μακρὰν | *makran* etäällä ἀπ' | *ap* αὐτῶν | *autōn* heistä ἀγέλη | *agelē* lauma χοίρων | *choirōn* sikoja πολλῶν | *pollōn* suuri βοσκομένη | *boskomenē* laiduntaen

Delitzsch וַעֲדָר | ve'eder יְרִיבֵי | chazirim רְבִיבֵי | rabbim מְשִׁיחֵי | haja-sham בְּמִרְעָה | bammir'eh הֲרַחֵק | harcheq מֵהֶם | mehem

TKIS Mutta etäällä heistä kävi iso sikalauma laitumella.

STLK Etäällä heistä oli suuri sikalauma laitumella.

BIBLIA 1776 Ja kaukana heistä kävi sangen suuri sikalauma laitumella.

31. *TR* οἱ | *hoi* δὲ | *de* niin δαίμονες | *daimones* riivaajat παρεκάλουν | *parekaloun* pyysivät αὐτὸν | *auton* Häntä λέγοντες | *legontes* sanoen εἰ | *ei* jos ἐκβάλλεις | *ekballeis* ajat ulos ἡμᾶς | *hēmas* meidät ἐπίτρεψον | *epitrepson* anna ἡμῖν | *hēmin* meidän ἀπελθεῖν | *apelthein* mennä εἰς | *eis* τὴν | *tēn* ἀγέλην | *agelēn* laumaan τῶν | *tōn* χοίρων | *choirōn* sikojen

Delitzsch וַיִּתְחַנְּנוּ | vajjitchannu לְאֵי | 'elaiiv מִשְׁדֵּי | hash'shedim לְמֹר | le'mor יִמ־תִּגְרָשֵׁנוּ | 'im-tegareshenu שְׁלַחֵנוּ | shallechenu בְּעֵדֶר | be'eder יְרִיבֵי | ha'chazirim

TKIS Niin riivaajat pyysivät Häntä sanoen: ”Jos ajat meidät ulos, salli meidän mennä sikalaumaan.”

STLK Niin riivaajat pyysivät häntä sanoen: "Jos ajat meidät pois, lähetä meidät sikalaumaan."

BIBLIA 1776 Niin perkeleet rukoilivat häntä ja sanoivat: jos ajat meidät ulos, niin salli meidän mennä sikalaumaan.

32. *TR* καὶ | *kai* ja εἶπεν | *eipen* Hän sanoi αὐτοῖς | *autois* niille ὑπάγετε | *hypagete* menkää οἱ | *hoi* δὲ | *de* ja ἐξελθόντες | *ekselthontes* / poistuen ἀπῆλθον | *apēlthon* ne menivät εἰς | *eis* τὴν | *tēn* ἀγέλην | *agelēn* laumaan τῶν | *tōn* χοίρων· | *choirōn* sikojen καὶ | *kai* ja ἰδοῦ | *idou* katso ὥρμησε | *hōrmēse* syöksyi πᾶσα | *pasa* koko ἡ | *hē* ἀγέλη | *agelē* lauma τῶν | *tōn* χοίρων | *choirōn* sikoja

κατὰ | *kata* alas τοῦ | *tou* κρημνοῦ | *krēmnou* jyrkän teeltä εἰς | *eis* τὴν | *tēn*
θάλασσαν | *thalassan* mereen καὶ | *kai* ja ἀπέθανον | *apethanon* kuoli ἐν | *en* τοῖς
| *tois* ὕδασι | *hydasin* veteen

Delitzsch וַיֵּאמֶר | *vajjo'mer* אֶלְיָהֶם | *'aleihem* לְכוּ | *le'chu* לָכֶם | *la'chem* וַיֵּצֵאוּ
וַיֵּצֵאוּ | *vajjavo'u* בְּעֵדֶךָ | *be'eder* הַחֲזִירִים | *ha'chazirim* וְהִנֵּה | *ve'hinneh*
הַשְּׂתֵעַר | *hista'er* כָּל־עֵדֶךָ | *kol-'eder* הַחֲזִירִים | *ha'chazirim* מִן־הַמִּוֶּרֶד | *min-*
hammorad עַל־הַיָּם | *'al-haijam* וַיִּמְוֹתוּ | *vajjamutu* בְּמַיִם | *bammaim*

TKIS Hän sanoi niille: ”Menkää.” Lähdettyään ulos ne menivät sikalaumaan. Ja katso, koko sikalauma syöksyi jyrkännettä alas järveen ja kuoli veteen.

STLK Hän sanoi niille: "Menkää." Silloin ne lähtivät heistä ja menivät sikoihin. Katso, koko lauma syöksyi jyrkännettä alas järveen ja hukkuivat veteen.

BIBLIA 1776 Ja hän sanoi heille: menkää. Niin he läksivät ulos ja menivät sikalaumaan; ja katso, koko sikalauma syöksyi äkisti itsensä jyrkäältä mereen ja upposi.

33. **TR** οἱ | *oi* δὲ | *de* ja βόσκοντες | *boskontes* paimentajat ἔφυγον | *efygon*
πακηνίαν καὶ | *kai* ja ἀπελθόντες | *apelthontes* mentyään εἰς | *eis* τὴν | *tēn* πόλιν
| *polin* kaupunkiin ἀπήγγειλαν | *apēngeilan* ilmoittivat πάντα | *panta* kaiken καὶ
| *kai* myös τὰ | *ta* niistä τῶν | *tōn* δαιμονιζομένων | *daimonidzomenōn* riivatuista

Delitzsch וַיִּגִּידוּ | *vajjanusu* הָרַעִים | *haro'im* וַיֵּצֵאוּ | *vajjavo'u* הָעִירָה | *ha'ira* וַיִּגִּידוּ
וַיִּגִּידוּ | *vajjagidu* אֶת־הַכֹּל | *'et-hakol* וְאֵת | *ve'et* אֲשֶׁר | *'asher* נִעֲשֶׂה | *na'asa* לְאֶחָזְזַי
| *la'achuzei* הַשְּׂדֵדִים | *hash'shedim*

TKIS Mutta paimentajat pakenivat ja mentyään kaupunkiin kertoivat kaiken, myös sen, mikä koski riivattuja.

STLK Mutta paimentajat pakenivat, menivät kaupunkiin ja ilmoittivat kaiken, myös sen, miten riivattujen oli käynyt.

BIBLIA 1776 Mutta paimenet pakenivat ja menivät kaupunkiin ja ilmoittivat kaikki, ja kuinka pirulta riivatuille oli tapahtunut.

34. **TR** καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso πᾶσα | *pasa* koko ἡ | *hē* πόλις | *polis*
καυκὴ ἐξῆλθεν | *eksēlthen* lähti εἰς | *eis* συνάντησιν | *synantēsin* tapaamaan τῷ

| *tō* Ἰησοῦ· | *Iēsou* Jeesusta καὶ | *kai* ja ἰδόντες | *idontes* nähdessään αὐτὸν | *auton* Hänet παρεκάλεσαν | *parekalesan* pyysivät ὅπως | *hopōs* että μεταβῆ | *metabē* lähtisi ἀπὸ | *apo* pois τῶν | *tōn* ὁρίων | *horiōn* alueelta αὐτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch וְהִנֵּה | ve'hinneh כָּל־הַעִיר | kol-ha'ir יָצְאָה | jatze'a לְקָרְאָה | liqra't לְשׁוּבָה
| JESHUA וְכָרְאוּתָם | vechir'otam אֶת־וְיָבִקְשׁוּ | 'oto מִמֶּנּוּ | vaje'vaqeshu מִמֶּנּוּ
mimmennu לְעֵבֶר | la'avor מִגְּבוּלָם | miggevulam

TKIS Ja katso, koko kaupunki lähti Jeesusta vastaan, ja nähdessään Hänet he pyysivät, että Hän lähtisi heidän alueeltaan.

STLK Katso, koko kaupunki lähti tapaamaan Jeesusta ja kun he näkivät hänet, he kehottivat häntä poistumaan alueeltaan.

BIBLIA 1776 Ja katso, koko kaupunki meni ulos Jeesusta vastaan. Ja kuin he hänen näkivät, rukoilivat he häntä menemään pois heidän maansa ääristä.

9 Luku

1. **TR** καὶ | *kai* ja ἐμβὰς | *embas* astuttuaan εἰς | *eis* τὸ | *to* πλοῖον | *ploion* veneeseen διεπέρασε | *dieperase* Hän kulki yli καὶ | *kai* ja ἦλθεν | *ēlthen* tuli εἰς | *eis* τὴν | *tēn* ἰδίαν | *idian* omaan πόλιν | *polin* kaupunkiinsa

Delitzsch וַיֵּרֶד | vajje'red בְּאֵינִיָּה | bo'onija וַיַּעֲבֹר | vajja'avor וַיִּבְאֵ | vajjavo' לְ-
עִירֹו | 'el-'iro

TKIS Astuttuaan veneeseen Hän kulki yli järven ja tuli omaan kaupunkiinsa.

STLK Sitten hän astui veneeseen, meni jälleen toiselle rannalle ja tuli omaan kaupunkiinsa .

BIBLIA 1776 Ja hän astui haahteen, meni jälleen ylitse ja tuli omaan kaupunkiinsa.

2. **TR** καὶ | *kai* ja ἰδοῦ | *idou* katso προσέφερον | *proseferon* tuotiin luokse αὐτῷ | *autō* Hänen παραλυτικὸν | *paralytikon* halvaantunut ἐπὶ | *epi* κλίνης | *klinēs* vuoteella βεβλημένον· | *beblēmenon* makaava καὶ | *kai* ja ἰδὼν | *idōn* nähdessään ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus τὴν | *tēn* πίστιν | *pistin* uskonsa αὐτῶν | *autōn* heidän εἶπε | *eipe* sanoi Hän τῷ | *tō* παραλυτικῷ | *paralytikō* halvaantuneelle

θάρασει | *tharsei* ole turvallisella mielellä τέκνον· | *teknon* poikani ἀφέωνται | *afeōntai* on annettu anteeksi σοί | *soi* sinulle αἰ | *hai* ἁμαρτία | *hamartiai* syntisi σου | *sou* sinun

Delitzsch וְהִנֵּה | ve'hinneh הֵם | hem מְבִיאִים | mevi'im אֵלָיו | 'elaiiv אִישׁ | 'ish נֶחֱה | necheh אֲבָרִים | 'evarim וְהוּא | vehu' מְשֻׁכָּב | mushkav עַל־הַמֶּטֶה | 'al-hammitta וַיְהִי | vaje'hi כְּרֹאוֹת | kir'ot יִשׁוּעַ | JESHUA אֶת־אֲמוּנָתָם | 'et-'emunatam וַיֵּאמֶר | vajjo'mer אֶל־נֶחֱה | 'el-necheh הָאֲבָרִים | ha'evarim חֲזָק | chazaq בְּנֵי | beni נִסְלְחוּ־לָךְ | niselechu-lecha חַטָּאתֶיךָ | chatto'techa

TKIS Ja katso, Hänen luokseen tuotiin halvautunut mies, joka makasi vuoteella. Nähdessään heidän uskonsa Jeesus sanoi halvautuneelle: ”Poikani, ole turvallisella mielellä, syntisi ovat sinulle anteeksi annetut.”

STLK Katso, hänen luokseen tuotiin halvaantunut mies, joka makasi vuoteella. Kun Jeesus näki heidän uskonsa, hän sanoi halvaantuneelle: ”Poikani, ole turvallisella mielellä; sinun syntisi ovat sinulle anteeksiannetut.”

BIBLIA 1776 Ja katso, he toivat hänen eteensä halvatun, joka makasi vuoteella. Ja kuin Jesus näki heidän uskonsa, sanoi hän halvatulle: poikani, ole hyvässä turvassa, syntis annetaan anteeksi sinulle.

3. **TR** καὶ | *kai* ja ἰδοῦ | *idou* katso τινὲς | *tines* jotkut τῶν | *tōn* γραμματέων | *grammateōn* kirjanoppineista εἶπον | *eipon* sanoivat ἐν | *en* ἑαυτοῖς | *heautois* mielessään οὗτος | *houtos* tämä βλασφημεῖ | *blasfēmei* pilkkaa

Delitzsch וְהִנֵּה | ve'hinneh אֲנָשִׁים | 'anashim מִן־הַסּוֹפְרִים | min-has'soferim אָמְרוּ | 'ameru בְּלִבָּבָם | vilvavam מְגִדְדִים | megaddef הוּא | hu'

TKIS Ja katso, muutamat kirjanoppineista sanoivat mielessään: ”Tämä rienaa.”

STLK Katso, muutamat kirjanoppineista sanoivat mielessään: ”Tämä pilkkaa.”

BIBLIA 1776 Ja katso, muutamat kirjanoppineista sanoivat keskenänsä: tämä pilkkaa (Jumalaa).

4. **TR** καὶ | *kai* ja ἰδὼν | *idōn* nähtyä ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus τὰς | *tas* ἐνθυμήσεις | *enthymēseis* ajatukset αὐτῶν | *autōn* heidän εἶπεν | *eipen* sanoi ἰνατί | *hinati* miksi ὑμεῖς | *hymeis* te ἐνθυμεῖσθε | *enthymeisthe* ajattelette πονηρὰ |

ponēra pahaά έν | *en* ταίς | *tais* καρδίας | *kardiais* sydämässänne ύμων | *hymōn* teidän

Delitzsch וַיִּרְא | vajjar' וַיִּשׁוּעַ | JESHUA אֶת־מַחְשְׁבוֹתַי | 'et-mach'shevotam וַיִּאמַר | vajjo'mar לָמָּה | lamma תַּחֲשִׁבוּ | tachshevu רְעָה | ra'a בְּלִבְבְּכֶם | bilvavchem

TKIS Mutta Jeesus ymmärsi heidän ajatuksensa ja sanoi: ”Miksi ajattelette pahaά sydämässänne?

STLK Mutta Jeesus ymmärsi heidän ajatuksensa ja sanoi: "Miksi ajattelette pahaά sydämässänne?

BIBLIA 1776 Ja kuin Jesus näki heidän ajatuksensa, sanoi hän: miksi ajattelette pahaά sydämässänne?

5. **TR** τί | *ti* sillä kumpi γάρ | *gar* έστιν | *estin* on εύκοπώτερον | *eukopōteron* helpompaa ειπεῖν | *eipein* sanoa άφέωνται | *afeōntai* on annettu anteeksi σοι | *soi* sinulle αἰ | *hai* άμαρτία· | *hamartiai* synnit ἢ | *ē* vai ειπεῖν | *eipein* sanoa έγχειραι | *egeirai* nouse καὶ | *kai* ja περιπάτει | *peripatei* kävele

Delitzsch כִּי | ki מָה | ma הַנִּקְלָה | hannaqel הָאֱמֹר | he'amor נִסְלַחְתָּהּ | niselechu-lecha חַטֹּאתֶיךָ | chatto'techa אֶם־אָמַר | 'im-'amor קוּם | qum הִתְהַלֵּךְ | hithallech

TKIS Sillä kumpi on helpompaa, sanoako: Syntisi ovat sinulle anteeksi annetut vai sanoa: Nouse ja käy?

STLK Sillä kumpi on helpompaa sanoa: 'Syntisi ovat sinulle anteeksiannetut', vai sanoa: 'Nouse ja kävele'?

BIBLIA 1776 Sillä kumpi on keviämpi sanoa: synnit annetaan anteeksi sinulle, taikka sanoa: nouse ja käy?

6. **TR** ἵνα | *hina* mutta δέ | *de* ειδῆτε | *eidēte* tietääksenne ὅτι | *hoti* että έξουσίαν | *eksousian* valta έχει | *echei* on ὁ | *ho* υἱός | *hyios* Ροjalla τοῦ | *tou* ανθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen ἐπὶ | *epi* päällä τῆς | *tēs* γῆς | *gēs* maan άφιέναι | *afienai* antaa anteeksi άμαρτίας | *hamartias* synnit τότε | *tote* sitten λέγει | *legei* Hän sanoi τῷ | *tō* παραλυτικῷ | *paralytikō* halvaantuneelle έγερθεῖς | *egertheis* nouse ἄρον | *aron* οτα σου | *sou* sinun τὴν | *tēn* κλίνην | *klinēn* vuoteesi καὶ | *kai* ja ύπαγε | *hypage*

mene εἰς | *eis* τὸν | *ton* οἶκόν | *oikon* kotiisi σου | *sou* sinun

Delitzsch אַח | 'ach לְמַעַן | le'ma'an תִּדְעוּן | tede'un כִּי | ki בֶּן־הָאָדָם | Ben-ha'Adam יֵשׁ־לוֹ | jesh-lo הַשְּׁלֵטָן | hash'shaletan בְּאֶרֶץ | ba'aretz לִשְׁלֹחַ | lisloach חַטָּאִים | chata'im וַיִּצְוֶה | vajjo'mer אֶל־נְחֵחַ | 'el-necheh הָאֵבָרִים | ha'evarim קוּם | qum אֵשׁ | sa' אֶת־מִטְתְּךָ | 'et-mittatecha וְלֶךְ־לֶחָ | ve'lech-lecha אֶל־בֵּיתְךָ | 'el-beitecha

TKIS Mutta tietääksenne, että Ihmisen Pojalla on valta maan päällä antaa syntejä anteeksi” — sitten Hän sanoi halvautuneelle: ”Nouse, ota vuoteesi ja mene kotiisi.”

STLK Mutta tietääksenne, että Ihmisen Pojalla on valta maan päällä antaa synnit anteeksi, niin" – hän sanoi halvaantuneelle – "nouse, ota vuoteesi ja mene kotiisi."

BIBLIA 1776 Mutta että teidän pitää tietämän Ihmisen Pojalla olevan vallan maan päällä synnit anteeksi antaa, (niin sanoi hän halvatulle:) nouse ja ota vuotees, ja mene kotias.

7. *TR* καὶ | *kai* ja ἐγερθεὶς | *egertheis* hän nousi ἀπῆλθεν | *apēlthen* meni pois εἰς | *eis* τὸν | *ton* οἶκον | *oikon* kotiinsa αὐτοῦ | *autou*

Delitzsch וַיִּצְוֶה | vajjaqom וַיֵּלֶךְ | vajje'lech לְבֵיתוֹ | le'veito

TKIS Niin tämä nousi ja meni kotiinsa.

STLK Hän nousi ja lähti kotiinsa.

BIBLIA 1776 Ja hän nousi ja meni kotiansa.

8. *TR* ἰδόντες | *idontes* mutta nähdessään δὲ | *de* οἱ | *oi* sen ὄχλοι | *ochloi* kansanjoukot ἐθαύμασαν | *ethaumasan* hämmästelivät καὶ | *kai* ja ἐδόξασαν | *edoksasan* ylistivät τὸν | *ton* Θεὸν | *Theon* Jumalaa τὸν | *ton* joka δόντα | *donta* oli antanut ἐξουσίαν | *eksousian* vallan τοιαύτην | *toiautēn* sellaisen τοῖς | *tois* ἀνθρώποις | *anthrōpois* ihmiselle

Delitzsch וַהֲמוֹן | va'hamon הָעָם | ha'am כְּרִאוֹתָם | kir'otam זֹאת | zot הַשְּׁתוּמָמוֹ | hishtomemu וַיִּשְׁבַּחוּ | vaje'shabbechu אֶת־הָאֱלֹהִים | 'et-ha'ELOHIM אֲשֶׁר | 'asher נָתַן | natan שְׁלֵטָן | shaletan כֹּזֵה | kazeh לְבַנְיָ | livnei אָדָם | 'adam

TKIS Sen nähdessään kansanjoukot ihmettelivät ja ylistivät Jumalaa, joka oli antanut ihmisille sellaisen vallan.

STLK Mutta kun kansanjoukot sen näkivät, he ihmettelivät ja ylistivät Jumalaa, joka oli antanut sellaisen vallan ihmisille.

BIBLIA 1776 Ja kuin kansa sen näki, ihmettelivät he ja kunnioittivat Jumalaa, joka oli ihmisille antanut senkaltaisen vallan.

9. **TR** καὶ | *kai* ja παράγων | *paragōn* ohi kulkiessaan ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἐκεῖθεν | *ekeithen* sieltä εἶδεν | *eiden* näki ἄνθρωπον | *anthrōpon* miehen καθήμενον | *kathēmenon* istuvan ἐπὶ | *epi* τὸ | *to* τελώνιον | *telōnion* tulliasemalla Ματθαῖον | *Matthaion* Matteuksen λεγόμενον | *legomenon* nimeltään καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoι αὐτῷ | *autō* hänelle ἀκολούθει | *akolouthei* seuraa μοι | *moi* minua καὶ | *kai* ja ἀναστὰς | *anastas* hän nousi ἠκολούθησεν | *ēkolouthēsen* seuraten αὐτῷ | *autō* Häntä

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בַּעֲבֹר | ba'avor יֵשׁוּעַ | JESHUA מִשָּׁם | mish'sham וַיֵּצֵא | vajjar' אִישׁ | 'ish בְּיַת־הַמְּכָסִים | be'veit-hammeches וַיִּשְׁמָע | ushemo מַטְיָאֵ | Mattai וַיֵּצֵא | vajjo'mer אֵלָיו | 'elaiv לְכָה | le'cha אַחֲרָי | a'charai וַיִּקְרָא | vajjaqom וַיֵּלֶךְ | vajje'lech אַחֲרָיו | a'charaiv

TKIS Sieltä eteenpäin kulkiessaan Jeesus näki tulliasemalla istumassa miehen nimeltä Matteus ja sanoι hänelle: ”Seuraa minua.” Niin tämä nousi ja seurasi Häntä.

STLK Kulkiessaan siitä ohi Jeesus näki miehen, jonka nimi oli Matteus, istumassa tulliasemalla ja sanoι hänelle: ”Seuraa minua.” Noustuaan tämä seurasi häntä.

BIBLIA 1776 Ja kuin Jesus sieltä kävi ohitse, näki hän ihmisen istuvan tullihuoneessa, nimeltä Matteus, ja sanoι hänelle: seuraa minua. Niin hän nousi ja seurasi häntä.

10. **TR** καὶ | *kai* ja ἐγένετο | *egeneto* tapahtui αὐτοῦ | *autou* Hänen ἀνακειμένου | *anakeimenou* ollessa aterialla ἐν | *en* τῇ | *tē* hänen οἰκίᾳ | *oikia* kodissaan καὶ | *kai* ja ἰδοῦ | *idou* katso πολλοὶ | *polloi* monet τελῶναι | *telōnai* veronkantajat καὶ | *kai* ja ἁμαρτωλοὶ | *hamartōloi* syntiset ἐλθόντες | *elthontes* tulivat συνανέκειντο | *synanekeinto* olivat yhdessä aterialla τῷ | *tō* kanssa Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesuksen καὶ | *kai* ja τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais* opetuslastensa αὐτοῦ | *autou* Hänen

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּהַסְבּוֹ | baha'sibbo בְּבֵיתוֹ | be'veito וַהֲנִיחַ | ve'hinneh מוֹכְסִים | mochesim וַחֲטָאִים | vechatta'im רַבִּים | rabbim בְּאוֹ | ba'u וַיִּסְבּוּ | vajjasebbu עַם־יִשׁוּעַ | 'im-JESHUA וַתִּלְמְדוּ | ve'talmidaiv

TKIS Hänen aterioidessaan Matteuksen kotona, katso, monta veronkantajaa ja syntistä tuli ja aterioi Jeesuksen ja Hänen opetuslastensa kanssa.

STLK Hänen aterioidessaan tämän kodissa tapahtui, katso, että tuli monta publikaania ja syntistä, ja he aterioivat Jeesuksen ja hänen opetuslastensa kanssa.

BIBLIA 1776 Ja tapahtui, kuin hän atrioitsi huoneessa, katso, niin tuli monta Publikania ja syntistä, ja atrioitsivat Jesuksen ja hänen opetuslastensa kanssa.

11. **TR** καὶ | *kai* ja ἰδόντες | *idontes* nähdessään οἱ | *oi* sen φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset εἶπον | *eipon* sanoivat τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais* opetuslapsille αὐτοῦ | *autou* Hänen διατί | *diati* miksi μετὰ | *meta* kanssa τῶν | *tōn* τελωνῶν | *telōnōn* tullimiesten καὶ | *kai* ja ἀμαρτωλῶν | *hamartōlōn* syntisten ἐσθίει | *esthie* syö ὁ | *ho* διδάσκαλος | *didaskalos* Opettajanne ὑμῶν | *hymōn* teidän

Delitzsch וַיִּרְאוּ | vajjir'u הַפְּרוּשִׁים | hap'rushim וַיֵּאמְרוּ | vajjo'meru אֶל־תַּלְמִידָיו | 'el-talmidaiv מַדְדוּא' | maddua' עַם־הַמּוֹכְסִים | 'im-hammochesim וַחֲטָאִים | ve'hachatta'im אֶחָד | 'ochel רַבָּךְ | rabbechem

TKIS Sen nähdessään fariseukset sanoivat Hänen opetuslapsilleen: ”Miksi opettajanne syö veronkantajain ja syntisten kanssa?”

STLK Kun fariseukset näkivät sen, he sanoivat hänen opetuslapsilleen: "Miksi opettajanne syö publikaanien ja syntisten kanssa?"

BIBLIA 1776 Ja kuin Pharisealaiset sen näkivät, sanoivat he hänen opetuslapsillensa: miksi teidän Mestarinne syö Publikanien ja syntisten kanssa?

12. **TR** ὁ | *ho* mutta sen δὲ | *de* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἀκούσας | *akousas* kuullessaan εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille οὐ | *ou* ei χρείαν | *chreian* tarve ἔχουσιν | *echousin* ole οἱ | *oi* ἰσχύοντες | *ischyontes* terveillä ἰατροῦ | *iatrou* parantajaa ἀλλ' | *all* vaan οἱ | *oi* κακῶς | *kakōs* sairaina ἔχοντες | *echontes* olevilla

Delitzsch וַיִּשְׁמַע | vajjishma' תֹּזֹת | zot יִשׁוּעַ | JESHUA וַיֵּאמְרָם | vajjo'mer אֲלֵיהֶם | 'aleihem הַחֲזָאִים | hachazaqim אֵינָם | 'einam צְרִיכִים | tzerichim לְרֹפֵא | le'rofe'

כִּי | ki אִם־חַחֲלִים | 'im-ha'cholim

TKIS Mutta kun Jeesus sen kuuli, Hän sanoi heille: ”Eivät terveet tarvitse parantajaa vaan sairaat.

STLK Mutta kun Jeesus sen kuuli, hän sanoi: ”Terveet eivät tarvitse parantajaa, vaan sairaat.

BIBLIA 1776 Mutta kuin Jesus sen kuuli, sanoi hän heille: ei terve tarvitse parantajaa, vaan sairaat.

13. **TR** πορευθέντες | *poreuthentes* mutta menkää δὲ | *de* μάθετε | *mathete* oppikaa τί | *ti* mitä ἐστὶν | *estin* on ἔλεον | *eleon* laupeutta θέλω | *thelō* tahdon καὶ | *kai* οὐ | *ou* enkä θυσίαν· | *thysian* uhria οὐ | *ou* sillä ἐν γὰρ | *gar* ἦλθον | *ēlthon* tullut καλέσαι | *kalesai* kutsumaan δικαίους | *dikaious* vanhurskaita ἀλλ' | *all* vaan ἁμαρτωλοὺς | *hamartōlous* syntisiä εἰς | *eis* μετάνοιαν | *metanoian* mielenmuutokseen

Delitzsch וְאַתֶּם | ve'attem וְאֶצְרֶךָ | tze'u וְלִמְדוּ | velimdu מָה | ma הֲוֵא | hu' דַּוָּק | chesed חֲפִצְתִּי | chafatzti וְלֹא | velo' חֲבַי | zavach כִּי | ki לֹא־בִּיאְתִּי | lo'-va'ti לִקְרוֹ | liqro' אֶת־הַצְּדִיקִים | 'et-hatz'tzadiqim כִּי | ki אִם־חַחֲטִי־חַחֲלִים | 'im-'et-hachatta'im לִתְשׁוּבָה | litshuva

TKIS Mutta menkää ja oppikaa mitä merkitsee: ”Laupeutta minä haluan enkä uhria.”Sillä minä en ole tullut kutsumaan vanhurskaita vaan syntisiä (mielenmuutokseen).”

STLK Mutta menkää ja oppikaa, mitä tämä on: 'Laupeutta minä tahdon enkä uhria.' Sillä en ole tullut kutsumaan vanhurskaita, vaan syntisiä."

BIBLIA 1776 Mutta menkää ja oppikaat, mikä se on: laupiutta minä tahdon, enkä uhria; sillä en minä tullut vanhurskaita kutsumaan, vaan syntisiä parannukseen.

14. **TR** τότε | *tote* silloin προσέρχονται | *proserchontai* tulivat luokse αὐτῷ | *autō* Hänen οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset Ἰωάννου | *Iōannou* Johanneksen λέγοντες | *legontes* sanoen διατί | *diati* miksi ἡμεῖς | *hēmeis* me καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset νηστεύομεν | *nēsteuomen* paastoamme πολλά | *polla* paljon οἱ | *hoi* δὲ | *de* mutta μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapsesi σου | *sou* sinun οὐ | *ou* eivät νηστεύουσι | *nēsteuousi* paastoa

Delitzsch וַיִּגְשׁוּ | vajjiggeshu | אֲלֵי | 'elaiiv | תַּלְמִידֵי | talmidei | יוֹחָנָן | Jochanan
וַיֹּאמְרוּ | vajjo'meru | מְדוּעַ | maddua' | אֲנַחְנוּ | 'anachnu | וְהַפְּרִישִׁים | ve'hap'rushim
צָמִים | tzamim | הַרְבֵּה | harbeh | וְתַלְמִידֵיךָ | vetalmidecha | אֵינָם | 'einam | צָמִים |
tzamim

TKIS Silloin Johanneksen opetuslapset tulivat Hänen luokseen ja sanoivat: ”Miksi me ja fariseukset paastoamme paljon, mutta sinun opetuslapsesi eivät paastoa?”

STLK Silloin Johanneksen opetuslapset tulivat hänen luokseen ja sanoivat: "Miksi me ja fariseukset paastoamme paljon, mutta sinun opetuslapsesi eivät paastoa?"

BIBLIA 1776 Silloin tulivat Johanneksen opetuslapset hänen tykönsä, ja sanoivat: minkätähden me ja Pharisealaiset niin paljo paastoomme, mutta ei sinun opetuslapses paastoo?

15. **TR** καὶ | *kai* niin εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille ὁ | *ho* Ἰησοῦς |
Iēsous Jeesus μὴ | *mē* eivät δύνανται | *dynantai* voi οἱ | *oi* υἱοὶ | *hyioi* lapset τοῦ |
tou συμφῶνος | *nymfōnos* häähuoneen πενθεῖν | *penthein* murehtia ἐφ’ | *ef* niin
ὅσον | *hoson* kauan kuin μετ’ | *met* kanssa αὐτῶν | *autōn* heidän ἐστὶν | *estin* on ὁ
| *ho* συμφίος | *nymfios* sulhanen ἐλεύσονται | *eleusontai* mutta tulevat δὲ | *de*
ἡμέραι | *hēmerai* päivät ὅταν | *hotan* jolloin ἀπαρθῆ | *aparthē* otetaan ἀπ’ | *ap*
pois αὐτῶν | *autōn* heiltä ὁ | *ho* συμφίος | *nymfios* sulhanen καὶ | *kai* ja τότε | *tote*
silloin νηστεύσουσιν | *nēsteusousin* he paastoavat

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer | אֲלֵיהֶם | 'aleihem | יֵשׁוּעַ | JESHUA | אֵיךְ | 'eich | יוֹכְלֵוּ |
juchelu | בְּנֵי | benei | הַחֻפָּה | hachuppa | לְהִתְאַבֵּל | le'hit'abbel | בְּעוֹד | be'od | הַחֻתָּן |
hechatan | עַמְמָהָם | 'immahem | הֵנָּה | hinneh | יָמִים | jamim | בָּאִים | ba'im | וְלִקְחָה |
veluqqach | מֵאִתָּם | me'ittam | הַחֻתָּן | hechatan | וְאֵז | ve'az | יַצְטוּמוּ | jatzumu

TKIS Jeesus sanoi heille: ”Eivät kai häävieraat voi surra niin kauan kuin ylkä on heidän kanssaan? Mutta päivät tulevat, jolloin ylkä otetaan heiltä pois, ja silloin he paastoavat.

STLK Niin Jeesus sanoi heille: "Eiväthän häävieraat voi surra, niin kauan kuin ylkä on heidän kanssaan? Mutta päivät tulevat, jolloin ylkä otetaan heiltä pois, ja silloin he paastoavat.

BIBLIA 1776 Niin Jesus sanoi heille: taitaako hääjoukko niinkauvan murehtia, kuin ylkä on heidän kanssansa? mutta päivät tulevat, että ylkä otetaan heiltä pois, ja

silloin heidän pitää paastooman.

16. *TR* οὐδεις | *oudeis* ja ei kukaan δὲ | *de* ἐπιβάλλει | *epiballei* laita ἐπίβλημα | *epiblēma* paikkaa ῥάκους | *rakous* kankaanpalasta ἀγνάφου | *agnafou* uudesta ἐπι | *epi* ἱματίῳ | *himatiō* vaatteeseen παλαιῷ | *palaiō* vanhaan αἶρει | *airei* sillä repeytyy γὰρ | *gar* τὸ | *to* πλήρωμα | *plērōma* täytetilkku αὐτοῦ | *autou* sellainen ἀπὸ | *apo* pois τοῦ | *tou* ἱματίου | *himatiou* vaatteesta καὶ | *kai* ja χειρὸν | *cheiron* pahemmaksi σχίσμα | *schisma* repeämä γίνεται | *ginetai* tulee

Delitzsch אֵין | 'ein שְׁמִימִים | samim אֵלַי | telai שְׂדֵה | chadash הַלְּמַשְׁמָשׁ | 'al-simla בְּלֵא | vala כִּי | ki יִנְתֵּן | jinnateq אֵלַי | hattelai הַלְּמַשְׁמָשׁ | min-hassimla וְתָרַע | veteroa' הַקְּרִיעָה | haqqeri'a

TKIS Ei kukaan pane vanuttamattomasta kankaasta paikkaa vanhaan vaatteeseen, sillä sen täytetilkku repii vaatetta ja reikä tulee pahemmaksi.

STLK Ei kukaan pane vanuttamattomasta kankaasta paikkaa vanhaan viittaan, sillä sellainen täytetilkku repii palan viitasta, ja reikä tulee pahemmaksi.

BIBLIA 1776 Mutta ei kenkään paikkaa vanhaa vaatetta uuden veran tilalla; sillä paikka repee pois vaatteesta, ja läpi tulee pahemmaksi.

17. *TR* οὐδὲ | *oude* eikä βάλλουσιν | *ballousin* lasketa οἶνον | *oinon* viiniä νέον | *neon* nuorta εἰς | *eis* ἄσκους | *askous* leileihin παλαιούς· | *palaious* vanhoihin εἰ δὲ μήγε | *ei de mēge* muutoin ῥήγνυνται | *rēgnyntai* halkeavat οἱ | *oi* ἄσκοί | *askoi* leilit καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* οἶνος | *oinos* viini ἐκχεῖται | *ekcheitai* vuotaa pois καὶ | *kai* ja ἄσκοί | *askoi* leilit ἀπολοῦνται | *apolountai* turmeltuvat ἀλλὰ | *alla* vaan βάλλουσιν | *ballousin* lasketaan οἶνον | *oinon* viini νέον | *neon* uusi εἰς | *eis* ἄσκους | *askous* leileihin καινούς | *kainous* uusiin καὶ | *kai* ja ἀμφότερα | *amfotera* molemmat συντηροῦνται | *syntērountai* säilyvät

Delitzsch אֵין | ve'ein נוֹתְנִים | notenim יֵין | jain שְׂדֵה | chadash בְּנֵאדוֹת | beno'dot בְּלֵים | balim פֶּן־יִבְקַעוּ | pen-jibbaqe'u הַנֵּאדוֹת | hanno'dot וְהֵיִן | ve'hajjain יִשְׁפֵּךְ | ish'shafaech וְהַנֵּאדוֹת | ve'hanno'dot יֵאבְדוּ | jo'vedu אַבְל | 'aval נוֹתְנִים | notenim אֶת־הֵיִן | 'et-hajjain שְׂדֵה | hechadash בְּנֵאדוֹת | beno'dot שְׂדֵה | chadashim וְשִׁנְיָהֶם | usheneihem יִחַדָּו | jachdav יִשְׁשָׁמְרוּ | ish'shameru

TKIS Eikä uutta viiniä lasketa vanhoihin nahkaleileihin. Muuten leilit pakahtuvat ja

viini vuotaa pois ja leilit turmeltuvat. Vaan uusi viini lasketaan uusiin leileihin, ja molemmat säilyvät.”

STLK Eikä nuorta viiniä lasketa vanhoihin leileihin. Muuten leilit halkeavat, ja viini vuotaa pois, ja leilit turmeltuvat. Nuori viini sitä vastoin lasketaan uusiin leileihin, ja [silloin] molemmat säilyvät.”

BIBLIA 1776 Ei myös pane kenkään nuorta viinaa vanhoihin leileihin; muutoin leilit pakahtuvat, ja viina vuotaa pois, ja leilit turmellaan; vaan nuorta viinaa lasketaan uusiin leileihin, ja niin he molemmat tähdellä ovat.

18. **TR** ταῦτα | *tauta* näitä αὐτοῦ | *autou* Hänen λαλοῦντος | *lalountos* puhuessa αὐτοῖς | *autois* heille ἰδοῦ | *idou* katso ἄρχων | *archōn* päämies εἷς | *heis* eräs ἐλθὼν | *elthōn* tuli προσεύκει | *prosekynei* kumartui eteensä αὐτῷ | *autō* Hänen λέγων | *legōn* sanoen ὅτι | *hoti* että ἢ | *hē* θυγάτηρ | *thygatēr* tytär μου | *mou* minun ἄρτι | *arti* juuri ἐτελεύτησεν· | *eteleutēsen* kuoli ἀλλὰ | *alla* vaan ἐλθὼν | *elthōn* tule ἐπίθες | *epithes* pane τὴν | *tēn* χεῖρά | *cheira* kätesi σου | *sou* sinun ἐπ’ | *ep* päälle αὐτῆν | *autēn* hänen καὶ | *kai* ja ζήσεται | *dzēsetai* hän virkoaa eloon

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi הוּא | hu' מְדַבֵּר | me'daber אֶלְיָהֶם | 'aleihem אֶת־אֵלֶיָּהֶם | 'et-'elleh וַיֵּהָיֶה | ve'hinneh אַחַד | 'achad הַשָּׂרִים | hassarim בָּא | ba' וַיִּשְׁתַּחֲוֶה־לוֹ | vajjishtachu-lo וַיֵּימָר | vajjo'mar עַתָּה | 'atta הַזֶּה | zeh מֵתָה | meta בְּתִי | bitti בְּאֵן | bo'-na' וַיִּשֶׁם | vesim אֶת־יָדְךָ | 'et-jadecha עַלְיָה | 'aleha וַתִּתְקַח | vetichjeh

TKIS Hänen tätä heille puhuessaan, katso, muuan päämies tuli ja kumartui maahan Hänen eteensä ja sanoi: ”Tyttäreni kuoli juuri, mutta tule ja pane kätesi hänen päälleen, niin hän virkoaa eloon.”

STLK Kun hän tätä heille puhui, katso, eräs [synagogan] esimies tuli ja kumartui maahan hänen eteensä ja sanoi: ”Tyttäreni kuoli juuri äsken, mutta tule ja pane kätesi hänen päälleen, niin hän virkoaa.”

BIBLIA 1776 Kuin hän nämät heille puhunut oli, katso, niin päämies tuli ja kumarsi häntä, sanoen: nyt on minun tyttäreni kuolemallansa; mutta tule ja pane kätes hänen päällensä, niin hän virkoaa.

19. **TR** καὶ | *kai* ja ἐγερθεὶς | *egertheis* nousi ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἠκολούθησεν | *ēkolouthēsen* seurasi αὐτῷ | *autō* häntä καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapsensa αὐτοῦ | *autou* Hänen

Delitzsch וַיִּקָּם | vajjaqom יָשׁוּב | JESHUA וַיֵּלֶךְ | vajje'lech אַחַרָיו | a'charaiv
| hu' וְתַלְמִידָיו | ve'talmidaiv

TKIS Niin Jeesus nousi ja seurasi häntä opetuslapsineen.

STLK Jeesus nousi ja seurasi häntä opetuslapsineen.

BIBLIA 1776 Niin Jesus nousi ja seurasi häntä, ja hänen opetuslapsensa.

20. *TR* καὶ | *kai* ja ἰδοῦ | *idou* katso γυνὴ | *gynē* nainen αἰμορροοῦσα |
haimorroousa joka oli sairastanut verenvuotoa δώδεκα | *dōdeka* kaksitoista ἔτη |
etē vuotta προσελθοῦσα | *proselthousa* tuli luokse ὀπισθεν | *opisthen* takaa ἤψατο
| *hēpsato* kosketti τοῦ | *tou* κρασπέδου | *kraspedou* tupsua τοῦ | *tou* ἱματίου |
himatiou viittansa αὐτοῦ | *autou* Hänen

Delitzsch וְהִנֵּה | ve'hinneh אִשָּׁה | 'ish'sha זָבַת | zavat דָּם | dam שֶׁתֵּימָן | sheteim
מְעִפָּה | 'esreh שָׁנָה | shana נִגְגֶשֶׁת | niggesha מְאַחֲרָיו | mea'charaiv וַתִּגַּע | vatigga'
בְּכַנְף | bichnaf בְּגָדוֹ | bigdo

TKIS Katso, nainen, joka kaksitoista vuotta oli sairastanut verenvuotoa, lähestyi takaa ja kosketti Hänen vaippansa tupsua.

STLK Katso, nainen, joka oli sairastanut verenvuotoa kaksitoista vuotta, tuli takaapäin ja kosketti hänen viittansa tupsua.

BIBLIA 1776 Ja katso, vaimo, joka oli kaksitoistakymmentä ajastaikaa punaista tautia sairastanut, kävi takana, ja tarttui hänen vaatteensa liepeeseen;

21. *TR* ἔλεγε | *elege* sillä sanoi γὰρ | *gar* ἐν | *en* ἑαυτῇ | *heautē* mielessään ἐὰν |
ean jos μόνον | *monon* vain ἅψωμαι | *hapsōmai* saan koskettaa τοῦ | *tou* ἱματίου |
himatiou viittaansa αὐτοῦ | *autou* Hänen σωθήσομαι | *sōthēsomai* tulen terveeksi

Delitzsch כִּי | ki אָמַרָה | 'amera בְּלִבִּי | belibah אַחַר | 'ach אַחֲרָיִם | 'im-'egga'
בְּבִגְדוֹ | bevigdo אֶשְׁמָשׁ | 'ivuashea'

TKIS Sillä hän sanoi mielessään: ”Jos vain kosketan Hänen vaippansa, tulen terveeksi.”

STLK Sillä hän sanoi itsekseen: "Jos vain saan koskettaa hänen viittaansa, tulen terveeksi."

BIBLIA 1776 Sillä hän oli itsellensä sanonut; jos minä ainoastaan rupeen hänen vaatteesensa, niin minä tulen terveeksi.

22. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἐπιστραφεὶς | *epistrafeis* kääntyi καὶ | *kai* ja ἰδὼν | *idōn* nähtyään αὐτὴν | *autēn* hänet εἶπε | *eipe* sanoi Θάρσει | *tharsei* ole rauhassa θύγατερ· | *thygater* tyttäreni ἢ | *hē* πίστις | *pistis* uskosi σου | *sou* sinun σέσωκέ | *sesōke* on pelastanut σε | *se* sinut καὶ | *kai* ja ἐσώθη | *esōthē* parani ἢ | *hē* γυνὴ | *gynē* nainen ἀπὸ | *apo* τῆς | *tēs* ὥρας | *hōras* hetkellä ἐκείνης | *ekēinēs* sillä

Delitzsch וַיִּפֶּן | vajjifen יְשׁוּעַ | JESHUA וַיֵּאָמֵר | vajjar' אֹתָהּ | 'otah וַיֵּאָמֵר | vajjo'mar חִזְקִי | chizqi בְּתִי | bitti אֱמוּנָתְךָ | 'emunatech הוֹשִׁיעַ | hoshi'a לְךָ | lach וַתִּשָּׂא | vativuasha' הָאִשָּׁה | ha'ish'sha מִן־הַשָּׂעָה | min-hash'sha'a הַהִיא | hahi'

TKIS Jeesus kääntyi ja nähdessään hänet sanoi: ”Tyttäreni, ole turvallisella mielellä; uskosi on sinut pelastanut.” Ja sillä hetkellä nainen parani.

STLK Jeesus kääntyi, näki hänet ja sanoi: ”Tyttäreni, ole turvallisesti mielin; uskosi on tehnyt sinut terveeksi.” Sillä hetkellä nainen tuli terveeksi.

BIBLIA 1776 Niin Jesus käänsi itsensä, näki hänen ja sanoi: ole hyvässä turvassa, tyttäreni! sinun uskos on sinun terveeksi tehnyt. Ja vaimo tuli sillä hetkellä terveeksi.

23. **TR** καὶ | *kai* ja ἐλθὼν | *elthōn* tullessaan ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἰς | *eis* τὴν | *tēn* οἰκίαν | *oikian* taloon τοῦ | *tou* ἀρχοντος | *archontos* päämiehen καὶ | *kai* ja ἰδὼν | *idōn* nähtyään τοὺς | *tous* αὐλητὰς | *aulētas* huilunsoittajat καὶ | *kai* ja τὸν | *ton* ὄχλον | *ochlon* väkijoukon θορυβοῦμενον | *thoryboumenon* hälisevän

Delitzsch וַיָּבֹא | vajjavo' יְשׁוּעַ | JESHUA אֶל־בֵּית | 'el-beit הַשָּׂר | hassar וַיֵּאָמֵר | vajjar' אֶת | 'et הַמְחַלְלִים | ham'challim בַּחֲלִילִים | bachalilim וְאֶת־הָעַם | ve'et-ha'am הַהוֹמֵה | hahomeh וַיֵּאָמֵר | vajjo'mar

TKIS Tullessaan päämiehen talolle ja nähdessään huilunsoittajat ja hälisevän väkijoukon,

STLK Kun Jeesus tuli esimiehen taloon ja näki huilunsoittajat ja hälisevän väkijoukon,

BIBLIA 1776 Ja kuin Jesus tuli päämiehen huoneeseen, ja näki pillein soittajat ja kansan hymisevän,

24. **TR** λέγει | *legei* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille ἀναχωρεῖτε· | *anachōreite* menkää pois οὐ | *ou* sillä ei γὰρ | *gar* ἀπέθανε | *apethane* ole kuollut τὸ | *to* κοράσιον | *korasion* tyttönen ἀλλὰ | *alla* vaan καθεύδει | *katheudei* nukkuu καὶ | *kai* ja κατεγέλων | *kategelōn* he nauroivat αὐτοῦ | *autou* Hänelle

Delitzsch סורו | suru מִפֹּה | mippoh כִּי | ki לֹא | lo' מֵהָיָה | meta הֲיָלְדָהּ | hajjalda אַח | 'ach הַיָּשֵׁנָה | jeshena הִיא | hi' וַיִּשְׂחָקוּ | vajjischaqu לוֹ | lo

TKIS Jeesus sanoi heille: ”Menkää pois, sillä tyttö ei ole kuollut, vaan nukkuu.” Niin he nauroivat Hänelle.

STLK hän sanoi: "Menkää pois, sillä tyttö ei ole kuollut, vaan nukkuu." Mutta he nauroivat hänelle.

BIBLIA 1776 Sanoi hän heille: menkää pois; sillä ei piika ole kuollut, vaan hän makaa. Ja he nauroivat häntä.

25. **TR** ὅτε | *hote* mutta kun δὲ | *de* ἐξεβλήθη | *ekseblēthē* oli ajettu ulos ὁ | *ho* ὄχλος | *ochlos* väkijoukko εἰσελθὼν | *eiselthōn* Hän meni sisälle ἐκράτησε | *ekratēse* tarttui τῆς | *tēs* χειρὸς | *cheiros* kädestä αὐτῆς | *autēs* häntä καὶ | *kai* ja ἠγέρθη | *ēgerthē* nousi τὸ | *to* κοράσιον | *korasion* tyttönen

Delitzsch וַיָּהִי | vaje'hi וַיִּשְׂחָקוּ | a'charei וַיִּגְּשׁוּ | gorash הָעָם | ha'am וַיִּבְּאוּ | vajjavo' הַבְּיָתָה | habajeta וַיִּבְּאוּ | vajjo'chez בְּיָדָהּ | bejadah וַיִּשְׂחָקוּ | vataqom הַנְּעֻמָּה | hanna'ara

TKIS Mutta kun väkijoukko oli ajettu ulos, Hän meni sisälle ja tarttui hänen käteensä. Ja tyttö nousi.

STLK Kun väkijoukko oli ajettu ulos, hän meni sisälle ja tarttui hänen käteensä; ja tyttö nousi.

BIBLIA 1776 Mutta kuin kansa oli ajettu ulos, meni hän sisälle ja tarttui hänen käteensä, ja piika nousi.

26. **TR** καὶ | *kai* ja ἐξῆλθεν | *eksēlthen* levisi ἡ | *hē* φήμη | *fēmē* sanoma αὕτη |

hautē tästä εις | *eis* ὅλην | *holēn* koko τὴν | *tēn* γῆν | *gēn* maahan ἐκείνην | *ekeinēn* siihen

Delitzsch וַתֵּצֵא | va'tetze' הַשְׁמֵעָה | hash'shemu'a תָּאָה | hazzot כָּל־הָאָרֶץ | bechol-ha'aretz אֵינָהּ | hahi'

TKIS Ja sanoma tästä levisi koko siihen maahan.

STLK Sanoma tästä levisi koko sille seudulle.

BIBLIA 1776 Ja sen sanoma kuului kaikkeen siihen maahan.

27. *TR* καὶ | *kai* ja παράγοντι | *paragonti* poistuessaan ἐκείθεν | *ekeithen* sieltä τῷ | *tō* Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesus ἠκολούθησαν | *ēkolouthēsan* seurasi αὐτῷ | *autō* Häntä δύο | *dyo* kaksi τυφλοὶ | *tyfloi* sokeaa κράζοντες | *kradzontes* huutaen καὶ | *kai* ja λέγοντες | *legontes* sanoen ἐλέησον | *eleēson* armahda ἡμᾶς | *hēmas* meitä υἱὲ | *hyie* poika Δαβὶδ | *David* Daavidin

Delitzsch וַיֵּבֶר | vajja'avor יִשׁוּעַ | JESHUA מִשָּׁם | mish'sham וַיֵּלְכוּ | vajje'lechu אַחֲרָיו | a'charaiv שְׁנַיִם | shenei אַנְשִׁים | 'anashim אִיִּרִים | 'ivrim וְהֵמָּה | vehemma צִעֲקִים | tzo'aqim וְאֹמְרִים | ve'omerim חַנְּנֻהוּ | channenu בֶּן־דָּוִד | ben-David

TKIS Kun Jeesus kulki sieltä, Häntä seurasi kaksi sokeaa huutaen ja sanoen: ”Daavidin poika, armahda meitä!”

STLK Kun Jeesus kulki sieltä, häntä seurasi kaksi sokeaa huutaen ja sanoen: "Daavidin poika, armahda meitä."

BIBLIA 1776 Ja kuin Jesus sieltä läksi, seurasi häntä kaksi sokiaa, huutain ja sanoen: Davidin poika, armahda meitä.

28. *TR* ἐλθόντι | *elthonti* ja mentyään δὲ | *de* εις | *eis* τὴν | *tēn* οἰκίαν | *oikian* taloon προσῆλθον | *prosēlthon* tulivat luokse αὐτῷ | *autō* Hänen οἱ | *oi* ne τυφλοὶ | *tyfloi* sokeat καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoι αὐτοῖς | *autois* heille ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus πιστεύετε | *pisteuete* uskotteko ὅτι | *hoti* että δύναμαι | *dynamai* voin τοῦτο | *touto* tämän ποιῆσαι | *poiēsai* tehdä λέγουσιν | *legousin* he sanoivat αὐτῷ | *autō* Hänelle ναί | *nai* kyllä Κύριε | *Kyrie* Herra

Delitzsch וַיֵּבֶר | uchevo'o הַבִּיטָה | habajeta נִגְשֵׁהוּ | niggeshu אֵלָיו | 'elaiv הַעֲרִים

| ha'ivrim וַיֵּאמְרוּ | vajjo'mer אֲלֵיהֶם | 'aleihem יִשׁוּעַ | JESHUA הַמְּאֲמִינִים |
hama'aminim אֲתֶם | 'attem כִּי | ki לֹא־לֵא | jesh-le'el יְדִי | jadi לְעֵשׂוֹת | la'asot
תֵּאֵז | zot וַיֵּאמְרוּ | vajjo'meru אֵלָיו | 'elaiv בֵּן | ken אֲדֹנָיִנוּ | 'ADONEINU

TKIS Hänen mentyään sokeat tulivat Hänen luokseen, ja Jeesus sanoi heille:
”Uskotteko, että voin tehdä sen?” He sanoivat Hänelle: ”Uskomme, Herra.”

STLK Hänen mentyään taloon sokeat tulivat hänen luokseen, ja Jeesus sanoi heille:
"Uskotteko, että voin sen tehdä?" He sanoivat hänelle: "Uskomme, Herra."

BIBLIA 1776 Ja kuin hän tuli huoneeseen, tulivat sokiat hänen tykönsä, ja Jesus sanoi heille: uskotteko minun sen voivan teille tehdä? He sanoivat hänelle: Herra, me uskomme.

29. **TR** τότε | *tote* silloin ἤψατο | *hēpsato* Hän kosketti τῶν | *tōn* ὀφθαλμῶν |
ofthalmōn silmiä αὐτῶν | *autōn* heidän λέγων | *legōn* sanoen κατὰ | *kata* mukaan
τὴν | *tēn* πίστιν | *pistin* uskonne ὑμῶν | *hymōn* teidän γενηθήτω | *genēthētō*
tapahtukoon ὑμῖν | *hymin* teille

Delitzsch וַיִּגַּע | vajjigga' בְּעֵינֵיהֶם | be'eineihem וַיֵּאמַר | vajjo'mar הֲשִׁעַ | je'aseh
לְךָ | la'chem כְּאֵמוּנַתְּךָ | ke'emunatchem

TKIS Silloin Hän kosketti heidän silmiään ja sanoi: ”Tapahtukoon teille uskonne mukaan.”

STLK Silloin hän kosketti heidän silmiään ja sanoi: "Tapahtukoon teille uskonne mukaan."

BIBLIA 1776 Niin hän rupesi heidän silmiinsä, sanoen: tapahtukoon teille uskonne jälkeen.

30. **TR** καὶ | *kai* ja ἀνεώχθησαν | *aneōchthēsan* avautuivat αὐτῶν | *autōn* heidän οἱ
| *oi* ὀφθαλμοί· | *ofthalmoi* silmät καὶ | *kai* ja ἐνεβριμήσατο | *enebrimēsato* vaati
αὐτοῖς | *autois* heitä ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus λέγων | *legōn* sanoen ὁρᾶτε |
horate katsokaa μηδεὶς | *mēdeis* ettei kukaan γινωσκέτω | *ginōsketō* saa tietää tästä

Delitzsch וַתִּפְקַחְנָה | vatipaqach'na עֵינֵיהֶם | 'eineihem בְּעֵינֵי אֲרָם | vajjig'ar-bam
יִשׁוּעַ | JESHUA וַיֵּאמַר | vajjo'mar רְאוּ | re'u פֶּן־יִבְוָדוּ | pen-jivuada' לְיִשׁ | le'ish

TKIS Niin heidän silmänsä aukenivat. Ja Jeesus puhutteli heitä ankarasti ja sanoi: ”Katsokaa, ettei kukaan saa tätä tietää.”

STLK Heidän silmänsä aukenivat, ja Jeesus varoitti heitä vakavasti sanoen: "Katsokaa, ettei kukaan saa tästä tietää."

BIBLIA 1776 Ja heidän silmänsä aukenivat. Niin Jesus haastoi heitä, sanoen: katsokaat, ettei kenkään saa tätä tietää.

31. **TR** oi | *hoi* δὲ | *de* mutta ἐξελθόντες | *ekselthontes* he menivät διεφήμεσαν | *diefēmisan* levittivät sanomaa αὐτὸν | *auton* Hänestä ἐν | *en* ὅλη | *holē* koko τῆ | *tē* γῆ | *gē* maassa ἐκείνῃ | *ekeinē* siinä

Delitzsch הַמָּה | vehemma בְּצַדֵּי | betze'tam וַיְחַשְׁמוּ | hishmi'u וַיַּשְׁמִימוּ | 'et-shame'o בְּכָל־הָאֶרֶץ | bechol-ha'aretz הָיָה | hahi'

TKIS Mutta mentyään pois he levittivät sanomaa Hänestä koko siinä maassa.

STLK Mutta he menivät pois ja levittivät hänen mainettaan koko sille seudulle.

BIBLIA 1776 Vaan kuin he menivät pois, niin he julistivat hänen sanomansa kaikessa siinä maassa.

32. **TR** αὐτῶν | *autōn* mutta heidän δὲ | *de* ἐξερχομένων | *ekserchomenōn* mentyä ulos ἰδοὺ | *idou* katso προσήνεγκαν | *prosēnegkan* tuotiin luokse αὐτῷ | *autō* Hänen ἄνθρωπον | *anthrōpon* mies κωφὸν | *kōfon* mykkä δαιμονιζόμενον· | *daimonidzomenon* riivattu

Delitzsch הַמָּה | hemma וַיֵּצֵא | jatza'u וַיְהִי | ve'hinneh וַיְהִי | hevi'u וַיֵּלֶךְ | 'elaiv וַיֵּלֶךְ | 'ish וַיֵּלֶךְ | 'illem וַיֵּלֶךְ | 'achuz וַיֵּלֶךְ | shed

TKIS Näitten mentyä, katso, Hänen luokseen tuotiin mykkä mies, joka oli riivattu.

STLK Katso, näiden lähdettyä tuotiin hänen luokseen mykkä mies, jossa oli riivaaja.

BIBLIA 1776 Kuin nämät olivat menneet ulos, katso, niin he toivat mykän ja pirulta riivatun ihmisen hänen eteensä.

33. **TR** καὶ | *kai* kun ἐκβληθέντος | *ekblēthentos* oli ajettu ulos τοῦ | *tou* δαιμονίου | *daimoniou* riivaaja ἐλάλησεν | *elalēsen* puhui ὁ | *ho* κωφός· | *kōfos* mykkä καὶ

| *kai* ja ἐθαύμασαν | *ethaumasan* ihmetteli oi | *oi* ὄχλοι | *ochloi* kansa λέγοντες | *legontes* sanoen οὐδέποτε | *oudepote* ei koskaan ἐφάνη | *efanē* ole nähty οὕτως | *houtōs* tällaista ἐν | *en* τῷ | *tō* Ἰσραήλ | *Israēl* Israelissa

Delitzsch וְכַאֲשֶׁר | vecha'asher וְגֵרָשׁ | gorash הַשִּׁדְדִים | hash'shed וַיְדַבֵּר | vaje'daber הָאֵלֶּם | ha'illem וַיִּתְמַח | vajjitmah הַמּוֹן | hamon הַאֲנָשִׁים | ha'anashim וַיֵּאמְרוּ | vajjo'meru מֵעוֹלָם | me'olam לֹא־נִרְאָה | lo'-nir'ata כִּזְאֵת | chazot בְּיִשְׂרָאֵל | beJisra'el

TKIS Kun riivaaja oli ajettu ulos, mykkä puhui, ja kansa ihmetteli ja sanoi: ”Tällaista ei ole Israelissa koskaan nähty.”

STLK Kun riivaaja oli ajettu ulos, mykkä puhui, ja kansa ihmetteli sanoen: ”Tällaista ei ole Israelissa koskaan ilmennyt.”

BIBLIA 1776 Ja kuin perkele oli ajettu ulos, niin mykkä puhui. Ja kansa ihmetteli ja sanoi: ei senkaltaista ole ikänä Israelissa nähty.

34. **TR** oi | *hoi* δὲ | *de* mutta φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset ἔλεγον | *elegon* sanoivat ἐν | *en* τῷ | *tō* ἄρχοντι | *archonti* päämiehen τῶν | *tōn* δαιμονίων | *daimoniōn* riivaajien ἐκβάλλει | *ekballei* avulla ajaa ulos τὰ | *ta* δαιμόνια | *daimonia* riivaajia

Delitzsch וְהַפְּרוּשִׁים | ve'hap'rushim וְאָמְרוּ | 'ameru עַל־יְדֵי | 'al-jedei שָׂר | sar הַשִּׁדְדִים | hash'shedim מְגִרֵשׁ | megaresh הוּא | hu' אֵת | 'et הַשִּׁדְדִים | hash'shedim

TKIS Mutta fariseukset sanoivat: ”Riivaajain päämiehen avulla Hän ajaa ulos riivaajia.”

STLK Mutta fariseukset sanoivat: ”Riivaajien päämiehen voimalla hän ajaa ulos riivaajia.”

BIBLIA 1776 Mutta Pharisealaiset sanoivat: hän ajaa ulos perkeleet perkeleitten pääruhtinasten kautta.

35. **TR** καὶ | *kai* ja περιῆγεν | *periēgen* kiersi ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus τὰς | *tas* πόλεις | *poleis* kaupungit πάσας | *pasas* kaikki καὶ | *kai* ja τὰς | *tas* κώμας | *kōmas* kylät διδάσκων | *didaskōn* opettaen ἐν | *en* ταῖς | *tais* συναγωγαῖς | *synagōgais* synagoogissa αὐτῶν | *autōn* heidän καὶ | *kai* ja κηρύσσων | *kēryssōn*

julistaen τὸ | *to* εὐαγγέλιον | *euaggelion* evankeliumia τῆς | *tēs* βασιλείας | *basileias* valtakunnan καὶ | *kai* ja θεραπέων | *therapeuōn* paransi πᾶσαν | *pasan* kaikkia νόσον | *noson* tauteja καὶ | *kai* ja πᾶσαν | *pasan* kaikkea μαλακίαν | *malakian* raihnautta ἐν | *en* τῷ | *tō* λαῷ | *laō* keskuudessa kansan

Delitzsch וַיֵּצֵא | vajjasav יְשׁוּעַ | JESHUA בְּכָל־הָעָרִים | bechol-he'arim וְהַכְּפָרִים | ve'hakefarim וַיְלַמֵּם | vaje'lammed בְּבֵתֵי | bevattei כְּנִסְיֹתֵיהֶם | chenesijoteihem וַיְבַשֵּׁר | vaje'vasser בְּשׁוֹרֵת | be'sorat הַמְּלָכוֹת | ham'malchut וַיְרַפֵּם | vaje'rappe' כָּל־מַחְלָה | kol-machala וְכָל־מַדְוֶה | vechol-madveh בָּעַם | ba'am

TKIS Jeesus vaelsi kaikki kaupungit ja kylät opettaen heidän synagoogissaan ja julistaen valtakunnan ilosanomaa ja parantaen tauteja ja kaikkea raihnautta (kansan keskellä).

STLK Jeesus vaelsi kaikki kaupungit ja kylät, opetti heidän synagogissaan, saarnasi valtakunnan evankeliumia ja paransi kaikkia tauteja ja kaikenlaista sairautta.

BIBLIA 1776 Ja Jesus kävi kaikkia kaupungeita ja kyliä ympäri, ja opetti heidän synagogissansa, ja saarnasi valtakunnan evankeliumia, ja paransi kaikkinaisia tauteja ja kaikkea sairautta kansassa.

36. **TR** ἰδὼν | *idōn* ja nähdessään δὲ | *de* τοὺς | *tous* ὄχλους | *ochlous* kansanjoukot ἐσπλαγχνίσθη | *esplagchnisthē* Hänen tuli sääli περὶ | *peri* αὐτῶν | *autōn* heitä ὅτι | *hoti* koska ἦσαν | *ēsan* olivat ἐκλελυμένοι | *eklelymenoi* nääntyneitä καὶ | *kai* ja ἐρριμμένοι | *errimmenoi* hylätyt ὡσεὶ | *hōsei* niinkuin πρόβατα | *probata* lampaat μὴ | *mē* joilla ei ἔχοντα | *echonta* ole ποιμένα | *poimena* paimenta

Delitzsch וּבְרֵאוֹתָיו | uvir'oto אֶת־הַהֲמוֹנִים | 'et-hahamonim וְנִחְמְרוּ | nichmeru וְרַחַמָּאִיִּם | rachamaiv וְעַלֵּיהֶם | 'aleihem כִּי | ki הֵם | hem וְעַיְפִים | 'ajefim וְנִדְחִים | veniddachim כִּצְאֵן | katz'tzon אֲשֶׁר | 'asher לֹא־הָיָה | 'ein-lahem רֹעֵה | ro'eh

TKIS Nähdessään kansanjoukot Hänen tuli heitä sääli, koska he olivat nääntyneet ja hylätyt niin kuin lampaat, joilla ei ole paimenta.

STLK Nähdessään kansanjoukot hänen tuli heitä sääli, kun he olivat nääntyneet ja hylätyt kuin lampaat, joilla ei ole paimenta.

BIBLIA 1776 Ja kuin hän näki kansat, armahti hän heidän päällensä, että he olivat

niin nääntyneet ja hajoitetut kuin lampaat, joilla ei ole paimenta.

37. **TR** τότε | *tote* silloin λέγει | *legei* sanoi τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais* opetuslapsilleen αὐτοῦ | *autou* Hänen ὁ | *ho* μὲν | *men* tosin θερισμὸς | *therismos* satoa πολὺς | *polys* on paljon οἱ | *hoi* mutta δὲ | *de* ἐργάται | *ergatai* työntekijöitä ὀλίγοι· | *oligoi* vähän

Delitzsch אַז | 'az יְדַבֵּר | jedaber לְתַלְמִידָיו | le'talmidaiv וַיִּאמַר | vajjo'mar רַב | rav הַקְּצִיר | haqqatzir וְהַפְּעֻלִים | ve'happo'alim מְעַטִּים | me'attim

TKIS Niin Hän sanoi opetuslapsilleen: ”Eloa on paljon, mutta työmiehiä vähän.

STLK Silloin hän sanoi opetuslapsilleen: "Eloa on paljon, mutta työmiehiä vähän.

BIBLIA 1776 Silloin hän sanoi opetuslapsillensa: eloa on tosin paljo, mutta työväkeä on vähä.

38. **TR** δεήθητε | *deēthēte* rukoilkaa οὖν | *oun* siis τοῦ | *tou* Κυρίου | *Kyriou* Herraα τοῦ | *tou* θερισμοῦ | *therismou* elon ὅπως | *hopōs* että ἐκβάλη | *ekbalē* Hän lähettäisi ἐργάτας | *ergatas* työntekijöitä εἰς | *eis* τὸν | *ton* θερισμὸν | *therismon* sadonkorjuuseensa αὐτοῦ | *autou* Hänen

Delitzsch לָכֵן | lachen הִתְחַנְּנוּ | hitchannu אֶל־בְּעַל | 'el-ba'al הַקְּצִיר | haqqatzir לְשֹׂלֵחַ | lishloach פְּעֻלִים | po'alim לְקַצֵּר | liqtziro

TKIS Rukoilkaa siis elon Herraα, että Hän lähettäisi työmiehiä elonkorjuuseensa.”

STLK Rukoilkaa siis elon Herraα, että hän lähettäisi työmiehiä elonkorjuuseensa."

BIBLIA 1776 Rukoilkaat sentähden elon Herraα, että hän työväkeä lähettäis eloonsa.

10 Luku

1. **TR** καὶ | *kai* ja προσκαλεσάμενος | *proskalesamenos* kutsui luokseen τοὺς | *tous* ne δώδεκα | *dōdeka* kaksitoista μαθητὰς | *mathētas* opetuslasta αὐτοῦ | *autou* Hänen ἔδωκεν | *edōken* antoi αὐτοῖς | *autois* heille ἐξουσίαν | *eksousian* vallan vastaan πνευμάτων | *pneumatōn* henkiä ἀκαθάρτων | *akathartōn* saastaisia ὥστε | *hōste* niin että ἐκβάλλειν | *ekballein* voivat ajaa ulos αὐτὰ | *auta* niitä καὶ | *kai* ja

θεραπεύειν | *therapeuein* parantaa πᾶσαν | *pasan* kaikkea νόσον | *noson* sairautta
καὶ | *kai* ja πᾶσαν | *pasan* kaikkea μαλακίαν | *malakian* raihnautta

Delitzsch וַיְקַרְא | vajjiqra' אֵלָיו | 'elaiv אֶת־שְׁנַיִם | 'et-sheneim עָשָׂר | 'asar תַּלְמִידָיו
| talmidaiv וַיִּיָּחַד | vajjitten לְהַחֲמִיץ | lahem שְׁלֵטָן | shaletan עַל־רוּחֹת | 'al-ruchot
הַטְּמֵאָה | hatum'a לְגִרְשָׁם | le'garesham וְלִרְפוֹ | velirpo' כָּל־חֹלִי | kol-choli
מִדָּוָה | vechol-madveh

TKIS Hän kutsui luokseen kaksitoista opetuslastaan ja antoi heille vallan saastaisia henkiä vastaan, niin että he voivat ajaa ne ulos ja parantaa kaikkia tauteja ja kaikkea raihnautta.

STLK Hän kutsui ne kaksitoista opetuslastaan ja antoi heille vallan ajaa ulos saastaisia henkiä ja parantaa kaikenlaisia tauteja ja kaikenlaista sairautta.

BIBLIA 1776 Ja hän kutsui tykönsä kaksitoistakymmmentä opetuslastansa, ja antoi heille vallan riettaisia henkiä vastaan, niitä ajaa ulos, ja parantaa kaikkinaisia tauteja ja kaikkea sairautta.

2. *TR* τῶν | *tōn* ja niiden δὲ | *de* δώδεκα | *dōdeka* kahdentoista ἀποστόλων |
apostolōn apostolin τὰ | *ta* ὀνόματά | *onomata* nimet ἐστὶ | *esti* olivat ταῦτα· |
tauta nämä πρῶτος | *prōtos* ensimmäinen Σίμων | *Simōn* Σίμων ὁ | *ho* λεγόμενος
| *legomenos* sanottu Πέτρος | *Petros* Pietariksi καὶ | *kai* ja Ἀνδρέας | *Andreas*
Ἀνδρέας ὁ | *ho* ἀδελφὸς | *adelfos* veli αὐτοῦ· | *autou* hänen Ἰάκωβος | *Iakōbos*
Jaakob ὁ | *ho* τοῦ | *tou* Ζεβεδαίου | *Sebedaiou* Sebedeuksen poika καὶ | *kai* ja
Ἰωάννης | *Iōannēs* Johannes ὁ | *ho* ἀδελφὸς | *adelfos* veli αὐτοῦ· | *autou* hänen

Delitzsch וְאֵלָה | ve'elleh שְׁמוֹת | shemot שְׁנַיִם | sheneim עָשָׂר | 'asar הַשְּׁלִיחִים |
hash'shelichim הַרְאִשׁוֹן | hari'shon שְׁמֵעוֹן | Shimeon הַנִּקְרָא | hanniqra' פֶּטְרוֹס |
Petros וְאַנְדְּרִי | ve'Andrai אַחִי | 'achiv יַעֲקֹב | Ja'akov בֶּן־זַבְדַּי | ben-Zavdai
וַיִּוָּחַד | veJochanan אַחִי | 'achiv

TKIS Nämä ovat kahdentoista apostolin nimet: ensimmäinen Simon, jota kutsutaan Pietariksi, ja hänen veljensä Andreas; Jaakob, Sebedeuksen poika, ja hänen veljensä Johannes;

STLK Nämä ovat niiden kahdentoista apostolin nimet: ensimmäinen oli Simon, jota kutsuttiin Pietariksi, ja Andreas, hänen veljensä, sitten Jaakob Sebedeuksen poika,

ja Johannes, hänen veljensä,

BIBLIA 1776 Mutta nämät ovat kahdentoistakymmenen apostolin nimet: ensimmäinen Simon, joka Pietariksi kutsutaan, ja Andreas, hänen veljensä, Jakobus Zebedeuksen poika, ja Johannes, hänen veljensä,

3. **TR** Φίλιππος | *Filippos* Filippus καὶ | *kai* ja Βαρθολομαῖος· | *Bartholomaios* Bartolomeus Θωμᾶς | *Thōmas* Tuomas καὶ | *kai* ja Ματθαῖος | *Matthaios* Matteus ὁ | *ho* τελώνης· | *telōnēs* tullimies Ἰάκωβος | *Iakōbos* Jaakob ὁ | *ho* τοῦ | *tou* Ἀλφαίου | *Halfaiou* Alfeuksen poika καὶ | *kai* ja Λεββαῖος | *Lebbaios* Lebbeus ὁ | *ho* ἐπικληθεὶς | *epiklētheis* kutsuttu Θαδδαῖος· | *Thaddaios* Taddeukseksi

Delitzsch פִּילִיפּוֹס | *Filippos* וְבָרְתוֹלְמָי | *uBar-Talmi* תוֹמָא | *Toma'* וּמַטְתַּי | *uMattai* הַמְוֹכֵס | *hammoches* בְּעַקְבִּי | *Ja'akov* בֶּן־חַלְפַי | *ben-Chalfai* וְלֶבְבַי | *veLabbai* הַמְכַנְּהוּ | *ham'chunneh* תַּדַּדַּי | *Taddai*

TKIS Filippus ja Bartholomeus; Tuomas ja veronkantaja Matteus; Jaakob, Alfeuksen poika, ja Lebbeus lisänimeltä Taddeus;

STLK Filippus ja Bartolomeos, Tuomas ja Matteus, publikaani, Jaakob, Alfeoksen poika, ja Lebbeus, lisänimeltä Taddeus,

BIBLIA 1776 Philippus ja Bartolomeus, Tomas ja Matteus, Publikani, Jakobus Alpheuksen poika, ja Lebbeus, liialta nimeltä Taddeus,

4. **TR** Σίμων | *Simōn* Simon ὁ | *ho* Κανανίτης | *Kananitēs* Kananeus καὶ | *kai* ja Ἰούδας | *Ioudas* Juudas Ἰσκαριώτης | *Iskariōtēs* Iskariot ὁ | *ho* joka καὶ | *kai* myös παραδούς | *paradous* kavalsi αὐτόν | *auton* Hänet

Delitzsch שִׁמְעוֹן | *Shimeon* הַקַּנַּי | *haQannai* וִיהוּדָה | *viJehuda* אֲשֶׁר־קָרִייתָ | *'ish-Qerijot* אֲשֶׁר | *'asher* מָסַר | *gam-masar* אֹתוֹ | *'oto*

TKIS Simon kiivailija ja Juudas Iskariot, joka kavalsi Hänet.

STLK Simon Kananeus ja Juudas Iskariot, sama, joka hänet kavalsi.

BIBLIA 1776 Simon Kananeus ja Juudas Iskariot, joka myös hänen petti.

5. **TR** τούτους | *toutous* nämä τοὺς | *tous* δώδεκα | *dōdeka* kaksitoista ἀπέστειλεν | *apesteilen* lähetti ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus παραγγείλας | *paraggeilas* Hän

käski αὐτοῖς | *autois* heitä λέγων | *legōn* sanoen εἰς | *eis* ὁδὸν | *hodon* tielle ἐθνῶν | *ethnōn* pakanoiden μὴ | *mē* älkää ἀπέλθῃτε | *apelthēte* menkö καὶ | *kai* ja εἰς | *eis* πόλιν | *polin* kaupunkiin Σαμαρειτῶν | *samareitōn* samarialaisten μὴ | *mē* älkää εἰσέλθῃτε· | *eiselthēte* menkö sisälle

Delitzsch אֶת־שֵׁנַיִם | 'et-sheneim הֵעֲשִׂיר | he'asar הֵאֲלֵךְ | ha'elleh שְׁלַח | shalach יְשׁוּעָה | JESHUA וַיֵּצֵא | vaje'tzav אֶתָּם | 'otam לְאָמַר | le'mor אֶל־דֶּרֶךְ | 'el-derech הַגּוֹיִם | ha'gojim אֶל־תֵּלְכּוּ | 'al-telechu וְעַל־עֵיר | ve'el-'ir הַשְּׁמֵרוֹנִים | hash'Shomeronim אֶל־תִּבְאוּ | 'al-tavo'u

TKIS Nämä kaksitoista Jeesus lähetti. Hän käski heitä sanoen: ”Älkää menkö pakanain tielle, älkääkä astuko samarialaisten kaupunkiin,

STLK Nämä kaksitoista Jeesus lähetti ja käski heitä sanoen: "Älköön tienne viekö pakanoiden luo, älkääkä menkö samarialaisten kaupunkiin,

BIBLIA 1776 Nämät kaksitoistakymmentä lähetti Jesus, joille hän oli käskenyt, sanoen: älkäätkä menkö pakanain teille, ja Samarialaisten kaupunkiin älkäätkä sisälle menkö;

6. **TR** πορεύεσθε | *poreuesthe* vaan menkää δὲ | *de* μᾶλλον | *mallon* ennemmin πρὸς | *pros* luo τὰ | *ta* πρόβατα | *probata* lampaiden τὰ | *ta* ἀπολωλότα | *apolōlota* kadonneiden οἴκου | *oikou* huoneen Ἰσραὴλ | *Israēl* Israelin

Delitzsch כִּי | ki אִם־לֵכּוּ | 'im-lechu אֶל־הַצֹּאֵן | 'el-hatz'tzon הֵאֲבִדוֹת | ha'ovedot לְבֵית | le'beit יִשְׂרָאֵל | Jisra'el

TKIS vaan menkää pikemmin Israelin huoneen kadonneitten lammasten luo.

STLK vaan menkää ennemmin Israelin huoneen kadonneiden lammasten luo,

BIBLIA 1776 Mutta menkäätkä paremmin kadotettuun lammasten tykö Israelin huoneesta.

7. **TR** πορευόμενοι | *poreuomenoi* ja menkää δὲ | *de* κηρύσσετε | *kēryssete* julistakaa λέγοντες | *legontes* sanoen ὅτι | *hoti* että ἤγγικεν | *ēggiken* on tullut lähelle ἢ | *hē* βασιλεία | *basileia* valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten

Delitzsch וּבְלִכְתֶּכֶם | uvelechtechem קְרָאוּ | qir'u לְאִמֹר | le'mor מַלְכוּת | malchut
הַשְּׂמַיִם | hash'shamaim קְרָבָה | qareva לְבוֹא | lavo'

TKIS Menkää ja saarnatkaa sanoen: Taivasten valtakunta on tullut lähelle.

STLK ja kulkiessanne saarnatkaa ja sanokaa: 'Taivasten valtakunta on tullut lähelle.'

BIBLIA 1776 Niin menkää ja saarnatkaat, sanoen: taivaan valtakunta on lähestynyt.

8. **TR** ἀσθενοῦντας | *asthenountas* sairaita θεραπεύετε | *therapeuete* parantakaa
λεπρούς | *leprouς* pitalisia καθαρίζετε | *katharidzete* puhdistakaa νεκρούς |
nekrouς kuolleita ἐγείρετε | *egeirete* herättäkää δαιμόνια | *daimonia* riivaajia
ἐκβάλλετε | *ekballete* ajakaa ulos δωρεὰν | *dōrean* lahjaksi ἐλάβετε | *elabete*
olette saaneet δωρεὰν | *dōrean* lahjaksi δότε | *dote* antakaa

Delitzsch רִפְאוּ | rif'u אֵת | 'et הַחֹלִים | ha'cholim טַהַר | taharu אֵת | 'et
הַמְצַרְעִים | ham'tzora'im הַקִּימוּ | haqimu אֵת | 'et הַמְתִּים | hammetim וְ | ve'et
הַשְּׂדִים | hash'shedim גָּרְשוּ | gareshu חֲנָם | chinnam לְקַחְתֶּם | le'qachtem חֲנָם |
chinnam תִּתְּנוּ | tittenu

TKIS Parantakaa sairaita, puhdistakaa pitaalisia, herättäkää kuolleita, ajakaa ulos riivaajia. Lahjaksi olette saaneet, lahjaksi antakaa.

STLK Parantakaa sairaita, puhdistakaa spitaalisia, herättäkää kuolleita, ajakaa ulos pahoja henkiä. Lahjaksi olette saaneet, lahjaksi antakaa.

BIBLIA 1776 Sairaita parantakaat, spitalisia puhdistakaat, kuolleita herättäkää, perkeleitä ajakaat ulos. Lahjaksi te saitte, niin myös lahjaksi antakaat.

9. **TR** μὴ | *mē* älkää κτήσησθε | *ktēsēsthe* varustako χρυσὸν | *chryson* kultaa μηδὲ
| *mēde* eikä ἄργυρον | *argyron* hopeaa μηδὲ | *mēde* eikä χαλκὸν | *chalkon* rahaa
εἰς | *eis* τὰς | *tas* ζώνας | *dzōnas* vöihinne ὑμῶν | *hymōn* teidän

Delitzsch לֹא-תִקְחוּ | lo'-tiqchu זָהָב | zahav וְ | velo' כֶּסֶף | chesef וְ | velo'
נֶחֱשֶׁת | nechshet בְּחַגְוֵיכֶם | bachagoreichem

TKIS Älkää varustako itsellenne kultaa tai hopeaa tai vaskea vöihinne.

STLK Älkää varustako itsellenne kultaa, älkää hopeaa älkääkä vaskea vyöhönne,

BIBLIA 1776 Ei teidän pidä varustaman itsiänne kullalla eikä hopialla, eikä vaskella teidän vyölle,

10. **TR** μὴ | *mē* ei πήραν | *pēran* laukkua εἰς | *eis* ὁδὸν | *hodon* tielle μηδὲ | *mēde* eikä δύο | *dyo* kahta χιτῶνας | *chitōnas* paitaa μηδὲ | *mēde* eikä ὑποδήματα | *hypodēmata* sandaaleja μηδὲ | *mēde* eikä ῥάβδους· | *rabdous* sauvoja ἄξιος | *aksios* sillä arvollinen γὰρ | *gar* ὁ | *ho* ἐργάτης | *ergatēs* työntekijä τῆς | *tēs* τροφῆς | *trofēs* ruokansa αὐτοῦ | *autou* hänen ἐστὶν | *estin* on

Delitzsch וְלֹא | velo' תַּרְמִיל | tarmil לַדֶּרֶךְ | laderech וְלֹא | velo' שֵׁטִי | shetei כְּחֻטּוֹת | chutonot וְלֹא | velo' נִעְלִים | na'alaim וְלֹא | velo' מַטֵּה | matteh כִּי־שׁוֹבֵה | ki-shoveh הַפֶּיַעַל | happo'el דֵּי | dei מִחֲיָתוֹ | michjato

TKIS älkää laukkua matkalle, älkää kahta ihokasta, älkää kenkiä älkääkä sauvaa, sillä työmies on ruokansa ansainnut.

STLK älkää laukkua matkalle, älkää kahta paitaa, älkää sandaaleja älkääkä sauvaa; sillä työmies on ruokansa arvoinen.

BIBLIA 1776 Eikä evässäkillä matkalle, eikä kahdella hameella, eikä kengillä, eikä sauvalla; sillä työmies on ruokansa ansainnut.

11. **TR** εἰς | *eis* ἧν | *hēn* ja mihin δ' | *d* ἄν | *an* πόλιν | *polin* kaupunkiin ἢ | *ē* tai κώμην | *kōmēn* kylään εἰσέλθητε | *eiselthēte* tulette ἐξετάσατε | *eksetasate* tiedustelkaa τίς | *tis* kuka ἐν | *en* αὐτῇ | *autē* siinä ἄξιός | *aksios* arvollinen ἐστὶ· | *esti* on κάκει | *kakei* ja siellä μείνατε | *meinate* pysykää ἕως | *heōs* kunnes ἂν | *an* ἐξέλθητε | *ekselthēte* lähdette pois

Delitzsch וְכַל־עִיר | vechol-'ir וְכִפָּר | uchefar אֲשֶׁר | 'asher תְּבֵאוּ | tavo'u שָׁמָּה | shamma דִּרְשׁוּ | dirshu מִי | mi הוּא | hu' הָרְאוּ | hara'ui לָזֶה | lazeh בְּתוֹכָהּ | betochah וְשָׁם | vesham שְׁבוּ | shevu עַד | 'ad כִּי | ki תֵּצְאוּ | tetze'u

TKIS Mihin tahansa kaupunkiin tai kylään tulettekin, tiedustelkaa kuka on arvollinen, ja jääkää sinne kunnes lähdette pois.

STLK Ja mihin kaupunkiin tai kylään tulettekin, tutkikaa, kuka siellä on kelvollinen, ja jääkää hänen luokseen, kunnes sieltä lähdette.

BIBLIA 1776 Vaan kuhunka ikänä kaupunkiin taikka kylään te sisälle menette, niin

kyselkää, kuka siinä on mahdollinen, ja olkaat siellä siihenasti kuin te lähdette.

12. *TR* εἰσερχόμενοι | *eiserchomenoi* ja mennessänne δὲ | *de* εἰς | *eis* τὴν | *tēn* οἰκίαν | *oikian* taloon ἀσπάσασθε | *aspasasthe* tervehtikää αὐτήν | *autēn* sitä

Delitzsch וּבְוָאֲכֶם | uvevo'achem תְּלַחֲצוּן | 'el-ha'bait לְוָאֲכֶם | sha'alu-lo לְוָאֲכֶם
| le'shalom

TKIS Tullessanne taloon tervehtikää sitä.

STLK Tullessanne taloon tervehtikää sitä.

BIBLIA 1776 Mutta kuin te huoneeseen sisälle menette, niin tervehtikää sitä (ja sanokaat: rauha olkoon tälle huoneelle!)

13. *TR* καὶ | *kai* ja ἐὰν | *ean* jos μὲν | *men* sitten ἢ | *ē* on ἢ | *hē* se οἰκία | *oikia* talo ἀξία | *aksia* arvollinen ἐλθέτω | *elthetō* tulkoon ἢ | *hē* εἰρήνη | *eirēnē* rauhanne ὑμῶν | *hymōn* teidän ἐπ' | *ep* αὐτήν· | *autēn* sille ἐὰν | *ean* mutta jos δὲ | *de* μὴ | *mē* ei ἢ | *ē* ole ἀξία | *aksia* arvollinen ἢ | *hē* εἰρήνη | *eirēnē* rauhanne ὑμῶν | *hymōn* teidän πρὸς | *pros* luo ὑμᾶς | *hymas* teidän ἐπιστραφήτω | *epistrafētō* palatkoon

Delitzsch וְהִיא | ve'haja וְיָרְאוּ | 'im-ra'ui תְּבִיט | ha'bait וְיָרְאוּ | javo' עָלֶיךָ |
'alaiv וְלֹאֲכֶם | shelomechem וְיָרְאוּ | ve'im-'einennu וְיָרְאוּ | ra'ui וְלֹאֲכֶם |
shelomechem וְלֹאֲכֶם | 'aleichem וְיָרְאוּ | jashuv

TKIS Jos talo on arvollinen, tulkoon sille rauhanne; mutta jos se ei ole arvollinen, palatkoon rauhanne teille.

STLK Jos talo on kelvollinen, tulkoon sille rauhanne, mutta jos se ei ole kelvollinen, palatkoon rauhanne teille takaisin.

BIBLIA 1776 Ja jos huone on mahdollinen, niin tulkaan teidän rauhanne hänelle; jollei hän ole mahdollinen, niin teidän rauhanne teille palajaa.

14. *TR* καὶ | *kai* ja ὅς | *hos* joka ἐὰν | *ean* jos μὴ | *mē* ei δέξεται | *deksētai* ota vastaan ὑμᾶς | *hymas* teitä μηδὲ | *mēde* eikä ἀκούση | *akousē* kuule τοὺς | *tous* λόγους | *logous* sanojanne ὑμῶν | *hymōn* teidän ἐξερχόμενοι | *ekserchomenoi* poistukaa τῆς | *tēs* οἰκίας | *oikias* talosta ἢ | *ē* tai τῆς | *tēs* πόλεως | *poleōs*

kaupungista ἐκείνης | *ekeinēs* siitä ἐκτινάξατε | *ektinaksate* pudistakaa τὸν | *ton*
κονιορτὸν | *koniorton* tomu τῶν | *tōn* ποδῶν | *podōn* jaloistanne ὑμῶν | *hymōn*
teidän

Delitzsch וְכַל | vechol אֲשֶׁר | 'asher לֹא־יִקְבַּל | lo'-jeqabbel אֶתְכֶם | 'etchem
| velo' יִשְׁמַע | ishma' לְדַבְּרֵיכֶם | le'divreichem אֶצְ | tze'u לָכֶם | la'chem
מִן־הַבַּיִת | min-ha'bait הַהוּא | hahu' וּמִן־הָעִיר | umin-ha'ir הַהִיא | hahi' וְנִעְרוּ | vena'aru
אֶת־עַפְרָר | 'et-'afar רַגְלֵיכֶם | rageleichem

TKIS Jos kuka ei ota teitä vastaan eikä kuuntele sanojanne, lähtekää pois siitä talosta tai kaupungista ja pudistakaa tomu jaloistanne.

STLK Missä teitä ei oteta vastaan eikä teidän sanojanne kuulla, lähtekää pois siitä talosta tai siitä kaupungista ja pudistakaa tomu jaloistanne.

BIBLIA 1776 Ja kussa ei kenkään ota teitä vastaan eikä kuule teidän sanojanne, niin menkää ulos siitä huoneesta taikka siitä kaupungista, ja puhdistakaa tomu jaloistanne.

15. **TR** ἀμήν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymīn* teille ἀνεκτότερον | *anektoteron*
helpompi ἔσται | *estai* on γῆ | *gē* maalla Σοδόμων | *Sodomōn* Sodoman καὶ | *kai* ja Γομόρρων | *Gomorrōn* Gomorran ἐν | *en* ἡμέρᾳ | *hēmera*
päivänä κρίσεως | *kriseōs* tuomion ἢ | *ē* kuin τῆ | *tē* πόλει | *polei* kaupungilla ἐκείνη | *ekeinē* sillä

Delitzsch אָמֵן | 'Amen אֹמֵר | 'omer אֲנִי | 'ani לָכֶם | la'chem כִּי | ki יִקַּל | jeqal
לְאֶרֶץ־סְדוֹם | le'erez-Sedom וְעַמֹּרָה | va'Amora בְּיוֹם | bejom הַדִּין | haddin מִן־הָעִיר |
min-ha'ir הַהִיא | hahi'

TKIS Totisesti sanon teille: Sodoman ja Gomorran maan on tuomiopäivänä helpompi kuin sen kaupungin.

STLK Totisesti sanon teille: Sodoman ja Gomorran maan on tuomiopäivänä oleva helpompi kuin sen kaupungin.

BIBLIA 1776 Totisesti sanon minä teille: huokeampi pitää oleman Sodoman ja Gomorran maalle tuomiopäivänä kuin sille kaupungille.

16. **TR** ἰδοὺ | *idou* katso ἐγὼ | *egō* minä ἀποστέλλω | *apostellō* lähetän ὑμᾶς |

hymas teidät ὡς | *hōs* niinkuin πρόβατα | *probata* lampaat ἐν | *en* μέσω | *mesō* keskelle λύκων· | *lykōn* susien γίνεσθε | *ginesthe* olkaa οὖν | *oun* siis φρόνιμοι | *fronimoi* älykkäitä ὡς | *hōs* kuin οἱ | *hoi* ὄφεις | *ofeis* käärmeet καὶ | *kai* ja ἀκέραιοι | *akeraioi* viattomia ὡς | *hōs* kuin αἱ | *hai* περιστεραί | *peristerai* kyyhkyset

Delitzsch הַנְּגִי | hinni שְׁלַח | sholeach אֶתְּכֶם | 'etchem כַּכְּבָּשִׁים | kakkevasim בֵּין
| bein הַזְּאֵבִים | hazze'evim לֶכֶן | lachen הָיוּ | heju עֲרוּמִים | 'arumim כַּנְּחָשִׁים |
kannechashim וְהַמִּימִים | utemimim כִּיּוֹנִים | kajjonim

TKIS Katso, lähetän teidät kuin lampaat susien keskelle. Olkaa siis älykkäät kuin käärmeet ja viattomat kuin kyyhkyset.

STLK Katso, minä lähetän teidät kuin lampaat susien keskelle; olkaa siis älykkäitä kuin käärmeet ja viattomia kuin kyyhkyset.

BIBLIA 1776 Katso, minä lähetän teidät niinkuin lampaat sutten keskelle: olkaat sentähden taitavat niinkuin käärmeet, ja vakaat niinkuin kyyhkyiset.

17. **TR** προσέχετε | *prosechete* mutta varokaa δὲ | *de* ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* ἀνθρώπων· | *anthrōpōn* ihmisiä παραδώσουσι | *paradōsousi* sillä he luovuttavat γὰρ | *gar* ὑμᾶς | *hymas* teitä εἰς | *eis* συνέδρια | *synedria* oikeusistuimiin καὶ | *kai* ja ἐν | *en* ταῖς | *tais* συναγωγαῖς | *synagōgais* synagoogissaan αὐτῶν | *autōn* heidän μαστιγώσουσιν | *mastigōsousin* ruoskivat ὑμᾶς· | *hymas* teitä

Delitzsch וְהַשְׁמֵרוּ | vehish'shameru לְכֶם | la'chem מִבְּנֵי | mibenei הָאָדָם |
ha'adam כִּי | ki יִמְסְרוּ | jimseru אֶתְּכֶם | 'etchem לְסַנְהֶדְרִיּוֹת | le'sanhedrijot וַיְבוּ |
vejakku אֶתְּכֶם | 'etchem בְּשׂוֹטִים | bash'shotim בְּבַתֵּי | bevattei כַּנְּסִיּוֹתֵיהֶם |
chenesijoteihem

TKIS Mutta varokaa ihmisiä, sillä he luovuttavat teitä oikeusistuimille ja synagoogissaan he ruoskivat teitä.

STLK Kavahtakaa ihmisiä, sillä he jättävät teidät tuomioistuimiin, ja synagogissaan he teitä ruoskivat,

BIBLIA 1776 Mutta kavahtakaat ihmisiä; sillä he ylönantavat teidät raastupiinsa, ja synagogissansa he hosuvat teitä.

18. *TR* καὶ | *kai* ja ἐπὶ | *epi* ἡγεμόνας | *hēgemonas* maaherroille δὲ | *de* ja καὶ | *kai* myös βασιλεῖς | *basileis* kuninkaille ἀχθήσεσθε | *achthēsesthe* teitä viedään ἔνεκεν | *heneken* tähteni ἐμοῦ | *emou* minun εἰς | *eis* μαρτύριον | *martyrion* todistukseksi αὐτοῖς | *autois* heille καὶ | *kai* ja τοῖς | *tois* ἔθνεσιν | *ethnesin* pakanoille

Delitzsch וְלִפְנֵי | velifnei מְשֻׁלִּים | moshelim וְלַחֲבֵרָיו | umelachim תוֹבְאֵי | tuve'u לְמַעַן | le'ma'ani לְעֵדוּת | le'edut לְהַחֲמִי | lahem וְלַגּוֹיִם | vela'gojim

TKIS ja teitä viedään maaherrain ja kuningasten eteen minun tähteni todistukseksi heille ja pakanoille.

STLK ja teitä viedään maaherrojen ja kuningasten eteen minun tähteni todistukseksi heille ja pakanoille.

BIBLIA 1776 Te viedään myös päämiesten ja kuningasten eteen minun tähteni, heille ja pakanoille todistukseksi.

19. *TR* ὅταν | *hotan* mutta kun δὲ | *de* παραδιδῶσιν | *paradidōsin* he luovuttavat ὑμᾶς | *hymas* teitä μὴ | *mē* älkää μεριμνήσητε | *merimnēsēte* huolehtiko πῶς | *pōs* miten ἢ | *ē* tai τί | *ti* mitä λαλήσητε· | *lalēsēte* puhuisitte δοθήσεται | *dothēsetai* sillä annetaan γὰρ | *gar* ὑμῖν | *hymin* teille ἐν | *en* ἐκείνῃ | *ekeinē* sillä τῇ | *tē* ὥρα | *hōra* hetkellä τί | *ti* mitä λαλήσετε· | *lalēsete* puhutte

Delitzsch וְכִי | vechi וְמִדְבָּרֶיךָ | jimseru אֲתַדְבֵּר | 'etchem אֶל־תִּדְבֹּרֶיךָ | 'al-tid'agu אִיךָ | 'eich וְכִי | umeh וְתִדְבְּרוּ | tedaberu כִּי | ki יִנָּתֵן | jinnaten לְכֶם | la'chem בְּשֵׁשׁ | bash'sha'a הַיּוֹם | hahi' אֵת | 'et שְׁשֶׁת | 'asher וְתִדְבְּרוּ | tedaberu

TKIS Mutta kun he luovuttavat teitä, älkää murehtiko miten tai mitä puhuisitte, sillä teille annetaan sinä hetkenä, mitä teidän tulee puhua.

STLK Mutta kun he jättävät teidät oikeuteen, älkää murehtiko, miten tai mitä puhuisitte, sillä teille annetaan sillä hetkellä, mitä puhutte.

BIBLIA 1776 Kuin he teitä ylönantavat, älkää murehtiko, kuinka eli mitä teidän pitää puhuman; sillä teille annetaan sillä hetkellä, mitä teidän pitää puhuman.

20. *TR* οὐ | *ou* sillä ette γὰρ | *gar* ὑμεῖς | *hymeis* te ἐστε | *este* ole οἱ | *oi* λαλοῦντες | *lalountes* puhumassa ἀλλὰ | *alla* vaan τὸ | *to* Πνεῦμα | *Pneuma*

Henki τοῦ | *tou* Πατρός | *Patros* Isänne ὑμῶν | *hymōn* teidän τὸ | *to* λαλοῦν | *laloun* puhuu ἐν | *en* ὑμῖν | *hymin* teissä

Delitzsch כִּי | ki לֹא | lo' אֲתֵם | 'attem הֵם | hem הַמְדַבְּרִים | ham'daberim כִּי | ki רוּחַ | Ruach אֲבִיכֶם | 'Avichem הוּא | hu' הַמְדַבֵּר | ham'daber בְּפִיכֶם | befichem

TKIS Sillä ette te ole puhumassa, vaan Isänne Henki, joka puhuu teissä.

STLK Sillä ette te itse puhu, vaan Isänne Henki puhuu teissä.

BIBLIA 1776 Sillä ette te ole, jotka puhutte, vaan teidän Isänne Henki, joka teissä puhuu.

21. **TR** παραδώσει | *paradōsei* ja luovuttaa δὲ | *de* ἀδελφὸς | *adelfos* veli ἀδελφὸν | *adelfon* veljensä εἰς | *eis* θάνατον | *thanaton* kuolemaan καὶ | *kai* ja πατὴρ | *patēr* isä τέκνον· | *teknon* lapsensa καὶ | *kai* ja ἐπαναστήσονται | *epanastēsontai* nousevat vastaan τέκνα | *tekna* lapset ἐπὶ | *epi* γονεῖς | *goneis* vanhempiaan καὶ | *kai* ja θανατώσουσιν | *thanatōsousin* tappavat αὐτούς | *autous* heitä

Delitzsch וְהִיא | ve'haja אַח | 'ach יְמִסֹר | jimsor אֶת־אָחִיו | 'et-'achiv לְמָוֶת | lammavet וְאָב | ve'av יְמִסֹר | jimsor אֶת־בְּנוֹ | 'et-beno וְקָמוּ | veqamu בְּנֵים | vanim בְּאֲבוֹתָם | ba'avotam וְיָמִיתוּ | vejamitu אֹתָם | 'otam

TKIS Ja veli antaa veljensä kuolemaan ja isä lapsensa, ja lapset nousevat vanhempiaan vastaan ja luovuttavat heidät kuolemaan.

STLK Veli antaa veljensä kuolemaan ja isä lapsensa, ja lapset nousevat vanhempiaan vastaan ja tappavat heitä.

BIBLIA 1776 Mutta veli antaa ylönn veljensä kuolemaan, ja isä pojan, ja lapset karkaavat vanhempia vastaan, ja antavat tappaa heitä,

22. **TR** καὶ | *kai* ja ἔσεσθε | *esesthe* olette μισούμενοι | *misoumenoi* vihattavina ὑπὸ | *hypo* πάντων | *pantōn* kaikkien διὰ | *dia* vuoksi τὸ | *to* ὄνομα | *onoma* nimenι μου· | *mou* minun ὃ | *ho* mutta joka δὲ | *de* ὑπομείνας | *hypomeinas* kestää εἰς | *eis* τέλος | *telos* loppuun asti οὗτος | *houtos* hän σωθήσεται | *sōthēsetai* pelastuu

Delitzsch וְהִיָּיתִי | vihjitem וְיָנוּאִים | senu'im לְכָל־אָדָם | le'chol-'adam לְמַעַן |

le'ma'an לְמֵאנָה | shemi שְׁמִי | ve'ham'chakeh וְהַמְחַכֶּה | 'ad-'et אֲדַעְתָּ | qetz הַיּוֹם | hu' הֲוֵאָה | jivuashea' וְיִבְרָאֵהָ

TKIS Ja te tulette kaikkien vihattaviksi minun nimeni tähden. Mutta joka vahvana pysyy loppuun asti, se pelastuu.

STLK Te olette kaikkien vihaamia minun nimeni tähden, mutta joka kestää loppuun asti, se pelastuu.

BIBLIA 1776 Ja te tulette vihattavaksi kaikilta minun nimeni tähden. Mutta joka loppuun asti vahvana pysyy, hän tulee autuaaksi.

23. **TR** ὅταν | *hotan* ja kun δὲ | *de* διώκωσιν | *diōkōsin* vainotaan ὑμᾶς | *hymas* teitä ἐν | *en* τῇ | *tē* πόλει | *polei* kaupungissa ταύτη | *tautē* tässä φεύγετε | *feugete* paetkaa εἰς | *eis* τὴν | *tēn* ἄλλην· | *allēn* toiseen ἀμὴν | *amēn* sillä todella γὰρ | *gar* λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille οὐ μὴ | *ou mē* ette τελέσητε | *telesēte* ehdi käydä loppuun τὰς | *tas* πόλεις | *poleis* kaupunkeja τοῦ | *tou* Ἰσραήλ | *Israēl* Israelin ἕως | *heōs* ennen kuin ἂν | *an* ἔλθῃ | *elthē* tulee ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen

Delitzsch וְאִם-יִרְדְּפוּ | ve'im-jirdefu אֲחֵרֵתְךָ | 'etchem בְּעִיר | be'ir אַחַת | 'achat נִוְסוּ | nusu לְעִיר | le'ir אַחֶרֶת | 'acheret כִּי | ki אָמֵן | 'Amen אֲנִי | 'ani לְכֶם | la'chem לֹא | lo' תְּכַלּוּ | techallu לְעָבֹר | la'avor עָרֵי | 'arei יִשְׂרָאֵל | Jisra'el עַד | 'ad כִּי-יְבוֹא | ki-javo' בֶּן-הָאָדָם | Ben-ha'Adam

TKIS Kun teitä vainotaan yhdessä kaupungissa, paetkaa toiseen, sillä totisesti sanon teille: ette ennätä suoriutua kaikista Israelin kaupungeista ennen kuin Ihmisen Poika tulee.

STLK Kun teitä vainotaan yhdessä kaupungissa, paetkaa toiseen, sillä totisesti sanon teille: te ette ehdi saada työtänne päätökseen kaikissa Israelin kaupungeissa, ennen kuin Ihmisen Poika tulee.

BIBLIA 1776 Mutta koska he teitä siinä kaupungissa vainoovat, niin paetkaat toiseen. Totisesti sanon minä teille: ette ehdi kaikkia Israelin kaupungeita toimittaa, siihenasti kuin Ihmisen Poika tulee.

24. **TR** οὐκ | *ouk* ei ἔστι | *esti* ole μαθητῆς | *mathētēs* oppilas ὑπὲρ | *hyper* yli τὸν | *ton* διδάσκαλον | *didaskalon* opettajansa οὐδὲ | *oude* eikä δοῦλος | *doulos*

palvelija ὑπὲρ | *hyper* yli τὸν | *ton* κύριον | *kyrion* isäntänsä αὐτοῦ | *autou* hänen
Delitzsch אֵין | 'ein תַּלְמִיד | talmid עֲלֶה | 'oleh עַל־רַבּוֹ | 'al-rabbo וְעָבַד | ve'eved
עַל־אֲדֹנָי | 'al-'adonai

TKIS Opetuslapsi ei ole opettajaansa parempi, eikä palvelija isäntäänsä parempi.

STLK Opetuslapsi ei ole opettajaansa parempi, eikä palvelija parempi isäntäänsä.

BIBLIA 1776 Ei ole opetuslapsi parempi opettajaansa, eikä palvelia parempi isäntäänsä.

25. *TR* ἀρκετὸν | *arketon* kylliksi on τῶ | *tō* μαθητῆ | *mathētē* oppilaalle ἵνα | *hina*
että γένηται | *genētai* hänelle käy ὡς | *hōs* niinkuin ὁ | *ho* διδάσκαλος | *didaskalos*
opettajalleen αὐτοῦ | *autou* hänen καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* δοῦλος | *doulos* palvelijalle
ὡς | *hōs* niinkuin ὁ | *ho* κύριος | *kyrios* isännälleen αὐτοῦ | *autou* hänen εἰ | *ei* jos
τὸν | *ton* heidän οἰκοδεσπότην | *oikodespotēn* perheenisäntää βεελζεβούβ |
beeldzeboub beelsebubiksi ἐκάλεσαν | *ekalesan* ovat kutsuneet πόσω | *posō*
paljonko μᾶλλον | *mallon* enemmän τοὺς | *tous* οἰκιακούς | *oikiakous*
perheväkeään αὐτοῦ | *autou* hänen

Delitzsch דַּי | dajjo לְתַלְמִיד | la'talmid לְהִיּוֹת | lihjot כְּרַבּוֹ | kerabbo וְעָבַד |
vela'eved לְהִיּוֹת | lihjot כְּאֲדֹנָי | ka'donai עַל־לְבַעַל | 'im-leva'al הַבַּיִת | ha'bait
קָרָא | qare'u בְּעַל־זְבוּב | ba'al-zebub אָף | 'af כִּי־לְאֲנָשֵׁי | ki-le'anshei בֵּיתוֹ | veito

TKIS Opetuslapselle riittää, että hänen käy niin kuin opettajansa ja palvelijan kuin isäntänsä. Jos he ovat sanoneet perheenisäntää beelsebuliksi, kuinka paljoa enemmän hänen perheväkeään.”

STLK Opetuslapselle riittää, että hänelle käy kuin hänen opettajalleen, ja palvelijalle, että hänelle käy kuin hänen isännälleen. Jos he ovat sanoneet isäntää beelsebubiksi , kuinka paljoa ennemmin hänen perheväkeään!

BIBLIA 1776 Siinä on opetuslapselle kyllä, että hän on niinkuin hänen opettajansa, ja palvelia niinkuin hänen isäntänsä. Jos he ovat itse isännän beelsebubiksi kutsuneet, kuinka paljoa ennemmin he hänen perheensä kutsuvat?

26. *TR* μὴ | *mē* älkää οὖν | *oun* siis φοβηθήτε | *fobēthēte* pelätkö αὐτούς· | *autous*
heitä οὐδὲν | *ouden* sillä ei mitään γάρ | *gar* ἐστι | *esti* ole κεκαλυμμένον |

kekalymmenon peitettyä ð | *ho* mikä οὐκ | *ouk* ei ἀποκαλυφθήσεται· |
apokalyfthēsetai tule paljastetuksi καὶ | *kai* ja κρυπτόν | *krypton* salattua ð | *ho*
mikä οὐ | *ou* ei γνωσθήσεται | *gnōsthēsetai* tule tunnetuksi

Delitzsch עַל־כֵּן | 'al-ken לֹא | lo' תִּירָאִים | tira'um כִּי | ki אֵין | 'ein דָּבָר | davar
מְכֻסֶּה | mechusseh אֲשֶׁר | 'asher לֹא | lo' יִגָּלֶה | iggaleh וְאֵין | ve'ein נִגְלָה |
ne'lam אֲשֶׁר | 'asher לֹא | lo' יִדְעֶה | jivuadea'

TKIS Älkää siis pelätkö heitä. Sillä ei ole mitään peitettyä, mikä ei tule
paljastetuksi, eikä salattua, mikä ei tule tunnetuksi.

STLK Älkää siis pelätkö heitä. Sillä ei ole mitään peitettyä, mikä ei tule
paljastetuksi, eikä mitään salattua, mikä ei tule tunnetuksi.

BIBLIA 1776 Älkäät sentähden heitä peljätkö; sillä ei ole mitään peitetty, joka ei
pidä ilmoitettaman, ja salattu, joka ei tule tiettäväksi.

27. *TR* ð | *ho* mitä λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ἐν | *en* τῇ | *tē* σκοτία |
skotia pimeässä εἶπατε | *eipate* puhukaa ἐν | *en* τῷ | *tō* φωτί· | *fōti* päivänvalossa
καὶ | *kai* ja ð | *ho* mitä εἰς | *eis* τὸ | *to* οὖς | *ous* korvaan ἀκούετε | *akouete*
kuulette κηρύξατε | *kēryksate* julistakaa ἐπὶ | *epi* τῶν | *tōn* δωματίων | *dōmatōn*
katoilta

Delitzsch אֵת | 'et אֲשֶׁר | 'asher אֲנִי | 'ani אֹמֵר | 'omer לְכֶם | la'chem בְּחֶשֶׁךְ |
bachshech דְּבַרְוֹ | daberu בְּאוֹר | va'or וְאֲשֶׁר | va'asher יִלְחָשׁ | jillachesh לְאֲזִינֵיכֶם
| le'ozneichem הַשְׁמִיעוּ | hashmi'u עַל | 'al הַגִּגִּיט | haggagot

TKIS Minkä sanon teille pimeässä, se puhukaa valossa, ja minkä kuulette
kuiskattavan korvaanne, se julistakaa katoilta.

STLK Minkä sanon teille pimeässä, se puhukaa valossa. Minkä kuulette korvaanne
puhuttavan, se julistakaa katoilta.

BIBLIA 1776 Jota minä teille pimeissä sanon, sitä sanokaat valkeudessa, ja mitä te
korvissanne kuulette, sitä saarnatkaat kattoin päällä.

28. *TR* καὶ | *kai* ja μὴ | *mē* älkää φοβηθῆτε | *fobēthēte* pelätkö ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn*
πιτῶν ἀποκτεινόντων | *apokteinontōn* jotka tappavat τὸ | *to* σῶμα | *sōma* ruumiin
τῆν | *tēn* δὲ | *de* mutta ψυχὴν | *psychēn* sieluanne μὴ | *mē* eivät δυναμένων |

dynamenōn voi ἀποκτεῖναι | *apokteinai* tappaa φοβηθήτε | *fobēthēte* vaan pelätkää δὲ | *de* μάλλον | *mallon* enemmän τὸν | *ton* Häntä δυνάμενον | *dynamenon* joka voi καὶ | *kai* sekä ψυχὴν | *psychēn* sielun καὶ | *kai* että σῶμα | *sōma* ruumiin ἀπολέσαι | *apolesai* hukuttaa ἐν | *en* γέεννῃ | *geennē* Gehennaan

Delitzsch וְאֶל־תִּירְאוּ | ve'al-tire'u מִן־הַהֲרֵגִים | min-hahoregim אֶת־הַגּוֹיִם | 'et-hagguf וְאֶת־הַנְּפֹשׁ | ve'et-hannefesh לֹא־יִוְכַל | lo'-juchelu לַהֲרֹג | laharog אֶת־תִּירְאוּ | tire'u אֶת | 'et אֲשֶׁר־יִוְכַל | 'asher-juchal לְאַבֵּד | le'abbed גַּם | gam אֶת־הַנְּפֹשׁ | 'et-hannefesh גַּם | gam אֶת־הַגּוֹיִם | 'et-hagguf בְּגֵיהֶנּוֹם | beGeihinnom

TKIS Älkää pelätkö niitä, jotka tappavat ruumiin, mutta eivät voi tappaa sielua, vaan pelätkää ennemmin Häntä, joka voi sekä sielun, että ruumiin hukuttaa helvettiin.

STLK Älkääkä pelätkö niitä, jotka tappavat ruumiin, mutta eivät voi tappaa sielua, vaan ennemmin pelätkää häntä, joka voi sekä sielun että ruumiin hukuttaa helvettiin.

BIBLIA 1776 Ja älkääät peljätkö niitä, jotka ruumiin tappavat, ja ei voi sielua tappaa; mutta peljätkää enemmän sitä, joka voi sekä sielun että ruumiin helvetissä hukuttaa.

29. **TR** οὐχὶ | *ouchi* eikö δύο | *dyo* kahta στρουθία | *strouthia* varpusta ἀσσαρίου | *assarion* rovolla πωλεῖται | *pōleitai* myydä καὶ | *kai* ja ἐν | *hen* ἐξ | *eks* yksikään αὐτῶν | *autōn* niistä οὐ | *ou* ei πесеῖται | *peseitai* putoa ἐπὶ | *epi* τὴν | *tēn* γῆν | *gēn* maahan ἄνευ | *aneu* ilman τοῦ | *tou* Πατρὸς | *Patros* Isäanne ὑμῶν· | *hymōn* teidän

Delitzsch הָלֹא | halo' תִּמְכַּרְנָה | timmacharna שְׁתֵּי | shetei צִפּוֹרִים | tzipporim בְּאֶזְרָךְ | be'issar וְאֶחָת | ve'achat מִהֶנָּה | mehenna לֹא | lo' תְּפֹל | tippol אֶרְצָה | 'artza מִבְּלִעַדֶּיךָ | mibbal'adei אֲבִיכֶם | 'Avichem

TKIS Eikö kahta varpusta myydä yhteen assiin (raha)? Eikä yksikään niistä putoa maahan ellei Isänne salli.

STLK Eikö kahta varpusta myydä yhteen ropoon? Eikä yksikään niistä putoa maahan ilman Isäanne.

BIBLIA 1776 Eikö kaksi varpusta yhteen ropoon myydä? ja yksi heistä ei putoo maan päälle ilman teidän Isättänne;

30. *TR* ὑμῶν | *hymōn* ja teidän δὲ | *de* καὶ | *kai* αἱ | *hai* τρίχες | *triches* hiuksetkin τῆς | *tēs* κεφαλῆς | *kefalēs* päään πᾶσαι | *pasai* kaikki ἡριθμημένοι | *ērithmēmenai* lasketut εἰσὶν | *aisin* ovat

Delitzsch וְאַתֶּם | ve'attem וְגַם־שֵׁעָרוֹת | gam-sa'arot רֹשֵׁי־רֶגְלֶיךָ | ro'shechem נִמְנוּ | nimnot כְּלֵי | kullan

TKIS Ovatpa kaikki pääanne hiuksetkin luetut.

STLK Ovatpa kaikki pääanne hiuksetkin luetut.

BIBLIA 1776 Niin ovat myös kaikki teidän pääanne hiukset luetut.

31. *TR* μὴ | *mē* älkää οὖν | *oun* siis φοβηθήτε· | *fobēthēte* pelätkö πολλῶν | *pollōn* monia στρουθίων | *strouthiōn* varpusia διαφέρετε | *diaferete* olette arvokkaampia ὑμεῖς | *hymeis* te

Delitzsch לֹכֵן | lachen אֶל־תִּירָאוּ | 'al-tira'u הִנֵּנֶכֶם | hinnechem יְקָרִים | jeqarim מִצִּפּוֹרִים | mitz'tzipporim רַבּוֹת | rabbot

TKIS Älkää siis pelätkö; olette suurempiarvoiset kuin monta varpusta.

STLK Älkää siis pelätkö; te olette suurempiarvoiset kuin monta varpusta.

BIBLIA 1776 Älkäät siis peljätkö: te olette paremmat, kuin monta varpusta.

32. *TR* πᾶς | *pas* jokainen οὖν | *oun* siis ὅστις | *hostis* joka ὁμολογήσει | *homologēsei* tunnustaa ἐν | *en* ἐμοὶ | *emoi* minut ἔμπροσθεν | *emprosthen* edessä τῶν | *tōn* ἀνθρώπων | *anthrōpōn* ihmisten ὁμολογήσω | *homologēsō* tunnustan κἀγὼ | *kagō* minäkin ἐν | *en* αὐτῷ | *autō* hänet ἔμπροσθεν | *emprosthen* edessä τοῦ | *tou* Πατρὸς | *Patros* Isäni μου | *mou* minun τοῦ | *tou* joka ἐν | *en* οὐρανοῖς | *ouranois* on taivaissa

Delitzsch הֵן | hen כֹּל־אֲשֶׁר | kol-'asher יוֹדֵה | jodeh בִּי | vi לְפָנַי | lifnei אָדָם | ha'adam בּוֹ | odeh-bo אֲנִי־גַם | gam-'ani לְפָנַי | lifnei אָבִי | 'Avi שֶׁבַּשְׁמַיִם | shebbash'shamaim

TKIS Sen vuoksi, jokaisen joka tunnustaa minut ihmisten edessä, tunnustan minäkin Isäni edessä, joka on taivaissa.

STLK Sen tähden, jokaisen, joka tunnustaa minut ihmisten edessä, minäkin tunnustan Isäni edessä, joka on taivaissa.

BIBLIA 1776 Sentähden jokainen joka minun tunnustaa ihmisten edessä, sen tunnustan myös minä Isäni edessä, joka on taivaissa.

33. **TR** ὅστις | *hostis* mutta joka δ' | *d* ἄν | *an* ἀρνήσῃται | *arnēsētai* kieltää με | *me* minut ἔμπροσθεν | *emprosthen* edessä τῶν | *tōn* ἀνθρώπων | *anthrōpōn* ihmisten ἀρνήσομαι | *arnēsomai* kiellän αὐτὸν | *auton* hänet κάγω | *kagō* minäkin ἔμπροσθεν | *emprosthen* edessä τοῦ | *tou* Πατρός | *Patros* Isäni μου | *mou* minun τοῦ | *tou* joka ἐν | *en* οὐρανοῖς | *ouranois* on taivaissa

Delitzsch וְאֲשֶׁר | va'asher וְכִי־יִכְחַשׁ | jechachesh כִּי | bi כִּפְּנֵי | lifnei הַאָדָמָה | ha'adam יְבֹרְכֶנּוּ | 'achachesh-bo וְגַם־אֲנִי | gam-'ani כִּפְּנֵי | lifnei אָבִי | 'Avi שֶׁבַשׁ־שָׁמַיִם | shebbash'shamaim

TKIS Mutta joka kieltää minut ihmisten edessä, hänet minäkin kiellän Isäni edessä, joka on taivaissa.

STLK Mutta sen, joka kieltää minut ihmisten edessä, minäkin kiellän Isäni edessä, joka on taivaissa.

BIBLIA 1776 Mutta joka minun kieltää ihmisten edessä, hänen minä myös kiellän Isäni edessä, joka on taivaissa.

34. **TR** μὴ | *mē* älkää νομίσητε | *nomisēte* luulko ὅτι | *hoti* että ἦλθον | *ēlthon* tulin βαλεῖν | *balein* tuomaan εἰρήνην | *eirēnēn* rauhaa ἐπὶ | *epi* päälle τῆν | *tēn* γῆν· | *gēn* maan οὐκ | *ouk* en ἦλθον | *ēlthon* tullut βαλεῖν | *balein* tuomaan εἰρήνην | *eirēnēn* rauhaa ἀλλὰ | *alla* vaan μάχαιραν | *machairan* miekan

Delitzsch אַל־תִּכְחַשְׁבוּ | 'al-tachshevu כִּי | ki בְּאֵתִי | va'ti לְהִטִּיל | le'hatil שְׁלוֹמִי | shalom בְּאֶרֶץ | ba'aretz לֹא | lo' בְּאֵתִי | va'ti לְהִטִּיל | le'hatil שְׁלוֹמִי | shalom כִּי | ki עִם־חֶרֶב | 'im-charev

TKIS Älkää luulko, että olen tullut tuomaan rauhaa maan päälle. En ole tullut tuomaan rauhaa vaan miekan.

STLK Älkää luulko, että olen tullut tuomaan rauhaa maan päälle; en ole tullut tuomaan rauhaa, vaan miekan.

BIBLIA 1776 Älkäät luulko, että minä olen tullut rauhaa lähettämään maan päälle: en ole minä tullut rauhaa, vaan miekkaa lähettämään.

35. **TR** ἦλθον | *ēlthon* sillä tulin γὰρ | *gar* διχάσαι | *dichasai* nostamaan riitaan ἄνθρωπον | *anthrōpon* miehen κατὰ | *kata* vastaan τοῦ | *tou* πατρὸς | *patros* isäänsä αὐτοῦ | *autou* hänen καὶ | *kai* ja θυγατέρα | *thygatera* tyttären κατὰ | *kata* vastaan τῆς | *tēs* μητρὸς | *mētros* äitiänsä αὐτῆς | *autēs* hänen καὶ | *kai* ja νύμφην | *nyμφῆν* miniän κατὰ | *kata* vastaan τῆς | *tēs* πενθερᾶς | *pentheras* anoppiansa αὐτῆς· | *autēs* hänen

Delitzsch כִּי | ki בְּאֵתִי | va'ti לְהַפְרִיד | le'hafrid אִישׁ | 'ish מֵאָבִיו | me'aviv וְבָתּוּבָת | me'immah וְכַלָּה | ve'challa מִתּוֹמֶת | me'chamotah

TKIS Sillä olen tullut nostamaan pojan riitaan isäänsä vastaan ja tyttären äitiään vastaan ja miniän anoppiaan vastaan.

STLK Sillä olen tullut 'nostamaan pojan riitaan isäänsä vastaan ja tyttären äitiään vastaan ja miniän anoppiaan vastaan;

BIBLIA 1776 Sillä minä tulin ihmistä isäänsä vastaan riitaiseksi tekemään, ja tyttäätä äitiänsä vastaan ja miniää anoppiansa vastaan.

36. **TR** καὶ | *kai* ja ἐχθροὶ | *echthroi* vihollisia τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* ihmisen οἱ | *oi* οἰκιακοὶ | *oikiakoi* ovat perheväkensä αὐτοῦ | *autou* hänen

Delitzsch וְאֵיבֵי | ve'ojevei אִישׁ | 'ish אֲנִשֵּׁי | 'anshei בְּיָתוֹ | veito

TKIS ja ihmisen vihamiehiä tulevat olemaan hänen perhekuntalaisensa.

STLK ja ihmisen vihamiehiksi tulevat hänen omat perhekuntalaisensa.'

BIBLIA 1776 Ja ihmisen vihamiehet on hänen perheensä.

37. **TR** ὁ | *ho* joka φιλῶν | *filōn* rakastaa πατέρα | *patera* isäänsä ἢ | *ē* tai μητέρα | *mētera* äitiänsä ὑπὲρ | *hyper* enemmän ἐμὲ | *eme* minua οὐκ | *ouk* ei ἔστι | *esti* ole μου | *mou* minulle ἄξιος· | *aksios* kelvollinen καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* joka φιλῶν | *filōn* rakastaa υἱὸν | *hyion* poikaansa ἢ | *ē* tai θυγατέρα | *thygatera* tyttärtään ὑπὲρ | *hyper* enemmän ἐμέ | *eme* minua οὐκ | *ouk* ei ἔστι | *esti* ole μου | *mou* minulle ἄξιος | *aksios* kelvollinen

Delitzsch הָאֵהֶב | ha'ohev אֶת־אָבִיו | 'et-'aviv וְאֶת־'יִמּוֹ | ve'et-'immo יוֹתֵר | joter מִמֶּנִּי | mimmenni אֶיֶּנּוּ | 'einennu כְּדַאי | chedai לִי | li וְהָאֵהֶב | ve'ha'ohev אֶת־בְּנוֹ | 'et-beno וְיוֹתֵר | joter מִמֶּנִּי | mimmenni אֶיֶּנּוּ | 'einennu כְּדַאי | chedai לִי | li

TKIS Joka rakastaa isäänsä tai äitiään enemmän kuin minua, ei ole minulle kelvollinen, ja joka rakastaa poikaansa tai tyttärtään enemmän kuin minua, ei ole minulle kelvollinen,

STLK Se, joka rakastaa isäänsä tai äitiään enemmän kuin minua, ei ole minulle kelvollinen; ja se, joka rakastaa poikaansa tai tyttärtään enemmän kuin minua, ei ole minulle kelvollinen,

BIBLIA 1776 Joka rakastaa isäänsä taikka äitiänsä enempi kuin minua, ei se ole minulle sovelias; joka rakastaa poikaansa taikka tyttärensä enempi kuin minua, ei se ole minulle sovelias.

38. **TR** καὶ | *kai* ja ὅς | *hos* joka οὐ | *ou* ei λαμβάνει | *lambanei* οὐ τὸν | *ton* σταυρὸν | *stauron* ristiään αὐτοῦ | *autou* hänen καὶ | *kai* ja ἀκολουθεῖ | *akolouthei* seuraa ὀπίσω | *opisō* jäljessä μου | *mou* minun οὐκ | *ouk* ei ἔστι | *esti* ole μου | *mou* minulle ἄξιός | *aksios* kelvollinen

Delitzsch וְאֲשֶׁר | va'asher לֹא־יִקְרָא | lo'-jiqqach אֶת־צֶלָבוֹ | 'et-tzelavo וְהָלַךְ | ve'halach אַחֲרָי | a'charai אֶיֶּנּוּ | 'einennu כְּדַאי | chedai לִי | li

TKIS ja joka ei ota ristiään ja seuraa minua, ei ole minulle kelvollinen.

STLK ja se, joka ei ota ristiään ja seuraa minua, ei ole minulle kelvollinen.

BIBLIA 1776 Ja kuka ei ota ristiänsä ja seuraa minua, ei se ole minulle sovelias;

39. **TR** ὁ | *ho* joka εὐρών | *heurōn* löytää τὴν | *tēn* ψυχὴν | *psychēn* elämänsä αὐτοῦ | *autou* oman ἀπολέσει | *apolesei* kadottaa αὐτήν· | *autēn* sen καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* joka ἀπολέσας | *apolesas* kadottaa τὴν | *tēn* ψυχὴν | *psychēn* elämänsä αὐτοῦ | *autou* oman ἔνεκεν | *heneken* tähteni ἐμοῦ | *emou* minun εὐρήσει | *heurēsei* löytää αὐτήν | *autēn* sen

Delitzsch הַמָּצֵה | hammotze' אֶת־נַפְשׁוֹ | 'et-nafesho יְאֲבְדֶנָּה | je'abbedenna וְהַמָּאֲבֵד | ve'ham'abbed אֶת־נַפְשׁוֹ | 'et-nafesho לְמַעַן | le'ma'ANI הוּא | HU' מְצַדֵּק |

jimtza'enna

TKIS Joka löytää elämänsä, menettää sen, ja joka menettää elämänsä minun tähteni, löytää sen.

STLK Se, joka löytää elämänsä, kadottaa sen, ja se, joka kadottaa elämänsä minun tähteni, löytää sen.

BIBLIA 1776 Joka löytää henkensä, hänen pitää sen hukuttaman, ja joka henkensä hukuttaa minun tähteni, hänen pitää sen löytämän.

40. **TR** ó | *ho* joka δεχόμενος | *dechomenos* ottaa luokseen ὑμᾶς | *hymas* teidät ἐμὲ | *eme* minut δέχεται· | *dechetai* ottaa luokseen καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* joka ἐμὲ | *eme* minut δεχόμενος | *dechomenos* ottaa luokseen δέχεται | *dechetai* ottaa luokseen τὸν | *ton* Hänet ἀποστείλαντά | *aposteilanta* joka lähetti με | *me* minut

Delitzsch הַמְקַבֵּל | ham'qabbel אֶתְכֶם | 'etchem אֲוִתִי | 'oti הוּא | hu' מְקַבֵּל | meqabbel וְהַמְקַבֵּל | ve'ham'qabbel אֲוִתִי | 'oti הוּא | hu' מְקַבֵּל | meqabbel אֵת | 'et אֲשֶׁר | 'asher שֶׁלְחָנִי | shelachani

TKIS Joka ottaa luokseen teidät, ottaa luokseen minut, ja joka ottaa luokseen minut, ottaa luokseen Hänet, joka on minut lähettänyt.

STLK Se, joka ottaa luokseen teidät, ottaa luokseen minut; ja se, joka ottaa luokseen minut, ottaa luokseen hänet, joka on minut lähettänyt.

BIBLIA 1776 Joka teitä holhoo, hän holhoo minua, ja joka minua holhoo, hän holhoo sitä, joka minun lähetti.

41. **TR** ὁ | *ho* joka δεχόμενος | *dechomenos* ottaa luokseen προφήτην | *profētēn* profeetan εἰς | *eis* ὄνομα | *onoma* nimeen προφήτου | *profētou* profeetan μισθὸν | *misthon* palkan προφήτου | *profētou* profeetan λήψεται· | *lēpsetai* saa καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* joka δεχόμενος | *dechomenos* ottaa luokseen δίκαιον | *dikaion* vanhurskaan εἰς | *eis* ὄνομα | *onoma* nimeen δικαίου | *dikaiou* vanhurskaan μισθὸν | *misthon* palkan δικαίου | *dikaiou* vanhurskaan λήψεται | *lēpsetai* saa

Delitzsch הַמְקַבֵּל | ham'qabbel נְבִיא | navi' לְשֵׁם | le'shem נְבִיא | navi' שֶׁכַר | sechar נְבִיא | navi' יִקַּח | jiqqach וְהַמְקַבֵּל | ve'ham'qabbel צְדִיק | tzadiq לְשֵׁם | le'shem צְדִיק | tzadiq שֶׁכַר | sechar צְדִיק | tzadiq יִקַּח | jiqqach

TKIS Joka profeetan ottaa luokseen profeetan nimen vuoksi, saa profeetan palkan, ja joka vanhurskaan ottaa luokseen vanhurskaan nimen vuoksi, saa vanhurskaan palkan.

STLK Se, joka ottaa profeetan luokseen profeetan nimen tähden, saa profeetan palkan, ja se, joka ottaa vanhurskaan luokseen vanhurskaan nimen tähden, saa vanhurskaan palkan.

BIBLIA 1776 Joka prophetaa holhoo prophetan nimellä, hän saa prophetan palkan, ja joka vanhurskasta holhoo vanhurskaan nimellä, hän saa vanhurskaan palkan.

42. **TR** καὶ | *kai* ja ὃς | *hos* joka ἐὰν | *ean* jos ποτίση | *potisē* antaa juotavaksi ἓνα | *hena* yhdelle τῶν | *tōn* μικρῶν | *mikrōn* pienistä τούτων | *toutōn* näistä ποτήριον | *potērion* maljallisen ψυχροῦ | *psychrou* raikasta vettä μόνον | *monon* vain εἰς | *eis* ὄνομα | *onoma* nimeen μαθητοῦ | *mathētou* opetuslapsen ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille οὐ μὴ | *ou mē* ei ἀπολέση | *apolesē* menetä τὸν | *ton* μισθὸν | *misthon* palkkaansa αὐτοῦ | *autou* hänen

Delitzsch וְהַמְשַׁקֵּה | ve'hammashqeh אֶת־אֶחָד | 'et-'achad הַקְּטָנִים | haqquetanim הָאֵלֶּה | ha'elleh רַק | raq כּוֹס | kos מַיִם | maim קְרִימִים | qarim לְשֵׁם | le'shem תַּלְמִיד | talmid אָמֵן | 'Amen אֹמֵר | 'omer אֲנִי | 'ani לְכֶם | la'chem כִּי | ki לֹא־יִאָבֵד | lo'-jo'vad יִשְׁכַּרוּ | secharo

TKIS Kuka tahansa antaa yhdelle näistä pienistä maljallisen kylmää vettä juotavaksi ainoastaan opetuslapsen nimen vuoksi, totisesti sanon teille: hän ei jää palkkaansa vaille.”

STLK Kuka hyvänsä antaa yhdelle näistä pienistä maljallisen kylmää vettä hänen juodakseen opetuslapsen nimen tähden, totisesti sanon teille: hän ei kadota palkkaansa.”

BIBLIA 1776 Ja kuka ikänä juottaa yhden näistä vähimmistä kylmällä vesipikarilla ainoastaan, opetuslapsen nimellä, totisesti sanon minä teille: ei hän pidä palkatta oleman.

11 Luku

1. **TR** καὶ | *kai* ja ἐγένετο | *egeneto* tapahtui ὅτε | *hote* kun ἐτέλεσεν | *etelesen* oli päättänyt ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus διατάσσω | *diatassōn* käskyjen antamisen

τοῖς | *tois* δώδεκα | *dōdeka* kahdelletoista μαθηταῖς | *mathētais* opetuslapselleen
αὐτοῦ | *autou* Hän μετέβη | *metebē* siirtyi ἐκεῖθεν | *ekeithen* sieltä τοῦ | *tou*
διδάσκειν | *didaskein* opettamaan καὶ | *kai* ja κηρύσσειν | *kēryssein* julistamaan ἐν
| *en* ταῖς | *tais* πόλεσιν | *polesin* kaupunkeihin αὐτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּכַלּוֹת | ke'challot יֵשׁוּעַ | JESHUA לְצִוּוֹת | le'tzavuot אֶת
שְׁנַיִם | 'et-sheneim נְעֻשָׁר | 'asar תַּלְמִידָיו | talmidaiv וַיֵּלֶךְ | vajje'lech מִשָּׁם |
mish'sham לְלַמֵּד | le'lammed וּלְבַשָּׁר | ulevash'sher בְּעָרֵיהֶם | be'areihem

TKIS Kun Jeesus oli päättänyt käskyjen antamisen kahdelletoista opetuslapselleen Hän lähti sieltä opettamaan ja saarnaamaan heidän kaupunkeihinsa.

STLK Sitten kun Jeesus oli antanut kahdelletoista opetuslapselleen kaikki nämä käskyt, hän lähti sieltä opettamaan ja saarnaamaan heidän kaupunkeihinsa.

BIBLIA 1776 Ja tapahtui, kuin Jesus lakkasi senkaltaisia kadelletoistakymmenelle opetuslapsellensa käskemästä, meni hän sieltä edemmä opettamaan ja saarnaamaan heidän kaupunkeihinsa.

2. *TR* ὁ | *ho* mutta δὲ | *de* Ἰωάννης | *Iōannēs* Johannes ἀκούσας | *akousas*
κουλτῦαν ἐν | *en* τῷ | *tō* δεσμωτηρίῳ | *desmōtēriō* vankilassa τὰ | *ta* ἔργα | *erga*
teot τοῦ | *tou* Χριστοῦ | *Christou* Kristuksen πέμψας | *pempsas* lähetti δύο | *dyo*
kaksi τῶν | *tōn* μαθητῶν | *mathētōn* opetuslastaan αὐτοῦ | *autou* hänen

Delitzsch וַיִּזְחַן | veJochanan שָׁמָּה | shama' בְּבֵית | be'veit הַסֵּהַר | hassohar אֶת
שְׁנַיִם | 'et-ma'asei הַמְּשִׁיחַ | hamMashiach וַיֵּלֶךְ | vajjishelach שְׁנַיִם | shenaim
מִתַּלְמִידָיו | mitalmidaiv

TKIS Kuultuaan vankilassa Kristuksen teot Johannes lähetti kaksi opetuslastaan

STLK Mutta kun Johannes vankilassa ollessaan kuuli Kristuksen teot, hän lähetti kaksi opetuslastaan

BIBLIA 1776 Mutta kuin Johannes vankiudessa kuuli Kristuksen työt, lähetti hän kaksi opetuslastansa,

3. *TR* εἶπεν | *eipen* sanomaan αὐτῷ | *autō* Hänelle Σὺ | *sy* sinä εἶ | *ei* oletko ὁ | *ho*
σε ἐρχόμενος | *erchomenos* joka tulee ἢ | *ē* vai ἕτερον | *heteron* toista
προσδοκῶμεν | *prosdokōmen* odotammeko

Delitzsch וַיֵּאמֶר | vajjo'mer אֵלַי | 'elaiiv הָאֵתָהּ | ha'atta הוּא | hu' הֵבֵא | haba' אֶם-נִחְכֶּה | 'im-nechakeh לְאַחֶר | le'acher

TKIS sanomaan Hänelle: ”Oletko sinä sen tuleva vai pitääkö meidän odottaa toista?”

STLK sanomaan hänelle: "Oletko sinä se tuleva, vai odotammeko toista?"

BIBLIA 1776 Sanomaan hänelle: oletko sinä se tuleva, eli pitääkö meidän toista odottaman?

4. *TR* καὶ | *kai* ja ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille πορευθέντες | *poreuthentes* menkää ἀπαγγείλατε | *apaggeilate* kertokaa Ἰωάννῃ | *Iōannē* Johannekselle ἃ | *ha* mitὰ ἀκούετε | *akouete* kuulette καὶ | *kai* ja βλέπετε· | *blepete* näette

Delitzsch וַיֵּן | vajja'an יִשׁוּעַ | JESHUA וַיֵּאמֶר | vajjo'mer לְהֵם | lahem לְכוּ | le'chu הַגִּידוּ | haggidu לְיֹחָנָן | le'Jochanan אֶת-אֲשֶׁר | 'et-'asher מְשַׁמְעֵתִי | shema'tem וְרֵאִיֶּתֶם | ure'item

TKIS Jeesus vastasi sanoen heille: ”Menkää ja kertokaa Johannekselle mitä kuulette ja näette.

STLK Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Menkää ja kertokaa Johannekselle, mitä kuulette ja näette:

BIBLIA 1776 Niin Jesus vastasi ja sanoi heille: menkää ja sanokaat jälleen Johannekselle, ne mitkä te kuulette ja näette:

5. *TR* τυφλοὶ | *tyfloi* sokeat ἀναβλέπουσι | *anablepousi* saavat näkönsä καὶ | *kai* ja χωλοὶ | *chōloi* rammattat περιπατοῦσι | *peripatousi* kävelevät λεπροὶ | *leproi* pitaaliset καθαρίζονται | *katharidzontai* puhdistuvat καὶ | *kai* ja κωφοὶ | *kōfoi* kuurot ἀκούουσι | *akouousi* kuulevat νεκροὶ | *nekroi* kuolleita ἐγείρονται | *egeirontai* herätetään καὶ | *kai* ja πτωχοὶ | *ptōchoi* köyhille εὐαγγελίζονται· | *euaggelidzontai* julistetaan evankeliumia

Delitzsch וְיִרִים | 'ivrim רְאִים | ro'im וַיִּפְסְחִים | ufissechim מִתְהַלְכִים | mithalechim מְצַרְעִים | metzora'im מְטַהַרִים | metoharim וְחֶרְשִׁים | vechereshim שְׁמֹעִים | shome'im וּמֵתִים | umetim קָמִים | qamim וַעֲנִיִּים | va'anijjim מְתַבְּשָׁרִים |

mitbasserei לְשׁוּבָה | JESHUA הֵם | hem

TKIS Sokeat saavat näkönsä ja rammat kävelevät, pitaaliset puhdistuvat ja kuurot kuulevat, kuolleita herätetään ja köyhille julistetaan ilosanomaa.

STLK sokeat saavat näkönsä, rammat kävelevät, spitaaliset puhdistuvat, kuurot kuulevat, kuolleita herätetään, ja köyhille julistetaan evankeliumia.

BIBLIA 1776 Sokiat saavat näkönsä, ja ontuvat käyvät, spitaliset puhdistetaan, ja kuurot kuulevat, kuolleet herätetään, ja köyhille saarnataan evankeliumi,

6. **TR** καὶ | *kai* ja μακάριός | *makarios* autuas ἐστὶν | *estin* on ὅς | *hos* joka ἐὰν | *ean* jos μὴ | *mē* ei σκανδαλισθῆ | *skandalisthē* loukkaannu ἐν | *en* ἐμοί | *emoi* minuun

Delitzsch וְאֲשֶׁר־ | ve'ashrei וְאֲשֶׁר־ | 'asher לֹא־יִכָּשֵׁל | lo'-jikashel בִּי | bi

TKIS Ja autuas on se, joka ei loukkaannu minuun.”

STLK Autuas on se, joka ei loukkaannu minuun.”

BIBLIA 1776 Ja autuas on se, joka ei pahene minusta.

7. **TR** τούτων | *toutōn* ja näiden δὲ | *de* πορευομένων | *poreuomenōn* mentyä ἤρξατο | *ērksato* alkoi ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus λέγειν | *legein* puhua τοῖς | *tois* ὄχλοις | *ochlois* kansalle περὶ | *peri* Ἰωάννου | *Iōannou* Johanneksesta τί | *ti* mitä ἐξήγηθετε | *eksēlthete* lähditte εἰς | *eis* τὴν | *tēn* ἔρημον | *erēmon* autiomaahan θεάσασθαι | *theasasthai* katsomaan κάλαμον | *kalamon* kaislaako ὑπὸ | *hypo* ἀνέμου | *anemou* tuulessa σαλευόμενον | *saleuomenon* huojuvaa

Delitzsch הֵמָּה | hemma הֵלְכוּ | halechu לְהֵם | lahem וַיְשׁוּבָה | veJESHUA הֵחֵל | hechel לְדַבֵּר | le'daber אֶל־הָמוֹן | 'el-hamon הָעַם | ha'am עַל־אֲדוֹת | 'al-'odot יוֹחָנָן | Jochanan וַיֹּאמֶר | vajjo'mar מַה־זֶּה | mah-zeh מָצָאָהְ | jetza'tem הַמְדַבְּרָה | hammidbara לְרְאוֹת | lir'ot הַקְּנָה | haqaneh וְאֲשֶׁר־ | 'asher יִנּוּעַ | jinnoa' בְּרוּחַ | baruach

TKIS Heidän mentyään Jeesus alkoi puhua kansalle Johanneksesta: ”Mitä läksitte autiomaahan katsomaan? Ruokoako, jota tuuli huojuttaa?

STLK Kun he olivat menneet, Jeesus alkoi puhua kansalle Johanneksesta: "Mitä

lähditte erämaahan katselemaan? Ruokoako, jota tuuli huojuttaa?

BIBLIA 1776 Kuin he menivät pois, rupesi Jesus sanomaan kansalle Johanneksesta: mitä te läksitte korpeen katsomaan? ruokoako, joka tuulelta häälytetään?

8. **TR** ἀλλὰ | *alla* vaan τί | *ti* mitä ἐξήλθετε | *eksēlthete* lähditte ἰδεῖν | *idein* katsomaan ἄνθρωπον | *anthrōpon* miestäkö ἐν | *en* μαλακοῖς | *malakois* hienoihin ἱματίοις | *himatiois* vaatteisiin ἡμφιεσμένον | *ēmfiesmenon* pukeutunutta ἰδού | *idou* katso οἱ | *hoi* jotka τὰ | *ta* μαλακὰ | *malaka* hienoja φοροῦντες | *forountes* kantavat ἐν | *en* τοῖς | *tois* οἴκοις | *oikois* palatseissa τῶν | *tōn* βασιλέων | *basileōn* kuninkaiden εἰσιν | *estin* ovat

Delitzsch אֶל־לֵא | ve'im-lo' מֵה־הַ | mah-zeh מֵאַתָּה? | jetza'tem לְרֹאֹת | lir'ot שְׂאֵה | ha'ish לְבֹשֵׁת | lavush בְּגָדִים | bigdei מֵאָדָנִים | 'adanim הַיְנֵה | hinneh הַלְבָּשִׁים | halloveshim מֵאָדָנִים | 'adanim בְּבִתֵּי | bevattei הַמְלָכִים | hammelachim הַמֶּלֶךְ | hemma

TKIS Vai mitä läksitte autiomaahan katsomaan? Ihmistäkö, hienoihin vaatteisiin pukeutunutta? Katso, hienoihin pukeutuvat on kuningasten palatseissa.

STLK Vai mitä lähditte katsomaan? Ihmistäkö, hienoihin vaatteisiin pukeutunutta? Katso, hienopukuiset ovat kuningasten taloissa.

BIBLIA 1776 Taikka mitä te läksitte katsomaan? ihmistäkö, vaateettua pehmeillä vaatteilla? Katso, jotka pehmeitä kantavat, ne ovat kuningasten huoneissa.

9. **TR** ἀλλὰ | *alla* vaan τί | *ti* mitä ἐξήλθετε | *eksēlthete* lähditte ἰδεῖν | *idein* katsomaan προφήτην | *profētēn* profeettaako ναί | *nai* kyllä λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille καὶ | *kai* ja περισσότερον | *perissoteron* suurempaa kuin προφήτου· | *profētou* profeetta

Delitzsch אֶל־לֵא | ve'im-lo' מֵה־הַ | mah-zeh מֵאַתָּה? | jetza'tem לְרֹאֹת | lir'ot שְׂאֵה־אֶל | 'im-'ish נְבִיא | navi' הֵן | hen אֲנִי | 'ani אֹמֵר | 'omer לְכֶם | la'chem כִּי | ki לְגַד־גָּדוֹל | gam-gadol הֲוֵא | hu' מִנְבִיאִ | minnavi'

TKIS Vai mitä läksitte katsomaan? Profeettaako? Niin, sanon teille, ja suurempaa kuin profeettaa.

STLK Vai mitä te lähditte katsomaan? Profeettaako? Totisesti, minä sanon teille:

hän on enemmän kuin profeetta.

BIBLIA 1776 Taikka mitä te läksitte katsomaan? Prophetaako? totisesti sanon minä teille: tämä on jalompi kuin propheta.

10. **TR** οὗτός | *houtos* sillä tämä γὰρ | *gar* ἐστὶ | *esti* ὁ περὶ | *peri* οὗ | *hou* se γέγραπται | *gegraptai* josta on kirjoitettu Ἰδοὺ | *idou* katso ἐγὼ | *egō* minᾶ ἀποστέλλω | *apostellō* lähetän τὸν | *ton* ἄγγελόν | *aggelon* enkelini μου | *mou* minun πρὸς | *pro* edellä προσώπου | *prosōpou* kasvojesi σου | *sou* sinun ὅς | *hos* Hän κατασκευάσει | *kataskeuasei* valmistaa τὴν | *tēn* ὁδόν | *hodon* tiesi σου | *sou* sinun ἔμπροσθέν | *emprosthen* eteesi σου | *sou* sinun

Delitzsch כִּי | ki הִנֵּה | zeh הוֹאֵה | hu' אֲשֶׁר | 'asher כְּתוּב | katuv עָלַי | 'alaiv הִנְנִי | hinni שְׁלֵחַ | sholeach מְלֶאכִי | mal'achi לְפָנַי | le'fanecha וּפְנֵה דְרָכְךָ | ufinna-darkecha לְפָנַי | le'fanecha

TKIS (Sillä) tämä on se, josta on kirjoitettu: ”Katso, lähetän edelläsi enkelini, joka valmistaa tiesi eteesi.

STLK Sillä hän on se, josta on kirjoitettu: 'Katso, minä lähetän enkelini edelläsi, ja hän on valmistava tiesi sinun eteesi.'

BIBLIA 1776 Sillä tämä on se, josta kirjoitettu on: katso, minä lähetän enkelini sinun kasvois eteen, joka on valmistava sinun tiesi sinun etees.

11. **TR** ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille οὐκ | *ouk* εἰ ἐγγύερται | *egēgertai* ole noussut ἐν | *en* γεννητοῖς | *gennētois* syntyneiden joukosta γυναικῶν | *gynaikōn* vaimoista/ vaimoista syntyneiden joukosta μείζων | *meidzōn* suurempaa kuin Ἰωάννου | *Iōannou* Johannes τοῦ | *tou* βαπτιστοῦ | *Baptistou* Kastaja ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta μικρότερος | *mikroteros* pienin ἐν | *en* τῇ | *tē* βασιλείᾳ | *basileia* valtakunnassa τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten μείζων | *meidzōn* suurempi αὐτοῦ | *autou* häntä ἐστὶν | *estin* on

Delitzsch אָמֵן | 'Amen אֹמֵר | 'omer אֲנִי | 'ani לֵךְ | la'chem לֹא | lo' קָם | qam בִּילוּדִי | biludei אִשָּׁה | 'ish'sha אִישׁ | 'ish גָּדוֹל | gadol מִיִּוְחָנָן | miJochanan הַמְּטָבִיל | hammaTebil אֶךְ | 'ach הַקָּטָן | haqqaton בְּמַלְכוּת | be'malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim גָּדוֹל | gadol הוּא | hu' מִמֶּנּוּ | mimmennu

TKIS Totisesti sanon teille: ei ole vaimoista syntyneiden joukosta noussut suurempaa kuin Johannes Kastaja. Mutta vähäisin taivasten valtakunnassa on suurempi kuin hän.

STLK Totisesti sanon teille: ei ole vaimoista syntyneiden joukosta noussut suurempaa kuin Johannes Kastaja, mutta vähäisin taivasten valtakunnassa on suurempi kuin hän.

BIBLIA 1776 Totisesti sanon minä teille: kaikkein niiden seassa, jotka vaimoista syntyneet ovat, ei ole yhtäkään suurempaa kuin Johannes Kastaja tullut; mutta kuitenkin se, joka vähin on taivaan valtakunnassa, on häntä suurempi.

12. **TR** ἀπό | *apo* δὲ | *de* mutta τῶν | *tōn* ἡμερῶν | *hēmerōn* päivistä Ἰωάννου | *Iōannou* Johannes τοῦ | *tou* βαπτιστοῦ | *Baptistou* Kastajan ἕως | *heōs* asti ἄρτι | *arti* tähän ἢ | *hē* βασιλεία | *basileia* valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten βιάζεται | *biadzetai* kärsii väkivaltaa καὶ | *kai* ja βιάσται | *biastai* väkivaltaiset ἀρπάζουσιν | *harpadzousin* tempaavat sen αὐτήν | *autēn* itselleen

Delitzsch וּמִימֵי | *umimei* יוֹחָנָן | *Jochanan* הַמַּטְבִּיל | *hammaTebil* עַד־הַנֵּה | *'ad-henna* מַלְכוּת | *malchut* הַשָּׁמַיִם | *hash'shamaim* נִתְפָּסָה | *nitpesa* בְּחִזְקָה | *bechazeqa* וְהִחְזִיקוּ | *ve'hachazaqim* יָחַזְקוּ | *jachaziqu* בָּהּ | *vah*

TKIS Mutta Johannes Kastajan päivistä tähän asti taivasten valtakunta on hyökkäysten kohteena, ja hyökkääjät riistävät sen itselleen.

STLK Mutta Johannes Kastajan päivistä tähän asti hyökätään taivasten valtakuntaa vastaan, ja hyökkääjät tempaavat sen itselleen.

BIBLIA 1776 Mutta hamasta Johannes Kastajan päivistä, niin tähän asti, kärsii taivaan valtakunta väkivaltaa, ja väkevät repivät sen itsellensä.

13. **TR** πάντες | *pantes* sillä kaikki γὰρ | *gar* οἱ | *oi* προφῆται | *profētai* profeetat καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* νόμος | *nomos* laki ἕως | *heōs* saakka Ἰωάννου | *Iōannou* Johannekseen προεφήτευσαν· | *proefēteusan* ovat profetoineet

Delitzsch כִּי | *ki* כָּל־הַנְּבִיאִים | *chol-hannevi'im* וְהַתּוֹרָה | *ve'hattora* נֶגְדֵי | *'adei* יוֹחָנָן | *Jochanan* נִבְאָה | *nibba'u*

TKIS Sillä kaikki profeetat ja laki ovat ennustaneet Johannekseen asti.

STLK Sillä kaikki Profeetat ja Laki ovat ennustaneet Johannekseen asti,

BIBLIA 1776 Sillä kaikki prophetat ja laki ovat Johannekseen asti ennustaneet.

14. **TR** καὶ | *kai* ja εἰ | *ei* jos θέλετε | *thelete* tahdotte δέξασθαι | *deksasthai* ottaa vastaan αὐτός | *autos* hän ἐστίν | *estin* on Ἠλίας | *ēlias* Elias ὁ | *ho* joka μέλλων | *mellōn* tuleva ἔρχεσθαι | *erchesthai* oli

Delitzsch וְאֵם־תִּרְצוּ | ve'im-tirtzu לְקַבֵּל | le'qabbel הִנֵּה | hinneh הוּא | hu' הֲלֵיךְ | 'Elija הֵעֵתִיד | he'atid לְבוֹא | lavo'

TKIS Ja jos tahdotte ottaa vastaan: hän on Elia joka on tuleva.

STLK mutta jos tahdotte ottaa vastaan: hän on Elia, joka oli tuleva.

BIBLIA 1776 Ja jos te tahdotte ottaa vastaan: hän on se Elias, joka tuleva on.

15. **TR** ὁ | *ho* jolla ἔχων | *echōn* on ὦτα | *ōta* korvat ἀκούειν | *akouein* kuulla ἀκουέτω | *akouetō* kuulכון

Delitzsch מִי | mi אֲשֶׁר | 'asher אֹזְנַיִם | 'oznaim לוֹ | lo לְשָׁמֹעַ | lishmoa' לִישְׁמָע' | ishma'

TKIS Jolla on korvat (kuulla), hän kuulכון!

STLK Jolla on korvat, se kuulכון.

BIBLIA 1776 Jolla on korvat kuulla, se kuulכון!

16. **TR** τίνι | *tini* mutta mihin δὲ | *de* ὁμοιώσω | *homoiōsō* vertaan τὴν | *tēn* γενεὰν | *genean* sukupolven ταύτην | *tautēn* tämän ὁμοία | *homoia* kaltainen ἐστὶ | *esti* se on παιδαρίοις | *paidariois* poikasten ἐν | *en* ἀγοραῖς | *agorais* toreilla καθημένοις | *kathēmenois* istuvien καὶ | *kai* ja προσφωνοῦσι | *prosfōnousi* huutelevat τοῖς | *tois* ἑταίροις | *etairois* kumppaneilleen αὐτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch וְאֶל־מִי | ve'el-mi אֲדַמְמֶה | 'adammeh אֶת־הַדֹּדָר | 'et-haddor הַזֶּה | hazzeh דֹּמָה | domeh הוּא | hu' לְיָלָדִים | lajladim הַיִּשְׁבִּיעִים | hajjshevim בְּשִׁוּקִים | bash'shevaqim וְקִרְאִים | veqore'im לְחַבְרֵיהֶם | le'chavreihem לֵאמֹר | le'mor

TKIS Mutta mihin minä vertaan tämän sukupolven? Se on poikasten kaltainen, jotka

istuvat toreilla ja huutavat tovereilleen

STLK Mutta mihin vertaan tämän sukupolven? Se on lasten kaltainen, jotka istuvat toreilla ja huutavat toisilleen

BIBLIA 1776 Vaan minkä verraksi minä tämän sukukunnan vedän? hän on lasten vertainen, jotka turulla istuvat ja huutavat kumppaneillensa,

17. **TR** καὶ | *kai* ja λέγουσιν | *legousin* he sanovat ηὐλήσαμεν | *ēulēsamen* soitimme huilua ὑμῖν | *hymin* teille καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* ette ὠρχήσασθε· | *ōrchēsasthe* tanssineet ἐθρηνήσαμεν | *ethrēnēsamen* veisasimme itkuvirsiä ὑμῖν | *hymin* teille καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* ette ἐκόψασθε | *ekopsasthe* valittaneet

Delitzsch חִלְלָנוּ | chillalnu חָלַלְנוּ | la'chem בְּחַלְלִים | bachalilim אֵל | velo' מְדַדְדִּים | riqqadtem קִוְנָנוּ | qonannu חָלַלְנוּ | la'chem קִיְנָה | qina אֵל | velo' מְדַדְדִּים | sefadtem

TKIS sanoen: Soitimme teille huilua ettekä te tanssineet, lauloimme (teille) itkuvirsiä ettekä valittaneet.

STLK sanoen: 'Soitimme teille huilua, ettekä karkeloineet, veisasimme itkuvirsiä, ettekä valittaneet.'

BIBLIA 1776 Ja sanovat: me soitimme huilua teidän edessänne, ja ette hypänneet: me olemme veisanneet teille murhevirsiä, ja ette itkeneet.

18. **TR** ἦλθε | *ēlthe* sillä tuli γὰρ | *gar* Ἰωάννης | *Iōannēs* Johannes μήτε | *mēte* eikä ἐσθίων | *esthiōn* syönyt μήτε | *mēte* eikä πίνων | *pinōn* juonut καὶ | *kai* ja λέγουσι | *legousi* sanoitte δαιμόνιον | *daimonion* riivaaja ἔχει | *echei* on hänessä

Delitzsch כִּי־וַאֲ-יֹחָנָן | ki-va'-Jochanan אֵל | lo' אֵל | 'ochel אֵל | velo' שָׁתָה | shoteh וַאֲמַרְוּ | vajjo'meru שָׁתָה | shed בָּ | bo

TKIS Sillä Johannes tuli, ei syö eikä juo, ja he sanovat: Hänessä on riivaaja.

STLK Sillä Johannes tuli, hän ei syö eikä juo, ja he sanovat: 'Hänessä on riivaaja.'

BIBLIA 1776 Sillä Johannes tuli ei syöden eikä juoden, ja he sanovat: hänellä on perkele.

19. **TR** ἤλθεν | *ēlthen* tuli ó | *ho* υἱός | *Hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *Anthrōpou* Ihmisen ἐσθίων | *esthiōn* joka syö καὶ | *kai* ja πίνων | *pinōn* juo καὶ | *kai* ja λέγουσιν | *legousin* sanotte Ἰδού | *idou* katso ἀνθρώπος | *anthrōpos* ihminen φάγος | *fagos* syömäri καὶ | *kai* ja οἰνοπότης | *oinopotēs* viininjuomari τελωνῶν | *telōnōn* tullimiesten φίλος | *filos* ystävä καὶ | *kai* ja ἀμαρτωλῶν | *hamartōlōn* syntisten καὶ | *kai* ja ἐδικαιώθη | *edikaiōthē* oikeaksi osoitettu on ἡ | *hē* σοφία | *sofia* viisus ἀπὸ | *apo* puolelta τῶν | *tōn* τέκνων | *teknōn* lastensa αὐτῆς | *autēs* sen

Delitzsch וַיָּבֹא | vajjavo' בֶּן־הָאָדָם | Ben-ha'Adam וְהוּא | vehu' אֶחָד | 'ochel הַשָּׁחַד
| veshoteh וַיִּאְמְרוּ | vajjo'meru הִנֵּה | hinneh שֵׁנִי | 'ish לִלְלוּ | zolel וְסָבְאָה |
vesove' וַיִּאְהָב | ve'ohev מוֹכֵסִים | mochesim וְחַטָּאִים | vechatta'im וַיִּנְצְדְקוּהוּ |
venitzdeqa הִתְקַדְּמָה | ha'chochema מֵאֵת | me'et בְּנֵיהָ | baneha

TKIS Ihmisen Poika tuli, syö ja juo, ja he sanovat: Katso, syömäri ja viininjuoja, veronkantajain ja syntisten ystävä!” Ja viisus on lastensa puolelta oikeaksi tunnustettu.”

STLK Ihmisen Poika tuli, hän syö ja juo, ja he sanovat: 'Katso ylensyöjää ja viininjuojaa, publikaanien ja syntisten ystävää!' Mutta Viisauden lapset julistavat hänet vanhurskaaksi."

BIBLIA 1776 Ihmisen Poika tuli syöden ja juoden, ja he sanovat: katso ihmistä, syömäriä ja viinan juomaria, Publikanein ja syntisten ystävää. Mutta viisus vanhurskautetaan lapsiltansa.

20. **TR** τότε | *tote* sitten ἤρξατο | *ērksato* alkoi ὀνειδίζειν | *oneididzein* moittia τὰς
| *tas* Ἡὲν πόλεις | *poleis* kaupunkeja ἐν | *en* αἷς | *hais* joissa ἐγένοντο | *egenonto*
tapahtuivat αἱ | *hai* πλεῖσται | *pleistai* useimmat δυνάμεις | *dynameis* voimateot
αὐτοῦ | *autou* Ἡὲν ὅτι | *hoti* että οὐ | *ou* ne eivät μετενόησαν | *metenoēsan*
muuttaneet mieltään

Delitzsch אֵז | 'az הַחֵל | hechel לְגֹעַר | lig'or בְּעָרִים | be'arim אֲשֶׁר־רָב | 'asher-
rov גְּבוּרֹתָיו | gevurotaiv נִשְׁעָנוּ | na'asu בְּתוֹכָן | vetochan וְלֹא | velo' שָׁבוּ | shavu

TKIS Sitten Hän rupesi nuhtelemaan niitä kaupunkeja, joissa Hänen useimmat voimatekonsa olivat tapahtuneet, siitä että ne eivät olleet muuttaneet mieltänsä.

STLK Sitten hän rupesi nuhtelemaan niitä kaupunkeja, joissa useimmat hänen voimalliset tekonsa olivat tapahtuneet, siitä, etteivät ne olleet muuttaneet mieltään:

BIBLIA 1776 Silloin hän rupesi soimaamaan niitä kaupungeita, joissa olivat tehdyt usiammat hänen väkevät työnsä, ettei he itsiänsä parantaneet.

21. **TR** οὐαί | *ouai* voi σοι | *soi* sinua Χοραζίν | *Choradzin* Korasin οὐαί | *ouai* voi σοι | *soi* sinua Βηθσαϊδά | *Bēthsaida* Beetsaida ὅτι | *hoti* sillä εἰ | *ei* jos ἐν | *en* Τύρῳ | *Tyrō* Tyyrossa καὶ | *kai* ja Σιδῶνι | *Sidōni* Siidonissa ἐγένοντο | *egenonto* olisivat tapahtuneet αἱ | *hai* ne δυνάμεις | *dynameis* voimateot αἱ | *hai* jotka γεγόμενοι | *genomenai* tapahtuivat ἐν | *en* ὑμῖν | *hymin* teissä πάλαι | *palai* jo kauan sitten ἂν | *an* ne ἐν | *en* σάκκῳ | *sakkō* säkissä καὶ | *kai* ja σποδῶ | *spodō* tuhassa μετενόησαν | *metenoēsan* olisivat muuttaneet mielensä

Delitzsch אוי | 'oi לך | lach כּוֹרַזִין | Korazin אוי | 'oi לך | lach בֵּית־צִיְדָה | Beit-tzajda כִּי | ki הַגְּבוּרוֹת | ha'gevurot אֲשֶׁר | 'asher נֶעֱשׂוּ | na'asu בְּקֶרְבְּךָ | veqirbechen לוֹ | lu בְּצֹר | beTzor וּבְצִידוֹן | uveTzidon נֶעֱשׂוּ | na'asu הַלְּא־כֶבֶר | halo'-chevar שָׁבוּ | shavu בְּשֶׁק | besaq וְאֶפֶר | va'efer

TKIS ”Voi sinua Korasin, voi sinua Beetsaida. Sillä jos ne voimateot, jotka teissä ovat tapahtuneet Tyyrossa ja Siidonissa, ne olisivat jo aikaa sitten säkissä ja tuhassa muuttaneet mielensä.

STLK ”Voi sinua, Korasin! Voi sinua, Beetsaida! Sillä jos ne voimalliset teot, jotka ovat tapahtuneet teissä, olisivat tapahtuneet Tyyrossa ja Siidonissa, nämä jo aikaa sitten olisivat säkissä ja tuhassa muuttaneet mielensä.

BIBLIA 1776 Voi sinuas Koratsin, voi sinus Betsaida! Jos senkaltaiset väkevät työt olisivät tehdyt Tyrossa ja Sidonissa kuin teissä tehdyt ovat, niin he olisivat aikaa säkissä ja tuhassa tehneet parannuksen.

22. **TR** πλὴν | *plēn* kuitenkin λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille Τύρῳ | *Tyrō* Tyyrolla καὶ | *kai* ja Σιδῶνι | *Sidōni* Siidonilla ἀνεκτότερον | *anektoteron* helpompi ἔσται | *estai* on ἐν | *en* ἡμέρᾳ | *hēmera* päivänä κρίσεως | *kriseōs* tuomion ἢ | *ē* kuin ὑμῖν | *hymin* teillä

Delitzsch אַבָּל | 'aval אֲנִי | 'ani אֹמֵר | 'omer לְכֶם | la'chem כִּי | ki בְּיוֹם | bejom הַדִּין | haddin יִקָּל | jeqal לְצֹר | le'Tzor וּבְצִידוֹן | veTzidon יוֹתֵר | joter מִכֶּם |

mikkem

TKIS Mutta minä sanon teille: Tyyron ja Siidonin on tuomiopäivänä helpompi kuin teidän.

STLK Mutta sanon teille: Tyyron ja Siidonin on tuomiopäivänä oleva helpompi kuin teidän.

BIBLIA 1776 Jonka tähden sanon minä teille: Tyrolle ja Sidonille pitää oleman huokiamman tuomiopäivänä kuin teille.

23. **TR** καὶ | *kai* ja σύ | *sy* sinä Καπερναοῦμ | *Kapernaoum* Kapernaum ἢ | *hē* joka ἕως | *heōs* saakka τοῦ | *tou* οὐρανοῦ | *ouranou* taivaaseen ὑψωθεῖσα | *upsōtheisa* olet korotettu ἕως | *heōs* saakka ἄδου | *hadou* Haadekseen καταβιβασθήση· | *katabibasthēsē* syöstään alas ὅτι | *hoti* sillä εἰ | *ei* jos ἐν | *en* Σοδόμοις | *Sodomois* Sodomassa ἐγένοντο | *egenonto* olisivat tapahtuneet αἱ | *hai* ne δυνάμεις | *dynameis* voimateot αἱ | *hai* jotka γεγόμενα | *genomenai* ovat tapahtuneet ἐν | *en* σοί | *soi* sinussa ἔμειναν | *emeinan* olisivat pysyneet ἄν | *an* ne μέχρι | *mechri* saakka τῆς | *tēs* σήμερον | *sēmeron* tähän päivään

Delitzsch וְאֵת | ve'att כְּפַר־נַחֲמוֹם | Kefar-nachum הַמְרוֹמָמָה | ham'romama עַד־הַשָּׁמַיִם | 'ad-hash'shamaim עַד־שְׁאוֹל | 'ad-she'ol תּוֹרָדִי | turadi כִּי | ki הַגְּבוּרוֹת | ha'gevurot אֲשֶׁר | 'asher נִבְּשׁוּ | na'asu בְּתוֹכָהּ | vetochech לוֹ | lu בְּסֻדּוֹם | viSedom נִבְּשׁוּ | na'asu כִּי | ki עָתֵדָה | 'atta עֹמְדָה | 'ameda עַל־תֵּלֵהָ | 'al-tillah עַד־הַיּוֹם | 'ad-hajjom הַיּוֹם | hazzeh

TKIS Ja sinä Kapernaum, joka olet korotettu taivaaseen saakka! Tuonelaan asti sinut syöstään alas. Sillä jos ne voimateot, jotka sinussa ovat tapahtuneet, olisivat tapahtuneet Sodomassa, se olisi seisonut tähän päivään asti.

STLK Sinä, Kapernaum, korotetaankohan sinut taivaaseen? Helvettiin sinun on astuttava alas. Sillä jos ne voimalliset teot, jotka ovat tapahtuneet sinussa, olisivat tapahtuneet Sodomassa, se seisoisi vielä tänäkin päivänä.

BIBLIA 1776 Ja sinä Kapernaum, joka olet korotettu taivaaseen asti! sinä pitää hamaan helvettiin sysättämän; sillä jos Sodomassa olisivat senkaltaiset väkevät työt tehdyt kuin sinussa, niin he vielä tänäpäpä seisoisivat.

24. **TR** πλὴν | *plēn* kuitenkin λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että

γῆ | *gē* maalla Σοδόμων | *Sodomōn* Sodoman ἀνεκτότερον | *anektoteron* helpompi ἔσται | *estai* on ἐν | *en* ἡμέρα | *hēmera* päivänä κρίσεως | *kriseōs* tuomion ἢ | *ē* kuin σοί | *soi* sinulla

Delitzsch אַבֶּל | 'aval אֲנִי | 'ani אֹמֵר | 'omer לֶחֶם | la'chem כִּי | ki בְּיוֹם | bejom הַדֵּינִי | haddin יִקָּל | jeqal לְאֲדַמַּתְךָ | le'admat סֶדוֹם | Sedom מִמֶּעַךְ | mimmech

TKIS Mutta minä sanon teille: Sodoman maan on tuomiopäivänä helpompi kuin sinun.”

STLK Kuitenkin sanon teille: Sodoman maan on tuomiopäivänä oleva helpompi kuin sinun.”

BIBLIA 1776 Jonka tähden sanon minä teille: Sodoman maalle pitää huokiamman oleman tuomiopäivänä kuin sinulle.

25. **TR** ἐν | *en* ἐκείνῳ | *ekainō* siihen τῷ | *tō* καιρῷ | *kairō* aikaan ἀποκριθεὶς | *apokritheis* alkoi puhua ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoen ἐξομολογοῦμαι | *eksomologoumai* ylistän σοι | *soi* sinua Πάτερ | *Pater* Isä Κύριε | *Kyrie* Herra τοῦ | *tou* οὐρανοῦ | *ouranou* taivaan καὶ | *kai* ja τῆς | *tēs* γῆς | *gēs* maan ὅτι | *hoti* että ἀπέκρυσας | *apekrypsas* olet salannut ταῦτα | *tauta* nämä ἀπὸ | *apo* σοφῶν | *sofōn* viisailta καὶ | *kai* ja συνετῶν | *synetōn* oppineilta καὶ | *kai* ja ἀπεκάλυψας | *apekalypsas* ilmoittanut αὐτὰ | *auta* ne νηπίοις | *nēpiois* lapsenmielisille

Delitzsch בַּעֵת | ba'et הִהִיא | hahi' עֲנֵה | 'ana יִשׁוּעַ | JESHUA וְאָמַר | ve'amar אֹדְעָה | 'odecha אָבִי | 'Avi אֲדוֹן | 'ADON הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim וְהָאָרֶץ | ve'ha'aretz כִּי | ki הִסְתַּרְתָּ | histarta אֶת־אֵלֶּה | 'et-'elleh מִן־הַחֲכָמִים | min-hachachamim וְהַנְּבוֹנִים | ve'hannevonim וְגִלְלִיתָם | vegillitam לְעוֹלָלִים | la'olalim

TKIS Siihen aikaan Jeesus alkoi puhua ja sanoi: ”Ylistän sinua Isä, taivaan ja maan Herra, että olet salannut nämä viisailta ja ymmärtäväsiltä ja ilmaissut ne lapsenmielisille.

STLK Siihen aikaan Jeesus vielä puhui ja sanoi: "Ylistän sinua, Isä, taivaan ja maan Herra, että olet salannut nämä viisailta ja ymmärtäväsiltä ja ilmoittanut ne lapsenmielisille.

BIBLIA 1776 Sillä ajalla vastasi Jeesus ja sanoi: minä kiitän sinua, Isä, taivaan ja

maan Herra, ettäs olet kätkenyt nämät viisailta ja toimellisilta, ja olet ne ilmoittanut pienille.

26. *TR* ναί | *nai* niin ó | *ho* Πατήρ | *Patēr* Isä öti | *oti* että οὕτως | *houtōs* näin ἐγένετο | *egeneto* oli εὐδοκία | *eudokia* hyvä tahto ἔμπροσθέν | *emprosthen* edessäsi σου | *sou* sinun

Delitzsch הֵן | hen אָבִי | 'Avi כִּי | ki חֵן | chen הָיָה | haja רָצוֹן | ratzon לְפָנַי | le'fanecha

TKIS Niin, Isä, sillä näin oli hyvä tahtosi.”

STLK Niin, Isä, sillä näin on ollut otollista sinun edessäsi.

BIBLIA 1776 Tosin Isä, sillä niin oli sinun hyvä tahtos.

27. *TR* πάντα | *panta* kaikki μοι | *moi* minulle παρεδόθη | *paredothē* on antanut ὑπὸ | *hypo* τοῦ | *tou* Πατρός | *Patros* Isäni μου· | *mou* minun καὶ | *kai* ja οὐδείς | *oudeis* ei kukaan ἐπιγινώσκει | *epiginōskei* tunne τὸν | *ton* υἱὸν | *hyion* Poikaa εἰ μὴ | *ei mē* muu kuin ó | *ho* Πατήρ· | *Patēr* Isä οὐδὲ | *oude* eikä τὸν | *ton* Πατέρα | *Patera* Isääni τις | *tis* kukaan ἐπιγινώσκει | *epiginōskei* tunne εἰ μὴ | *ei mē* muu kuin ó | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika καὶ | *kai* ja ᾧ | *hō* kenelle ἐὰν | *ean* βούληται | *boulētai* tahtoo ó | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika ἀποκαλύψαι | *apokalypsai* Hänet ilmaista

Delitzsch הַכֹּל | hakol נִמְסַר־לִי | nimsar-li מֵאֵת | me'et אָבִי | 'Avi וְאֵין | ve'ein מִכִּיר | makkir אֶת־הַבֵּן | 'et-haben בְּלִתִּי | Bilti הָאֵב | ha'Av וְאֵין | ve'ein מִכִּיר | makkir אֶת־הָאֵב | 'et-ha'Av בְּלִתִּי | Bilti הַבֵּן | haben וְאֲשֶׁר | va'asher יִפְחֹץ | jachpotz הַבֵּן | haben לְגַלּוֹתוֹ | le'galloto לוֹ | lo

TKIS Kaikki on Isäni antanut minulle. Eikä kukaan muu tunne Poikaa kuin Isä, eikä Isää tunne kukaan muu kuin Poika ja kenelle Poika tahtoo Hänet ilmaista.

STLK Kaiken on Isäni antanut minun haltuuni, eikä kukaan muu tunne Poikaa kuin Isä, eikä Isää tunne kukaan muu kuin Poika ja se, kenelle Poika tahtoo hänet ilmoittaa.

BIBLIA 1776 Kaikki ovat minulle annetut minun Isältäni, ja ei kenkään tunne Poikaa, mutta Isä; eikä Isää tunne yksikään, mutta Poika, ja kenelle ikänä Poika tahtoo sen ilmoittaa.

28. *TR* δεῦτε | *deute* tulkaa πρὸς | *pros* luokseni με | *me* minun πάντες | *pantes* kaikki oi | *oi* κοπιῶντες | *kopiōntes* työtä tekevät καὶ | *kai* ja πεφορτισμένοι | *pefortismenoi* taakkojen kantajat κάγω | *kagō* niin minä ἀναπαύσω | *anapausō* annan levätä ὑμᾶς | *hymas* teidän

Delitzsch בֹּאוּ | bo'u אֵלַי | 'elai כָּל־הַעֲמֵלִים | kol-ha'amelim וְהַטְעִינִי | ve'hatte'unim וְאֲנִי | va'ani אֲנִי־אֵלַי | 'aniach לָךְ | la'chem

TKIS Tulkaa minun luokseni, kaikki työtä tekevät ja raskautetut, niin minä annan teille levon.

STLK Tulkaa minun tyköni, kaikki työtätekevät ja taakkojen kantajat, niin minä annan teille levon.

BIBLIA 1776 Tulkaat minun tyköni kaikki, jotka työtä teette ja olette raskautetut, ja minä tahdon teitä virvoittaa.

29. *TR* ἄρατε | *arate* ottakaa τὸν | *ton* ζυγόν | *dzygon* ikeeni μου | *mou* minun ἐφ' | *ef* päälle ὑμᾶς | *hymas* teidän καὶ | *kai* ja μάθετε | *mathete* oppikaa ἀπ' | *ap* ἐμοῦ | *emou* minusta ὅτι | *hoti* että πρῶτος | *praos* hiljainen εἰμι | *eimi* olen καὶ | *kai* ja ταπεινός | *tapeinos* nöyrä τῆ | *tē* καρδία· | *kardia* sydämeltäni καὶ | *kai* ja εὐρήσετε | *heurēsete* löydätte ἀνάπαυσιν | *anapausin* levon ταῖς | *tais* ψυχαῖς | *psychais* sieluillenne ὑμῶν· | *hymōn* teidän

Delitzsch קַבְּלוּ | qabbelu עֲלֵיכֶם | 'aleichem וְלִמְדוּ | velimdu מִמֶּנִּי | mimmenni כִּי־עָנָו | ki-'anav וְשֵׁפַל | ushefal רוּחַ | ruach אֲנוּחִי | 'anochi וְתִמְצְאוּ | vetimtze'u מְרִגּוֹעַ | margoa' לְנַפְשֹׁתֵיכֶם | le'nafeshoteichem

TKIS Ottakaa minun ikeeni päällemme ja oppikaa minusta — sillä minä olen lempeä ja nöyrä sydämeltä — niin löydätte levon sielullenne.

STLK Ottakaa minun ikeeni päällemme ja oppikaa minusta, sillä olen lempeä ja nöyrä sydämeltä, niin löydätte levon sieluillenne.

BIBLIA 1776 Ottakaat minun ikeeni teidän päällemme, ja oppikaat minusta, että minä olen siviä ja nöyrä sydämestä: ja te löydätte levon teidän sieluillenne;

30. *TR* ὁ | *ho* sillä γὰρ | *gar* ζυγός | *dzygos* ikeeni μου | *mou* minun χρηστός | *chrēstos* sopiva καὶ | *kai* ja τὸ | *to* φορτίον | *fortion* kuormanani μου | *mou* minun

ἐλαφρόν | *elafron* kevyt ἐστὶν | *estin* on

Delitzsch כִּי | ki כֵּלִי | 'ulli נְעִים | Naim הוּא | hu' וְקָל | veqal מַשָּׁאִי | massa'i

TKIS Sillä minun ikeeni on sovelias ja minun kuormani kevyt.”

STLK Sillä minun ikeeni on hyvä, ja minun taakkani on kevyt.”

BIBLIA 1776 Sillä minun ikeeni on sovelias ja minun kuormani on keviä.

12 Luku

1. *TR* ἐν | *en* ἐκείνῳ | *ekeinō* siihen τῷ | *tō* καιρῷ | *kairō* aikaan ἐπορεύθη | *eporeuthē* kulki ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jesus τοῖς | *tois* σάββασι | *sabbasi* σαπattina διὰ | *dia* halki τῶν | *tōn* σπορίμων· | *sporimōn* viljapeltojen οἱ | *oi* δὲ | *de* ja μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapsilla αὐτοῦ | *autou* Hänen ἐπέινασαν | *epeinasan* oli nälkä καὶ | *kai* ja ἤρξαντο | *ērksanto* he alkoivat τίλλειν | *tillein* katkomaan στάχυας | *stachyas* tähkärpäitä καὶ | *kai* ja ἐσθίειν | *esthiein* syömään

Delitzsch בְּעֵת | ba'et הַהִיא | hahi' עֵבֶר | 'avar יֵשׁוּעַ | JESHUA בֵּין | bein הַקָּמָה | haqqama בְּיוֹם | bejom הַשַּׁבָּת | hash'Shabbat וַתִּלְמְדוּ | ve'talmidaiv רַעֲבֹו | ra'evu וַיִּחַלְלוּ | vajjachellu לְקַטֹּף | liqtof מְלִילֹת | melilot וַיִּיאָכְלוּ | vajjo'chelu

TKIS Siihen aikaan Jesus kulki sapattina viljavainioitten halki. Hänen opetuslapsensa olivat nälissään ja rupesivat katkomaan ja syömään tähkärpäitä.

STLK Siihen aikaan Jesus kulki sapattina viljavainioiden halki, ja hänen opetuslapsillaan oli nälkä, ja he rupesivat poimimaan tähkiä ja syömään.

BIBLIA 1776 Siihen aikaan kävi Jesus sabbatina laihoin lävitse; niin hänen opetuslapsensa isosivat, ja rupesivat tähkärpäitä noukkimaan ja syömään.

2. *TR* οἱ | *hoi* mutta sen δὲ | *de* φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset ἰδόντες | *idontes* nähdessään εἶπον | *eipon* sanoivat αὐτῷ | *autō* Hännelle Ἴδού | *idou* katso οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapsesi σου | *sou* sinun ποιούσιν | *poiousin* tekevät ὁ | *ho* mitä οὐκ | *ouk* ei ἔξῃστι | *eksesti* ole lupa ποιεῖν | *poiein* tehdä ἐν | *en* σαββάτῳ | *sabbatō* sapattina

Delitzsch וַיִּירָאוּ | vajjir'u הַפְּרוֹשִׁים | hap'rushim וַיִּיאָמְרוּ | vajjo'meru לוֹ | lo הֲיָה |

hinneh תלמידך | talmidecha תלמידים | 'osim את | 'et אשר | 'asher אשר | 'asur אסור | 'asur
לעשות | la'asot לעשות | bash'Shabbat

TKIS Sen nähdessään fariseukset sanoivat Hänelle: ”Katso, opetuslapsesi tekevät, mitä ei ole lupa tehdä sapattina.”

STLK Mutta kun fariseukset sen näkivät, he sanoivat hänelle: "Katso, opetuslapsesi tekevät, mitä ei ole lupa tehdä sapattina."

BIBLIA 1776 Mutta kuin Pharisealaiset sen näkivät, sanoivat he hänelle: katso, sinun opetuslapses tekevät sitä, mitä ei sovi sabbatina tehdä.

3. **TR** ὁ | *ho* mutta Hän δὲ | *de* εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille οὐκ | *ouk*
ettekö ἀνέγνωτε | *anegnōte* ole lukeneet τί | *ti* mitä ἐποίησε | *epoiēse* teki Δαβὶδ |
David Daavid ὅτε | *hote* kun ἐπείνασεν | *epeinasen* oli nälkä αὐτὸς | *autos* hänellä
καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* niillä μετ' | *met* kanssa αὐτοῦ· | *autou* hänen

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer וְאֵלֵיהֶם | 'aleihem הָלֹא | halo' קְרָאֲתֶם | qera'tem
| 'et אשר | 'asher עָשָׂה | 'asa דָּוִד | David בְּהִיטוֹ | bihjoto רָעֵב | ra'ev הוּא | hu'
וְהָאֲנָשִׁים | ve'ha'anashim אֲשֶׁר | 'asher אִתּוֹ | 'itto

TKIS Mutta Hän sanoi heille: ”Ettekö ole lukeneet, mitä Daavid teki, kun hän ja hänen seuralaisensa olivat nälissään,

STLK Hän sanoi heille: "Ettekö ole lukeneet, mitä Daavid teki, kun hänellä ja hänen tovereillaan oli nälkä,

BIBLIA 1776 Mutta hän sanoi heille: ettekö te ole lukeneet, mitä David teki, kuin hän isosi, ja ne, jotka hänen kanssansa olivat?

4. **TR** πῶς | *pōs* kuinka εἰσῆλθεν | *eisēlthen* hän meni εἰς | *eis* τὸν | *ton* οἶκον |
oikon huoneeseen τοῦ | *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumalan καὶ | *kai* ja τοὺς | *tous* ἄρτους
| *artous* leivät τῆς | *tēs* προθέσεως | *protheseōs* esillepanon ἔφαγεν | *efagen* söi
ὄυς | *ous* joita οὐκ | *ouk* εἰ ἐξὸν | *ekson* lupa ἦν | *ēn* ollut αὐτῷ | *autō* hänellä
φαγεῖν | *fagein* syödä οὐδὲ | *oude* eikä τοῖς | *tois* niillä μετ' | *met* kanssaan αὐτοῦ
| *autou* hänen εἰ μὴ | *ei mē* vain τοῖς | *tois* ἱερεῦσι | *hiereusi* papeilla μόνοις |
monois ainoastaan

Delitzsch כִּי־וָא | ki-va' אֶל־בַּיִת | 'el-beit הָאֱלֹהִים | ha'ELOHIM וַיֹּאמֶר | vajjo'chal

אֶת־לֶחֶם | 'et-lechem | הַפָּנִים | happanim | אֲשֶׁר | 'asher | אֵינְנוּ | 'einennu | מִתֵּר | muttar | לוֹ | lo | וְלֹאֲנִשְׂוּ | vela'anasoav | לְאֹחְלָה | le'ochla | רַק | raq | לְכַהֲנִים | lakkohanim | לְבַדָּם | le'vaddam

TKIS kuinka hän meni Jumalan huoneeseen ja söi näkyleivät, jota hänen ja hänen seuralaistensa ei ollut lupa syödä, vaan ainoastaan pappien?

STLK kuinka hän meni Jumalan huoneeseen, ja kuinka he söivät näkyleivät, joita ei hänen eikä hänen toveriensa ollut lupa syödä, vaan ainoastaan pappien?

BIBLIA 1776 Kuinka hän meni Jumalan huoneeseen, ja söi näkyleivät, joita ei hänen sopinut syödä, eikä niidenkään, jotka hänen kanssansa olivat, mutta ainoastaan pappein?

5. **TR** ἢ | ē tai οὐκ | *ouk* ettekö ἀνέγνωτε | *anegnōte* ole lukeneet ἐν | *en* τῷ | *tō* νόμῳ | *nomō* laista ὅτι | *hoti* että τοῖς | *tois* σάββασις | *sabbasin* sapattina οἱ | *oi* ἱερεῖς | *hiereis* papit ἐν | *en* τῷ | *tō* ἱερῷ | *hierō* pyhäkössä τὸ | *to* σάββατον | *sabbaton* sapatin βεβηλοῦσι | *bebēlousi* rikkovat καὶ | *kai* ja ἀνάτιοί | *anaitioi* syyttömiä εἰσι | *esti* ovat

Delitzsch או | 'o | הַלֵּא | halo' | קְרַאְתֶּם | qera'tem | בְּתוֹרָה | batora | כִּי | ki | בְּשַׁבָּתוֹת | vash'Shabbatot | תִּקְלְלוּ | jechallelu | הַכַּהֲנִים | ha'kohanim | אֶת־הַשַּׁבָּת | 'et-hash'Shabbat | בַּמִּקְדָּשׁ | bammiqdash | וְאֵין | ve'ein | לֶחֶם | lahem | עוֹן | 'avon

TKIS Tai ettekö ole lukeneet laista, että papit sapattina pyhäkössä rikkovat sapatin ja ovat syyttömät?

STLK Tai ettekö ole lukeneet Laista, että papit sapattina pyhäkössä rikkovat sapatin ja ovat kuitenkin syyttömiä?

BIBLIA 1776 Taikka ettekö te laissa ole lukeneet, että papit sabbatina rikkovat templissä sabbatin, ja ovat kuitenkin nuhteettomat?

6. **TR** λέγω | *legō* mutta sanon δὲ | *de* ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että τοῦ | *tou* ἱεροῦ | *hierou* pyhäkköä μείζων | *meidzōn* suurempi ἐστὶν | *estin* on ὧδε | *hōde* tässä

Delitzsch אָבַל | 'aval | אֲנִי | 'ani | אֹמֵר | 'omer | לֶחֶם | la'chem | כִּי | ki | יֵשׁ־פֶּה | jesh-poh | גָּדוֹל | gadol | מִן־הַמִּקְדָּשׁ | min-hammiqdash

TKIS Mutta minä sanon teille, että tässä on pyhäkköä suurempi.

STLK Mutta sanon teille: tässä on se, joka on enemmän kuin pyhäkkö.

BIBLIA 1776 Mutta minä sanon teille: tässä on se, joka on suurempi kuin templi.

7. **TR** εἰ | *ei* mutta jos δὲ | *de* ἐγνώκειτε | *egnōkeite* ymmärtäisitte τί | *ti* mitä ἐστὶν | *estin* on ἔλεον | *eleon* laupeutta θέλω | *thelō* tahdon καὶ | *kai* ja οὐ | *ou* enkä θυσίαν | *thysian* uhria οὐκ | *ouk* ette ἂν | *an* κατεδικάσατε | *katedikasate* tuomitsisi τοὺς | *tous* ἀναιτίους | *anaitious* syyttömiä

Delitzsch וְלוֹ | *velu* וְדַעְתֶּם | *jeda'tem* מַה-הוּא | *mah-hu'* דָּעָה | *chesed* חֶסֶד | *chafatzti* לָלֶחֶם | *velo'* חֶבֶל | *zavach* לָלֶחֶם | *lo'* חֶסֶד וְחֶסֶד | *hirsha'tem* תֵּאָדָּר | *'et* חֶסֶד | *hanneqijjim*

TKIS Mutta jos olisitte tienneet, mitä merkitsee: ”Laupeutta minä haluan enemmän kuin uhria, ette olisi tuominneet syyttömiä.

STLK Mutta jos tietäisitte, mitä tämä on: 'Laupeutta minä tahdon enkä uhria', ette tuomitsisi syyttömiä.

BIBLIA 1776 Mutta jos te tietäisitte, mikä se on: laupiutta minä tahdon, ja en uhria, sitte ette suinkaan tuomitsisi viattomia.

8. **TR** Κύριος | *Kyrios* sillä Herra γάρ | *gar* ἐστὶ | *esti* on καί | *kai* myös τοῦ | *tou* σαββάτου | *sabbatou* sapatin ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen

Delitzsch כִּי | *ki* בֶּן-הָאָדָם | *Ben-ha'Adam* הוּא | *hu'* אֲדֹנָי | *gam-'ADON* תְּשַׁבֵּחַ | *hash'Shabbat*

TKIS Sillä Ihmisen Poika on (myös) sapatin Herra.”

STLK Sillä Ihmisen Poika on sapatinkin herra.”

BIBLIA 1776 Sillä Ihmisen Poika on myös sabbatin Herra.

9. **TR** καὶ | *kai* ja μεταβάς | *metabas* lähti ἐκεῖθεν | *ekeithen* sieltä ἦλθεν | *ēlthen* tuli εἰς | *eis* τὴν | *tēn* συναγωγὴν | *synagōgēn* synagogaan αὐτῶν· | *autōn* heidän

Delitzsch וַיָּבֹרַךְ | vajja'avor מִשָּׁם | mish'sham אֶל־בַּיִת | 'el-beit כְּנִסְתָּם | kenistam

TKIS Lähdettyään sieltä Hän meni heidän synagoogaansa.

STLK Sitten hän lähti sieltä ja tuli heidän synagogaansa.

BIBLIA 1776 Ja hän läksi sieltä, ja tuli heidän synagogaansa.

10. *TR* καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso ἄνθρωπος | *anthrōpos* mies ἦν | *ēn* oli τὴν | *tēn* siellä χεῖρα | *cheira* käsi ἔχων | *echōn* jolla oli ξηράν· | *ksēran* kuivettunut καὶ | *kai* ja ἐπηρώτησαν | *epērōtēsan* kysyivät αὐτὸν | *auton* Häneltä λέγοντες | *legontes* sanoen εἰ | *ei* ἔξεστι | *eksesti* onko lupa τοῖς | *tois* σάββασι | *sabbasi* σαπᾶττινα θεραπεύειν | *therapeuein* parantaa ἵνα | *hina* ἐτᾶ καταγορησῶσιν | *katēgorēsōsin* syyttäisivät αὐτοῦ | *autou* Häntä

Delitzsch וְהִנֵּה־שָׁם | ve'hinneh-sham אִישׁ | 'ish אֲשֶׁר | 'asher יָדוּ | jado יְבִישָׁה | jevesha וַיִּשְׁאַל־לוֹהוּ | vajjish'aluhu לֵאמֹר | le'mor הַמִּתָּר | hamuttar לְרַפָּא | lirpo' בְּשַׁבָּת | bash'Shabbat לְמַעַן | le'ma'an מִצָּאָה | jimtze'u עָלָיו | 'alaiv שֶׁטָּנָה | sitna

TKIS Katso, siellä oli mies, jonka käsi oli kuivettunut. Nostaakseen syytteen Häntä vastaan he kysyivät Häneltä sanoen: ”Onko lupa sapattina parantaa?”

STLK Katso, siellä oli mies, jonka käsi oli kuivettunut. Niin he kysyivät häneltä sanoen: "Onko luvallista parantaa sapattina?" nostaa kseen syytteen häntä vastaan.

BIBLIA 1776 Ja katso, siellä oli ihminen, jolla oli kuivettunut käsi. Ja he kysyivät häneltä, sanoen: sopiiko sabbatina parantaa? että he olisivat saaneet kantaa hänen päällensä.

11. *TR* ὁ | *ho* mutta Hän δὲ | *de* εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille τίς | *tis* kuka ἔσται | *estai* on ἐξ | *eks* ὑμῶν | *hymōn* teistä ἄνθρωπος | *anthrōpos* ihminen ὃς | *hos* joka ἔξει | *eksei* omistaa πρόβατον | *probaton* lampaan ἓν | *hen* yhden καὶ | *kai* ja ἓν | *ean* jos ἐμπέση | *empesē* putoaa τοῦτο | *touto* tämä τοῖς | *tois* σάββασι | *sabbasin* sapattina εἰς | *eis* βόθυνον | *bothynon* kaivoon οὐχὶ | *ouchi* eikö κρατήσει | *kratēsei* tartu αὐτὸ | *auto* siihen καὶ | *kai* ja ἐγερεῖ | *egerei* nosta ylös

Delitzsch וַיִּאמֶר | vajjo'mer אֶלְיָהֶם | 'aleihem מִי | mi הָאִישׁ | ha'ish בְּכֶם | bachem לֹא־רָאָה | 'asher-lo כָּרַב | keves אֶחָד | 'echad וְנָפַל | venafal בְּבוֹר | bevor

בְּשַׁבָּת | bash'Shabbat וְלֹא יִזְזֶינָהּ | velo'-jachaziq בו | bo וַיֵּלֶן | veja'alennu

TKIS Mutta Hän sanoi heille: ”Kuka teistä on mies, jolla on yksi lammas, ja jos se sapattina putoaa kuoppaan, ei tartu siihen ja nosta sitä ylös?”

STLK Mutta hän sanoi heille: ”Kuka teistä on se mies, joka ei, jos hänen ainoa lampaansa putoaa sapattina kuoppaan, tartu siihen ja nosta sitä ylös?”

BIBLIA 1776 Niin hän sanoi heille: kuka on teistä ihminen, jolla olis yksi lammas, ja jos se sabbatina putoais kaivoon, eikö hän tarttuisi siihen ja vetäisi ylös?

12. **TR** πόσῳ | *posō* paljon οὖν | *oun* siis διαφέρει | *diaferei* arvokkaampi ἄνθρωπος | *anthrōpos* ihminen προβάτου | *probatou* on lammasta ὥστε | *hōste* sen tähden ἔξεστι | *eksesti* on lupa τοῖς | *tois* σάββασι | *sabbasi* sapattina καλῶς | *kalōs* hyvää ποιεῖν | *poiein* tehdä

Delitzsch וּמַה יִקָּר | umah-jaqar אָדָם | 'adam מִן הַכֶּבֶשׂ | min-hakeves לֶכֶן | lachen מִתָּר | muttar לְהֵיטִיב | le'heitiv בְּשַׁבָּת | bash'Shabbat

TKIS Kuinka paljota suurempiarvoinen onkaan ihminen kuin lammas! Sen vuoksi on lupa sapattina tehdä hyvää.”

STLK Kuinka paljon suurempiarvoinen onkaan ihminen kuin lammas! Sen tähden sapattina on lupa tehdä hyvää.”

BIBLIA 1776 Kuinka paljota jalompi on ihminen kuin lammas? Sentähden sopii kyllä sabbatina hyvää tehdä.

13. **TR** τότε | *tote* sitten λέγει | *legei* Hän sanoi τῷ | *tō* ἀνθρώπῳ | *anthrōpō* miehelle ἔκτεινόν | *ekteinon* ojenna τὴν | *tēn* χεῖρα | *cheira* kätesi σου | *sou* sinun καὶ | *kai* ja ἐξέτεινε | *ekseteine* hän ojensi καὶ | *kai* ja ἀποκατεστάθη | *apokatestathē* se tuli ennalleen ὑγιῆς | *hygiēs* terveeksi ὥς | *hōs* niinkuin ἢ | *hē* ἄλλη | *allē* toinenkin

Delitzsch וַיֵּאמֶר | vajjo'mer וְלֹא יִזְזֶינָהּ | 'el-ha'ish פֶּשׁוֹת | peshot אֶת יָדְךָ | 'et-jadecha וַיִּפְּשֵׁת | vajjifshot אֶת | 'otah וַתִּרְפֵּא | va'terafe' וַתִּשָּׁב | vatashov כִּידוֹ | kejado הָאֲחֵרֶת | ha'acheret

TKIS Sitten Hän sanoi miehelle: ”Ojenna kätesi!” Tämä ojensi, ja se tuli jälleen

terveeksi niin kuin toinen.

STLK Sitten hän sanoi miehelle: "Ojenna kätesi!" Ja hän ojensi, ja se tuli entiselleen, terveeksi kuten toinenkin.

BIBLIA 1776 Niin hän sanoi sille ihmiselle: ojenna kätes! ja hän ojensi, ja se tuli terveeksi niinkuin toinenkin.

14. **TR** oi | *hoi* mutta δὲ | *de* φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset συμβούλιον | *symbolion* neuvottelua ἔλαβον | *elabon* pitäen κατ' | *kat* vastaan αὐτοῦ | *autou* Häntä ἐξελθόντες | *ekselthontes* lähtivät ulos ὅπως | *hopōs* kuinka αὐτὸν | *auton* Hänet ἀπολέσωσιν | *apolesōsin* surmaisivat

Delitzsch וַיֵּצֵא | vaje'tze'u הַפְּרִישִׁים | hap'rushim וַיִּתְּצוּ | vajjitja'atzu וְלֵאמֹר | 'alaiv לְאַבְדֹהוּ | le'abbedo

TKIS Mutta lähdettyään ulos fariseukset pitivät neuvoa Häntä vastaan, miten Hänet surmaisivat.

STLK Niin fariseukset lähtivät ulos ja pitivät neuvoa häntä vastaan surmataksaan hänet.

BIBLIA 1776 Mutta Pharisealaiset menivät ja neuvoa pitivät häntä vastaan, kuinka he hänen hukuttaisivat.

15. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus γνοὺς | *gnous* sen huomattessaan ἀνεχώρησεν | *anechōrēsen* lähti pois ἐκεῖθεν· | *ekeithen* sieltä καὶ | *kai* ja ἠκολούθησαν | *ēkolouthēsan* seurasi αὐτῶ | *autō* Häntä ὄχλοι | *ochloi* kansaa πολλοί | *polloi* paljon καὶ | *kai* ja ἐθεράπευσεν | *etherapeusen* Hän paransi αὐτούς | *autous* heidät πάντα | *pantas* kaikki

Delitzsch וַיֵּדַע | vaje'da' יֵשׁוּעַ | JESHUA וַיִּתְּצֵם | vajjasar מִשָּׁם | mish'sham וַיֵּצֵא | vaje'lech אֶחָרָיו | a'charaiv הַמֶּחֶן | hamon עַם | 'am רַב | rav וַיִּרְפְּאֵם | vajjirpa'em כָּלָם | kullam

TKIS Huomatessaan sen Jeesus vetäytyi sieltä. Häntä seurasi suuret kansanjoukot, ja Hän paransi heidät kaikki.

STLK Mutta kun Jeesus huomasi sen, hän väistyi sieltä. Monet seurasivat häntä, ja

hän paransi heidät kaikki.

BIBLIA 1776 Mutta kuin Jesus sen ymmärsi, meni hän sieltä pois, ja paljo kansaa seurasi häntä, ja hän teki kaikki terveeksi.

16. **TR** καὶ | *kai* ja ἐπέτιμησεν | *epetimēsen* Hän varoitti αὐτοῖς | *autois* heitä ἵνα | *hina* että μὴ | *mē* eivät φανερόν | *faneron* tunnetuksi αὐτόν | *auton* Häntä ποιήσωσιν· | *poiēsōsin* tekisi

Delitzsch וַיִּצַו | vaje'tzav אָמַר | 'otam בְּגַעַרָה | big'ara אֲלֶיךָ | shelo' יִגְלֶהוּ | jegalluhu

TKIS Mutta Hän kielsi heitä saattamasta Häntä julki,

STLK Hän varoitti vakavasti heitä tuomasta häntä julki,

BIBLIA 1776 Ja hän haastoi heitä, häntä ilmoittamasta,

17. **TR** ὅπως | *hopōs* niin että πληρωθῆ | *plērōthē* täyttyisi τὸ | *to* ῥηθὲν | *rēthen* mikä on puhuttu διὰ | *dia* kautta Ἡσαΐου | *Esaiou* Jesajan τοῦ | *tou* προφήτου | *profētou* profeetan λέγοντος | *legontos* joka sanoi

Delitzsch לְמַלְלוֹת | le'mallot אֲשֶׁר | 'et אֲשֶׁר | 'asher דִּבֶּר | diber וַיְנַבֵּא | Jesha'jahu הַנְּבִיאִי | hannavi' לְאֵמֹר | le'mor

TKIS jotta toteutuisi, mitä on puhuttu profeetta Jesajan välityksellä, joka sanoo:

STLK jotta kävisi toteen, mikä on puhuttu profeetta Jesajan kautta, joka sanoo:

BIBLIA 1776 Että täytettäisiin, mitä sanottu oli Jesaias prophetan kautta, joka sanoo:

18. **TR** Ἰδοὺ | *idou* katso ὁ | *ho* παῖς | *pais* Palvelijani μου | *mou* minun ὄν | *hon* jonka ἠρέτισα· | *hēretisa* valitsin ὁ | *ho* ἀγαπητός | *agapētos* rakkaani μου | *mou* minun εἰς | *eis* ὄν | *hon* johon εὐδόκησεν | *eudokēsen* on mielistynyt ἢ | *hē* ψυχὴ | *psychē* sieluni μου· | *mou* minun θήσω | *thēsō* panen τὸ | *to* Πνεῦμά | *Pneuma* Henkeni μου | *mou* minun ἐπ' | *ep* αὐτόν | *auton* Häneen καὶ | *kai* ja κρίσιν | *krisin* oikeuden τοῖς | *tois* Hän ἔθνεσιν | *ethnesin* kansoille ἀπαγγελεῖ | *apaggelei* julistaa

Delitzsch הֵן | hen עֲבָדִי | 'avdi בְּחַרְתִּי-בוֹ | bacharti-vo יְדִידִי | jedidi רְצָתָהּ |
ratzeta נְפִשִׁי | nafeshi נְתַתִּי | natatti רִוְחִי | Ruchi עָלָיו | 'alaiv וּמִשְׁפַּט | umishpat
לְגוֹיִם | la'gojim יוֹצִיא | jotzi'

TKIS ”Katso, Palvelijani, jonka olen valinnut, rakkaani, johon sieluni on mielistynyt. Minä panen Henkeni Häneen, ja Hän on julistava pakanoille oikeuden.

STLK ”Katso, palvelijani, jonka olen valinnut, rakkaani, johon sieluni on mielistynyt; panen Henkeni hänen päälleen, ja hän on julistava oikeutta pakanoille.

BIBLIA 1776 Katso, minun palveliani, jonka minä valitsin, minun rakkaani, johonka minun sieluni mielistyi: minä panen hänen päällensä minun henkeni, ja hänen pitää tuomion pakanoille julistaman.

19. **TR** οὐκ | *ouk* ei ἐρίσει | *erisei* Hän riitele οὐδὲ | *oude* eikä κραυγᾶσει |
kraugasei huuda οὐδὲ | *oude* eikä ἀκούσει | *akousei* kuule τις | *tis* kukaan ἐν | *en*
ταῖς | *tais* πλατείαις | *plateiais* kaduilla τὴν | *tēn* φωνὴν | *fōnēn* ääntään αὐτοῦ |
autou Hänen

Delitzsch לֹא | lo' יִצְעַק | jitz'aq לֹא | velo' אִשִּׁי | jissa' יִשְׁמַע | velo'-
jish'shama' בַּחֲזַת | bachutz קוֹלוֹ | qolo

TKIS Hän ei riitele eikä huuda, eikä kukaan kuule Hänen ääntänsä kaduilla.

STLK Ei hän riitele eikä huuda, ei hänen ääntänsä kuule kukaan kaduilla.

BIBLIA 1776 Ei hän riitele eikä huuda, eikä yhdenkään pidä kuuleman hänen ääntänsä kujilla.

20. **TR** κάλαμον | *kalamon* ruokoa συντετριμμένον | *syntetrimmenon* särkynyttä οὐ
| *ou* ei κατεάξει | *kateaksei* Hän muserra καὶ | *kai* ja λίνον | *linon*
kynttilänsydäntä τυφόμενον | *tyfomenon* suitsuavaa οὐ | *ou* ei σβέσει· | *sbesei*
sammuta ἕως | *heōs* kunnes ἂν | *an* ἐκβάλη | *ekbalē* saattaa εἰς | *eis* νῆκος | *nikos*
voittoon τὴν | *tēn* κρίσιν | *krisin* oikeuden

Delitzsch קָנָה | qaneh רָצוּץ | ratzutz לֹא | lo' יִשְׁבּוֹר | ishbor וּפְשִׁתָּהּ | ufishta
| cheha לֹא | lo' יַכְבְּבֶנָּה | jechabbenna עַד-יוֹצִיא | 'ad-jotzi לְנֶצַח | lanetzach
| mishpat

TKIS Särkynyttä ruokohuilua Hän ei muserra eikä sammuta suitevaa lampunsydäntä, kunnes saattaa oikeuden voittoon,

STLK Särjettyä ruokoa hän ei muserra, ja suitevaa lampunsydäntä hän ei sammuta, kunnes hän saattaa oikeuden voittoon.

BIBLIA 1776 Särjettyä ruokoa ei hänen pidä murentaman ja suitsuvaista kynttilän sydäntä ei hänen pidä sammuttaman, siihenasti kuin hän saattaa tuomion voitoksi,

21. **TR** καὶ | *kai* ja ἐν | *en* τῷ | *tō* ὀνόματι | *onomati* nimeensä αὐτοῦ | *autou*
Hänen ἔθνη | *ethnē* pakanat ἐλπιούσι | *elpiousi* panevat toivonsa

Delitzsch וְלִשְׁמֹרֶת | *velishmo* גִּוְיִם | *gojim* וְלִשְׁמֹרֶת | *jejachelu*

TKIS Ja Hänen nimeensä pakanat panevat toivonsa”

STLK Hänen nimeensä pakanat panevat toivonsa."

BIBLIA 1776 Ja hänen nimensä päälle pitää pakanain toivoman.

22. **TR** τότε | *tote* silloin προσηνέχθη | *prosēnechthē* tuotiin luokse αὐτῷ | *autō*
Hänen δαιμονιζόμενος | *daimonidzomenos* riivattu τυφλὸς | *tyflos* sokea καὶ | *kai*
ja κωφός· | *kōfos* mykkä καὶ | *kai* ja ἐθεράπευσεν | *etherapeusen* Hän paransi
αὐτόν | *auton* hänet ὥστε | *hōste* niin että τὸν | *ton* τυφλὸν | *tyflon* sokea καὶ | *kai*
ja κωφὸν | *kōfon* mykkä καὶ | *kai* sekä λαλεῖν | *lalein* puhui καὶ | *kai* että βλέπειν
| *blepein* näki

Delitzsch אֶזְ | 'az הוּבָא | *huva* אֵלָיו | 'elaiiv אִישׁ | 'ish עִוֵּר | 'ivuer אֶלְמֵ |
ve'illem אֶשֶׁר | 'asher אֶחָזוּ | 'achazo שֶׁד | shed וַיַּגְדִּירְפָא'עֻהוּ | *vajjirpa'ehu* וַיְדַבֵּר |
vaje'daber הָאֶלֶם | *ha'illem* וְגַם | *vegam* רָאָה | *ra'a*

TKIS Silloin Hänen luokseen tuotiin riivattu mies joka oli sokea ja mykkä. Hän paransi hänet, niin että (sokea ja) mykkä sekä puhui että näki.

STLK Silloin tuotiin hänen luokseen riivattu mies, sokea ja mykkä, ja hän paransi hänet, niin että sokea ja mykkä sekä puhui että näki.

BIBLIA 1776 Silloin tuotiin hänen tykönsä pirulta riivattu, sokia ja mykkä; ja hän paransi hänen, niin että sokia ja mykkä sekä puhui että näki.

23. *TR* καὶ | *kai* ja ἐξίσταντο | *eksistanto* hämmästyivät πάντες | *pantes* kaikki οἱ | *oi* ὄχλοι | *ochloi* kansa καὶ | *kai* ja ἔλεγον | *elegon* sanoivat μήτι | *mēti* eihän οὗτός | *houtos* tämä ἐστὶν | *estin* ole ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* poika Δαβὶδ | *David* Daavidin

Delitzsch וַיִּשְׁתַּחֲמָוּ | vajjishtomemu כָּל־הָמוֹן | kol-hamon הָעָם | ha'am וַיֵּאמְרוּ | vajjo'meru הָכִי | hachi הֵן | zeh הוּא | hu' בֶּן־דָּוִד | ben-David

TKIS Kaikki kansa hämmästyivät ja sanoivat: ”Eiköhän tämä ole Daavidin poika?”

STLK Kaikki kansa hämmästyivät ja sanoivat: "Eiköhän tämä ole Daavidin poika?"

BIBLIA 1776 Ja kaikki kansa hämmästyivät ja sanoivat: olleeko tämä se Davidin poika?

24. *TR* οἱ | *hoi* mutta δὲ | *de* φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset ἀκούσαντες | *akousantes* sen kuullessaan εἶπον | *eipon* sanoivat οὗτος | *houtos* tämä οὐκ | *ouk* εἰ ἐκβάλλει | *ekballei* aja ulos τὰ | *ta* δαιμόνια | *daimonia* riivaajia εἰ μὴ | *ei mē* muun kuin ἐν | *en* τῷ | *tō* βεελζεβούλ | *beeldzeboul* beelsebulin ἄρχοντι | *archonti* päämiehen τῶν | *tōn* δαιμονίων | *daimoniōn* riivaajien avulla

Delitzsch וְהַפְּרוּשִׁים | ve'hap'rushim כְּשָׁמְעוּ | keshame'am זֶה | zot אָמְרוּ | 'ameru הֵן | zeh אֵינָנוּ | 'einennu מֵגִרֵשׁ | megaresh אֶת־הַשְּׁדִיִּים | 'et-hash'shedim כִּי | ki אֶם־עַל־יְדֵי | 'im-'al-jedei בְּעַל־זְבוּב | ba'al-zebub שָׂר | sar הַשְּׁדִיִּים | hash'shedim

TKIS Mutta sen kuullessaan fariseukset sanoivat: ”Tämä ei aja riivaajia ulos muuta kuin beelsebulin, riivaajain päämiehen avulla.”

STLK Mutta kun fariseukset sen kuulivat, he sanoivat: "Tämä ei aja riivaajia ulos kenenkään muun kuin Beelsebulin, riivaajien päämiehen, voimalla."

BIBLIA 1776 Mutta kuin Pharisealaiset sen kuulivat, sanoivat he: ei tämä aja ulos perkeleitä, vaan beelsebubin, perkeleitten päämiehen, kautta.

25. *TR* εἰδὼς | *eidōs* ja tietäen δὲ | *de* ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jesus τὰς | *tas* ἐνθυμήσεις | *enthymēseis* ajatuksensa αὐτῶν | *autōn* heidän εἶπεν | *eipen* sanoivat αὐτοῖς | *autois* heille πᾶσα | *pasa* jokainen βασιλεία | *basileia* valtakunta μερισθεῖσα | *meristheisa* joka riitautuu καθ' | *kath* vastaan ἑαυτῆς | *heautēs* itseään ἐρημοῦται· | *erēmoutai* tuhoutuu καὶ | *kai* ja πᾶσα | *pasa* jokainen πόλις | *polis* kaupunki ἢ | *ē* tai οἰκία | *oikia* talo μερισθεῖσα | *meristheisa* joka riitautuu

καθ' | *kath* vastaan ἐαυτῆς | *heautēs* itseään οὐ | *ou* ei σταθήσεται | *stathēsetai*
pysy pystyssä

Delitzsch וַיִּשְׁוֹ | veJESHUA יָדַע | jada' אֶת־מַחְשְׁבוֹתָם | 'et-mach'shevotam
| vajjo'mer אֲלֵיהֶם | 'aleihem כָּל־מַמְלָכָה | kol-mamlacha הַנִּחְלָקָה | hannechelaqa
עַל־עֲצָמָהּ | 'al-'atzmah תַּחְרֵב | techarev וְכָל־עִיר | vechol-'ir וְבַיִת | ubait הַנִּחְלָקִים
| hannechelaqim עַל־עֲצָמָם | 'al-'atzmam לֹא | lo' יִכּוֹנוּ | jikkonu

TKIS Mutta Jeesus tiesi heidän ajatuksensa ja sanoi heille: ”Jokainen valtakunta, joka riitautuu itsensä kanssa, tuhoutuu, eikä mikään kaupunki tai talo, joka riitautuu itsensä kanssa, pysy pystyssä.

STLK Mutta hän tiesi heidän ajatuksensa ja sanoi heille: ”Jokainen valtakunta, joka riitautuu itsensä kanssa, joutuu autioksi, eikä mikään kaupunki tai talo, joka riitautuu itsensä kanssa, pysy pystyssä.

BIBLIA 1776 Mutta kuin Jesus tiesi heidän ajatuksensa, sanoi hän heille: jokainen valtakunta, itsiänsä vastaan erinnyt, tulee kylmille, ja jokainen kaupunki taikka huone, itsiänsä vastaan erinnyt, ei seiso.

26. **TR** καὶ | *kai* ja εἰ | *ei* jos ὁ | *ho* σατανᾶς | *satanas* saatana τὸν | *ton* σατανᾶν | *satanan* saatanan ἐκβάλλει | *ekballei* ajaa ulos ἐφ' | *ef* vastaan ἐαυτὸν | *heauton* itseään ἐμερίσθη· | *emeristhē* on riitautunut πῶς | *pōs* kuinka οὖν | *oun* siis σταθήσεται | *stathēsetai* pysyy pystyssä ἢ | *hē* βασιλεία | *basileia* valtakuntansa αὐτοῦ | *autou* hänen

Delitzsch וַיְהִי־שָׂטָן | ve'has'satan אִם־יִגְרֵשׁ | 'im-jegaresh אֶת־הַשָּׂטָן | 'et-has'satan
נִחְלָקָה | nechelaq עַל־עֲצָמוֹ | 'al-'atzmo וְאֵיכָכָה | ve'eichacha תִּכּוֹן | tikkon מַמְלַכְתּוֹ
| mamlachto

TKIS Jos saatana ajaa ulos saatanan, hän on riitautunut itsensä kanssa. Miten hänen valtakuntansa pysyy siis pystyssä?

STLK Jos nyt saatana ajaa ulos saatanan, hän on riitautunut itsensä kanssa, kuinka siis hänen valtakuntansa pysyy pystyssä?

BIBLIA 1776 Ja jos saatana ajaa ulos saatanan, niin hän on erinnyt itsiänsä vastaan: kuinka siis hänen valtakuntansa seisois?

27. **TR** καὶ | *kai* ja εἰ | *ei* jos ἐγὼ | *egō* minä ἐν | *en* βεελζεβούλ | *beeldzeboul*
beelsebulin avulla ἐκβάλλω | *ekballō* ajan ulos τὰ | *ta* δαιμόνια | *daimonia*
riivaajia οἱ | *oi* υἱοὶ | *hyioi* lapsenne ὑμῶν | *hymōn* teidän ἐν | *en* τίνι | *tini* kenen
avulla ἐκβάλλουσι | *ekballousi* ajavat ulos διὰ | *dia* vuoksi τοῦτο | *touto* tämän
αὐτοὶ | *autoi* he ὑμῶν | *hymōn* teidän ἔσονται | *esontai* ovat κριταὶ | *kritai*
tuomarinne

Delitzsch וְאֵם־אֲנִי | ve'im-'ani מְגִרָשׁ | megaresh אֶת־הַשְּׁדִיִּם | 'et-hash'shedim
בְּבַעַל־זְבוּב | be'ba'al-zebub בְּמִי | bemechem הֵם | hem מְגִרָשִׁים |
megareshim אֹתָם | 'otam עַל־כֵּן | 'al-ken הֵמָּה | hemma יְהִי | jihju שׁוֹפֵטֵיכֶם |
shofeteichem

TKIS Jos minä beelsebulin avulla ajan ulos riivaajia, kenen avulla lapsenne ajavat
niitä ulos? Sen vuoksi he tulevat olemaan tuomarejanne.

STLK Jos minä Beelsebulilla ajan ulos riivaajia, kenellä teidän lapsenne ajavat niitä
ulos? Niinpä he tulevat olemaan teidän tuomarinne.

BIBLIA 1776 Ja jos minä beelsebubin kautta ajaisin perkeleitä ulos, kenenkä kautta
siis poikanne ajavat niitä ulos? Sentähden pitää heidän oleman teidän tuomarinne.

28. **TR** εἰ | *ei* mutta jos δὲ | *de* ἐγὼ | *egō* minä ἐν | *en* Πνεύματι | *Pneumati*
Hengessä Θεοῦ | *Theou* Jumalan ἐκβάλλω | *ekballō* ajan ulos τὰ | *ta* δαιμόνια |
daimonia riivaajia ἄρα | *ara* niin ἔφθασεν | *efthasen* on tullut ἐφ' | *ef* ὑμᾶς |
hymas teidän luoksenne ἢ | *hē* βασιλεία | *basileia* valtakunta τοῦ | *tou* Θεοῦ |
Theou Jumalan

Delitzsch אָךְ | 'ach אֵם | 'im בְּרוּחַ | beRuach אֱלֹהִים | 'ELOHIM אֲנִי | 'ani מְגִרָשׁ
| megaresh אֶת־הַשְּׁדִיִּם | 'et-hash'shedim הִנֵּה | hinneh הִגִּיעָה | higgi'a אֲלֵיכֶם |
'aleichem מַלְכוּת | malchut הָאֱלֹהִים | ha'ELOHIM

TKIS Mutta jos minä Jumalan Hengen avulla ajan ulos riivaajia, niin Jumalan
valtakunta on tullut luoksenne.

STLK Mutta jos minä Jumalan Hengellä ajan ulos riivaajia, silloin Jumalan
valtakunta on tullut teidän luoksenne.

BIBLIA 1776 Mutta jos minä ajan ulos perkeleitä Jumalan Hengellä, niin Jumalan
valtakunta tuli teidän tykönnne.

29. *TR* ἢ | *ē* tai πῶς | *pōs* kuinka δύναται | *dynatai* voi τις | *tis* kukaan εἰσελθεῖν | *eiselthein* mennä εἰς | *eis* τὴν | *tēn* οἰκίαν | *oikian* taloon τοῦ | *tou* ἰσχυροῦ | *ischyrou* voimakkaan καὶ | *kai* ja τὰ | *ta* σκεύη | *skeuē* tavaroita αὐτοῦ | *autou* hänen διάρπασαι | *diarpasai* ryöstää ἐὰν | *ean* jos μὴ | *mē* εἰ πρῶτον | *prōton* ensin δῆσῃ | *dēsē* sido τὸν | *ton* ἰσχυρόν | *ischyron* voimakasta καὶ | *kai* τότε | *tote* sitten τὴν | *tēn* οἰκίαν | *oikian* talon αὐτοῦ | *autou* hänen διαρπάσει | *diarpasei* ryöstää

Delitzsch או | 'o | אֵיךְ | 'eich | יוּכַל | juchal | אִישׁ | 'ish | לְבוֹא | lavo' | לְבֵית | le'beit | הַגִּבּוֹר | haggibbor | וּלְגַזֵּל | veligzol | אֶת־כֶּלָיו | 'et-kelaiiv | 'אֶם־לֹא | 'im-lo' | יְאָסֹר | je'esor | בְּרִאשׁוֹנָה | bari'shona | אֶת־הַגִּבּוֹר | 'et-haggibbor | וְאָחַר | ve'achar | יִשְׁפֹּחַ | ishseh | אֶת־בֵּיתוֹ | 'et-beito

TKIS Tai kuinka kukaan voi mennä vahvan miehen taloon ja ryöstää hänen tavaroitaan, ellei hän ensin sido sitä vahvaa? Sitten hän ryöstää hänen talonsa.

STLK Tai miten kukaan voi mennä väkevän taloon ja ryöstää hänen tavaransa, ellei hän ensin sido väkevää? Vasta sitten hän ryöstää tyhjäksi hänen talonsa.

BIBLIA 1776 Taikka kuinka joku taitaa jonkun väkevän huoneeseen mennä, ja hänen kaluansa ryöstää, ellei hän ensin sido väkevää, ja sitte ryöstä hänen huonettansa?

30. *TR* ὁ | *ho* joka μὴ | *mē* εἰ ὄν | *ōn* ole μετ' | *met* kanssani ἐμοῦ | *emou* minun κατ' | *kat* vastaan ἐμοῦ | *emou* minua ἐστὶ | *esti* on καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* joka μὴ | *mē* εἰ συνάγων | *synagōn* kokoa μετ' | *met* kanssani ἐμοῦ | *emou* minun σκορπίζει | *skorpidzei* hajottaa

Delitzsch כּל | kol | אֲשֶׁר | 'asher | אֵינְנוּ | 'einennu | אֶתִּי | 'itti | הוּא | hu' | נִגְדִי | negdi | וְאֲשֶׁר | va'asher | אֵינְנוּ | 'einennu | מְכַנְּסִים | mechannes | אֶתִּי | 'itti | הוּא | hu' | מְפַזֵּזֵר | mefazzer

TKIS Joka ei ole kanssani, on minua vastaan, ja joka ei kanssani kokoa, hän hajottaa.

STLK Se, joka ei ole minun kanssani, on minua vastaan; ja joka ei kanssani kokoa, se hajottaa.

BIBLIA 1776 Joka ei ole minun kanssani, hän on minua vastaan, ja joka ei minun

kanssani kokoo, hän hajoittaa.

31. *TR* διὰ | *dia* vuoksi τοῦτο | *touto* tämän λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymín* teille πᾶσα | *pasa* jokainen ἁμαρτία | *hamartia* synti καὶ | *kai* ja βλασφημία | *blasfēmia* pilkka ἀφεθήσεται | *afethēsetai* annetaan anteeksi τοῖς | *tois* ἀνθρώποις· | *anthrōpois* ihmisille ἢ | *hē* δὲ | *de* mutta τοῦ | *tou* Πνεύματος | *Pneumatōs* Hengen βλασφημία | *blasfēmia* pilkkaa οὐκ | *ouk* ei ἀφεθήσεται | *afethēsetai* anneta anteeksi τοῖς | *tois* ἀνθρώποις | *anthrōpois* ihmisille

Delitzsch עַל־כֵּן | 'al-ken אָנִי | 'ani אֹמֵר | 'omer לֵךְ | la'chem כֹּל־חֵטְא | kol-chet' חַטָּאת | vegidduf חֲטָאָה | jissalach לֵךְ | la'adam אַךְ־גִּידּוּף | 'ach-gidduf חֲטָאָה | haRuach לֹא | lo' חֲטָאָה | jissalach לֵךְ | la'adam

TKIS Sen vuoksi sanon teille: jokainen synti ja rienaus annetaan ihmisille anteeksi, mutta Hengen rienausta ei anneta (ihmisille) anteeksi.

STLK Sen tähden sanon teille: jokainen synti ja pilkka annetaan ihmisille anteeksi, mutta Hengen pilkkaa ei anneta anteeksi.

BIBLIA 1776 Sentähden sanon minä teille: kaikki synnit ja pilkka annetaan ihmisille anteeksi; mutta pilkkaa Henkeä vastaan ei anteeksi anneta ihmisille.

32. *TR* καὶ | *kai* ja ὅς | *hos* joka ἄν | *an* εἶπη | *eipē* sanoo λόγον | *logon* sanan κατὰ | *kata* vastaan τοῦ | *tou* υἱοῦ | *hyiou* Poikaa τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen ἀφεθήσεται | *afethēsetai* se annetaan anteeksi αὐτῷ· | *autō* hänelle ὅς | *hos* mutta joka δ' | *d* ἄν | *an* εἶπη | *eipē* sanoo κατὰ | *kata* vastaan τοῦ | *tou* Πνεύματος | *Pneumatōs* Henkeä τοῦ | *tou* Ἁγίου | *Hagiou* Pyhää οὐκ | *ouk* ei ἀφεθήσεται | *afethēsetai* anneta anteeksi αὐτῷ | *autō* hänelle οὔτε | *oute* ei ἐν | *en* τούτῳ | *toutō* tässä τῷ | *tō* αἰῶνι | *aiōni* aikakaudessa οὔτε | *oute* eikä ἐν | *en* τῷ | *tō* μέλλοντι | *mellonti* tulevassa

Delitzsch וְכֹל | vechol אֲשֶׁר | 'asher יְדַבֵּר | jedaber דֵּבַר | devar חֲרָפָה | cherpa חֲטָאָה־בְּנֵי־הָאָדָם | 'al-Ben-ha'Adam חֲטָאָה | jissalach לוֹ | lo וְהַמְחָרֵף | ve'ham'charef אֶת־רוּחַ | 'et-Ruach הַקֹּדֶשׁ | haQodesh לֹא | lo' חֲטָאָה | jissalach לוֹ | lo לֹא־בְּעוֹלָם | lo'-va'olam הַיּוֹם | hazzeh וְלֹא־בְּעוֹלָם | velo' בְּעוֹלָם | va'olam הַבָּא | haba'

TKIS Ja jokainen joka sanoo sanan Ihmisen Poikaa vastaan, annetaan anteeksi, mutta sille joka puhuu Pyhää Henkeä vastaan, ei anneta anteeksi, ei tässä

maailmanajassa eikä tulevassa.

STLK Jos joku sanoo sanan Ihmisen Poikaa vastaan, hänelle annetaan anteeksi, mutta jos joku sanoo jotakin Pyhää Henkeä vastaan, hänelle ei anneta anteeksi, ei tässä maailmassa eikä tulevassa.

BIBLIA 1776 Ja kuka ikänä sanoo jonkun sanan Ihmisen Poikaa vastaan, se hänelle anteeksi annetaan; mutta joka sanoo jotakin Pyhää Henkeä vastaan, ei sitä hänelle anteeksi anneta, ei tässä eikä tulevaisessa maailmassa.

33. **TR** ἢ | ē joko ποιήσατε | *poiēsate* tehkää τὸ | *to* δένδρον | *dendron* puu καλὸν | *kalon* hyväksi καὶ | *kai* ja τὸν | *ton* καρπὸν | *karpon* hedelmä αὐτοῦ | *autou* sen καλόν | *kalon* hyväksi ἢ | ē tai ποιήσατε | *poiēsate* tehkää τὸ | *to* δένδρον | *dendron* puu σαπρὸν | *sapron* huonoksi καὶ | *kai* ja τὸν | *ton* καρπὸν | *karpon* hedelmä αὐτοῦ | *autou* sen σαπρὸν | *sapron* huonoksi ἐκ | *ek* γὰρ | *gar* sillä τοῦ | *tou* καρποῦ | *karpou* hedelmästä τὸ | *to* δένδρον | *dendron* puu γινώσκεται | *ginōsketai* tunnetaan

Delitzsch אִשׁוּ | 'o | אֲשׁוּ | 'asu | אֶת־הָעֵץ | 'et-ha'etz | טוֹב | tov | וּפְרִי | ufirjo | טוֹב | tov | אִשׁוּ | 'o | אֲשׁוּ | 'asu | מְשַׁחַת | mashechat | וּפְרִי | ufirjo | מְשַׁחַת | mashechat | כִּי | ki | בְּפְרִי | befirjo | נֶכֶר | nikkar | הָעֵץ | ha'etz

TKIS Joko tehkää puu hyväksi ja sen hedelmä hyväksi ja tehkää puu huonoksi ja sen hedelmä huonoksi, sillä hedelmästä puu tunnetaan.

STLK Joko tehkää puu hyväksi ja sen hedelmä hyväksi, tai tehkää puu huonoksi ja sen hedelmä huonoksi; sillä hedelmästä puu tunnetaan.

BIBLIA 1776 Taikka tehkää hyvä puu, niin hänen hedelmänsä tulee hyväksi, taikka tehkää mädännyt puu, niin hänen hedelmänsä tulee mädänneeksi; sillä hedelmästä puu tunnetaan.

34. **TR** γεννήματα | *gennēmata* sikiöt ἐχιδνῶν | *echidnōn* kyykäärmeiden πῶς | *pōs* kuinka δύνασθε | *dynasthe* voitte ἀγαθὰ | *agatha* hyvää λαλεῖν | *lalein* puhua πονηροὶ | *ponēroi* pahoja ὄντες | *ontes* kun olette ἐκ | *ek* γὰρ | *gar* sillä τοῦ | *tou* περισσεύματος | *perisseumatōs* kyllyydestä τῆς | *tēs* καρδίας | *kardias* sydämen τὸ | *to* στόμα | *stoma* suu λαλεῖ | *lalei* puhuu

Delitzsch יַלְדֵי | jaldei | הַצִּפְעוֹנִים | hatz'tzifeonim | אֵיכָה | 'eicha | תּוֹכְלוּ | tuchelu

לְמַלְלֵי | le'mallel טוֹב | tov וְאַתֶּם | ve'attem רַעִים | ra'im כִּי־מִשְׁפָּעַת | ki-mish'shif'at הֲלֵב | hallev מְלַלְ | jemallel הִפֵּה | happeh

TKIS Te kyykäärmeitten sikiöt, kuinka voitte puhua hyvää, kun olette pahoja? Sillä sydämen kyllyydestä suu puhuu.

STLK Te kyykäärmeitten sikiöt, kuinka saattaisitte puhua hyvää, kun itse olette pahoja? Sillä sydämen kyllyydestä suu puhuu.

BIBLIA 1776 Te kyykärmetten sikiät, kuinka te taidatte hyvää puhua, koska te itse pahat olette? sillä sydämen kyllyydestä suu puhuu.

35. **TR** ὁ | *ho* ἀγαθὸς | *agathos* hyvä ἄνθρωπος | *anthrōpos* ihminen ἐκ | *ek* τοῦ | *toῦ* ἀγαθοῦ | *agathou* hyvän θησαυροῦ | *thēsaourou* runsaudesta τῆς | *tēs* καρδίας | *kardias* sydämensä ἐκβάλλει | *ekballei* tuo esiin τά | *ta* ἀγαθά· | *agatha* hyvää καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* πονηρὸς | *ponēros* paha ἄνθρωπος | *anthrōpos* ihminen ἐκ | *ek* τοῦ | *toῦ* πονηροῦ | *ponērou* pahan θησαυροῦ | *thēsaourou* runsaudesta ἐκβάλλει | *ekballei* tuo esiin πονηρά | *ponēra* pahaa

Delitzsch הַיִּשׁ | ha'ish הַטּוֹב | hattov מְאַצֵּר | me'otzar לְבוֹ | libbo הַטּוֹב | hattov מוֹצֵי | motzi' הַטּוֹב־אֶת | 'et-hattov וְהַיִּשׁ | ve'ha'ish הָרַע | hara' מְאַצֵּר | me'otzar הָרַע | hara' מוֹצֵי | motzi' רַע | ra'

TKIS Hyvä ihminen tuo (sydämensä) hyvästä aarrekammioista esille hyvää, ja paha ihminen tuo pahasta aarrekammioista esille pahaa.

STLK Hyvä ihminen tuo hyvän runsaudesta esille hyvää, ja paha ihminen tuo pahan runsaudesta esille pahaa.

BIBLIA 1776 Hyvä ihminen tuo edes hyvästä sydämen tavarasta hyviä, ja paha ihminen tuo edes pahasta tavarasta pahoja.

36. **TR** λέγω | *legō* mutta sanon δὲ | *de* ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että πᾶν | *pan* jokaisesta ῥῆμα | *rēma* sanasta ἀργόν | *argon* turhasta ὃ | *ho* ἐὰν | *ean* minkä λαλήσωσιν | *lalēsōsin* puhuvat οἱ | *oi* ἄνθρωποι | *anthrōpoi* ihmiset ἀποδώσουσι | *apodōsousi* on tehtävä περὶ | *peri* siitä αὐτοῦ | *autou* heidän λόγον | *logon* tili ἐν | *en* ἡμέρᾳ | *hēmera* päivänä κρίσεως | *kriseōs* tuomion

Delitzsch וָאֲנִי | va'ani אֶמַר | 'omer כֹּלְ | la'chem כֹּל־מִלָּה | kol-milla בְּטוֹלָה |

vetela אֲשֶׁר | 'asher יְדַבְּרוּ | jedaberu בְּנֵי | benei אָדָם | ha'adam יִתְּנֵנּוּ | jittenu
עֲלֶיָהּ | 'aleha חֶשְׁבֹן | cheshbon בְּיֹם | bejom הַדִּין | haddin

TKIS Mutta minä sanon teille: jokaisesta turhasta sanasta, minkä ihmiset puhuvat, heidän on tehtävä tili tuomiopäivänä.

STLK Mutta sanon teille: jokaisesta turhasta sanasta, minkä ihmiset puhuvat, heidän pitää tehdä tili tuomiopäivänä.

BIBLIA 1776 Mutta minä sanon teille: jokaisesta turhasta sanasta, jonka ihmiset puhuvat, pitää heidän luvun tekemän tuomiopäivänä;

37. **TR** ἐκ | *ek* γὰρ | *gar* sillä τῶν | *tōn* λόγων | *logōn* sanoistasi σου | *sou* sinut
δικαιωθήσῃ | *dikaiōthēsē* tuomitaan syyttömäksi καὶ | *kai* ja ἐκ | *ek* τῶν | *tōn*
λόγων | *logōn* sanoistasi σου | *sou* sinut καταδικασθήσῃ | *katadikasthēsē*
tuomitaan syylliseksi

Delitzsch כִּי | *ki* מִדְּבַרְיָהּ | *middevarecha* תִּצְדֵּק | *titz'tzadeq* וּמִדְּבַרְיָהּ |
umiddevarecha תֵּחַיָּב | *techujav*

TKIS Sillä sanoistasi sinut julistetaan vanhurskaaksi ja sanoistasi sinut tuomitaan syylliseksi.”

STLK Sillä sanoistasi sinut julistetaan vanhurskaaksi, ja sanoistasi sinut tuomitaan syylliseksi.”

BIBLIA 1776 Sillä sanoistas sinä hurskaaksi tehdään, ja sanoistas sinä tuomitaan.

38. **TR** τότε | *tote* silloin ἀπεκρίθησάν | *apekrithēsan* vastasivat τινες | *tines* jotkut
τῶν | *tōn* γραμματέων | *grammateōn* kirjanoppineista καὶ | *kai* ja φαρισαίων |
farisaiōn fariseuksista λέγοντες | *legontes* sanoen Διδάσκαλε | *Didaskale* Opettaja
θέλομεν | *thelomen* tahdomme ἀπὸ | *apo* σοῦ | *sou* sinulta σημείον | *sēmeion*
merkin ἰδεῖν | *idein* nähdä

Delitzsch וַיַּעֲנֵנּוּ | *vajja'anu* מִן־הַסּוֹפְרִים | *min-has'soferim* וְהַפְּרוּשִׁים | *ve'hap'rushim*
וַיֵּאמְרוּ | *vajjo'meru* רַבִּי | *Rabbi* חֶפְצֵנּוּ | *cheftzenu* לְאוֹת | *lir'ot* אוֹת | *'ot* מִיָּדְךָ |
mijadecha

TKIS Silloin muutamat kirjanoppineista ja fariseuksista vastasivat [Hänelle] sanoen:

”Opettaja, haluamme nähdä sinulta merkin.

STLK Silloin muutamat kirjanoppineista ja fariseuksista vastasivat hänelle sanoen: "Opettaja, tahdomme nähdä sinulta merkin."

BIBLIA 1776 Silloin vastasivat muutamat kirjanoppineista ja Pharisealaisista, sanoen: Mestari, me tahdomme nähdä sinulta merkkiä.

39. **TR** ὁ | *ho* mutta Hän δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille γενεὰ | *genea* suku πονηρὰ | *ponēra* paha καὶ | *kai* ja μοιχαλὶς | *moichalis* avion rikkova σημεῖον | *sēmeion* merkkiä ἐπιζητεῖ· | *epidzētei* tavoittelee καὶ | *kai* ja σημεῖον | *sēmeion* merkkiä οὐ | *ou* ei δοθήσεται | *dothēsetai* anneta αὐτῇ | *autē* sille εἰ μὴ | *ei mē* muuta kuin τὸ | *to* σημεῖον | *sēmeion* merkki Ἰωῶνᾶ | *Iōna* Joonan τοῦ | *tou* προφήτου | *profētou* profeetan

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֲלֵיהֶם | 'aleihem דֹּר | dor עַד | ra' וּמִנְאִיָּה | umena'ef לֹא מִבְּקֶשׁ-לוֹ | mevaqqesh-lo אוֹת | 'ot אוֹת | ve'ot לֹא | lo' לֹא-לִי | jinnaten-lo בְּלִטִּי | bilti אוֹת-אֵם | 'im-'ot יוֹנָה | Jona הַנְּבִיאַת | hannavi'

TKIS Mutta Hän vastasi ja sanoi heille: ”Paha ja avion rikkova sukupolvi vaatii merkkiä, mutta sille ei anneta merkkiä, paitsi profeetta Joonan merkki.

STLK Mutta hän vastasi heille ja sanoi: "Tämä paha ja avion rikkova sukupolvi etsii merkkiä, mutta sille ei anneta muuta merkkiä kuin profeetta Joonan merkki.

BIBLIA 1776 Niin hän vastasi ja sanoi heille: tämä häijy ja huorintekiä suku etsii merkkiä, ja ei hänelle pidä merkkiä annettaman, vaan Jonan prophetan merkki.

40. **TR** ὡσπερ | *hōsper* sillä samalla tavalla kuin γὰρ | *gar* ἦν | *ēn* oli Ἰωῶνας | *Iōnas* Joona ἐν | *en* τῇ | *tē* κοιλίᾳ | *koilia* vatsassa τοῦ | *tou* κήτους | *kētous* meripedon τρεῖς | *treis* kolme ἡμέρας | *hēmeras* päivää καὶ | *kai* ja τρεῖς | *treis* kolme νύκτας | *nyktas* yötä οὕτως | *houtōs* niin ἔσται | *estai* on ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen ἐν | *en* τῇ | *tē* καρδίᾳ | *kardia* sydämessä τῆς | *tēs* γῆς | *gēs* maan τρεῖς | *treis* kolme ἡμέρας | *hēmeras* päivää καὶ | *kai* ja τρεῖς | *treis* kolme νύκτας | *nyktas* yötä

Delitzsch כִּי | ki כַּאֲשֶׁר | ka'asher הַיָּה | haja יוֹנָה | Jona בְּמִעֵי | bim'ei הַדָּג | haddag שֶׁלְשָׁה | shelsha יָמִים | jamim וּשְׁלֹשָׁה | ushelsha לַיְלוֹת | le'ilot כֵּן | ken

יהיה | jihjeh בן־הָאָדָם | Ben-ha'Adam בֵּלֶב | belev האָדָמָה | ha'adama הַשְּׁלִשָׁה |
shelsha יָמִים | jamim הַשְּׁלִשָׁה | ushelsha לַיְלֹת | le'ilot

TKIS Sillä niin kuin Joonan oli meripedon vatsassa kolme päivää ja kolme yötä, niin Ihmisen Poika on oleva maan povessa kolme päivää ja kolme yötä.

STLK Sillä niin kuin Joonan oli merieläimen vatsassa kolme päivää ja kolme yötä, niin myös Ihmisen Poika on oleva maan povessa kolme päivää ja kolme yötä.

BIBLIA 1776 Sillä niinkuin Jona oli valaskalan vatsassa kolme päivää ja kolme yötä, niin pitää myös Ihmisen Pojan maan sydämessä kolme päivää ja kolme yötä oleman.

41. **TR** ἄνδρες | *andres* miehet Νινευῖται | *nineuitai* niiniveläiset ἀναστήσονται |
anastēsontai nousevat ἐν | *en* τῇ | *tē* κρίσει | *krisei* tuomiolle μετὰ | *meta* kanssa
τῆς | *tēs* γενεᾶς | *geneas* suvun ταύτης | *tautēs* tämän καὶ | *kai* ja κατακρινούσιν |
katakrinousin tuomitsevat αὐτήν· | *autēn* sen ὅτι | *hoti* sillä μετενόησαν |
metenoēsan he muuttivat mielensä εἰς | *eis* τὸ | *to* κήρυγμα | *kērygma* saarnasta
Ἰωνᾶ· | *Iōna* Joonan καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso πλεῖον | *pleion* suurempi Ἰωνᾶ
| *Iōna* Joonaa ὧδε | *hōde* on tässä

Delitzsch אַנְשֵׁי | 'anshei נִינְוָה | Nineveh יְקוּמוּ | jaqumu בְּמִשְׁפַּט | vamishpat
הַדָּוָר | 'im-haddor הַזֶּה | hazzeh וַיִּרְשָׁעוּהוּ | vejarshi'uhu כִּי | ki הֵם | hem שָׁבוּ |
shavu בְּקִרְיָאֵת | biqri'at יוֹנָה | Jona וַהֲגִיֵּה־פֹה | ve'hinneh-foh גָּדוֹל | gadol מִיוֹנָה |
mijona

TKIS Niiniven miehet nousevat tuomiolle. Sillä he muuttivat mielensä Joonan saarnan vaikutuksesta, ja katso, tässä on Joonaa suurempi.

STLK Niiniven miehet nousevat tuomiolle yhdessä tämän sukupolven kanssa ja tuomitsevat sen kadotukseen, sillä he muuttivat mielensä Joonan saarnan vaikutuksesta, ja katso, tässä on enemmän kuin Joonan.

BIBLIA 1776 Niniven miehet pitää nouseman tuomiolle tämän suvun kanssa ja hänen tuomitseman; sillä he paransivat heitänsä Jonan saarnasta. Ja katso, tässä on enempi kuin Jona.

42. **TR** βασίλισσα | *basilissa* kuningatar νότου | *notou* etelän ἐγερθήσεται |
egerthēsetai herää ἐν | *en* τῇ | *tē* κρίσει | *krisei* tuomiolle μετὰ | *meta* kanssa τῆς

| *tēs* γενεᾶς | *geneas* sukupolven ταύτης | *tautēs* tämän καὶ | *kai* ja κατακρινεῖ | *katakrinei* tuomitsee αὐτήν· | *autēn* sen ὅτι | *hoti* sillä ἦλθεν | *ēlthen* hän tuli ἐκ | *ek* τῶν | *tōn* περάτων | *peratōn* ääristä τῆς | *tēs* γῆς | *gēs* maan ἀκοῦσαι | *akousai* kuulemaan τὴν | *tēn* σοφίαν | *sofian* viisautta Σολομῶντος· | *Solomōntos* Salomon καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso πλεῖον | *pleion* suurempi Σολομῶντος | *Solomōntos* Salomoa ὧδε | *hōde* on tässä

Delitzsch מַלְכָּת | malkat תֵּימָן | teiman תְּקוּם | taqum בְּמִשְׁפַּחַת | bamishpat הַדָּוִד | 'im-haddor הַזֶּה | hazzeh וְתַרְשִׁי־עַנּוּ | vetarshi'ennu כִּי | ki בְּאֵה | va'a מִקְצוֹת | miqqetzot הָאָרֶץ | ha'aretz לְשִׁמּוֹא' | lishmoa' אֶת-חֹחַמַת | 'et-chochmat שְׁלֹמֹה | Shelomoh וְהִנֵּה-פֹה | ve'hinneh-foh גָּדוֹל | gadol מִשְׁלֹמֹה | mish'Shelomoh

TKIS Etelän kuningatar nousee tuomiolle tämän sukupolven kanssa ja koituu sille tuomioksi. Sillä hän tuli maan ääristä kuulemaan Salomon viisautta, ja katso, tässä on Salomoa suurempi.”

STLK Etelän kuningatar on heräävä tuomiolle tämän sukupolven kanssa ja tuomitsee sen kadotukseen; sillä hän tuli maan ääristä kuulemaan Salomon viisautta, ja katso, tässä on enemmän kuin Salomo.

BIBLIA 1776 Etelän kuningatar on nouseva tuomiolle tämän suvun kanssa ja hänen tuomitseva; sillä hän tuli maan ääristä kuulemaan Salomonin viisautta. Ja katso, tässä on enempi kuin Salomon.

43. **TR** ὅταν | *hotan* mutta kun δὲ | *de* τὸ | *to* ἀκάθαρτον | *akatharton* saastainen πνεῦμα | *pneuma* henki ἐξέλθη | *ekselthē* lähtee ἀπὸ | *apo* pois τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* ihmisestä διέρχεται | *dierchetai* kuljeksii δι’ | *di* kautta ἀνύδρων | *anydrōn* vedettömien τόπων | *topōn* paikkojen ζητοῦν | *dzētoun* etsien ἀνάπαυσιν | *anapausin* leposijaa καὶ | *kai* ja οὐχ | *ouch* ei εὕρισκει | *heuriskei* löydä

Delitzsch וְהָרִוַח | ve'haruach הַטְּמֵאָה | hatteme'a אֶחָרַי | a'charei הַצָּהָר | tze'tah מִן-הָאָדָם | min-ha'adam תִּשְׁחָטוּ | teshotet בְּמִקְמוֹת | bimqomot צִיָּה | tzijja לְבַקֵּשׁ | le'vaqqesh-lah מְנוּחָה | menucha וְלֵא | velo' תְּמַצְצֵנָה | tjimtza'enna

TKIS Kun saastainen henki lähtee ihmisestä, se kuljeksii vedettömiä paikkoja ja etsii leposijaa, eikä löydä.

STLK Kun saastainen henki lähtee ihmisestä, se kuljeskelee vedettämiä seutuja ja etsii lepoa eikä löydä.

BIBLIA 1776 Mutta kuin rietas henki on lähtenyt ihmisestä, niin hän vaelttaa lävitse kuivia paikkoja, etsein lepoa, ja ei löydä.

44. *TR* τότε | *tote* silloin se λέγει | *legei* sanoo ἐπιστρέψω | *epistrepsō* palaan εἰς | *eis* τὸν | *ton* οἶκόν | *oikon* huoneeseeni μου | *mou* minun ὄθεν | *hothen* josta ἐξῆλθον· | *eksēlthon* lähdin καὶ | *kai* ja ἐλθὼν | *elthon* tultuaan εὕρισκει | *heuriskei* löytää sen σχολάζοντα | *scholadzonta* tyhjänä σεσαρωμένον | *sesarōmenon* lakaistuna καὶ | *kai* ja κεκοσμημένον | *kekosmēmenon* kaunistettuna

Delitzsch אַז | 'az תִּאמַר | to'mar אֲשֻׁבָה | 'ashuva אֶל־בֵּיתִי | 'el-beiti אֲשֶׁר | 'asher יָצְאָתִי | jatza'ti מִשָּׁם | mish'sham וַבָּאָה | uva'a וַמֵּצְאָה | umatze'a אֶתְּ | 'oto מִפְּנֵי | mefunneh וּמִטֹּטְאֹתַי | umetu'ta' וּמִהֲדָר | umehuddar

TKIS Silloin se sanoo: ”Palaan huoneeseeni josta läksin. Tultuaan se tapaa sen tyhjänä [ja] lakaistuna ja kaunistettuna.

STLK Silloin se sanoo: 'Palaan huoneeseeni, josta lähdin.' Kun se tulee, se löytää huoneen tyhjänä ja lakaistuna ja kaunistettuna.

BIBLIA 1776 Silloin hän sanoo: minä palajan jälleen minun huoneeseeni, kusta minä läksin. Ja kuin hän tulee, niin hän löytää sen tyhjäksi, käväistyksi ja kaunistetuksi.

45. *TR* τότε | *tote* silloin πορεύεται | *poreuetai* menee καὶ | *kai* ja παραλαμβάνει | *paralambanei* ottaa mukaansa μεθ’ | *meth* kanssa ἑαυτοῦ | *heautou* itsensä ἑπτὰ | *hepta* seitsemän ἕτερα | *hetera* muuta πνεύματα | *pneumata* henkeä πονηρότερα | *ponērotera* pahempaa ἑαυτοῦ | *heautou* itseään καὶ | *kai* ja εἰσελθόντα | *eiselthonta* sisään tulevat κατοικεῖ | *katoikei* asuen ἐκεῖ· | *ekei* siellä καὶ | *kai* ja γίνεται | *ginetai* tulevat τὰ | *ta* ἔσχατα | *eschata* viimeiset τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* ihmisen ἐκείνου | *ekeinou* sen χεῖρονα | *cheirona* pahemmiksi τῶν | *tōn* πρώτων | *prōtōn* ensimmäisiä οὕτως | *houtōs* näin ἔσται | *estai* käy καὶ | *kai* myös τῇ | *tē* γενεᾷ | *genea* sukukunnalle ταύτη | *tautē* tälle τῇ | *tē* πονηρᾷ | *ponēra* pahalle

Delitzsch וְאָחַר | ve'achar תִּלְךָ | telech וְלִקְחָהּ | velaqecha אֶלֶּהָ | 'eleha

sheva' רוחות | ruchot אַחֲרוֹת | 'acherot רְעוֹת | ra'ot מְמִנָּה | mimmenna וּבְאֵי |
uva'u' וְשָׁכְנוּ | veshachenu שָׁם | sham וְהִתָּה | ve'hajeta אַחֲרֵי | 'acharit הָאָדָם |
ha'adam הָהוּא | hahu' רָעָה | ra'a מִרְאֵשִׁיתוֹ | mere'shito כֵּן | ken יְהִיָּה | jihjeh גַּם־
לְדוֹר | gam-laddor הָרַע | hara' הִנֵּה | hazzeh

TKIS Silloin se menee ja ottaa mukaansa seitsemän muuta henkeä, itseänsä pahempaa, ja tulevat sisälle ja asuvat siellä. Ja sen ihmisen viimeiset tulevat pahemmiksi kuin ensimmäiset. Näin käy myös tälle pahalle sukupolvelle.”

STLK Silloin se menee ja ottaa mukaansa seitsemän muuta henkeä, pahempaa kuin se itse, ja ne tulevat sisään ja asuvat siellä. Sen ihmisen viimeiset tulevat pahemmiksi kuin ensimmäiset. Niin käy myös tälle pahalle sukukunnalle.”

BIBLIA 1776 Silloin hän menee ja ottaa kanssansa seitsemän muuta henkeä, itseänsä pahempaa, ja ne sisälle menevät ja asuvat siellä, ja sen ihmisen viimeiset tulevat pahemmaksi kuin ensimmäiset. Näin myös tapahtuu tälle pahalle sukukunnalle.

46. **TR** ἔτι | *eti* ja vielä δὲ | *de* αὐτοῦ | *autou* Hänen λαλοῦντος | *lalountos*
puhuessa τοῖς | *tois* ὄχλοις | *ochlois* kansalle ἰδοῦ | *idou* katso ἢ | *hē* Hänen μήτηρ
| *mētēr* äitinsä καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* ἀδελφοί | *adelfoi* veljensä αὐτοῦ | *autou* Hänen
εἰστήκεισαν | *heistēkeisan* seisoivat ἔξω | *eksō* ulkona ζητοῦντες | *dzētountes*
etsivät αὐτῷ | *autō* Hänelle λαλῆσαι | *lalēsai* puhuakseen

Delitzsch עוֹדְנִי | 'odennu מְדַבֵּר | me'daber אֶל־הַמּוֹן | 'el-hamon הָעָם | ha'am וְהִנֵּה
| ve'hinneh אָמוֹ | 'immo וְאָחִיו | ve'echaiw מְמַדְּבַר | 'amedu בְּחֹמַי | bachutz מְבַקְּשִׁים
| mevaqeshim לְדַבֵּר | le'daber וְאֵת | 'itto

TKIS Hänen vielä puhuessaan kansalle, katso, hänen äitinsä ja veljensä seisoivat ulkona tahtoen puhutella Häntä.

STLK Hänen vielä puhuessaan kansanjoukoille, katso, hänen äitinsä ja veljensä seisoivat ulkona tahtoen puhutella häntä.

BIBLIA 1776 Kuin hän vielä kansalle puhui, katso, hänen äitinsä ja veljensä seisoivat ulkona ja pyysivät häntä puhutella.

47. **TR** εἶπε | *eipe* niin sanoi δὲ | *de* τις | *tis* joku αὐτῷ | *autō* Hänelle Ἰδοῦ | *idou*
katso ἢ | *hē* μήτηρ | *mētēr* äitisi σου | *sou* sinun καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* ἀδελφοί |

adelfoi veljesi σου | *sou* sinun ἔξω | *eksō* ulkona ἐστήκασι | *hestēkasi* seisovat
ζητοῦντές | *dzētountes* etsivät σοι | *soi* sinulle λαλήσαι | *lalēsai* puhuakseen

Delitzsch וַיִּגַּד | vajjuggad וְאֵלַי | 'elaiiv הִנֵּה | hinneh אֶמְךָ | 'immecha וְאִמְךָ |
ve'achecha וְעַמְדִּים | 'omedim בַּחֲצֹט | bachutz וּמְבַקְשִׁים | umevaqeshim לְדַבֵּר |
le'daber אֶתְּךָ | 'ittach

TKIS Niin joku sanoi Hänelle: ”Katso, äitisi ja veljesi seisovat ulkona tahtoen puhutella sinua.”

STLK Joku sanoi hänelle: "Katso, sinun äitisi ja veljesi seisovat ulkona ja tahtovat puhutella sinua."

BIBLIA 1776 Niin yksi sanoi hänelle: katso, äitis ja veljes seisovat ulkona, ja tahtovat sinua puhutella.

48. **TR** ὁ | *ho* mutta Hän δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπε | *eipe* sanoen
τῷ | *tō* sille εἰπόντι | *eiponti* joka puhui αὐτῷ | *autō* Hänelle τίς | *tis* kuka ἐστὶν |
estin on ἡ | *hē* μήτηρ | *mētēr* äitini μου | *mou* minun καὶ | *kai* ja τίνες | *tines* ketkä
εἰσὶν | *aisin* ovat οἱ | *oi* ἀδελφοί | *adelfoi* veljiäni μου | *mou* minun

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an וַיֹּאמֶר | vajjo'mer וְאֶל־הָאִישׁ | 'el-ha'ish הַמְּגִיד |
hammaggid לֹא | lo מִי | mi הִיא | hi' אֶמִּי | 'immi וּמִי | umi הֵיא | hem אֶתְּךָ |
'echai

TKIS Mutta Hän vastasi ja sanoi sille, joka puhui Hänelle: ”Kuka on äitini ja ketkä ovat veljeni?”

STLK Mutta hän vastasi ja sanoi sille, joka sen hänelle sanoi: "Kuka on äitini, ja keitä ovat veljeni?"

BIBLIA 1776 Niin hän vastasi ja sanoi sille, joka hänelle sitä sanoi: kuka on minun äitini ja kutka ovat minun veljeni?

49. **TR** καὶ | *kai* ja ἐκτείνας | *ekteinas* ojentaen τὴν | *tēn* χεῖρα | *cheira* kätensä
αὐτοῦ | *autou* Hänen ἐπὶ | *epi* kohti τοὺς | *tous* μαθητὰς | *mathētas* opetuslapsiaan
αὐτοῦ | *autou* Hänen εἶπεν | *eipen* sanoi Ἰδοῦ | *idou* katso ἡ | *hē* μήτηρ | *mētēr*
äitini μου | *mou* minun καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* ἀδελφοί | *adelfoi* veljeni μου | *mou*
minun

Delitzsch וַיֵּי | vaje't יְדוֹ | jado תַּלְמִידָיו | 'al-talmidaiv וַיִּצְוֶה | vajjo'mar הִנֵּה
| hinneh אָמַר | 'immi וְאָמַר | ve'echai

TKIS Ja ojentaen kätensä opetuslapsiaan kohti Hän sanoi: ”Katso, äitini ja veljeni!

STLK Hän ojensi kätensä opetuslastensa puoleen ja sanoi: "Katso, äitini ja veljeni!

BIBLIA 1776 Ja hän ojensi kätensä opetuslastensa puoleen ja sanoi: minun äitini ja minun veljeni.

50. *TR* ὅστις | *hostis* sillä joka γὰρ | *gar* ὅν | *an* ποιήσῃ | *poiēsē* tekee τὸ | *to*
θέλημα | *thelēma* tahdon τοῦ | *tou* Πατρὸς | *Patros* Isäni μου | *mou* minun τοῦ |
tou joka ἐν | *en* οὐρανοῖς | *ouranois* on taivaissa αὐτός | *autos* hän μου | *mou*
minun ἀδελφός | *adelfos* veljeni καὶ | *kai* ja ἀδελφὴ | *adelfē* sisareni καὶ | *kai* ja
μήτηρ | *mētēr* äitini ἐστίν | *estin* on

Delitzsch כִּי | ki כְּלֹאֲשֶׁר | kol-'asher הַפֶּה | ja'aseh רִצּוֹן | retzon אָבִי | 'Avi
שֶׁבַשׁ שָׁמַיִם | shebbash'shamaim הוּא | hu' אָחִי | 'achi וְאָחֹתִי | va'achoti אָמַר |
ve'immi

TKIS Sillä jokainen, joka tekee taivaallisen Isäni tahdon, on veljeni ja sisareni ja äitini.”

STLK Sillä jokainen, joka tekee taivaallisen Isäni tahdon, on veljeni, sisareni ja äitini.”

BIBLIA 1776 Sillä jokainen, joka tekee Isäni tahdon, joka on taivaissa, hän on minun veljeni, ja sisareni, ja äitini.

13 Luku

1. *TR* ἐν | *en* δὲ | *de* ja τῆ | *tē* ἡμέρᾳ | *hēmera* päivänä ἐκείνῃ | *ekeinē* sinä
ἐξελθὼν | *ekselthōn* lähdettyään ulos ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἀπὸ | *apo* τῆς
| *tēs* οἰκίας | *oikias* talosta ἐκάθητο | *ekathēto* istuutui παρὰ | *para* läheisyyteen
τῆν | *tēn* θάλασσαν | *thalassan* järven

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בַּיּוֹם | baijom הַהוּא | hahu' אָצַף | vaje'tze' יִשׁוּעַ |
JESHUA מִן־הַבַּיִת | min-ha'bait וַיֵּשֶׁב | vaje'shev עַל־הַיָּם | 'al-haijam

TKIS Sinä päivänä Jeesus talosta lähdettyään istuutui järven rannalle.

STLK Tuona päivänä Jeesus lähti asunnostaan ja istuutui järven rannalle.

BIBLIA 1776 Mutta sinä päivänä läksi Jesus huoneesta ja istui meren tykönä.

2. **TR** καὶ | *kai* ja συνήχθησαν | *synēchthēsan* kokoontui πρὸς | *pros* luokse αὐτὸν | *auton* Hänen ὄχλοι | *ochloi* kansaa πολλοί | *polloi* paljon ὥστε | *hōste* niin että αὐτὸν | *auton* Hän εἰς | *eis* τὸ | *to* πλοῖον | *ploion* / veneeseen ἐμβάντα | *embanta* astui καθῆσθαι· | *kathēsthai* istuutui καὶ | *kai* ja πᾶς | *pas* kaikki ὁ | *ho* ὄχλος | *ochlos* kansa ἐπὶ | *epi* τὸν | *ton* αἰγιαλὸν | *aigialon* rannalla εἰστήκει | *heistēkei* seisoi

Delitzsch וַיִּקְהָלוּ | vajjiqahalu אֵלָיו | 'elaiiv הַמֶּן | hamon עַם | 'am רַב | rav וַיֵּרָד | vajje'red לְהִשְׁתַּחֲוֹת | 'el-ho'onija וַיֵּשֶׁב | vaje'shev בַּח | bah עַל־הַיַּם | vechol-ha'am עַמֵּי | 'omedim עַל־שֵׂפַת הַיָּם | 'al-sefat הַיָּם | haijam

TKIS Hänen luokseen kokoontui suuret kansanjoukot, niin että Hän astui veneeseen ja istuutui, ja kaikki kansa seisoi rannalla.

STLK Hänen luokseen kokoontui paljon kansaa. Sen tähden hän astui veneeseen ja istuutui, ja kaikki kansa seisoi rannalla.

BIBLIA 1776 Ja hänen tykönsä kokoontui paljo kansaa, niin että hän meni haahteen, ja istui: ja kaikki kansa seisoi rannalla.

3. **TR** καὶ | *kai* ja ἐλάλησεν | *elalēsen* Hän puhui αὐτοῖς | *autois* heille πολλὰ | *polla* paljon ἐν | *en* παραβολαῖς | *parabolais* vertauksilla λέγων | *legōn* sanoen Ἰδοὺ | *idou* katso ἐξῆλθεν | *eksēlthen* lähti ὁ | *ho* σπείρων | *speirōn* kylväjä τοῦ | *tou* σπείρειν | *speirein* kylvämään

Delitzsch וַיְדַבֵּר | vajje'rev לְדַבָּר | le'daber אֵלֵיהֶם | 'aleihem בְּמִשְׁלֵים | bim'shalim לְאֹמַר | le'mor הִנֵּה | hinneh הַזֵּרוֹרַע | hazzorea' אֶצְרָא | jatza' לְזֵרוֹעַ | lizroa'

TKIS Ja Hän puhui heille paljon vertauksin ja sanoi: ”Katso, kylväjä lähti kylvämään.

STLK Hän puhui heille paljon vertauksilla ja sanoi: ”Katso, kylväjä lähti kylvämään.

BIBLIA 1776 Ja hän puhui heille paljon vertauksilla, sanoen: katso, kylväjä meni kylvämään.

4. **TR** καὶ | *kai* ja ἐν | *en* τῷ | *tō* σπείρειν | *speirein* kylväessä αὐτόν | *auton* hänen ἃ | *ha* μὲν | *men* τοῖς ἕτεροις | *epese* putosivat παρὰ | *para* viereen τῆν | *tēn* ὁδόν· | *hodon* tien καὶ | *kai* ja ἦλθε | *ēlthe* tuli τὰ | *ta* πετεινὰ | *peteina* linnut καὶ | *kai* ja κατέφαγεν | *katefagen* söivät αὐτά | *auta* ne

Delitzsch וּבְרָעוּ | *uvezare'o* נָפַל | *nafal* מִן־הַזֵּרַע | *min-hazzera'* עַל־יָד | *'al-jad* הַדָּרֶךְ | *hadarech* וַיִּבְּאוּ | *vajjavo'* הָעוֹף | *ha'of* וַיִּבְּאוּ | *vajjo'chelehu*

TKIS Hänen kylväessään toiset siemenet putosivat tien viereen, ja linnut tulivat ja söivät ne.

STLK Hänen kylväessään muutamat siemenet putosivat tien viereen, ja linnut tulivat ja söivät ne.

BIBLIA 1776 Ja hänen kylväissänsä lankesivat muutamat tien oheen, ja linnut tulivat ja söivät ne.

5. **TR** ἄλλα | *alla* vaan τοῖς ἕτεροις | *de* ἔπεσεν | *epesen* putosivat ἐπὶ | *epi* τὰ | *ta* πετρώδη | *petrōdē* κεντρικῶν | *hopou* οὐκ | *ouk* εἶχε | *eiche* οὐ γῆν | *gēn* πολλήν· | *pollēn* καὶ | *kai* ja εὐθέως | *eutheōs* ἐξάνετειλε | *eksaneteile* διὰ | *dia* τὸ | *to* μὴ | *mē* εἶχειν | *echein* βάθος | *bathos* γῆς· | *gēs* maata

Delitzsch וַיֵּשֶׁ | *vejesh* אֲשֶׁר | *'asher* נָפַל | *nafal* מִקְּמוֹת | *'al-meqomot* סֵלָע | *sela'* אֲשֶׁר | *'asher* לֹא | *'ein-lo* שָׁם | *sham* הָרַבָּה | *'adama* הַרְבֵּה | *harbeh* וַיִּמְהַר | *vaje'maher* לִצְמוֹחַ | *litzmoach* כִּי | *ki* לֹא־הָיָה | *lo'-haja* לוֹ | *lo* עֹמֵק | *'omeq* הָרַבָּה | *'adama*

TKIS Toiset putosivat kallioperälle, jossa niillä ei ollut paljoa maata, ja ne nousivat heti oraalle, koska niillä ei ollut syvää maata.

STLK Toiset putosivat kallioperälle, jossa niillä ei ollut paljon maata, ja ne nousivat heti oraalle, kun niillä ei ollut syvää maata.

BIBLIA 1776 Muutamat taas lankesivat kivistöön, kussa ei heillä ollut paljo maata, ja nousivat pian päälle, ettei heillä ollut syvää maata;

6. *TR* ἡλίου | *hēliou* ja auringon δὲ | *de* ἀνατείλαντος | *anateilantos* noustua ἐκαυματίσθη | *ekaumatisthē* paahtuivat καὶ | *kai* ja διὰ | *dia* koska τὸ | *to* μὴ | *mē* εἶ ἔχειν | *echein* niillä ollut ῥίζαν | *ridzan* juurta ἐξηράνθη | *eksēranthē* ne kuihtuivat

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כָּזְרַח | kizroach שֶׁשָׁמֶשׁ | hash'shemesh וַיִּצְרַח | vajjitz'tzarev וַיִּבֶשׁ | vajivash כִּי | ki לֹא | lo' לֹא-לֹא | haja-lo שֶׁשָׁרֵשׁ | shoresh

TKIS Mutta auringon noustua ne paahtuivat, ja niillä ei ollut juurta, ne kuivettuivat.

STLK Mutta auringon noustua ne paahtuivat, ja kun niillä ei ollut juurta, ne kuivuivat.

BIBLIA 1776 Mutta kuin aurinko nousi, niin he poudittiin, ja ettei heillä ollut juurta, niin he kuivettuivat.

7. *TR* ἄλλα | *alla* vaan toiset δὲ | *de* ἔπεσεν | *epesen* putosivat ἐπὶ | *epi* τὰς | *tas* ἀκάνθας | *akanthas* orjantappuroihin καὶ | *kai* ja ἀνέβησαν | *anebēsan* nousivat αἱ | *hai* ἄκανθαί | *akanthai* orjantappurat καὶ | *kai* ja ἀπέπνιξαν | *apepniksan* tukahduttivat αὐτά | *auta* ne

Delitzsch וַיִּפֹּל | vejesh וְאֲשֶׁר | 'asher נָפַל | nafal בֵּין | bein הַקִּצְצִים | haqqotzim וַיִּבְּאֵל | vajja'alu הַקִּצְצִים | haqqotzim וַיִּמְבְּחֵהוּ | vaje'ma'achuhu

TKIS Toiset taas putosivat orjantappuroihin ja orjantappurat nousivat ja tukahduttivat ne.

STLK Toiset taas putosivat orjantappuroihin, ja orjantappurat nousivat ja tukahduttivat ne.

BIBLIA 1776 Mutta muutamat lankesivat orjantappuroihin, ja orjantappurat kävivät ylös, ja tukahuttivat ne.

8. *TR* ἄλλα | *alla* vaan toiset δὲ | *de* ἔπεσεν | *epesen* putosivat ἐπὶ | *epi* τὴν | *tēn* γῆν | *gēn* maahan τὴν | *tēn* καλὴν | *kalēn* hyvään καὶ | *kai* ja ἐδίδου | *edidou* antoivat καρπὸν | *karpon* hedelmää ὃ | *ho* μὲν | *men* toinen ἑκατόν | *hekaton* sata ὃ | *ho* ja toinen δὲ | *de* ἐξήκοντα | *heksēkonta* kuusikymmentä ὃ | *ho* ja toinen δὲ | *de* τριάκοντα | *triakonta* kolmekymmentä

Delitzsch וַיֵּשׁ | vejesh אֲשֶׁר | 'asher נָפַל | nafal עַל-הָאָדָמָה | 'al-ha'adama הַטּוֹבָה
| hattova וַיִּיֶטֶן | vajjitten פָּרִי | peri זֶה | zeh מֵאָה | me'a שְׁעָרִים | she'arim זֶה |
vezeh שִׁשִּׁיִּם | shish'shim זֶה | vezeh שְׁלֹשִׁים | shelshim

TKIS Mutta toiset putosivat hyvään maahan ja tuottivat sadon, mikä sata, mikä kuusikymmentä, mikä kolmekymmentä jyvää.

STLK Toiset putosivat hyvään maahan ja antoivat sadon, mitkä sata, mitkä kuusikymmentä, mitkä kolmekymmentä jyvää.

BIBLIA 1776 Muutamat taas lankesivat hyvään maahan, ja tekivät hedelmän, muutama satakertaisen, muutama kuudenkymmenen kertaisen ja muutama kolmenkymmenen kertaisen.

9. *TR* ὁ | *ho* jolla ἔχων | *echōn* ὄτα | *ōta* korvat ἀκούειν | *akouein* kuulla ἀκουέτω | *akouetō* kuulioon

Delitzsch מִי | mi אֲשֶׁר | 'asher אֲזַנַיִם | 'oznaim לוֹ | lo לְשִׁמּוֹנֵי | lishmoa' יִשְׁמָעֵל |
ishma'

TKIS Jolla on korvat (kuulla), hän kuulioon!”

STLK Jolla on korvat, se kuulioon."

BIBLIA 1776 Jolla on korvat kuulla, se kuulkaan!

10. *TR* καὶ | *kai* ja προσελθόντες | *proselthontes* tulivat οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai*
opetuslapset εἶπον | *eipon* sanoen αὐτῷ | *autō* Hänelle δια | *dia* minkä τί | *ti*
tähdεν ἐν | *en* παραβολαῖς | *parabolais* vertauksilla λαλεῖς | *laleis* puhut αὐτοῖς |
autois heille

Delitzsch וַיִּגְשׁוּ | vajjiggeshu אֵלָיו | 'elaiiv הַתְּלָמִידִים | ha'talmidim וַיֹּאמְרוּ |
vajjo'meru לָמָּה | lamma זֶה | zeh בְּמִשְׁלָיִם | bim'shalim דַּבֵּר | tedaber אֵלֵיהֶם |
'aleihem

TKIS Niin opetuslapset tulivat ja sanoivat Hänelle: ”Miksi puhut heille vertauksin?”

STLK Hänen opetuslapsensa tulivat ja sanoivat hänelle: "Minkä tähden sinä puhut heille vertauksilla?"

BIBLIA 1776 Niin opetuslapset tulivat ja sanoivat hänelle: miksi sinä puhut heille vertauksilla?

11. **TR** ὁ | *ho* ja Hån δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille ὅτι | *hoti* että ἡμῖν | *hymin* teidän δέδοται | *dedotai* on annettu γινῶναι | *gnōnai* tuntea τὰ | *ta* μυστήρια | *mystēria* salaisuudet τῆς | *tēs* βασιλείας | *basileias* valtakunnan τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten ἐκείνοις | *ekeinois* mutta heidän δὲ | *de* οὐ | *ou* ei δέδοται | *dedotai* ole annettu

Delitzsch וַיֵּיבֶן | vajja'an וַיֹּאמֶר | vajjo'mer כִּי | ki לָכֵן | la'chem נִתַּן | nittan לְדַעַת
| lada'at אֶת־סִודוֹת | 'et-sodot מַלְכוּת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim וְלִהְיוֹת |
velahem לֵאלֹהֵי | lo' נִתַּן | nittan

TKIS Hän vastasi ja sanoi (heille): ”Koska teidän on annettu tuntea taivasten valtakunnan salaisuudet, mutta heidän ei ole annettu.

STLK Hän vastasi ja sanoi: ”Sen tähden, että teidän on annettu tuntea taivasten valtakunnan salaisuudet, mutta heidän ei ole annettu.

BIBLIA 1776 Mutta hän vastasi ja sanoi: teille on annettu tuta taivaan valtakunnan salaisuudet, vaan ei heille ole annettu.

12. **TR** ὅστις | *hostis* sillä jokaisella γὰρ | *gar* ἔχει | *echei* jolla on δοθήσεται | *dothēsetai* annetaan αὐτῷ | *autō* hänelle καὶ | *kai* ja περισσευθήσεται· | *perisseuthēsetai* hänellä on yltäkyllin ὅστις | *hostis* mutta jolla δὲ | *de* οὐκ | *ouk* ei ἔχει | *echei* ole καὶ | *kai* myös ὃ | *ho* mitä ἔχει | *echei* hänellä on ἀρθήσεται | *arthēsetai* otetaan ἀπ’ | *ap* pois αὐτοῦ | *autou* häneltä

Delitzsch כִּי | ki מִי | mi לִשְׂשׁוֹן | shejjesh-lo נָתַן | naton נִתְּנָה | jinnaten לוֹ | lo וְנוֹסַף |
venosaf לוֹ | lo עוֹד | 'od וּמִי | umi לִשְׂאִין | she'ein לוֹ | lo גַּם | gam אֶת־ |
'et אֲשֶׁר | 'asher לִשְׂשׁוֹן | jesh-lo יִקַּח | juqqach מִמֶּנּוּ | mimmennu

TKIS Jolla näet on, sille annetaan, ja hänellä on oleva yltäkyllin; mutta jolla ei ole, siltä otetaan pois sekin, mikä hänellä on.

STLK Sillä sille, jolla on, annetaan, ja hänellä on oleva yltäkyllin, mutta siltä, jolla ei ole, otetaan pois sekin, mikä hänellä on.

BIBLIA 1776 Sillä jolla on, hänelle pitää annettaman, ja hänellä pitää kyllä oleman;

mutta siltä, jolla ei ole, pitää sekin otettaman pois, mikä hänellä on.

13. *TR* διὰ | *dia* vuoksi τοῦτο | *touto* tämän ἐν | *en* παραβολαῖς | *parabolais* vertauksilla αὐτοῖς | *autois* heille λαλῶ | *lalō* puhun ὅτι | *hoti* että βλέποντες | *blepontes* näkevinä οὐ | *ou* eivät βλέπουσι | *blepousi* näe καὶ | *kai* ja ἀκούοντες | *akouontes* kuulevina οὐκ | *ouk* eivät ἀκούουσιν | *akouousin* kuule οὐδὲ | *oude* eivätkä συνίουσι | *syniousi* ymmärrä

Delitzsch עַל־כֵּן | 'al-ken בְּמִשְׁלִים | bim'shalim אָדָבֵר | 'adaber אֶל־יְהוָה | 'aleihem כִּי | ki בְּרִאֲתָם | vir'otam לֹא | lo' יִרְאוּ | jir'u וּבְשֵׁמֶעַם | uveshame'am לֹא | lo' יִשְׁמְעוּ | ishme'u אֶל־לֹא | 'af-lo' יָבִינוּ | javinu

TKIS Sen vuoksi puhun heille vertauksin, koska he näkevinä eivät näe ja kuulevina eivät kuule, eivätkä ymmärrä.

STLK Sen tähden puhun heille vertauksilla, jotta näkevät eivät näe ja kuulevat eivät kuule eivätkä ymmärrä.

BIBLIA 1776 Sentähden minä puhun heille vertauksilla, ettei he nähden näe, eikä kuullen kuule, ei myös ymmärrä.

14. *TR* καὶ | *kai* ja ἀναπληροῦται | *anaplēroutai* käy toteen ἐπ' | *ep* αὐτοῖς | *autois* heissä ἢ | *hē* προφητεία | *profēteia* profetia Ἡσαΐου | *Esaiou* Jesajan ἢ | *hē* λέγουσα | *legousa* joka sanoi ἀκοῆ | *akoē* kuulemalla ἀκούσετεᾶ | *akousete* kuulkaa καὶ | *kai* ja οὐ μὴ | *ou mē* älkää mitenkään συνῆτε· | *synēte* ymmärtäkö καὶ | *kai* ja βλέποντες | *blepontes* näkemällä βλέψετε | *blepsete* nähkää καὶ | *kai* ja οὐ μὴ | *ou mē* älkää mitenkään ἴδητε | *idēte* käsittäkö

Delitzsch וַתְּקַיֵּם | utequjjam בְּהֵם | bahem נְבוּאָת | nevu'at יֵשַׁעְיָהוּ | Jesha'jahu תְּאֲמַרְתָּ | ha'omeret שִׁמְעוּ | shim'u שְׂמֹעַ | shamo'a' וְעַל־תְּבִינוּ | ve'al-tavinu וְרֹאוּ | ure'u רְאוּ | ra'o וְעַל־תֵּדְעוּ | ve'al-teda'u

TKIS Heissä toteutuu se Jesajan ennustus, joka sanoo: Kuulemalla kuulkaa, älkääkä ymmärtäkö ja näkemällä nähkää, älkääkä käsittäkö.

STLK Heille toteutuu Jesajan ennustus, joka sanoo: 'Kuulemalla kuulkaa, älkääkä ymmärtäkö, ja näkemällä nähkää, älkääkä käsittäkö.

BIBLIA 1776 Ja heissä täytetään Jesaiaan ennustus, joka sanoo: korvillanne pitää

teidän kuuleman, ja ei ymmärtämän, ja nähden näkemän, ja ei äkkäämän.

15. *TR* ἐπαχύνθη | *epachynthē* sillä paatunut γὰρ | *gar* ἢ | *hē* ὡς καρδία | *kardia* sydän τοῦ | *tou* λαοῦ | *laou* kansan τούτου | *toutou* tämän καὶ | *kai* ja τοῖς | *tois* ὡς | *ōsi* korvillan βαρέως | *bareōs* vaivoin ἤκουσαν | *ēkousan* kuulevat καὶ | *kai* ja τοὺς | *tous* ὀφθαλμοὺς | *ofthalmous* silmänsä αὐτῶν | *autōn* he ἐκάμυσαν· | *ekammysan* ovat ummistaneet μήποτε | *mēpote* etteivät koskaan ἴδωσι | *idōsi* näkisi τοῖς | *tois* ὀφθαλμοῖς | *ofthalmois* silmillään καὶ | *kai* ja τοῖς | *tois* ὡς | *ōsin* korvillan ἀκούσωσι | *akousōsi* kuulisi καὶ | *kai* ja τῇ | *tē* καρδίᾳ | *kardia* sydämässä συνῶσι | *synōsi* ymmärtäisi καὶ | *kai* ja ἐπιστρέψωσι | *epistrepsōsi* kääntyisi καὶ | *kai* ja ἰάσωμαι | *iasōmai* parantaisin αὐτούς | *autous* heidät

Delitzsch כִּי | *ki* הַשְׂמָן | *hashmen* לְבַבְהֶם | *le'v-ha'am* הָיָה | *hazze* וְאִזְנָיו | *ve'oznaiv* הַכֶּבֶד | *hachbed* וְעֵינָיו | *ve'einaiv* עָשָׂה | *hasa* פֶּן־יִרְאֶה | *pen-jir'eh* כִּי עֵינָיו | *ve'einaiv* וְאִזְנָיו | *uve'oznaiv* עָשָׂה | *ishma* וְלִבּוֹ | *ulevavo* בִּין | *javin* וְשָׁב | *vashav* וְרָפָא | *verafa* ל' | *lo*

TKIS Sillä paatunut on tämän kansan sydän, ja korvillan he vaivoin kuulevat, ja silmänsä he ovat ummistaneet, jotteivät näkisi silmillään, eivät kuulisi korvillan, eivät ymmärtäisi sydämellään eivätkä kääntyisi ja etten minä heitä parantaisi.”

STLK Sillä paatunut on tämän kansan sydän, ja korvillan he haluttomasti kuulevat, ja silmänsä he ovat ummistaneet, etteivät näkisi silmillään, eivät kuulisi korvillan, eivät ymmärtäisi sydämellään eivätkä kääntyisi ja etten heitä parantaisi.'

BIBLIA 1776 Sillä tämän kansan sydän on kovettunut, ja he korvillansa työläästi kuulivat, ja silmänsä panivat umpeen, ettei he joskus näkisi silmillänsä, ja kuulisi korvillansa, ja ymmärtäisi sydämellänsä, ja palajaisivat, ja minä parantaisin heitä.

16. *TR* ὑμῶν | *hymōn* mutta teidän δὲ | *de* μακάριοι | *makarioi* autuaat οἱ | *hoi* ὀφθαλμοὶ | *ofthalmoi* silmänne ὅτι | *hoti* että βλέπουσι· | *blepousi* näkevät καὶ | *kai* ja τὰ | *ta* ὦτα | *ōta* korvat ὑμῶν | *hymōn* teidän ὅτι | *hoti* että ἀκούει | *akouei* kuulevat

Delitzsch וְאִתֶּם | *ve'attem* אֲשֶׁר־י | *'ashrei* עֵינֵיכֶם | *'eineichem* כִּי | *ki* תִּרְאֶינָה | *tir'ena* וְאִזְנֵיכֶם | *ve'ozneichem* כִּי | *ki* תִּשְׁמָעֶנָה | *tishma'na*

TKIS Mutta autuaat teidän silmänne, koska he näkevät ja korvanne, koska ne

kuulevat!

STLK Mutta autuaat ovat teidän silmänne, koska ne näkevät, ja korvanne, koska ne kuulevat.

BIBLIA 1776 Mutta autuaat ovat teidän silmänne, sillä he näkevät, ja teidän korvanne, sillä he kuulevat.

17. **TR** ἀμὴν | *amēn* sillä todella γὰρ | *gar* λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että πολλοὶ | *polloi* monet προφηταὶ | *profētai* profeetat καὶ | *kai* ja δίκαιοι | *dikaioi* vanhurskaat ἐπεθύμησαν | *epethymēsan* pyysivät ἰδεῖν | *idein* nähdä ἃ | *ha* mitä βλέπετε | *blepete* näette καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* eivät εἶδον· | *eidon* nähneet καὶ | *kai* ja ἀκοῦσαι | *akousai* kuulla ἃ | *ha* mitä ἀκούετε | *akouete* kuulette καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* eivät ἤκουσαν | *ēkousan* kuulleet

Delitzsch כִּי־אָמֵן | ki-'Amen אָמַר | 'omer אָנִי | 'ani לֵךְ | la'chem נְבִיאִים | nevi'im וְצַדִּיקִים | vetzadiqim רַבִּים | rabbim נִחְשֵׁף | nichsefu לְרֵאוֹת | lir'ot אֵת | 'et אֲשֶׁר | 'asher אֲתֵם | 'attem רֵאִים | ro'im וְלֹא | velo' רֵאוּהוּ | ra'uhu וְלִשְׁמֹעַ | velishmoa' אֵת | 'et אֲשֶׁר | 'asher אֲתֵם | 'attem שְׁמָעִים | shome'im וְלֹא | velo' וְשִׁמְעוּהוּ | shema'uhu

TKIS Sillä totisesti sanon teille: monet profeetat ja vanhurskaat ovat halunneet nähdä, mitä te näette eivätkä ole nähneet, ja kuulla, mitä te kuulette eivätkä ole kuulleet.

STLK Sillä totisesti sanon teille: monet profeetat ja vanhurskaat ovat halunneet nähdä, mitä näette, eivätkä ole nähneet, ja kuulla, mitä kuulette, eivätkä ole kuulleet.

BIBLIA 1776 Sillä totisesti sanon minä teille: monta prophetaa ja vanhurskasta pyysi nähdä, joita te näette, ja ei nähneet, ja kuulla, joita te kuulette, ja ei kuulleet.

18. **TR** ὑμεῖς | *hymeis* te οὖν | *oun* siis ἀκούσατε | *akousate* kuulkaa τὴν | *tēn* παραβολὴν | *parabolēn* vertaus τοῦ | *tou* σπείροντος | *speirontos* kylväjästä

Delitzsch לְכֵן | lachen אֲתֵם | 'attem שְׁמָעוּ־נָא | shim'u-na' אֵת | 'et מִשַּׁל | meshal הַזֵּרוֹעַ | hazzorea'

TKIS Kuulkaa siis vertaus kylväjästä.

STLK Kuulkaa te siis vertaus kylväjästä:

BIBLIA 1776 Niin kuulkaat siis te kylväjän vertaus:

19. **TR** παντὸς | *pantos* jokainen ἀκούοντος | *akouontos* joka kuulee τὸν | *ton* λόγον | *logon* sanan τῆς | *tēs* βασιλείας | *basileias* valtakunnan καὶ | *kai* ja μὴ | *mē* ei συνιέντος | *synientos* ymmärrä ἔρχεται | *erchetai* tulee ὁ | *ho* πονηρός | *ponēros* paha καὶ | *kai* ja ἀρπάζει | *harpadzei* tempaa τὸ | *to* ἐσπαρμένον | *esparmenon* kylvetyn (sanan) ἐν | *en* τῇ | *tē* καρδίᾳ | *kardia* sydämeensä αὐτοῦ | *autou* hänen οὗτός | *houtos* tämä ἐστὶν | *estin* ὃν ὁ | *ho* παρὰ | *para* οὐρανὸν | *tēn* ὁδὸν | *hodon* tien σπαρεῖς | *spareis* kylvetty

Delitzsch כּל־אִישׁ | kol-'ish הַשְׁמָעָה | hash'shomea' אֶת־דְּבַר | 'et-devar הַמְלָכוֹת | ham'malchut וְלֹא | velo' יְבִינְהוּ | jevinehu וְכֹא | uva' הָרַע | hara' וְחָטָא | vechataf אֶת־הַזְרוּעַ | 'et-hazzarua' בְּלִבּוֹ | bilvavo הוּא | hu' הַנִּזְרָע | hannizra' עַל־יַד | 'al-jad הַדָּרֵךְ | hadarech

TKIS Kun joku kuulee valtakunnan sanan eikä ymmärrä, tulee paha ja tempaa pois sen, mikä hänen sydämeensä kylvettiin. Tämä kuvaa sitä joka kylvettiin tien viereen.

STLK Kun joku kuulee valtakunnan sanan eikä ymmärrä, niin paholainen tulee ja tempaa sen pois, mikä hänen sydämeensä kylvettiin. Tämä on se, mikä kylvettiin tien viereen.

BIBLIA 1776 Kuin joku kuulee valtakunnan sanan ja ei ymmärrä, niin tulee pahuus ja tempaa pois sen mikä hänen sydämeensä kylvettiin. Tämä on se, joka tien oheen oli kylvetty.

20. **TR** ὁ | *ho* mutta mikä δὲ | *de* ἐπὶ | *epi* τὰ | *ta* πετρῶδη | *petrōdē* kivikkoon σπαρεῖς | *spareis* kylvettiin οὗτός | *houtos* se ἐστὶν | *estin* ὃν ὁ | *ho* joka τὸν | *ton* λόγον | *logon* sanan ἀκούων | *akouōn* kuulee καὶ | *kai* ja εὐθὺς | *euthys* heti μετὰ | *meta* χαρᾶς | *charas* iloiten λαμβάνων | *lambanōn* ottaa vastaan αὐτόν· | *auton* sen

Delitzsch וְהַנִּזְרָע | ve'hannizra' עַל־הַסֵּלַע | 'al-hassela' הוּא | hu' הַשְׁמָעָה | hash'shomea' אֶת־הַדָּבָר | 'et-ha'davar וִימָהַר | vimaher וְיִקְרָחֵנּוּ | ve'iqqachennu בְּשִׂמְחָה | vesimecha

TKIS Mikä kallioperälle kylvettiin kuvaa sitä, joka kuulee sanan ja heti ottaa sen ilolla vastaan.

STLK Mikä kallioperälle kylvettiin, on se, joka kuulee sanan ja heti ottaa sen ilolla vastaan;

BIBLIA 1776 Mutta kivistöön kylvetty on se, joka kuulee sanan, ja kohta ilolla sen vastaan ottaa;

21. **TR** οὐκ | *ouk* mutta ei ἔχει | *echei* hänellä ole δὲ | *de* ῥίζαν | *ridzan* juurta ἐν | *en* ἑαυτῷ | *heautō* itsessään ἀλλὰ | *alla* vaan πρόσκαιρός | *proskairos* hetken pysyvä ἐστι· | *esti* on γενομένης | *genomenēs* kun tulee δὲ | *de* θλίψεως | *thlipseōs* ahdistus ἢ | *ē* tai διωγμοῦ | *diōgmou* vaino διὰ | *dia* vuoksi τὸν | *ton* λόγον | *logon* sanan εὐθὺς | *euthys* heti σκανδαλίζεται | *skandalidzetai* lankeaa pois

Delitzsch אַח | 'ach לֹא | 'ein-lo שָׁרֵשׁ | shoresh תַּחְתַּיִן | tachtaiv וְרַק | veraq לְשָׂעָה | le'sha'a מְדַמְּתִים | ja'amod וּבְהִיּוֹת | uvihjot צָרָה | tzara וְרִדְיָפָה | uredifa עַל־אֲדוֹת | 'al-'odot הַדָּבָר | ha'davar מִיָּד | mijjad לְנֶכְשָׁל | nichshal

TKIS Mutta hänellä ei ole juurta itsessään, vaan hän on epävakaa. Kun tulee ahdistus tai vaino sanan vuoksi, hän heti lankeaa pois.

STLK mutta hänellä ei ole juurta itsessään, vaan hän kestää vain jonkin aikaa, ja kun tulee ahdistus tai vaino sanan tähden, hän heti lankeaa pois.

BIBLIA 1776 Mutta ei ole hänellä juurta itsessänsä, vaan ajan pysyy: kuin siis vaiva eli vaino tulee sanan tähden, niin hän kohta pahenee.

22. **TR** ὁ | *ho* mutta se δὲ | *de* εἰς | *eis* τὰς | *tas* mikä ἀκάνθας | *akanthas* orjantappuroihin σπαρείς | *spareis* kylvettiin οὗτός | *houtos* se ἐστίν | *estin* on ὁ | *ho* joka τὸν | *ton* λόγον | *logon* sanan ἀκούων | *akouōn* kuulee καὶ | *kai* mutta ἢ | *hē* μέριμνα | *merimna* huoli τοῦ | *tou* αἰῶνος | *aiōnos* maailmanajan τούτου | *toutou* tämän καὶ | *kai* ja ἢ | *hē* ἀπάτη | *apatē* petos τοῦ | *tou* πλούτου | *ploutou* rikkauden συμπίγει | *sympnigei* tukahduttavat τὸν | *ton* λόγον | *logon* sanan καὶ | *kai* ja ἄκαρπος | *akarpos* hedelmätön γίνεται | *ginetai* hänestä tulee

Delitzsch וְהַנִּזְרָע | ve'hannizra' בֵּין | bein הַקִּצִּים | haqqotzim הוּא | hu' הַשְּׂמִיעַ | hash'shomea' אֶת־הַדָּבָר | 'et-ha'davar וְדַאֲגַת | veda'agat הָעוֹלָם | ha'olam הַזֶּה |

hazzeḥ וּמִרְמַת | umirmat הָעֶשְׂרִי | ha'sher מֵעֶכְשָׁיו | jema'achu אֶת־הַדָּבָר | 'et-
ha'davar וּפְרִי | uferi לֹא־יִהְיֶה | lo'-jihjeh לוֹ | lo

TKIS Mikä taas orjantappuroihin kylvettiin, kuvaa sitä, joka kuulee sanan, mutta tämän maailmanajan huoli ja rikkauden viettelys tukahuttaa sanan, ja hänestä tulee hedelmätön.

STLK Mikä taas orjantappuroihin kylvettiin, on se, joka kuulee sanan, mutta tämän maailman huoli ja rikkauden petollisuus tukahduttavat sanan, ja hän tulee hedelmättömäksi.

BIBLIA 1776 Mutta orjantappurain sekaan kylvetty on se, joka sanan kuulee; ja tämän mailman suru ja rikkauden petos tukahuttaa sanan, ja hän tulee hedelmättömäksi.

23. **TR** ó | *ho* mutta mikä δὲ | *de* ἐπὶ | *epi* τὴν | *tēn* γῆν | *gēn* maahan τὴν | *tēn*
καλὴν | *kalēn* hyvään σπαρείς | *spareis* kylvettiin οὗτός | *houtos* se ἐστὶν | *estin*
ὁ | *ho* ἄνθρωπος | *ton* joka λόγον | *logon* sanan ἀκούων | *akouōn* kuulee καὶ | *kai*
καρποφορεῖ | *karpoforei* ja σνιὼν | *syniōn* ymmärtää ὅς | *hos* ja joka δὴ | *dē* καρποφορεῖ | *karpoforei*
kantaa hedelmää καὶ | *kai* καὶ ποιεῖ | *poiei* tekee ὁ | *ho* mikä μὲν | *men* ἑκατόν |
hekaton sata ὁ | *ho* ja mikä δὲ | *de* ἑξήκοντα | *heksēkonta* kuusikymmentä ὁ | *ho*
ja mikä δὲ | *de* τριάκοντα | *triakonta* kolmekymmentä

Delitzsch וְהַנִּזְרָע | ve'hannizra' עַל־הָאָדָמָה | 'al-ha'adama הַטּוֹבָה | hattova הוּא |
hu' הַשְּׂמֵעַ | hash'shomea' אֶת־הַדָּבָר | 'et-ha'davar וּמֵבִין | umevin אֹתוֹ | 'oto אֶת־
הַשְּׂמֵעַ | 'af-ja'aseh פְּרִי | feri וְנָתַן | venatan זֶה | zeh מֵאָה | me'a שְׁעָרִים |
she'arim וְזֶה | vezeh שְׁלֹשִׁים | shish'shim וְזֶה | vezeh שְׁלֹשִׁים | shelshim

TKIS Mutta mikä hyvään maahan kylvettiin kuvaa sitä, joka kuulee ja ymmärtää sanan. Hän siis tuottaa sadon ja antaa mikä sata, mikä kuusikymmentä, mikä kolmekymmentä jyvää.”

STLK Mutta mikä hyvään maahan kylvettiin, on se, joka kuulee sanan, ymmärtää sen ja myös kantaa hedelmää ja tekee, mikä sata jyvää, mikä kuusikymmentä, mikä kolmekymmentä.”

BIBLIA 1776 Mutta hyvään maahan kylvetty on se, joka kuulee sanan ja ymmärtää, joka tosin tuottaa hedelmän ja tekee, muutama satakertaisen, muutama kuudenkymmenen kertaisen, muutama kolmenkymmenen kertaisen.

24. *TR* ἄλλην | *allēn* toisen παραβολήν | *parabolēn* vertauksen παρέθηκεν | *parethēken* esitti αὐτοῖς | *autois* heille λέγων | *legōn* sanoen ὁμοιωθή | *hōmoiōthē* kaltainen ἢ | *hē* on βασιλεία | *basileia* valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten ἀνθρώπ | *anthrōpō* miehen σπείραντι | *speiranti* joka kylvi καλὸν | *kalon* hyvän σπέρμα | *sperma* siemenen ἐν | *en* τῷ | *tō* ἀγρῷ | *agrō* peltoonsa αὐτοῦ· | *autou*

Delitzsch וַיְבַרְכֵם | vajjasem לְפָנֶיךָ | lifneihem מַשָּׁל | mashal אָחֵר | 'acher לְמֹרֹת | le'mor מַלְכוּת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim דֹּמָה | doma לְאִישׁ | le'ish אָשֵׁר | 'asher זָרָע | zara' זָרָע | zera' טוֹב | tov בְּשֵׂדֵהוּ | besadehu

TKIS Toisen vertauksen Hän esitti heille sanoen: "Taivasten valtakunnan on kuin miehen, joka kylvi hyvän siemenen peltoonsa,

STLK Toisen vertauksen hän esitti heille sanoen: "Taivasten valtakunta on miehen kaltainen, joka kylvi hyvän siemenen peltoonsa.

BIBLIA 1776 Toisen vertauksen pani hän heidän eteensä, sanoen: taivaan valtakunta on ihmisen vertainen, joka kylvi hyvän siemenen peltoonsa.

25. *TR* ἐν | *en* δὲ | *de* mutta τῷ | *tō* καθεύδειν | *katheudein* nukkuessa τοὺς | *tous* ἀνθρώπους | *anthrōpous* ihmisten ἦλθεν | *ēlthen* tuli αὐτοῦ | *autou* hänen ὁ | *ho* ἐχθρὸς | *echthros* vihamiehensä καὶ | *kai* ja ἔσπειρε | *espeire* kylvi ζιζάνια | *zizania* rikkaruohoa ἀνὰ | *ana* sekaan μέσον | *meson* keskelle τοῦ | *tou* σίτου | *sitou* vehnän καὶ | *kai* ja ἀπῆλθεν | *apēlthen* meni pois

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּנֶפֶל | binfol תְּרֵדְמָה | tardema עַל־הַאֲנָשִׁים | 'al-ha'anashim וַיְבֹא | vajjavo' אֲיֵבו | 'ojevo וַיִּזְרַע | vajizra' זֶרֶע | zunin בְּתוֹךְ | betoch הַחֲטִיבִים | hachittim וַיֵּלֶךְ | vajje'lech לוֹ | lo

TKIS Mutta ihmisten nukkuessa hänen vihamiehensä tuli ja kylvi lustetta vehnän sekaan ja meni pois.

STLK Mutta ihmisten nukkuessa hänen vihamiehensä tuli ja kylvi juolavehnää vehnän joukkoon ja meni pois.

BIBLIA 1776 Mutta ihmisten maatessa tuli hänen vihollisensa ja kylvi ohdakkeita nisuin sekaan, ja meni pois.

26. **TR** ὅτε | *hote* mutta kun δὲ | *de* ἐβλάστησεν | *eblastēsen* kasvoi ὁ | *ho* χόρτος | *chortos* laiho καὶ | *kai* ja καρπὸν | *karpon* hedelmää ἐποίησε | *epoiēse* teki τότε | *tote* silloin ἐφάνη | *efanē* tuli näkyviin καὶ | *kai* myös τὰ | *ta* ζιζάνια | *zizania* rikkaruoho

Delitzsch וְכַאֲשֶׁר | vecha'asher פָּרַח | parach אֲשֶׁרְהָ | haddeshe' וַיַּיַּצֵּא | vajja'as פְּרִי
| peri וַיֵּרָאוּ | vaje'ra'u גַּם הַזִּזְנִין | gam-hazzunin

TKIS Kun laiho kasvoi ja teki hedelmää, silloin lustekin tuli näkyviin.

STLK Kun laiho kasvoi ja teki hedelmää, silloin juolaveh্নäkin tuli näkyviin.

BIBLIA 1776 Mutta kuin oras rupesi kasvamaan ja hedelmän kantoi, silloin näkyivät myös ohdakkeet.

27. **TR** προσελθόντες | *proselthontes* ja tulivat δὲ | *de* οἱ | *oi* δοῦλοι | *douloi* palvelijat τοῦ | *tou* οἰκοδεσπότη | *oikodespotou* perheenisännän εἶπον | *eipon* sanoen αὐτῷ | *autō* hänelle Κύριε | *Kyrie* Herra οὐχὶ | *ouchi* etkö καλὸν | *kalon* hyvää σπέρμα | *sperma* siementä ἔσπειρας | *espeiras* kylvänyt ἐν | *en* τῷ | *tō* σῷ | *sō* sinun ἀγρῷ | *agrō* peltoosi πόθεν | *pothen* mistä οὖν | *oun* sitten ἔχει | *echei* siinä on τὰ | *ta* ζιζάνια | *zizania* rikkaruohoa

Delitzsch וַיִּיגָשׁוּ | vajjiggeshu וַעֲבַדְיָ | 'avdei הַבַּיִת־לְ | va'al-ha'bait וַיֵּאמְרוּ |
vajjo'meru וְאֵלָיו | 'elaiiv וַאֲדֹנָיִינוּ | 'ADONEINU הַלֵּא־זֶרַע | halo'-zera' טוֹב | tov
זָרַעְתָּ | zara'ta בְּצִדְךָ | vesadecha וַיִּמְאַזְן | ume'ain לוֹ | lo הַזִּזְנִין | hazzunin

TKIS Niin isännän palvelijat tulivat ja sanoivat hänelle: Herra, etkö kylvänyt hyvää siementä peltoosi? Kuinka siinä sitten on lustetta?

STLK Perheenisännän palvelijat tulivat ja sanoivat hänelle: 'Herra, etkö kylvänyt peltoosi hyvää siementä? Mistä siihen on tullut juolaveh্নää?'

BIBLIA 1776 Mutta perheen isännän palvelijat tulivat ja sanoivat hänelle: Herra, etkös hyvää siementä kylvänyt peltoos? kusta siis sillä on ohdakkeet?

28. **TR** ὁ | *ho* mutta Ἡὸν δὲ | *de* ἔφη | *efē* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille ἐχθρὸς | *echthros* vihamies ἄνθρωπος | *anthrōpos* ihmisten τοῦτο | *touto* tämän ἐποίησεν | *epoiēsen* on tehnyt οἱ | *hoi* niin δὲ | *de* δοῦλοι | *douloi* palvelijat εἶπον | *eipon* sanoivat αὐτῷ | *autō* hänelle θέλεις | *theleis* tahdotko οὖν | *oun* että ἀπελθόντες |

apelthontes menemme συλλέξωμεν | *syллеksōmen* kokoamaan αὐτά | *auta* ne

Delitzsch וַיִּאמֶר | vajjo'mer לָהֶם | lahem לְיִשׁ | 'ish לְעֵינַי | 'ojev אֲסֵא | 'asa תֹּאמַרְוּ
| zot וַיִּאמְרוּ | vajjo'meru לְעֵינַי | 'elaiv הַעֲבִדִים | ha'avadim הַיְיָ | hajesh תִּשְׁפָּחַדְוּ
| 'et-naf'shecha כִּי־נִלְכַח | ki-nelech וְנִלְכַחְתֶּם | unelaqet אֲנִי | 'otam

TKIS Hän sanoi heille: Sen on vihamies tehnyt. Niin palvelijat sanoivat Hänelle: Tahdotko sitten, että menemme kokoamaan sen?

STLK Hän sanoi heille: 'Sen on vihamies tehnyt.' Niin palvelijat sanoivat hänelle: 'Tahdotko, että menemme ja kokoamme sen?'

BIBLIA 1776 Niin sanoi hän heille: vihamies sen teki. Mutta palvelijat sanoivat hänelle: tahdotkos, että me menemme ja kokoamme ne?

29. *TR* ὁ | *ho* mutta hän δὲ | *de* ἔφη | *efē* sanoi οὐ | *ou* en μήποτε | *mēpote* ettette συλλέγοντες | *syllēgontes* kootessanne τὰ | *ta* ζιζάνια | *zizania* rikkaruohoja ἐκριζώσητε | *ekridzōsēte* kiskoisi ἅμα | *hama* kanssa αὐτοῖς | *autois* sen τὸν | *ton* σῖτον | *siton* vehnää

Delitzsch וַיִּאמֶר | vajjo'mer לוֹ | lo' פֶּן־בִּלְקֶטְחֶם | pen-belaqqetchem אֶת־הַזְּנוּיִן | 'et-hazzunin תִּשְׁחַשְׁוּ | teshorshu גַּם | gam אֶת־הַחִטִּים | 'et-hachittim

TKIS Mutta hän sanoi: En, jottette lustetta kootessanne nyhtäisi vehnää sen mukana.

STLK Mutta hän sanoi: 'En, ettette juolavehnää kootessanne repisi sen mukana vehnäkin.

BIBLIA 1776 Mutta hän sanoi: en, ettette ohdakkeita kootessanne myös tempaisi ynnä heidän kanssansa nisuja pois.

30. *TR* ἄφετε | *afete* antakaa συναυξάνεσθαι | *synauksanesthai* yhdessä kasvaa ἀμφοτέρα | *amfotera* molempien μέχρι | *mechri* saakka τοῦ | *tou* θερισμοῦ· | *therismou* sadonkorjuuseen καὶ | *kai* ja ἐν | *en* τῷ | *tō* καιρῷ | *kairō* aikana τοῦ | *tou* θερισμοῦ | *therismou* sadonkorjuun ἐρῶ | *erō* sanon τοῖς | *tois* θερισταῖς | *theristais* sadonleikkaajille Συλλέξατε | *syλλeksate* kootkaa πρῶτον | *prōton* ensin τὰ | *ta* ζιζάνια | *zizania* rikkaruoho καὶ | *kai* ja δήσατε | *dēsate* sitokaa αὐτά | *auta* ne εἰς | *eis* δέσμας | *desmas* kimppuihin πρὸς | *pros* τὸ | *to* κατακαῦσαι | *katakausai* poltettavaksi αὐτά· | *auta* ne τὸν | *ton* δὲ | *de* mutta σῖτον | *siton* vehnä

συναγάγετε | *synagagete* korjattaa eīs | *eis* τὴν | *tēn* ἀποθήκην | *apothēkēn*
aittaani μου | *mou* minun

Delitzsch הַנִּיחֻ | hannichu אֶתְּם | 'otam וַיִּגְדְּלוּ | ve'igdelu שְׁנֵיהֶם | sheneihem
| יָחַד | jachad עַד־הַקְּצִיר | 'ad-haqqatzir וְהָיָה | ve'haja בְּעֵת | be'et הַקְּצִיר | haqqatzir
אָמַר | 'omar לְקוֹצְרִים | laqqotzerim לְקָטוּ | laqquetu בְּרֵאשׁוֹנָה | vari'shona אֶת־הַזִּינִין
| 'et-hazzunin וְאֵגְדוּ | ve'igdu אֶתְּם | 'otam אֲגֻדּוֹת | 'aguddot לְשָׂרְפָם | le'sarefam
וְאֵת | ve'et הַחֲטִיִּם | hachittim אֶסְפּוּ | 'isfu לְאוֹצָרֵי | le'otzari

TKIS Antakaa molempain kasvaa yhdessä elonkorjuuseen asti, ja elonaikana minä sanon leikkuumiehille: Kootkaa ensin luste ja sitokaa se kimppuihin poltettavaksi, mutta vehnä korjattaa aittaani."

STLK Antakaa molempien kasvaa yhdessä elonleikkuuseen asti; ja elonaikana sanon leikkaajille: Kootkaa ensin juolavehnä ja sitokaa se kimppuihin poltettavaksi, mutta vehnä korjattaa minun aittaani."

BIBLIA 1776 Sallikaat molemmat kasvaa elon-aikaan asti; ja elon-ajalla sanon minä elomiehille: kootkaat ensin ohdakkeet, ja sitokaat heitä lyhteisiin poltettaa, mutta nisut kootkaat minun aittaani.

31. *TR* ἄλλην | *allēn* τοῦ ἑτέρου παραβολὴν | *parabolēn* μεταφορῶν παρέθηκεν |
parethēken ἐπισημασθεῖς | *autois* ἑαυτοῖς λέγων | *legōn* ὁμοίαν | *homoia*
συνεπισημασθέντων ἐστὶν | *estin* ὅτι | *hē* βασιλεία | *basileia* τῶν οὐρανῶν | *tōn*
ouranōn οὐρανόθεν | *kokkō* σινάπεως | *sinapeōs* σινάπεως | *sinapeōs*
σινάπεως | *hon* ἧς | *labōn* ἡ ἄνθρωπος | *anthrōpos* ἡ ἄνθρωπος
ἡ ἄνθρωπος | *espeiren* ἐσπείρας | *en* τῷ | *tō* ἀγρῷ | *agrō* ἀγρῷ
| *autou*

Delitzsch וַיִּשָּׂא | vajjasem לְפָנֶיהֶם | lifneihem מִשָּׂא | mashal אָחֵר | 'acher
| לְמֹר | le'mor מַלְכוּת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim דוֹמָה | doma לְגִרְגֵר | le'garger
לְשֵׁל־חַרְדָּל | shel-chardal אֲשֶׁר | 'asher לְקָחוּ | le'qacho אִישׁ | 'ish וַיִּזְרְעוּהוּ |
vajizra'ehu בְּשָׂדֵהוּ | besadehu

TKIS Toisen vertauksen Hän esitti heille sanoen: "Taivasten valtakunta on sinapinsiemenen kaltainen, jonka mies otti ja kylvi peltoonsa.

STLK Vielä toisen vertauksen hän esitti heille sanoen: "Taivasten valtakunta on

sinapinsiemenen kaltainen, jonka mies otti ja kylvi peltoonsa.

BIBLIA 1776 Toisen vertauksen pani hän heidän eteensä, sanoen: taivaan valtakunta on sinapin siemenen vertainen, jonka ihminen otti ja kylvi peltoonsa;

32. **TR** ὁ | *ho* joka μικρότερον | *mikroteron* pienin μέν | *men* tosin ἐστὶ | *esti* on πάντων | *pantōn* kaikista τῶν | *tōn* σπερμάτων· | *spermatōn* siemenistä ὅταν | *hotan* mutta kun δὲ | *de* ἀύξηθῆ | *auksēthē* on kasvanut μείζον | *meidzon* suurin τῶν | *tōn* λαχάνων | *lachanōn* vihanneskasveista ἐστὶ | *esti* on καὶ | *kai* ja γίνεται | *ginetai* tulee δένδρον | *dendron* puuksi ὥστε | *hōste* niin että ἐλθεῖν | *elthein* tulevat τὰ | *ta* πετεινὰ | *peteina* linnut τοῦ | *tou* οὐρανοῦ | *ouranou* taivaan καὶ | *kai* ja κατασκευοῦν | *kataskēnoun* rakentavat pesänsä ἐν | *en* τοῖς | *tois* κλάδοις | *kladois* oksille αὐτοῦ | *autou* sen

Delitzsch והוא | vehu' הַטֶּן | qaton מִכּוֹל־הַיְרֻעִים | mikol-hazzero'im וְכֶאֱשֶׁר | vecha'asher תְּמַצֵּ | tzamach גָּדוֹל | gadol הוא | hu' מִן־הַיְרֻקוֹת | min-hajeraqot הַיְרֵקִי | ve'haja לְעֵץ | le'etz עֵד־אֲשֶׁר | 'ad-'asher יָבֹאוּ | javo'u עֲרֵב | 'of הַיְשָׁמִים | hash'shamaim וְקִנְנוּ | veqinnenu בְּעֵנָפָיו | ba'anafaiv

TKIS Se on vähäisin kaikista siemenistä, mutta kun se on kasvanut, se on muita vihanneskasveja suurempi, ja muuttuu puuksi, niin että taivaan linnut tulevat ja tekevät pesänsä sen oksille."

STLK Se on kaikista kylvösiemenistä pienin, mutta kun se on kasvanut, se on suurin puutarhakasveista ja tulee puuksi, niin että taivaan linnut tulevat ja tekevät pesänsä sen oksille."

BIBLIA 1776 Joka on pienin kaikkia siemeniä, mutta kuin se kasvanut on, niin hän on suurin kaalein seassa, ja tulee puuksi, niin että taivaan linnut tulevat ja tekevät pesänsä sen oksille.

33. **TR** ἄλλην | *allēn* toisen παραβολὴν | *parabolēn* vertauksen ἐλάλησεν | *elalēsen* puhui αὐτοῖς | *autois* heille ὁμοία | *homoia* kaltainen ἐστὶν | *estin* on ἡ | *hē* βασιλεία | *basileia* valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten ζύμη | *dzymē* hapatteen ἣν | *hēn* jonka λαβοῦσα | *labousa* otti γυνή | *gynē* nainen ἐνέκρυσεν | *enekrypsen* sekoitti εἰς | *eis* ἀλεύρου | *aleourou* jauhoihin σάτα | *sata* vakalliseen τρία | *tria* kolmeen ἕως | *heōs* kunnes οὗ | *hou* ἐζυμώθη | *edzymōthē* happani ὅλον | *holon* kaikki

Delitzsch וַיִּשָּׂא | vajjissa' עוֹד | 'od מִשָּׁלוֹ | meshalo וַיִּאמַר | vajjo'mar מִלְכוּת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim דוֹמָה | doma לְשׂוֹר | lis'or אֲשֶׁר | 'asher לְקַחְתָּו | le'qachattu אֲשֶׁר | 'ish'sha וַתִּטְמַנְהוּ | vatitmenehu בְּשִׁלֵּשׁ | bishlsh סְאִים | se'im קֶמַח | qemach עַד | 'ad כִּי־יִחַמָּץ | ki-jechmatz כֵּלֹ | kullo

TKIS Toisen vertauksen Hän puhui heille: "Taivasten valtakunta on hapatuksen kaltainen, jonka nainen otti ja sekoitti kolmeen vakkaan* jauhoja, kunnes kaikki happani."

STLK Hän puhui heille vertauksen: "Taivasten valtakunta on hapatteen kaltainen, jonka nainen otti ja sekoitti kolmeen vakalliseen jauhoja, kunnes kaikki happani."

BIBLIA 1776 Toisen vertauksen sanoi hän heille: taivaan valtakunta on hapatuksen vertainen, jonka vaimo otti, ja sekoitti kolmeen vakkaan jauhoja, siihen asti kuin kaikki happani.

34. **TR** ταῦτα | *tauta* nämä πάντα | *panta* kaikki ἐλάλησεν | *elalēsen* puhui ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jesus ἐν | *en* παραβολαῖς | *parabolais* vertauksilla τοῖς | *tois* ὄχλοις | *ochlois* kansalle καὶ | *kai* ja χωρὶς | *chōris* ilman παραβολῆς | *parabolēs* vertauksia οὐκ | *ouk* ei ἐλάλει | *elalei* puhunut αὐτοῖς· | *autois* heille

Delitzsch כֹּל־זוֹת | kol-zot דִּבֶּר | diber יֵשׁוּעַ | JESHUA בְּמִשְׁלֵי | bim'shalim אֶל־הָמוֹן | 'el-hamon הָעָם | ha'am וּבְבִלִי | uvivli מִשָּׁל | mashal לֹא | lo' דִּבֶּר | diber אֶל־הֵיחָם | 'aleihem

TKIS Kaiken tämän Jeesus puhui kansalle vertauksin eikä hän puhunut heille [mitään] ilman vertausta,

STLK Tämän kaiken Jeesus puhui kansalle vertauksilla, ja ilman vertausta hän ei heille puhunut,

BIBLIA 1776 Nämät kaikki puhui Jesus kansalle vertauksilla, ja ilman vertauksia ei hän mitään puhunut heille,

35. **TR** ὅπως | *hopōs* että πληρωθῆ | *plērōthē* kävisi toteen τὸ | *to* mikä ῥηθὲν | *rēthen* on puhuttu διὰ | *dia* kautta τοῦ | *tou* προφήτου | *profētou* profeetan λέγοντος | *legontos* joka sanoo ἀνοίξω | *anoiksō* avaan ἐν | *en* παραβολαῖς | *parabolais* vertauksissa τὸ | *to* στόμα | *stoma* suuni μου | *mou* minun ἐρεῦξομαι | *ereuksomai* julistan κεκρυμμένα | *kekrymmena* mikä on ollut salattua ἀπὸ | *apo*

καταβολῆς | *katabolēs* perustamisesta κόσμου | *kosmou* maailman

Delitzsch לְמַלְאֹת | le'mallot אֵת | 'et אֲשֶׁר | 'asher דִּבֶּר | diber הַנְּבִיא | hannavi'
לְאָמַר | le'mor אֶפְתָּחַהּ | 'eftecha בְּמִשָּׁל | vemashal פִּי | pi אֲבִיעָהּ | 'abbi'a תִּידוֹת
| chidot מִנִּי־קֶדֶם | minni-qedem

TKIS jotta toteutuisi, mitä on puhuttu profeetan välityksellä, joka sanoo: "Minä avaan suuni vertauksiin, tuon ilmi sitä, mikä on ollut salattuna maailman perustamisesta asti."

STLK jotta kävisi toteen, mikä on puhuttu profeetan kautta, joka sanoo: "Minä avaan suuni vertauksiin, julistan sen, mikä on ollut salassa maailman perustamisesta asti."

BIBLIA 1776 Että täytettäisiin mitä oli prophetan kautta sanottu, joka sanoo: minä avaan suuni vertauksiin ja puhun ulos salatut maailman alusta.

36. *TR* τότε | *tote* sitten ἀφεις | *afeis* laskettuaan menemään τοὺς | *tous* ὄχλους |
ochlous kansan ἦλθεν | *ēlthen* tuli εἰς | *eis* τὴν | *tēn* οἰκίαν | *oikian* kotia ὁ | *ho*
Ἰησοῦς · | *Iēsous* Jeesus καὶ | *kai* ja προσῆλθον | *prosēlthon* tulivat luokseen αὐτῷ
| *autō* Hänen οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapsensa αὐτοῦ | *autou* Hänen
λέγοντες | *legontes* sanoen θράσον | *frason* selitä ἡμῖν | *hēmin* meille τὴν | *tēn*
παραβολὴν | *parabolēn* vertaus τῶν | *tōn* ζιζανίων | *zizaniōn* rikkaruohosta τοῦ |
tou ἀγροῦ | *agrou* pellon

Delitzsch אַז | 'az חִלַּח | shilach יֵשׁוּעַ | JESHUA אֶת־הַמֶּן | 'et-hamon עָמָה |
ha'am וַיַּבֵּא | vajjavo' הַבִּיָּתָה | habajeta וַיַּגִּישׁוּ | vajjiggeshu אֵלָיו | 'elaiiv תְּלַמִּידָיו |
talmidaiiv וַיֵּאמְרוּ | vajjo'meru בְּאֶרְ־נָא | ba'er-na' לָנוּ | lanu אֶת־מִשָּׁל | 'et-meshal
זוֹנֵי | zunei הַשָּׂדֶה | hassadeh

TKIS Laskettuaan sitten kansanjoukot luotaan Jeesus meni huoneeseen. Hänen opetuslapsensa tulivat Hänen luokseen ja sanoivat: "Selitä meille vertaus pellon lusteesta."

STLK Sitten hän laski kansan luotaan ja meni asuntoonsa, ja hänen opetuslapsensa tulivat hänen luokseen ja sanoivat: "Selitä meille vertaus pellon juolavehnästä."

BIBLIA 1776 Silloin laski Jesus kansan menemään, ja tuli kotia. Ja hänen opetuslapsensa tulivat hänen tykönsä, sanoen: selitä meille sen vertaus pellon

ohdakkeista.

37. *TR* ó | *ho* ja Hän δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille ó | *ho* joka σπείρων | *speirōn* kylvää τὸ | *to* καλὸν | *kalon* hyvän σπέρμα | *sperma* siemenen ἐστὶν | *estin* on ó | *ho* υἱὸς | *hyios* Ποῦκα τοῦ | *tou* ἀνθρώπου· | *anthrōrou* Ihmisen

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֲלֵי־הֶם | 'aleihem הַזֵּרַע | hazzorea' הַזֵּרַע | 'et-hazzera' הַטּוֹב | hattov הוּא | hu' בֶּן־הָאָדָם | Ben-ha'Adam

TKIS Hän vastasi sanoen heille: "Hyvän siemenen kylväjä on Ihmisen Poika.

STLK Niin hän vastasi ja sanoi: "Hyvän siemenen kylväjä on Ihmisen Poika.

BIBLIA 1776 Niin hän vastasi ja sanoi heille: joka kylvää hyvän siemenen, se on Ihmisen Poika.

38. *TR* ó | *ho* δὲ | *de* ja ἀγρός | *agros* pelto ἐστὶν | *estin* on ó | *ho* κόσμος· | *kosmos* maailma τὸ | *to* δὲ | *de* ja καλὸν | *kalon* hyvä σπέρμα | *sperma* siemen οὗτοί | *houtoi* ne εἰσιν | *eisin* ovat οἱ | *oi* υἱοὶ | *hyioi* lapset τῆς | *tēs* βασιλείας· | *basileias* valtakunnan τὰ | *ta* δὲ | *de* mutta ζιζάνιά | *zizania* rikkaruoho εἰσιν | *eisin* on οἱ | *oi* υἱοὶ | *hyioi* lapset τοῦ | *tou* πονηροῦ· | *ponērou* pahan

Delitzsch וְהַשָּׂדֶה | ve'hassadeh הוּא | hu' הָעוֹלָם | ha'olam וְהַזֵּרַע | ve'hazzera' הַטּוֹב | hattov בְּנֵי | benei הַמַּלְכוּת | ham'malchut הֵם | hem וְהַזֵּרֵיזִין | ve'hazzunin בְּנֵי | benei הָרַע | hara' הַמָּה | hemma

TKIS Pelto on maailma. Hyvä siemen on valtakunnan lapset, mutta lusteet ovat pahan lapset.

STLK Pelto on maailma ; mutta hyvä siemen on valtakunnan lapsia, juolavehnät taas ovat paholaisen lapsia.

BIBLIA 1776 Mutta pelto on maailma; vaan hyvä siemen, ne ovat valtakunnan lapset; mutta ohdakkeet ovat pahan lapset.

39. *TR* ó | *ho* δὲ | *de* ja ἐχθρὸς | *echthros* vihamies ó | *ho* joka σπείρας | *speiras* kylväjä αὐτά | *auta* ne ἐστὶν | *estin* on ó | *ho* διάβολος· | *diabolos* perkele ó | *ho* δὲ | *de* ja θερισμός | *therismos* sadonkorjuu συντέλεια | *synteleia* loppu τοῦ | *tou*

αἰῶνος | *aiōnos* maailmanajan ἐστίν· | *estin* on oí | *oi* δὲ | *de* ja θερισταὶ | *theristai* sadonleikkaajat ἄγγελοὶ | *aggeloi* enkeleitä εἰσιν | *eisin* ovat

Delitzsch וְהַאֲיִב | ve'ha'ojev וְאֲשֶׁר | 'asher זֶרָאָם | zera'am הוּא | hu' הַשָּׂטָן | has'satan וְהַקָּצִיר | ve'haqqatzir הוּא | hu' קֶצֶץ | qetz הַעוֹלָם | ha'olam וְהַקְּצֹרִים | ve'haqqotzerim הֵם | hem הַמְּלֹאֲכִים | hamma'achim

TKIS Vihamies, joka ne kylvi, on paholainen. Elonaika on tämän maailmanajan täyttyminen, ja leikkuumiehet ovat enkelit.

STLK Vihamies, joka ne kylvi, on perkele, elonkorjuu on maailman loppu, ja leikkaajat ovat enkeleitä.

BIBLIA 1776 Vihollinen, joka ne kylvi, on perkele; elonaika on maailman loppu; mutta elomiehet ovat enkelit.

40. **TR** ὡσπερ | *hōsper* niinkuin οὕν | *oun* siis συλλέγεται | *syллеgetai* kootaan τὰ | *ta* ζιζάνια | *zizania* rikkaruoho καὶ | *kai* ja πυρὶ | *pyri* tulessa κατακαίεται | *katakaietai* poltetaan οὕτως | *houtōs* niin ἔσται | *estai* tapahtuu ἐν | *en* τῇ | *tē* συντελείᾳ | *synteleia* lopussa τοῦ | *tou* αἰῶνος | *aiōnos* maailmanajan τούτου | *toutou* tämän

Delitzsch וְהִנֵּה | ve'hinneh כְּאֲשֶׁר | ka'asher יְלֻקְקֶטוּ | jeluqqetu הַזִּירְנִי | hazzunin וְנִשְׂרְפוּ | venisrefu בְּאֵשׁ | va'esh כֵּן | ken יִהְיֶה | jihjeh בְּקֶצֶץ | beqetz הַעוֹלָם | ha'olam הַזֶּה | hazzeh

TKIS Niin kuin siis lusteet kootaan ja tulessa poltetaan, niin tapahtuu (tämän) maailmanajan täyttymisessä.

STLK Kuten juolavehnät kootaan ja tulessa poltetaan, niin tapahtuu maailman lopussa.

BIBLIA 1776 Niinkuin siis ohdakkeet haetaan kokoon ja tulella poltetaan, niin pitää myös tämän maailman lopulla oleman.

41. **TR** ἀποστελεῖ | *apostelei* lähettää ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen τοὺς | *tous* ἀγγέλους | *aggelous* enkelinsä αὐτοῦ | *autou* Hänen καὶ | *kai* ja συλλέξουσιν | *syllleksousin* kokoavat ἐκ | *ek* ποίς τῆς | *tēs* βασιλείας | *basileias* valtakunnastaan αὐτοῦ | *autou* Hänen πάντα | *panta* kaikki

τὰ | *ta* σκάνδαλα | *skandala* jotka ovat pahennukseksi καὶ | *kai* ja τοὺς | *tous* ποιοῦντας | *poiountas* jotka tekevät τὴν | *tēn* ἀνομίαν | *anomian* laittomuutta

Delitzsch בֶּן־הָאָדָם | Ben-ha'Adam יִשְׁלַח | ishelach אֶת־מַלְאָכָיו | 'et-mal'achaiv וְלִקְטוּ | veliqqetu מִמַּלְכוּתוֹ | mimmalchuto אֵת | 'et הַמְּכַשְׁלוֹת | kol-hammachshelot וְאֵת | ve'et כָּל־פְּעֻלֵי | kol-po'alei הָאָוֶן | ha'aven

TKIS Ihmisen Poika lähettää enkelinsä, ja he kokoavat Hänen valtakunnastaan kaikki viettelijät* ja ne, jotka harjoittavat laittomuutta,

STLK Ihmisen Poika lähettää enkelinsä, ja he kokoavat hänen valtakunnastaan kaikki, jotka ovat pahennukseksi ja tekevät laittomuutta,

BIBLIA 1776 Ihmisen Poika lähettää enkelinsä, ja heidän pitää kokooman hänen valtakunnastansa kaikki pahennukset, ja ne jotka vääryyttä tekevät,

42. *TR* καὶ | *kai* ja βαλοῦσιν | *balousin* heittävät αὐτοὺς | *autous* heidät εἰς | *eis* τὴν | *tēn* κάμινον | *kaminon* pätsiin τοῦ | *tou* πυρός· | *pyros* tuliseen ἐκεῖ | *ekei* siellä ἔσται | *estai* on ὁ | *ho* κλαυθμὸς | *klauthmos* itku καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* βρυγμὸς | *brygmos* kiristys τῶν | *tōn* ὀδόντων | *odontōn* hampaiden

Delitzsch וְהִשְׁלִיכוּ | vehishlichu אֶתָּם | 'otam אֶל־תַּנּוּר | 'el-tannur הָאֵשׁ | ha'esh שָׁם | sham תְּהִיָּה | tihjeh הַיְלָלָה | hajelala וְחָרוֹק | vacharoq הַשִּׁנַּיִם | hash'shinnaim

TKIS ja heittävät heidät tuliseen pätsiin. Siellä on itku ja hammasten kiristys.

STLK ja heittävät heidät tuliseen uuniin; siellä on oleva itku ja hammasten kiristys.

BIBLIA 1776 Ja heittävät heidät tuliseen pätsiin: siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys.

43. *TR* τότε | *tote* silloin οἱ | *oi* δίκαιοι | *dikaioi* vanhurskaat ἐκλάμψουσιν | *eklampsousin* loistavat ὡς | *hōs* niinkuin ὁ | *ho* ἥλιος | *hēlios* aurinko ἐν | *en* τῇ | *tē* βασιλείᾳ | *basileia* valtakunnassa τοῦ | *tou* Πατρὸς | *Patros* Isänsä αὐτῶν | *autōn* heidän ὁ | *ho* jolla ἔχων | *echōn* on ὧτα | *ōta* korvat ἀκούειν | *akouein* kuulla ἀκουέτω | *akouetō* kuulkoon

Delitzsch אֵז | 'az יְזַהֲרוּ | jazhiru הַצְדִּיקִים | hatz'tzadiqim כְּשֶׁשֶׁמֶשׁ | kash'shemesh

בְּמַלְכוּת | be'malchut אֲבִיהֶם | 'Avihem מִי | mi אֲשֶׁר | 'asher אֲזַנַּי | 'oznaim לוֹ
| לִשְׂמֹעַ | lishmoa' יִשְׁמָע' | ishma'

TKIS Silloin vanhurskaat loistavat Isänsä valtakunnassa niin kuin aurinko. Jolla on korvat (kuulla), hän kuulkoon!

STLK Silloin vanhurskaat loistavat Isänsä valtakunnassa kuin aurinko. Jolla on korvat, kuulkoon.

BIBLIA 1776 Silloin pitää vanhurskaat kiiltämän niinkuin aurinko isänsä valtakunnassa. Jolla on korvat kuulla, se kuulkaan!

44. **TR** πάλιν | *palin* vielä ὁμοία | *homoia* kaltainen ἐστὶν | *estin* on ἡ | *hē*
βασίλεια | *basileia* valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten θησαυρῶ |
thēsaurō aarten κεκρυμμένῳ | *kekrymmenō* kätketyn ἐν | *en* τῷ | *tō* ἀγρῷ | *agrō*
peltoon ὃν | *hon* jonka εὐρὼν | *heurōn* löydettyään ἄνθρωπος | *anthrōpos* mies
ἔκρυψε· | *ekrypse* kätki καὶ | *kai* ja ἀπὸ | *apo* τῆς | *tēs* siitä χαρᾶς | *charas*
iloissaan αὐτοῦ | *autou* hän ὑπάγει | *hypagei* meni καὶ | *kai* ja πάντα | *panta*
kaiken ὅσα | *hosa* mitä ἔχει | *echei* omisti πωλεῖ | *pōlei* myi καὶ | *kai* ja ἀγοράζει
| *agoradzei* osti τὸν | *ton* ἀγρὸν | *agron* pellon ἐκεῖνον | *ekeinon* sen

Delitzsch עוֹד | 'od דּוֹמָה | doma מַלְכוּת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim לְאֹזָר
| le'otzar טָמוּן | tamun בְּשֵׁדָה | bassadeh אֲשֶׁר | 'asher מִצָּא' | metza'o אִישׁ | 'ish
וַיִּטְמְנֶהוּ | vajjitmenehu וּבְשֵׁדָתוֹ | uvesimechato יֵלֵךְ | jelech וּמַכָּר | umachar אֶת־
לְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ | 'et-kol-'asher-lo וְקָנָה | veqana אֶת־הַשֵּׁדָה | 'et-hassadeh הָהוּא | hahu'

TKIS (Vielä) taivasten valtakunta on peltoon kätketyn aarten kaltainen, jonka mies löysi ja kätki. Ja siitä iloissaan hän meni ja myi kaiken, mitä hänellä oli ja osti sen pellon.

STLK Taivasten valtakunta on peltoon kätketyn aarten kaltainen, jonka mies löysi ja kätki. Siitä iloissaan hän meni ja myi kaikki, mitä hänellä oli, ja osti pellon.

BIBLIA 1776 Taas on taivaan valtakunta tavaran vertainen, joka on peltoon kätketty, jonka ihminen löysi, ja kätki sen: ja ilon tähden, mikä hänellä siitä oli, meni hän pois ja myi kaikki mitä hänellä oli ja osti sen pellon.

45. **TR** πάλιν | *palin* vielä ὁμοία | *homoia* kaltainen ἐστὶν | *estin* on ἡ | *hē*
βασίλεια | *basileia* valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten ἀνθρώπῳ |

anthrōpō kaltainen ἐμπόρω | *emporō* kauppiaan ζητοῦντι | *dzētounti* joka etsi
καλοῦς | *kalous* kallisarvoisia μαργαρίτας· | *margaritas* helmiä

Delitzsch עוֹד | 'od דוֹמָה | doma מְלָכוֹת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim לְסוֹחֵר
| le'socher הַמְבַקֵּשׁ | ham'vaqesh מְרַגְלִיּוֹת | margalijot טְבוֹת | tovt

TKIS Vielä taivasten valtakunta on kauppiaan kaltainen, joka etsi kauniita helmiä.

STLK Vielä taivasten valtakunta on kuin kauppias, joka etsi kalliita helmiä,

BIBLIA 1776 Taas on taivaan valtakunta kauppamiehen vertainen, joka etsi hyviä päärlyjä.

46. *TR* ὅς | *hos* hän εὐρὼν | *heurōn* löydettyään ἓνα | *hena* yhden πολύτιμον |
polytimon kallisarvoisen μαργαρίτην | *margaritēn* helmen ἀπελθὼν | *apelthōn*
meni πέπρακε | *peprake* myi πάντα | *panta* kaiken ὅσα | *hosa* mitä εἶχε | *eiche*
omisti καὶ | *kai* ja ἠγόρασεν | *ēgorasen* osti αὐτόν | *auton* sen

Delitzsch וְכַאֲשֶׁר | vecha'asher מְצָא | matza' מְרַגְלִיּוֹת | margalit אַחַת | 'achat קָרָה
| jeqara מְאֹד | me'od הַלָּךְ | halach לוֹ | lo וַיִּמְכַּר | vajimkor לְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ | 'et-
kol-'asher-lo וַיִּקֶּן | vajiqen אֶת־הָ | 'otah

TKIS Löydettyään yhden kallisarvoisen helmen, hän meni ja myi kaiken mitä hänellä oli, ja osti sen.

STLK ja löydettyään yhden kallisarvoisen helmen hän meni ja myi kaikki, mitä hänellä oli, ja osti sen.

BIBLIA 1776 Ja kuin hän löysi yhden kalliin päärlyn, meni hän pois, myi kaikki, mitä hänellä oli, ja osti sen.

47. *TR* πάλιν | *palin* vielä ὁμοία | *homoia* kaltainen ἐστὶν | *estin* on ἡ | *hē*
βασίλεια | *basileia* valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten σαγήνη |
sagēnē nuotan βληθείση | *blētheisē* heitetyn εἰς | *eis* τὴν | *tēn* θάλασσαν |
thalassan mereen καὶ | *kai* ja ἐκ | *ek* παντὸς | *pantos* kaikkia γένους | *genous*
lajeja συναγαγούση· | *synagagousē* se yhteen kokosi

Delitzsch עוֹד | 'od דוֹמָה | doma מְלָכוֹת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim
לְמִכְמֶרֶת | le'michmeret אֲשֶׁר | 'asher הַיּוֹרְדָה | hureda לַיָּם | laijam וַיִּמְיֵן |

uminim שׁוֹנִים | shonim שׁוֹנִים | je'asefu לְתוֹכָהּ | le'tochah

TKIS Vielä taivasten valtakunta on mereen heitetyn nuotan kaltainen, joka kokosi kaikenlaisia kaloja.

STLK Vielä taivasten valtakunta on nuotan kaltainen, joka heitettiin mereen, ja se kokosi kaikkia kaloja.

BIBLIA 1776 Taas on taivaan valtakunta verkon vertainen, joka on mereen heitetty, ja kaikenlaisia kokosi.

48. **TR** ἦν | *hēn* joka ὅτε | *hote* kun ἐπληρώθη | *eplērōthē* tuli täyteen ἀναβιβάσαντες | *anabibasantes* he vetivät ἐπὶ | *epi* τὸν | *ton* sen αἰγιαλὸν | *aigialon* rannalle καὶ | *kai* ja καθίσαντες | *kathisantes* istuuduttuaan συνέλεξαν | *syneleksan* kokosivat τὰ | *ta* καλὰ | *kala* hyvät εἰς | *eis* ἀγγεῖα | *aggeia* astioihin τὰ | *ta* δὲ | *de* mutta σαπρὰ | *sapra* pilaantuneet ἔξω | *eksō* pois ἔβαλον | *ebalon* heittivät

Delitzsch וְכַאֲשֶׁר | vecha'asher נִמְלְאוּ | nimle'a הַעֲלוּ | he'elu אֶת | 'otah אֶל־סֶפֶת | 'el-sefat הַיָּם | haijam וַיֵּשְׁבוּ | vaje'shevu וַיִּלְקְטוּ | vajilqetu אֶת־הַמַּיִמִּים | 'et-hamminim הַטּוֹבִים | hattovim לְתוֹךְ | le'toch הַכִּלִּים | hakelim אֶת | ve'et הַמְשָׁחִים | hammashechatim הַשְּׂחִי | hishlichu חוּצָה | chutza

TKIS Kun se tuli täyteen, he vetivät sen rannalle, istuutuivat ja kokosivat hyvät astioihin, mutta kelvottomat he heittivät pois.

STLK Kun se tuli täyteen, he vetivät sen rannalle, istuutuivat ja kokosivat hyvät astioihin, mutta kelvottomat he heittivät pois.

BIBLIA 1776 Kuin se täyteen tuli, vetivät he sen rannalle, ja istuivat ja eroittivat hyvät astioihinsa, mutta mädänneet he heittivät pois.

49. **TR** οὕτως | *houtōs* näin ἔσται | *estai* tapahtuu ἐν | *en* τῇ | *tē* συντελείᾳ | *synteleia* lopussa τοῦ | *tou* αἰῶνος· | *aiōnos* maailmanajan ἐξελεύσονται | *ekseleusontai* lähtevät οἱ | *oi* ἄγγελοι | *aggeloi* enkelit καὶ | *kai* ja ἀφοριοῦσι | *aforiousi* erottavat τοὺς | *tous* πονηροὺς | *ponērous* / pahat ἐκ | *ek* pois μέσου | *mesou* keskeltä τῶν | *tōn* δικαίων | *dikaiōn* vanhurskaiden

Delitzsch כֵּן | ken הִיָּה | jihjeh בְּקֶצֶת | beqetz הַעוֹלָם | ha'olam יֵצֵא | jetze'u

הַמַּלְאָכִים | hammal'achim וְהַבְּדִילוּ | vehivdilu אֶת־הַרְשָׁעִים | 'et-haresha'im מִתּוֹךְ
| mittoch הַצְּדִיקִים | hatz'tzadiqim

TKIS Näin on tapahtuva tämän maailman ajan täyttymisessä. Enkelit lähtevät ja erottavat pahat vanhurskaista

STLK Näin on maailman lopussa: enkelit lähtevät ja erottavat pahat vanhurskaista

BIBLIA 1776 Näin on tapahtuva maailman lopulla: Enkelit menevät ulos ja eroittavat pahat vanhurskasten keskeltä,

50. **TR** καὶ | *kai* ja βαλοῦσιν | *balousin* heittävät αὐτοὺς | *autous* heidät εἰς | *eis*
τὴν | *tēn* κάμινον | *kaminon* pätsiin τοῦ | *tou* πυρός· | *pyros* tuliseen ἐκεῖ | *ekei*
siellä ἔσται | *estai* on ὁ | *ho* κλαυθμὸς | *klauthmos* itku καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* βρυγμὸς
| *brygmos* kiristys τῶν | *tōn* ὀδόντων | *odontōn* hampaiden

Delitzsch וְהִשְׁלִיכוּם | vehishlichum אֶל־תַּנּוּר | 'el-tannur הָאֵשׁ | ha'esh שָׁם | sham
תְּהִיָּה | tihjeh הַיְלָלָה | hajelala וְחָרוֹק | vacharoq הַשִּׁנַּיִם | hash'shinnaim

TKIS ja heittävät heidät tuliseen pätsiin. Siellä on itku ja hammasten kiristys."

STLK ja heittävät heidät tuliseen uuniin. Siellä on oleva itku ja hammasten kiristys.

BIBLIA 1776 Ja heittävät heidät tuliseen pätsiin: siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys.

51. **TR** λέγει | *legei* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus
συνήκατε | *synēkate* ymmärsittekö ταῦτα | *tauta* tämän πάντα | *panta* kaiken
λέγουσιν | *legousin* he sanoivat αὐτῷ | *autō* Hänelle ναί | *nai* kyllä Κύριε | *Kyrie*
Herra

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֲלֵיהֶם | 'aleihem יֵשׁוּעַ | JESHUA הָאֵתֶם | ha'attem
הַבְּנוֹתָם | havinotem אֶת־כָּל־זֹאת | 'et-kol-zot וַיֹּאמְרוּ | vajjo'meru אֵלָיו | 'elaiiv כֵּן
| ken אֲדֹנָינוּ | 'ADONEINU

TKIS (Jeesus sanoi heille:) "Oletteko ymmärtäneet tämän kaiken?" He vastasivat Hänelle; "Olemme, Herra."

STLK Oletteko ymmärtäneet tämän kaiken?" He vastasivat hänelle: "Olemme."

BIBLIA 1776 Sanoi Jesus heille: ymmärsittekö te nämät kaikki? He sanoivat hänelle: ymmärsimme, Herra.

52. **TR** ó | *ho* niin Hän δὲ | *de* εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille διὰ | *dia* vuoksi τοῦτο | *touto* tämän πᾶς | *pas* jokainen γραμματεὺς | *grammateus* kirjanoppinut μαθητευθεὶς | *mathēteutheis* tultuaan opetuslapseksi εἰς | *eis* τὴν | *tēn* βασιλείαν | *basileian* valtakunnan τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten ὁμοίος | *homoios* samankaltainen ἐστίν | *estin* on ἀνθρώπων | *anthrōpō* tavoin οἰκοδεσπότη | *oikodespotē* perheenisännän ὅστις | *hostis* joka ἐκβάλλει | *ekballei* tuo esiin ἐκ | *ek* τοῦ | *tou* θησαυροῦ | *thēsaourou* aarekammioistaan αὐτοῦ | *autou* καινὰ | *kaina* uutta καὶ | *kai* ja παλαιά | *palaia* vanhaa

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֶלְיָהֶם | 'aleihem עַל־כֵּן | 'al-ken כָּל־סוֹפֵר | kol-sofer הַמְלַמֵּד | ham'lummad לְמַלְכוּת | le'malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim דּוֹמֵה | domeh לְאִישׁ | le'ish בְּעַל־הַבַּיִת | ba'al-ha'bait הַמּוֹצֵי | hammotzi' מֵאוֹצָרוֹ | me'otzaro חֲדָשׁוֹת | chadashot וַיִּשְׁנֹת | vishanot

TKIS Niin Hän sanoi heille: "Sen vuoksi jokainen kirjanoppinut, joka on tullut taivasten valtakunnan opetuslapseksi on isännän kaltainen, joka tuo aarekammioistaan esiin uutta ja vanhaa."

STLK Hän sanoi heille: "Niin jokainen kirjanoppinut, josta on tullut taivasten valtakunnan opetuslapsi, on perheenisännän kaltainen, joka tuo aarekammioistaan esille uutta ja vanhaa."

BIBLIA 1776 Mutta hän sanoi heille: sentähden jokainen kirjanoppinut, joka on taivaan valtakuntaan oppinut, se on perheenisännän vertainen, joka tavarastansa tuo edes uusia ja vanhoja.

53. **TR** καὶ | *kai* ja ἐγένετο | *egeneto* tapahtui ὅτε | *hote* kun ἐτέλεσεν | *etelesen* lopetti ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus τὰς | *tas* παραβολὰς | *parabolas* vertaukset ταύτας | *tautas* nämä μετῆρεν | *metēren* Hän lähti pois ἐκεῖθεν· | *ekeithen* sieltä

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּכַלּוֹת | ke'challot יֵשׁוּעַ | JESHUA אֶת־הַמְּשָׁלִים | 'et-hammeshalim הָאֵלֶּה | ha'elleh וַיֵּצֵא | vajja'avor מִשָּׁם | mish'sham

TKIS Lopetettuaan nämä vertaukset, Jeesus lähti sieltä.

STLK Tapahtui, että lopetettuaan nämä vertaukset Jeesus lähti sieltä.

BIBLIA 1776 Ja tapahtui, kuin Jesus lopetti nämät vertaukset, läksi hän sieltä.

54. **TR** καὶ | *kai* ja ἐλθὼν | *elthōn* tultuaan εἰς | *eis* τὴν | *tēn* πατρίδα | *patrida* kotikaupunkiinsa αὐτοῦ | *autou* Hän ἐδίδασκεν | *edidasken* opetti αὐτοὺς | *autous* heitä ἐν | *en* τῇ | *tē* συναγωγῇ | *synagōgē* synagoogassaan αὐτῶν | *autōn* heidän ὥστε | *hōste* niin että ἐκπλήττεσθαι | *ekplētesthai* hämmästyivät αὐτοὺς | *autous* he καὶ | *kai* ja λέγειν | *legein* sanoivat πόθεν | *pothen* mistä τούτῳ | *toutō* tällä ἢ | *hē* on σοφία | *sofia* viisaus αὕτη | *hautē* tämä καὶ | *kai* ja αἱ | *hai* nämä δυνάμεις | *dynameis* voimateot

Delitzsch וַיָּבֹא | vajjavo' לְאַרְצוֹ | le'artzo וַיְלַמֵּם | vaje'lammed אֹתָם | 'otam בְּבֵית | be'veit כְּנִסְתָּם | kenistam עַד | 'ad כִּי־הִשְׁתַּמְּמוּ | ki-hishtomemu וַיִּבְרָחוּ | vajjo'meru מֵאֵין | me'ain לָזֶה | lazeh הַחֲכָמָה | ha'chochema הַזֹּאת | hazzot הַהִבְרִיּוֹת | ve'ha'gevurot

TKIS Tultuaan kotikaupunkiinsa Hän opetti heitä heidän synagoogassaan niin, että he hämmästyivät ja sanoivat: "Mistä Hänellä on tämä viisaus ja nämä voimateot?"

STLK Hän tuli kotikaupunkiinsa ja opetti heitä heidän synagogassaan, niin että he hämmästyivät ja sanoivat: "Mistä hänellä on tämä viisaus ja nämä voimateot?"

BIBLIA 1776 Ja kuin hän tuli isänsä maalle, opetti hän heitä heidän synagogassansa, niin että he hämmästyivät ja sanoivat: kusta tällä on tämä viisaus ja nämät väkevät työt?

55. **TR** οὐχ | *ouch* eikö οὗτός | *houtos* Hän ἐστὶν | *estin* ὁ | *ho* τοῦ | *tou* τέκτονος | *tektonos* puusepän υἱός | *hyios* poika οὐχί | *ouchi* eikö ἢ | *hē* ὁ μήτηρ | *mētēr* äitinsä αὐτοῦ | *autou* Hänen λέγεται | *legetai* nimeltään Μαριάμ | *Mariam* Maria καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* ἀδελφοὶ | *adelfoi* veljensä αὐτοῦ | *autou* Hänen Ἰάκωβος | *Iakōbos* Jaakob καὶ | *kai* ja Ἴωσήφ | *Iōsēs* Jooses καὶ | *kai* ja Σίμων | *Simōn* Simon καὶ | *kai* ja Ἰούδας | *Ioudas* Juudas

Delitzsch הָלוֹ | halo' הַזֶּה | zeh הוּא | hu' בֶּן־הַחַרָּשׁ | ben-hecharash הָלוֹ | halo' אִמּוֹ | 'immo שֵׁמָה | shemah מִרְיָם | Mirjam וַיִּבְרָחוּ | ve'echaiiv יַעֲקֹב | Ja'akov וַיִּבְרָחוּ | veJosei שִׁמְעוֹן | veShimeon וַיִּבְרָחוּ | viJehuda

TKIS Eikö tämä ole se rakentajan poika? Eikö Hänen äitinsä ole nimeltään Maria ja Hänen veljensä Jaakob ja Joosef* ja Simon ja Juudas?

STLK Eikö tämä ole se rakentajan poika? Eikö hänen äitinsä ole nimeltään Maria ja hänen veljensä Jaakob, Joosef, Simon ja Juudas?

BIBLIA 1776 Eikö tämä ole tuo sepän poika? eikö hänen äitinsä kutsuta Mariaksi ja hänen veljensä Jakob ja Joses, ja Simon ja Juudas?

56. **TR** καὶ | *kai* myös αἱ | *hai* ἀδελφαὶ | *adelfai* sisarensa αὐτοῦ | *autou* Hänen οὐχὶ | *ouchi* eivätkö πᾶσαι | *pasai* kaikki πρὸς | *pros* luonamme ἡμᾶς | *hēmas* meidän εἰσι | *esti* ole πόθεν | *pothen* mistä οὖν | *oun* siis τούτῳ | *toutō* tällä ταῦτα | *tauta* nämä πάντα | *panta* kaikki

Delitzsch וְאֵתְּיָוֵי | ve'achejotaiv אֶלְהוֹ | halo' כָּלְךָ | chullan אֶתְּנָנוּ | 'ittanu הֵן | hen וְיִמְאַיִן | ume'ain אֵיפֹאֵי | 'eifo' לוֹ | lo כָּל־אֵלֶיךָ | kol-'elleh

TKIS Ja eivätkö Hänen sisarensa ole kaikki luonamme? Mistä sitten Hänellä on tämä kaikki?"

STLK Eivätkö hänen sisarensa ole kaikki meidän luonamme? Mistä sitten hänellä on tämä kaikki?"

BIBLIA 1776 Ja hänen sisarensa, eikö ne kaikki ole meidän tykönämme? Kusta siis tällä on nämät kaikki?

57. **TR** καὶ | *kai* ja ἐσκανδαλίζοντο | *eskandalidzonto* he loukkaantuivat ἐν | *en* αὐτῷ | *autō* Häneen ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoι αὐτοῖς | *autois* heille οὐκ | *ouk* ei ἔστι | *esti* ole προφήτης | *profētēs* profeetta ἄτιμος | *atimos* halveksittu εἰ μὴ | *ei mē* muualla kuin ἐν | *en* τῇ | *tē* πατρίδι | *patridi* kotikaupungissaan αὐτοῦ | *autou* καὶ | *kai* ja ἐν | *en* τῇ | *tē* οἰκίᾳ | *oikia* kodissaan αὐτοῦ | *autou* omassa

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi הֵלֵךְ | lahem לְמִכְשׁוֹל | le'michshol וַיֵּאמֶר | vajjo'mer וַיִּשְׁוֵי | JESHUA אֶלְיָהֶם | 'aleihem אֵין | 'ein הַנְּבִיאַ | hannavi' נִקְלֵחַ | niqleh כִּי | ki אֶם־בְּאֶרְצוֹ | 'im-be'artzo וַיְבֵיִתּוּ | uveveito

TKIS Niin he loukkaantuivat Häneen. Mutta Jeesus sanoι heille; "Profeetta ei ole halveksittu muualla kuin kotikaupungissaan ja kotonaan."

STLK He loukkaantuivat häneen. Mutta Jeesus sanoι heille: "Profeetta ei ole halveksittu muualla kuin kotikaupungissaan ja kodissaan."

BIBLIA 1776 Ja he pahenivat hänessä. Niin sanoi Jesus heille: ei prophetaa kussakaan halvempana pidetä kuin isänsä maalla ja kotonansa.

58. **TR** καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* ei ἐποίησεν | *epoiēsen* tehnyt ἐκεῖ | *ekei* siellä δυνάμεις | *dynameis* voimatekoja πολλάς | *pollas* monia διὰ | *dia* vuoksi τὴν | *tēn* ἀπιστίαν | *apistian* epäuskonsa αὐτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch הַלְאֵ-עָשָׂה | *velo*-'-asa עָשָׂה | *sham* גְּבוּרוֹת | *gevurot* רַבּוֹת | *rabbot* מִפְּנֵי | *mipenei* חֹסֶר | *choser* אֱמוּנָתָם | *'emunatam*

TKIS Ja heidän epäuskonsa vuoksi Hän ei tehnyt siellä monta voimatekoa.

STLK Mutta hän ei tehnyt siellä monta voimatekoa heidän epäuskonsa tähden.

BIBLIA 1776 Ja ei hän siellä monta väkevää työtä tehnyt, heidän epäuskonsa tähden.

14 Luku

1. **TR** ἐν | *en* ἐκείνῳ | *ekeinō* siihen τῷ | *tō* καιρῷ | *kairō* aikaan ἤκουσεν | *ēkousen* kuuli Ἡρώδης | *Hērōdēs* Herodes ὁ | *ho* τετράρχης | *tetrarchēs* tetrarkka τὴν | *tēn* ἀκοήν | *akoēn* maineesta Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesuksen

Delitzsch בַּעֲדָה | *ba'et* הַהִיא | *hahi* עֲשָׂה | *shama'* הַיְהוּדִים | *Horedos* שַׂר־רִבָּע | *sar-rova'* הַמְדִינָה | *hammedina* אֵת | *'et* עֲשֵׂה | *shema'* יֵשׁוּעַ | *JESHUA*

TKIS Siihen aikaan neljännesruhtinas Herodes kuuli maineen Jeesuksesta.

STLK Siihen aikaan neljännesruhtinas Herodes kuuli puhuttavan Jeesuksesta.

BIBLIA 1776 Siihen aikaan kuuli Herodes tetrarka Jeesuksen sanoman,

2. **TR** καὶ | *kai* ja εἶπε | *eipe* sanoi τοῖς | *tois* παισὶν | *paisin* palvelijoilleen αὐτοῦ | *autou* hänen οὗτός | *houtos* hän ἐστὶν | *estin* ὁ Ἰωάννης | *Iōannēs* Johannes ὁ | *ho* βαπτιστής· | *baptistēs* Kastaja αὐτὸς | *autos* hän ἠγέρθη | *ēgerthē* ὁ nousset ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* νεκρῶν | *nekrōn* kuolleista καὶ | *kai* ja διὰ | *dia* vuoksi τοῦτο | *touto* sen αἰ | *hai* nämä δυνάμεις | *dynameis* voimat ἐνεργοῦσιν | *energousin* vaikuttavat ἐν | *en* αὐτῷ | *autō* hänessä

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֶל־נְעָרָיו | 'el-ne'araiv זֶה | zeh הוּא | hu' יוֹחָנָן | Jochanan הַמְּטַבֵּיל | hammaTebil וְהוּא | vehu' קָם | qam מִן־הַמֵּתִים | min-hammetim עַל־כֵּן | 'al-ken הַגְּבוּרוֹת | ha'gevurot פְּעֻלֹת | po'alot בּוֹ | bo

TKIS Hän sanoi palvelijoilleen; "Se on Johannes Kastaja. Hän on noussut kuolleista, ja sen vuoksi nämä voimat vaikuttavat hänessä."

STLK Hän sanoi palvelijoilleen: "Se on Johannes Kastaja. Hän on noussut kuolleista, ja sen tähden nämä voimat vaikuttavat hänessä."

BIBLIA 1776 Ja sanoi palvelioillensa: tämä on Johannes Kastaja: hän on noussut kuolleista, ja sentähden tekee hän senkaltaisia väkeviä töitä.

3. **TR** ὁ | *ho* γὰρ | *gar* sillä Ἡρώδης | *Hērōdēs* Herodes κρατήσας | *kratēsas* otettuaan kiinni τὸν | *ton* Ἰωάννην | *Iōannēn* Johanneksen ἔδησεν | *edēsen* oli sitonut αὐτὸν | *auton* hänet καὶ | *kai* ja ἔθετο | *etheto* pannut ἐν | *en* φυλακῇ | *fylakē* vankilaan διὰ | *dia* vuoksi Ἡρωδιάδα | *Hērōdiada* Herodiaan τὴν | *tēn* γυναῖκα | *gynaika* vaimon Φιλίππου | *Filippou* Filippuksen τοῦ | *tou* ἀδελφοῦ | *adelfou* veljensä αὐτοῦ | *autou* hänen

Delitzsch כִּי | ki הוֹרְדוֹס | Horedos תַּפַּס | tafas אֶת־יוֹחָנָן | 'et-Jochanan וַיִּשְׂיֵמֶהוּ | vaje'simehu בְּבַיִת | be'veit הַסֵּהַר | hassohar בְּגִלְלַל | biglal הוֹרֹדֵיָה | Horodeja אִשָּׁת | 'eshet פִּילִיפּוֹס | Filippos אָחִיו | 'achiv

TKIS Sillä otettuaan Johanneksen kiinni Herodes oli sitonut hänet ja pannut vankilaan veljensä Filippuksen vaimon, Herodiaan vuoksi.

STLK Sillä Herodes oli ottanut Johanneksen kiinni, kahlehtinut hänet ja pannut vankilaan veljensä Filippoksen vaimon, Herodiaan, tähden.

BIBLIA 1776 Sillä Herodes oli ottanut Johanneksen kiinni, sitonut ja vankiuteen pannut, Herodiaksen, veljensä Philippuksen emännän tähden.

4. **TR** ἔλεγε | *elege* sillä oli sanonut γὰρ | *gar* αὐτῷ | *autō* hänelle ὁ | *ho* Ἰωάννης | *Iōannēs* Johannes οὐκ | *ouk* ei ἔξεστί | *eksesti* ole lupa σοι | *soi* sinun ἔχειν | *echein* pitää αὐτήν | *autēn* häntä

Delitzsch כִּי | ki יוֹחָנָן | Jochanan אָמַר | 'amar אֵלָיו | 'elaiv לֹא | lo' נָכוֹן | nachon הַיּוֹתֵה | hejotah לָךְ | le'cha לְאִשָּׁה | le'ish'sha

TKIS Sillä Johannes oli sanonut hänelle: "Sinun ei ole lupa pitää häntä."

STLK Sillä Johannes oli sanonut hänelle: "Sinun ei ole lupa pitää häntä."

BIBLIA 1776 Sillä Johannes oli hänelle sanonut: ei sinulle ole luvallinen häntä pitää.

5. **TR** καὶ | *kai* ja θέλων | *thelōn* hän tahtoi αὐτὸν | *auton* hänet ἀποκτεῖναι | *apokteinaí* tappaa ἐφοβήθη | *efobēthē* mutta pelkäsi τὸν | *ton* ὄχλον | *ochlon* kansaa ὅτι | *hoti* koska ὡς | *hōs* προφήτην | *profētēn* profeettana αὐτὸν | *auton* häntä εἶχον | *eichon* pitivät

Delitzsch וַיִּבְקֶשׁ | vaje'vaqesh הַמִּיתוֹ | hamito אַךְ | 'ach יָרֵא | jare' אֶת־הַהַמּוֹן | 'et-hehamon כִּי | ki לְנָבִיא | le'navi' חָשֵׁבּוּ | chashevu אֹתוֹ | 'oto

TKIS Ja Herodes* tahtoi tappaa hänet, mutta pelkäsi kansaa, koska he pitivät häntä profeettana.

STLK Herodes olisi tahtonut tappaa Johanneksen, mutta pelkäsi kansaa, sillä he pitivät häntä profeettana.

BIBLIA 1776 Ja kuin hän tahtoi hänen tappaa, pelkäsi hän kansaa; sillä he pitivät hänen prophetana.

6. **TR** γενεσίῳν | *genesiōn* ja syntymäpäiväjuhlaa δὲ | *de* ἀγομένων | *agomenōn* vietettäessä τοῦ | *tou* Ἡρώδου | *Hērōdou* Herodeksen ὄρχήσατο | *ōrchēsato* tanssi ἢ | *hē* θυγάτηρ | *thygatēr* tytär τῆς | *tēs* Ἡρωδιάδος | *Hērōdiados* Herodiaksen ἐν | *en* τῷ | *tō* μέσῳ | *mesō* joukon keskellä καὶ | *kai* ja ἤρεσε | *ērese* se miellytti τῷ | *tō* Ἡρώδῃ· | *Hērōdē* Herodesta

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּיוֹם | bejom הַלְלָדָה | hulledet הוֹרְדוֹס | Horedos וַתִּרְקַד | va'teraqqed בַּת־הוֹרֹדֵיָה | bat-Horodeja בְּתוֹכָם | be'tocham וַתִּיטַב | vatitav בְּעֵינָי | be'einei הוֹרְדוֹס | Horedos

TKIS Mutta *vietettäessä Herodeksen syntymäpäivää* Herodiaan tytär tanssi joukon keskellä, ja se miellytti Herodesta.

STLK Mutta kun Herodeksen syntymäpäivä tuli, tanssi Herodiaan tytär heidän edessään, ja se miellytti Herodesta.

BIBLIA 1776 Mutta kun Herodeksen syntymäjuhlaa pidettiin, hyppäsi Herodiaksen tytär heidän edessänsä; ja se kelpasi Herodekselle.

7. **TR** ὄθεν | *hothen* jonka vuoksi μεθ' | *meth* ὄρκου | *horkou* hän valalla ὡμολόγησεν | *hōmologēsen* vannoen αὐτῇ | *autē* hänelle δοῦναι | *dounai* lupasi antaa ὃ | *ho* mitä ἐάν | *ean* tahansa αἰτήσῃται | *aitēsētai* hän anois

Delitzsch וַיִּשְׁחַבֵּב | vajjish'shava' לָהּ | lah וַיִּאָמַר | vajjo'mar לְמַה־תִּשְׁחַבֵּב | mah-tish'al תִּשְׁחַבֵּב | nafeshech וְעַתָּה | ve'etten לָהּ | lach

TKIS Sen vuoksi hän valalla lupasi antaa hänelle, mitä tahansa hän anois,

STLK Sen tähden hän valalla vannoen lupasi antaa hänelle, mitä ikinä hän anois.

BIBLIA 1776 Sentähden lupasi hän hänelle vannotulla valalla antaa, mitä hän anois.

8. **TR** ἡ | *hē* niin hän δέ | *de* προβιβασθεῖσα | *probibastheisa* yllyttämänä ὑπὸ | *hypo* τῆς | *tēs* μητρὸς | *mētros* äitinsä αὐτῆς | *autēs* hänen δός | *dos* anna μοι | *moi* minulle φησὶν | *fēsīn* hän sanoi ὧδε | *hōde* tässä ἐπὶ | *epi* πίνακι | *pinaki* lautasella τὴν | *tēn* κεφαλὴν | *kefalēn* pää Ἰωάννου | *Iōannou* Johannes τοῦ | *tou* βαπτιστοῦ | *baptistou* Kastajan

Delitzsch וְעַתָּה | ve'immah תְּמַחֵם | sama אֶת־הַדְּבָרִים | 'et-ha'devarim בְּפִיהָ | befiha לְמַחֵם | vatish'al לְמֹר | le'mor תְּנֵה־לִי | tena-li פֹּה | foh בְּקַעֲרָה | baqqe'ara אֶת־רֹאשׁ | 'et-rosh יוֹחָנָן | Jochanan הַמְטַבֵּיל | hammaTebil

TKIS Niin hän äitinsä yllyttämänä sanoi; "Anna minulle tässä lautasella Johannes Kastajan pää,"

STLK Äitinsä yllyttämänä hän sanoi: "Anna tuoda minulle tänne lautasella Johannes Kastajan pää."

BIBLIA 1776 Mutta niinkuin hän äidiltänsä ennen neuvottu oli, anna minulle, hän sanoi, tässä vadissa Johannes Kastajan pää.

9. **TR** καὶ | *kai* ja ἐλυπήθη | *elypēthē* tuli murheelliseksi ὃ | *ho* βασιλεύς | *basileus* kuningas διὰ | *dia* mutta vuoksi δέ | *de* τοὺς | *tous* ὄρκους | *horkous* valansa καὶ | *kai* ja τοὺς | *tous* συνανακειμένους | *synanakeimenous* pöytävieraidensa ἐκέλευσε | *ekeleuse* hän käski δοθῆναι | *dothēnai* antaa sen

Delitzsch וַיַּעֲזֹב | vaje'atzev הַמֶּלֶךְ | ham'melech אַךְ | 'ach בַּעֲבוּר | ba'avur
הַשְּׁבוּעָה | hash'shevu'a וְהַמְּסֻבִּים | ve'ham'subim עָמוּ | 'immo צִוְּיָהּ | tzivua לְתַת |
latet לָהּ | lah

TKIS Kuningas tuli murheelliseksi, mutta valainsa ja ateriakumppanien vuoksi hän käski antaa sen.

STLK Silloin kuningas tuli murheelliseksi, mutta valansa ja pöytävieraiden tähden hän käski antaa sen.

BIBLIA 1776 Ja kuningas tuli murheelliseksi; mutta kuitenkin valan tähden ja niiden, jotka ynnä atrioitsivat, käski hän antaa hänelle,

10. *TR* καὶ | *kai* ja πέμψας | *pempsas* lähetti ἀπεκεφάλισε | *apekefalise* lyömään
pään poikki τὸν | *ton* Ἰωάννην | *Iōannēn* Johannekselta ἐν | *en* τῇ | *tē* φυλακῇ |
fylakē vankilassa

Delitzsch וַיִּשְׁלַח | vajjishelach וַיִּשְׁיֵא | vajjissa' אֶת־רֹאשׁוֹ | 'et-rosh יוֹחָנָן | Jochanan
מֵעֲלָיו | me'alaiv בְּבֵית | be'veit הַסֹּהַר | hassohar

TKIS Ja hän lähetti ja mestautti Johanneksen vankilassa.

STLK Hän lähetti lyömään Johannekselta pään poikki vankilassa.

BIBLIA 1776 Ja lähetti leikkaamaan Johanneksen kaulaa tornissa.

11. *TR* καὶ | *kai* niin ἠνέχθη | *ēnechthē* tuotiin ἡ | *hē* κεφαλὴ | *kefalē* pää αὐτοῦ |
autou hänen ἐπὶ | *epi* πίνακι | *pinaki* vadilla καὶ | *kai* ja ἐδόθη | *edothē* antoivat τῷ
| *tō* sen κορασίῳ· | *korasiō* tytölle καὶ | *kai* ja ἤνεγκε | *ēnegke* hän vei τῇ | *tē* sen
μητρὶ | *mētri* äidilleen αὐτῆς | *autēs*

Delitzsch וַיִּבְיֵאוּ | vajjavu'u אֶת־רֹאשׁוֹ | 'et-ro'sho בְּקַעֲרָהּ | baqqe'ara וַיִּתְּנוּ |
vajjittenu לְנַעֲרָהּ | lanna'ara וְהִבְיֵאוּ | va'tevi'ehu אֶל־אִמָּהּ | 'el-'immah

TKIS Niin tämän pää tuotiin lautasella ja annettiin tytölle ja hän vei sen äidilleen.

STLK Hänen päänsä tuotiin lautasella ja annettiin tytölle, ja tämä vei sen äidilleen.

BIBLIA 1776 Ja hänen päänsä kannettiin vadissa ja annettiin piialle, ja hän vei sen äidillensä.

12. *TR* καὶ | *kai* ja προσελθόντες | *proselthontes* tulivat οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapsensa αὐτοῦ | *autou* hänen ἦραν | *ēran* ottivat pois τὸ | *to* σῶμα | *sōma* ruumiin καὶ | *kai* ja ἔθαψαν | *ethapsan* hautasivat αὐτό· | *auto* sen καὶ | *kai* ja ἐλθόντες | *elthontes* menivät ἀπήγγειλαν | *apēggeilan* kertoivat asian τῷ | *tō* Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesukselle

Delitzsch וַיִּגְשׁוּ | vajjiggeshu תַּלְמִידָיו | talmidaiv וַיִּשׂוּ | vajjisu אֶת־גְּוִיָּתוֹ | 'et-gevijjato וַיִּקְבְּרוּהָ | vajiqberuha וַיֵּלְכוּ | vajje'lechu וַיִּגִּידוּ | vajjagidu לְיֵשׁוּעַ | le'JESHUA

TKIS Hänen opetuslapsensa tulivat ja ottivat ruumiin* ja hautasivat sen. Ja he menivät ja kertoivat asian Jeesukselle.

STLK Hänen opetuslapsensa tulivat ja ottivat hänen ruumiinsa ja hautasivat hänet. He menivät ja ilmoittivat asian Jeesukselle.

BIBLIA 1776 Ja hänen opetuslapsensa tulivat, ja ottivat pois hänen ruumiinsa, ja hautasivat sen; ja menivät ja ilmoittivat Jeesukselle.

13. *TR* καὶ | *kai* ja ἀκούσας | *akousas* kuultuaan sen ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἀνεχώρησεν | *anechōrēsen* vetäytyi ἐκεῖθεν | *ekeithen* sieltä ἐν | *en* πλοίῳ | *ploiō* veneellä εἰς | *eis* ἔρημον | *erēmon* autioon τόπον | *topon* paikkaan κατ' | *kat* ἰδίαν· | *idian* yksinäisyyteen καὶ | *kai* ja ἀκούσαντες | *akousantes* kuullessaan tämän οἱ | *oi* ὄχλοι | *ochloi* kansa ἠκολούθησαν | *ēkolouthēsan* seurasi αὐτῷ | *autō* Häntä πεζῇ | *pedzē* jalkaisin ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* πόλεων | *poleōn* kaupungeista

Delitzsch וַיִּהְיֶה | vaje'hi כְּשָׁמַעוֹ | keshame'o אֶת־זוֹת | 'et-zot וַיִּיָּסַר | vajjasar מִשָּׁמַיִם | mish'sham בְּצִנְיָהּ | bo'onija אֶל־מְקוֹם | 'el-meqom חֲרֹבָה | chorba לְבָדָד | le'vadad וַיִּשְׁמְעוּ | vajjishme'u הַמּוֹן | hamon הָעָם | ha'am וַיֵּלְכוּ | vajje'lechu אַחֲרָיו | a'charaiv בְּרַגְלֵיהֶם | beragleihem מִן־הָעָרִים | min-he'arim

TKIS Kun Jeesus sen kuuli, Hän lähti sieltä veneellä autioon paikkaan yksinäisyyteen. Saatuaan tämän tietää, kansa lähti kaupungeista jalan Hänen jälkeensä.

STLK Kun Jeesus sen kuuli, hän lähti sieltä veneellä autioon paikkaan, yksinäisyyteen. Kun kansa sai siitä kuulla, se meni jalkaisin kaupungeista hänen

jälkeensä.

BIBLIA 1776 Ja kuin Jesus sen kuuli, meni hän sieltä pois haahdella erämaahan yksinänsä. Ja kuin kansa se kuuli, noudattivat he häntä jalkaisin kaupungeista.

14. **TR** καὶ | *kai* ja ἐξελθὼν | *ekselthōn* veneestä poistuessaan ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶδε | *eide* näki πολὺν | *polyn* paljon ὄχλον | *ochlon* kansaa καὶ | *kai* ja ἐσπλαγχνίσθη | *esplagchnisthē* Hänen tuli sääli ἐπ' | *ep* αὐτούς | *autous* heitä καὶ | *kai* ja ἐθεράπευσε | *etherapeuse* Hän paransi τοὺς | *tous* ἀρρώστους | *arrōstous* sairaansa αὐτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch וַיֵּצֵא | *vajje'tze'* יֵשׁוּעַ | **JESHUA** וַיֵּרָא | *vajjar'* הַמּוֹן | *hamon* עַם | *'am* רַב | *rav* וַיִּהְיֶהמו | *vaje'hemu* מְעַיֵן | *me'aiv* מְלֵיכָה | *'aleihem* וַיִּרְפֵּא | *vaje'rappe'* אֶת־הַחֲלָשִׁים | *'et-hachallashim* אֲשֶׁר | *'asher* בָּהֶם | *bahem*

TKIS Veneestä poistuessaan Jeesus näki paljon kansaa, ja Hänen kävi heitä sääli. Ja Hän paransi heidän sairaansa.

STLK Poistuessaan Jeesus näki paljon kansaa, ja hänen tuli heitä sääli, ja hän paransi heidän sairaansa.

BIBLIA 1776 Ja Jesus meni ulos, ja näki paljon kansaa, ja armahti heidän päällensä, ja paransi heidän sairaitansa.

15. **TR** ὀψίας | *opsias* ja ἰλλαν δὲ | *de* γενομένης | *genomenēs* tultua προσῆλθον | *prosēlthon* tulivat luokse αὐτῷ | *autō* Hänen οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapsensa αὐτοῦ | *autou* Hänen λέγοντες | *legontes* sanoen ἔρημός | *erēmos* erämaa ἐστὶν | *estin* ὁ ὅ | *ho* τόπος | *topos* autio καὶ | *kai* ja ἡ | *hē* ὥρα | *hōra* aika ἤδη | *ēdē* jo παρῆλθεν· | *parēlthen* on kulunut ἀπόλυσον | *apolyson* laske luotasi τοὺς | *tous* ὄχλους | *ochlous* kansa ἵνα | *hina* ἐτῆ ἀπελθόντες | *apelthontes* he menisivät εἰς | *eis* τὰς | *tas* κώμας | *kōmas* kyliin ἀγοράσωσιν | *agorasōsin* ostamaan ἑαυτοῖς | *heautois* itselleen βρώματα | *brōmata* ruokaa

Delitzsch וַיְהִי | *vaje'hi* לְפָנוֹת | *lifnot* עֶרֶב | *'erev* וַיִּגְשֶׁהוּ | *vajjiggeshu* אֶלְיָו | *'elaiv* תַּלְמִידָיו | *talmidaiv* וַיֵּאמְרוּ | *vajjo'meru* הַמְּקוֹם | *hammaqom* הַרְבֵּה | *charev* וְגַם | *vegam-nata* הַיּוֹם | *hajjom* שְׁלַחְתָּה | *shallecha* וְהַמּוֹן | *'et-hamon* עַם | *ha'am* וַיִּלְכוּ | *vejelechu* אֶל־הַכְּפָרִים | *'el-hakefarim* לְקִנּוֹת | *liqnot* לְהֶם | *lahem* אֶחָד | *'ochel*

TKIS illan tultua Hänen opetuslapsensa menivät Hänen luokseen ja sanoivat: "Paikka on autio, ja aika on jo kulunut. Laske [siis] kansa luotasi, jotta he menisivät kyliin ostamaan itselleen ruokaa."

STLK Mutta kun ilta tuli, hänen opetuslapsensa menivät hänen luokseen ja sanoivat: "Tämä paikka on autio, ja on jo myöhä. Laske siis kansa luotasi, että he menisivät kyliin ostamaan itselleen ruokaa."

BIBLIA 1776 Mutta kun ehtoo tuli, tulivat hänen opetuslapsensa hänen tykönsä, ja sanoivat: tämä on erämaa, ja aika on jo kulunut: laske kansa, että he menisivät kyliin itsellensä ruokaa ostamaan.

16. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille οὐ | *ou* εἰ χρεῖαν | *chreian* tarpeellista ἔχουσιν | *echousin* heidän ole ἀπελθεῖν· | *apelthein* mennä pois δότε | *dote* antakaa αὐτοῖς | *autois* heille ὑμεῖς | *hymeis* te φαγεῖν | *fagein* syödä

Delitzsch וַיֵּאמֶר | *vajjo'mer* אֶלְיָהֶם | *'aleihem* אֵינָם | *'einam* צָרִיכִים | *tzerichim* לְלֶכֶת | *lalechet* הֲנֹגֵ־אֲתֶם | *tenu-'attem* לָהֶם | *lahem* לֶאֱכֹל | *le'echol*

TKIS Mutta Jeesus sanoi heille: "Ei heidän tarvitse mennä pois. Antakaa te heille syödä."

STLK Mutta Jeesus sanoi heille: "Heidän ei tarvitse mennä pois, antakaa te heille syödä."

BIBLIA 1776 Niin Jesus sanoi heille: ei tarvitse heidän mennä pois: antakaat te heidän syödä.

17. **TR** οἱ | *oi* mutta he δὲ | *de* λέγουσιν | *legousin* sanoivat αὐτῷ | *autō* Hänelle οὐκ | *ouk* εἰ ἔχομεν | *echomen* meillä ole ὧδε | *hōde* täällä εἰ μὴ | *ei mē* muuta kuin πέντε | *pente* viisi ἄρτους | *artous* leipää καὶ | *kai* ja δύο | *dyo* kaksi ἰχθύας | *ichthyas* kalaa

Delitzsch וַיֵּאמְרוּ | *vajjo'meru* אֶלָּיו | *'elaiiv* אֵין־לָנוּ | *'ein-lanu* כֶּה | *foh* כִּי | *ki* אִם־ | *im-chameshet* כִּכְרֹת־לֶחֶם | *kikkerot-lechem* וּשְׁנַי | *ushenei* דָּגִים | *dagim*

TKIS He sanoivat Hänelle: Meillä ei ole täällä kuin viisi leipää ja kaksi kalaa."

STLK He sanoivat hänelle: "Meillä ei ole täällä muuta kuin viisi leipää ja kaksi kalaa."

BIBLIA 1776 Mutta he sanoivat hänelle: ei meillä ole tässä enempi kuin viisi leipää ja kaksi kalaa.

18. **TR** ὁ | *ho* niin Hän δὲ | *de* εἶπε | *eipe* sanoi θέρετέ | *ferete* tuokaa μοι | *moi* minulle αὐτοὺς | *autous* ne ὧδε | *hōde* tänne

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mar הַבְּיָאוּם | havi'um אֵלַי | 'elai הֵלֶךְ | halom

TKIS Mutta Hän sanoi: "Tuokaa ne tänne minulle."

STLK Mutta hän sanoi: "Tuokaa ne tänne minulle."

BIBLIA 1776 Hän sanoi: tuokaat minulle ne tänne.

19. **TR** καὶ | *kai* ja κελεύσας | *keleusas* käskettyään τοὺς | *tous* ὄχλους | *ochlous* kansan ἀνακλιθῆναι | *anaklithēnai* asettua ἐπὶ | *epi* τοὺς | *tous* χόρτους | *chortous* ruohikolle καὶ | *kai* ja λαβῶν | *labōn* otettuaan τοὺς | *tous* ne πέντε | *pente* viisi ἄρτους | *artous* leipää καὶ | *kai* ja τοὺς | *tous* ne δύο | *dyo* kaksi ἰχθύας | *ichthyas* kalaa ἀναβλέψας | *anablepsas* Hän katsoi ylös εἰς | *eis* τὸν | *ton* οὐρανὸν | *ouranon* taivaaseen εὐλόγησε | *eulogēse* siunasi καὶ | *kai* ja κλάσας | *klasas* mursi ἔδωκε | *edōke* antoi τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais* opetuslapsilleen τοὺς | *tous* ἄρτους | *artous* leivät οἱ | *oi* δὲ | *de* ja μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset τοῖς | *tois* ne ὄχλοις | *ochlois* kansalle

Delitzsch וַיֹּצִו | vaje'tzav אֶת־הָעָם | 'et-ha'am לְשֶׁבֶת | lashevet עַל־הַדְּבָשִׁים | 'al-haddeshe' וַיִּקַּח | vajjiqach אֶת־חַמְשֵׁת הַקֶּקֶרוֹת | 'et-chameshet kikkerot-hallechem וְאֶת־שְׁנֵי | ve'et-shenei הַדָּגִים | ha'dagim וַיִּשֶׂא | vajjissa' עֵינָיו | 'einaiv הַשְּׁמַיְמָה | hash'shamajema וַיְבָרֶךְ | vaje'varech וַיִּפְרוֹס | vajjifros וַיִּשְׁתֵּן | vajjitten אֶת־הַלֶּחֶם | 'et-hallechem לְתַלְמִידָיו | la'talimidim וְהַתַּלְמִידִים | ve'ha'talimidim נָתַנוּ | natenu לְעַם | la'am

TKIS Käskettyään kansan asettua ruohikkoon, Hän otti ne viisi leipää ja kaksi kalaa, katsoi ylös taivaaseen ja siunasi, mursi ja antoi leivät opetuslapsilleen, ja opetuslapset antoivat kansalle.

STLK Hän käski kansan asettua ruohikolle, otti ne viisi leipää ja kaksi kalaa, katsoi

ylös taivaaseen, siunasi , mursi ja antoi leivät opetuslapsilleen, ja opetuslapset antoivat kansalle.

BIBLIA 1776 Ja hän käski kansan istua ruoholle, ja otti ne viisi leipää ja kaksi kalaa, katsahti ylös taivaaseen, kiitti, ja mursi, ja antoi leivät opetuslapsille, ja opetuslapset antoivat kansalle.

20. **TR** καὶ | *kai* ja ἔφαγον | *efagon* söivät πάντες | *pantes* kaikki καὶ | *kai* ja ἐχορτάσθησαν· | *echortasthēsan* tulivat kylläisiksi καὶ | *kai* ja ἦραν | *ēran* kokosivat τὸ | *to* περισσεῦον | *perisseuon* jääneet τῶν | *tōn* κλασμάτων | *klasmātōn* palaset δώδεκα | *dōdeka* kaksitoista κοφίνους | *kofinous* vakallista πλήρεις | *plēreis* täyttä

Delitzsch וַיֵּאָכְלוּ | vajjo'chelu כָּלֶם | chullam וַיִּשְׂבְּעוּ | vajjisba'u וַיִּשְׂבְּעוּ | vajjisu מִן־הַפֶּתוֹתִים | min-ha'petotim הַנּוֹתָרִים | hannotarim שְׁנַיִם | sheneim עֲשָׂרָה | 'asar עֲשָׂרִים | salim מְלֵאִים | mele'im

TKIS Kaikki söivät ja tulivat kylläisiksi. Ja he kokosivat jääneet palaset, kaksitoista täyttä vakallista.

STLK Kaikki söivät ja tulivat ravituiksi. Sitten he keräsivät jääneet palaset, kaksitoista täyttä korillista.

BIBLIA 1776 Ja he söivät kaikki, ja ravittiin. Niin he kokosivat tähteistä muruja, kaksitoistakymmentä koria täyteen.

21. **TR** οἱ | *oi* ja niitä δὲ | *de* ἐσθίοντες | *esthiontes* jotka söivät ἦσαν | *ēsan* oli ἄνδρες | *andres* miehiä ὡσεὶ | *hōsei* noin πεντακισχίλιοι | *pentakischilioi* viisituhatta χωρὶς | *chōris* erikseen γυναικῶν | *gynaikōn* naiset καὶ | *kai* ja παιδίων | *paidiōn* lapset

Delitzsch וְהָאֲכָלִים | ve'ha'ochelim הָיָה | haju כְּחַמְשֵׁת | ka'chameshet אַלְפֵי | 'alfei אִישׁ | 'ish מִלְבָּד | millevad הַנְּשִׂים | hannashim וְהַטַּף | ve'hattaf

TKIS Niitä, jotka söivät, oli noin viisi tuhatta miestä, paitsi naisia ja lapsia.

STLK Niitä, jotka aterioivat, oli noin viisituhatta miestä, lisäksi naisia ja lapsia.

BIBLIA 1776 Mutta niitä, jotka olivat syöneet, oli lähes viisituhatta miestä, ilman

vaimoja ja lapsia.

22. **TR** καὶ | *kai* ja εὐθέως | *eutheōs* heti ἠνάγκασεν | *ēnagkasen* vaati ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus τοὺς | *tous* μαθητὰς | *mathētas* opetuslapsiaan αὐτοῦ | *autou* Hänen ἐμβῆναι | *embēnai* astumaan εἰς | *eis* τὸ | *to* πλοῖον | *ploion* veneeseen καὶ | *kai* ja προάγειν | *proagein* menemään edeltä αὐτὸν | *auton* Hänen εἰς | *eis* τὸ | *to* πέραν | *peran* toiselle puolelle ἕως | *eōs* sillä aikaa kuin οὗ | *hou* Hän ἀπολύσῃ | *apolysē* laskisi luotaan τοὺς | *tous* ὄχλους | *ochlous* kansan

Delitzsch וַיֵּצֵא | vajja'etz יֵשׁוּעַ | JESHUA בְּתַלְמִידָיו | be'talmidaiv לָרֶדֶת | laredet בְּאֹנִיָּה | bo'onija לְעֵבֶר | la'avor לְפָנָיו | le'fanaiv אֶל־עַבְרָא | 'el-'ever הֵן | haijam עַד | 'ad אֲשֶׁר־יִשְׁלַח | 'asher-jeshallach אֶת־הָאָם | 'et-ha'am

TKIS Mutta heti Jeesus* vaati opetuslapsiaan astumaan veneeseen ja menemään Hänen edellään toiselle rannalle sillä aikaa, kun Hän laskisi kansan luotaan.

STLK Heti hän vaati opetuslapsiaan astumaan veneeseen ja kulkemaan edeltä toiselle rannalle, sillä aikaa kun hän lasi kansan luotaan.

BIBLIA 1776 Ja kohta vaati Jesus opetuslapsiansa haahteen astumaan, ja menemään hänen edellään toiselle rannalle, niinkauvan kuin hän kansan olis tyköänsä laskenut.

23. **TR** καὶ | *kai* ja ἀπολύσας | *apolysas* laskettuaan τοὺς | *tous* ὄχλους | *ochlous* kansan ἀνέβη | *anebē* nousi εἰς | *eis* τὸ | *to* Ἄν ὄρος | *oros* vuorelle κατ' | *kat* ἰδίαν | *idian* yksinäisyyteen προσεύξασθαι· | *proseuksasthai* rukoilemaan ὀψίας | *opsias* ja illan δὲ | *de* γενομένης | *genomenēs* tultua μόνος | *monos* yksinään ἦν | *ēn* Hän oli ἐκεῖ | *ekei* siellä

Delitzsch וַאֲחֵרַי | vea'charei שְׁלַחְךָ | shallecho אֶת־הָאָם | 'et-ha'am עָלָה | 'ala הַהָרָה | hahara בָּדַד | badad לְהִתְפַּלֵּל | le'hitpallel וַיְהִי־עֶרֶב | vaje'hi-'erev וְהָיָה | vehu' לְבָדוֹ | le'vado שָׁמָּה | shamma

TKIS Laskettuaan kansan luotaan Hän nousi vuorelle yksinäisyyteen rukoilemaan. Illan tultua Hän oli siellä yksin.

STLK Laskettuaan kansan hän nousi vuorelle yksinäisyyteen rukoilemaan. Kun ilta tuli, hän oli siellä yksinään.

BIBLIA 1776 Ja kuin hän oli kansan laskenut, astui hän yksinänsä vuorelle

rukoilemaan. Ja kuin ehto joutui, oli hän siellä yksinensä.

24. *TR* τὸ | *to* δὲ | *de* mutta πλοῖον | *ploion* vene ἤδη | *ēdē* jo μέσον | *meson* keskellä τῆς | *tēs* θαλάσσης | *thalassēs* merta ἦν | *ēn* oli βασανιζόμενον | *basanidzomenon* ahdistamana ὑπὸ | *hypo* τῶν | *tōn* κυμάτων· | *kymatōn* aaltojen ἦν | *ēn* sillä oli γὰρ | *gar* ἐναντίος | *enantios* vastainen ὁ | *ho* ἄνεμος | *anemos* tuuli

Delitzsch וְהָיָה | veho'onija הַלְכָה | halecha בְּתוֹךְ | betoch הַיָּם | haijam וְהַיָּם | va'tetoraf מִן־הַגְּלִים | min-haggallim כִּי | ki הָרוּחַ | haruach לְנֶגְדָה | le'negdah

TKIS Mutta vene oli jo *järven keskellä* aaltojen ahdistamana, sillä tuuli oli vastainen.

STLK Mutta vene oli jo keskellä merta aaltojen ahdistamana, sillä tuuli oli vastainen.

BIBLIA 1776 Mutta haaksi oli jo keskellä merta, ja ahdistettiin aalloilta; sillä vastatuuli oli.

25. *TR* τετάρτη | *tetartē* mutta neljännellä δὲ | *de* φυλακῆ | *fylakē* vartiolla τῆς | *tēs* νυκτὸς | *nyktos* yön ἀπῆλθε | *apēlthe* tuli πρὸς | *pros* luokse αὐτοῦς | *autous* heidän ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus περιπατῶν | *peripatōn* kävelen ἐπὶ | *epi* päällä τῆς | *tēs* θαλάσσης | *thalassēs* järven

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּאַשְׁמֹרֶת | ba'ashmoret הַרְבִּיעִית | harevi'it וַיַּבֵּאוּ | vajjavo' אֶלֵיהֶם | 'aleihem יֵשׁוּעַ | JESHUA מִתְּהֵלֶךְ | mithallech עַל־פְּנֵי | 'al-penei הַיָּם | haijam

TKIS Neljännellä yövartiolla Jeesus tuli heidän luokseen kävelen järven päällä.

STLK Mutta neljännellä yövartiolla Jeesus tuli heidän luokseen kävelen järven päällä.

BIBLIA 1776 Mutta yöllä, neljännessä vartiossa, tuli Jeesus heidän tykönsä, käyden merellä.

26. *TR* καὶ | *kai* ja ἰδόντες | *idontes* nähdessään αὐτὸν | *auton* Hänet οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset ἐπὶ | *epi* päällä τὴν | *tēn* θάλασσαν | *thalassan*

järven περιπατοῦντα | *peripatounta* kävelevän ἐταράχθησαν | *etarachthēsan* he pelästyivät λέγοντες | *legontes* sanoen ὅτι | *hoti* että φάντασμα | *fantasma* aave ἐστὶ· | *esti* se on καὶ | *kai* ja ἀπὸ | *apo* τοῦ | *tou* φόβου | *fobou* pelosta ἔκραξαν | *ekraksan* huusivat

Delitzsch וְהִתְלַמְּדוּ | ve'ha'talmidim בְּרֹאמֹתָם | bir'otam אֹתוֹ | 'oto מִתְהַלֵּךְ | mithallech עַל־פְּנֵי | 'al-penei הַיָּם | haijam נִבְהַלּוּ | nivhalu לֵאמֹר | le'mor מִדְּאֵהָ | mar'eh-ruach הוּא | hu' וַיִּצְעֲקוּ | vajjitze'au מִפֶּחַד | mippachad

TKIS Nähdessään Hänen kävelevän järven päällä opetuslapset pelästyivät ja sanoivat: "Se on aave!" ja huusivat pelosta."

STLK Kun opetuslapset näkivät hänen kävelevän järven päällä, he pelästyivät ja sanoivat: "Se on aave", ja huusivat pelosta.

BIBLIA 1776 Ja kuin opetuslapset näkivät hänen merellä käyvän, peljästyivät he, ja sanoivat: kyöpeli se on; ja huusivat pelvon tähden.

27. **TR** εὐθέως | *eutheōs* mutta heti δὲ | *de* ἐλάλησεν | *elalēsen* puhui αὐτοῖς | *autois* heille ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus λέγων | *legōn* sanoen Θαρσεῖτε· | *tharseite* olkaa turvallisella mielellä ἐγὼ | *egō* Minä εἰμι· | *eimi* Olen μὴ | *mē* älkää φοβεῖσθε | *fobeisthe* pelätkö

Delitzsch וַיְדַבֵּר | vaje'daber יֵשׁוּעַ | JESHUA פִּתְּאָם | pite'om אֶל־הֵמָּה | 'aleihem חִזְקוּ | chizqu כִּי־אֲנִי | ki-'ANI הוּא | HU' אֶל־תִּירְאוּ | 'al-tira'u

TKIS Mutta heti Jeesus puhutteli heitä sanoen: "Olkaa turvallisella mielellä. *Minä olen*, älkää pelätkö."

STLK Mutta Jeesus puhutteli heitä heti ja sanoi: "Olkaa turvallisella mielellä, MINÄ OLEN ; älkää pelätkö."

BIBLIA 1776 Niin Jesus puhui kohta heille ja sanoi: olkaat hyvässä turvassa! minä olen: älkää peljästykö.

28. **TR** ἀποκριθεὶς | *apokritheis* ja vastasi δὲ | *de* αὐτῷ | *autō* Hänelle ὁ | *ho* Πέτρος | *Petros* Pietari εἶπε | *eipe* sanoen Κύριε | *Kyrie* Herra εἰ | *ei* jos σὺ | *sy* sinä olet εἶ | *ei* niin κέλευσόν | *keleuson* káske με | *me* minun πρὸς | *pros* luoksesi σε | *se* sinun ἐλθεῖν | *elthein* tulla ἐπὶ | *epi* päällä τὰ | *ta* ὕδατα | *hydata* veden

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an פֶּטְרוֹס | Petros וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֶלְיוֹ | 'elaiiv אֶם־אֵתָהּ | 'im-'atta הוּא | hu' אֶדְנִי | 'ADONI צִוְה־נָא | tzaveh-na' כִּי־אָבָא | ki-'avo' אֶלְיָךְ | 'elecha עַל־הַמַּיִם | 'al-hammaim

TKIS Pietari vastasi Hänelle ja sanoi: "Herra, jos se olet sinä, käske minun tulla luoksesi vetten päällä."

STLK Pietari vastasi hänelle ja sanoi: "Jos se olet sinä, Herra, niin käske minun tulla luoksesi veden päällä."

BIBLIA 1776 Niin vastasi Pietari häntä ja sanoi: Herra, jos sinä olet, niin käske minun tulla tyköś vetten päällä.

29. **TR** ὁ | *ho* ja Hän δὲ | *de* εἶπεν | *eipen* sanoi ἐλθέ | *elthe* tule καὶ | *kai* ja καταβάς | *katabas* astuttuaan ἀπὸ | *apo* τοῦ | *tou* πλοίου | *ploiou* veneestä ὁ | *ho* Πέτρος | *Petros* Pietari περιεπάτησεν | *periepatēsen* käveli ἐπὶ | *epi* päällä τὰ | *ta* ὕδατα | *hydata* veden ἐλθεῖν | *elthein* mennäkseen πρὸς | *pros* luo τὸν | *ton* Ἰησοῦν | *Iēsoun* Jeesuksen

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer בּוֹא | bo' וַיֵּרֵד | vajje'rad פֶּטְרוֹס | Petros מִן־הַאֲנִיָּה | min-ho'onija וַיִּתְהַלֵּךְ | vajjithallech עַל־הַמַּיִם | 'al-hammaim לָבוֹא | lavo' אֶל־יֵשׁוּעַ | 'el-JESHUA

TKIS Hän sanoi: "Tule." Astuttuaan veneestä Pietari käveli vetten päällä mennäkseen Jeesuksen luo."

STLK Hän sanoi: "Tule." Pietari astui veneestä ja käveli veden päällä mennäkseen Jeesuksen luo.

BIBLIA 1776 Niin hän sanoi: tule! Ja Pietari astui ulos haahdesta ja kävi vetten päällä, että hän menis Jesuksen tykö.

30. **TR** βλέπων | *blepōn* mutta nähdessään δὲ | *de* τὸν | *ton* ἄνεμον | *anemon* tuulen ἰσχυρὸν | *ischyron* kovan ἐφοβήθη· | *efobēthē* hän pelästyi καὶ | *kai* ja ἀρξάμενος | *arksamenos* alkaessaan καταποντίζεσθαι | *katapontidzesthai* vajota ἔκραξε | *ekrakse* huusi λέγων | *legōn* sanoen Κύριε | *Kyrie* Herra σῶσόν | *sōson* pelasta με | *me* minut

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כִּרְאוֹתָי | kir'oto אֶת־הַרוּחַ | 'et-haruach כִּי | ki הִזְקָה |

chazaqa היא | hi' ויירא | vajjira' ויחל | vajjachel לְטַבֵּעַ | litboa' ויִצְעַק | vajjitz'aq
לְאֹמַר | le'mor אֲדַנִּי | 'ADONI הוֹשִׁיעֵנִי | hoshi'eni

TKIS Mutta nähdessään (ankaran) myrskyn, hän pelästyi ja alkaessaan vajota huusi sanoen: "Herra, pelasta minut."

STLK Mutta huomattessaan voimakkaan tuulen hän pelästyi, alkoi vajota ja huusi sanoen: "Herra, pelasta minut."

BIBLIA 1776 Ja kuin hän näki ankaran tuulen, niin hän peljästy, ja rupesi vajoomaan, huusi sanoen: Herra, auta minua!

31. **TR** εὐθέως | *eutheōs* ja heti δὲ | *de* ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* ἔκτεινας | *ekteinas* ojentaen τὴν | *tēn* χεῖρα | *cheira* kätensä ἐπελάβετο | *epelabeto* tarttui αὐτοῦ | *autou* häneen καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoi αὐτῷ | *autō* hänelle ὀλιγόπιστε | *oligopiste* vähäuskoinen εἰς | *eis* τί | *ti* miksi ἐδίστασας | *edistasas* epäilit

Delitzsch וַיִּמְהַר | vaje'maher יִשְׁוֵעַ | JESHUA לְשַׁלֵּחַ | lishloach אֶת־יָדוֹ | 'et-jado וַיִּחַזְק־בּוֹ | vajjachazeq-bo וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֵלָיו | 'elaiiv קִטְוֹן | qeton הַאֲמוּנָה | ha'emuna לְמָה | lamma הֲלָקָה | chalaq לְבָרָה | libecha

TKIS Heti Jeesus kätensä* ojentaen tarttui häneen ja sanoi hänelle: "Vähäuskoinen, miksi epäilit?"

STLK Niin Jeesus ojensi heti kätensä, tarttui häneen ja sanoi hänelle: "Vähäuskoinen, miksi epäilit?"

BIBLIA 1776 Niin Jesus ojensi kohta kätensä, ja tarttui häneen, ja sanoi hänelle: oi sinä heikko-uskoinen, miksis epäilit?

32. **TR** καὶ | *kai* ja ἐμβάντων | *embantōn* astuttuaan αὐτῶν | *autōn* heidän εἰς | *eis* τὸ | *to* πλοῖον | *ploion* veneeseen ἐκόπασεν | *ekopasen* tyyntyi ὁ | *ho* ἄνεμος | *anemos* tuuli

Delitzsch הֵם | hem עָלוּ | 'alu אֶל־הַאֲנִיָּה | 'el-ho'onija וְהָרוּחַ | ve'haruach שַׁכָּחָה | shachacha

TKIS Heidän astuttuaan veneeseen tuuli asettui.

STLK Kun he olivat astuneet veneeseen, tuuli asettui.

BIBLIA 1776 Kuin he astuivat haahteen, niin tuuli tyveni.

33. *TR* οἱ | *oi* ja ne δὲ | *de* ἐν | *en* τῷ | *tō* πλοίῳ | *ploiō* veneessäolijat ἐλθόντες | *elthontes* tulivat προσεκύνησαν | *prosekynēsan* palvoen αὐτῷ | *autō* Häntä λέγοντες | *legontes* sanoen ἀληθῶς | *alēthōs* todella θεοῦ | *Theou* Jumalan υἱὸς | *hyios* Poika εἶ | *ei* olet

Delitzsch וַיָּבֹאוּ | ve'anshei הַיָּמָיָה | ho'onija וַיִּשְׁבְּחוּ | niggeshu לְיְהוָה | vajjishtachavu-lo לְאֵלֹהִים | le'mor בְּעֵמֶת | be'emet בֶּן | Ben אֱלֹהִים | 'ELOHIM הָאֵל | 'atta

TKIS Niin veneessä olevat tulivat ja kumarsivat Häntä ja sanoivat: ”Totisesti sinä olet Jumalan Poika.”

STLK Niin veneessä olijat tulivat kumartamaan häntä ja sanoivat: "Totisesti sinä olet Jumalan Poika."

BIBLIA 1776 Mutta ne, jotka olivat haahdessa, tulivat ja kumarsivat häntä, ja sanoivat: totisesti olet sinä Jumalan Poika.

34. *TR* καὶ | *kai* ja διαπεράσαντες | *diaperasantes* kuljettuaan ὑπὲρ | *ēlthon* tulivat εἰς | *eis* τὴν | *tēn* γῆν | *gēn* μακρὰν | *Gennēsaret* Γεννησαρέτ | *Gennēsaret* Gennesaretin

Delitzsch וַיַּבְּאוּ | vajja'avru אֶת־הַיָּם | 'et-haijam וְאֶת־הַיָּם | vajjavo'u אֶת־הָאָרֶץ | 'artza הַיָּם | Ginneisar

TKIS Kuljettuaan yli he tulivat Gennesaretin maahan.

STLK Mentyään yli he tulivat maihin Genetsaretiin.

BIBLIA 1776 Ja kuin he olivat menneet ylitse, tulivat he Genesaretin maalle.

35. *TR* καὶ | *kai* ja ἐπιγνόντες | *epignontes* tunsivat αὐτὸν | *auton* Hänet οἱ | *oi* ἄνδρες | *andres* miehet τοῦ | *tou* τόπου | *topou* παρὰ τὸν | *ekeinou* sen ἀπέστειλαν | *apesteilan* lähettivät sanan εἰς | *eis* ὅλην | *holēn* ἁπασάν τὴν | *tēn* περίχωρον | *perichōron* ympäristöön ἐκείνην | *ekeinēn* siihen καὶ | *kai* ja προσήνεγκαν | *prosēnegkan* toivat luokse αὐτῷ | *autō* Hänen πάντας | *pantas*

kaikki τούς | *tous* κακῶς | *kakōs* sairaina ἔχοντας· | *echontas* olevat

Delitzsch וַיִּכְרִי | vajjakkiru אֶתוֹ | 'oto אֲנֹשֵׁי | 'anshei הַמְּקוֹם | hammaqom הָהוּא | hahu' וַיִּשְׁלַחְוּ | vajjishlechu אֶל־כָּל־סִבְיֹתֵיהֶם | 'el-kol-sevivoteihem | וַיִּבְיֵאוּ | vajjavi'u אֵלָיו | 'elaiv אֵת | 'et כָּל־הַחֹלִים | kol-ha'cholim

TKIS Kun sen paikkakunnan miehet tunsivat Hänet, he lähettivät sanan koko siihen ympäristöön. Niin he toivat Hänen luokseen kaikki, jotka olivat sairaita.

STLK Kun paikkakunnan miehet tunsivat hänet, he lähettivät sanan koko ympäristöön, ja hänen luokseen tuotiin kaikki sairaat.

BIBLIA 1776 Ja kuin sen paikan miehet tunsivat hänen, lähettivät he ympäri kaikkea sitä maata, ja toivat hänen tykönsä kaikkinaisia sairaita,

36. *TR* καὶ | *kai* ja παρεκάλουν | *parekaloun* pyysivät αὐτόν | *auton* Häneltä ἵνα | *hina* että μόνον | *monon* vain ἄψωνται | *hapsōntai* saisivat koskea τοῦ | *tou* κρασπέδου | *kraspedou* tupsua τοῦ | *tou* ἱματίου | *himatiou* viittansa αὐτοῦ· | *autou* Hänen καὶ | *kai* ja ὅσοι | *hosoi* ne jotka ἤψαντο | *hēpsanto* koskivat διεσώθησαν | *diesōthēsan* paranivat

Delitzsch וַיִּבְקְשׁוּ | vaje'vaqeshu מִמֶּנּוּ | mimmennu כִּי | ki יִגְעוּ | jigge'u רַק | raq בְּכַנְף | bichnaf בְּגֶדוֹ | bigdo וְכָל־הַנֹּשְׂעִים | vechol-hannoge'im נוֹשָׂאוֹ | nosha'u

TKIS Ja he pyysivät Häneltä, että vain saisivat koskettaa Hänen vaippansa tupsua, ja kaikki jotka koskettivat, paranivat.

STLK He pyysivät häneltä, että vain saisivat koskea hänen viittansa tupsuun, ja kaikki, jotka koskivat, paranivat.

BIBLIA 1776 Ja rukoilivat häntä, että he ainoastaan hänen vaatteensa palteeseen saisivat ruveta. Ja kaikki, jotka siihen rupesivat, tulivat terveiksi.

15 Luku

1. *TR* τότε | *tote* silloin προσέρχονται | *proserchontai* tuli luokse τῷ | *tō* Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesuksen οἱ | *oi* ἀπὸ | *apo* Ἱεροσολύμων | *Ierosolymōn* Jerusalemista γραμματεῖς | *grammateis* kirjanoppineita καὶ | *kai* ja φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseuksia λέγοντες | *legontes* sanoen

Delitzsch אַז | 'az בְּאוּ | ba'u אֶל־יֵשׁוּעַ | 'el-JESHUA הַסּוֹפְרִים | has'soferim
וְהַפְּרוּשִׁים | ve'hap'rushim אֲשֶׁר | 'asher מִירוּשָׁלַיִם | miJerushalaim

TKIS Silloin Jeesuksen luo tuli Jerusalemista kirjanoppineita ja fariseuksia ja he sanoivat:

STLK Silloin fariseuksia ja kirjanoppineita tuli Jerusalemista Jeesuksen luo, ja he sanoivat:

BIBLIA 1776 Silloin tulivat Jesuksen tykö kirjanoppineet ja Pharisealaiset Jerusalemista, ja sanoivat:

2. *TR* διατί | *diati* minkätähden oi | *hoi* μαθηταί | *mathētai* opetuslapsesi σου | *sou*
sinun παραβαίνουσι | *parabainousi* rikkovat τὴν | *tēn* παράδοσιν | *paradosin*
perinnäissääntöjä τῶν | *tōn* πρεσβυτέρων | *presbyterōn* vanhinten οὐ | *ou* sillä
eivät γὰρ | *gar* νίπτονται | *niptontai* pese τὰς | *tas* χεῖρας | *cheiras* käsiään αὐτῶν
| *autōn* heidän ὅταν | *hotan* kun ἄρτον | *arton* leipää ἐσθίωσιν | *esthiōsin* syövät

Delitzsch וַיֵּאמְרוּ | vajjo'meru מַדּוּעַ | maddua' תַּלְמִידֵיךָ | talmidecha עֲבָרִים |
'overim אֵת | 'et קַבָּלַת | qabbalat הַזְּעֻנִים | hazzeqenim כִּי | ki אֵינָם | 'einam
רוֹחֲצִים | rochatzim אֶת־יְדֵיהֶם | 'et-jedeihem בְּאֶחָדָם | be'ochelam לָחֵם | la'chem

TKIS ”Miksi opetuslapsesi rikkovat vanhinten perinnäissäännön? Sillä he eivät pese käsiään, kun *syövät leipää.”

STLK "Miksi opetuslapsesi rikkovat vanhinten perinnäissääntöä? Sillä he eivät pese käsiään, kun syövät leipää.”

BIBLIA 1776 Miksi sinun opetuslapses rikkovat vanhinten säädyn? sillä ei he pese käsiänsä leipää syödessänsä.

3. *TR* ὁ | *ho* mutta Hän δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπεν | *eipen*
sanoen αὐτοῖς | *autois* heille διατί | *diati* miksi καὶ | *kai* myös ὑμεῖς | *hymeis* te
παραβαίνετε | *parabainete* rikotte τὴν | *tēn* ἐντολήν | *entolēn* käskyn τοῦ | *tou*
Θεοῦ | *Theou* Jumalan διὰ | *dia* vuoksi τὴν | *tēn* παράδοσιν | *paradosin*
perinnäissäännönne ὑμῶν | *hymōn* teidän

Delitzsch וַיֵּנָן | vajja'an וַיֵּאמְרוּ | vajjo'mer אֶלְיָהֶם | 'aleihem מַדּוּעַ | maddua' גַּם
אִתָּם | gam-'attem עֲבָרִים | 'overim אֶת־מִצְוֹת | 'et-mitzvat אֱלֹהִים | 'ELOHIM

בְּעִבּוּר | ba'avur קַבְּלַתְכֶם | qabbalatchem

TKIS Mutta Hän vastasi heille sanoen: "Entä miksi te rikotte Jumalan käskyn perinnäissääntönne vuoksi?"

STLK Mutta hän vastasi ja sanoi heille: "Miksi te itse rikotte Jumalan käskyn perinnäissääntönne tähden?"

BIBLIA 1776 Niin hän vastaten sanoi heille: miksi tekin rikotte Jumalan käskyn, teidän säätyenne tähden?

4. **TR** ὁ | *ho* γὰρ | *gar* sillä Θεὸς | *Theos* Jumala ἐνετείλατο | *eneteilato* käski λέγων | *legōn* sanoen τίμα | *tima* kunnioita τὸν | *ton* πατέρα | *patera* isääsi σοῦ | *sou* sinun καὶ | *kai* ja τὴν | *tēn* μητέρα· | *mētera* äitiäsi καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* joka κακολογῶν | *kakologōn* kiroaa πατέρα | *patera* isänsä ἢ | *ē* tai μητέρα | *mētera* äitinsä θανάτῳ | *thanatō* kuolemalla τελευτάτῳ· | *teleutatō* kuolkoon

Delitzsch כִּי | *ki* אֱלֹהִים | 'ELOHIM צִוָּה | *tzivua* לְאמֹר | *le'mor* כִּבַּד | *kabbed* אֶת־אָבִיךָ | 'et-'avicha וְאֶת־אִמְךָ | *ve'et* אִמְךָ | *'immecha* וּמְקַלְלִי | *umeqallel* אָבִי | *'aviv* וְאִמִּי | *ve'immo* מוֹת | *mot* יוֹמָת | *jumat*

TKIS Sillä Jumala on *säätänyt sanoen*: Kunnioita isääsi ja äitiäsi, ja: Joka kiroaa isänsä tai äitiään, se kuolemalla kuolkoon.

STLK Sillä Jumala on antanut käskyn sanoen: 'Kunnioita isääsi ja äitiäsi', ja: 'Joka kiroaa isänsä tai äitiään, sen pitää kuolemalla kuoleman.'

BIBLIA 1776 Sillä Jumala käski, sanoen: kunnioita isänsä ja äitiänsä: ja joka kiroilee isää eli äitiä, hänen pitää kuolemalla kuoleman.

5. **TR** ὑμεῖς | *hymeis* mutta te δὲ | *de* λέγετε | *letege* sanotte ὅς | *hos* joka ὁὖν | *an* εἶπη | *eipē* sanoo τῷ | *tō* πατρὶ | *patri* isälle ἢ | *ē* tai τῇ | *tē* μητρὶ | *mētri* äidille δῶρον | *dōron* on uhrilahja ὃ | *ho* ἐάν | *ean* jonka ἐξ | *eks* ἐμοῦ | *emou* minulta ὠφελῆθης | *ōfelēthēs* olisit saava

Delitzsch וְאֶתְּם | *ve'attem* אֲמֹרִים | 'omerim אֶת־אָבִי | *le'aviv* וְאִמִּי | *le'immo* מִנְחָה | *mincha* לְיְהוָה | *laJAHWEH* כֹּל | *kol* מַה־שֶּׁאֵתָּה | *mah-she'atta* נְהֵנְה | *neheneh* מִמֶּנִּי | *mimmenni* אֵין | *'ein* עָלָי | *'alav* לְכַבֵּד | *le'chabbed* אֶת־אָבִי | *'et-'aviv* וְאֶת־אִמִּי | *ve'et-'immo*

TKIS mutta te sanotte: Joka sanoo isälleen tai äidilleen: Mitä olisit minulta saava, on uhrilahja", sen ei tarvitse kunnioittaa isäänsä tai äitiään.

STLK Mutta te sanotte: Joka sanoo isälleen tai äidilleen: 'Se, minkä sinä olisit ollut minulta saava, on annettu uhrilahjaksi', sen ei tarvitse kunnioittaa isäänsä eikä äitiään.

BIBLIA 1776 Mutta te sanotte: jokainen sanokaan isälle taikka äidille: se on uhrattu, jolla sinua piti minulta autettaman: ja ei ensinkään kunnoittaisi isäänsä eikä äitiänsä.

6. **TR** καὶ | *kai* niin οὐ μὴ | *ou mē* sen ei τιμήση | *timēsē* tarvitse kunnioittaa τὸν | *ton* πατέρα | *patera* isäänsä αὐτοῦ | *autou* ἢ | *hē* tai τὴν | *tēn* μητέρα | *mētera* äitiään αὐτοῦ· | *autou* καὶ | *kai* niin ἠκυρώσατε | *ēkyrōsate* olette kumonneet τὴν | *tēn* ἐντολήν | *entolēn* käskyn τοῦ | *του* Θεοῦ | *Theou* Jumalan διὰ | *dia* vuoksi τὴν | *tēn* παράδοσιν | *paradosin* perinnäissääntönne ὑμῶν | *hymōn* teidän

Delitzsch וְתַפְּרוּ | vataferu אֶת־דְּבַר | 'et-devar הַאֱלֹהִים | ha'ELOHIM בְּעַבְדוֹ | ba'avur קַבְּלַתְּחֶם | qabbalatchem

TKIS Niin olette kumonneet Jumalan käskyn* perinnäissääntönne vuoksi.

STLK Niin olette tehneet Jumalan sanan tyhjäksi perinnäissääntönne tähden.

BIBLIA 1776 Ja te olette rikkoneet Jumalan käskyn teidän säätyenne tähden.

7. **TR** ὑποκριταί | *hypokritai* tekopyhät καλῶς | *kalōs* oikein προεφήτευσεν | *proefēteuse* on profetoinut περὶ | *peri* ὑμῶν | *hymōn* teistä Ἡσαΐας | *Esaias* Jesaja λέγων | *legōn* sanoen

Delitzsch חַנְפִּים | chanefim הֵיטֵב | heitev נִבְּאָה | nibba' עֲלֵיכֶם | 'aleichem יְשַׁעְיָהוּ | Jeshajahu לְאֵמֹר | le'mor

TKIS Tekopyhät, hyvin Jesaja ennusti teistä sanoen:

STLK Te tekopyhät, oikein Jesaja on teistä ennustanut sanoen:

BIBLIA 1776 Te ulkokullatut! Jesaias ennusti teistä oikein, sanoen:

8. **TR** ἐγγίζει | *eggidzei* lähestyy μοι | *moi* minua ὁ | *ho* λαὸς | *laos* kansa οὗτος | *outos* tämä τῷ | *tō* στόματι | *stomati* suullaan αὐτῶν | *autōn* καὶ | *kai* ja τοῖς | *tois*

χείλεσί | *cheilesi* huulillaan με | *me* minua τιμᾶ· | *tima* kunnioittaa ἢ | *hē* δὲ | *de*
mutta καρδία | *kardia* sydämensä αὐτῶν | *autōn* heidän πόρρω | *porrō* kaukana
ἀπέχει | *apechei* on ἀπ' | *ap* ἐμοῦ | *emou* minusta

Delitzsch הַעַמ | ha'am הִזָּה | hazzeh וְנִגַּשׁ | niggash בְּפִי | befiv וּבְשִׁפְתָיו |
uvisfataiv כִּבְדוּנִי | kibbeduni וְלִבּוֹ | velibbo רַחֵק | richaq מִמֶּנִּי | mimmenni

TKIS Tämä kansa (lähestyy minua suullaan ja) kunnioittaa minua huulillaan, mutta heidän sydämensä on kaukana minusta,

STLK "Tämä kansa lähestyy minua suullaan ja kunnioittaa minua huulillaan, mutta heidän sydämensä on kaukana minusta,

BIBLIA 1776 Tämä kansa lähestyy minua suullansa, ja kunnioittaa minua huulillansa; mutta heidän sydämensä on kaukana minusta.

9. **TR** μάρτην | *matēn* vaan turhaan δὲ | *de* σέβονται | *sebontai* palvelevat με | *me*
minua διδάσκοντες | *didaskontes* opettaen διδασκαλίας | *didaskalias* oppeina
ἐντάλματα | *entalmata* käskyjä ἀνθρώπων | *anthrōpōn* ihmisten

Delitzsch וְתָהוּ | vetohu וְיִרְאַתָּה? | jir'atam אֲתִי | 'oti מִצְוֹת | mitzvot מִשְׁפָּטִים |
'anashim מִלְמַדִּים | melammedim

TKIS Vaan turhaan he palvelevat minua opettaen oppeina ihmisten käskyjä."

STLK mutta turhaan he palvelevat minua opettaen oppeja, jotka ovat ihmiskäskyjä."

BIBLIA 1776 Vaan turhaan he minua palvelevat, opettain niitä opetuksia, jotka ovat ihmisten käskyt.

10. **TR** καὶ | *kai* ja προσκαλεσάμενος | *proskalesamenos* kutsui luokseen τὸν | *ton*
ὄχλον | *ochlon* kansanjoukon εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille ἀκούετε |
akouete kuulkaa καὶ | *kai* ja συνίετε | *syniete* ymmärtäkää

Delitzsch וַיִּקְרָא | vajjiqra' אֶל-הָעָם | 'el-ha'am וַיִּצְוֶה | vajjo'mer לְהֵם | lahem
שְׁמַעוּ | shim'u וְהִבִּינוּ | ve'havinu

TKIS Kutsuttuaan luokseen kansan Hän sanoi heille: "Kuulkaa ja ymmärtäkää.

STLK Hän kutsui kansan luokseen ja sanoi heille: "Kuulkaa ja ymmärtäkää.

BIBLIA 1776 Ja hän kutsui kansan tykönsä, ja sanoi heille: kuulkaat ja ymmärtäkää!

11. **TR** οὐ | *ou* ei tò | *to* se εἰσερχόμενον | *eiserchomenon* joka menee εἰς | *eis* tò | *to* στόμα | *stoma* suuhun κοινοῖ | *koinoi* saastuta τὸν | *ton* ἄνθρωπον· | *anthrōpon* ihmistä ἀλλὰ | *alla* vaan tò | *to* se ἐκπορευόμενον | *ekporeuomenon* joka tulee ἐκ | *ek* τοῦ | *tou* στόματος | *stomatos* suusta τοῦτο | *touto* tämä κοινοῖ | *koinoi* saastuttaa τὸν | *ton* ἄνθρωπον | *anthrōpon* ihmisen

Delitzsch לָ | lo' אָבָה | haba' אֶל־הַחֵפֶז | 'el-happeh אֲמַטְּ | jetamme' אֶת־הַחֵפֶז
| 'et-ha'adam כִּי | ki אֶת־הַיְיָ־אֵם | 'im-hajotze' מִן־הַחֵפֶז | min-happeh הוּא | hu'
אֲמַטְּ | metamme' אֶת־הַחֵפֶז | 'et-ha'adam

TKIS Ei saastuta ihmistä se, mikä menee suuhun, vaan mikä suusta lähtee ulos, se saastuttaa ihmisen."

STLK Ihmistä ei saastuta se, mikä menee suusta sisään, vaan se, mikä suusta tulee ulos, saastuttaa ihmisen."

BIBLIA 1776 Ei se ihmistä saastuta, mikä suusta menee sisälle, mutta se, mikä suusta tulee ulos, saastuttaa ihmisen.

12. **TR** τότε | *tote* silloin προσελθόντες | *proselthontes* tulivat luokse οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset αὐτοῦ | *autou* Hänen εἶπον | *eipon* sanoen αὐτῷ | *autō* Hänelle οἶδας | *oidas* tiedätkö ὅτι | *hoti* että οἱ | *oi* φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset ἀκούσαντες | *akousantes* kuullessaan τὸν | *ton* λόγον | *logon* puheen ἐσκανδαλίσθησαν | *eskandalisthēsan* loukkaantuivat

Delitzsch וַיִּגְשׁוּ | vajjiggeshu אֵלָיו | 'elaiv תַּלְמִידָיו | talmidaiv וַיִּאֲמְרוּ | vajjo'meru
הַיְדָבָר | hajada'ta כִּי | ki הַפְּרוֹשִׁים | hap'rushim בְּשִׁמְעָם | beshame'am אֶת־הַדְּבָר
| 'et-ha'davar הַזֶּה | hazzeh נִכְשְׁלוּ־בוֹ | nichshelu-vo

TKIS Silloin *Hänen opetuslapsensa* astuivat esille ja sanoivat Hänelle: "Tiedätkö, että fariseukset puheen kuullessaan loukkaantuivat?"

STLK Silloin opetuslapset tulivat ja sanoivat hänelle: "Tiedätkö, että fariseukset loukkaantuivat kuullessaan tuon puheen?"

BIBLIA 1776 Niin tulivat hänen opetuslapsensa, ja sanoivat hänelle: tiesitkös, että

Pharisealaiset pahenivat, kuin he tämän puheen kuulivat?

13. *TR* ὁ | *ho* mutta Hän δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπε | *eipe* sanoen
πᾶσα | *pasa* jokainen φυτεία | *fyteia* istutus ἦν | *hēn* jota οὐκ | *ouk* ei ἐφύτευσεν |
efyteusen ole istuttanut ὁ | *ho* Πατὴρ | *Patēr* Isäni μου | *mou* minun ὁ | *ho*
οὐράνιος | *ouranios* taivaallinen ἐκριζωθήσεται | *ekridzōthēsetai* revittäään
juurineen pois

Delitzsch וַיַּעַן | *vajja'an* וַיֹּאמֶר | *vajjo'mar* כֹּל־מַטֵּעַ | *kol-matta'* אֲשֶׁר | *'asher* לֹא
| *lo'* נִטַּע | *nata'* אָבִי | *'Avi* שֶׁבַשְׁשָׁמַיִם | *shebbash'shamaim* עֵקֶר | *'aqor* יַעֲקֹר |
je'aqer

TKIS Mutta Hän vastasi sanoen: "Jokainen istutus, jota taivaallinen Isäni ei ole istuttanut, revittäään juurineen pois.

STLK Mutta hän vastasi ja sanoi: "Jokainen istutus, jota minun taivaallinen Isäni ei ole istuttanut, on juurineen revittävä pois.

BIBLIA 1776 Mutta hän vastasi ja sanoi: jokainen istutus, jota ei minun taivaallinen Isäni ole istuttanut, pitää juurinsa revittämän ylös.

14. *TR* ἄφετε | *afete* olkaa välittämättä αὐτούς· | *autous* heistä ὁδηγοί | *hodēgoi*
taluttajia εἰσι | *eisi* ovat τυφλοὶ | *tyfloi* sokeita τυφλῶν· | *tyflōn* sokeiden τυφλός |
tyflos mutta jos sokea δὲ | *de* τυφλὸν | *tyflon* sokeaa ἐὰν | *ean* ὀδηγῆ | *hodēgē*
taluttaa ἀμφότεροι | *amfoteroi* molemmat εἰς | *eis* βόθυνον | *bothynon* kuoppaan
πεσοῦνται | *pesountai* lankeavat

Delitzsch הַנִּיחֻ | *hannichu* אוֹתָם | *'otam* מְנַהֲלִים | *menahalim* עֹרִים | *'ivrim* הַמָּה
| *hemma* לְעֹרִים | *la'ivrim* וְכִי־יִוְלֶיךָ | *vechi-jolich* עֵינַי | *'ivuer* אֶת־הָעֵינַי | *'et-*
ha'ivuer וְנִפְלִי | *venafelu* שְׁנֵיהֶם | *sheneihem* בְּתוֹךְ | *betoch* הַבּוֹר | *habor*

TKIS Älkää heistä välittäkö, He ovat sokeita sokeain taluttajia, Mutta jos sokea sokeaa taluttaa, lankeavat molemmat kuoppaan."

STLK Älkää heistä välittäkö: he ovat sokeita sokeiden taluttajia. Mutta jos sokea sokeaa taluttaa, he lankeavat molemmat kuoppaan."

BIBLIA 1776 Antakaat heidän olla: he ovat sokiat sokiain taluttajat; jos sokia sokiaa taluttaa, niin he molemmat kuoppaan lankeevat.

15. *TR* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* ja vastasi δὲ | *de* ὁ | *ho* Πέτρος | *Petros* Pietari εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτῷ | *autō* Hänelle φράσον | *frason* selitä ἡμῖν | *hēmin* meille τὴν | *tēn* παραβολὴν | *parabolēn* vertaus ταύτην | *tautēn* tämä

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an פֶּטְרוֹס | Petros וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֶלְיָו | 'elaiv בְּאֵר | ba'er לָנוּ | lanu אֶת־הַמָּשָׁל | 'et-hammashal הַזֶּה | hazzeh

TKIS Pietari vastasi ja sanoi Hänelle: "Selitä meille tämä vertaus."

STLK Niin Pietari vastasi ja sanoi hänelle: "Selitä meille tämä vertaus."

BIBLIA 1776 Niin vastasi Pietari ja sanoi hänelle: selitä meille tämä vertaus.

16. *TR* ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoi ἀκμὴν | *akmēn* vieläkö καὶ | *kai* myös ὑμεῖς | *hymeis* te ἀσύνητοί | *asynetoi* ymmärtämättömiä ἐστε | *este* olette

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer יֵשׁוּעַ | JESHUA הַעוֹד | ha'od אִם־אֵתֶם | gam-'attem בְּאֵין | be'ein בִּינָה | bina

TKIS Jeesus sanoi: "Vieläkö tekin olette ymmärtämättömiä?"

STLK Mutta Jeesus sanoi: "Vieläkö tekin olette ymmärtämättömiä?"

BIBLIA 1776 Niin Jesus sanoi: vieläkö tekin olette ymmärtämättömät?

17. *TR* οὐπω | *oupō* ettekö vielä νοεῖτε | *noeite* käsitä ὅτι | *hoti* että πᾶν | *pan* καὶ τὸ | *to* mikä εἰσπορευόμενον | *eisporeuomenon* tulee εἰς | *eis* τὸ | *to* στόμα | *stoma* suuhun εἰς | *eis* τὴν | *tēn* κοιλίαν | *koilian* vatsaan χωρεῖ | *chōrei* menee καὶ | *kai* ja εἰς | *eis* ἀφεδρῶνα | *afedrōna* käymälään ἐκβάλλεται | *ekballetai* ulostetaan

Delitzsch הַעוֹד | ha'od לָא | lo' תְּשַׁכִּילוּ | taskilu כִּי | ki כָּל־הַבֶּאֱ | chol-haba' אֶל־הַפֶּה | 'el-happeh יוֹרֵד | jored אֶל־הַכְּרֵשׁ | 'el-hakeres וַיִּשְׁפֹּךְ | ve'ish'shafech מִשָּׁם | mish'sham לְמוֹצְאוֹת | le'motza'ot

TKIS Ettekö (vielä) käsitä, että kaikki, mikä tulee suuhun, menee vatsaan ja heitetään käymälään?

STLK Ettekö käsitä, että kaikki, mikä käy suusta sisään, menee vatsaan ja ulostetaan

käymälään?

BIBLIA 1776 Ettekö te vielä ymmärrä, että kaikki, mitä suuhun sisälle menee, se menee vatsaan, ja sillä on luonnollinen uloskäyminen.

18. **TR** τὰ | *ta* mutta mikä δὲ | *de* ἐκπορευόμενα | *ekporeuomena* tulee ἐκ | *ek* ulos τοῦ | *tou* στόματος | *stomatos* suusta ἐκ | *ek* τῆς | *tēs* καρδίας | *kardias* sydäimestä ἐξέρχεται | *ekserchetai* lähtee κάκεινα | *kakeina* tämä κοινοῖ | *koinoi* saastuttaa τὸν | *ton* ἄνθρωπον | *anthrōpon* ihmisen

Delitzsch אָבָל | 'aval אֵינְיָהוּ | hajotze' מִן־הַפֶּה | min-happeh אֵינְיָהוּ | jotze' מִן־הַלֶּבֶת | min-hallev וְהוּא | vehu' מִטְּמֵא | metamme' אֶת־הָאָדָם | 'et-ha'adam

TKIS Mutta se mikä lähtee suusta ulos, tulee sydäimestä, ja se saastuttaa ihmisen.

STLK Mutta mikä käy suusta ulos, se tulee sydäimestä, ja sellainen saastuttaa ihmisen.

BIBLIA 1776 Mutta jotka suusta tulevat ulos, ne lähtevät sydäimestä ulos, ja saastuttavat ihmisen.

19. **TR** ἐκ | *ek* γὰρ | *gar* sillä τῆς | *tēs* καρδίας | *kardias* sydäimestä ἐξέρχονται | *ekserchontai* lähtevät διαλογισμοὶ | *dialogismoï* ajatukset πονηροί | *ponēroi* pahat φόνοι | *fonoï* murhat μοιχεῖαι | *moicheiai* aviorikokset πορνεῖαι | *porneiai* haureudet κλοπαί | *klopai* varkaudet ψευδομαρτυρίαί | *pseudomartyriai* väärät todistukset βλασφημίαι· | *blasfēmiai* pilkkaamiset

Delitzsch כִּי | ki מִן־הַלֶּבֶת | min-hallev יֵאוּצְאוּ | jotze'ot מִמְּשֻׁבוֹת | mach'shevet רַע | ra' רְצִיחוֹת | retzichot נְאוּפִים | ni'ufim זְנוּנִים | zenunim גְּבוּבוֹת | genevot עֲדֻיּוֹת | 'edujjot שֶׁקֶר | sheqer וְגִדּוּפִים | vegidufim

TKIS Sillä sydäimestä lähtevät pahat ajatukset, murhat, aviorikokset, haureudet varkaudet, väärät todistukset ja rienaukset.

STLK Sillä sydäimestä lähtevät pahat ajatukset, murhat, aviorikokset, haureudet, varkaudet, väärät todistukset, jumalanpilkat.

BIBLIA 1776 Sillä sydäimestä tulevat ulos pahat ajatukset, murhat, salavuoteudet, huoruudet, varkaudet, väärät todistukset, pilkat:

20. **TR** ταῦτά | *tauta* nämä ἐστὶ | *esti* ovat τὰ | *ta* jotka κοινοῦντα | *koinounta* saastuttavat τὸν | *ton* ἄνθρωπον· | *anthrōpon* ihmisen τὸ | *to* δὲ | *de* mutta ἀνίπτοις | *aniptoīs* pesemättömillä χερσὶ | *chersi* käsillä φαγεῖν | *fagein* syöminen οὐ | *ou* ei κοινοῖ | *koinoi* saastuta τὸν | *ton* ἄνθρωπον | *anthrōpon* ihmistä

Delitzsch אֵלֶּה | 'elleh הֵם | hem הַמְטַמְּאִים | ham'tamme'im אֶת־הָאָדָם | 'et-ha'adam אֲכַל | 'aval אָכַל | 'achol בְּלִי | beli תְּיָלַת | netilat יְדֵי | jadaim לְ | lo' אֲמַטְּ? | jetamme' אֶת־הָאָדָם | 'et-ha'adam

TKIS Tämä on sitä, mikä ihmisen saastuttaa, mutta pesemättömin käsin syöminen ei ihmistä saastuta."

STLK Nämä ihmisen saastuttavat, mutta pesemättömin käsin syöminen ei saastuta ihmistä."

BIBLIA 1776 Nämät ovat ne, jotka saastuttavat ihmisen; mutta pesemättömillä käsillä syödä, ei saastuta ihmistä.

21. **TR** καὶ | *kai* ja ἐξελθὼν | *ekselthōn* lähti ἐκεῖθεν | *ekeithen* sieltä ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἀνεχώρησεν | *anechōrēsen* vetäytyen εἰς | *eis* τὰ | *ta* μέρη | *merē* alueelle Τύρου | *Tyrou* Τυρρον καὶ | *kai* ja Σιδῶνος | *Sidōnos* Siidonin

Delitzsch וַיֵּצֵא | vajje'tze' יֵשׁוּעַ | JESHUA מִשָּׁם | mish'sham וַיֵּצֵא | vajjasar אֶל־תְּיָלֹת | 'el-gelilot צֹר | Tzor וְצִידֹן | veTzidon

TKIS Niin Jeesus lähti sieltä ja vetäytyi Tyron ja Siidonin alueelle.

STLK Sitten Jeesus lähti sieltä ja vetäytyi Tyron ja Siidonin tienoille.

BIBLIA 1776 Ja Jesus läksi sieltä ja poikkesi Tyron ja Sidonin maan ääriin.

22. **TR** καὶ | *kai* ja ἰδοῦ | *idou* katso γυνῆ | *gynē* nainen Χαναναία | *chananaia* kanaanilainen ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* ὀρίων | *horiōn* alueelta ἐκείνων | *ekeinōn* siltä ἐξελθοῦσα | *ekselthousa* tuli ἔκραύγασεν | *ekraugasen* huusi αὐτῷ | *autō* Ἡἐνὲ λέγουσα | *legousa* sanoen ἐλέησόν | *eleēson* armahda με | *me* minua Κύριε | *Kyrie* Ἡἐρα υἱὲ | *hyie* poika Δαβὶδ· | *David* Daavidin ἢ | *hē* θυγάτηρ | *thygatēr* tyttäreni μου | *mou* minun κακῶς | *kakōs* pahoin δαιμονίζεται | *daimonidzetai* on riivattu

Delitzsch וְהִנֵּה | ve'hinneh אִשָּׁה | 'ish'sha כְּנַעֲנִית | chena'anit יָצְאָה | jatze'a מִן־
הַגְּבוּלוֹת | min-haggevulot הָהֵם | hahem וַתִּצְעַק | vatitz'aq אֵלָיו | 'elaiiv לְאִמֶּר |
le'mor הֲיִנֵּנִי | chonneni אֲדֹנָי | 'ADONI בֶּן־דָּוִד | ben-David כִּי | ki בְּתִי | bitti מְעַנָּה
| me'unna מְאֹד | me'od עַל־יְדֵי | 'al-jedei שֶׁד | shed

TKIS Katso, kanaanilainen vaimo tuli siltä alueelta ja huusi (Hänelle) sanoen: "Herra, Daavidin Poika, armahda minua. Riivaaja vaivaa pahasti tyttärentäni."

STLK Katso, kanaanilainen nainen tuli niiltä seuduilta ja huusi sanoen: "Herra, Daavidin poika, armahda minua. Riivaaja vaivaa kauheasti tyttärentäni."

BIBLIA 1776 Ja katso, Kanaanean vaimo, joka niistä maan ääristä oli tullut, huusi häntä, sanoen: Herra, Davidin poika, armahda minua: minun tyttärentäni vaivataan hirmuisesti perkeleeltä.

23. *TR* ὁ | *ho* mutta Hän δὲ | *de* οὐκ | *ouk* ei ἀπεκρίθη | *apekrithē* vastannut αὐτῇ
| *autē* Hänelle λόγον | *logon* sanaakaan καὶ | *kai* ja προσελθόντες | *proselthontes*
tulivat luokse οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset αὐτοῦ | *autou* Hänen ἡρώτων
| *ērōtōn* pyysivät αὐτόν | *auton* Häntä λέγοντες | *legontes* sanoen ἀπόλυσον |
apolyson päästä αὐτήν | *autēn* hänet ὅτι | *hoti* sillä κράζει | *kradzei* hän huutaa
ὄπισθεν | *opisthen* jälkeemme ἡμῶν | *hēmōn* meidän

Delitzsch וְהוּא | vehu' לֹא־עָנָה | lo-'-ana אֶתָּה | 'otah דָּבַר | davar וַיִּנְשֹׂוּ |
vajjiggeshu תַּלְמִידָיו | talmidaiv וַיִּבְקְשׁוּ | vaje'vaqeshu מִמֶּנּוּ | mimmennu לְאִמֶּר |
le'mor שְׁלַחְךָ | shallecheha כִּי־צִעֲקֶתָ | ki-tzo'eqet הִיא | hi' אֲחֵרֵינוּ | a'chareinu

TKIS Mutta Hän ei vastannut hänelle sanaakaan. Niin Hänen opetuslapsensa tulivat ja pyysivät Häntä sanoen: "Lähetä hänet menemään, sillä hän huutaa perässämme."

STLK Mutta hän ei vastannut hänelle sanaakaan. Hänen opetuslapsensa tulivat ja rukoilivat häntä sanoen: "Päästä hänet menemään, sillä hän huutaa peräämme."

BIBLIA 1776 Mutta ei hän sanaakaan häntä vastannut. Niin hänen opetuslapsensa tulivat ja rukoilivat häntä, sanoen: eroita häntä sinustas; sillä hän huutaa meidän jälkeemme.

24. *TR* ὁ | *ho* mutta Hän δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπεν | *eipen*
sanoen οὐκ | *ouk* ei ἀπεστάλην | *apestalēn* minua lähetetty εἰ μὴ | *ei mē* muiden
kuin εἰς | *eis* luokse τὰ | *ta* πρόβατα | *probata* lampaiden τὰ | *ta* ἀπολωλότα |

apolōlota kadonneiden οἴκου | *oikou* huoneen Ἰσραήλ | *Israēl* Israelin

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an וַיֹּאמֶר | vajjo'mar לֹא | lo' לֹא-שָׁלַחְתִּי | shallachti כִּי | ki אֶם-
אֶל-הַצֵּאֵן | 'im-'el-hatz'tzon הַאֲבֹדֹת | ha'ovedot לְבַיִת | le'beit יִשְׂרָאֵל | Jisra'el

TKIS Mutta Hän vastasi ja sanoi: "Minua ei ole lähetetty muuta kuin Israelin huoneen kadonneitten lammasten luo."

STLK Hän vastasi ja sanoi: "Minua ei ole lähetetty muiden kuin Israelin huoneen kadonneiden lampaiden luo."

BIBLIA 1776 Niin hän vastaten sanoi: en ole minä lähetetty, vaan kadotettu in lammasten tykö Israelin huoneesta.

25. *TR* ἢ | *hē* mutta hän δὲ | *de* ἐλθοῦσα | *elthousa* tuli προσεκύνει | *prosekynei*
kumartui eteensä αὐτῷ | *autō* Hänen λέγουσα | *legousa* sanoen Κύριε | *Kyrie*
Herra βοήθει | *boēthei* auta μοι | *moi* minua

Delitzsch וְהִיא | vehi' בָּאָה | va'a וְהִשְׁתַּחוּ | vatishtachu לוֹ | lo' לֹא-מֹר | le'mor אֲדֹנָי
| 'ADONI עֲזֵרְנִי | 'azereni

TKIS Mutta vaimo tuli ja kumartui Hänen eteensä ja sanoi: "Herra, auta minua."

STLK Mutta nainen tuli ja lanke si hänen eteensä ja sanoi: "Herra, auta minua."

BIBLIA 1776 Mutta se tuli ja kumarsi häntä, sanoen: Herra, auta minua.

26. *TR* ὁ | *ho* mutta Hän δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπεν | *eipen*
sanoen οὐκ | *ouk* ei ἔστι | *esti* ole καλὸν | *kalon* oikein λαβεῖν | *labein* ottaa τὸν |
ton ἄρτον | *arton* leipää τῶν | *tōn* τέκνων | *teknōn* lasten καὶ | *kai* ja βαλεῖν |
balein heittää τοῖς | *tois* κυναρίοις | *kynariois* penikoille

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an וַיֹּאמֶר | vajjo'mer לֹא | lo' טוֹב | tov לְקַחַת | laqachat אֶת-
לֶחֶם | 'et-lechem הַבָּנִים | habanim וְלִהְשִׁלִּיכוּ | ulehashlichu לִצְעִירֵי | litz'irei
הַכְּלָבִים | hakelavim

TKIS Niin Hän vastasi ja sanoi: "Ei ole oikein ottaa lasten leipää ja heittää penikoille."

STLK Mutta hän vastasi ja sanoi: "Ei ole oikein ottaa lasten leipä ja heittää se koiran

penikoille."

BIBLIA 1776 Niin hän vastaten sanoi: ei ole sovelias ottaa lasten leipää ja heittää penikoille.

27. **TR** ἢ | *hē* mutta hän δὲ | *de* εἶπε | *eipe* sanoi ναί | *nai* kyllä Κύριε· | *Kyrie* Herra καὶ | *kai* γὰρ | *gar* kuitenkin τὰ | *ta* κυνάρια | *kynaria* penikatkin ἐσθίει | *esthie* syövät ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* niitä ψυχίων | *psichiōn* muruja τῶν | *tōn* jotka πιπτόντων | *piptontōn* putoavat ἀπὸ | *apo* τῆς | *tēs* τραπέζης | *trapedzēs* pöydältä τῶν | *tōn* κυρίων | *kyriōn* herrojensa αὐτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vato'mar בֶּן | ken אֲדֹנָי | 'ADONI אֲדֹנָי | 'efes כִּי־גַם־צַעֲרֵי | ki-gam-tze'irei הַכֶּלָּבִים | hakelavim יֶאֱכְלוּ | jo'chelu מִפִּיפְרִים | mipperurim הַנִּפְלְאִים | hannofelim מֵעַל־שֻׁלְחָן | me'al-shulchan אֲדֹנָיִהֶם | 'adoneihem

TKIS Mutta vaimo sanoi: "Niin, Herra, mutta penikatkin syövät niitä muruja, jotka putoavat heidän herrainsa pöydältä."

STLK Mutta vaimo sanoi: "Niin, Herra, mutta syöväthän penikatkin niitä muruja, jotka heidän isäntiensä pöydältä putoavat."

BIBLIA 1776 Niin se vastasi: totta Herra, syövät kuitenkin penikatkin niistä muruista, jotka heidän herrainsa pöydältä putoavat.

28. **TR** τότε | *tote* silloin ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτῇ | *autē* hänelle ὧ | *ō* οἱ γυναῖκα | *gynai* vaimo μεγάλη | *megalē* suuri σου | *sou* sinun ἢ | *hē* ὡς | *pistis* uskosi γεννηθήτω | *genēthētō* tapahtukoon σοι | *soi* sinulle ὡς | *hōs* niinkuin θέλεις | *theleis* tahdot καὶ | *kai* ἰάθη | *iathē* oli terve ἢ | *hē* θυγάτηρ | *thygatēr* tyttärensä αὐτῆς | *autēs* hänen ἀπὸ | *apo* τῆς | *tēs* ὥρας | *hōras* hetkestä ἐκείνης | *ekēinēs* siitä

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an יֵשׁוּעַ | JESHUA וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֵלָיָהּ | 'eleha אֵלָיָהּ | 'ish'sha גֹּדְלָהּ | godla אֱמוּנָתָהּ | 'emunatech יְהִי־לָח | jehi-lach כִּירְצוֹנָהּ | kirtzonech וַתִּרְפָּא | va'terafe' בְּתָהּ | vittah מִן־הַשָּׁעָה | min-hash'sha'a הִיא | hahi'

TKIS Silloin Jeesus vastasi hänelle ja sanoi: "Oi vaimo, suuri on uskosi. Tapahtukoon sinulle niin kuin tahdot." Ja hänen tyttärensä oli siitä hetkestä terve."

STLK Silloin Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Nainen, suuri on uskosi, tapahtukoon

sinulle, kuten tahdot." Hänen tyttärensä oli siitä hetkestä terve.

BIBLIA 1776 Silloin Jesus vastaten sanoi hänelle: oi vaimo, suuri on sinun uskos, tapahtukoon sinulle niinkuin sinä tahdot. Ja hänen tyttärensä tuli sillä hetkellä terveeksi.

29. **TR** καὶ | *kai* μεταβάς | *metabas* lähdettyään ἐκεῖθεν | *ekeithen* sieltä ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jesus ἦλθε | *ēlthe* tuli παρὰ | *para* äärelle τὴν | *tēn* θάλασσαν | *thalassan* järven τῆς | *tēs* Γαλιλαίας· | *Galilaias* Galilean καὶ | *kai* ja ἀναβάς | *anabas* noustuaan εἰς | *eis* τὸ | *to* ὄρος | *oros* vuorelle ἐκάθητο | *ekathēto* istuutui ἐκεῖ | *ekei* sinne

Delitzsch וַיַּבֹּב | vajja'avor וַיָּשׁוּב | JESHUA מִשָּׁם | mish'sham וַיַּבֹּב | vajjavo' ׁל־יָם | 'el-jam הַגָּלִיל | haGalil וַיַּבֹּב | vajja'al הַהָרָה | hahara וַיַּבֹּב | vaje'shev ׁשָׁם | sham

TKIS Sieltä lähdettyään Jesus tuli Galilean järven äärelle ja Hän nousi vuorelle ja istuutui sinne.

STLK Sitten Jesus lähti sieltä ja tuli Galilean järven rannalle, nousi vuorelle ja istuutui sinne.

BIBLIA 1776 Ja Jesus läksi sieltä ja tuli Galilean meren tykö, ja astui vuorelle, ja istui siihen.

30. **TR** καὶ | *kai* ja προσῆλθον | *prosēlthon* tuli luokse αὐτῷ | *autō* Hänen ὄχλοι | *ochloi* kansaa πολλοὶ | *polloi* paljon ἔχοντες | *echontes* tuoden μεθ' | *meth* mukanaan ἑαυτῶν | *heautōn* he χωλούς | *chōlous* ramproja τυφλούς | *tyflous* sokeita κωφούς | *kōfous* mykkiä κυλλούς | *kyllous* raajarikkoja καὶ | *kai* ja ἐτέρους | *heterous* muita πολλούς | *pollous* paljon καὶ | *kai* ja ἔρριψαν | *erripsan* laskivat αὐτούς | *autous* heidät παρὰ | *para* τοὺς | *tous* πόδας | *podas* jalkojen juureen τοῦ | *tou* Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesuksen καὶ | *kai* ja ἐθέράπευσεν | *etherapeusen* Hän paransi αὐτούς· | *autous* heidät

Delitzsch וַיַּבֹּב | vajjavo'u ׁל־יָם | 'elaiv הַמֶּן | hamon ׁם | 'am רַב | rav ׁמְהָם | ve'immahem פִּסְעִים | pissechim ׁרִים | 'ivrim חֶרְשִׁים | chereshim קִטְעִים | qitte'im ׁרִים | verabim כַּהֶמָּה | kahemma ׁנִיחֻם | vajjannichum לְרַגְלֵי | le'raglei וַיַּבֹּב | JESHUA וַיַּבֹּב | vajjirpa'em

TKIS Hänen luoksensa tuli paljon kansaa, ja he toivat mukanaan rampoja, *sokeita, mykkiä, raajarikkoja* ja paljon muita, ja he laskivat heidät Jeesuksen jalkain juureen, ja Hän paransi heidät,

STLK Hänen luokseen tuli paljon kansaa, ja he toivat mukanaan rampoja, raajarikkoja, sokeita, mykkiä ja paljon muita, ja laskivat heidät hänen jalkojensa juureen; ja hän paransi heidät,

BIBLIA 1776 Ja paljo kansaa tuli hänen tykönsä, ja toivat kanssansa ontuvia, sokeita, mykkiä, raajarikkoja ja paljon muita, ja laskivat Jeesuksen jalkain eteen; ja hän paransi heidät.

31. **TR** ὥστε | *hōste* niin että τοὺς | *tous* ὄχλους | *ochlous* kansa θαυμάσαι | *thaumasai* ihmetteli βλέποντας | *blepontas* nähdessään κωφοὺς | *kōfous* kuurojen λαλοῦντας | *lalountas* puhuvan κυλλοὺς | *kyllous* raajarikot ὑγιεῖς | *hygieis* terveinä χωλοὺς | *chōlous* rampain περιπατοῦντας | *peripatountas* kävelevän καὶ | *kai* ja τυφλοὺς | *tyflous* sokeiden βλέποντας· | *blepontas* näkevän καὶ | *kai* ja ἐδόξασαν | *edoksasan* ylistivät τὸν | *ton* he Θεὸν | *Theon* Jumalaa Ἰσραήλ | *Israēl* Israelin

Delitzsch וַיִּתְמַהוּ | *vajjitmehu* הָעָם | *ha'am* בְּרֵאוֹתַי | *bir'otam* אֶת־הַאֱלֹהִים | *'et-ha'illemim* מְדַבְּרִים | *me'daberim* וְהַקְּטִיעִים | *ve'haqqitte'im* בְּרֵאֵימ | *beri'im* וְהַפְּסִיחִים | *ve'happissechim* מְתַהַלְכִים | *mithalechim* וְהַעֲוִרִים | *ve'ha'ivrim* רְאִים | *ro'im* וַיִּשְׁבַּח | *vaje'shabbechu* אֶת־אֱלֹהֵי | *'et-'ELOHEI* יִשְׂרָאֵל | *Jisra'el*

TKIS niin että kansa ihmetteli nähdessään mykkäin puhuvan, raajarikot terveinä, rampain kävelevän ja sokeain näkevän. Ja he ylistivät Israelin Jumalaa.

STLK niin että kansa ihmetteli nähdessään mykkien puhuvan, raajarikkojen olevan terveitä, rampojen kävelevän ja sokeiden näkevän; ja he ylistivät Israelin Jumalaa.

BIBLIA 1776 Niin että kansa ihmetteli, kuin he näkivät mykät puhuvan, raajarikot terveinä, ontuvat käyvän ja sokiät näkevän, ja kunnioittivat Israelin Jumalaa.

32. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* ja Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus προσκαλεσάμενος | *proskalesamenos* luokseen kutsui τοὺς | *tous* μαθητὰς | *mathētas* opetuslapsensa αὐτοῦ | *autou* Hänen εἶπε | *eipe* sanoen σπλαγχνίζομαι | *splagchnidzomai* minun kāy sääli ἐπὶ | *epi* τὸν | *ton* ὄχλον | *ochlon* kansaa ὅτι | *hoti* sillä ἤδη | *ēdē* jo ἡμέρας | *hēmeras* päivää τρεῖς | *treis* kolme/ kolme päivää προσμένουσί |

prosmenousi ovat olleet luonani μοι | *moi* minun και | *kai* ja ουκ | *ouk* ei ἔχουσι | *echousi* heillä ole τί | *ti* mitä φάγωσι· | *fagōsi* syödä και | *kai* ja ἀπολύσαι | *apolysai* lähettää pois αὐτούς | *autous* heitä νήστεις | *nēsteis* syömättä οὐ | *ou* en θέλω | *thelō* tahdo μήποτε | *mēpote* etteivät ἐκλυθῶσιν | *eklythōsin* nääntyisi ἐν | *en* τῇ | *tē* ὁδοῦ | *hodō* tiellä

Delitzsch וַיִּקְרָא | vajjiqra' יִשׁוּעַ | JESHUA אֶל־תַּלְמִידָיו | 'el-talmidaiv וַיֹּאמֶר | vajjo'mar נִחְמְרוּ | nichmeru רַחֲמַי | rachamai עַל־הָעָם | 'al-ha'am כִּי־זֶה | ki-zeh שֶׁלֶשֶׁת | shelshet יָמִים | jamim עֲמַדוּ | 'amedu עֲמַדִּי | 'immadi וַאֲיֵן | ve'ein לָהֶם | lahem מַה־לֵּאכֹל | mah-le'echol וַאֲיֵנִי | ve'einenni אֲכֹה | 'oveh לְשֶׁלֶּחַם | le'shallecham רַעֲבִים | re'evim פֶּן־יִתְעַלְפוּ | pen-jit'allefu בַּדְרֹךְ | badarech

TKIS Jeesus kutsui opetuslapsensa luokseen ja sanoi: "Minun käy sääli kansaa, sillä he ovat viipyneet jo kolme päivää luonani, eikä heillä ole mitä söisivät. Mutta en halua laskea heitä syömättöminä menemään, jotteivät menehtyisi matkalla."

STLK Jeesus kutsui opetuslapsensa luokseen ja sanoi: "Minun käy sääliksi kansaa, sillä he ovat jo kolme päivää olleet luonani, eikä heillä ole mitä syödä, enkä tahdo laskea heitä menemään syömättä, etteivät nääntyisi matkalla."

BIBLIA 1776 Ja Jesus kutsui opetuslapsensa tykönsä, ja sanoi: minä armahdan kansaa, että he ovat jo kolme päivää minun tykönäni viipyneet, ja ei ole heillä mitään syötävää: ja en minä tahdo heitä tyköäni syömättä laskea pois, ettei he tiellä vaipuisi.

33. **TR** και | *kai* ja λέγουσιν | *legousin* sanoivat αὐτοῖς | *autō* Hänelle οἱ | *oi* μαθηταί | *mathētai* opetuslapset αὐτοῦ | *autou* Hänen πόθεν | *pothen* mistä ἤμῃν | *hēmin* meillä ἐν | *en* ἐρημίᾳ | *erēmia* erämaassa ἄρτοι | *artoi* leipää τοσοῦτοι | *tosoutoi* on niin paljon ὥστε | *hōste* että χορτάσαι | *chortasai* ruokimme ὄχλον | *ochlon* joukon τοσοῦτον | *tosouton* näin suuren

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'meru אֶלָּיו | 'elaiiv הַתַּלְמִידִים | ha'talmidim מֵאֵין | me'ain לָנוּ | lanu דֵּי־לֶחֶם | dei-lechem בַּמִּדְבָּר | bammidbar לְהַשְׂבִּיעַ | le'hasbia' אֶת־הָהָמוֹן | 'et-hehamon הַגָּדוֹל | ha'gadol הַזֶּה | hazzeh

TKIS Hänen opetuslapsensa sanoivat Hänelle: "Mistä saamme autiomaassa niin paljon leipää, että voimme ravita näin suuren kansanjoukon"

STLK Opetuslapset sanoivat hänelle: "Mistä saamme erämaassa niin paljon leipiä, että voimme ravita noin suuren joukon?"

BIBLIA 1776 Niin sanoivat hänen opetuslapsensa hänelle: kusta me saamme tässä erämaassa niin monta leipää, että me ravitsemme niin paljon kansaa?

34. **TR** καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* kysyy αὐτοῖς | *autois* heiltä ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus πόσους | *posous* monta ἄρτους | *artous* leipää ἔχετε | *echete* teillä on οἱ | *oi* ja he δὲ | *de* εἶπον | *eipon* vastasivat ἑπτὰ | *hepta* seitsemän καὶ | *kai* ja ὀλίγα | *oliga* muutamia ἰχθύδια | *ichthydia* pieniä kaloja

Delitzsch וַיֹּאמֶר | *vajjo'mer* וַשׂוּי | *JESHUA* אֶלֵיהֶם | *'aleihem* כָּמָה | *kamma* כִּכְרוֹת | *kikkerot* לָךְ | *le'chem* לָךְ | *la'chem* וַיֹּאמְרוּ | *vajjo'meru* עַבְבֵּי | *sheva'* וּמַעַט | *ume'at* דַּגִּים | *dagim* קֶטַנִּים | *qetanim*

TKIS Jeesus sanoi heille: "Montako leipää teillä on?" He vastasivat: "Seitsemän, ja muutamia pikku kaloja."

STLK Jeesus sanoi heille: "Montako leipää teillä on?" He sanoivat: "Seitsemän, ja joitakin pieniä kaloja."

BIBLIA 1776 Ja Jesus sanoi heille: kuinka monta leipää teillä on? He sanoivat: seitsemän, ja vähä kalasia.

35. **TR** καὶ | *kai* niin ἐκέλευσε | *ekeleuse* Hän käski τοῖς | *tois* ὄχλοις | *ochlois* kansan ἀναπεσεῖν | *anapesein* asettua ἐπὶ | *epi* τὴν | *tēn* γῆν· | *gēn* maahan

Delitzsch וַיִּצְוֶה | *vaje'tzav* וְתַתְּמֵן | *'et-hamon* עַל | *ha'am* תַּבְּבֵי | *lashevet* לְאֶרֶץ | *la'aretz*

TKIS Niin Hän käski kansan asettua maahan.

STLK Hän käski kansan asettua maahan.

BIBLIA 1776 Niin hän käski kansan istua maan päälle atrioitsemaan.

36. **TR** καὶ | *kai* ja λαβὼν | *labōn* Hän otti τοὺς | *tous* ne ἑπτὰ | *hepta* seitsemän ἄρτους | *artous* leipää καὶ | *kai* ja τοὺς | *tous* ἰχθύας | *ichthyas* kalat εὐχαριστήσας | *eucharistēsas* kiitti ἔκλασε | *eklase* mursi καὶ | *kai* ja ἔδωκε | *edōke* antoi τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais* opetuslapsilleen αὐτοῦ | *autou* Hänen οἱ | *oi* δὲ | *de* ja

μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset τῷ | *tō* ὄχλῳ | *ochlō* kansalle

Delitzsch וַיִּקַּח | vajjiqach אֶת־שֶׁבַע | 'et-sheva' כִּקְרוֹת | kikkerot הַלֶּחֶם | hallechem וְאֵת | ve'et הַדָּגִים | ha'dagim וַיִּבְרַךְ | vaje'varech וַיִּפְרוֹס | vajjifros וַיִּתֵּן | vajjitten אֶל־הַתְּלָמִידִים | 'el-ha'talmidim וְהַתְּלָמִידִים | ve'ha'talmidim נָתַן | natenu לָעָם | la'am

TKIS Sitten Hän otti ne seitsemän leipää ja kalat, kiitti, mursi ja antoi opetuslapsilleen ja opetuslapset antoivat kansalle.

STLK Hän otti ne seitsemän leipää ja kalat, kiitti, mursi ja antoi opetuslapsilleen, ja opetuslapset antoivat kansalle.

BIBLIA 1776 Ja hän otti ne seitsemän leipää ja kalat, kiitti, mursi ja antoi opetuslapsillensa, ja opetuslapset antoivat kansalle.

37. *TR* καὶ | *kai* ja ἔφαγον | *efagon* he söivät πάντες | *pantes* kaikki καὶ | *kai* ja ἐχορτάσθησαν· | *echortasthēsan* tulivat ravituiksi καὶ | *kai* ja ἦραν | *ēran* keräsivät τὸ | *to* περισσεῖον | *perisseuon* jääneet τῶν | *tōn* κλασμάτων | *klasmātōn* palaset ἑπτὰ | *hepta* seitsemän σπυρίδας | *spyridas* vasullista πλήρεις | *plēreis* täyttä

Delitzsch וַיֵּאָכְלוּ | vajjo'chelu כָּלָם | chullam וַיִּשְׁבְּעוּ | vajjisba'u וַיִּשְׂאוּ | vajjisu מִן־הַפֶּתוֹתִים | min-ha'petotim הַנּוֹתָרִים | hannotarim שִׁבְעָה | shiv'a דִּודִים | dudim מִלְאִים | mele'im

TKIS Kaikki söivät ja tulivat kylläisiksi. Ja he kokosivat jääneet palaset, seitsemän täyttä vasullista.

STLK Kaikki söivät ja tulivat ravituiksi. Sitten he keräsivät jääneet palaset, seitsemän täyttä korillista.

BIBLIA 1776 Ja he söivät kaikki ja ravittiin, ja ottivat ylös mitä liiaksi jäi, seitsemän täysinäistä koria muruja.

38. *TR* οἱ | *oi* ja niitä δὲ | *de* ἐσθίοντες | *esthiontes* jotka söivät ἦσαν | *ēsan* oli τετρακισχίλιοι | *tetrakischilioi* neljätuhatta ἄνδρες | *andres* miestä χωρὶς | *chōris* erikseen γυναικῶν | *gynaikōn* naiset καὶ | *kai* ja παιδίων | *paidiōn* lapset

Delitzsch וְהָאֶחָדִים | ve'ha'ochelim הָיָה | haju אַרְבַּעַת | 'arba'at אֲלֵפֵי | 'alfei שְׁאֵלֵי |

'ish מִלֵּבָד | millevad מִנְּשִׁים | hannashim וְהִטַּף | ve'hattaf

TKIS Niitä jotka söivät, oli neljä tuhatta miestä, paitsi naisia ja lapsia.

STLK Niitä, jotka aterioivat, oli neljätuhatta miestä, lisäksi naisia ja lapsia.

BIBLIA 1776 Mutta niitä jotka söivät, oli neljätuhatta miestä, ilman vaimoja ja lapsia.

39. **TR** καὶ | *kai* ja ἀπολύσας | *apolysas* laskettuaan luotaan τοὺς | *tous* ὄχλους | *ochlous* kansan ἐνέβη | *enebē* Hän astui εἰς | *eis* τὸ | *to* πλοῖον | *ploion* veneeseen καὶ | *kai* ja ἦλθεν | *ēlthen* meni εἰς | *eis* τὰ | *ta* ὄρια | *horia* raja-alueelle Μαγδαλά | *Magdala* Magdalan

Delitzsch וַיִּשְׁלַח | vaje'shallach אֶת־הָעָם | 'et-ha'am וַיֵּרֶד | vajje'rad בְּאֵינִיָּה | bo'onija וַיַּיָּבֹאוּ | vajjavo' אֶל־גִּבּוּל | 'el-gevul מַגְדָּלָה | Magdela'

TKIS Laskettuaan kansan luotaan Hän astui veneeseen ja meni Magdalan* alueelle.

STLK Laskettuaan kansan luotaan hän astui veneeseen ja meni Magdalan alueelle.

BIBLIA 1776 Ja kuin hän oli kansan tyköänsä laskenut, astui hän haahteen, ja tuli Magdalan rajoille.

16 Luku

1. **TR** καὶ | *kai* προσελθόντες | *proselthontes* tulivat luokse οἱ | *oi* φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset καὶ | *kai* ja σαδδουκαῖοι | *saddoukaioi* saddukeukset πειράζοντες | *peiradzontes* kiusasivat ἐπηρώτησαν | *epērōtēsan* pyytäen αὐτὸν | *auton* Häneltä σημεῖον | *sēmeion* merkin ἐκ | *ek* τοῦ | *του* οὐρανοῦ | *ouranou* taivaasta ἐπίδειξαι | *epideiksai* näyttämään αὐτοῖς | *autois* heille

Delitzsch וַיִּגְשֻׁהוּ | vajjiggeshu הַפְּרוּשִׁים | hap'rushim וְהִצְדִּיקִים | ve'hatz'tzadduqim לְנִסּוֹתוֹ | le'nassoto וַיִּשְׁאַלְהוּ | vajjish'alu מֵאֵתוֹ | me'itto לְהַרְאוֹתָם | le'har'otam אוֹת | 'ot מִן | min הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim

TKIS Fariseukset ja saddukeukset tulivat Jeesuksen luo ja kiusaten pyysivät Häntä näyttämään heille merkin taivaasta.

STLK Fariseukset ja saddukeukset tulivat hänen luokseen ja kiusasivat häntä

pyytäen häntä näyttämään heille merkin taivaasta.

BIBLIA 1776 Niin tulivat hänen tykönsä Pharisealaiset ja Saddukealaiset ja kiusaten anoivat häneltä, että hän merkin taivaasta osoittais heille.

2. **TR** ó | *ho* mutta Hän δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille ὀψίας | *opsias* illan γενομένης | *genomenēs* tultua λέγετε | *legete* sanotte εὐδία· | *eudia* selkeä ilma πυρράζει | *pyrradzei* sillä ruskottaa γὰρ | *gar* ó | *ho* οὐρανός | *ouranos* taivas

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an וַיֹּאמֶר | vajjo'mer לָהֶם | lahem בְּעֶרֶב | ba'erev תֹּאמְרוּ | to'meru יוֹם־צֶחַךְ | jom-tzach יְהִי־הִיא | jihjeh כִּי | ki אֲדָמוּ | 'ademu הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim

TKIS Mutta hän vastasi ja sanoi heille: "Illan tultua sanotte: Selkeä ilma, sillä taivas ruskottaa

STLK Mutta hän vastasi ja sanoi heille: "Kun ilta tulee, sanotte: 'Tulee selkeä ilma, sillä taivas ruskottaa',

BIBLIA 1776 Niin hän vastasi ja sanoi heille: kuin ehtoo tulee, niin te sanotte: seijes tulee; sillä taivas ruskottaa,

3. **TR** καὶ | *kai* ja πρῶτῃ | *prōi* varhain αὐτῆς ἡμέρας | *sēmeron* tänään χειμῶν· | *cheimōn* myrsky πυρράζει | *pyrradzei* sillä ruskottaa γὰρ | *gar* στυγνάζων | *stygnadzōn* synkkänä ὁ | *ho* οὐρανός | *ouranos* taivas ὑποκριταί | *hypokritai* tekopyhät τὸ | *to* μὲν | *men* πρόσωπον | *prosōpon* muodon τοῦ | *tou* οὐρανοῦ | *ouranou* taivaan γινώσκετε | *ginōskete* osaatte διακρίνειν | *diakrinein* arvioida τὰ | *ta* δὲ | *de* mutta σημεῖα | *sēmeia* merkkejä τῶν | *tōn* καιρῶν | *kairōn* aikojen οὐ | *ou* ette δύνασθε | *dynasthe* kykene

Delitzsch וּבְבֹקֶר | uvabboqer תֹּאמְרוּ | to'meru הַיּוֹם | hajjom סַעַר | sa'ar כִּי־אֲדָמוּ | ki-'ademu וְהִתְקַדְדֶּרְוּ | vehitqadderu הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim חַנְפִּים | chanefim אֲתֵם | 'attem אֶת־פְּנֵי | 'et-penei הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim יְדַעְתֶּם | jeda'tem לְבַחַן | livchon וְאֵתוֹת | ve'otot הַעֲתִים | ha'ittim לֹא | lo' תִּוְכְּלוּ | tuchalu

TKIS ja aamulla: Tänään tulee rajuilma, sillä taivas ruskottaa synkkänä. (Tekopyhät,) taivaan muodon osaatte arvioida, mutta aikain merkkejä ette osaa.

STLK ja aamulla: 'Tänään tulee rajuilma, sillä taivas ruskottaa ja on synkkä.'
Taivaan muodon osaatte arvioida, mutta aikojen merkkejä ette osaa.

BIBLIA 1776 Ja huomeneltain: tänäpäpä tulee kova ilma; sillä taivas ruskottaa ja on valju. Te ulkokullatut! te taidatte taivaan muodon tuomita, mutta aikain merkkejä ette taida tuomita?

4. *TR* γενεὰ | *genea* sukukunta πονηρὰ | *ponēra* paha καὶ | *kai* ja μοιχαλὶς | *moichalis* avionrikkvoja σημεῖον | *sēmeion* merkkiä ἐπιζητεῖ· | *epidzētei* vaatii καὶ | *kai* ja σημεῖον | *sēmeion* merkkiä οὐ | *ou* ei δοθήσεται | *dothēsetai* anneta αὐτῇ | *autē* sille εἰ μὴ | *ei mē* muuta kuin τὸ | *to* σημεῖον | *sēmeion* merkki Ἰωνᾶ | *Iōna* Joonan τοῦ | *tou* προφήτου | *profētou* profeetan καὶ | *kai* ja καταλιπὼν | *katalipōn* jättäen αὐτούς | *autous* heidät ἀπῆλθε | *apēlthe* meni pois

Delitzsch דֹּר | dor | רַע | ra' | וּמְנַאֲף | umena'ef | לֹשֶׁן־בִּי | biqqesh-lo | אוֹת | 'ot | אוֹתֵי | ve'ot | לֹא | lo' | יִנְתֶּן־לִּי | jinnaten-lo | בְּלִי | bilti | אוֹת־אִם | 'im-'ot | יוֹנָה | Jona | הַנְּבִיא | hannavi' | וַיַּעֲזֹב | vajja'azvem | וַיֵּלֶךְ | vajje'lech | לוֹ | lo

TKIS Paha ja avion rikkova sukupolvi tavoittelee merkkiä, mutta sille ei anneta merkkiä, paitsi (profeetta) Joonan merkki." Ja Hän jätti heidät ja meni pois.

STLK Tämä paha ja avion rikkova sukukunta tavoittelee merkkiä, mutta sille ei anneta muuta merkkiä kuin Joonan merkki." Hän jätti heidät ja meni pois.

BIBLIA 1776 Tämä häijy ja huorintekijä sukukunta etsii merkkiä, ja ei hänelle pidä merkkiä annettaman, vaan Jonan prophetan merkki. Ja hän jätti heidät, ja meni pois.

5. *TR* καὶ | *kai* ja ἐλθόντες | *elthontes* saapuivat οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset αὐτοῦ | *autou* Hänen εἰς | *eis* τὸ | *to* πέραν | *peran* toiselle rannalle ἐπέλαθοντο | *epelathonto* he olivat unohtaneet ἄρτους | *artous* leipiä λαβεῖν | *labein* ottaa mukaansa

Delitzsch וְכֵבֹד | uchevo' | הַתְּלִמִּידִים | ha'talmidim | אֶל־עַבְרָה | 'el-'ever | הֵן | haijam | שָׁחַח | shachechu | לְקַחַת | laqachat | אִם | 'ittam | לֶחֶם | la'chem

TKIS Kun *Hänen opetuslapsensa* saapuivat toiselle rannalle, he olivat unohtaneet ottaa leipiä mukaansa.

STLK Kun opetuslapset saapuivat toiselle rannalle, he olivat unohtaneet ottaa leipiä

mukaansa.

BIBLIA 1776 Ja kuin hänen opetuslapsensa olivat tulleet ylitse toiselle rannalle, olivat he unohtaneet ottaa leipiä myötänsä.

6. **TR** ó | *ho* δὲ | *de* ja Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille ὁρᾶτε | *horate* varokaa καὶ | *kai* ja προσέχετε | *prosechete* kavahtakaa ἀπὸ | *apo* τῆς | *tēs* ζύμης | *dzymēs* hapatusta τῶν | *tōn* φαρισαίων | *farisaiōn* fariseusten καὶ | *kai* ja σαδδουκαίων | *saddoukaiōn* saddukeusten

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer וַיִּשְׁמְרוּ | JESHUA אֲלֵיהֶם | 'aleihem רְאוּ | re'u הַקְּשָׁמֵרִים | vehish'shameru לָכֵן | la'chem מְרֻשָׁשִׁים | misse'or הַפְּרוּשִׁים | hap'rushim וְהַצְּדִיקִים | ve'hatz'tzadduqim

TKIS Jeesus sanoi heille: "Varokaa ja kavahtakaa fariseusten ja saddukeusten hapatusta."

STLK Jeesus sanoi heille: "Varokaa ja kavahtakaa fariseusten ja saddukeusten hapatusta."

BIBLIA 1776 Mutta Jesus sanoi heille: katsokaat ja kavahtakaat teitänne Pharisealaisten ja Saddukealaisten hapatuksesta.

7. **TR** οἱ | *oi* mutta he δὲ | *de* διελογίζοντο | *dielogidzonto* keskustelivat ἐν | *en* ἑαυτοῖς | *heautois* keskenään λέγοντες | *legontes* sanoen ὅτι | *hoti* että ἄρτους | *artous* leipiä οὐκ | *ouk* emme ἐλάβομεν | *elabomen* ottaneet mukaan

Delitzsch וַיִּקְשְׁבוּ | vajjachshevu בְּלִבָּם | bilvavam לֵאמֹר | le'mor כִּי | ki לֹא־ | lo'-laqachnu אִתָּנוּ | 'ittanu לָכֵן | la'chem

TKIS Niin he päättelivät keskenään sanoen: "Emme ottaneet leipiä mukaamme."

STLK He puhuivat keskenään sanoen: "Emme ottaneet leipiä mukaamme."

BIBLIA 1776 Niin he ajattelivat itsellensä, sanoen: se on, ettemme ottaneet leipiä myötämme.

8. **TR** γνοὺς | *gnous* ja sen tunki δὲ | *de* ó | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille τί | *ti* miksi διαλογίζεσθε | *dialogidzesthe* keskustelette ἐν | *en* ἑαυτοῖς | *heautois* keskenänne ὀλιγόπιστοι | *oligopistoi*

vähäuskoiset ὅτι | *hoti* että ἄρτους | *artous* leipiä οὐκ | *ouk* ette ἐλάβετε | *elabete* ottaneet mukaan

Delitzsch וַיֵּדַע | vajje'da' | יָשׁוּעַ | JESHUA | וַיֵּאמֶר | vajjo'mer | אֲלֵיהֶם | 'aleihem
קִטְנֵי | qetannei | הָאֱמוּנָה | ha'emuna | מַה־תַּחֲשֶׁבּוּ | mah-tachshevu | בְּלִבְבְּכֶם |
bilvavchem | כִּי | ki | לֹא־לִקְחַתֶּם | lo'-leqachtem | אֲתֶחֶם | 'ittechem | לַחֵם | la'chem

TKIS Huomattuaan tämän Jeesus sanoi heille: "Vähäuskoiset, miksi ajattelette keskenänne, *ettette ottaneet* leipiä?"

STLK Mutta sen tietäen Jeesus sanoi: "Te vähäuskoiset, miksi puhutte keskenänne siitä, ettei teillä ole leipiä mukanaan?"

BIBLIA 1776 Mutta kuin Jesus sen ymmärsi, sanoi hän heille: te vähäuskoiset! mitä te ajattelette keskenänne, ettette leipiä myötänne ottaneet?

9. *TR* οὐπω | *oupō* ettekö vielä νοεῖτε | *noeite* käsitä οὐδὲ | *oude* ettekä
μνημονεύετε | *mnēmoneuete* muista τοὺς | *tous* niitä πέντε | *pente* viittä ἄρτους |
artous leipää τῶν | *tōn* πεντακισχιλίων | *pentakis Chiliōn* viidelletuhannelle καὶ |
kai ja πόσους | *posous* montako κοφίνους | *kofinous* vakallista ἐλάβετε | *elabete*
otitte talteen

Delitzsch הָעוֹד | ha'od | לֹא | lo' | תִּשְׁכַּחֲלוּ | taskilu | וְלֹא | velo' | תִּזְכְּרוּ | tizkeru
תַּחֲשֶׁבּוּ | 'et-chameshet | כִּכְרֹת־הַלֶּחֶם | kikkerot-hallechem | לַחֲמֵשֶׁת | lachameshet
אֲלֵי־אִישׁ | 'alfei-'ish | וְכַמָּה | vechamma | סְלִים | salim | נֶשְׂאֵתֶם | nesa'tem

TKIS Ettekö vielä käsitä, ettekä muista niitä viittä leipää viidelle tuhannelle ja kuinka monta vakallista otitte talteen,

STLK Ettekö vieläkään käsitä? Ettekö muista niitä viittä leipää viidelletuhannelle ja kuinka monta korillista otitte talteen,

BIBLIA 1776 Ettekö vielä ymmärrä, taikka ettekö te muista niitä viittä leipää viidelletuhannelle, ja kuinka monta koria te korjasitte?

10. *TR* οὐδὲ | *oude* ettekä τοὺς | *tous* niitä ἑπτὰ | *hepta* seitsemää ἄρτους | *artous*
leipää τῶν | *tōn* τετρακισχιλίων | *tetrakis Chiliōn* neljälletuhannelle καὶ | *kai* ja
πόσας | *posas* montako σπυρίδας | *spyridas* vakallista ἐλάβετε | *elabete* otitte
talteen

Delitzsch וְאֶת־שֶׁבַע | ve'et-sheva' כִּכְרֹת | kikkerot לֶחֶם | le'chem לְאַרְבַּעַת | le'arba'at אֲלֵפֵי | 'alfei אִישׁ | 'ish וְכַמָּה | vechamma דּוּדִים | dudim נִשְׂאֵתֶם | nesa'tem

TKIS ettekä niitä seitsemää leipää neljälle tuhannelle ja kuinka monta vasullista otitte talteen?

STLK ettekä niitä seitsemää leipää neljälletuhannelle ja kuinka monta korillista otitte talteen?

BIBLIA 1776 Niin myös niitä seitsemää leipää neljälletuhannelle, ja kuinka monta koria te korjasitte?

11. *TR* πῶς | *pōs* kuinka οὐ | *ou* ette νοεῖτε | *noeite* käsitä ὅτι | *hoti* että οὐ | *ou* en περὶ | *peri* ἄρτου | *artou* leivästä εἶπον | *eipon* puhu ὑμῖν | *hymin* teille προσέχειν | *prosechein* varokaa ἀπὸ | *apo* τῆς | *tēs* ζύμης | *dzymēs* hapatusta τῶν | *tōn* φαρισαίων | *farisaiōn* fariseusten καὶ | *kai* ja σαδδουκαίων | *saddoukaiōn* saddukeusten

Delitzsch אַיך | 'eich לֹא | lo' תְּבִינִי | tavinu כִּי | ki לֹא | lo' עַל־הַלֶּחֶם | 'al-hallechem אַמְרֵי | 'amarti אֲלֵיכֶם | 'aleichem הַשְּׁמֵר | hish'shameru לֶחֶם | la'chem מִשְׂאֵר | misse'or הַפְּרוּשִׁים | hap'rushim וְהַצְּדֻקִים | ve'hatz'tzadduqim

TKIS Kuinka ette käsitä, etten *sano teille leivästä: varokaa* fariseusten ja saddukeusten hapatusta

STLK Miksi ette käsitä, etten puhunut teille leivästä? Vaan siitä, että kavahtakaa fariseusten ja saddukeusten hapatusta."

BIBLIA 1776 Kuinka ette ymmärrä, etten minä leivästä teille sitä sanonut, että teidän pitäis kavahtaman teitänne Pharisealaisten ja Saddukealaisten hapatuksesta?

12. *TR* τότε | *tote* silloin συνῆκαν | *synēkan* he käsittivät ὅτι | *hoti* että οὐκ | *ouk* εἶπε | *eipe* käskenyt προσέχειν | *prosechein* varomaan ἀπὸ | *apo* τῆς | *tēs* ζύμης | *dzymēs* hapatusta τοῦ | *tou* ἄρτου | *artou* leivän ἀλλ' | *all* vaan ἀπὸ | *apo* τῆς | *tēs* διδαχῆς | *didachēs* oppia τῶν | *tōn* φαρισαίων | *farisaiōn* fariseusten καὶ | *kai* ja σαδδουκαίων | *saddoukaiōn* saddukeusten

Delitzsch אַז | 'az הִבִּינִי | heviniu כִּי | ki לֹא | lo' אָמַר | 'amar לְהַשְׁמֵר |

le'hish'shamer מִשְׁאֵר | misse'or הִקְלָה | hallechem כִּי | ki מִלְמֹד | 'im-
millimmud הַפְּרִיָּשִׁים | hap'rushim וְהַצְּדִיקִים | ve'hatz'tzadduqim

TKIS Silloin he ymmärsivät, ettei Hän käskenyt varomaan leivän hapatusta, vaan fariseusten ja saddukeusten oppia.

STLK Silloin he ymmärsivät, ettei hän käskenyt kavahtamaan leivän hapatusta, vaan fariseusten ja saddukeusten oppia.

BIBLIA 1776 Silloin he ymmärsivät, ettei hän käskenyt heitä kavahtamaan itsiänsä leivän hapatuksesta, vaan Pharisealaisten ja Saddukealaisten opista.

13. **TR** ἐλθὼν | *elthōn* kun tuli δὲ | *de* ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἰς | *eis* τὰ |
ta μέρη | *merē* alueelle Καισαρείας | *Kaisareias* Kesarean τῆς | *tēs* Φιλίππου |
Filippou Filippuksen ἡρώτα | *ērōta* kysyi τοὺς | *tous* μαθητὰς | *mathētas*
opetuslapsiltaan αὐτοῦ | *autou* Hän λέγων | *legōn* sanoen τίνα | *tina* kenen με | *me*
minun λέγουσιν | *legousin* sanovat οἱ | *oi* ἄνθρωποι | *anthrōpoi* ihmiset εἶναι |
einai olevan τὸν | *ton* υἱὸν | *hyion* Ihmisen τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Pojan

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּבוֹא | kevo' יֵשׁוּעַ | JESHUA אֶל-גַּלִּילוֹת | 'el-gelilot קִיסָרִין
| Qiserin וְשֵׁל-פִּילִפּוֹס | shel-Filippos וַיִּשְׁאַל | vajjish'al אֶת-תַּלְמִידָיו | 'et-talmidaiv
לְאֹמַר | le'mor מַה-אֹמְרִים | ma-'omerim הֲאֵנָּשִׁים | ha'anashim מִי | 'alai מִי
הוּא | hu' בֶּן-הָאָדָם | Ben-ha'Adam

TKIS Tultuaan Filippuksen Kesarean alueelle Jeesus kysyi opetuslapsiltaan sanoen: "Kenen ihmiset sanovat (minun,) Ihmisen Pojan olevan?"

STLK Kun Jeesus tuli Filippoksen Kesarean alueelle, hän kysyi opetuslapsiltaan sanoen: "Kenen ihmiset sanovat Ihmisen Pojan olevan?"

BIBLIA 1776 Mutta kuin Jeesus tuli Kesarean maan ääriin, joka kutsutaan Philippuksen, kysyi hän opetuslapsiltansa ja sanoi: kenenkä sanovat ihmiset minun, Ihmisen Pojan, olevan?

14. **TR** οἱ | *oi* ja he δὲ | *de* εἶπον | *eipon* sanoivat οἱ | *hoi* jotkut μὲν | *men*
Ἰωάννην | *Iōannēn* Johannes τὸν | *ton* βαπτιστήν· | *baptistēn* Kastajan ἄλλοι |
alloi ja toiset δὲ | *de* Ἠλίου | *·Eliau* Eliaan ἕτεροι | *heteroi* ja muut δὲ | *de*
Ἱερεμίου | *Ieremian* Jeremian ἢ | *ē* ται ἓνα | *hena* yhden τῶν | *tōn* προφητῶν |
profētōn profeetoista

Delitzsch וַיִּאמְרוּ | vajjo'meru יֵשׁ | jesh אֲמֵרִים | 'omerim יוֹחָנָן | Jochanan הַמְּטַבֵּיל
| hammaTebil הוּא | hu' אֲחֵרִים | va'acherim אֲמֵרִים | 'omerim אֵלִיהוּ | 'Elijahu
וַיֵּשׁ | vejesh אֲמֵרִים | 'omerim יִרְמְיָהוּ | Jirmejahu אוֹ | 'o אֶחָד | 'echad מִן־הַנְּבִיאִים
| min-hannevi'im

TKIS He vastasivat: "Jotkut Johannes Kastajan, mutta toiset Elian, toiset taas Jeremian tai jonkun muun profeetoista."

STLK He sanoivat: "Muutamat Johannes Kastajan, toiset Elian, toiset taas Jeremian tai jonkun muun profeetoista."

BIBLIA 1776 Niin he sanoivat: monikahdat Johannes Kastajan; mutta muutamat Eliaan; muutamat taas Jeremiaan, taikka jonkun prophetaista.

15. *TR* λέγει | *legei* Hän sanoi αὐτοῖς | *autois* heille ὑμεῖς | *hymeis* mutta te δὲ | *de*
τίνα | *tina* kenen με | *me* minun λέγετε | *legete* sanotte εἶναι | *einai* olevan

Delitzsch וַיִּאמֶר | vajjo'mer אֵלֵיהֶם | 'aleihem וְאֶתֶם | ve'attem מִה־תִּאמְרוּ | mah-
to'meru מִי | mi אֲנִי | 'ani

TKIS Hän sanoi heille: "Entä kenen te sanotte minun olevan?"

STLK Hän sanoi heille: "Kenenkä te sanotte minun olevan?"

BIBLIA 1776 Sanoi hän heille: mutta kenenkä te sanotte minun olevan?

16. *TR* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* ja vastasi δὲ | *de* Σίμων | *Simōn* Simon Πέτρος |
Petros Pietari εἶπε | *eipe* sanoen σὺ | *sy* Sinä εἶ | *ei* olet ὁ | *ho* Χριστός | *Christos*
Kristus ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumalan τοῦ | *tou* ζῶντος
| *dzōntos* elävän

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an נְשִׂמְעוֹן | Shim'on פֶּטְרוֹס | Petros וַיִּאמֶר | vajjo'mar אֶתֶּה
| 'atta הוּא | hu' הַמְּשִׁיחַ | hamMashiach בֶּן־אֱלֹהִים | Ben-'ELOHIM תְּיִים |
chajjim

TKIS Simon Pietari vastasi ja sanoi: "Sinä olet Kristus, elävän Jumalan Poika."

STLK Simon Pietari vastasi ja sanoi: "Sinä olet Kristus, elävän Jumalan Poika."

BIBLIA 1776 Vastasi Simon Pietari ja sanoi: sinä olet Kristus, elävän Jumalan

Poika.

17. **TR** καὶ | *kai* ja ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi ó | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτῷ | *autō* hänelle μακάριος | *makarios* autuas εἶ | *ei* olet Σίμων | *Simōn* Simon Βάρ Ἰωνᾶ | *bar iōna* poika Joonan ὅτι | *hoti* sillä σὰρξ | *sarks* liha καὶ | *kai* ja αἷμα | *haima* veri οὐκ | *ouk* eivät ἀπεκάλυψέ | *apekalypse* sitä ilmoittaneet σοι | *soi* sinulle ἀλλ' | *all* vaan ó | *ho* Πατήρ | *Patēr* Isäni μου | *mou* minun ó | *ho* joka ἐν | *en* τοῖς | *tois* οὐρανοῖς | *ouranois* on taivaissa

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֵלָיו | 'elaiv אֲשֶׁר־עָלָה | 'ashrecha שִׁמְעוֹן | Shimeon בֶּר־יִוְנָה | bar-Jona כִּי־בָשָׂר | ki-vasar וְדָם | vadam לֹא | lo' גִּלְגַּלְתָּ | gilla-lecha אֶת־זֶה | 'et-zot כִּי | ki אֶם־כִּי | 'im-'Avi שֶׁבַשׁ־שָׁמַיִם | shebbash'shamaim

TKIS Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Autuas olet sinä, Simon, Joonan poika, sillä liha ja veri eivät ole ilmoittaneet sitä sinulle, vaan minun Isäni joka on taivaissa."

STLK Jeesus vastasi ja sanoi hänelle: "Autuas olet sinä, Simon, Joonaan poika, sillä liha ja veri ei ole sitä sinulle ilmoittanut, vaan minun Isäni, joka on taivaissa,

BIBLIA 1776 Ja Jesus vastaten sanoi hänelle: autuas olet sinä, Simon Jonan poika! sillä ei liha eikä veri ilmoittanut sitä sinulle, vaan Isäni, joka on taivaissa.

18. **TR** κἀγὼ | *kagō* ja minäkin δέ | *de* σοι | *soi* sinulle λέγω | *legō* sanon ὅτι | *hoti* että σὺ | *sy* sinä εἶ | *ei* olet Πέτρος | *Petros* Pietari καὶ | *kai* ja ἐπὶ | *epi* päälle ταύτη | *tautē* tämän τῆ | *tē* πέτρα | *petra* kallion οἰκοδομήσω | *oikodomēsō* rakennan μου | *mou* minun τὴν | *tēn* ἐκκλησίαν | *ekklēsian* seurakuntani καὶ | *kai* ja πύλαι | *pylai* portit ἄδου | *hadou* Haadeksen οὐ | *ou* eivät κατισχύσουσιν | *katischysousin* voita αὐτῆς | *autēs* sitä

Delitzsch וְאֵף־אֲנִי | ve'af-'ani אֹמֵר | 'omer אֵלָי | 'elecha כִּי | ki אֶתָּה | 'atta פֶּטְרוֹס | Petros וְעַל־הַסֵּלָע | ve'al-hassela' הַזֶּה | hazzeh אֶבְנֶה | 'evneh אֶת־קְהִלְתִּי | 'et-qehillati וְשַׂאֲרֵי | vesha'arei אֵל | she'ol לֹא | lo' יִגְבְּרוּ | jigberu עָלָי | 'aleha

TKIS Ja minäkin sanon sinulle: sinä olet Pietari*, mutta tälle kalliolle minä rakennan seurakuntani eivätkä tuonelan portit sitä voita.

STLK ja minä sanon sinulle: sinä olet Pietari , ja tälle kalliolle minä rakennan seurakuntani, eivätkä helvetin portit voita sitä.

BIBLIA 1776 Mutta minä myös sanon sinulle: sinä ole Pietari, ja tämän kallion päälle tahdon minä rakentaa minun seurakuntani, ja helvetin portit ei pidä häntä voittaman.

19. *TR* καὶ | *kai* ja δώσω | *dōsō* annan σοι | *soi* sinulle τὰς | *tas* κλεῖς | *kleis* avaimet τῆς | *tēs* βασιλείας | *basileias* valtakunnan τῶν | *tōn* οὐρανῶν· | *ouranōn* taivasten καὶ | *kai* ja ὃ | *ho* minkä ἐὰν | *ean* δήσης | *dēsēs* sidot ἐπὶ | *epi* päällä τῆς | *tēs* γῆς | *gēs* maan ἔσται | *estai* on δεδεμένον | *dedemenon* sidottu ἐν | *en* τοῖς | *tois* οὐρανοῖς· | *ouranois* taivaissa καὶ | *kai* ja ὃ | *ho* minkä ἐὰν | *ean* λύσης | *lysēs* päästät ἐπὶ | *epi* päällä τῆς | *tēs* γῆς | *gēs* maan ἔσται | *estai* on λελυμένον | *lelymenon* päästetty ἐν | *en* τοῖς | *tois* οὐρανοῖς | *ouranois* taivaissa

Delitzsch וְאֶתְּן | ve'etten לְךָ | le'cha אֶת־מַלְכוּת | 'et-maftechot מַלְכוּת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim וְכָל־אֲשֶׁר | vechol-'asher תַּאֲסֹר | te'esor עַל־הָאָרֶץ | 'al-ha'aretz אֲסֹר | 'asur יְהִיֶּה | jihjeh בְּשָׁמַיִם | bash'shamaim וְכָל־אֲשֶׁר | vechol-'asher תַּתִּיר | tattir עַל־הָאָרֶץ | 'al-ha'aretz מִתָּר | muttar יְהִיֶּה | jihjeh בְּשָׁמַיִם | bash'shamaim

TKIS Sinulle annan taivasten valtakunnan avaimet. Ja minkä sinä sidot maan päällä, on oleva sidottu taivaissa, ja minkä sinä päästät maan päällä, on oleva päästetty taivaissa."

STLK Olen antava sinulle taivasten valtakunnan avaimet, ja minkä sidot maan päällä, se on oleva sidottu taivaissa, ja minkä päästät maan päällä, se on oleva päästetty taivaissa."

BIBLIA 1776 Ja minä annan sinulle taivaan valtakunnan avaimet: ja mitä sinä maan päällä sidot, pitää sidotun oleman taivaissa, ja mitä sinä päästät maan päällä, sen pitää oleman päästetyn taivaissa.

20. *TR* τότε | *tote* silloin διεστείλατο | *diesteilato* Hän kielsi τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais* opetuslapsiaan αὐτοῦ | *autou* Hänen ἵνα | *hina* ἐτὶ μηδενὶ | *mēdeni* eivāt kenellekään εἴπωσιν | *eipōsin* sano ὅτι | *hoti* ἐτὶ αὐτός | *autos* Hän ἐστὶν | *estin* ὁ Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ὁ | *ho* Χριστός | *Christos* Kristus

Delitzsch אֲזַ | 'az צִוְּיָהּ | tzivua אֶת־הַתְּלִמִּידִים | 'et-ha'talimidim בְּגִבְרָה | big'ara

לְבִלְתִּי | le'vilti הַגִּיד | haggid לְאִישׁ | le'ish כִּי | ki הוּא | hu' יֵשׁוּעַ | JESHUA
הַמָּשִׁיחַ | hamMashiach

TKIS Sitten Hän kielsi opetuslapsiaan kenellekään sanomasta, että Hän on (Jeesus) Kristus.

STLK Silloin hän varoitti vakavasti opetuslapsiaan sanomasta kenellekään, että hän on Jeesus Kristus.

BIBLIA 1776 Niin hän haastoi opetuslapsiansa kellenkään sanomasta, että hän oli Jesus Kristus.

21. **TR** ἀπὸ | *apo* τότε | *tote* siitä lähtien ἤρξατο | *ērksato* alkoi ὁ | *ho* Ἰησοῦς |
Iēsous Jeesus δεικνύειν | *deiknyein* ilmoittaa τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais*
opetuslapsilleen αὐτοῦ | *autou* Hänen ὅτι | *hoti* että δεῖ | *dei* pitää αὐτὸν | *auton*
Hänen ἀπελθεῖν | *apelthein* mennä εἰς | *eis* Ἱεροσόλυμα | *Ierosolyma* Jerusalemiin
καὶ | *kai* ja πολλὰ | *polla* paljon παθεῖν | *pathein* kärsiä ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn*
πρεσβυτέρων | *presbyterōn* vanhimmilta καὶ | *kai* ja ἀρχιερέων | *archiereōn*
ylipapeilta καὶ | *kai* ja γραμματέων | *grammateōn* kirjanoppineilta καὶ | *kai* ja
ἀποκτανθῆναι | *apoktanthēnai* tulla tapetuksi καὶ | *kai* ja τῇ | *tē* τρίτῃ | *tritē*
kolmantena ἡμέρᾳ | *hēmera* päivänä ἐγερθῆναι | *egerthēnai* nousta ylös

Delitzsch מִן־הַעֵת | min-ha'et הַיְהִי | hahi' הַחֵל | hechel יֵשׁוּעַ | JESHUA לְהוֹרֹת
| le'horot אֶת־תַּלְמִידָיו | 'et-talmidaiv שְׁהוּ | shehu' צָרִיךְ | tzarich לְלַכֵּת |
lalechet יְרוּשָׁלַיִם | Jerushalaim וַיַּעֲנֶה | vi'unneh הַרְבֵּה | harbeh בְּיָדַי | bidei הַזְקֵנִים
| hazzeqenim וְהַכֹּהֲנִים | ve'ha'kohanim הַגְּדוֹלִים | ha'gedolim וְהַסּוֹפְרִים |
ve'has'soferim וַיַּהֲרֵג | vejehareg וַיְבִיחַ | uvajjom הַשְּׁלִישִׁי | hash'shelishi
קוֹם | qom יְקוּם | jaqum

TKIS Siitä lähtien Jeesus alkoi ilmoittaa opetuslapsilleen, että Hänen on mentävä Jerusalemiin ja paljon kärsittävä vanhinten ja ylipappien ja kirjanoppineitten käsissä ja tultava tapetuksi ja kolmantena päivänä herättävä eloon.

STLK Siitä lähtien Jeesus alkoi ilmoittaa opetuslapsilleen, että hänen pitää mennä Jerusalemiin ja kärsiä paljon vanhimmilta, ylipapeilta ja kirjanoppineilta ja tulla tapetuksi ja kolmantena päivänä nousta ylös.

BIBLIA 1776 Siitä ajasta rupesi Jesus julistamaan opetuslapsillensa, että hänen piti

Jerusalemiin menemän, ja paljon vanhimmilta ja pappein päämiehiltä ja kirjanoppineilta kärsimän, ja tapettaman, ja kolmantena päivänä ylösouseman.

22. *TR* καὶ | *kai* silloin προσλαβόμενος | *proslabomenos* otti luokseen αὐτὸν | *auton* Hänet ὁ | *ho* Πέτρος | *Petros* Pietari ἤρξατο | *ērksato* alkoi ἐπιτιμᾶν | *epitiman* nuhtelemaan αὐτῷ | *autō* Häntä λέγων | *legōn* sanoen ἰλεώς | *hileōs* armollinen olkoon σοι | *soi* sinulle Κύριε· | *Kyrie* Herra οὐ μὴ | *ou mē* älköön ἔσται | *estai* tapahtuko σοι | *soi* sinulle τοῦτο | *touto* sitä

Delitzsch וַיִּקְחֵהוּ | vajjiqachehu סִפְּטוֹס | Petros לְוַיְיַחֵל | vajjachel בּוֹגֵר־בּוֹ | lig'ar-bo לְאָמַר | le'mor חֲלִילָהּ | chalila לְ | le'cha אֲדֹנָי | 'ADONI אֲל־יְהִי־לָךְ | 'al-jehi-lecha כְּזֹאת | kazot

TKIS Silloin Pietari otti Hänet erilleen ja rupesi nuhtelemaan Häntä sanoen: "Jumala olkoon sinulle armollinen, Herra. Älköön sinulle sitä tapahtuko."

STLK Silloin Pietari otti hänet erilleen ja rupesi nuhtelemaan häntä sanoen: "Olkoon Jumala armollinen, Herra, älköön se sinulle tapahtuko."

BIBLIA 1776 Ja Pietari otti hänen erinänsä, rupesi häntä nuhtelemaan, sanoen: armahda itsiäs, Herra: älköön sinulle se taphtuko!

23. *TR* ὁ | *ho* mutta Hän δὲ | *de* στραφεῖς | *strafeis* kääntyi εἶπε | *eipe* sanoen τῷ | *tō* Πέτρῳ | *Petrō* Pietarille ὑπάγε | *hypage* mene ὀπίσω | *opisō* taakseni μου | *mou* minun σατανᾶ | *satana* saatana σκάνδαλόν | *skandalon* pahennukseksi μου | *mou* minulle εἶ· | *ei* olet ὅτι | *hoti* sillä οὐ | *ou* et φρονεῖς | *froneis* ajattele τὰ | *ta* mikä on τοῦ | *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumalan ἀλλὰ | *alla* vaan τὰ | *ta* mikä on τῶν | *tōn* ἀνθρώπων | *anthrōpōn* ihmisten

Delitzsch וַיִּפֶּן | vajjifen וַיֵּאמֶר | vajjo'mer לְפֶטְרוֹס | le'Petros סוּר | sur מֵעַלַי | me'alai הַשָּׂטָן | has'satan לְמִכְשׁוֹל | le'michshol אֶתְּ | 'atta לִי | li כִּי | ki אֵין־לְךָ | 'ein-libecha לְדַבְּרִי | le'divrei אֱלֹהִים | 'ELOHIM כִּי | ki אֲמַלְּךָ־לְדַבְּרִי | 'im-ledivrei בְּנֵי־אָדָם | benei-'adam

TKIS Mutta Hän kääntyi ja sanoi Pietarille: "Mene taakseni, saatana. Sinä olet minulle viettelykseksi*, sillä sinä et ajattele sitä, mikä on Jumalan vaan sitä mikä on ihmisten."

STLK Mutta hän kääntyi ja sanoi Pietarille: "Mene pois minun luotani, saatana; olet minulle pahennukseksi, sillä et ajattele sitä, mikä on Jumalan, vaan sitä, mikä on ihmisten."

BIBLIA 1776 Niin hän käänsi itsensä ympäri ja sanoi Pietarille: mene pois minun tyköäni, saatana! sinä olet minulle pahennukseksi: ettes ymmärrä niitä, jotka Jumalan ovat, mutta ne, jotka ihmisen ovat.

24. **TR** τότε | *tote* silloin ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπε | *eipe* sanoi τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais* opetuslapsille αὐτοῦ | *autou* Hänen εἶ τις | *ei tis* jos joku θέλει | *thelei* tahtoo ὀπίσω | *opisō* jäljessäni μου | *mou* minun ἐλθεῖν | *elthein* kulkea ἀπαρνησάσθω | *aparnēsasthō* kieltäköön ἑαυτὸν | *heauton* itsensä καὶ | *kai* ja ἀράτω | *aratō* ottakoon kannettavaksi τὸν | *ton* σταυρὸν | *stauron* ristinsä αὐτοῦ | *autou* καὶ | *kai* ja ἀκολουθείτω | *akoloutheitō* seuratkoon μοι | *moi* minua

Delitzsch וַיִּמְּרָה | vajjo'mer יְשׁוּעָה | JESHUA אֶל-תַּלְמִידָיו | 'el-talmidaiv אִישׁ | 'ish כִּי-יַחַדְפוֹץ | ki-jachpotz לֵלֶחֶת | lalechet אַחֲרָי | a'charai שֶׁכַּחֲשֵׁי | jechachesh בְּנַפְשׁוֹ | benafesho וְנָסָה | venasa' אֶת-צַלְבּוֹ | 'et-tzelavo וְהָלַךְ | ve'halach אַחֲרָי | a'charai

TKIS Sitten Jeesus sanoi opetuslapsilleen: "Jos joku tahtoo kulkea jäljessäni, hän kieltäköön itsensä ja ottakoon ristinsä ja seuratkoon minua."

STLK Silloin Jeesus sanoi opetuslapsilleen: "Jos joku tahtoo kulkea minun perässäni, hän kieltäköön itsensä, ottakoon ristinsä ja seuratkoon minua."

BIBLIA 1776 Silloin Jesus sanoi opetuslapsillensa: jos joku tahtoo minun perässäni tulla, hän kieltäkään itsensä, ja ottakaan ristinsä, ja seuratkoon minua;

25. **TR** ὃς | *hos* sillä joka γὰρ | *gar* ἄν | *an* θέλη | *thelē* tahtoo τὴν | *tēn* ψυχὴν | *psychēn* elämänsä αὐτοῦ | *autou* σῶσαι | *sōsai* pelastaa ἀπολέσει | *apolesei* kadottaa αὐτήν· | *autēn* sen ὃς | *hos* mutta joka δ' | *d* ἄν | *an* ἀπολέσει | *apolesē* kadottaa τὴν | *tēn* ψυχὴν | *psychēn* elämänsä αὐτοῦ | *autou* ἔνεκεν | *heneken* tähteni ἐμοῦ | *emou* minun εὐρήσει | *heurēsei* löytää αὐτήν· | *autēn* sen

Delitzsch כִּי | ki אֲשֶׁר-כֹּל | kol-'asher יַחַדְפוֹץ | jachpotz לְהִוְשִׁיָּהוּ | le'hoshia' אֶת-נַפְשׁוֹ | 'et-nafesho תְּאָבֵד | to'vad נַפְשׁוֹ | nafesho מִמֶּנּוּ | mimmennu וְכֹל | vechol אֲשֶׁר | 'asher לֹ-תְאָבֵד | to'vad-lo נַפְשׁוֹ | nafesho לְמַעַן | le'ma'ANI הוּא | HU' הַיִּמְצָאָה | jimtza'enna

TKIS Sillä joka tahtoo pelastaa elämänsä, menettää sen, mutta joka menettää elämänsä minun tähteni, löytää sen.

STLK Sillä se, joka tahtoo pelastaa elämänsä, kadottaa sen, mutta se, joka kadottaa elämänsä minun tähteni, löytää sen.

BIBLIA 1776 Sillä joka tahtoo henkensä vapahtaa, hän hukuttaa sen; mutta joka henkensä hukuttaa minun tähteni, hän löytää sen.

26. **TR** τί | *ti* sillä mitä γὰρ | *gar* ὠφελεῖται | *ōfeleitai* hyödyttää ἄνθρωπος | *anthrōpos* ihmistä ἐὰν | *ean* jos τὸν | *ton* κόσμον | *kosmon* maailman ὅλον | *holon* kokonaan κερδήση | *kerdēsē* voittaisi τὴν | *tēn* δὲ | *de* mutta ψυχὴν | *psychēn* sielunsa αὐτοῦ | *autou* ζημιωθῆ | *dzēmiōthē* saisi vahingon ἢ | *ē* tai τί | *ti* mitä δώσει | *dōsei* antaa ἄνθρωπος | *anthrōpos* ihminen ἀντάλλαγμα | *antallagma* lunnaiksi τῆς | *tēs* ψυχῆς | *psychēs* elämästään αὐτοῦ | *autou*

Delitzsch כִּי | *ki* מַה־יִוֵּעִיל | *mah-jo'il* הָאָדָם | *ha'adam* כִּי־יִקְנֶה | *ki-jiqneh* כָּל־תְּשַׁחֵת | *et-kol-ha'olam* וְנִפְשֹׁ | *venafesho* תִּשְׁחַחֵת | *tish'shachet* וְאֵ | *'o* מַה־יִתֵּן | *mah-jitten* הָאָדָם | *ha'adam* יִפְדֶּי | *pidjon* וְנִפְשֹׁ | *nafesho*

TKIS Sillä mitä ihminen hyötyy siitä, jos hän saisi haltuunsa koko maailman, mutta saisi vahingon sielulleen? Tai mitä ihminen voi antaa sielunsa lunnaiksi?

STLK Sillä mitä ihminen siitä hyötyy, vaikka hän voittaisi omakseen koko maailman, mutta saisi sielulleen vahingon? Tai mitä ihminen voi antaa sielunsa lunnaiksi?

BIBLIA 1776 Sillä mitä se auttaa ihmistä, jos hän kaiken maailman voittais, ja sielullensa sais vahingon? taikka mitä antaa ihminen sielunsa lunastukseksi?

27. **TR** μέλλει | *mellei* sillä on γὰρ | *gar* ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Ποῦκα τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen ἔρχεσθαι | *erchesthai* tuleva ἐν | *en* τῇ | *tē* δόξῃ | *doksē* kirkkaudessa τοῦ | *tou* Πατρὸς | *Patros* Isänsä αὐτοῦ | *autou* Hänen μετὰ | *meta* kanssa τῶν | *tōn* ἀγγέλων | *aggelōn* enkeleiden αὐτοῦ | *autou* Hänen καὶ | *kai* ja τότε | *tote* silloin ἀποδώσει | *apodōsei* maksaa ἐκάστῳ | *hekastō* jokaiselle κατὰ | *kata* mukaan τὴν | *tēn* πρᾶξιν | *praksin* tekojensa αὐτοῦ | *autou* hänen

Delitzsch כִּי | *ki* עָתִיד | *'atid* בְּנֵי־הָאָדָם | *Ben-ha'Adam* לָבוֹא | *lavo'* בְּכַבֹּד | *bichvod* וְאֵ | *'Aviv* מִמְּלַאכָיו | *'im-mal'achaiv* וְאֵ | *ve'az* יִשְׁלַח | *jeshallem*

לְכֹל־יִשׁׁ | le'chol-'ish | כְּמַעֲשֵׂהוּ | kema'asehu

TKIS Sillä Ihmisen Poika on tuleva Isänsä kirkkaudessa enkeltensä kanssa, ja silloin Hän maksaa kullekin hänen tekojensa mukaan.

STLK Sillä Ihmisen Poika on tuleva Isänsä kirkkaudessa enkeliensä kanssa, ja silloin hän maksaa kullekin hänen tekojensa mukaan.

BIBLIA 1776 Sillä Ihmisen Poika on tuleva Isänsä kunniassa enkelittensä kanssa, ja silloin hän maksaa kullekin töittensä jälkeen.

28. **TR** ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille εἰσιν | *eisin* on τινες | *tines* muutamia τῶν | *tōn* ὧδε | *hōde* täällä ἐστηκότων | *hestēkotōn* seisovia οἵτινες | *hoitines* jotka οὐ μὴ | *ou mē* eivät γεύσονται | *geusōntai* maista θανάτου | *thanatou* kuolemaa ἕως | *heōs* ennen kuin ἂν | *an* ἴδωσι | *idōsi* ovat nähneet τὸν | *ton* υἱὸν | *hyion* Pojan τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen ἐρχόμενον | *erchomenon* tulevan ἐν | *en* τῇ | *tē* βασιλείᾳ | *basileia* kuninkuudessaan αὐτοῦ | *autou* Hänen

Delitzsch אָמֵן | 'Amen אָמַר | 'omer אָנִי | 'ani לֵךְ | la'chem כִּי | ki יֵשׁ | jesh מִן־הַעֲמֻדִים | min-ha'omedim פֹּה | poh אֲשֶׁר | 'asher לֹא־יִטְעֲמוּ | lo'-jit'amu מוֹת | mavet עַד | 'ad כִּי־יָרְאוּ | ki-jir'u אֶת־בֶּן־הָאָדָם | 'et-Ben-ha'Adam בָּא | ba' בְּמַלְכוּתוֹ | be'malchuto

TKIS Totisesti sanon teille: tässä seisovain joukossa on muutamia, jotka eivät maista kuolemaa ennen kuin näkevät Ihmisen Pojan tulevan kuninkuudessaan."

STLK Totisesti sanon teille: tässä seisovien joukossa on muutamia, jotka eivät maista kuolemaa , ennen kuin näkevät Ihmisen Pojan tulevan valtakunnassaan."

BIBLIA 1776 Totisesti minä sanon teille: muutamat seisovat tässä, joiden ei suinkaan pidä kuolemaa maistaman, siihenasti kuin he näkevät Ihmisen Pojan tulevan hänen valtakunnassansa.

17 Luku

1. **TR** καὶ | *kai* ja μεθ' | *meth* kuluttua ἡμέρας | *hēmeras* päivän ἕξ | *eks* kuuden/kuuden päivän kuluttua παραλαμβάνει | *paralambanei* otti mukaansa ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus τὸν | *ton* Πέτρον | *Petron* Pietarin καὶ | *kai* ja Ἰάκωβον |

Iakōbon Jaakobin καὶ | *kai* ja Ἰωάννην | *Iōannēn* Johanneksen τὸν | *ton* ἀδελφὸν
| *adelfon* veljen αὐτοῦ | *autou* hänen καὶ | *kai* ja ἀναφέρει | *anaferei* vei αὐτοὺς
| *autous* heidät εἰς | *eis* ὄρος | *oros* vuorelle ὑψηλὸν | *hypsēlon* korkealle κατ' |
kat ἰδίαν | *idian* yksinäisyyteen

Delitzsch וּמִקֶּצֶת | umiqqetz שֵׁשֶׁת | sheshet יָמִים | jamim לָקַח | laqach אֶת־ | 'itto
יֵשׁוּעַ | JESHUA אֶת־פֶּטְרוֹס | 'et-Petros וְאֶת־יַעֲקֹב | ve'et-Ja'akov וְאֶת־יֹחָנָן | ve'et-
Jochanan אַחִיו | 'achiv וַיַּעֲלֵם | vajja'alem בָּדַד | badad עַל־הַר | 'al-har גָּבוֹהַ |
gavoah

TKIS Kuuden päivän kuluttua Jeesus otti mukaansa Pietarin ja Jaakobin ja hänen veljensä Johanneksen ja vei heidät yksinäisyyteen korkealle vuorelle.

STLK Sitten kuuden päivän kuluttua Jeesus otti mukaansa Pietarin sekä Jaakobin ja hänen veljensä Johanneksen ja vei heidät korkealle vuorelle yksinäisyyteen.

BIBLIA 1776 Ja kuuden päivän perästä otti Jesus Pietarin ja Jakobin ja Johanneksen hänen veljensä, ja vei heidät erinänsä korkialle vuorelle.

2. *TR* καὶ | *kai* ja μετεμορφώθη | *metemorfōthē* muuttui näöltään ἔμπροσθεν |
emprosthen edessä αὐτῶν | *autōn* heidän καὶ | *kai* ja ἔλαμψε | *elampse* loisti τὸ |
to πρόσωπον | *prosōpon* kasvot αὐτοῦ | *autou* Hänen ὡς | *hōs* niinkuin ὁ | *ho*
ἥλιος | *hēlios* aurinko τὰ | *ta* δὲ | *de* ja ἱμάτια | *himatia* vaatteet αὐτοῦ | *autou*
Hänen ἐγένετο | *egeneto* tulivat λευκὰ | *leuka* valkoisiksi ὡς | *hōs* kuin τὸ | *to*
φῶς | *fōs* valo

Delitzsch וַיִּשְׁתַּנֶּה | vajjishtanneh לְעֵינֵיהֶם | le'eineihem וַיִּזְהִירוּ | vajjazhiru
פָּנָיו | fanaiv כְּשֶׁמֶשׁ | kash'shemesh וַיִּבְרָדוּ | uegadaiv כְּאוֹר | ka'or הִלְבִּינוּ | hilbinu

TKIS Hänen muotonsa muuttui heidän edessään ja Hänen kasvonsa loistivat kuin aurinko, ja Hänen vaatteensa tulivat valkeiksi kuin valo.

STLK Hänen muotonsa muuttui heidän edessään, ja hänen kasvonsa loistivat kuin aurinko, ja hänen vaatteensa tulivat valkoisiksi kuin valo.

BIBLIA 1776 Ja kirkastettiin heidän edessänsä, ja hänen kasvonsa paistivat niinkuin aurinko, ja hänen vaatteensa tulivat valkiaksi niinkuin valkeus.

3. *TR* καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso ὠφθησαν | *ōfthēsan* ilmestyivät αὐτοῖς | *autois*

heille Μωσῆς | *Mōsēs* Mooses καὶ | *kai* ja Ἡλίας | *Elias* Elias μετ' | *met* kanssa αὐτοῦ | *autou* Hänen συλλαλοῦντες | *syllalountes* yhdessä keskustelivat

Delitzsch וְהִנֵּה | ve'hinneh וְנִרְאָה | nir'u וְלִיְהוָה | 'aleihem מִשֶּׁה | Msheh וְלִיְהוָה | ve'Elijahu מִדְּבָרֵי | middabberim וְאִתּוֹ | 'itto

TKIS Ja katso, heille ilmestyivät Mooses ja Elia jotka puhuivat Hänen kanssaan.

STLK Katso, heille ilmestyivät Mooses ja Elia, jotka puhuivat hänen kanssaan.

BIBLIA 1776 Ja katso, heille näkyivät Moses ja Elias, jotka puhuivat hänen kanssansa.

4. **TR** ἀποκριθεὶς | *apokritheis* ja ryhtyi puhumaan δὲ | *de* ὁ | *ho* Πέτρος | *Petros* Pietari εἶπε | *eipe* sanoen τῷ | *tō* Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesukselle Κύριε | *Kyrie* Herra καλόν | *kalon* hyvä ἐστίν | *estin* on ἡμᾶς | *hēmas* meillä ὧδε | *hōde* tässä εἶναι | *einai* olla εἰ | *ei* jos θέλεις | *theleis* tahdot ποιήσωμεν | *poiēsōmen* teemme ὧδε | *hōde* tänne τρεῖς | *treis* kolme σκηνάς | *skēnas* majaa σοὶ | *soi* sinulle μίαν | *mian* yhden καὶ | *kai* ja Μωσῆ | *Mōsē* Moosekselle μίαν | *mian* yhden καὶ | *kai* ja μίαν | *mian* yhden Ἡλίας | *Elia* Eliaalle

Delitzsch וַיֵּן | vajja'an וְנִרְאָה | Petros וְנִרְאָה | vajjo'mer וְלִיְהוָה | 'el-JESHUA וְנִרְאָה | 'ADONI טוב | tov הִיְתָנוּ | hejotenu פֹּה | foh חַפְּתֵם | 'im-tachpotz וְנִרְאָה | na'aseh-na' פֹּה | foh שָׁלַשׁ | shalsh כֹּכֹת | sukkot לְ | le'cha חַפְּתֵם | 'achat וְלִיְהוָה | uleMsheh וְלִיְהוָה | 'achat וְלִיְהוָה | ule'Elijahu וְלִיְהוָה | 'echat

TKIS Niin Pietari rupesi puhumaan ja sanoi Jeesukselle: "Herra, meidän on hyvä olla tässä. Jos tahdot, teemme* tähän kolme majaa, yhden sinulle, yhden Moosekselle ja yhden Elialle."

STLK Niin Pietari ryhtyi puhumaan ja sanoi Jeesukselle: "Herra, meidän on tässä hyvä olla; jos tahdot, teemme tähän kolme majaa, sinulle yhden, Moosekselle yhden ja Elialle yhden."

BIBLIA 1776 Niin vastasi Pietari ja sanoi Jeesukselle: Herra, meidän on tässä hyvä olla: jos sinä tahdot, niin me teemme tähän kolme majaa, sinulle yhden, ja Moosekselle yhden, ja Eliaalle yhden.

5. **TR** ἔτι | *eti* vielä αὐτοῦ | *autou* hänen λαλοῦντος | *lalountos* puhuessa ἰδοῦ |

idou katso νεφέλη | *nefelē* pilvi φωτεινὴ | *fōteinē* valoisa ἐπεσκίασεν | *epeskiasen* varjosti αὐτούς· | *autous* heidät καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso φωνὴ | *fōnē* ääni ἐκ | *ek* τῆς | *tēs* νεφέλης | *nefelēs* pilvestä λέγουσα | *legousa* sanoι οὗτός | *houtos* tämä ἐστιν | *estin* on ὁ | *ho* υἱός | *hyios* Poikani μου | *mou* minun ὁ | *ho* ἀγαπητός | *agapētos* rakas ἐν | *en* ᾧ | *hō* johon εὐδόκησα· | *eudokēsa* olen mielistynyt αὐτοῦ | *autou* Häntä ἀκούετε | *akouete* kuulkaa

Delitzsch עֹדֵנּוּ | 'odennu מְדַבֵּר | me'daber וְהִנֵּה | ve'hinneh אֲנִי | 'anan-'or הַצֵּל | hetzal עֲלֵיָהֶם | 'aleihem וְהִנֵּה־קוֹל | ve'hinneh-qol מִתּוֹךְ | mittoch הָעֲנָן | he'anan אֹמֵר | 'omer זֶה־בְנֵי | zeh-Beni יְדִידִי | jedidi אֲשֶׁר | 'asher רָצִיתִי | ratziti בוֹ | vo אֵלָיו | 'elaiv תִּשְׁמָעוּן | tishma'un

TKIS Hänen vielä puhuessaan, katso, heidät varjosi valoisa pilvi, ja katso, pilvestä kuului ääni joka sanoι: "Tämä on minun rakas Poikani, johon olen mielistynyt. Kuunnelkaa Häntä."

STLK Hänen vielä puhuessaan, katso, heidät varjosi valoisa pilvi; ja katso, pilvestä kuului ääni, joka sanoι: "Tämä on rakas Poikani, johon olen mieltynyt, kuulkaa häntä."

BIBLIA 1776 Vielä hänen puhuissansa, katso, paistava pilvi ympäri varjosi heidät, ja katso, ääni pilvestä sanoι: tämä on minun rakas Poikani, johonka minä mielistyin: kuulkaat häntä.

6. **TR** καὶ | *kai* ja ἀκούσαντες | *akousantes* kuullessaan sen οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset ἔπεσον | *epeson* lankesivat ἐπὶ | *epi* πρόσωπον | *prosōpon* kasvoilleen αὐτῶν | *autōn* he καὶ | *kai* ja ἐφοβήθησαν | *efobēthēsan* pelästyivät σφόδρα | *sfodra* kovin

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כִּשְׂמוֹא' | kishmoa' הַתְּלִמִּידִים | ha'talmidim וַיִּפְּלוּ | vajippelu עַל־פְּנֵיהֶם | 'al-peneihem וַיִּירָאוּ | vajire'u מֵאֵד | me'od

TKIS Kuullessaan äänen opetuslapset heittäytyivät* kasvoilleen ja pelästyivät kovin.

STLK Kun opetuslapset sen kuulivat, he lankesivat kasvoilleen ja pelästyivät kovin.

BIBLIA 1776 Ja kuin opetuslapset sen kuulivat, lankesivat he kasvoillensa, ja peljästyivät sangen kovin.

7. *TR* καὶ | *kai* ja προσελθὼν | *proselthōn* tuli heidän luokseen ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἤψατο | *hēpsato* koskettaen αὐτῶν | *autōn* heitä καὶ | *kai* ja εἶπεν | *eipen* sanoi ἐγέρθητε | *egerthēte* nouskaa καὶ | *kai* ja μὴ | *mē* älkää φοβεῖσθε | *fobeisthe* pelätkö

Delitzsch וַיִּגַּשׁ | vajjigash וַיִּשְׁמַר | JESHUA וַיִּגַּגְבָּם | vajjigga'-bam וַיִּשְׁמַר | vajjo'mar וְלֹא-תִירָאוּ | qumu ve'al-tira'u

TKIS Niin Jeesus tuli heidän luokseen, kosketti heitä ja sanoi: "Nouskaa, älkääkä pelätkö."

STLK Jeesus tuli heidän luokseen, kosketti heitä ja sanoi: "Nouskaa, älkääkä pelätkö."

BIBLIA 1776 Ja Jesus tuli, ja rupesi heihin, ja sanoi: nouskaat, ja älkää peljätkö.

8. *TR* ἐπάραντες | *eparantes* kun nostivat δὲ | *de* τοὺς | *tous* ὀφθαλμοὺς | *ofthalmous* silmänsä αὐτῶν | *autōn* heidän οὐδένα | *oudenā* ei ketään εἶδον | *eidon* nähneet εἰ μὴ | *ei mē* muita kuin τόν | *ton* Ἰησοῦν | *Iēsoun* Jeesuksen μόνον | *monon* yksinään

Delitzsch וַיִּשְׁמַר | vajjisu וַיִּגַּגְבָּם | 'eineihem וְלֹא | velo' וַיִּשְׁמַר | ra'u וַיִּשְׁמַר | 'ish בְּלִי | bilti וְלֹא-תִירָאוּ | 'et-JESHUA וְלֹא-תִירָאוּ | le'vado

TKIS Kun he nostivat silmänsä, he eivät nähneet ketään muuta kuin yksin Jeesuksen.

STLK Kun he nostivat silmänsä, he eivät nähneet ketään muuta kuin Jeesuksen yksinään.

BIBLIA 1776 Mutta kuin he silmänsä nostivat, ei he ketään nähneet, vaan Jeesuksen yksinänsä.

9. *TR* καὶ | *kai* καταβαίνοντων | *katabainontōn* laskeutuessaan alas αὐτῶν | *autōn* heidän ἀπὸ | *apo* τοῦ | *tou* ὄρους | *orous* vuorelta ἐνετείλατο | *eneteilato* käski αὐτοῖς | *autois* heitä ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus λέγων | *legōn* sanoen μηδενὶ | *mēdeni* älkää kenellekään εἴπητε | *eipēte* puhuko τὸ | *to* ὄραμα | *horama* näystä ἕως | *eōs* ennen οὗ | *hou* kuin ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen ἐκ | *ek* νεκρῶν | *nekrōn* kuolleista ἀναστῆ | *anastē* on noussut

Delitzsch וּבְרִדְתָּם | uveridtam מִן־הַהָר | min-hahar צִוְּהָ | tzivua יֵשׁוּעַ | JESHUA אָתָּם | 'otam לְאֹמֶר | le'mor לֹא | lo' תִּגִּידוּ | taggidu לְאִישׁ | le'ish אֶת־דְּבַר | 'et-devar הַמְרָאָה | hammar'eh עַד | 'ad אִם־קָם | 'im-qam בֶּן־הָאָדָם | Ben-ha'Adam מֵעַם | me'im הַמְּתִים | hammetim

TKIS Heidän laskeutuessaan vuorelta Jeesus käski heitä sanoen: "Älkää kenellekään kertoko tätä näkyä, ennen kuin Ihmisen Poika on noussut kuolleista."

STLK Heidän kulkiessaan alas vuorelta Jeesus kielsi heitä sanoen: "Älkää kertoko kenellekään tätä näkyä, ennen kuin Ihmisen Poika on noussut kuolleista."

BIBLIA 1776 Ja kuin he menivät vuorelta alas, haastoi Jesus heitä, sanoen: älkää kellenkään tätä näkyä sanoko, siihenasti kuin Ihmisen Poika kuolleista nousee.

10. *TR* καὶ | *kai* ja ἐπηρώτησαν | *epērōtēsan* kysyivät αὐτὸν | *auton* Häneltä οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapsensa αὐτοῦ | *autou* Hänen λέγοντες | *legontes* sanoen τί | *ti* miksi οὖν | *oun* sitten οἱ | *oi* γραμματεῖς | *grammateis* kirjanoppineet λέγουσιν | *legousin* sanovat ὅτι | *hoti* että Ἠλίαν | *Elían* Elian δεῖ | *dei* pitää ἐλθεῖν | *elthein* tulla πρῶτον | *prōton* ensin

Delitzsch וַיִּשְׁאַלְהוּ | vajjish'aluhu תַּלְמִידָיו | talmidaiv לְאֹמֶר | le'mor לָמָּה | lamma הַזֶּה | zeh אֹמְרִים | 'omerim הַסּוֹפְרִים | has'soferim כִּי | ki אֵלֵיהֶוּ | 'Elijahu בּוֹא | bo' אִבּוֹ | javo' בְּרִאשׁוֹנָה | bari'shona

TKIS Hänen opetuslapsensa kysyivät Häneltä sanoen: "Miksi sitten kirjanoppineet sanovat, että Elian on tultava ensin?"

STLK Hänen opetuslapsensa kysyivät häneltä sanoen: "Miksi sitten kirjanoppineet sanovat, että Elian pitää tulla ensin?"

BIBLIA 1776 Niin hänen opetuslapsensa kysyivät häneltä, sanoen: miksi siis kirjanoppineet sanovat, että Eliaan pitää ennen tuleman?

11. *TR* ὁ | *ho* δὲ | *de* ja Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille Ἠλίας | *Eliás* Elias μὲν | *men* tosin ἔρχεται | *erchetai* tulee πρῶτον | *prōton* ensin καὶ | *kai* ja ἀποκαταστήσει | *apokatastēsei* asettaa ennalleen πάντα | *panta* kaiken

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an יֵשׁוּעַ | JESHUA וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֵלֵיהֶם | 'aleihem הִנֵּה

| hinneh אֵלֵיָהוּ | 'Elijahu יְבוֹא | javo' בְּרֵאשׁוֹנָה | vari'shona וַיָּשִׁיב | vejashiv אֶת־הַכֹּל | 'et-hakol

TKIS Jeesus vastasi ja sanoi (heille): "Elia tosin tulee ensin ja asettaa kaiken kohdalleen."

STLK Jeesus vastasi ja sanoi: "Elia tosin tulee ja asettaa kaiken ennalleen."

BIBLIA 1776 Niin Jesus vastaten sanoi heille: Elias tosin tulee ennen, ja kohentaa kaikki.

12. **TR** λέγω | *legō* mutta sanon δὲ | *de* ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että Ἠλίας | *Elias* Elias ἤδη | *ēdē* jo ἦλθε | *ēlthe* on tullut καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* eivät ἐπέγνωσαν | *epegnōsan* tunteneet αὐτόν | *auton* häntä ἄλλ' | *all* vaan ἐποίησαν | *epoiēsan* tekivät ἐν | *en* αὐτῷ | *autō* hänelle ὅσα | *hosa* kaiken mitä ἠθέλησαν· | *ēthelēsan* tahtoivat οὕτω | *houtō* samoin καὶ | *kai* myös ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen μέλλει | *mellei* tulee πάσχειν | *paschein* kärsimään ὑπ' | *hyp* αὐτῶν | *autōn* heiltä

Delitzsch אָבָל | 'aval אָמַר | 'omer אֲנִי | 'ani לָכֵן | la'chem כִּי | ki אֵלֵיָהוּ | 'Elijahu כֶּבֶד | kevar בָּא | ba' וְלֹא | velo' הִכִּירָהוּ | hikiruhu וַיָּשִׁיב־בוֹ | vajja'asu-vo כִּרְצוֹנָם | kirtzonam וְכֵן | vechen דָּמַם־בְּנֵי־הָאָדָם | gam-Ben-ha'Adam וַיִּשָּׂא | je'unneh עַל־יָדָם | 'al-jadam

TKIS Mutta sanon teille, että Elia on jo tullut, eivätkä he tunteneet häntä, vaan tekivät hänelle kaiken mitä tahtoivat. Samoin myös Ihmisen Poika on kärsivä heidän käsissään."

STLK Mutta sanon teille, että Elia on jo tullut. Mutta he eivät tunteneet häntä, vaan tekivät hänelle, mitä tahtoivat. Samoin myös Ihmisen Poika tulee kärsimään heiltä."

BIBLIA 1776 Mutta minä sanon teille: Elias on jo tullut; ja ei he tunteneet häntä, mutta tekivät hänelle mitä he tahtoivat. Niin myös Ihmisen Poika on heiltä kärsivä.

13. **TR** τότε | *tote* silloin συνῆκαν | *synēkan* ymmärsivät οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset ὅτι | *hoti* περὶ | *peri* Ἰωάννου | *Iōannou* Johannes τοῦ | *tou* βαπτιστοῦ | *baptistou* Kastajasta εἶπεν | *eipen* Hänen puhuneen αὐτοῖς | *autois* heille

Delitzsch אַז | 'az הֵבִינוּ | hevinu הַתְּלִמִּידִים | ha'talmidim כִּי | ki עַל־יִוְחָנָן | 'al-Jochanan הַמְּטָבִיל | hammaTebil דִּבֶּר | diber אֲלֵיהֶם | 'aleihem

TKIS Silloin opetuslapset ymmärsivät, että Hän puhui heille Johannes Kastajasta.

STLK Silloin opetuslapset ymmärsivät hänen puhuneen heille Johannes Kastajasta.

BIBLIA 1776 Silloin ymmärsivät opetuslapset hänen Johannes Kastajasta sanoneen heille.

14. *TR* καὶ | *kai* ja ἐλθόντων | *elthontōn* saavuttua αὐτῶν | *autōn* he πρὸς | *pros* luο τὸν | *ton* ὄχλον | *ochlon* kansan προσῆλθεν | *prosēlthen* tuli luokse αὐτῷ | *autō* Hänen ἄνθρωπος | *anthrōpos* mies γονυπετῶν | *gonypetōn* langeten polvilleen eteensä αὐτῷ | *autō* Hänen καὶ | *kai* ja λέγων | *legōn* sanoi

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּבוֹאֵם | kevo'am אֶל־הַמּוֹן | 'el-hamon הָעָם | ha'am וַיִּגָּשׁ | vajjigash אֵלָיו | 'elaiiv אִישׁ | 'ish וַיִּכְרַע | vajichra' עַל־בְּרַחְיוֹ | 'al-birchaiv לְנֶגְדוֹ | le'negdo

TKIS Heidän saavuttuaan kansan luo Hänen luokseen tuli mies, polvistui Hänen eteensä

STLK Kun he saapuivat kansan luo, hänen luokseen tuli eräs mies, polvistui hänen eteensä

BIBLIA 1776 Ja kuin he kansan tykö tulivat, tuli yksi mies hänen tykönsä ja lankesi polvillensa hänen eteensä,

15. *TR* Κύριε | *Kyrie* Herra ἐλέησόν | *eleēson* armahda μου | *mou* minun τὸν | *ton* υἱόν | *hyion* poikaa ὅτι | *hoti* sillä σεληνιάζεται | *selēniadzetai* hän on kuunvaihetautinen καὶ | *kai* ja κακῶς | *kakōs* pahoin πάσχει· | *paschei* kärsii πολλάκις | *pollakis* sillä usein γὰρ | *gar* πίπτει | *piptei* hän kaatuu εἰς | *eis* τὸ | *to* πῦρ | *pyr* tuleen καὶ | *kai* ja πολλάκις | *pollakis* usein εἰς | *eis* τὸ | *to* ὕδωρ | *hydōr* veteen

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mar אֲדֹנָי | 'ADONI רַחֵם־נָא | rachem-na' עַל־בְּנֵי | 'al-beni כִּי־מִכָּה | ki-mukkeh יִרָח | jareach הוּא | hu' וְחָלְיוֹ | vechalejo כִּי־פָעֻמִּים | ra' וּפָעֻמִּים | ba'esh וּפָעֻמִּים | ufe'amim רַבּוֹת | rabbot אֶל־תּוֹךְ | 'el-toch הַמַּיִם | hammaim

TKIS ja sanoi: ”Herra, armahda poikaani, sillä hän on kuunvaihetautinen ja kärsii kovin. Sillä usein hän kaatuu tuleen ja usein veteen.

STLK ja sanoi: "Herra, armahda poikaani, sillä hän on kuunvaihetautinen ja kärsii kovin. Hän kaatuu usein tuleen ja usein veteen.

BIBLIA 1776 Ja sanoi: Herra, armahda minun poikaani, sillä hän on kuutaudillinen ja kovin vaivataan; sillä hän lankee usein tuleen ja usein veteen.

16. **TR** καὶ | *kai* ja προσήνεγκα | *prosēnegka* toin luo αὐτὸν | *auton* hänet τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais* opetuslastesi σου | *sou* sinun καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* eivät ἠδυνήθησαν | *ēdynēthēsan* he kyenneet αὐτὸν | *auton* häntä θεραπεῦσαι | *therapeusai* parantamaan

Delitzsch ואַבִּי | va'avi' אֶת | 'oto אֶל־תַּלְמִידֶיךָ | 'el-talmidecha וְלוֹ | velo' | jachelu לְרַפֵּא | lirpo' לוֹ | lo

TKIS Toin hänet opetuslastesi luo, mutta he eivät kyenneet parantamaan häntä.”

STLK Toin hänet opetuslastesi luo, mutta he eivät voineet häntä parantaa.”

BIBLIA 1776 Ja minä toin hänen opetuslastes tykö, ja ei he voineet häntä parantaa.

17. **TR** ἀποκριθεὶς | *apokritheis* ja vastasi δὲ | *de* ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoen ὧ | *ō* οἱ γενεὰ | *genea* sukukunta ἄπιστος | *apistos* vähäuskoinen καὶ | *kai* ja διεστραμμένη | *diestrammenē* nurja ἕως | *eōs* kuinka πότε | *pote* kauan ἔσομαι | *esomai* minun täytyy olla μεθ’ | *meth* kanssa ὑμῶν | *hymōn* teidän ἕως | *eōs* kuinka πότε | *pote* kauan ἀνέξομαι | *aneksomai* kärsiä ὑμῶν | *hymōn* teitä φέρετέ | *ferete* tuokaa μοι | *moi* minulle αὐτὸν | *auton* hänet ὧδε | *hōde* tänne

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an וַיֹּשִׁיעַ | JESHUA וַיֵּאמֶר | vajjo'mer הוּא | hoi דוֹר | dor בְּלִתִּי | bilti מֵאֲמִין | ma'amin וּפְתַלְתַּל | ufetaltol עַד־מָתַי | 'ad-matai אֶהְיֶה | 'ehjeh עִמָּכֶם | 'immachem עַד־מָתַי | 'ad-matai אֶסְבֵּל | 'esbol אֶתְכֶם | 'etchem הֲבִיאוּ | havi'u אֹתוֹ | 'oto אֵלַי | 'elai הֲנֵה | henna

TKIS Jeesus vastasi ja sanoi: ”Voi epäuskoista ja nurjaa sukupolvea. Kuinka kauan minun täytyy olla kanssanne , kuinka kauan kärsiä teitä? Tuokaa hänet tänne luokseni.”

STLK Jeesus vastasi ja sanoi: "Voi sinä epäuskoinen ja nurja sukukunta, kuinka kauan minun täytyy olla kanssanne? Kuinka kauan kärsiä teitä? Tuokaa hänet tänne minulle."

BIBLIA 1776 Niin Jesus vastaten sanoi: oi epäuskoinen ja nurja sukukunta! kuinka kauvan minun pitää teidän kanssanne oleman? kuinka kauvan minun pitää teitä kärsimän? Tuokaat häntä minulle tänne.

18. **TR** καὶ | *kai* ja ἐπέτιμήσεν | *epetimēsen* nuhteli αὐτῷ | *autō* sitä ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus καὶ | *kai* ja ἐξῆλθεν | *eksēlthen* lähti ἀπ' | *ap* ποῖς αὐτοῦ | *autou* hänestä τὸ | *to* δαιμόνιον | *daimonion* riivaaja καὶ | *kai* ja ἐθεραπεύθη | *etherapeuthē* oli terve ὁ | *ho* παῖς | *pais* lapsi ἀπὸ | *apo* τῆς | *tēs* ὥρας | *hōras* hetkestä ἐκείνης | *ekēinēs* siitä

Delitzsch וַיְגַעַר-בּוֹ | *vajig'ar-bo* וַיֵּשׁוּעַ | *JESHUA* וַיַּיְצֵא | *vajje'tze'* הַשֵּׁד | *hash'shed* מִמֶּנּוּ | *mimmennu* וַיַּרְפֵּא | *vaje'rafe'* הַנַּיִט | *hanna'ar* מִן-הַשֵּׁשׂ'הָא | *min-hash'sha'a* הַהִי | *hahi'*

TKIS Jeesus nuhteli riivaajaa, ja se lähti pojasta, ja hän oli siitä hetkestä terve.

STLK Jeesus nuhteli riivaajaa, ja se lähti pojasta, ja poika oli siitä hetkestä terve.

BIBLIA 1776 Ja Jesus rankaisi sitä, ja perkele meni hänestä ulos; ja poika parani sillä hetkellä.

19. **TR** τότε | *tote* sitten προσελθόντες | *proselthontes* tulivat Luo οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset τῷ | *tō* Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesuksen κατ' | *kat* ἰδίαν | *idian* erikseen εἶπον | *eipon* sanoen διατί | *diati* minkä tähden ἡμεῖς | *hēmeis* me οὐκ | *ouk* emme ἠδυνήθημεν | *ēdynēthēmen* kyenneet ἐκβαλεῖν | *ekbalein* ajamaan ulos αὐτό | *auto* sitä

Delitzsch וַיִּגְשֵׁהוּ | *vajjiggeshu* הַתְּלָמִידִים | *ha'talimidim* אֶל-יֵשׁוּעַ | *'el-JESHUA* וְהָאֵלֶּיךָ | *vehu'* לְבָדוֹ | *le'vado* וַיִּבְרַח | *vajjo'meru* מִדָּוִד | *maddua'* וַיִּנְחַצְנוּ | *'anachnu* לֹא | *lo'* כִּלְנוּ | *jacholenu* לְגַרְשׁוֹ | *le'garesho*

TKIS Sitten opetuslapset menivät Jeesuksen luo erikseen ja sanoivat: ”Miksi me emme kyenneet ajamaan sitä ulos?”

STLK Silloin opetuslapset menivät Jeesuksen luo erikseen ja sanoivat: "Miksi me

emme voineet ajaa sitä ulos?"

BIBLIA 1776 Silloin menivät opetuslapset Jesuksen tykö erinänsä, ja sanoivat: miksi emme voineet sitä ajaa ulos?

20. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* ja Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille διὰ | *dia* vuoksi τὴν | *tēn* ἀπιστίαν | *apistian* vähäuskoisuuden ὑμῶν | *hymōn* teidän ἀμὴν | *amēn* sillä todella γὰρ | *gar* λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymīn* teille ἐὰν | *ean* jos ἔχητε | *echēte* teillä olisi πίστιν | *pistin* uskoa ὡς | *hōs* verran κόκκον | *kokkon* siemenen σινάπεως | *sinapeōs* sinapin ἐρεῖτε | *ereite* sanoisitte τῷ | *tō* ὄρει | *orei* vuorelle τούτῳ | *toutō* tälle μετάβηθι | *metabēthi* siirry ἔντεῦθεν | *enteuthen* täältä ἐκεῖ | *ekei* tuonne καὶ | *kai* ja μεταβήσεται· | *metabēsetai* se siirtyisi καὶ | *kai* ja οὐδὲν | *ouden* ei mikään ἀδυνατήσῃ | *adynatēsei* olisi mahdotonta ὑμῖν | *hymīn* teille

Delitzsch וַיֹּאמֶר | *vajjo'mer* יֵשׁוּעַ | *JESHUA* אֶלְיָהֶם | *'aleihem* מִפְּנֵי | *mipenei* אֲשֶׁר | *'asher* אֵינְכֶם | *'einechem* מֵאַמִּינִים | *ma'aminim* כִּי | *ki* אָמֵן | *'Amen* אֲנִי | *'omer* אָגֵד | *'ani* לְכֶם | *la'chem* אֶם-יֵשׁ | *'im-jesh* לְכֶם | *la'chem* אֶמְוִנָה | *'emuna* כְּגִרְגֵר | *kegarger* הַחֶרְדֵּל | *hachardal* וְאַמְרַתֶּם | *va'amartem* אֶל-הַהָר | *'el-hahar* הַזֶּה | *hazzeḥ* הַעֵתֶק | *he'ateq* מִזֶּה מִצְמָה | *shamma* וְנִבְעַתְקָ | *vene'taq* מִמְקוֹמוֹ | *mimmeqomo* וְאֵין | *ve'ein* דְּבַר | *davar* אֲשֶׁר | *'asher* יִבְצֵר | *jibbatzer* מִכֶּם | *mikkem*

TKIS Niin Jeesus vastasi heille: jos teillä olisi usko niin kuin sinapinsiemen, te sanoisitte tälle vuorelle: ”Siirry täältä tuonne”, ja se siirtyisi, eikä mikään olisi teille mahdoton.

STLK Hän sanoi heille: "Teidän epäuskonne tähden; sillä totisesti sanon teille: jos teillä olisi uskoa sinapinsiemenenkään verran, sanoisitte tälle vuorelle: 'Siirry täältä tuonne', ja se siirtyisi, eikä mikään olisi teille mahdotonta."

BIBLIA 1776 Niin Jesus sanoi heille: epäuskonne tähden. Sillä totisesti minä sanon teille: jos teillä olis usko niinkuin sinapin siemen, niin te taitaisitte sanoa tälle vuorelle: siirry tästä sinne, niin se siirtyis, ja ei teille mitään olisi mahdotointa.

21. **TR** τοῦτο | *touto* mutta tämä δὲ | *de* τὸ | *to* γένος | *genos* laji οὐκ | *ouk* ei ἐκπορεύεται | *ekporeuetai* lähde εἰ μὴ | *ei mē* muuten kuin ἐν | *en* προσευχῇ | *proseuchē* rukouksella καὶ | *kai* ja νηστεία | *nēsteia* paastolla

Delitzsch אָבַל | 'aval | hammin | hazzeh | lo' | jetze' | ki
אִם-בְּתַפְלָה | 'im-bitfilla | uvetzom

TKIS (Mutta tämä laji ei lähde ulos muuten kuin rukouksella ja paastolla.)

STLK Mutta tätä lajia ei saa lähtemään ulos muulla kuin rukouksella ja paastolla.

BIBLIA 1776 Vaan tämä suku ei mene muutoin ulos kuin rukouksella ja paastolla.

22. **TR** ἀναστρεφόμενων | *anastrefomenōn* ja vaeltaessaan δὲ | *de* αὐτῶν | *autōn*
heidän ἐν | *en* τῇ | *tē* Γαλιλαίᾳ | *Galilaia* Galileassa εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτοῖς |
autois heille ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus μέλλει | *mellei* tapahtuva on ἐτι | *ho*
υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen παραδίδοσθαι |
paradidosthai annetaan εἰς | *eis* χεῖρας | *cheiras* käsiin ἀνθρώπων | *anthrōpōn*
ihmisten

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi | behithallecham | be'ereztz |
haGalil | vajjo'mer | 'aleihem | JESHUA | 'atid |
| Ben-ha'Adam | le'himmaser | bidei | 'anashim

TKIS Heidän vaeltaessaan Galileassa Jeesus sanoi heille: ”Ihmisen Poika annetaan ihmisten käsiin,

STLK Kun he vaelsivat Galileassa, Jeesus sanoi heille: ”Ihmisen Poika annetaan ihmisten käsiin,

BIBLIA 1776 Kuin he asuivat Galileassa, sanoi Jesus heille: tapahtuva on, että Ihmisen Poika annetaan ylöns ihmisten käsiin;

23. **TR** καὶ | *kai* ja ἀποκτενοῦσιν | *apoktenousin* he tappavat αὐτόν | *auton* Hänet
καὶ | *kai* ja τῇ | *tē* τρίτῃ | *tritē* kolmantena ἡμέρᾳ | *hēmera* päivänä ἐγερθήσεται |
egerthēsetai nousee ylös καὶ | *kai* ja ἐλυπήθησαν | *elypēthēsan* he tulivat
murheellisiksi σφόδρα | *sfodra* kovin

Delitzsch וַיְהִי | vejaharguhu | uvajjom | hash'shelishi |
qom | jaqum | vajjit'atz'tzevu | me'od

TKIS ja he tappavat Hänet, mutta kolmantena päivänä Hän herää eloon.” Niin he tulivat kovin murheellisiksi.

STLK ja he tappavat hänet, ja kolmantena päivänä hän nousee ylös." He tulivat hyvin murheellisiksi.

BIBLIA 1776 Ja he tappavat hänen, ja kolmantena päivänä hän nousee ylös. Ja he tulivat sangen murheellisiksi.

24. *TR* ἐλθόντων | *elthontōn* ja saavuttua δὲ | *de* αὐτῶν | *autōn* heidän εἰς | *eis* Καπερναοῦμ | *Kapernaoum* Kapernaumiin προσῆλθον | *prosēlthon* tulivat luo οἱ | *oi* τὰ | *ta* δίδραχμα | *didrachma* temppeleveron λαμβάνοντες | *lambanontes* kantajat τῷ | *tō* Πέτρῳ | *Petrō* Pietarin καὶ | *kai* ja εἶπον | *eipon* sanoivat ὁ | *ho* διδάσκαλος | *didaskalos* Opettaja ὑμῶν | *hymōn* teidän οὐ | *ou* eikō τελεῖ | *telei* maksa τὰ | *ta* δίδραχμα | *didrachma* temppeleveroa

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּבוֹאָם | kevo'am אֶל־כְּפַר־נַחֲחִים | 'el-Kefar-nachum וַיִּשְׁגְּשׁוּ | vajjiggeshu אֶל־פֶּטְרוֹס | 'el-Petros גֹּוֵי מַחַצִּית | machatzit הַשְּׂאֵל | hash'shaqel וַיִּשְׂאֵמֶר | vajjo'meru הָאֵל | halo' יהִי | jitten רַבֵּיכֶם | rabbechem מַחַצִּית | 'et-machatzit הַשְּׂאֵל | hash'shaqel

TKIS Heidän saavuttuaan Kapernaumiin tulivat temppeleveron kantajat Pietarin luo ja sanoivat: ”Eikö opettajanne maksa temppeleveroa?”

STLK Kun he saapuivat Kapernaumiin, tulivat temppeleveron kantajat Pietarin luo ja sanoivat: "Eikö teidän opettajanne maksa temppeleveroa?"

BIBLIA 1776 Mutta kuin he menivät Kapernaumiin, tulivat verorahan ottajat Pietarin tykö, ja sanoivat: eikö Mestarinne ole tottunut verorahaa maksamaan?

25. *TR* λέγει | *legei* hän sanoi ναί | *nai* kyllä καὶ | *kai* ja ὅτε | *ote* kun εἰσῆλθεν | *eisēlthen* meni sisälle εἰς | *eis* τὴν | *tēn* οἰκίαν | *oikian* huoneeseen προέφθασεν | *proefthasen* ennätti ennen αὐτὸν | *auton* häntä ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus λέγων | *legōn* sanoen τί | *ti* mitä σοι | *soi* sinä δοκεῖ | *dokei* arvelet Σίμων | *Simōn* Simon οἱ | *oi* βασιλεῖς | *basileis* kuninkaat τῆς | *tēs* γῆς | *gēs* maan ἀπὸ | *apo* τίνων | *tinōn* keiltä λαμβάνουσι | *lambanousi* kantavat τέλη | *telē* tullia ἢ | *ē* tai κῆνσον | *kēnson* veroa ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* υἰῶν | *hyiōn* lapsiltaan αὐτῶν | *autōn* ἢ | *ē* vai ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* ἀλλοτρίων | *allotriōn* vierailta

Delitzsch וַיִּשְׂאֵמֶר | vajjo'mer הֵן | hen וַיָּבֹאוּ | uvevo'o הַבְּיָתָה | habajeta קִידֵם | qiddem אֶת | 'oto יֵשׁוּעַ | JESHUA לִישׁוּעַ | lishe'ol מַה־דַּתְּךָ | mah-da'techa

שִׁמְעוֹן | Shimeon מַלְכֵי | malchei הָאָרֶץ | ha'aretz מִמִּי | mimmi יִקְחוּ | jiqchu
מְכֹס | meches וּמֵס | umas מֵאֵת | me'et בְּנֵיהֶם | beneihem אוֹ | 'o מֵאֵת | me'et
הַזָּרִים | hazzarim

TKIS Hän vastasi;”Maksaa.” Kun hän tuli huoneeseen Jeesus ennätti ennen häntä sanoen: ”Mitä arvelet, Simon? Keiltä maan kuninkaat kantavat tullia tai veroa, lapsiltaan vai vierailta?”

STLK Hän sanoi: "Maksaa." Kun hän tuli huoneeseen, Jeesus kysyi häneltä heti kohta: "Mitä arvelet, Simon? Keiltä maan kuninkaat ottavat tullia tai veroa? Lapsiltaan vai vierailta?"

BIBLIA 1776 Sanoi hän: on. Ja kuin hän tuli huoneeseen, ennätti hänen Jesus, ja sanoi: mitäs luulet, Simon? keiltä maan kuninkaat ottavat tullin eli veron? omilta lapsiltansa, taikka vierailta?

26. **TR** λέγει | *legei* sanoi αὐτῷ | *autō* Hänelle ὁ | *ho* Πέτρος | *Petros* Pietari ἀπὸ
| *apo* τῶν | *tōn* ἀλλοτριῶν | *allogriōn* vierailta ἔφη | *efē* vastasi αὐτῷ | *autō*
hänelle ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἄραγε | *arage* siis ἐλεύθεροί | *eleutheroi*
vapaat εἰσιν | *aisin* ovat οἱ | *oi* υἱοί | *hyioi* lapset

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer פֶּטְרוֹס | Petros אֵלָיו | 'elaiiv מֵאֵת | me'et הַזָּרִים |
hazzarim וַיֹּאמֶר | vajjo'mer לוֹ | lo יִשׁוּעַ | JESHUA אֶם־כֵּן | 'im-ken אֶפֹּאֵ | 'efo'
הַבְּנִים | habanim חֹפְשִׁים | chofshim הֵמָּה | hemma

TKIS Pietari vastasi Hänelle: ”Vierailta” Jeesus sanoi hänelle: ”Lapset ovat siis vapaat.

STLK Kun hän vastasi: "Vierailta", Jeesus sanoi hänelle: "Lapset ovat siis vapaat.

BIBLIA 1776 Pietari sanoi hänelle: vierailta. Sanoi Jesus hänelle: niin lapset ovat vapaat.

27. **TR** ἵνα μὴ | *hina mē* mutta että emme δὲ | *de* σκανδαλίσωμεν | *skandalisōmen*
loukkaisi αὐτούς | *autous* heitä πορευθεὶς | *poreutheis* mene εἰς | *eis* τὴν | *tēn*
θάλασσαν | *thalassan* järvelle βάλει | *bale* heitä ἄγκιστρον | *agkistron* onki καὶ |
kai ja τὸν | *ton* ἀναβάντα | *anabanta* ylös nouseva πρῶτον | *prōton* ensimmäinen
ἰχθύν | *ichthyn* kala ἄρον· | *aron* ota καὶ | *kai* ja ἀνοίξας | *anoiksas* avattuasi τὸ |
to στόμα | *stoma* suun αὐτοῦ | *autou* sen εὐρήσεις | *heurēseis* löydät στατῆρα· |

statēra hopearahan ἐκεῖνον | *ekeinon* se λαβὼν | *labōn* ota δὸς | *dos* anna αὐτοῖς | *autois* heille ἀντὶ | *anti* puolesta ἐμοῦ | *emou* minun καὶ | *kai* ja σοῦ | *sou* sinun

Delitzsch אַח | 'ach לְמַעַן | le'ma'an לֹא-נִהְיֶה | lo'-nihjeh לָהֶם | lahem לְמִכְשׁוֹל | le'michshol לֶךְ | lech אֶל-הַיָּם | 'el-haijam וְהִשְׁלַחְתָּ | vehishlachta אֶל-תּוֹכוֹ | 'el-tocho חַכָּה | chakka וְאֶת-הַדָּג | ve'et-haddag הַרְאֵשׁוֹן | hari'shon אֲשֶׁר | 'asher יַעֲלֶה | ja'aleh אֶת-הוּא | sa'ehu וְכֹאֲשֶׁר | vecha'asher תִּפְתַּח | tiftach אֶת-פִּי | 'et-piv תִּמְצָא | tjimtza' בּוֹ | vo אֶסְתִּירָא | 'istira' אוֹתוֹ 'oto קַח-לֶךְ | qach-lecha וְנָתַתָּ | venatatta לָהֶם | lahem בְּעַדִּי | ba'adi וּבְעַדְךָ | uva'adecha

TKIS Mutta jottemme heitä loukkaisi, mene järvelle, heitä onki ja ota ensin nouseva kala. Avattuasi sen suun löydät hopearahan. Ota se ja anna heille minun ja sinun puolestasi.”

STLK Mutta ettemme heitä loukkaisi, mene ja heitä onki järveen. Ota sitten ensiksi saamasi kala, ja kun avaat sen suun, löydät hopearahan. Ota se ja anna heille minun puolestani ja omasta puolestasi.”

BIBLIA 1776 Mutta ettemme heitä pahentaisi, niin mene merelle, heitä onkes, ja ota se kala, joka ensin tulee ylös, ja avaa hänen suunsa, niin sinä löydät rahan: ota se, ja anna heille minun ja sinun edestäs.

18 Luku

1. *TR* ἐν | *en* ἐκείνη | *ekeinē* sillä τῆ | *tē* ὥρα | *hōra* hetkellä προσῆλθον | *prosēlthon* tulivat luokse οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset τῷ | *tō* Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesuksen λέγοντες | *legontes* sanoen τίς | *tis* kuka ἄρα | *ara* sitten μείζων | *meidzōn* suurin ἐστὶν | *estin* on ἐν | *en* τῆ | *tē* βασιλείᾳ | *basileia* valtakunnassa τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten

Delitzsch בְּשַׁעֲהָ | bash'sha'a הֵיאָה | hahi' נִגְשֵׁהוּ | niggeshu הַתְּלָמִידִים | ha'talmidim אֶל-יֵשׁוּעַ | 'el-JESHUA וַיֵּאמְרוּ | vajjo'meru מִי | mi אֶפְסוֹל | 'efo' גָּדוֹל | gadol מִחֲבֵרָיו | mechaveraiv בְּמַלְכוּת | be'malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim

TKIS Sillä hetkellä opetuslapset tulivat Jeesuksen luo ja sanoivat: "Kukahan on suurin taivasten valtakunnassa?"

STLK Sillä hetkellä opetuslapset tulivat Jeesuksen luo ja sanoivat: "Kuka sitten on suurin taivasten valtakunnassa?"

BIBLIA 1776 Sillä hetkellä tulivat opetuslapset Jesuksen tykö, sanoen: kuka siis on suurin taivaan valtakunnassa?

2. **TR** καὶ | *kai* ja προσκαλεσάμενος | *proskalesamenos* kutsui luokseen ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus παιδίου | *paidion* pienen lapsen ἔστησεν | *hestēsen* asettaen αὐτὸ | *auto* hänet ἐν | *en* μέσῳ | *mesō* keskelle αὐτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch וַיִּקְרָא | vajjiqra' וַיְשִׁיב | JESHUA וַיֵּלֵךְ | 'elaiiv לְךָ | jeled הָיָה | qatan מִבְּיָמֵיךָ | vajja'amidehu בְּתוֹכָם | be'tocham

TKIS Kutsuttuaan luokseen pienokaisen Jeesus asetti hänet heidän keskelleen

STLK Hän kutsui luokseen lapsen, asetti sen heidän keskelleen

BIBLIA 1776 Ja Jesus kutsui tykönsä lapsen, ja asetti sen heidän keskellensä,

3. **TR** καὶ | *kai* ja εἶπεν | *eipen* sanoi ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ἐὰν μὴ | *ean mē* jos ette στραφῆτε | *strafēte* käänny καὶ | *kai* ja γένησθε | *genēsthe* tule ὡς | *hōs* kaltaisiksi τὰ | *ta* παιδία | *paidia* lasten οὐ μὴ | *ou mē* ette εἰσέλθητε | *eiselthēte* käy sisään εἰς | *eis* τὴν | *tēn* βασιλείαν | *basileian* valtakuntaan τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mar וְאָמַן | 'Amen וְאָמַר | 'omer וְאָנִי | 'ani לָכֵן | la'chem לֵאמֹר | 'im-lo' תְּשׁוּבוּ | tashuvu לְהֵיטִיב | lihjot כִּי־לִדְדִים | kajeladim לֵאמֹר | lo' תְּבִאוּ | tavo'u אֶל־מַלְכוּת | 'el-malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim

TKIS ja sanoi: "Totisesti sanon teille: ellette käänny ja tule pienokaisten kaltaisiksi, ette pääse taivasten valtakuntaan.

STLK ja sanoi: "Totisesti sanon teille: ellette käänny ja tule lasten kaltaisiksi, ette tule taivasten valtakuntaan.

BIBLIA 1776 Ja sanoi: totisesti minä sanon teille: ellette käänny ja tule niinkuin lapset, niin ette suinkaan tule sisälle taivaan valtakuntaan.

4. **TR** ὅστις | *hostis* joka οὖν | *oun* siis ταπεινώσει | *tapeinōsē* alentaa ἑαυτὸν | *heauton* itsensä ὡς | *hōs* niinkuin τὸ | *to* παιδίον | *paidion* lapsi τοῦτο | *touto* tämä οὗτός | *houtos* hän ἐστίν | *estin* on ὁ | *ho* μείζων | *meidzōn* suurin ἐν | *en* τῇ | *tē* βασιλείᾳ | *basileia* valtakunnassa τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten

Delitzsch לָכֵן | lachen כֹּל-הַמַּשְׁפִּיל | kol-hammashpil אֶת-עֲצָמוֹ | 'et-'atzmo כִּיְלֵד | kajjeled הַזֶּה | hazzeh הוּא | hu' הַגָּדוֹל | ha'gadol בְּמַלְכוּת | be'malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim

TKIS Joka siis nöyrtyy niin kuin tämä pienokainen, hän on suurin taivasten valtakunnassa.

STLK Sen tähden, se, joka nöyrtyy tämän lapsen kaltaiseksi, on suurin taivasten valtakunnassa.

BIBLIA 1776 Sentähden joka itsensä alentaa niinkuin tämä lapsi, se on suurin taivaan valtakunnassa.

5. *TR* καὶ | *kai* ja ὅς | *hos* joka ἐὰν | *ean* jos δέξεται | *deksētai* ottaa luokseen παιδίον | *paidion* lapsen τοιοῦτον | *toiouton* tällaisen ἓν | *hen* yhden ἐπὶ | *epi* τῷ | *tō* ὀνόματί | *onomati* nimessäni μου | *mou* minun ἐμὲ | *eme* minut δέχεται· | *dechetai* ottaa luokseen

Delitzsch וְכֹל-אֲשֶׁר | vechol-'asher יִקְבֹּל | jeqabbel יֶלֶד | jeled אֶחָד | 'echad כֶּזֶה | kazeh בְּשֵׁמִי | bishemi אוֹתִי | 'oti הוא | hu' מְקַבֵּל | meqabbel

TKIS Ja joka ottaa luokseen yhden tällaisen pienokaisen minun nimessäni, ottaa luokseen minut.

STLK Se, joka ottaa luokseen yhden tällaisen lapsen minun nimeeni, ottaa luokseen minut.

BIBLIA 1776 Ja joka holhoo senkaltaisen lapsen minun nimeeni, hän holhoo minun.

6. *TR* ὅς | *hos* mutta joka δ' | *d* ἄν | *an* σκανδαλίση | *skandalisē* viettelee ἓνα | *hena* yhden τῶν | *tōn* μικρῶν | *mikrōn* pienimmistä τούτων | *toutōn* näistä τῶν | *tōn* jotka πιστευόντων | *pisteuontōn* uskovat εἰς | *eis* ἐμέ | *eme* minuun συμφέρει | *symferei* olisi parempi αὐτῷ | *autō* hänelle ἵνα | *hina* että κρεμασθῆ | *kremasthē* ripustettaisiin μύλος | *mylos* myllynkivi ὀνικός | *onikos* aasin ἐπὶ | *epi* τὸν | *ton* τράχηλον | *trachēlon* kaulaansa αὐτοῦ | *autou* hänen καὶ | *kai* ja καταποντισθῆ | *katapontisthē* upotettaisiin ἐν | *en* τῷ | *tō* πελάγει | *pelagei* syvyyteen τῆς | *tēs* θαλάσσης | *thalassēs* meren

Delitzsch וְכֹל-הַמְכַשִּׁיל | vechol-hammachshil אֶת-אֶחָד | 'et-'echad מִן-הַקְּטַנִּים |

min-haqquetanim האלה | ha'elleh המאמינים | hamma'aminim בי | bi נוח | Noach
לו | lo לשיפתה | shejjittaleh פלח־רכב | felach-rechev על־צנארו | 'al-tzavva'ro
| vetubba' במצולות | bimtzulot ים | jam

TKIS Mutta joka viettelee yhden näistä pienistä, jotka uskovat minuun, sille olisi hyväksi, että iso* myllynkivi ripustettaisiin hänen kaulaansa ja hänet upotettaisiin meren syvyyteen.

STLK Mutta joka viettelee yhden näistä pienistä, jotka uskovat minuun, sen olisi parempi, että myllynkivi ripustettaisiin hänen kaulaansa ja hänet upotettaisiin meren syvyyteen.

BIBLIA 1776 Mutta joka pahentaa yhden näistä pienimmistä, jotka uskovat minun päälleni, parempi hänen olisi, että myllyn kivi ripustettaisiin hänen kaulaansa, ja hän upotettaisiin meren syvyyteen.

7. **TR** οὐαὶ | *ouai* voi τῷ | *tō* κόσμῳ | *kosmō* maailmaa ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn*
σκανδάλων· | *skandalōn* viettelysten ἀνάγκη | *anagkē* sillä pakko γάρ | *gar* ἐστὶν
| *estin* on ἐλθεῖν | *elthein* tulla τὰ | *ta* σκάνδαλα· | *skandala* viettelysten πλὴν |
plēn kuitenkin οὐαὶ | *ouai* voi τῷ | *tō* ἀνθρώπῳ | *anthrōpō* ihmistä ἐκείνῳ | *ekeinō*
sitὰ δι | ' *di* kautta οὗ | *hou* jonka τὸ | *to* σκάνδαλον | *skandalon* viettelys ἔρχεται
| *erchetai* tulee

Delitzsch אוי | 'oi לעולם | la'olam מפני | mipenei המכשלים | hammichsholim
| ki המכשלים | hammichsholim צריכים | tzerichim לבוא | lavo' אכל | 'aval
| 'oi לאיש | la'ish והוא | hahu' אשר | 'asher על־ידו | 'al-jado | javo'
המכשול | hammichshol

TKIS Voi maailmaa viettelysten vuoksi! Viettelysten täytyy näet tulla, mutta voi sitä ihmistä, jonka vaikutuksesta viettelys tulee!

STLK Voi maailmaa viettelysten tähden! Viettelysten täytyy kyllä tulla, mutta voi sitä ihmistä, jonka kautta viettelys tulee!

BIBLIA 1776 Voi maailmaa pahennusten tähden, sillä pahennukset kumminkin tulevat! Voi kuitenkin sitä ihmistä, jonka kautta pahennus tulee!

8. **TR** εἰ | *ei* mutta jos δὲ | *de* ἢ | *hē* joko χεῖρ | *cheir* kätesi σου | *sou* sinun ἢ | *ē*
ταὶ ὀ | *ho* πούς | *pous* jalkasi σου | *sou* sinun σκανδαλίζει | *skandalidzei* viettelee

σε | *se* sinua ἔκκοψον | *ekkopson* hakkaa pois αὐτὰ | *auta* se καὶ | *kai* ja βάλε | *bale* heitä ἀπὸ | *apo* luotasi σοῦ· | *sou* sinun καλόν | *kalon* hyvä σοί | *soi* sinulle ἐστὶν | *estin* on εἰσελθεῖν | *eiselthein* käydä sisään εἰς | *eis* τὴν | *tēn* ζωὴν | *dzōēn* elämään χωλὸν | *chōlon* rampana ἦ | *hē* tai κυλλὸν | *kyllon* raajarikkona ἦ | *ē* kuin δύο | *dyo* kaksi χεῖρας | *cheiras* kättä ἦ | *hē* tai δύο | *dyo* kaksi πόδας | *podas* jalkaa ἔχοντα | *echonta* tallella βληθῆναι | *blēthēnai* heitetään εἰς | *eis* τὸ | *to* πῦρ | *pyr* tuleen τὸ | *to* αἰώνιον | *aiōnion* iankaikkiseen

Delitzsch וְאִם־תִּכְשִׁילֶנָּה | ve'im-tachshilecha וְיָדְךָ | jadecha אִי | 'וְרַגְלֶךָ | raglecha רָצַץ | qatz'tzetz אִתְּךָ | 'otah וְהִשָּׁלַחְךָ | ve'hashlech מִמֶּמְכָה | mimmekka טוֹב | tov לְ | le'cha לְבוֹא | lavo' לְחַיִּים | lachajjim פִּסֵּחַ | pisseach אִי | 'וְקִטְטָה | qittea' מְהִיֹּת | mihjot לְ | le'cha שֶׁתִּי | shetei יָדֶיךָ | jadaim אִי־שֶׁתִּי | 'וְשֶׁתִּי | 'o-shetei רַגְלֶיךָ | raglaim וְהִשָּׁלַחְךָ | vetushelach אֶל־אֵשׁ | 'el-'esh עוֹלָם | 'olam

TKIS Jos kätesi tai jalkasi viettelee sinua, hakkaa ne* poikki ja heitä luotasi. Sinulle on parempi, että jalkapuolena tai käsipuolena käyt elämään sisälle kuin, että sinut molemmat kädet tai molemmat jalat tallella heitetään iäiseen tuleen.

STLK Mutta jos kätesi tai jalkasi viettelee sinua, hakkaa se pois ja heitä luotasi. Parempi on sinulle, että käsipuolena tai jalkapuolena tulet elämään sisälle, kuin että sinut, molemmat kädet tai molemmat jalat tallella, heitetään iankaikkiseen tuleen.

BIBLIA 1776 Mutta jos kätes taikka jalkas pahentaa sinun, niin leikkaa ne pois, ja heitä pois tyköäs. Parempi on sinun elämään sisälle mennä ontuvana taikka raajarikkona, kuin että sinulla olis kaksi kättä eli kaksi jalkaa, ja sinä heitettäisiin ijankaikkiseen tuleen.

9. *TR* καὶ | *kai* ja εἰ | *ei* jos ὁ | *ho* ὀφθαλμός | *ofthalmos* silmäsi σου | *sou* sinun σκανδαλίζει | *skandalidzei* viettelee σε | *se* sinua ἔξελε | *eksele* revi pois αὐτὸν | *auton* se καὶ | *kai* ja βάλε | *bale* heitä ἀπὸ | *apo* luotasi σοῦ· | *sou* sinun καλόν | *kalon* hyvä σοί | *soi* sinulle ἐστὶ | *esti* on μονόφθαλμον | *monofthalmon* silmäpuolena εἰς | *eis* τὴν | *tēn* ζωὴν | *dzōēn* elämään εἰσελθεῖν | *eiselthein* käydä sisälle ἦ | *ē* kuin δύο | *dyo* kaksi ὀφθαλμούς | *ofthalmous* silmää ἔχοντα | *echonta* tallella βληθῆναι | *blēthēnai* tulla heitetyksi εἰς | *eis* τὴν | *tēn* γέενναν | *geennan* Gehennan τοῦ | *tou* πυρός | *pyros* tuleen

Delitzsch וְאִם־עֵינֶיךָ | ve'im-'einecha וְתִכְשִׁילֶנָּה | tachshilecha נֶקֶר | naqquer אִתְּךָ |

'otah וְהִשְׁלַחְךָ | ve'hashlech מִמֶּךָ | mimmekka טוב | tov לְךָ | le'cha לְבוֹא | lavo'
לְחַיִּים | lachajjim בְּעֵינַי | be'ain אַחַת | 'achat מְהִיּוֹת | mihjot לְךָ | le'cha שְׂחִי |
shetei עֵינַיִם | 'einaim וְהִשְׁלַחְךָ | vetushelach אֶל־אֵשׁ | 'el-'esh גֵּיהֶנּוֹם | Geihinnom

TKIS Jos silmäsi viettelee sinua, repäise se pois ja heitä luotasi. Sinulle on parempi, että silmäpuolena käyt elämään sisälle kuin, että sinut molemmat silmät tallella heitetään helvetin tuleen.

STLK Jos silmäsi viettelee sinua, repäise se pois ja heitä luotasi; parempi on sinun silmäpuolena mennä elämään sisälle, kuin että sinut, molemmat silmät tallella, heitetään helvetin tuleen.

BIBLIA 1776 Ja jos silmäs pahentaa sinun, niin puhkaise se ulos, ja heitä pois tyköäs. Parempi on sinun silmäpuolena elämään sisälle mennä, kuin että sinulla olis kaksi silmää, ja sinä heitettäisiin helvetin tuleen.

10. **TR** ὁρᾶτε | *horate* varokaa μὴ | *mē* ettette καταφρονήσητε | *katafronēsēte*
halveksi ἐνός | *henos* yhtä τῶν | *tōn* μικρῶν | *mikrōn* pienistä τούτων | *toutōn*
näistä λέγω | *legō* sillä sanon γὰρ | *gar* ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että οἱ | *oi*
ἄγγελοι | *aggeloi* enkelinsä αὐτῶν | *autōn* heidän ἐν | *en* οὐρανοῖς | *ouranois*
taivaassa διὰ | *dia* παντός | *pantos* aina βλέπουσι | *blepousi* näkevät τὸ | *to*
πρόσωπον | *prosōpon* kasvot τοῦ | *tou* Πατρός | *Patros* Isäni μου | *mou* minun
τοῦ | *tou* joka ἐν | *en* οὐρανοῖς | *ouranois* on taivaissa

Delitzsch רֵאוּ | re'u פֶּן־תִּבְזוּ | pen-tivzu אַחַד | 'achad הַקְטַנִּים | haqquetanim
הָאֵלֶּה | ha'elleh כִּי | ki אֹמֵר | 'omer אֲנִי | 'ani לְכֶם | la'chem כִּי־מִלְאָכֶיְהֶם | ki-
mal'acheihem רֹאִים | ro'im תָּמִיד | tamid אֶת־פְּנֵי | 'et-penei אַבִּי | 'Avi
| shebbash'shamaim

TKIS Katsokaa, ettette halveksi yhtäkään* näistä pienistä, sillä sanon teille, että heidän enkelinsä taivaissa aina näkevät Isäni kasvot, joka on taivaissa.

STLK Katsokaa, ettette halveksi yhtään näistä pienistä; sillä sanon teille, että heidän enkelinsä taivaissa näkevät aina Isäni kasvot, joka on taivaissa.

BIBLIA 1776 Katsokaat, ettette katso ylön yhtäkään näistä pienimmistä; sillä minä sanon teille: heidän enkelinsä taivaissa näkevät aina minun isäni kasvot, joka on taivaissa.

11. *TR* ἤλθε | *ēlthe* sillä tuli γὰρ | *gar* ó | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou*
ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen σῶσαι | *sōsai* pelastamaan τὸ | *to* mikä ἀπολωλός
| *apolōlos* on kadonnut

Delitzsch כִּי | ki כָּא | va' בְּהַחֲדָתוֹ | Ben-ha'Adam עֲשֵׂה לְ | le'hoshia' אֶת־הַחַיִּים
| 'et-ha'oved

TKIS (Sillä Ihmisen Poika on tullut pelastamaan sitä, mikä on kadonnut.)

STLK Sillä Ihmisen Poika on tullut pelastamaan sitä, mikä on kadonnut.

BIBLIA 1776 Sillä Ihmisen Poika tuli autuaaksi tekemään sitä, mikä kadonnut oli.

12. *TR* τί | *ti* mitä ὑμῖν | *hymin* te δοκεῖ | *dokei* arvelette ἐὰν | *ean* jos γένηται |
genētai on τινι | *tini* jollain ἀνθρώπῳ | *anthrōpō* miehellä ἑκατὸν | *hekaton* sata
πρόβατα | *probata* lammasta καὶ | *kai* ja πλανηθῆ | *planēthē* eksyy ἓν | *hen* yksi
ἐξ | *eks* αὐτῶν· | *autōn* niistä οὐχὶ | *ouchi* eikö ἀφεῖς | *afeis* hän jätä τὰ | *ta* ne
ἐννεήκονταεννέα | *ennenēkontaennea* yhdeksänkymmentä yhdeksän ἐπὶ | *epi* τὰ
| *ta* ὄρη | *orē* vuorille πορευθεῖς | *poreutheis* mene ζητεῖ | *dzētei* etsimään τὸ | *to*
πλανώμενον | *planōmenon* eksynyttä

Delitzsch מַה־דַּעַתְכֶּם | mah-da'techem כִּי־יִהְיֶה | ki-jihju לְ | le'ish מֵאָה | me'a
כְּבָשִׂים | chevasim וְתַעֲבֹד | veta'a אֶחָד | 'echad מֵהֶם | mehem הַלֵּל | halo' יַעֲזֹב |
ja'azov אֶת־הַתְּשֻׁעִים | 'et-hattish'im וְתִשָּׂא | vetish'a עַל־הַהַרִּים | 'al-heharim וְהִלֵּךְ
| ve'halach לְבַקֵּשׁ | le'vaqesh אֶת־הַתְּשֻׁעִים | 'et-hatto'eh

TKIS Mitä arvelette? Jos jollakin ihmisellä on sata lammasta ja yksi niistä eksyy,
eikö hän jätä niitä yhdeksääkymmentä yhdeksää vuorille ja mene etsimään
eksynyttä?

STLK Mitä arvelette? Jos jollakin ihmisellä on sata lammasta ja yksi niistä eksyy,
eikö hän jätä niitä yhdeksääkymmentä yhdeksää vuorille ja mene etsimään
eksynyttä?

BIBLIA 1776 Mitä te luulette? jos jollakin ihmisellä olis sata lammasta, ja yksi
heistä eksyis: eikö hän jättäisi yhdeksänkymmentä ja yhdeksän, ja menis vuorelle,
ja etsis eksynyttä?

13. *TR* καὶ | *kai* ja ἐὰν | *ean* jos γένηται | *genētai* tapahtuu εὐρεῖν | *heurein* että

löytää αὐτό | *auto* sen ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että χαίρει | *chairei* hän iloitsee ἐπ' | *ep* αὐτῷ | *autō* siitä μᾶλλον | *mallon* enemmän ἢ | *ē* kuin ἐπὶ | *epi* τοῖς | *tois* niistä ἐννενηκονταεννέα | *ennenēkontaennea* yhdeksästäkymmenestä yhdeksästä τοῖς | *tois* jotka μὴ | *mē* eivät πεπλανημένοις | *peplanēmenois* olleet eksyneet

Delitzsch הַיְהִי | ve'haja כְּאֲשֶׁר | ka'asher הַמְצִיחַ | jimtza'ehu אָמֵן | 'Amen אָמֵן | 'omer אֲנִי | 'ani לֶכֶם | la'chem כִּי־יַשְׁמַח | ki-jismach עָלַי | 'alaiv יוֹתֵר | joter מֵעַל | me'al הַתְּשִׁעִים | hattish'im הַתְּשִׁעִים | vetish'a אֲשֶׁר | 'asher לֹא | lo' תַּעֲוֶה | ta'u

TKIS Ja jos hän sen löytää totisesti sanon teille: hän iloitsee siitä enemmän kuin niistä yhdeksästäkymmenestä yhdeksästä, jotka eivät olleet eksyneet.

STLK Ja jos hän sen löytää, totisesti sanon teille: hän iloitsee enemmän siitä kuin niistä yhdeksästäkymmenestä yhdeksästä, jotka eivät olleet eksyneet.

BIBLIA 1776 Ja jos niin tapahtuu, että hän löytää sen, totisesti sanon minä teille: hän iloitsee enemmän siitä kuin yhdeksästäkymmenestä ja yhdeksästä, jotka ei eksyneet.

14. **TR** οὕτως | *houtōs* samoin οὐκ | *ouk* ei ἔστι | *esti* ole θέλημα | *thelēma* tahto ἔμπροσθεν | *emprosthen* edessä τοῦ | *tou* Πατρὸς | *Patros* Isänne ὑμῶν | *hymōn* teidän τοῦ | *tou* joka ἐν | *en* οὐρανοῖς | *ouranois* on taivaissa ἵνα | *hina* että ἀπόληται | *apolētai* joutuu kadotukseen εἰς | *eis* τῶν | *tōn* joku μικρῶν | *mikrōn* pienistä τούτων | *toutōn* näistä

Delitzsch כֵּן | ken אֵינְנִי | 'einennu רָצוֹן | ratzon מִלִּפְנֵי | milifnei אֶבְיָחֶם | 'Avichem שֶׁבְּבַשׁ שָׁמַיִם | shebbash'shamaim כִּי | ki יֶאֱבֹד | jo'vad אֶחָד | 'echad מִן הַקְּטַנִּים | min-haqqetannim הָאֵלֶּה | ha'elleh

TKIS Niin ei taivaallisen Isänne tahto ole, että yksikään näistä pienistä hukkuisi."

STLK Niin ei myöskään teidän taivaallisen Isänne tahto ole, että yksikään näistä pienistä joutuisi kadotukseen.

BIBLIA 1776 Niin ei ole myös teidän Isänne tahto, joka on taivaissa, että joku näistä pienimmistä hukkuisi.

15. *TR* ἐάν | *ean* mutta jos δὲ | *de* ἀμαρτήση | *hamartēsē* tekee syntiä vastaan εἰς
| *eis* σὲ | *se* sinua ὁ | *ho* ἀδελφός | *adelfos* veljesi σου | *sou* sinun ὕπαγε | *hypage*
mene καὶ | *kai* ja ἔλεγξον | *elegkson* nuhtelee αὐτὸν | *auton* häntä μεταξύ | *metaksy*
kahden kesken σοῦ | *sou* sinun καὶ | *kai* ja αὐτοῦ | *autou* hänen μόνου | *monou*
ainoastaan ἐάν | *ean* jos σου | *sou* sinua ἀκούση | *akousē* hän kuulee ἐκέρδησας |
ekerdēsas olet voittanut τὸν | *ton* ἀδελφόν | *adelfon* veljesi σου· | *sou* sinun

Delitzsch וְכִי | vechi וְאֶחָדָה | jecheta'-lecha אַחִיכָה | 'achicha אֶחָדָה | lech לְהוֹכִיחַ
| vehochachta אֶתְּוֹ | 'oto בְּיָנֶיךָ | beinecha וּבְיַנִּי | uveino לְבָדְדִי | le'vado אֶם-יִשְׁמַע
| ve'im-jishma' אֶלְיָא | 'elecha קָנִיתָ | qanita לָךְ | le'cha אַחִיכָה | 'achicha

TKIS Jos veljesi tekee syntiä sinua vastaan, mene ja nuhtelee häntä kahden kesken.
Jos hän sinua kuulee, olet voittanut veljesi.

STLK Mutta jos veljesi rikkoo sinua vastaan, mene ja nuhtelee häntä kahden kesken;
jos hän sinua kuulee, olet voittanut veljesi.

BIBLIA 1776 Mutta jos sinun veljes rikkoo sinua vastaan, niin mene ja nuhtelee häntä
kahden kesken yksinänsä. Jos hän sinua kuulee, niin sinä olet veljes voittanut.

16. *TR* ἐάν | *ean* mutta jos δὲ | *de* μὴ | *mē* εἰ ἀκούση | *akousē* hän kuule παράλαβε
| *paralabe* ota mukaasi μετὰ | *meta* kanssa σοῦ | *sou* sinun ἔτι | *eti* vielä ἓνα |
hena yksi ἢ | *ē* tai δύο | *dyo* kaksi ἴνα | *hina* että ἐπὶ | *epi* στόματος | *stomatos*
suulla δύο | *dyo* kahden μαρτύρων | *martyrōn* todistajan ἢ | *ē* tai τριῶν | *triōn*
kolmen σταθῆ | *stathē* vahvistetaan πάν | *pan* kaikki ῥῆμα· | *rēma* puhe

Delitzsch אֶם-לֹא | ve'im-lo' יִשְׁמַע | ishma' חָק | qach בְּמַךְ | 'immecha עוֹד | 'od
דָּחַךְ | 'echad אֶחָד | 'o שְׁנַיִם | shenaim לְמַעַן | le'ma'an עַל-פִּי | 'al-pi שְׁנַיִם |
shenaim אֶחָד | 'o שְׁלֹשָׁה | shelsha יְקוּם | 'edim יְקוּם | jaqum כָּל-דָּבָר | kol-davar

TKIS Mutta ellei hän kuule, ota vielä yksi tai kaksi kanssasi, jotta jokainen asia
tulisi vahvistetuksi kahden tai kolmen todistajan sanalla.

STLK Mutta jos hän ei kuule sinua, ota vielä yksi tai kaksi kanssasi, 'että jokainen
asia vahvistettaisiin kahden tai kolmen todistajan sanalla.'

BIBLIA 1776 Mutta jos ei hän sinua kuule, niin ota vielä yksi eli kaksi kanssas, että
kaikki asia kahden eli kolmen todistajan suussa olis.

17. *TR* ἐὰν | *ean* mutta jos δὲ | *de* παρακούση | *parakousē* on kuulematta αὐτῶν | *autōn* heitä εἶπέ | *eipe* ilmoita τῇ | *tē* ἐκκλησίᾳ· | *ekklēsia* seurakunnalle ἐὰν | *ean* mutta jos δὲ | *de* καὶ | *kai* τῆς | *tēs* ἐκκλησίας | *ekklēsias* seurakuntaakin παρακούση | *parakousē* on tottelematta ἔστω | *estō* olkoon σοι | *soi* sinulle ὡσπερ | *hōsper* sama kuin ὁ | *ho* ἐθνικὸς | *ethnikos* pakana καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* τελώνης | *telōnēs* veronkantaja

Delitzsch אֱלֹהִים | ve'im-lo' מַעֲשֵׂה | ishma' אֱלֹהֵי אֲרָם | 'aleihem הַגִּד | hagged אֶל-הַקְּהָל | 'el-haqqahal אֱלֹהִים | ve'im-lo' מַעֲשֵׂה | ishma' אֱלֹהֵי הַקְּהָל | gam-'el-haqqahal הַקְּהָל | ve'haja קָהָל | le'cha כְּגוֹי | kegoi וְכַמּוֹכֵס | uchemoches

TKIS Mutta ellei hän heitä kuule, ilmoita seurakunnalle. Ellei hän seurakuntaakaan kuule, olkoon hän sinulle niin kuin pakana ja veronkantaja.

STLK Mutta jos hän ei kuule heitä, ilmoita seurakunnalle. Mutta jos hän ei seurakuntaakaan kuule, olkoon hän sinulle, kuin olisi pakana ja publikaani.

BIBLIA 1776 Mutta ellei hän niitä tahdo kuulla, niin sano seurakunnalle; ellei hän seurakuntaa tottele, niin pidä häntä pakanana ja Publikanina.

18. *TR* ἀμήν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ὅσα | *hosa* kaikki minkä ἐὰν | *ean* δήσητε | *dēsēte* sidotte ἐπὶ | *epi* päällä τῆς | *tēs* γῆς | *gēs* maan ἔσται | *estai* on oleva δεδεμένα | *dedemena* sidottu ἐν | *en* τῷ | *tō* οὐρανῷ | *ouranō* taivaassa καὶ | *kai* ja ὅσα | *hosa* kaikki minkä ἐὰν | *ean* λύσητε | *lysēte* päästätte ἐπὶ | *epi* päällä τῆς | *tēs* γῆς | *gēs* maan ἔσται | *estai* on oleva λελυμένα | *lelymena* päästetty ἐν | *en* τῷ | *tō* οὐρανῷ | *ouranō* taivaassa

Delitzsch אָמֵן | 'Amen אָמַר | 'omer אָנִי | 'ani לָכֵן | la'chem כֹּל | kol אֲשֶׁר-תִּאָּסְרוּ | 'asher-ta'asru עַל-הָאָרֶץ | 'al-ha'aretz אֲסוּר | 'asur הַיְהִי | jihjeh בְּשָׁמַיִם | bash'shamaim וְכֹל | vechol אֲשֶׁר-תִּתְּיָרוּ | 'asher-tattiru עַל-הָאָרֶץ | 'al-ha'aretz מִתָּר | muttar הַיְהִי | jihjeh בְּשָׁמַיִם | bash'shamaim

TKIS Totisesti sanon teille: kaikki minkä te sidotte maan päällä, on oleva sidottu taivaassa, ja kaikki minkä te päästätte maan päällä, on oleva päästetty taivaassa.

STLK Totisesti sanon teille: kaikki, minkä te sidotte maan päällä, on oleva sidottu taivaassa, ja kaikki, minkä päästätte maan päällä, on oleva päästetty taivaassa.

BIBLIA 1776 Totisesti sanon minä teille: kaikki, mitä te maan päällä sidotte, pitää myös oleman sidotut taivaissa: ja kaikki, mitä te päästätte maan päällä, pitää myös oleman päästetyt taivaassa.

19. **TR** πάλιν | *palin* vielä λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että ἐὰν | *ean* jos δύο | *dyo* kaksi ὑμῶν | *hymōn* teistä συμφωνήσωσιν | *symfōnēsōsin* sopii ἐπὶ | *epi* päällä τῆς | *tēs* γῆς | *gēs* maan περὶ | *peri* mistä παντός | *pantos* tahansa πράγματος | *pragmatos* asiasta οὗ | *hou* mitä ἐὰν | *ean* jos αἰτήσονται | *aitēsōntai* he anovat γενήσεται | *genēsetai* he saavat αὐτοῖς | *autois* sen παρὰ | *para* τοῦ | *tou* Πατρός | *Patros* Isältäni μου | *mou* minun τοῦ | *tou* joka ἐν | *en* οὐρανοῖς | *ouranois* on taivaissa

Delitzsch וְעוֹד | ve'od אֹמֵר | 'omer אֲנִי | 'ani לָכֵן | la'chem שְׁנַיִם | shenaim מִכֶּם | mikkem כִּי | ki יִבְרָאוּ | jivua'atzu יַחַדְבַּר | jachdav בְּאֶרֶץ | ba'aretz עַל-כָּל-דָּבָר | 'al-kol-davar אֲשֶׁר | 'asher יִשְׁאֲלוּ | ish'alu הִיא | hajoh יִהְיֶה | jihjeh לָהֶם | lahem מֵאֵת | me'et אָבִי | 'Avi שֶׁבְּבַשׁ שָׁמַיִם | shebbash'shamaim

TKIS Vielä sanon teille: jos kaksi teistä maan päällä sopii mistä asiasta tahansa mitä he anovat, he saavat sen Isältäni joka on taivaissa."

STLK Vielä sanon teille: jos kaksi teistä maan päällä keskenään sopii mistä asiasta tahansa, että he sitä anovat, he saavat sen Isältäni, joka on taivaissa.

BIBLIA 1776 Taas sanon minä teille: missä ikänä asiassa kaksi teistä sopivat maan päällä; jota he rukoilevat, sen heidän pitää saaman minun Isältäni, joka on taivaissa.

20. **TR** οὗ | *hou* sillä missä γάρ | *gar* εἰσι | *eisi* on δύο | *dyo* kaksi ἢ | *ē* tai τρεῖς | *treis* kolme συνηγμένοι | *synēgmenoi* kokoontunut εἰς | *eis* τὸ | *to* ἔμὸν | *emon* minun ὄνομα | *onoma* nimeeni ἐκεῖ | *ekei* siellä εἶμι | *eimi* olen ἐν | *en* μέσῳ | *mesō* keskellä ἑαυτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch כִּי | ki בְּכָל-מְקוֹם | bechol-maqom אֲשֶׁר | 'asher שְׁנַיִם | shenaim אִו | 'o שְׁלֹשָׁה | shelsha נְאֻסְפוּ | ne'esfu בְּשִׁמִּי | vi'shemi שָׁם | sham אֲנִי | 'ani בְּתוֹכָם | vetocham

TKIS Sillä missä kaksi tai kolme on kokoontunut minun nimeeni, siinä minä olen heidän keskellensä."

STLK Sillä missä kaksi tai kolme on kokoontunut minun nimeeni, siinä olen heidän

keskellään."

BIBLIA 1776 Sillä kussa kaksi taikka kolme tulevat kokoon minun nimeeni, siinä minä olen heidän keskellänsä.

21. **TR** τότε | *tote* silloin προσελθὼν | *proselthōn* tuli luo αὐτῷ | *autō* Hänen ó | *ho* Πέτρος | *Petros* Pietari εἶπε | *eipe* sanoen Κύριε | *Kyrie* Herra ποσάκις | *posakis* kuinka monta kertaa ἀμαρτήσῃ | *hamartēsei* joka rikkoo vastaan εἰς | *eis* ἐμὲ | *eme* minua ó | *ho* ἀδελφός | *adelfos* veljeni μου | *mou* minun καὶ | *kai* ja ἀφήσω | *afēsō* on annettava anteeksi αὐτῷ | *autō* hänelle ἕως | *eōs* aivanko ἑπτάκις | *heptakis* seitsemän kertaa

Delitzsch וַיִּגַּשׁ | vajjigash אֶלְיָו | 'elaiiv פֶּטְרוֹס | Petros וַיִּבְרַח | vajjo'mer לוֹ | lo אֶדְוִי | 'ADONI כַּמָּה | kammeh פְּעָמִים | fe'amim יְחֶטָּא־לִי | jecheta'-li אַחִי | 'achi וְסִלַּחְתִּי | vesalachtī לוֹ | lo הַעַד | ha'ad שֶׁבַע | sheva' פְּעָמִים | pe'amim

TKIS Silloin Pietari meni Hänen luokseen ja sanoi Hänelle: "Herra, kuinka monta kertaa minun tulee antaa anteeksi veljelleni, joka rikkoo minua vastaan, ihanko seitsemän kertaa?"

STLK Silloin Pietari meni hänen luokseen ja sanoi hänelle: "Herra, kuinka monta kertaa minun on annettava anteeksi veljelleni, joka rikkoo minua vastaan? Aivanko seitsemän kertaa?"

BIBLIA 1776 Silloin Pietari tuli hänen tykönsä, ja sanoi: Herra, kuinka usein minun pitää veljelleni, joka rikkoo minua vastaan, antaman anteeksi? onko seitsemässä kerrassa kyllä?

22. **TR** λέγει | *legei* sanoi αὐτῷ | *autō* hänelle ó | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus οὐ | *ou* en λέγω | *legō* sano σοι | *soi* sinulle ἕως | *eōs* ἑπτάκις | *heptakis* seitsemän kertaa ἀλλ' | *all* vaan ἕως | *eōs* ἑβδομηκοντάκις | *hebdomēkontakis* seitsemänkymmentä kertaa ἑπτὰ | *hepta* seitsemän

Delitzsch וַיִּבְרַח | vajjo'mer אֶלְיָו | 'elaiiv יֵשׁוּעַ | JESHUA לֹא־אֹמַר | lo'-omar לְ | le'cha עַד־שֶׁבַע | 'ad-sheva' פְּעָמִים | pe'amim כִּי־אִם | ki-'im עַד־שֶׁבַע־עִים | 'ad-shiv'im וְשֶׁבַע | vasheva'

TKIS Jeesus vastasi hänelle: "Sanon sinulle: ei seitsemän kertaa vaan seitsemänkymmentä kertaa seitsemän.

STLK Jeesus vastasi hänelle: "En sano sinulle seitsemän kertaa, vaan seitsemänkymmentä kertaa seitsemän.

BIBLIA 1776 Sanoi Jesus hänelle: en minä sano sinulle ainoastaan seitsemän kertaa, mutta seitsemänkymmentä kertaa seitsemän.

23. **TR** διὰ | *dia* siksi τοῦτο | *touto* ὁμοιώθη | *hōmoiōthē* verrataan ἢ | *hē* βασιλεία | *basileia* valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten ἀνθρώπῳ | *anthrōpō* erääseen βασιλεῖ | *basilei* kuninkaaseen ὃς | *hos* joka ἠθέλησε | *ēthelēse* tahtoi συναῖραι | *synarai* tehdä λόγον | *logon* tilin μετὰ | *meta* kanssa τῶν | *tōn* δούλων | *doulōn* palvelijoiden αὐτοῦ | *autou*

Delitzsch עַל־כֵּן | 'al-ken דִּוְמָה | doma מְלֻחֻת | malchut הַשְּׁמַיִם | hash'shamaim לְמֶלֶךְ | le'melech בָּשָׂר | basar וְדָם | vadam אֲשֶׁר | 'asher חָפֵץ | chafetz לַעֲשׂוֹת | la'asot חֶשְׁבֹּן | cheshbon עִמְּבֻדָּיו | 'im-'avadaiv

TKIS Sen vuoksi taivasten valtakunta on kuninkaan kaltainen, joka tahtoi selvittää tilit palvelijainsa kanssa.

STLK Sen tähden taivasten valtakunta on verrattavissa kuninkaaseen, joka vaati palvelijoiltaan tilin.

BIBLIA 1776 Sentähden on taivaan valtakunta kuninkaaseen verrattu, joka tahtoi lukua laskea palveliainsa kanssa.

24. **TR** ἀρξάμενου | *arksamenou* kun alkoi δὲ | *de* αὐτοῦ | *autou* ἡν συναίρειν | *synairein* selvittää asioita προσηνέχθη | *prosēnechthē* tuotiin luo αὐτῷ | *autō* hänen εἷς | *heis* yksi ὀφειλέτης | *ofeiletēs* joka oli velkaa μυρίων | *myriōn* kymmenen tuhatta τάλάντων | *talantōn* talenttia

Delitzsch וְכֵאֲשֶׁר | vecha'asher הֵחֵל | hechel לְחַשְׁבֵּשֵׁב | le'chash'shev הוּבָא | huva' לְפָנָיו | le'fanaiv אִישׁ | 'ish אֲשֶׁר | 'asher חֵיב | chajjav לוֹ | lo עֲשָׂרָת | 'aseret אֲלָפִים | 'alafim כִּכְרֵי | kikkerei כֶּסֶף | chasaf

TKIS Kun hän alkoi selvityksen, tuotiin esiin eräs, joka oli hänelle velkaa kymmenen tuhatta leiviskää*.

STLK Kun hän rupesi tilintekoon, hänen eteensä tuotiin eräs, joka oli hänelle velkaa kymmenentuhatta talenttia.

BIBLIA 1776 Ja kuin hän rupesi laskemaan, tuli yksi hänen eteensä, joka oli hänelle velkaa kymmenentuhatta leiviskää.

25. **TR** μὴ | *mē* ja ei ἔχοντος | *echontos* ollut δὲ | *de* αὐτοῦ | *autou* hänellä ἀποδοῦναι | *apodounai* maksaa ἐκέλευσεν | *ekeleusen* määräsi αὐτὸν | *auton* hänen ὁ | *ho* κύριος | *kyrios* herransa αὐτοῦ | *autou* hänet προθῆναι | *prathēnai* myytäväksi καὶ | *kai* ja τὴν | *tēn* γυναῖκα | *gynaika* vaimonsa αὐτοῦ | *autou* hänen καὶ | *kai* ja τὰ | *ta* τέκνα | *tekna* lapsensa καὶ | *kai* ja πάντα | *panta* kaiken ὅσα | *hosa* mitä εἶχε | *eiche* hän omisti καὶ | *kai* ja ἀποδοθῆναι | *apodothēnai* velan maksettavaksi

Delitzsch וְלֹא | velo' הִגִּיה־לוֹ | haja-lo לְשַׁלֵּם | le'shallem וַיֵּצֵא | vaje'tzav וַיִּבְנֶי | 'adonaiבְּמִכְרֹ לְמִכְרֹ | limkor אֶת־וְאוֹתֵ | 'oto אֶת־אֲשֶׁת־וְ | ve'et-'ishto אֶת־בְּנֵי | ve'et-banaiv לְ | ve'et-kol-'asher-lo וְכֵן | vechen יִשַׁלֵּם | jeshallem

TKIS Mutta kun tällä ei ollut millä maksaa, määräsi hänen herransa hänet myytäväksi, samoin hänen vaimonsa ja lapsensa ja kaiken mitä hänellä oli, ja velan maksettavaksi.

STLK Mutta kun tällä ei ollut, millä maksaa, hänen isäntänsä määräsi myytäväksi hänet, hänen vaimonsa, lapsensa ja kaikki, mitä hänellä oli, ja velan maksettavaksi.

BIBLIA 1776 Mutta ettei hänellä ollut varaa maksaa, käski hänen herransa hänen myytää, ja hänen emäntänsä ja lapsensa, ja kaikki mitä hänellä oli, ja maksettaa.

26. **TR** πεσὼν | *pesōn* niin lankesi maahan οὖν | *oun* ὁ | *ho* δοῦλος | *doulos* palvelija προσεύκει | *prosekynei* rukoili αὐτῷ | *autō* häntä λέγων | *legōn* sanoen Κύριε | *Kyrie* Herra μακροθύμησον | *makrothymēson* ole pitkämielinen ἐπ' | *ep* ἐμοί | *emoi* minulle καὶ | *kai* ja πάντα | *panta* kaiken σοι | *soi* sinulle ἀποδώσω | *apodōsō* maksan

Delitzsch וַיִּפֹּל | vajjipol הֶעָבַד | ha'eved וַיִּשְׁתַּחֲוֶה | vajjishtachu לוֹ | lo לְאֹמַר | le'mor אֶדְבִּיר | 'ADONI לִי | ha'arech-li אֶפְּחָ | 'appecha אֶת־כָּל | ve'et-kol אֲשֶׁר־לִּי | 'ashallema לָךְ | lach

TKIS Silloin palvelija maahan heittäytyen osoitti hänelle kunnioitusta ja sanoi: (Herra,) ole pitkämielinen minua kohtaan, niin maksan sinulle kaiken.

STLK Niin palvelija lankesi maahan ja rukoili häntä sanoen: 'Ole pitkämielinen

minua kohtaan, niin maksan sinulle kaiken.'

BIBLIA 1776 Niin palvelia lankesi maahan ja rukoili häntä, sanoen: herra, ole kärsivällinen minun kanssani, ja minä maksan kaikki sinulle.

27. **TR** σπλαγχνισθεῖς | *splagchnistheis* niin kävi sääliksi δὲ | *de ó* | *ho* κύριος | *kyrios* Herran τοῦ | *tou* δούλου | *doulou* palvelijaa ἐκείνου | *ekeinou* tätä ἀπέλυσεν | *apelysen* päästi αὐτόν | *auton* hänet καὶ | *kai* ja τὸ | *to* δάνειον | *daneion* lainan ἀφῆκεν | *afēken* antoi anteeksi αὐτῷ | *autō* hänelle

Delitzsch וַיְהִימוֹ | vaje'hemu רַחַמַי | rachamei אֲדֹנָי | 'Adonei הָעֶבֶד | ha'eved אָהוּא | hahu' וַיִּפְּטֶרְהוּ | vajjiffterehu לֹא־מִטְּמָלוֹ | vajjashmet-lo אֶת־חֻבֹּ | 'et-hachov

TKIS Niin herran kävi sääli sitä palvelijaa, ja hän päästi hänet ja antoi hänelle velan anteeksi.

STLK Isännän kävi sääliksi tuota palvelijaa, ja hän päästi hänet ja antoi hänelle velan anteeksi.

BIBLIA 1776 Niin armahti herra palveliaa, päästi hänen, ja antoi hänelle velan anteeksi.

28. **TR** ἐξελθὼν | *ekselthōn* ja meni ulos δὲ | *de ó* | *ho* δοῦλος | *doulos* palvelija ἐκεῖνος | *ekeinos* tämä εἶπεν | *heuren* löysi ἓνα | *hena* yhden τῶν | *tōn* συνδούλων | *syndoulōn* kanssapalvelijansa αὐτοῦ | *autou* ὅς | *hos* joka ὄφειλεν | *ōfeilen* oli velkaa αὐτῷ | *autō* hänelle ἑκατὸν | *hekaton* sata δηνάρια | *dēnaria* denaria καὶ | *kai* ja κρατήσας | *kratēsas* tarttuen αὐτόν | *auton* häntä ἔπνιγε | *epnige* kuristi kurkusta λέγων | *legōn* sanoen ἀπόδος | *apodos* maksa μοι | *moi* minulle ὅτι | *ho ti* minkä ὀφείλεις | *ofeileis* olet velkaa

Delitzsch וַיֵּצֵא | vaje'tze' הָעֶבֶד | ha'eved אָהוּא | hahu' מִלְּפָנָיו | millefanaiv וַיִּימְצֵא | vajjimtza' אֶחָד | 'echad מִחֲבֵרָיו | mechaveraiv הָעֶבְדִּים | ha'avadim וְהוּא | vehu' לֹא־לִי | chajjav-lo מֵאָה | me'a דִּינָרִים | dinarim וַיִּשְׁלַח־בּוֹ | vajjachazeq-bo וַיִּשְׁלַח־בּוֹ | vajjachneqehu לְאֹמַר | le'mor שְׁלַח־לִי | shallam אֶת | 'et אֲשֶׁר | 'asher אֲתָה | 'atta חַיִּב | chajjav לִי | li

TKIS Mutta mentyään ulos se palvelija tapasi erään palvelutovereistaan joka oli hänelle velkaa sata denaria*. Hän tarttui tähän, kuristi kurkusta ja sanoi: Maksa

mitä olet (minulle) velkaa.

STLK Mutta mentyään ulos palvelija tapasi erään palvelustoverinsa, joka oli hänelle velkaa sata denaaria; ja tarttui häneen, kuristi häntä kurkusta ja sanoi: 'Maksa, minkä olet velkaa.'

BIBLIA 1776 Niin palvelia meni ulos, ja löysi yhden kanssapalvelioistansa, joka hänelle oli velkaa sata penninkiä; ja hän tarttui häneen, ja kiristi häntä kurkusta, sanoen: maksa minulle velkas.

29. **TR** πεσὼν | *pesōn* lankesi maahan οὖν | *oun* nyt ὁ | *ho* σύνδουλος | *syndoulos* kanssapalvelijansa αὐτοῦ | *autou* εἰς | *eis* τοὺς | *tous* πόδας | *podas* jalkojen juureen αὐτοῦ | *autou* hänen παρεκάλει | *parekalei* πυysi αὐτὸν | *auton* häntά λέγων | *legōn* sanoen μακροθύμησον | *makrothymēson* ole pitkämielinen ἐπ' | *ep* ἔμοι | *emoi* minulle καὶ | *kai* ja πάντα | *panta* kaiken ἀποδώσω | *apodōsō* maksan σοι | *soi* sinulle

Delitzsch וַיִּפֹּל | vajjipol הִבְרִי | chavero לְפָנַי | lifnei רַגְלָיו | raglaiv וַיִּבְקֵשׁ | vaje'vaqesh מִמְּנוּ | mimmennu לְאַמֵּר | le'mor הֲאַרְךָ־לִי | ha'arech-li אֶפְרָךְ | 'appecha וַאֲשַׁלְּמָה | va'ashallema לְךָ | le'cha הַכֹּל | hakol

TKIS Silloin hänen palvelutoverinsa heittäytyi maahan (hänen jalkainsa juureen) ja pyysi häntä sanoen: Ole pitkämielinen minua kohtaan, niin maksan sinulle (kaiken).

STLK Niin hänen palvelustoverinsa lankesi maahan ja pyysi häntä sanoen: 'Ole pitkämielinen minua kohtaan, niin maksan sinulle kaiken.'

BIBLIA 1776 Niin hänen kanssapalveliansa lankesi maahan hänen jalkainsa juureen, ja rukoili häntä, sanoen: ole kärsivällinen minun kanssani, ja minä maksan kaikki sinulle.

30. **TR** ὁ | *ho* mutta hän δὲ | *de* οὐκ | *ouk* ei ἠθέλεν | *ēthelen* tahtonut ἀλλ' | *all* vaan ἀπελθὼν | *apelthōn* pois meni ἔβαλεν | *ebalen* heittäen αὐτὸν | *auton* hänet εἰς | *eis* φυλακὴν | *fylakēn* vankilaan ἕως | *eōs* kunnes οὗ | *hou* ἀποδοῖ | *apodō* maksaisi τὸ | *to* ὀφειλόμενον | *ofeilomenon* mitä oli velkaa

Delitzsch וְהוּא | vehu' מֵאֵן | me'en וַיִּלֶּךְ | vajje'lech וַיִּשְׁלַחְהוּ | vajjashlichehu בְּמִשְׁמַר | bemishmar עַד | 'ad כִּי־יִשְׁלַם | ki-jeshallem לוֹ | lo אֶת־חֻבּוֹ | 'et-chovo

TKIS Mutta hän ei tahtonut, vaan meni ja heitti hänet vankilaan, kunnes hän maksaisi mitä oli velkaa.

STLK Mutta hän ei tahtonut, vaan meni ja heitti hänet vankilaan, kunnes hän maksaisi velkansa.

BIBLIA 1776 Mutta ei hän tahtonut, vaan meni ja heitti hänen torniin, siihenasti kuin hän velan maksaisi.

31. **TR** ἰδόντες | *idontes* mutta nähdessään δὲ | *de* οἱ | *oi* σύνδουλοι | *syndouloi* kanssapalvelijat αὐτοῦ | *autou* hänen τὰ | *ta* mitä γέγονα | *genomena* tapahtui ἐλυπήθησαν | *elypēthēsan* tulivat murheellisiksi σφόδρα· | *sfodra* kovin καὶ | *kai* ja ἐλθόντες | *elthontes* menivät διεσάφησαν | *diesafēsan* kertoen τῷ | *tō* κυρίῳ | *kyriō* herralleen αὐτῶν | *autōn* πάντα | *panta* kaiken τὰ | *ta* mitä γέγονα | *genomena* oli tapahtunut

Delitzsch וַחֲבֵרָיו | vachaveraiv הַעֲבָדִים | ha'avadim רָאוּ | ra'u אֶת־הַנְּעֻצָּה | 'et-hanna'asa וַיַּעֲצְבוּ | vaje'atzevu מְאֹד | me'od וַיִּבְאוּ | vajjavo'u וַיִּגִּידוּ | vajjagidu לְאָדֹנֵיהֶם | la'adoneihem אֶת־כָּל־אֲשֶׁר | 'et-kol-'asher נֶעֱצָה | na'asa

TKIS Nähdessään, mitä oli tapahtunut hänen palvelutoverinsa tulivat kovin murheellisiksi ja menivät ja kertoivat herrallensa kaiken, mitä oli tapahtunut.

STLK Kun nyt hänen palvelustoverinsa näkivät, mitä tapahtui, he tulivat kovin murheellisiksi ja menivät ja ilmoittivat isännälleen kaiken, mitä oli tapahtunut.

BIBLIA 1776 Mutta kuin muut hänen kanssapalveliainsa näkivät mitä tehtiin, murehtivat he sangen kovin, tulivat ja ilmoittivat herrallensa kaiken, mitä tehty oli.

32. **TR** τότε | *tote* silloin προσκαλεσάμενος | *proskalesamenos* kutsui luokseen αὐτόν | *auton* hänet ὁ | *ho* κύριος | *kyrios* herransa αὐτοῦ | *autou* hänen λέγει | *legei* sanoen αὐτῷ | *autō* hänelle δοῦλε | *doule* palvelija πονηρέ | *ponēre* paha πᾶσαν | *pasan* kaiken τὴν | *tēn* ὀφειλὴν | *ofeilēn* velan ἐκείνην | *ekeinēn* tuon ἀφ᾽ ἧκά | *afēka* annoin anteeksi σοι | *soi* sinulle ἐπεὶ | *epei* koska παρεκάλεσάς | *parekalesas* pyysit με· | *me* minulta

Delitzsch וַיִּקְרָא | vajjiqra' אֶלְיוֹ | 'elaiv וַיִּבְרָךְ | 'adonav וַיִּבְרָךְ | vajjo'mer לוֹ | lo אֶתָּה | 'atta הַעֲבָדִים | ha'eved הָרַע | hara' אֶת־כָּל־הַחֹב | 'et-kol-hachov הַהוּא | hahu' הַשְׂמַטָּה | hishmatti לָךְ | le'cha וַיֵּן | ja'an אֶת־בְּקִשְׁתְּךָ | 'asher-biqqashta

מִמֶּנִּי | mimmenni

TKIS Kutsuttuaan sitten hänet luokseen, hänen herransa sanoi hänelle: Paha palvelija! Annoin sinulle anteeksi kaiken sen velan, koska pyysit minulta.

STLK Silloin hänen isäntänsä kutsui hänet eteensä ja sanoi hänelle: 'Sinä paha palvelija! Annoin sinulle anteeksi kaiken sen velan, koska sitä minulta pyysit,

BIBLIA 1776 Silloin kutsui herra hänen eteensä, ja sanoi hänelle: sinä paha palvelia, minä annoin sinulle anteeksi kaiken velan, ettäs minua rukoilit:

33. **TR** οὐκ | *ouk* eikö ἔδει | *edei* olisi καὶ | *kai* myös σὲ | *se* sinun ἐλέησαι | *eleēsai* pitänyt armahtaa τὸν | *ton* σύνδουλόν | *syndoulon* kanssapalvelijaasi σου | *sou* sinun ὡς | *hōs* niinkuin καὶ | *kai* ἐγώ | *egō* minäkin σε | *se* sinua ἠλέησα | *ēleēsa* armahdin

Delitzsch הָלֹא | halo' הֲיָה | haja הָיָה | le'cha לְגַמְ-אֶתְּךָ | gam-'atta לְרַחֵם | le'rachem לְעַל־הַעֲבֹד | 'al-ha'eved חַבְרֶיךָ | chaverecha כְּאֲשֶׁר | ka'asher רַחַמְתִּי-אֵינִי | richamti-'ani עָלֶיךָ | 'alecha

TKIS Eikö sinunkin olisi pitänyt armahtaa palvelutoveriasi niin kuin minäkin armahdin sinua?

STLK eikö sinunkin olisi pitänyt armahtaa palvelustoveriasi, niin kuin minäkin armahdin sinua?'

BIBLIA 1776 Eikö myös sinun pitänyt armahtaman kanssapalveliaas, niinkuin minäkin armahdin sinua?

34. **TR** καὶ | *kai* ja ὀργισθεὶς | *orgistheis* vihastui ὁ | *ho* κύριος | *kyrios* herransa αὐτοῦ | *autou* hänen παρέδωκεν | *paredōken* luovuttaen αὐτὸν | *auton* hänet τοῖς | *tois* βασιανισταῖς | *basanistais* vanginvartijoille ἕως | *eōs* kunnes οὗ | *hou* ἀποδοῦ | *apodō* maksaisi πᾶν | *pan* kaiken τὸ | *to* mitä ὀφειλόμενον | *ofeilomenon* oli velkaa αὐτῷ | *autō* hänelle

Delitzsch וַיִּקְצֹף | vajiqtzof וַיִּבְרַח | 'adonaiiv וַיִּבְרַח | vajjasger אוֹתוֹ | 'oto לְמִסְרֵי | lamjasserim עַד | 'ad כִּי-יִשְׁלַח | ki-jeshallem אֶת-כָּל-חֲבוֹבוֹ | 'et-kol-chovo

TKIS Niin hänen herransa vihastuneena antoi hänet pyövelinrenkien* käsiin, kunnes

hän maksaisi kaiken minkä oli hänelle velkaa.

STLK Hänen isäntänsä vihastui ja antoi hänet vanginvartijoille, kunnes hän maksaisi kaiken, minkä oli hänelle velkaa.

BIBLIA 1776 Ja hänen herransa vihastui, ja antoi hänen pyöveleille, siihenasti kuin hän maksais kaikki, mitä hän oli hänelle velkaa.

35. **TR** οὕτω | *houtō* niin καὶ | *kai* myös ὁ | *ho* Πατήρ | *Patēr* Isäni μου | *mou* minun ὁ | *ho* ἐπουράνιος | *epouranios* taivaallinen ποιήσει | *poiēsei* tekee ὑμῖν | *hymin* teille ἐὰν μὴ | *ean mē* jos ette ἀφῆτε | *afēte* anna anteeksi ἕκαστος | *hekastos* itsekukin τῷ | *tō* ἀδελφῷ | *adelfō* veljelleen αὐτοῦ | *autou* ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* καρδιῶν | *kardiōn* sydämestänne ὑμῶν | *hymōn* teidän τὰ | *ta* παραπτώματα | *paraptōmata* rikkomuksia αὐτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch כָּכָה | *ka'cha* הַצֵּעַי | *ja'aseh* לְךָ | *la'chem* גַּם־אָוִי | *gam-'Avi* שֶׁבַשְׁמַיִם | *shebbash'shamaim* אֶל־אֵי | *'im-lo'* תִּשְׁלַח | *tislechu* אִישׁ | *'ish* אִישׁ | *'ish* לְאָחִיו | *le'achiv* בְּכָל־לִבְבְּךָ | *bechol-levavchem* אֶת־חַטֹּאתָ | *'et-chatto'tam*

TKIS Näin myös taivaallinen Isäni tekee teille, ellette anna veljellenne kukin sydämestänne anteeksi (heidän rikkomuksiaan)."

STLK Näin myös taivaallinen Isäni tekee teille, ellette kukin anna veljellenne sydämestänne anteeksi heidän rikkomisiaan."

BIBLIA 1776 Niin myös minun taivaallinen Isäni tekee teille, jollette kukin veljellensä teidän sydämistänne anna anteeksi heidän rikoksiansa.

19 Luku

1. **TR** καὶ | *kai* ja ἐγένετο | *egeneto* tapahtui ὅτε | *ote* kun ἐτέλεσεν | *etelesen* ἵνα ἵππη | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus τοὺς | *tous* λόγους | *logous* puheensa τούτους | *toutous* nämä μετήρην | *metēren* poistui ἀπὸ | *apo* τῆς | *tēs* Ἡγερίας | *Galilaias* Galileasta καὶ | *kai* ja ἦλθεν | *ēlthen* tuli εἰς | *eis* τὰ | *ta* ὄρια | *horia* alueelle τῆς | *tēs* Ἰουδαίας | *Ioudaias* Juudean πέραν | *peran* tuota puolta τοῦ | *tou* Ἰορδάνου | *Iordanou* Jordanin

Delitzsch וַיְהִי | *vaje'hi* כְּלֹת | *ke'challot* יְשׁוּעָה | *JESHUA* לְדַבֵּר | *le'daber* אֶת | *'et* הַדְּבָרִים | *ha'devarim* הָאֵלֶּה | *ha'ellev* וַיֵּצֵא | *vajjissa'* מִן־הַגָּלִיל | *min-haGalil*

וַיָּבֹאוּ | vajjavo' אֶל-גְּבוּל | 'el-gevul יהודה | Jehudah בְּעֵבֶר | be'ever הַיַּרְדֵּן | haJarden

TKIS Päätettyään nämä puheet Jeesus lähti Galileasta ja kulki Juudean alueelle Jordanin tuota puolta.

STLK Tapahtui, että kun Jeesus oli lopettanut nämä puheet, hän poistui Galileasta ja tuli Juudean rajalle Jordanin tuolle puolen.

BIBLIA 1776 Ja tapahtui, kuin Jesus oli lopettanut nämät puheet, läksi hän Galileasta ja tuli Juudean maan rajoille, sille puolelle Jordania.

2. **TR** καὶ | *kai* ja ἠκολούθησαν | *ēkolouthēsan* seurasi αὐτῷ | *autō* Häntä ὄχλοι | *ochloi* kansaa πολλοί | *polloi* paljon καὶ | *kai* ja ἐθεράπευσεν | *etherapeusen* Hän paransi αὐτούς | *autous* heidät ἐκεῖ | *ekei* siellä

Delitzsch וַיֵּלְכוּ | vajje'lechu אַחֲרָיו | a'charaiv הַמֶּוֹן | hamon עַם-רַב | 'am-rav וַיִּירָאֵם | vajjirpa'em שָׁם | sham

TKIS Suuret kansanjoukot seurasivat Häntä, ja Hän paransi heitä siellä.

STLK Paljon kansaa seurasi häntä, ja hän paransi heitä siellä.

BIBLIA 1776 Ja paljo kansaa seurasi häntä, ja hän paransi heitä siellä.

3. **TR** καὶ | *kai* ja προσῆλθον | *prosēlthon* tulivat luokse αὐτῷ | *autō* Hänen οἱ | *oi* φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset πειράζοντες | *peiradzontes* kiusaten αὐτὸν | *auton* Häntä καὶ | *kai* ja λέγοντες | *legontes* sanoivat αὐτῷ | *autō* Hänelle εἰ | *ei* ἔξεστιν | *eksestin* onko lupa ἀνθρώπῳ | *anthrōpō* miehen ἀπολῦσαι | *apolysai* hylätä τὴν | *tēn* γυναῖκα | *gynaika* vaimonsa αὐτοῦ | *autou* κατὰ | *kata* πᾶσαν | *pasan* mistä tahansa αἰτίαν | *aitian* syystä

Delitzsch וַיִּגְשׁוּ | vajjiggeshu אֵלָיו | 'elaiiv הַפְּרוּשִׁים | hap'rushim לְנִסוֹתוֹ | le'nassoto לֵאמֹר | le'mor הַיּוֹכֵל | hajuchal אִישׁ | 'ish לְשַׁלַּח | le'shallach אֶת-אִשְׁתּוֹ | 'et-'ishto עַל-כָּל-דָּבָר | 'al-kol-davar

TKIS Niin fariseuksia tuli Hänen luokseen ja he kiusasivat Häntä sanoen: "Onko miehen lupa hylätä vaimonsa mistä syystä tahansa?"

STLK Myös fariseuksia tuli hänen luokseen, ja he kiusasivat häntä sanoen: "Onko

miehen lupa hylätä vaimonsa mistä syystä tahansa?"

BIBLIA 1776 Ja Pharisealaiset tulivat hänen tykönsä, kiusasivat häntä, ja sanoivat hänelle: saako mies eritä vaimostaan kaikkinaisen syyn tähden?

4. **TR** ὁ | *ho* mutta Hän δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille οὐκ | *ouk* ettekö ἀνέγνωτε | *anegnōte* ole lukeneet ὅτι | *hoti* että ὁ | *ho* Hän ποιήσας | *poiēsas* joka teki ἀπ' | *ap* ἀρχῆς | *archēs* alun perin ἄρσεν | *arsen* mieheksi καὶ | *kai* ja θῆλυ | *thēly* naiseksi ἐποίησεν | *epoiēsen* Hän teki αὐτούς | *autous* heidät

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֲלֵיהֶם | 'aleihem הֲלוֹ | halo' קְרָאֲתֶם | qera'tem כִּי | ki עֲשֶׂה | 'oseh בְּרֵאשִׁית | bere'shit זָכָר | zachar וַיְנַקְבָּה | uneqeva עֲשֶׂה | 'asa אֶתֶם | 'otam

TKIS Hän vastasi ja sanoi (heille): "Ettekö ole lukeneet, että Hän joka teki* heidät, alun perin teki heidät mieheksi ja naiseksi"

STLK Hän vastasi ja sanoi: "Ettekö ole lukeneet, että Luoja jo alussa 'loi heidät mieheksi ja naiseksi"

BIBLIA 1776 Niin hän vastasi ja sanoi heille: ettekö te ole lukeneet: joka alusta ihmisen teki, mieheksi ja vaimoksi hän heidät teki?

5. **TR** καὶ | *kai* ja εἶπεν | *eipen* sanoi ἕνεκεν | *heneken* vuoksi τούτου | *toutou* tämän καταλείψει | *kataleipsei* luopukoon ἄνθρωπος | *anthrōpos* mies τὸν | *ton* πατέρα | *patera* isästään καὶ | *kai* ja τὴν | *tēn* μητέρα | *mētera* äidistään καὶ | *kai* ja προσκολληθήσεται | *proskollēthēsetai* liittyköön τῇ | *tē* γυναικὶ | *gynaiki* vaimoonsa αὐτοῦ | *autou* καὶ | *kai* ja ἔσονται | *esontai* tulevat οἱ | *oi* he δύο | *dyo* kaksi εἰς | *eis* σάρκα | *sarka* lihaksi μίαν | *mian* yhdeksi

Delitzsch וַאֲמַר | ve'amar עַל־כֵּן | 'al-ken וַיַּעַזְב־אִישׁ | ja'azav-'ish אֶת־אִבִּיו | 'et-'aviv וְאֶת־אִמּוֹ | ve'et-'immo וַדָּבַק | vedavaq בְּרֵאשִׁיתוֹ | be'ishto וְהָיוּ | ve'haju שְׁנֵיהֶם | sheneihem לְבָשָׂר | le'vasar אֶחָד | 'echad

TKIS ja sanoi: Sen vuoksi mies luopukoon isästään ja äidistään ja liittyköön vaimoonsa, ja ne kaksi tulevat yhdeksi lihaksi?

STLK ja sanoi: 'Sen tähden mies luopukoon isästään ja äidistään ja liittyköön

vaimoonsa, ja ne kaksi tulevat yhdeksi lihaksi'?

BIBLIA 1776 Ja sanoi: sentähden pitää ihmisen luopuman isästänsä ja äidistänsä, ja vaimoonsa sidottu oleman, ja ne kaksi tulevat yhdeksi lihaksi:

6. **TR** ὥστε | *hōste* niin että οὐκέτι | *ouketi* eivät enää εἰσὶ | *eisi* he ole δύο | *dyo* kaksi ἀλλὰ | *alla* vaan σὰρξ | *sarks* liha μία· | *mia* yksi ὃ | *ho* siis minkä οὖν | *oun* ὃ | *ho* θεὸς | *Theos* Jumala συνέζευξεν | *synedzeuksen* on yhdistänyt ἄνθρωπος | *anthrōpos* ihminen μὴ | *mē* älköön χωριζέτω | *chōridzetō* erottako

Delitzsch אִם־כֵּן | 'im-ken אֵינָם | 'einam עוֹד | 'od אֲנִי | shenaim כִּי | ki אִם־כֵּן | 'im-basar אֶחָד | 'echad לֶכֶן | lachen אֵת | 'et אֲשֶׁר | 'asher חִבֵּר | chibber אֶת־הָאֱלֹהִים | ha'ELOHIM אֶל־יַפְרִידֶנּוּ | 'al-jafridennu אֶת־אָדָם | ha'adam

TKIS Niin he eivät enää ole kaksi vaan yksi liha. Minkä siis Jumala on yhdistänyt, sitä älköön ihminen erottako."

STLK Niin siis he eivät ole enää kaksi, vaan yksi liha. Minkä siis Jumala on yhdistänyt, sitä älköön ihminen erottako."

BIBLIA 1776 Niin ei he ole enään kaksi, mutta yksi liha. Jonka siis Jumala yhteen sovitti, ei pidä ihmisen sitä eroittaman.

7. **TR** λέγουσιν | *legousin* vastasivat αὐτῷ | *autō* Hänelle τί | *ti* miksi οὖν | *oun* sitten Μωσῆς | *Mōsēs* Mooses ἐνετείλατο | *eneteilato* käski δοῦναι | *dounai* antaa βιβλίον | *biblion* kirjan ἀποστασίου | *apostasiou* eroamisen/ erokirjan καὶ | *kai* ja ἀπολῦσαι | *apolysai* hylätä αὐτήν | *autēn* hänet

Delitzsch וַיֹּאמְרוּ | vajjo'meru אֶלָּיו | 'elaiv וְלָמָּה | velamma הֵן | zeh צִוְּהָ | tzivua מִשֶּׁה | Msheh לְתַת־לָּהּ | latet-lah סֵפֶר | sefer כְּרִיתָתָהּ | keritut וְלִשְׁלַחְתָּהּ | uleshallechah

TKIS He sanoivat Hänelle: "Miksi sitten Mooses käski antaa erokirjan ja hylätä hänet?"

STLK He sanoivat hänelle: "Miksi sitten Mooses käski antaa erokirjan ja hylätä hänet?"

BIBLIA 1776 He sanoivat hänelle: miksi Moses käski antaa erokirjan ja hyljätä hänen?

8. *TR* λέγει | *legei* Hän sanoi αὐτοῖς | *autois* heille ὅτι | *hoti* että Μωσῆς | *Mōsēs* Mooses πρὸς | *pros* vuoksi τὴν | *tēn* σκληροκαρδίαν | *sklērokardian* kovasydämisyyttenne ὑμῶν | *hymōn* teidän ἐπέτρεψεν | *epetrepsen* antoi luvan ὑμῖν | *hymīn* teidän ἀπολῦσαι | *apolysai* hylätä τὰς | *tas* γυναῖκας | *gynaikas* vaimonne ὑμῶν· | *hymōn* teidän ἅπ' | *ap* ἀρχῆς | *archēs* mutta alusta δὲ | *de* οὐ | *ou* ei γέγονεν | *gegonen* ollut οὕτω | *houtō* niin

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֶל־יְהוָה | 'aleihem בְּעָבוּר | ba'avur קִשִּׁי | qeshi לְבַבְכֶם | le'vavchem הַנִּיחַ | hinniach לְךָ | la'chem מִשָּׁה | Msheh לְשַׁלַּח | le'shallach אֶת־נְשֵׁיְכֶם | 'et-nesheichem אֶחָד | 'ach שְׂרָאִי | merosh לֹא | lo' הֲיִתְּהָ | hajeta כָּכָה | ka'cha

TKIS Hän vastasi heille: "Kovan sydämenne vuoksi Mooses salli teidän hylätä vaimonne, mutta alun perin ei niin ollut.

STLK Hän sanoi heille: "Teidän sydämenne kovuuden tähden Mooses salli teidän hylätä vaimonne, mutta alusta niin ei ollut.

BIBLIA 1776 Sanoi hän heille: teidän sydämenne kovuuden tähden salli Moses teidän eritä vaimoistanne; vaan ei alusta niin ollut.

9. *TR* λέγω | *legō* ja sanon δὲ | *de* ὑμῖν | *hymīn* teille ὅτι | *hoti* että ὅς | *hos* joka ἄν | *an* ἀπολύσῃ | *apolysē* hylkää τὴν | *tēn* γυναῖκα | *gynaika* vaimonsa αὐτοῦ | *autou* εἰ μὴ | *ei mē* muun kuin ἐπὶ | *epi* vuoksi πορνεία | *porneia* haureuden καὶ | *kai* ja γαμήσῃ | *gamēsē* ottaa vaimoksi ἄλλην | *allēn* toisen μοιχᾶται· | *moichatai* tekee aviorikoksen καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* joka ἀπολελυμένην | *apolelymenēn* hylätyn γαμήσας | *gamēsas* nai μοιχᾶται | *moichatai* tekee aviorikoksen

Delitzsch וַאֲנִי | va'ani אֹמֵר | 'omer לְךָ | la'chem הַמְשַׁלַּח | ham'shalleach אֶת־נְשֵׁיְךָ | 'et-'ishto בְּלִתִּי | bilti עַל־דְּבַר | 'al-devar זְנוּת | zenut וְלִקְחָהּ | veloqeach לוֹ | lo אֶחָדָה | 'acheret נִשְׂאָה | no'ef הוּא | hu' וְהִלְקִיחָהּ | ve'halloqeach אֶת־הַגְּרוּשָׁה | 'et-haggerusha נִשְׂאָה | no'ef הוּא | hu'

TKIS Mutta minä sanon teille: joka hylkää vaimonsa muun kuin haureuden vuoksi ja menee naimisiin toisen kanssa, tekee aviorikoksen, ja joka menee naimisiin hylätyn kanssa, tekee

STLK Mutta sanon teille: se, joka hylkää vaimonsa muun kuin huoruuden tähden ja

nai toisen, tekee huorin; ja se, joka nai hylätyn, tekee huorin."

BIBLIA 1776 Mutta minä sanon teille: kuka ikänä hylkää vaimonsa muutoin kuin huoruuden tähden, ja nai toisen, hän tekee huorin; ja joka hyljätyn ottaa, hän tekee huorin.

10. **TR** λέγουσιν | *legousin* sanoivat αὐτοῖς | *autō* Hänelle oi | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset αὐτοῦ | *autou* Hänen ei | *ei* jos οὕτως | *houtōs* näin ἐστὶν | *estin* on ἡ | *hē* αἰτία | *aitia* suhde τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* miehen μετὰ | *meta* nähden τῆς | *tēs* γυναικός | *gynaikos* vaimoon οὐ | *ou* ei συμφέρει | *symferei* ole hyvä γαμῆσαι | *gamēsai* mennä naimisiin

Delitzsch וַיֹּאמְרוּ | vajjo'meru אֵלָיו | 'elaiv הַתְּלָמִידִים | ha'talmidim אֶם־כֶּכֶּה | 'im-kacha הוּא | hu' עֲנִין | 'injan אִישׁ | 'ish וְאִשְׁתּוֹ | ve'ishto לֹא | lo' טוב | tov לְקַחַת | laqachat אִשָּׁה | 'ish'sha

TKIS aviorikoksen. "Hänen opetuslapsensa* sanoivat Hänelle: "Jos näin on miehen laita vaimoon nähden, ei ole hyvä mennä naimisiin."

STLK Opetuslapset sanoivat hänelle: "Jos miehen on näin laita vaimoonsa nähden, ei ole hyvä avioitua."

BIBLIA 1776 Hänen opetuslapsensa sanoivat hänelle: jos miehen asia niin on vaimon kanssa, ei sitte ole hyvä naida.

11. **TR** ὁ | *ho* mutta Hän δὲ | *de* εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille οὐ | *ou* εἰvὰτ πάντες | *pantes* kaikki χωροῦσι | *chōrousi* ymmärrä τὸν | *ton* λόγον | *logon* sanaa τοῦτον | *touton* tätä ἀλλ' | *all* vaan οἷς | *hois* joille δέδοται | *dedotai* se on suotu

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֲלֵיהֶם | 'aleihem לֹא | lo' יוֹכַל | juchal כָּל־אָדָם | kol-'adam קַבֵּל | qabbel אֶת־הַדָּבָר | 'et-ha'davar הַזֶּה | hazzeh כִּי־יִם | ki-'im אֵלֶּה | 'elleh אֲשֶׁר־נָתַן | 'asher-nittan לָהֶם | lahem לְהַבִּין | le'havin

TKIS Mutta Hän sanoi heille: "Eivät kaikki omaksu tätä sanaa, vaan ne, joille se on suotu.

STLK Mutta hän sanoi heille: "Ei tämä sana kaikkiin sovellu, vaan ainoastaan niihin, joille se on suotu.

BIBLIA 1776 Niin hän sanoi heille: ei tätä sanaa kaikki käsitä, vaan ne, joille se annettu on.

12. **TR** εἰσὶ | *eisi* sillä on γὰρ | *gar* εὐνοῦχοι | *eunouchoi* eunukkeja οἵτινες | *hoitines* jotka ἐκ | *ek* κοιλίας | *koilias* kohdusta μητρὸς | *mētros* äitinsä ἐγεννήθησαν | *egennēthēsan* ovat syntyneet οὕτω· | *houtō* siten καὶ | *kai* ja εἰσὶν | *eisin* on εὐνοῦχοι | *eunouchoi* eunukkeja οἵτινες | *hoitines* jotka εὐνουχίσθησαν | *eunouchisthēsan* ovat kuohinneet ὑπὸ | *hypo* τῶν | *tōn* ἀνθρώπων· | *anthrōpōn* ihmiset καὶ | *kai* ja εἰσὶν | *eisin* on εὐνοῦχοι | *eunouchoi* eunukkeja οἵτινες | *hoitines* jotka εὐνούχισαν | *eunouchisan* ovat kuohinneet ἑαυτοὺς | *heautous* itsensä διὰ | *dia* vuoksi τὴν | *tēn* βασιλείαν | *basileian* valtakunnan τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten ὁ | *ho* joka δυνάμενος | *dynamenos* voi χωρεῖν | *chōrein* tämän ymmärtää χωρεῖτω | *chōreitō* ymmärtäköön

Delitzsch יֵשׁׁ | jesh סְרִיסִים | sarisim אֲשֶׁר | 'asher נוֹלְדוּ | noledu בֵּן | chen מִבֶּטֶן | mibbeten אִמָּם | 'immam וְיֵשׁׁ | vejesh סְרִיסִים | sarisim הַמְסִרְסִים | ham'sorasim עַל־יְדֵי | 'al-jedei אָדָם | 'adam וְיֵשׁׁ | vejesh סְרִיסִים | sarisim אֲשֶׁר | 'asher סְרִיסִים | seresu אֶת־עַצְמָם | 'et-'atzmam לְמַעַן | le'ma'an מַלְכוּת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim מִי | mi שְׂיֹכֵל | shejjuchal לְקַבֵּל | le'qabbel יְקַבֵּל | jeqabbel

TKIS Sillä on *avioon kelpaamattomia,* jotka äidin kohdusta ovat siten syntyneet, ja on avioon kelpaamattomia, jotka ihmiset ovat tehneet avioon kelpaamattomiksi ja on avioon kelpaamattomia, jotka taivasten valtakunnan vuoksi ovat tehneet itsensä avioon kelpaamattomiksi. Joka voi tämän omaksua, se omaksukoon."

STLK Sillä on niitä, jotka syntymästään, äitinsä kohdusta asti, ovat syntyneet avioon kelpaamattomina, ja on niitä, jotka ihmiset ovat tehneet avioon kelpaamattomiksi, ja niitä, jotka taivasten valtakunnan tähden ovat tehneet itsensä avioon kelpaamattomiksi. Joka voi sen soveltaa itseensä, soveltakoon."

BIBLIA 1776 Sillä muutamat ovat kuohitut, jotka äitinsä kohdusta niin syntyneet ovat: ja ovat kuohitut, jotka ihmisiltä kuohitut ovat: ja ovat kuohitut, jotka taivaan valtakunnan tähden itse kuohinneet ovat. Joka sen taitaa käsittää, se käsittääkään.

13. **TR** τότε | *tote* silloin προσηνέχθη | *prosēnechthē* tuotiin luo αὐτῷ | *autō* Hänen παιδία | *paidia* pieniä lapsia ἵνα | *hina* että τὰς | *tas* χεῖρας | *cheiras* kätensä ἐπιθῆ | *epithē* päälle panisi αὐτοῖς | *autois* heidän καὶ | *kai* ja προσεύξεται· |

proseuksētai rukoilisi oí | *oi* δὲ | *de* mutta μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset
ἐπετίμησαν | *epetimēsan* nuhtelivat αὐτοῖς | *autois* heitä

Delitzsch אָז | 'az יְבִיאֻךְ | javi'u אֶלָּי | 'elaiiv יְלָדִים | jeladim לְמַעַן | le'ma'an יְשִׁים
| jasim עֲלֵיהֶם | 'aleihem אֶת־יָדָיו | 'et-jadaiv וַיִּתְּפֹלֵל | ve'itpallel עֲלֵיהֶם |
'aleihem וַיְגַעְרוּ־בָם | vajig'aru-vam הַתְּלַמִּידִים | ha'talimidim

TKIS Silloin tuotiin Hänen luokseen pienokaisia, jotta Hän panisi kätensä* heidän päälleen ja rukoilisi. Mutta opetuslapset nuhtelivat tuojia.

STLK Silloin hänen luokseen tuotiin lapsia, että hän panisi kätensä heidän päälleen ja rukoilisi, mutta opetuslapset nuhtelivat tuojia.

BIBLIA 1776 Silloin vietiin hänen tykönsä lapsia, että hän laskis kätensä heidän päällensä ja rukoilis; mutta opetuslapset nuhtelivat heitä.

14. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoi ἄφετε |
afete antakaa olla τὰ | *ta* παιδία | *paidia* pienokaisten καὶ | *kai* ja μὴ | *mē* älkää
κωλύετε | *kōlyete* estäkö αὐτὰ | *auta* heitä ἐλθεῖν | *elthein* tulemasta πρὸς | *pros*
luokseni με· | *me* minun τῶν | *tōn* γὰρ | *gar* sillä τοιοῦτων | *toioutōn* sellaisten
ἐστὶν | *estin* on ἡ | *hē* βασιλεία | *basileia* valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn*
taivasten

Delitzsch וַיִּאמֶר | vajjo'mer יְשׁוּעָה | JESHUA הַנִּיחֻ | hannichu לְיְלָדִים | lajladim
וְאַל־תִּמְנְעוּם | ve'al-timna'um מִבּוֹאֵי | mibbo' אֶלָּי | 'elai כִּי | ki לֹא־לָהֶן | la'elleh
מַלְכוּת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim

TKIS Niin Jeesus sanoi: "Suvaitkaa pienokaisia, älkääkä estäkö heitä tulemasta luokseni, sillä sellaisten on taivasten valtakunta."

STLK Jeesus sanoi: "Antakaa lasten olla, älkääkä estäkö heitä tulemasta tyköni, sillä sellaisten on taivasten valtakunta."

BIBLIA 1776 Mutta Jesus sanoi: sallikaat lasten olla, ja älkäätki kieltäkö heitä tulemasta minun tyköni: sillä senkaltaisten on taivaan valtakunta.

15. **TR** καὶ | *kai* ja ἐπιθεὶς | *epitheis* pantuaan päälle αὐτοῖς | *autois* heidän τὰς |
tas χεῖρας | *cheiras* kätensä ἐπορεύθη | *eporeuthē* Hän lähti ἐκεῖθεν | *ekeithen*
sieltä

Delitzsch וַיָּבֹאוּ | vajjasem אֶת־יָדָיו | 'et-jadaiv וַיִּלְיָהֶם | 'aleihem וַיָּבֹאוּ | vajja'avor מִשָּׁם | mish'sham

TKIS Ja pantuaan kätensä* heidän päälle, Hän lähti sieltä.

STLK Laskettuaan kätensä heidän päälle hän poistui sieltä.

BIBLIA 1776 Ja kuin hän oli pannut kätensä heidän päällensä, meni hän sieltä pois.

16. *TR* καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso εἷς | *heis* eräs προσελθὼν | *proselthōn* tuli luο εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτῷ | *autō* Hänelle διδάσκαλε | *didaskale* Opettaja ἀγαθε | *agathe* hyvä τὶ | *ti* mitä ἀγαθὸν | *agathon* hyvää ποιήσω | *poiēsō* minun pitää tehdä ἵνα | *hina* että ἔχω | *echō* omistaisin ζωὴν | *dzōēn* elämän αἰώνιον | *aiōnion* iankaikkisen

Delitzsch וְהִנֵּה־אִישׁ | ve'hinneh-'ish נִגָּשׁ | niggash אֵלָיו | 'elaiiv וַיִּבְרַח | vajjo'mar רַבִּי | Rabbi הַטּוֹב | hattov אִיזֶה | 'eizeh הַטּוֹב | hattov אֲשֶׁר | 'asher וַיִּשְׁמַע | 'esennu לְקִנּוּת | liqnot חַיִּי | chajjei עוֹלָמִים | 'olamim

TKIS Katso, muuan nuorukainen tuli ja sanoi Hänelle: "(Hyvä) opettaja, mitä hyvää minun on tehtävä, että saisin iäisen elämän?"

STLK Katso, eräs mies tuli ja sanoi hänelle: "Hyvä opettaja, mitä hyvää minä tekisin, että omistaisin iankaikkisen elämän?"

BIBLIA 1776 Ja katso, yksi tuli ja sanoi hänelle: hyvä Mestari! mitä hyvää minun pitää tekemän, että minä saisin ijankaikkisen elämän?

17. *TR* ὁ | *ho* mutta Hän δὲ | *de* εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτῷ | *autō* hänelle τί | *ti* miksi με | *me* minua λέγεις | *legeis* sanot ἀγαθόν | *agathon* hyväksi οὐδεὶς | *oudeis* ei kukaan ole ἀγαθός | *agathos* hyvä εἰ μὴ | *ei mē* muu kuin εἷς | *heis* yksi ὁ | *ho* Θεός | *Theos* Jumala εἰ | *ei* mutta jos δὲ | *de* θέλεις | *theleis* tahdot εἰσελθεῖν | *eiselthein* käydä sisälle εἰς | *eis* τὴν | *tēn* ζωὴν | *dzōēn* elämään τήρησον | *tērēson* pidä τὰς | *tas* ἐντολάς | *entolas* käskyt

Delitzsch וַיִּבְרַח | vajjo'mer אֵלָיו | 'elaiiv מַה־תִּקְרָאֵנִי | mah-tiqra'eni טוֹב | tov אִין־טוֹב | 'ein-tov כִּי | ki אֶחָד | 'im-'echad הָאֱלֹהִים | ha'ELOHIM וְאֵי | ve'im חֶפְצָךָ | cheftzecha לְבוֹא | lavo' אֶל־הַחַיִּים | 'el-ha'chajjim שְׂמֹר | shemor אֶת־הַמִּצְוֹת | 'et-hammitzvot

TKIS Jeesus* vastasi hänelle: ”Miksi sanot minua hyväksi? Ei kukaan ole hyvä, paitsi yksi, Jumala. Mutta jos tahdot päästä elämään sisälle, pidä käskyt.”

STLK Niin hän sanoi hänelle: "Miksi sanot minua hyväksi? On ainoastaan yksi, joka on hyvä, Jumala. Mutta jos tahdot tulla elämään sisälle, pidä käskyt."

BIBLIA 1776 Niin hän sanoi hänelle: miksi sinä kutsut minun hyväksi? Ei ole kenkään hyvä, vaan yksi, Jumala. Mutta jos sinä tahdot elämään sisälle tulla, niin pidä käskyt.

18. **TR** λέγει | *legei* hän sanoi αὐτῷ | *autō* Hänelle ποίας | *poias* mitkä ó | *ho* δὲ | *de* ja Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπε | *eipe* sanoi τὸ | *to* οὐ | *ou* älä φονεύσεις· | *foneuseis* tapa οὐ | *ou* älä μοιχεύσεις· | *moicheuseis* tee huorin οὐ | *ou* älä κλέψεις· | *klepseis* varasta οὐ | *ou* älä ψευδομαρτυρήσεις· | *pseudomartyrēseis* sano väärää todistusta

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֵלָיו | 'elaiiv מָה | ma הֲנֵנּוּ | henna וַיֹּאמֶר | vajjo'mer יֵשׁוּעַ | JESHUA אֵלָהּ | 'elleh הֵן | hen לֹא | lo' תִּרְצַח | tirtzach לֹא | lo' תִּנְאַף | tin'af לֹא | lo' תִּגְנוֹב | tignov לֹא | lo' תַּעֲנֶנֶה | ta'aneh עַד | 'ed שָׂקֵר | shaqer

TKIS Nuorukainen* sanoi Hänelle: "Mitkä?" Jeesus vastasi: "Nämä: Älä tapa, Älä tee aviorikosta, Älä varasta, Älä sano väärää todistusta,

STLK Hän sanoi hänelle: "Mitkä?" Jeesus sanoi: "Nämä: 'Älä tapa', 'Älä tee huorin', 'Älä varasta', 'Älä sano väärää todistusta',

BIBLIA 1776 Hän sanoi hänelle: kutka? Jesus sanoi: ei sinun pidä tappaman: ei sinun pidä huorin tekemän: ei sinun pidä varastaman: ei sinun pidä väärin todistaman:

19. **TR** τίμα | *tima* kunnioita τὸν | *ton* πατέρα | *patera* isääsi σου | *sou* sinun καὶ | *kai* ja τὴν | *tēn* μητέρα· | *mētera* äitiäsi καὶ | *kai* ja ἀγαπήσεις | *agapēseis* rakasta τὸν | *ton* πλησίον | *plēsion* lähimmäistäsi σου | *sou* sinun ὡς | *hōs* niinkuin σεαυτόν | *seauton* itseäsi

Delitzsch כַּבֵּד | kabbed אֶת־אָבִיךָ | 'et-'avicha וְאֶת־יְמֵיךָ | ve'et-'immecha וְאֶת־הַרְעָה | ve'ahaveta לְרַעֲךָ | le're'acha כַּמוֹךָ | kamocho

TKIS Kunnioita isääsi ja äitiäsi ja: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi."

STLK 'Kunnioita isääsi ja äitiäsi', ja: 'Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.'

BIBLIA 1776 Kunnioita isääs ja äitiäs: ja sinun pitää rakastaman lähimmäistäs niinkuin itse sinuas.

20. *TR* λέγει | *legei* sanoi αὐτῷ | *autō* Hänelle ὁ | *ho* νεανίσκος | *neaniskos* nuorukainen πάντα | *panta* kaikkia ταῦτα | *tauta* näitä ἐφυλαξάμην | *efylaksamēn* olen noudattanut ἐκ | *ek* νεότητός | *neotētos* nuoruudestani μου· | *mou* minun τί | *ti* mitä ἔτι | *eti* vielä ὑστερῶ | *hysterō* puuttuu

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֶלְיוֹ | 'elaiiv הַבָּחֹר | habachur אֶת־כָּל־אֲלֵהֶם | 'et-kol-'elleh שְׁמַרְתִּי | shamarti מִנְעוּרִי | minne'urai וְמֵה | umeh חַסְרְתִּי | chasarti עוֹד | 'od

TKIS Nuorukainen sanoi Hänelle: "Näitä kaikkia olen seurannut (nuoresta asti). Mitä minulta vielä puuttuu?"

STLK Nuorukainen sanoi hänelle: "Kaikkia niitä olen noudattanut, mitä vielä puuttuu?"

BIBLIA 1776 Sanoi nuorukainen hänelle: kaikki nämät olen minä pitänyt nuoruudestani; mitä vielä minulta puuttuu?

21. *TR* ἔφη | *efē* vastasi αὐτῷ | *autō* hänelle ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶ | *ei* jos θέλεις | *theleis* tahdot τέλειος | *teleios* täydellinen εἶναι | *einai* olla ὑπάγε | *hypage* mene πώλησόν | *pōlēson* myy σου | *sou* sinun τὰ | *ta* ὑπάρχοντα | *hyparchonta* omaisuutesi καὶ | *kai* ja δὸς | *dos* anna πτωχοῖς | *ptōchois* köyhille καὶ | *kai* ja ἔξεις | *ekseis* sinulla on θησαυρὸν | *thēsauron* aarre ἐν | *en* οὐρανῷ· | *ouranō* taivaassa καὶ | *kai* ja δεῦρο | *deuro* tule ἀκολούθει | *akolouthei* seuraa μοι | *moi* minua

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer יֵשׁוּעַ | JESHUA אֶלְיוֹ | 'elaiiv אֶם־תִּפְצֹץ | 'im-cheftzecha לְהִיּוֹת | lihjot שְׁלֵם | shalem לֵךְ | lech מְכֹר | mechor אֶת־רְכֻשְׁךָ | 'et-rechushcha וְתֵן | veten לַעֲנִיִּים | la'anijjim וְהָיָה | ve'haja לְךָ | le'cha אֶצְרָךְ | 'otzar בְּשָׂמַיִם | bash'shamaim וְשׁוּב | veshuv הָלֹם | halom וְלֵךְ | ve'lech אַחֲרַי | a'charai

TKIS Jeesus vastasi hänelle: "Jos haluat olla täydellinen, mene, myy mitä sinulla on ja anna köyhille, niin sinulla on oleva aarre taivaassa*, ja tule ja seuraa minua."

STLK Jeesus sanoi hänelle: "Jos tahdot olla täydellinen, mene, myy, mitä sinulla on, ja anna köyhille, niin sinulla on oleva aarre taivaissa, ja tule ja seuraa minua."

BIBLIA 1776 Sanoi Jesus hänelle: jos sinä tahdot olla täydellinen, niin mene ja myy mitä sinulla on, ja anna vaivaisille: ja sinun pitää saaman tavaran taivaassa; ja tule ja seuraa minua.

22. **TR** ἀκούσας | *akousas* mutta kuullessaan δὲ | *de ó* | *ho* νεανίσκος | *neaniskos* nuorukainen τὸν | *ton* tämän λόγον | *logon* sanan ἀπῆλθε | *apēlthe* meni pois λυπούμενος· | *lypoumenos* murheellisena ἦν | *ēn* sillä γὰρ | *gar* ἔχων | *echōn* hänellä oli κτήματα | *ktēmata* omaisuutta πολλά | *polla* paljon

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi וַיִּשְׁמַע | kishmoa' הַבְּחֹרֶת | habachur אֶת־הַדָּבָר | 'et-ha'davar הַזֶּה | hazzeh וַיֵּלֶךְ | vajje'lech מִשָּׁם | mish'sham בְּצַדִּיק | ne'etzav כִּי־הָיוּ | ki-haju לוֹ | lo נְכֹסִים | nechasim רַבִּים | rabbim

TKIS Mutta kuullessaan tämän sanan nuorukainen meni pois murheellisena, sillä hänellä oli paljon omaisuutta.

STLK Mutta kun nuorukainen kuuli tämän sanan, hän lähti pois murheellisena, sillä hänellä oli paljon omaisuutta.

BIBLIA 1776 Mutta kuin nuorukainen kuuli sen puheen, meni hän pois murheissansa; sillä hänellä oli paljo tavaraa.

23. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* ja Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπε | *eipe* sanoi τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais* opetuslapsilleen αὐτοῦ | *autou* Hänen Ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että δυσκόλως | *dyskolōs* vaikea on πλούσιος | *plousios* rikkaan εἰσελεύσεται | *eiseleusetai* käydä sisään εἰς | *eis* τὴν | *tēn* βασιλείαν | *basileian* valtakuntaan τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer וַיִּשְׁמַע | JESHUA אֶל־תַּלְמִידָיו | 'el-talmidaiv אָמֵן | 'Amen אָמֵר | 'omer אֲנִי | 'ani לְכֶם | la'chem קָשֶׁה | qasheh לְעָשִׁיר | le'ashir לְבוֹא | lavo' מַלְכוּת | 'el-malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim

TKIS Niin Jeesus sanoi opetuslapsilleen: "Totisesti sanon teille: rikas pääsee vaikeasti taivasten valtakuntaan."

STLK Mutta Jeesus sanoi opetuslapsilleen: "Totisesti sanon teille: rikkaan on vaikea

käydä sisälle taivasten valtakuntaan.

BIBLIA 1776 Mutta Jesus sanoi opetuslapsillensa: totisesti sanon minä teille: rikas tulee työläästi taivaan valtakuntaan.

24. **TR** πάλιν | *palin* ja vielä δὲ | *de* λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille εὐκοπώτερόν | *eukopōteron* helpompi ἐστὶ | *esti* ὁ κάμηλον | *kamēlon* kamelin διὰ | *dia* λάρι τρυπήματος | *trypēmatos* silmän ῥαφίδος | *rafidos* neulan/ neulansilmän διελθεῖν | *dielthein* mennä ἢ | *ē* ὡς πλούσιον | *plousion* rikkaan εἰς | *eis* τὴν | *tēn* βασιλείαν | *basileian* valtakuntaan τοῦ | *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumalan εἰσελθεῖν | *eiselthein* käydä sisälle

Delitzsch וְעוֹד | ve'od אֲנִי | 'ani אֵמַר | 'omer לְכֶם | la'chem כִּי | ki נֶקֶל | naqel לַגַּמַּל | laggamal לְעֵבֶר | la'avor דֶּרֶךְ | derech נֶקֶב | neqev הַמַּחַט | hammachat מִבֵּא | mibbo' עֲשִׂיר | 'ashir אֶל־מַלְכוּת | 'el-malchut הַאֱלֹהִים | ha'ELOHIM

TKIS Vielä sanon teille: helpompi on kamelin mennä neulansilmän* läpi kuin rikkaan päästä Jumalan valtakuntaan."

STLK Vielä sanon teille: helpompi on kamelin mennä neulansilmän läpi kuin rikkaan käydä sisälle Jumalan valtakuntaan."

BIBLIA 1776 Ja taas sanon minä teille: huokiampi on kamelin käydä neulan silmän lävitse, kuin rikkaan tulla Jumalan valtakuntaan.

25. **TR** ἀκούσαντες | *akousantes* ja sen kuullessaan δὲ | *de* οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset αὐτοῦ | *autou* Ἡänen ἐξεπλήσσοντο | *ekseplēssonto* ἠεὶ ἠέμιοντες | *sfodra* kovin λέγοντες | *legontes* sanoen τίς | *tis* κούρα | *ara* sitten δύναται | *dynatai* νοί σωθῆναι | *sōthēnai* pelastua

Delitzsch וְהַתְּלַמִּידִים | ve'ha'talmidim כְּשָׁמַעְאֻם | keshame'am זֶה | zot הַשְׂתוּמְמוֹת | hishtomemu מְאֹד | me'od וַיִּאמְרוּ | vajjo'meru מִי | mi אֵפוֹא | 'efo' יוּכַל | juchal לְהִוָּאשֵׂא | le'hivuashea'

TKIS Tämän kuullessaan Hänen opetuslapsensa hämmästyivät kovin ja sanoivat: "Kuka sitten voi pelastua?"

STLK Kun opetuslapset sen kuulivat, he hämmästyivät kovin ja sanoivat: "Kuka sitten voi pelastua?"

BIBLIA 1776 Mutta koska hänen opetuslapsensa sen kuulivat, peljästyivät he sangen kovin, sanoen: kuka siis taitaa autuaaksi tulla?

26. **TR** ἐμβλέψας | *emblepsas* ja heidän puoleen katsoen δὲ | *de* ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jesus εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille παρὰ | *para* ἀνθρώποις | *anthrōpois* ihmisille τοῦτο | *touto* tämä ἀδύνατόν | *adynaton* mahdoton ἐστὶ | *esti* ὃν παρὰ | *para* δὲ | *de* mutta Θεῷ | *Theō* Jumalalle πάντα | *panta* kaikki δυνατὰ | *dynata* mahdollista ἐστὶ | *esti* ὃν

Delitzsch וַיִּבְטֹחַ | vajjabet-bam וַיִּשׂוּעַ | JESHUA וַיֵּאמֶר | vajjo'mer לְהֵם | lahem מִבְּנֵי | mibenei אָדָם | 'adam אִפְּלֵא' | ippale' הַדָּבָר | ha'davar אֲבָל | 'aval מִהֵאֲלֹהִים | meha'ELOHIM לֹא | lo' אִפְּלֵא' | ippale' כֹּל־דָּבָר | kol-davar

TKIS Niin Jeesus katsoi heihin ja sanoi heille: "Ihmisille se on mahdotonta, mutta Jumalalle on kaikki mahdollista."

STLK Jeesus katsoi heihin ja sanoi heille: "Ihmisille se on mahdotonta, mutta Jumalalle on kaikki mahdollista."

BIBLIA 1776 Niin Jesus katsahti heidän päällensä ja sanoi heille: ihmisten tykönä on se mahdotoin, mutta Jumalan tykönä ovat kaikki mahdolliset.

27. **TR** τότε | *tote* silloin ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi ὁ | *ho* Πέτρος | *Petros* Pietari εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτῷ | *autō* Hänelle Ἰδοὺ | *idou* katso ἡμεῖς | *hēmeis* με ἀφήκαμεν | *afēkamen* olemme luopuneet πάντα | *panta* kaikesta καὶ | *kai* ja ἠκολουθήσαμεν | *ēkolouthēsamen* seuranneet σοι· | *soi* sinua τί | *ti* mitä ἄρα | *ara* sitten ἔσται | *estai* ὃν ἡμῖν | *hēmin* meille

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an פֶּטְרוֹס | Petros וַיֵּאמֶר | vajjo'mer אֵלָיו | 'elaiv הֵן | hen אֲנַחְנוּ | 'anachnu עֲזַבְנוּ | 'azavnu אֶת־הַכֹּל | 'et-hakol וַנֵּלֶךְ | vannelech אַחֲרַיָּךְ | a'charecha מִהֵי־יָהֳיֶה | mah-jihjeh לָנוּ | lanu

TKIS Silloin Pietari vastasi ja sanoi Hänelle: "Katso, me olemme luopuneet kaikesta ja seuranneet sinua. Mitä me siis saamme"

STLK Silloin Pietari vastasi ja sanoi hänelle: "Katso, me olemme luopuneet kaikesta ja seuranneet sinua; mitä siitä saamme?"

BIBLIA 1776 Silloin vastasi Pietari ja sanoi hänelle: katso, me luovuimme kaikista

ja seuraamme sinua: mitä siis meidän siitä on?

28. *TR* ὁ | *ho* δὲ | *de* ja Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* vastasi αὐτοῖς | *autois* heille Ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että ὑμεῖς | *hymeis* te οἱ | *oi* jotka ἀκολουθήσαντές | *akolouthēsantes* olette seuranneet μοι | *moi* minua ἐν | *en* τῇ | *tē* siinä παλιγγενεσία | *palingenesia* uudestisyntymisessä ὅταν | *hotan* jolloin καθίση | *kathisē* istuu ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen ἐπὶ | *epi* θρόνου | *thronou* valtaistuimella δόξης | *doksēs* kirkkautensa αὐτοῦ | *autou* Hänen καθίσεσθε | *kathisesthe* istutte καὶ | *kai* myös ὑμεῖς | *hymeis* te ἐπὶ | *epi* δώδεκα | *dōdeka* kahdellatoista θρόνους | *thronous* valtaistuimella κρίνοντες | *krinontes* tuomiten τὰς | *tas* δώδεκα | *dōdeka* kahtatoista φυλάς | *fylas* sukukuntaa τοῦ | *tou* Ἰσραήλ | *Israēl* Israelin

Delitzsch וַיֹּאמֶר | *vajjo'mer* וַיֹּאמֶר | *JESHUA* אֲלֵיהֶם | *'aleihem* אָמֵן | *'Amen* אָמֵן | *'omer* אֲנִי | *'ani* לָכֵן | *la'chem* אֲתֶם | *'attem* הֵהָלַכְתִּים | *ha'holechim* אֲחֵרֵי | *a'charai* בְּהִיחַדְדֶּשׁ | *behitchaddesh* הַבְּרִיאָה | *haberi'a* כְּאֲשֶׁר | *ka'asher* יָשַׁב | *jeshev* בֶּן־הָאָדָם | *Ben-ha'Adam* עַל־כִּסֵּי | *'al-kisse'* כְּבוֹדוֹ | *chevodo* הַיֹּשְׁבֵי | *teshevu* אֲתֶם־גַּם | *gam-'attem* עַל־שְׁנַיִם | *'al-sheneim* עֲשָׂר | *'asar* כִּסְאוֹת *kis'ot* לְשֵׁפֶט | *lishpot* אֶת־שְׁנַיִם | *'et-sheneim* עֲשָׂר | *'asar* שִׁבְעֵי | *shivtei* יִשְׂרָאֵל | *Jisra'el*

TKIS Jeesus vastasi heille: "Totisesti sanon teille: te, jotka olette seuranneet minua, saatte siinä uudestisyntymisessä, jolloin Ihmisen Poika istuu kirkkautensa valtaistuimella, myös istua kahdellatoista valtaistuimella ja tuomita Israelin kahtatoista sukukuntaa."

STLK Jeesus sanoi heille: "Totisesti sanon teille: siinä uudestisyntymisessä, jolloin Ihmisen Poika istuu kirkkautensa valtaistuimella, tekin, jotka olette minua seuranneet, saatte istua kahdellatoista valtaistuimella ja tuomita Israelin kahtatoista sukukuntaa."

BIBLIA 1776 Niin sanoi Jesus heille: totisesti sanon minä teille, te, jotka minua olette seuranneet, uudessa syntymisessä, kuin Ihmisen Poika istuu kunniansa istuimella, pitää myös teidän istuman kahdellatoistakymmenellä istuimella, tuomiten kahtatoistakymmentä Israelin sukukuntaa.

29. *TR* καὶ | *kai* ja πᾶς | *pas* jokainen ὅς | *hos* joka ἀφῆκεν | *afēken* on luopunut

οἰκίας | *oikias* taloista ἢ | *ē* tai ἀδελφούς | *adelfous* veljistä ἢ | *ē* tai ἀδελφός |
adelfas sisarista ἢ | *ē* tai πατέρα | *patera* isästä ἢ | *ē* tai μητέρα | *mētera* äidistä ἢ
| *ē* tai γυναῖκα | *gynaika* vaimosta ἢ | *hē* tai τέκνα | *tekna* lapsista ἢ | *ē* tai ἀγρούς
| *agrous* pelloista ἔνεκεν | *heneken* vuoksi τοῦ | *tou* ὀνόματός | *onomatos* nimeni
μου | *mou* minun ἑκατονταπλασίονα | *hekatontaplasiona* satakertaisesti λήψεται |
lēpsetai saa omakseen καὶ | *kai* ja ζῶην | *dzōēn* elämän αἰώνιον | *aiōnion*
iankaikkisen κληρονομῆσει | *klēronomēsei* perii

Delitzsch וְכֹל־אִישׁ | vechol-'ish אֲשֶׁר | 'asher עֲזָב | 'azav אֶת־בָּתְּיָו | 'et-bataiv
אֶת־הָיָו | ve'et-'echaiiv אֶת־אֶחָיו | ve'et-'achejotaiiv | ve'et-'aviv אֶת־אִמּוֹ
| ve'et-'immo אֶת־אִשְׁתּוֹ | ve'et-'ishto אֶת־בְּנָיו | ve'et-banaiv אֶת־שְׂדוֹתָיו | ve'et-
sedotaiiv לְמַעַן | le'ma'an שְׁמִי | shemi הוּא | hu' חָקַח | jiqqach מֵאֵה | me'a
שְׁעָרַיִם | she'arim וְחַיִּי | vechajjei עוֹלָמִים | 'olamim וְיִרָשׁ | jirash

TKIS Jokainen joka on luopunut taloista tai veljistä tai sisarista tai isästä tai äidistä
(tai vaimosta) tai lapsista tai pellosta minun nimeni vuoksi, saa satakertaisesti* ja
perii iäisen elämän.

STLK Jokainen, joka on luopunut taloista tai veljistä tai sisarista tai isästä tai äidistä
tai lapsista tai pelloista nimeni tähden, on saava satakertaisesti takaisin ja perivä
iankaikkisen elämän.

BIBLIA 1776 Ja jokainen, joka luopui huoneista, taikka veljistä, taikka sisarista,
taikka isästä, taikka äidistä, taikka emännästä, taikka lapsista, taikka pellosta, minun
nimeni tähden, hänen pitää satakertaisesti saaman, ja ijankaikkisen elämän perimän.

30. **TR** πολλοὶ | *polloi* mutta monet δὲ | *de* ἔσονται | *esontai* tulevat πρῶτοι |
prōtoi ensimmäiset ἔσχατοι | *eschatoi* viimeisiksi καὶ | *kai* ja ἔσχατοι | *eschatoi*
viimeiset πρῶτοι | *prōtoi* ensimmäisiksi

Delitzsch וְאֹלָם | ve'ulam רַבִּים | rabbim מִן־הַרְאִשׁוֹנִים | min-hari'shonim אֲשֶׁר |
'asher יְהִי | jihju אֶחָרוֹנִים | 'acharonim וּמִן־הָאֶחָרוֹנִים | umin-ha'acharonim יְהִי |
jihju רַאֲשׁוֹנִים | ri'shonim

TKIS Mutta monet ensimmäiset tulevat viimeisiksi ja viimeiset ensimmäisiksi"

STLK Mutta monet ensimmäiset tulevat viimeisiksi, ja monet viimeiset
ensimmäisiksi."

BIBLIA 1776 Mutta monta ensimmäistä tulee viimeiseksi ja viimeistä ensimmäiseksi.

20 Luku

1. **TR** ὁμοία | *homoia* sillä samankaltainen γάρ | *gar* ἐστὶν | *estin* on ἢ | *hē* βασιλεία | *basileia* valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten ἀνθρώπων | *anthrōpō* erään οἰκοδεσπότη | *oikodespotē* talonisännän ὅστις | *hostis* joka ἐξῆλθεν | *eksēthen* lähti ἄμα | *hama* varhain πρῶτ | *prōi* aamulla μισθώσασθαι | *misthōsasthai* palkkaamaan ἐργάτας | *ergatas* työntekijöitä εἰς | *eis* τὸν | *ton* ἀμπελῶνα | *ampelōna* viinitarhaansa αὐτοῦ | *autou*

Delitzsch כִּי | ki דוֹמָה | doma מַלְכוּת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim לְאָדָם | le'adam בְּעַל־בַּיִת | ba'al-bait אֲשֶׁר | 'asher הַשָּׂכָרִים | hishkim לְצֵאת | latze't לְבַבְקֶר | baboqer לְשֹׂכֵר | liskor פְּעֻלִּים | po'alim לְכַרְמוֹ | le'charmo

TKIS ”Sillä taivasten valtakunta on isännän kaltainen, joka varhain aamulla lähti ulos palkkaamaan työmiehiä viinitarhaansa.

STLK "Sillä taivasten valtakunta on perheenisännän kaltainen, joka varhain aamulla lähti ulos palkkaamaan työmiehiä viinitarhaansa.

BIBLIA 1776 Sillä taivaan valtakunta on perheenisännän vertainen, joka varhain huomeneltain läksi ulos palkkaamaan työväkeä viinamäkeensä.

2. **TR** συμφωνήσας | *symfōnēsas* ja sopi δὲ | *de* μετὰ | *meta* kanssa τῶν | *tōn* ἐργατῶν | *ergatōn* työntekijöiden ἓκ | *ek* δηναρίου | *dēnariou* denarista τὴν | *tēn* ἡμέραν | *hēmeran* päivältä ἀπέστειλεν | *apesteilen* lähettäen αὐτοὺς | *autous* heidät εἰς | *eis* τὸν | *ton* ἀμπελῶνα | *ampelōna* viinitarhaansa αὐτοῦ | *autou*

Delitzsch וְהִתְנָה | vehitna עַם־הַפְּעֻלִּים | 'im-happo'alim שֶׁכָּר | sechar דִּינָר | dinar לְיוֹם | lajjom וַיִּשְׁלַחֵם | vajjishlachem אֶל־כַּרְמוֹ | 'el-karmo

TKIS Sovittuaan työmiesten kanssa denarista* päivältä hän lähetti heidät viinitarhaansa.

STLK Sovittuaan työmiesten kanssa denaarista päivältä hän lähetti heidät viinitarhaansa.

BIBLIA 1776 Ja kuin hän oli sopinut työmiesten kanssa päiväpenningistä, lähetti

hän heidät viinamäkeensä.

3. *TR* καὶ | *kai* ja ἐξελθὼν | *ekselthōn* lähti ulos περῑ | *peri* vaiheilla τήν | *tēn* τρίτην | *tritēn* kolmannen ὥραν | *hōran* tunnin εἶδεν | *eiden* havaiten ἄλλους | *allous* toisia ἐστῶτας | *hestōtas* seisomassa ἐν | *en* τῇ | *tē* ἀγορᾷ | *agora* torilla ἀργούς· | *argous* joutilaana

Delitzsch אַײַן | vajje'tze' הַנְּשִׁיָּהּ | bash'sha'a תִּשְׁלִיִּשִׁית | hash'shelishit אַײַן | vajjar' אַײַן אַײַן | 'acherim אַײַן אַײַן | 'omedim אַײַן אַײַן | betelim אַײַן אַײַן | bash'shuq אַײַן אַײַן

TKIS Kun hän lähti ulos kolmannen tunnin vaiheilla,* hän näki toisia seisomassa torilla joutilaina

STLK Hän lähti ulos kolmannen tunnin vaiheilla, näki toisia seisomassa torilla joutilaina

BIBLIA 1776 Ja hän meni ulos liki kolmannella hetkellä, ja näki muita seisovan turulla joutilaina,

4. *TR* κάκεινοις | *kakeinois* heillekin εἶπεν | *eipen* sanoen ὑπάγετε | *hyragete* menkää καὶ | *kai* ὑμεῖς | *hymeis* tekin εἰς | *eis* τὸν | *ton* ἀμπελῶνα | *ampelōna* viinitarhaani καὶ | *kai* ja ὃ | *ho* mikä ἐστίν | *ean* ἧ̄ | *ē* on δίκαιον | *dikaion* kohtuus δώσω | *dōsō* annan ὑμῖν | *hymin* teille οἱ | *hoi* ja he δὲ | *de* ἀπῆλθόν | *apēlthon* menivät

Delitzsch אַײַן אַײַן | vajjo'mer אַײַן אַײַן | lahem אַײַן אַײַן | le'chu אַײַן אַײַן אַײַן | gam-'attem אַײַן אַײַן אַײַן | 'el-karmi אַײַן אַײַן | vechajjsher אַײַן אַײַן | 'etten אַײַן אַײַן | la'chem אַײַן אַײַן | vajje'lechu אַײַן אַײַן אַײַן

TKIS ja sanoi heille: Menkää tekin viinitarhaan, ja mikä kohtuus on, sen annan teille.

STLK ja sanoi heille: 'Menkää tekin viinitarhaan, ja mikä oikein on, sen annan teille.'

BIBLIA 1776 Ja sanoi heille: menkää tekin viinamäkeen, ja mitä kohtuullinen on, minä annan teille. Niin he menivät.

5. *TR* πάλιν | *palin* taas ἐξελθὼν | *ekselthōn* lähti ulos περῑ | *peri* ἑκτῆν | *hektēn* kuudennella καὶ | *kai* ja ἐνάτην | *ennatēn* yhdeksännellä ὥραν | *hōran* tunnilla

ἐποίησεν | *epoiēsen* tehden ὡσαύτως | *hōsautōs* samalla lailla

Delitzsch אַײַ | vajje'tze' םג | gam הַײַ | bash'sha'a תַײַ | hash'shish'shit םג
| gam תַײַ | batteshi'it וַײַ | vajja'as כַײַ | kaddavar הַײַ | hazzeh

TKIS Niin he menivät. Taas hän lähti ulos kuudennen ja yhdeksännen tunnin vaiheilla ja teki samoin.

STLK He menivät. Taas hän lähti ulos kuudennen ja yhdeksännen tunnin vaiheilla ja teki samoin.

BIBLIA 1776 Taas hän meni ulos liki kuudennella ja yhdeksännellä hetkellä, ja teki myös niin.

6. *TR* περι | *peri* δὲ | *de* ja τὴν | *tēn* ἐνδεκάτην | *hendekatēn* yhdennellätoista ὥραν | *hōran* tunnilla ἐξελθὼν | *ekselthōn* lähti ulos εὔρεν | *heuren* löytäen ἄλλους | *allous* toisia ἐστῶτας | *hestōtas* seisomassa ἀργούς | *argous* joutilaina καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoo αὐτοῖς | *autois* heille τί | *ti* miksi ὧδε | *hōde* olette ἐστήκατε | *hestēkate* täällä seisoneet ὅλην | *holēn* koko τὴν | *tēn* ἡμέραν | *hēmeran* päivän ἀργοί | *argoi* joutilaina

Delitzsch אַײַ | vajje'tze' תַײַ | bish'at תַײַ | 'achat תַײַ | 'esreh אַײַ | vajjimtza' םג | 'acherim םג | 'omedim םג | vajjo'mer םג | 'aleihem תַײַ | lama םג | 'attem םג | 'omedim פה | poh םג | betelim םג | kol-hajjom

TKIS Ja kun hän meni ulos yhdennentoista tunnin vaiheilla hän tapasi toisia seisomassa (joutilaina) ja sanoi heille: Miksi seisotte täällä kaiken päivää joutilaina?

STLK Kun hän lähti ulos yhdennentoista tunnin vaiheilla, hän tapasi vielä toisia siellä seisomassa. Hän sanoi heille: 'Miksi olette seisoneet täällä joutilaina koko päivän?'

BIBLIA 1776 Mutta yhdellätoistakymmenennellä hetkellä läksi hän ulos, ja löysi muita joutilaina seisomasta, ja sanoi heille: miksi te tässä kaiken päivän joutilaina seisotte?

7. *TR* λέγουσιν | *legousin* he vastasivat αὐτῷ | *autō* hänelle ὅτι | *hoti* koska οὐδεὶς | *oudeis* ei kukaan ἡμᾶς | *hēmas* meitä ἐμισθώσατο | *emisthōsato* ole palkannut

λέγει | *legei* hän sanoi αὐτοῖς | *autois* heille ὑπάγετε | *hypagete* menkää καὶ | *kai* myös ὑμεῖς | *hymeis* te εἰς | *eis* τὸν | *ton* ἀμπελῶνα | *ampelōna* viinitarhaani καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* mikä ἐὼν | *ean* ἢ | *hē* on δίκαιον | *dikaion* kohtuus λήψεσθε | *lēpsesthe* saatte sen

Delitzsch וַיֹּאמְרוּ | vajjo'meru לוֹ | lo כִּי | ki לֹא-שָׂכַר | lo'-sachar אֶתְנַנוּ | 'otanu אִישׁ | 'ish וַיֹּאמְרוּ | vajjo'mer אֲלֵיהֶם | 'aleihem לָכוּ | le'chu גַּם-אֲתֶם | gam-'attem אֶל-הַכֶּרֶם | 'el-hakerem וַיַּחַשְׁשֶׁר | vechajjsher יַתֵּן | juttan לָכֶם | la'chem

TKIS He vastasivat hänelle: Koska kukaan ei ole meitä palkannut. Hän sanoi heille: Menkää tekin viinitarhaani (ja mikä kohtuus on, sen saatte).

STLK He sanoivat hänelle: 'Kun kukaan ei ole meitä palkannut.' Hän sanoi heille: 'Menkää tekin viinitarhaan.'

BIBLIA 1776 He sanoivat hänelle: sillä ei ole kenkään meitä palkannut. Hän sanoi heille: menkää tekin minun viinamäkeeni, ja mitä kohtuus on, pitää teidän saaman.

8. **TR** ὀψίας | *opsias* mutta illan δὲ | *de* γενομένης | *genomenēs* tultua λέγει | *legei* sanoo ὁ | *ho* κύριος | *kyrios* herra τοῦ | *tou* ἀμπελῶνος | *ampelōnos* viinitarhan τῷ | *tō* ἐπιτρόπῳ | *epitropō* hoitajalleen αὐτοῦ | *autou* κάλεσον | *kaleson* kutsu τοὺς | *tous* ἐργάτας | *ergatas* työntekijät καὶ | *kai* ja ἀπόδος | *apodos* maksa αὐτοῖς | *autois* heille τὸν | *ton* μισθόν | *misthon* palkka ἀρξάμενος | *arksamenos* alkaen ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* ἐσχάτων | *eschatōn* viimeisistä ἕως | *eōs* saakka τῶν | *tōn* πρώτων | *prōtōn* ensimmäisiin

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּעֶרֶב | va'erev וַיֹּאמְרוּ | vajjo'mer בְּעַל | ba'al הַכֶּרֶם | hakerem אֶל-פְּקִידוֹ | 'el-peqido קְרָא | qera' אֶת-הַפְּעֻלִים | 'et-happo'alim וַיִּשְׁלַם | veshallem לָהֶם | lahem אֶת-שְׂכָרָם | 'et-secharam הַחֵל | hachel בְּאֶחָרוֹנִים | ba'acharonim וַיַּחַל | vechalleh בְּרֵאשֹׁנִים | bari'shonim

TKIS Mutta illan tultua sanoi viinitarhan herra tilanhoitajalle:* Kutsu työmiehet ja maksa heille palkka viimeisistä alkaen ensimmäisiin asti.

STLK Mutta kun ilta tuli, viinitarhan isäntä sanoi tilanhoitajalleen: 'Kutsu työmiehet ja maksa heille palkka, viimeisistä alkaen ensimmäisiin asti.'

BIBLIA 1776 Mutta kuin ehtoo tuli, sanoi viinamäen isäntä perheensä haltialle: kutsu työväki, ja maksa heidän palkkansa, ruveten viimeisistä ensimmäisiin asti.

9. *TR* καὶ | *kai* ja ἐλθόντες | *elthontes* tulivat οἱ | *oi* jotka περὶ | *peri* vaiheilla τὴν | *tēn* ἐνδεκάτην | *hendekatēn* yhdennentoista ὥραν | *hōran* tunnin (olivat saapuneet) ἔλαβον | *elabon* saaden ἀνὰ | *ana* kukin δηνάριον | *dēnaron* denarin

Delitzsch וַיָּבֹאוּ | vajjavo'u הַנְּשָׂכָרִים | hanniskarim בְּשָׂעָתָה | bish'at אַחַת | 'achat עֶשְׂרִים | 'esreh וַיִּקְחוּ | vajiqchu אִישׁ | 'ish אִישׁ | 'ish דִּינָר | dinar אֶחָד | 'echad

Delitzsch וַיָּבֹאוּ | vajjavo'u הַנְּשָׂכָרִים | hanniskarim בְּשָׂעָתָה | bish'at אַחַת | 'achat עֶשְׂרִים | 'esreh וַיִּקְחוּ | vajiqchu אִישׁ | 'ish אִישׁ | 'ish דִּינָר | dinar אֶחָד | 'echad

10. *TR* ἐλθόντες | *elthontes* kun tulivat δὲ | *de* οἱ | *oi* πρώτοι | *prōtoi* ensimmäiset ἐνόμισαν | *enomisan* luulivat ὅτι | *hoti* että πλεῖονα | *pleiona* enemmän λήψονται· | *lēpsontai* saavat καὶ | *kai* mutta ἔλαβον | *elabon* saivat καὶ | *kai* myös αὐτοὶ | *autoi* he ἀνὰ | *ana* kukin δηνάριον | *dēnaron* denarin

Delitzsch וַיָּבֹאוּ | uvevo' הַרְאִשׁוֹנִים | hari'shonim דִּמְמוּ | dimmu בְּנִפְשָׁם | venafsham כִּי | ki יִקְחוּ | jiqchu יוֹתֵר | joter וַיִּקְחוּ | vajiqchu גַּם־הֵם | gam-hem אִישׁ | 'ish אִישׁ | 'ish דִּינָר | dinar אֶחָד | 'echad

TKIS Kun ensimmäiset tulivat, he luulivat saavansa enemmän, mutta hekin saivat kukin denarin.

STLK Kun ensimmäiset tulivat, he luulivat saavansa enemmän, mutta hekin saivat kukin denaarin.

BIBLIA 1776 Mutta kuin ensimmäiset tulivat, luulivat he enemmän saavansa; ja he myös saivat kukin penninkinsä.

11. *TR* λαβόντες | *labontes* ja saadessaan δὲ | *de* ἐγόγγυζον | *egongydzon* he napolisivat κατὰ | *kata* vastaan τοῦ | *tou* οἰκοδεσπότη | *oikodespotou* talonisäntää

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּקִרְבָּתָם | veqachtam וַיִּלְלוּ | vajjillonu עַל־בְּעַל | 'al-ba'al הַבַּיִת | ha'bait לְאֹמֵר | le'mor

TKIS Sen saatuaan he napolisivat isäntää vastaan

STLK Kun he sen saivat, he napolisivat perheenisäntää vastaan

BIBLIA 1776 Ja kuin he saivat, napolisivat he perheenisäntää vastaan,

12. *TR* λέγοντες | *legontes* sanoen ὅτι | *hoti* että οὗτοι | *houtoi* nämä οἱ | *oi* ἔσχατοι | *eschatoi* viimeiset μίαν | *mian* yhden ὥραν | *hōran* tunnin ἐποίησαν | *epoiēsan* tekivät καὶ | *kai* ja ἴσους | *isous* vertaisiksemme ἡμῖν | *hēmin* meidän αὐτούς | *autous* heidät ἐποίησας | *epoiēsas* teit τοῖς | *tois* jotka βαστάσασι | *bastasasi* olemme kantaneet τὸ | *to* βάρος | *baros* kuorman τῆς | *tēs* ἡμέρας | *hēmeras* päivän καὶ | *kai* ja τὸν | *ton* καύσωνα | *kausōna* helteen

Delitzsch אֵלֶּה | 'elleh הַאֲחֶרֶוֹנִים | ha'acharonim לֹא | lo' עָשׂוּ | 'asu כִּי | ki אֶמְנָה | 'im-sha'a אֶחָד | 'echat וְאֶתְּ | ve'atta הִשְׁוִיתָ | hishvitam אֵלֵינוּ | 'eleinu אֲשֶׁר | 'asher סָבַלְנוּ | savalnu אֶת־כָּבֶד | 'et-koved הַיּוֹם | hajjom וְאֶת־חֲמוֹ | ve'et-chummo

TKIS ja sanoivat: Nämä viimeiset ovat tehneet työtä yhden tunnin, ja sinä teit heidät meidän vertaisiksemme, jotka olemme kantaneet päivän kuorman ja helteen.

STLK ja sanoivat: 'Nämä viimeiset ovat tehneet työtä vain yhden tunnin, ja sinä teit heidät meidän vertaisiksemme, jotka olemme kantaneet päivän kuorman ja helteen.'

BIBLIA 1776 Sanoen: nämät viimeiset ovat yhden hetken työtä tehneet, ja sinä teit heidät meidän verraksemme, jotka olemme kantaneet päivän kuorman ja helteen.

13. *TR* ὁ | *ho* mutta hän δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπεν | *eipen* sanoen ἐνὶ | *heni* yhdelle αὐτῶν | *autōn* heistä ἔταίρε | *hetaire* ystävä οὐκ | *ouk* ἐν ἀδικῶ | *adikō* tee väärin σε· | *se* sinulle οὐχὶ | *ouchi* etkö δηναρίου | *dēnariou* denarista συνεφώνησάς | *synefōnēsas* sopinut kanssani μοι | *moi* minun

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֶל־אֶחָד | 'el-'echad מֵהֶם | mehem רַעִי | re'i לֹא | lo' עֲשֵׂה | 'ashaqticha חֵלֶל | halo' שָׂכַר | sechar דִּינָר | dinar הַתְּנִיטָה | hitneita עִמִּי | 'immi

TKIS Niin hän vastasi ja sanoi yhdelle heistä: Ystävä, en tee sinulle väärin. Etkö sopinut kanssani denarista?

STLK Hän vastasi eräälle heistä ja sanoi: 'Ystäväni, en tee sinulle vääryyttä; etkö sopinut kanssani denaarista?'

BIBLIA 1776 Niin hän vastasi ja sanoi yhdelle heistä: ystäväni, en tee minä sinulle vääryyttä; etkös sopinut minun kanssani määrätystä penningistä?

14. **TR** ἄρον | *aron* ota τὸ | *to* σὸν | *son* omasi καὶ | *kai* ja ὑπαγε· | *hypage* mene
θέλω | *thelō* mutta tahdon δὲ | *de* τούτω | *toutō* tälle τῷ | *tō* ἐσχάτω | *eschatō*
viimeiselle δοῦναι | *dounai* antaa ὡς | *hōs* saman kuin καὶ | *kai* σοί | *soi* sinullekin

Delitzsch קַח | qach אֶת־שֵׁלֶכָה | 'et-shellecha וְלֵךְ | valech וְאָנִי | va'ani רְצֹנִי |
retzoni לְתֵת | latet לְגַם־לְזֶה | gam-lazeh הָאֲחֵרוֹן | ha'acharon כְּמוֹ־לֶךְ | kemo-lach

TKIS Ota omasi ja mene. Mutta minä tahdon tälle viimeiselle antaa niin kuin sinullekin.

STLK Ota omasi ja mene. Mutta minä tahdon tälle viimeiselle antaa kuten sinullekin.

BIBLIA 1776 Ota se, mikä sinun tulee, ja mene matkaas; mutta minä tahdon tälle viimeiselle antaa niinkuin sinullekin.

15. **TR** ἢ | *ē* vai οὐκ | *ouk* enkö ἔξεστί | *eksesti* saa μοι | *moi* minä ποιῆσαι |
poiēsai tehdä ὃ | *ho* mitä θέλω | *thelō* tahdon ἐν | *en* τοῖς | *tois* ἐμοῖς | *emois*
omallani εἰ | *ei* vai ὁ | *ho* ὀφθαλμός | *ofthalmos* silmäsi σου | *sou* sinun πονηρός
| *ponēros* paha ἐστὶν | *estin* onko ὅτι | *hoti* että ἐγὼ | *egō* minä ἀγαθός | *agathos*
hyvä εἶμι | *emi* olen

Delitzsch הָלֹא | halo' אוֹכַל | 'uchal לַעֲשׂוֹת | la'asot בְּשֵׁלִי | beshelli כְּרְצֹנִי | kirtzoni
הָאִם־תִּרַע | ha'im-tera' עֵינֶךָ | 'einecha עַל־אֲשֶׁר | 'al-'asher טוֹב | tov אֲנֹכִי | 'anochi

Delitzsch הָלֹא | halo' אוֹכַל | 'uchal לַעֲשׂוֹת | la'asot בְּשֵׁלִי | beshelli כְּרְצֹנִי | kirtzoni
הָאִם־תִּרַע | ha'im-tera' עֵינֶךָ | 'einecha עַל־אֲשֶׁר | 'al-'asher טוֹב | tov אֲנֹכִי |
'anochi 16. **TR** οὕτως | *houtōs* näin ἔσονται | *esontai* tulevat οἱ | *oi* ἔσχατοι |
eschatoi viimeiset πρῶτοι | *prōtoi* ensimmäisiksi καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* πρῶτοι |
prōtoi ensimmäiset ἔσχατοι· | *eschatoi* viimeisiksi πολλοὶ | *polloi* sillä monet γάρ
| *gar* εἰσι | *eisi* ovat κλητοί | *klētoi* kutsuttuja ὀλίγοι | *oligoi* mutta harvat δὲ | *de*
ἐκλεκτοί | *eklektoi* valittuja

Delitzsch כַּכָּה | ka'cha יְהִי | jihju הָאֲחֵרוֹנִים | ha'acharonim רֵאשׁוֹנִים | ri'shonim
וְהָרֵאשׁוֹנִים | ve'hari'shonim יְהִי | jihju אֲחֵרוֹנִים | 'acharonim כִּי־רַבִּים | ki-rabbim
הֵם | hem הַקְּרוּאִים | haqqueru'im וּמַעֲטִים | ume'attim הַנִּבְחָרִים | hannivecharim

TKIS Näin viimeiset tulevat ensimmäisiksi ja ensimmäiset viimeisiksi. (Sillä monet

ovat kutsutut mutta harvat valitut)”

STLK Näin viimeiset tulevat ensimmäisiksi ja ensimmäiset viimeisiksi. Monet näet ovat kutsuttuja, mutta harvat valittuja."

BIBLIA 1776 Niin viimeiset tulevat ensimmäisiksi ja ensimmäiset viimeisiksi. Sillä monta ovat kutsutut, mutta harvat valitut.

17. **TR** καὶ | *kai* ja ἀναβαίνων | *anabainōn* meni ylös ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἰς | *eis* Ἱεροσόλυμα | *Ierosolyma* Jerusalemiin παρέλαβε | *parelabe* otti τοὺς | *tous* δώδεκα | *dōdeka* kaksitoista μαθητὰς | *mathētas* opetuslastaan κατ' | *kat* ἰδίαν | *idian* erilleen ἐν | *en* τῇ | *tē* ὁδῷ | *hodō* tiellä καὶ | *kai* ja εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כַּעֲלוֹת | ka'alot יֵשׁוּעַ | JESHUA יְרוּשָׁלַיִם | Jerushalaim וַיִּקַּח | vajjiqach אֶלְיוֹ | 'elaiiv אֶת־שְׁנַיִם | 'et-sheneim הֶעֱשֶׂה | he'asar לְבָדָם | le'vaddam וַיֵּאמֶר | vajjo'mer לָהֶם | lahem בְּדַרְךָ | badarech

TKIS Kulkiessaan ylös Jerusalemiin Jeesus otti ne kaksitoista opetuslasta erilleen tiellä ja sanoi heille:

STLK Kun Jeesus lähti kulkemaan ylös Jerusalemiin, hän otti ne kaksitoista erilleen ja sanoi heille matkalla:

BIBLIA 1776 Ja Jesus meni ylös Jerusalemiin, ja otti kaksitoistakymmentä opetuslastansa erinänsä tiellä tykönsä, ja sanoi heille:

18. **TR** Ἰδοὺ | *idou* katso ἀναβαίνομεν | *anabainomen* menemme ylös εἰς | *eis* Ἱεροσόλυμα | *Ierosolyma* Jerusalemiin καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen παραδοθήσεται | *paradothēsetai* luovutetaan τοῖς | *tois* ἀρχιερεῦσι | *archieusi* ylipapeille καὶ | *kai* ja γραμματεῦσι· | *grammateusi* kirjanoppineille καὶ | *kai* ja κατακρινούσιν | *katakrinousin* he tuomitsevat αὐτὸν | *auton* Hänet θανάτῳ | *thanatō* kuolemaan

Delitzsch הִנְנּוּ | hinnu עֲלִים | 'olim יְרוּשָׁלַיִם | Jerushalajema וּבֶן־הָאָדָם | uBen-ha'Adam יִמָּסֵר | jimmaser לְרֵאשֵׁי | le'ra'shei הַכֹּהֲנִים | ha'kohanim וְלִסּוֹפְרֵים | velassoferim וְהִרְשִׁיעוּהוּ | vehirshi'uhu לְמוֹת | lamut

TKIS ”Katso, menemme ylös Jerusalemiin, ja Ihmisen Poika annetaan ylipappien ja

kirjanoppineitten käsiin, ja he tuomitsevat Hänet kuolemaan.

STLK "Katso, me menemme ylös Jerusalemiin, ja Ihmisen Poika annetaan ylipapeille ja kirjanoppineille ja he tuomitsevat hänet kuolemaan

BIBLIA 1776 Katso, me menemme ylös Jerusalemiin, ja Ihmisen Poika ylönnannetaan pappein päämiehille ja kirjanoppineille; ja he tuomitsevat hänen kuolemaan,

19. **TR** καὶ | *kai* ja παραδώσουσιν | *paradōsousin* he luovuttavat αὐτὸν | *auton* Hänet τοῖς | *tois* ἔθνεσιν | *ethnesin* pakanoille εἰς | *eis* τὸ | *to* ἔμπαῖξαι | *empaiksai* pilkattavaksi καὶ | *kai* ja μαστιγῶσαι | *mastigōsai* ruoskittavaksi καὶ | *kai* ja σταυρῶσαι· | *staurōsai* ristiinnaulittavaksi καὶ | *kai* ja τῇ | *tē* τρίτῃ | *tritē* kolmantena ἡμέρᾳ | *hēmera* päivänä ἀναστήσεται | *anastēsetai* Hän nousee ylös

Delitzsch וּמָסְרֻוּ | *umaseru* אֹתוֹ | *'oto* לְגוֹיִם | *la'gojim* לְהַתֵּל | *le'hatel* בּוֹ | *bo* וּלְהַכּוֹת | *ulehakkot* אֹתוֹ | *'oto* בְּשׁוֹטִים | *bash'shotim* וּלְצַלֵּל | *velitzlov* אֹתוֹ | *'oto* וּבְיָוִם | *uvajjom* הַשְּׁלִישִׁי | *hash'shelishi* קוֹם | *qom* יְקוּם | *jaqum*

TKIS He antavat Hänet pakanoille pilkattavaksi ja ruoskittavaksi ja ristiinnaulittavaksi, mutta kolmantena päivänä Hän nousee ylös."

STLK ja antavat hänet pakanoille pilkattavaksi, ruoskittavaksi ja ristiinnaulittavaksi, mutta kolmantena päivänä hän on nouseva ylös."

BIBLIA 1776 Ja antavat ylönn hänen pakanoille pilkattaa, ja ruoskittaa, ja ristiinnaulittaa: ja kolmantena päivänä on hän nouseva ylös.

20. **TR** τότε | *tote* silloin προσῆλθεν | *prosēlthen* tuli luo αὐτῷ | *autō* Hänen ἡ | *hē* μήτηρ | *mētēr* äiti τῶν | *tōn* υἱῶν | *hyiōn* poikien Ζεβεδαίου | *Zebedaiou* Sebedeuksen μετὰ | *meta* kanssa τῶν | *tōn* υἱῶν | *hyiōn* poikiensa αὐτῆς | *autēs* προσκυνοῦσα | *proskynousa* kumartui maahan καὶ | *kai* ja αἰτοῦσά | *aitousa* pyysi τι | *ti* jotakin παρ' | *par* αὐτοῦ | *autou* Häneltä

Delitzsch אֶזְ | *'az* נִגְשָׁה | *niggesha* אֶלָּיו | *'elaiiv* אֵם | *'em* בְּנֵי | *benei* זַבְדַּי | *Zavdai* עִם־בְּנֵיהֶם | *'im-baneha* וַתִּשְׁתַּחוּ | *vatishtachu* לוֹ | *lo* לְבַקֵּשׁ | *le'vaqesh* מִמֶּנּוּ | *mimmennu* דָּבָר | *davar*

TKIS Silloin Sebedeuksen poikain äiti tuli poikineen Hänen luokseen, kumartui

maahan ja pyysi Häneltä jotain.

STLK Silloin Sebedeuksen poikien äiti tuli poikineen hänen luokseen, polvistui hänen eteensä ja anoi häneltä jotakin.

BIBLIA 1776 Silloin tuli hänen tykönsä Zebedeuksen poikain äiti poikinensa, kumarsi ja anoi jotakin häneltä.

21. **TR** ὁ | *ho* ja Hän δὲ | *de* εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτῇ | *autē* hänelle τί | *ti* mitä θέλεις | *theleis* tahdot λέγει | *legei* hän vastasi αὐτῶ | *autō* Hänelle εἶπὲ | *eipe* sano ἵνα | *hina* että καθίσωσιν | *kathisōsin* saavat istua οὗτοι | *houtoi* nämä οἱ | *oi* δύο | *dyo* kaksi υἱοί | *hyioi* poikaani μου | *mou* minun εἷς | *heis* toinen ἐκ | *ek* δεξιῶν | *deksiōn* oikealla σου | *sou* sinun καὶ | *kai* ja εἷς | *heis* toinen ἐξ | *eks* εὐωνύμων | *euōnymōn* vasemmalla puolella ἐν | *en* τῇ | *tē* βασιλείᾳ | *basileia* valtakunnassasi σου | *sou* sinun

Delitzsch וַיִּאמֶר | vajjo'mer אֵלֶיהָ | 'eleha מִהַבְּקָשָׁתָךְ | mah-baqqashatech וַיִּאמֶר | vato'mer אֵלָיו | 'elaiv אָמַרְנָא | 'emor-na' כִּי | ki יִשְׁבּוּ | jeshevu שְׁנֵי־בָנָי | shenei-vanai אֵלָה | 'elleh אָחַד | 'echad לְיַמִּינְךָ | liminecha וְאֶחָד | ve'echad לְשֵׁמֶלְךָ | lismo'lecha בְּמַלְכוּתְךָ | be'malchutecha

TKIS Jeesus sanoi hänelle: ”Mitä haluat?” Tämä vastasi Hänelle: ”Sano, että nämä kaksi poikaani saavat istua, toinen oikealla ja toinen vasemmalla puolellasi, sinun valtakunnassasi.”

STLK Hän sanoi naiselle: "Mitä tahdot?" Tämä sanoi hänelle: "Sano, että nämä kaksi poikaani saavat istua, toinen oikealla ja toinen vasemmalla puolellasi valtakunnassasi."

BIBLIA 1776 Vaan hän sanoi hänelle: mitä tahdot? Sanoi hän hänelle: sano, että nämät kaksi minun poikaani istuisivat, yksi sinun oikiällä kädellä ja toinen vasemmallas, sinun valtakunnassas.

22. **TR** ἀποκριθεὶς | *apokritheis* mutta vastasi δὲ | *de* ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoen οὐκ | *ouk* ette οἴδατε | *oidate* tiedä τί | *ti* mitä αἰτεῖσθε | *aiteisthe* pyydätte δύνασθε | *dynasthe* voitteko πιεῖν | *piein* juoda τὸ | *to* ποτήριον | *potērion* maljan ὃ | *ho* joka ἐγὼ | *egō* minun μέλλω | *mellō* tulee πίνειν | *pinein* juoda καὶ | *kai* ja τὸ | *to* βάπτισμα | *baptisma* kasteella ὃ | *ho* jolla ἐγὼ | *egō*

minut βαπτίζομαι | *baptidzomai* kastetaan βαπτισθῆναι | *baptisthēnai* tulla kastetuksi λέγουσιν | *legousin* he sanoivat αὐτῶ | *autō* Hänelle δυνάμεθα | *dynametha* voimme

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an יְשׁוּעַ | JESHUA וַיֹּאמֶר | vajjo'mer לֹא | lo' יְדַעְתֶּם | jeda'tem אֵת | 'et אֲשֶׁר | 'asher אֲשֶׁר־לְהַיְכֹל | she'eltem תּוֹכְלוּ | hajachol תּוֹכְלוּ | tuchelu אֲשֶׁר־לְהַיְכֹל | shetot אֶת־הַכּוֹס | 'et-hakkos אֲשֶׁר | 'asher אֲנִי | 'ani עָתִיד | 'atid לְשִׁתּוֹתָהּ | lishtotah וְהִטְבֵּל | vehitavel בְּטַבִּילָה | battevila אֲשֶׁר | 'asher אֲנִי | 'ani נִטְבַּל | nitbal בָּהּ bah וַיֹּאמְרוּ | vajjo'meru אֵלָיו | 'elaiiv נוֹכַל | nuchal

TKIS Mutta Jeesus vastasi ja sanoi: ”Ette käsitä, mitä anotte. Voitteko juoda sen maljan, jonka minä olen juova (tai tulla kastetuksi sillä kasteella, jolla minut kastetaan)?” He sanoivat Hänelle: ”Voimme”.

STLK Mutta Jeesus vastasi ja sanoi: "Ette tiedä, mitä anotte. Voitteko juoda sen maljan, jonka minä olen juova?" He sanoivat hänelle: "Voimme."

BIBLIA 1776 Niin Jesus vastaten sanoi: ette tiedä, mitä te anotte. Voitteko juoda sen kalkin, jonka minun pitää juoman, ja kastettaa sillä kasteella, jolla minä kastetaan? He sanoivat hänelle: me voimme.

23. *TR* καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* Hän sanoi αὐτοῖς | *autois* heille τὸ | *to* μὲν | *men* τὸσιν ποτήριόν | *potērion* maljani μου | *mou* minun πίεσθε | *piesthe* juotte καὶ | *kai* ja τὸ | *to* βάπτισμα | *baptisma* kasteella ὃ | *ho* jolla ἐγὼ | *egō* minut βαπτίζομαι | *baptidzomai* kastetaan βαπτισθήσεσθε· | *baptisthēsesthe* kastetaan teidätkin τὸ | *to* δὲ | *de* mutta καθίσαι | *kathisai* istuminen ἐκ | *ek* δεξιῶν | *deksiōn* oikealla puolella μου | *mou* minun καὶ | *kai* ja ἕξ | *eks* εὐωνύμων | *euōnymōn* vasemmalla μου | *mou* minun οὐκ | *ouk* ei ἔστιν | *estin* ole ἐμὸν | *emon* minun δοῦναι | *dounai* annettavissa ἅλλ’ | *all* vaan οἷς | *hois* joille ἡτοιμάσται | *hētoimastai* sen on valmistanut ὑπὸ | *hypo* τοῦ | *tou* Πατρός | *Patros* Isäni μου | *mou* minun

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֲלֵיהֶם | 'aleihem הֵן | hen אֶת־כּוֹסִי | 'et-kosi תְּשׁוּתוֹ | tishtu וּבְטַבִּילָה | uvattevila אֲשֶׁר | 'asher אֲנִי | 'ani נִטְבַּל | nitbal בָּהּ bah תּוֹכְלוּ | tittavelu אֶךְ | 'ach נְשָׁבַת | shevet לִימִינִי | limini וְלִשְׂמֹאלִי | velismo'li אֵין | 'ein בְּיָדִי | bejadi לְתַתָּה | le'tittah בְּלִתִּי | bilti לְאֲשֶׁר | la'asher הוֹכֵן | huchan לְהֵם | lahem מֵאֵת | me'et אָבִי | 'Avi

TKIS Hän sanoi heille: ”Minun maljani te tosin juotte (ja sillä kasteella, jolla minut kastetaan, kastetaan teidätkin). Mutta oikealla ja vasemmalla puolella istuminen ei ole minun annettavissani, vaan se annetaan niille, joille Isäni on sen valmistanut.”

STLK Hän sanoi heille: "Minun maljani te tosin juotte, ja kasteella, jolla minut kastetaan, kastetaan teidätkin, mutta oikealla ja vasemmalla puolellani istuminen ei ole minun annettavissani, vaan se annetaan niille, joille minun Isäni on sen valmistanut."

BIBLIA 1776 Ja hän sanoi heille: minun kalkkini tosin te juotte ja sillä kasteella, jolla minä kastetaan, te kastetaan; mutta istua minun oikiällä kädelläni, taikka vasemmalla, ei ole minun antamisellani, vaan joille se on valmistettu minun Isältääni.

24. **TR** καὶ | *kai* ja ἀκούσαντες | *akousantes* sen kuultuaan οἱ | *oi* δέκα | *deka* kymmenen ἠγανάκτησαν | *ēganaktēsan* närkästyivät περὶ | *peri* τῶν | *tōn* δύο | *dyo* kahdesta ἀδελφῶν | *adelfōn* veljeksestä

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כַּאֲשֶׁר | ka'asher שְׁמַעוּ-זוֹת | shame'u-zot הַעֲשִׂיהָ | ha'asara וַיִּכְעַסוּ | vajich'asu עַל-שְׁנֵי | 'al-shenei הָאָחִים | ha'achim

TKIS Sen kuultuaan ne kymmenen närkästyivät näihin kahteen veljekseen.

STLK Kun ne kymmenen sen kuulivat, he närkästyivät näihin kahteen veljekseen.

BIBLIA 1776 Ja kuin ne kymmenen sen kuulivat, närkästyivät he niistä kahdesta veljeksestä.

25. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus προσκαλεσάμενος | *proskalesamenos* kutsui luokseen αὐτοὺς | *autous* heidät εἶπεν | *eipen* sanoen οἴδατε | *oidate* tiedätte ὅτι | *hoti* että οἱ | *oi* ἄρχοντες | *archontes* ruhtinaat τῶν | *tōn* ἐθνῶν | *ethnōn* kansojen κατακυριεύουσιν | *katakuryieuousin* hallitsevat αὐτῶν | *autōn* niitä καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* μεγάλοι | *megaloi* mahtavat κατεξουσιάζουσιν | *kateksousiadzousin* käyttävät valtaa αὐτῶν | *autōn* niihin

Delitzsch וַיִּשׁוּעַ | veJESHUA קָרָא | qara' לָהֶם | lahem וַיִּאמַר | vajjo'mar אֲתֶם | 'attem יְדַעְתֶּם | jeda'tem כִּי-שָׂרִי | ki-sarei הַגּוֹיִם | ha'gojim רְדִים | rodim בְּהֶם | bahem וַהֲגִדוּלֵי | ve'ha'gedolim שְׁלֹטִים | sholetim עָלֵיהֶם | 'aleihem

TKIS Mutta Jeesus kutsui heidät luokseen ja sanoi: ”Tiedätte, että kansain ruhtinaat herroina niitä hallitsevat ja mahtavat käyttävät valtaansa niitä kohtaan.

STLK Mutta Jeesus kutsui heidät luokseen ja sanoi: "Te tiedätte, että kansojen ruhtinaat herroina hallitsevat heitä, ja että suuret käyttävät valtaansa heitä kohtaan.

BIBLIA 1776 Mutta Jesus kutsui heidät tykönsä ja sanoi: te tiedätte, että kansain päämiehet vallitsevat heitä, ja ylimmäisillä on valta heidän ylitsensä.

26. **TR** οὐχ | *ouch* mutta älköön οὕτως | *houtōs* samoin δὲ | *de* ἔσται | *estai* olko ἐν | *en* ὑμῖν· | *hymin* teidän keskuudessanne ἀλλ’ | *all* vaan ὅς | *hos* joka ἐὼν | *ean* θέλη | *thelē* tahtoo ἐν | *en* ὑμῖν | *hymin* teidän joukossanne μέγας | *megas* suureksi γενέσθαι | *genesthai* tulla ἔστω | *estō* olkoon ὑμῶν | *hymōn* teidän διάκονος· | *diakonos* palvelijanne

Delitzsch וְאַתֶּם | ve'attem אֶל־יְהִי | 'al-jehi כֵּן | chen בְּיַיְכֶם | beineichem כִּי | ki אֶם־הִתְפַּיֵץ | 'im-hechafetz לְהִיּוֹת | lihjot לְגָדוֹל | gadol בְּכֶם | bachem יְהִי | jehi לְכֶם | la'chem לְמַשְׁרֵת | limsharet

TKIS Niin älköön (kuitenkaan) olko teidän keskellänne, vaan joka teidän joukossanne tahtoo tulla suureksi, olkoon palvelijanne,

STLK Näin älköön olko teillä keskenänne, vaan se, joka keskuudessanne tahtoo tulla suureksi, olkoon palvelijanne,

BIBLIA 1776 Vaan ei niin pidä oleman teidän keskenänne; mutta joka tahtoo teidän seassanne suurin olla, se olkoon teidän palvelianne;

27. **TR** καὶ | *kai* ja ὅς | *hos* joka ἐὼν | *ean* siis θέλη | *thelē* tahtoo ἐν | *en* ὑμῖν | *hymin* teidän joukossanne εἶναι | *einai* olla πρῶτος | *prōtos* ensimmäinen ἔστω | *estō* olkoon ὑμῶν | *hymōn* teidän δοῦλος· | *doulos* orjanne

Delitzsch וְהִתְפַּיֵץ | vehechafetz לְהִיּוֹת | lihjot בְּכֶם | bachem לְרֹאשׁ | le'rosh יְהִי | jehi לְכֶם | la'chem לְעֶבֶד | 'aved

TKIS ja joka teistä tahtoo olla ensimmäinen olkoon orjanne,

STLK ja se, joka teidän keskuudessanne tahtoo olla ensimmäinen, olkoon orjanne.

BIBLIA 1776 Ja joka tahtoo teidän seassanne ensimmäinen olla, se olkoon teidän

palvelianne.

28. *TR* ὥσπερ | *hōsper* samoin ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen οὐκ | *ouk* εἰ ἦλθε | *ēlthe* tullut διακονηθῆναι | *diakonēthēnai* palveltavaksi ἀλλὰ | *alla* vaan διακονῆσαι | *diakonēsai* palvelemaan καὶ | *kai* ja δοῦναι | *dounai* antamaan τὴν | *tēn* ψυχὴν | *psychēn* henkensä αὐτοῦ | *autou* λύτρον | *lytron* lunnaiksi ἀντὶ | *anti* edestä πολλῶν | *pollōn* monien

Delitzsch כַּאֲשֶׁר | ka'asher בֶּן־הָאָדָם | Ben-ha'Adam לֹא | lo' בָּא | va' לְמַעַן | le'ma'an וְיִשָּׁרְתוּהוּ | jesharetuhu כִּי | ki אֶם־לְשָׁרֵת | 'im-lesharet וְלִתְּתֵן | velatet אֶת־נְפֹשׁוֹ | 'et-nafesho כֶּפֶר | kofer תַּחַת | tachat רַבִּים | rabbim

TKIS niin kuin Ihmisen Poika ei tullut palveltavaksi, vaan palvelemaan ja antamaan henkensä lunnaiksi monen puolesta."

STLK Ihmisen Poikakaan ei tullut palveltavaksi, vaan palvelemaan ja antamaan henkensä lunnaiksi monen edestä."

BIBLIA 1776 Niinkuin ei Ihmisen Poika tullut, että häntä piti palveltaman, mutta että hän palvelis, ja antais henkensä lunastukseksi monen edestä.

29. *TR* καὶ | *kai* ja ἐκπορευομένων | *ekporeuomenōn* lähtiessä αὐτῶν | *autōn* heidän ἀπὸ | *apo* ποίς Ἰεριχῶ | *Ierichō* Jerikosta ἠκολούθησεν | *ēkolouthēsen* seurasi αὐτῷ | *autō* Häntä ὄχλος | *ochlos* kansaa πολὺς | *polys* paljon

Delitzsch וַיֵּהִי | vaje'hi כֶּצֵּאתָם | ketze'tam מִיֵּרִיחוֹ | miJericho וַיֵּלֶךְ | vajje'lech אַחֲרָיו | a'charaiv הָמוֹן | hamon רַב־רַב | 'am-rav

TKIS Heidän lähtiessään Jerikosta Häntä seurasi suuri kansanjoukko.

STLK Heidän lähtiessään Jerikosta seurasi häntä paljon kansaa.

BIBLIA 1776 Ja heidän lähteissänsä Jerikosta, seurasi häntä paljo kansaa.

30. *TR* καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso δύο | *dyo* kaksi τυφλοὶ | *tyfloi* sokeaa καθήμενοι | *kathēmenoi* istui παρὰ | *para* vieressä τὴν | *tēn* ὁδόν | *hodon* tien ἀκούσαντες | *akousantes* kuullessaan ὅτι | *hoti* että Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus παράγει | *paragei* kulkee ohi ἔκραξαν | *ekraksan* he huusivat λέγοντες | *legontes* sanoen ἐλέησον | *eleēson* armahda ἡμᾶς | *hēmas* meitä Κύριε | *Kyrie* Herra υἱὸς |

hyios Poika Δαβίδ | *David* Daavidin

Delitzsch וְהִנֵּה | ve'hinneh שְׁנַיִם עֲוִרִים | shenei-'ivrim יְשֻׁעִים | jshevim עַל־יָד | 'al-jad הַדָּרֶךְ | hadarech וַיִּשְׁמְעוּ | vajjishme'u כִּי | ki יִשׁוּעַ | JESHUA עֲבַר | 'over וַיִּצְעֲקוּ | vajjitze'acqu לֵאמֹר | le'mor חַנְּנוּ־נָא | channenu-na' אֲדֹנָיִנוּ | 'ADONEINU בֶּן־דָּוִד | ben-David

TKIS Ja katso, kaksi sokeaa istui tien vieressä. Kuullessaan Jeesuksen kulkevan ohi, he huusivat sanoen: "Herra, Daavidin Poika, armahda meitä."

STLK Katso, kaksi sokeaa istui tien vieressä, ja kun he kuulivat, että Jeesus kulki ohi, he huusivat sanoen: "Herra, Daavidin poika, armahda meitä."

BIBLIA 1776 Ja katso, kaksi sokiaa istuivat tien ohessa. Kuin he kuulivat, että Jesus kävi ohitse, huusivat he, sanoen: Herra, Davidin Poika, armahda meitä!

31. *TR* ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta ὄχλος | *ochlos* kansanjoukko ἐπετίμησεν | *epetimēsen* nuhteli αὐτοῖς | *autois* heitä ἵνα | *hina* että σιωπήσωσιν | *siōpēsōsin* he vaikenisivat οἱ | *oi* δὲ | *de* mutta μείζον | *meidzon* enemmän ἔκραζον | *ekradzon* he huusivat λέγοντες | *legontes* sanoen ἐλέησον | *eleēson* armahda ἡμᾶς | *hēmas* meitä Κύριε | *Kyrie* Herra υἱὸς | *hyios* poika Δαβίδ | *David* Daavidin

Delitzsch וַיִּגְעַר־בָּם | vajig'ar-bam הָעָם | ha'am לְהַשְׁתִּיחֵם | le'hashtiqam וְהֵם | vehem הִרְבּוּ | hirebu לְצַעֲקָה | litz'oq וַיִּאָּמְרוּ | vajjo'meru אֲדֹנָיִנוּ | 'ADONEINU חַנְּנוּ־נָא | channenu-na' בֶּן־דָּוִד | ben-David

TKIS Mutta kansa nuhteli heitä, jotta he vaikenisivat. He huusivat kuitenkin sitä kovemmin sanoen: "Herra, Daavidin Poika, armahda meitä."

STLK Kansa nuhteli heitä saadakseen heidät vaikenemaan, mutta he huusivat sitä enemmän sanoen: "Herra, Daavidin poika, armahda meitä."

BIBLIA 1776 Niin kansa torui heitä vaikenemaan. Mutta he huusivat enemmin, sanoen: Herra, Davidin Poika, armahda meitä!

32. *TR* καὶ | *kai* niin στὰς | *stas* seisahtui ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jesus ἐφώνησεν | *efōnēsen* kutsui αὐτοῦς | *autous* heitä καὶ | *kai* ja εἶπε | *eipe* sanoι τί | *ti* mitä θέλετε | *thelete* tahdotte ποιήσω | *poiēsō* minun tekevän ὑμῖν | *hymin* teille

Delitzsch וַיֵּצֵא | vajja'amod יִשׁוּעַ | JESHUA וַיִּקְרָא | vajjiqra' לָהֶם | lahem וַיְצַו | vajjo'mar מֵהַתַּחְפֹּצֵזִים | mah-tachpetzu וַיַּעַשׂ | ve'e'eseh לָכֵן | la'chem

TKIS Silloin Jeesus seisahtui, kutsui heidät ja sanoi: "Mitä haluatte minun tekevän teille?"

STLK Silloin Jeesus pysähtyi, kutsui heidät luokseen ja sanoi: "Mitä tahdotte minun teille tekevän?"

BIBLIA 1776 Ja Jesus seisahti, ja kutsui heidät tykönsä, ja sanoi: mitä te tahdotte, että minun pitää teille tekemän?

33. *TR* λέγουσιν | *legousin* he sanovat αὐτῷ | *autō* Hänelle Κύριε | *Kyrie* Herra ἵνα | *hina* että ἀνοιχθῶσιν | *anoichthōsin* avautuisivat ἡμῶν | *hēmōn* meidän οἱ | *oi* ὀφθαλμοί | *ofthalmoi* silmämme

Delitzsch וַיִּצַו | vajjo'meru אֵלָיו | 'elaiv וַיִּנְיֹן | 'ADONEINU וַיַּעַשׂ | 'aseh שֶׁתִּפְקַחְנָה | shettippaqachna וַיִּנְיֹן | 'eineinu

Delitzsch וַיִּצַו | vajjo'meru אֵלָיו | 'elaiv וַיִּנְיֹן | 'ADONEINU וַיַּעַשׂ | 'aseh שֶׁתִּפְקַחְנָה | shettippaqachna וַיִּנְיֹן | 'eineinu 34. *TR* σπλαγχνισθεὶς | *splagchnistheis* ja tuli heitä sääli δὲ | *de* ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesuksen ἦψατο | *hēpsato* Hän kosketti τῶν | *tōn* ὀφθαλμῶν | *ofthalmōn* silmiään αὐτῶν· | *autōn* heidän καὶ | *kai* ja εὐθέως | *eutheōs* heti ἀνέβλεψαν | *aneblepsan* he saivat näkönsä αὐτῶν | *autōn* οἱ | *oi* ὀφθαλμοὶ | *ofthalmoi* silmiinsä καὶ | *kai* ja ἠκολούθησαν | *ēkolouthēsan* seurasivat αὐτῷ | *autō* Häntä

Delitzsch וַרְחַמֵּי | verachamei יִשׁוּעַ | JESHUA נִחְמָרוּ | nichmaru וַיִּגַּע | vajjigga' בְּעֵינֵיהֶם | be'eineihem וּפְתָאֵם | ufit'om הֵחֵלּוּ | hechellu עֵינֵיהֶם | 'eineihem לְרַאוֹת | lir'ot וַיֵּלְכוּ | vajje'lechu אַחֲרָיו | a'charaiv

TKIS Niin Jeesus säälin valtaamana kosketti heidän silmiään ja heti heidän silmänsä saivat näkönsä takaisin ja he seurasivat Häntä.

STLK Niin Jeesuksen tuli heitä sääli, ja hän kosketti heidän silmiään, ja heti he saivat näkönsä ja seurasivat häntä.

BIBLIA 1776 Niin Jesus armahti heitä ja tarttui heidän silmiinsä, ja he saivat kohta näkönsä ja seurasivat häntä.

21 Luku

1. *TR* καὶ | *kai* ὅτε | *ote* kun ἤγγισαν | *ēngisan* he lähestyivät εἰς | *eis* Ἱεροσόλυμα | *Ierosolyma* Jerusalemia καὶ | *kai* ja ἦλθον | *ēlthon* tulivat εἰς | *eis* Βηθφαγή | *Bēthfagē* Beetfageen πρὸς | *pros* τὸ | *to* ὄρος | *oros* vuorelle τῶν | *tōn* ἐλαιῶν | *elaiōn* öljypuiden/ Öljyvuorelle τότε | *tote* silloin ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἀπέστειλε | *apesteile* lähetti δύο | *dyo* kaksi μαθητάς | *mathētas* opetuslasta

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּאֲשֶׁר | ka'asher קָרְבוּ | qarevu לִירוּשָׁלַיִם | liJerushalaim וַיָּבֹאוּ | uva'u אֶל־בֵּית־פַּגִּי | 'el-Beit-pagei בְּהָר | behar הַזֵּיתִים | Hazzeitim וַיִּשְׁלַח | vajjishelach יְשׁוּעָה | JESHUA שְׁנַיִם | shenaim מִן־הַתּוֹלְמִידִים | min-ha'talimidim

TKIS Kun he lähestyivät Jerusalemia ja tulivat Beetfageen Öljyvuorelle, niin Jeesus lähetti kaksi opetuslasta

STLK Kun he lähestyivät Jerusalemia ja saapuivat Beetfageen, Öljymäelle, silloin Jeesus lähetti kaksi opetuslasta

BIBLIA 1776 Ja kuin he lähestyivät Jerusalemia ja tulivat Betphageen öljymäen tykö, lähetti Jesus kaksi opetuslasta,

2. *TR* λέγων | *legōn* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille πορεύθητε | *poreuthēte* menkää εἰς | *eis* τὴν | *tēn* κόμην | *kōmēn* kylään τὴν | *tēn* ἀπέναντι | *apenanti* vastapäätä ὑμῶν | *hymōn* teitä καὶ | *kai* ja εὐθέως | *eutheōs* heti εὐρήσετε | *heurēsete* löydätte ὄνον | *onon* aasintamman δεδεμένην | *dedemenēn* sidottuna καὶ | *kai* ja πῶλον | *pōlon* varsan μετ' | *met* kanssa αὐτῆς· | *autēs* sen λύσαντες | *lysantes* päästäkää ne ἀγάγετέ | *agagete* (ja) tuokaa μοι | *moi* minulle

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֶלְיֵהֶם | 'aleihem לָכוּ | le'chu אֶל־הַכֶּפֶר | 'el-hakefar אֲשֶׁר | 'asher מִמּוֹלְכֶם | mimmulechem שָׁם | sham תִּמְצְאוּ | timtze'u אֶתֹן | 'aton אֶסְוֶרָה | 'asura וְעֵיר | ve'air עֲמָה | 'immah הַתִּירוּ | hattiru אֶתְּם | 'otam וְהָבִיאוּ | ve'havi'u אֵלַי | 'elai

TKIS ja sanoi heille: "Menkää edessänne olevaan kylään, niin heti tapaatte kytketyn aasin ja varsan sen kanssa. Päästäkää ne ja tuokaa minulle.

STLK ja sanoi heille: "Menkää kylään, joka on edessänne, niin te heti löydätte aasintamman sidottuna ja varsan sen kanssa. Päästäkää ne ja tuokaa minulle.

BIBLIA 1776 Sanoen heille: menkää kylään, joka on edessänne, ja te löydätte kohta aasintamman sidottuna, ja varsan hänen kanssansa: päästäkää ne ja tuokaat minulle.

3. *TR* καὶ | *kai* ja ἐάν | *ean* jos τις | *tis* joku ὑμῖν | *hymin* teille εἶπη | *eipē* sanoo τι | *ti* jotakin ἐρεῖτε | *ereite* vastatkaa ὅτι | *hoti* että ὁ | *ho* Κύριος | *Kyrios* Herra αὐτῶν | *autōn* niiden χρείαν | *chreian* tarpeessa ἔχει· | *echei* on εὐθέως | *eutheōs* ja heti δὲ | *de* ἀποστελεῖ | *apostelei* hän lähettää αὐτούς | *autous* ne

Delitzsch וְכִי־יֵאָמַר | vechi-jo'mar וְאֵי־שׁ | 'ish אֲלֵיכֶם | 'aleichem דָּבַר | davar וְאָמַרְתֶּם | va'amartem הֲאֵדוֹן | ha'ADON צָרִיךְ | tzarich לָהֶם | lahem וּבְרַגַע | uverega' יִשְׁלַחֵם | jeshallechem

TKIS Jos joku sanoo teille jotain, niin vastatkaa: Herra tarvitsee niitä, ja heti hän lähettää ne.

STLK Jos joku teille jotakin sanoo, vastatkaa: 'Herra tarvitsee niitä', ja heti hän lähettää ne."

BIBLIA 1776 Ja jos joku teille jotakin sanoo, niin sanokaat: Herra niitä tarvitsee, ja kohta hän laskee heidät.

4. *TR* τοῦτο | *touto* mutta tämä δὲ | *de* ὅλον | *holon* kaikki γέγονεν | *gegonen* tapahtuu ἵνα | *hina* että πληρωθῆ | *plērōthē* täyttyisi τὸ | *to* mitὰ ῥηθὲν | *rēthen* on puhuttu διὰ | *dia* kautta τοῦ | *tou* προφήτου | *profētou* profeetan λέγοντος | *legontos* joka sanoo

Delitzsch וְכֹל־זֹאת | vechol-zot הֲתִתָּה | hajata לְמַלְאֹ'ת | le'mallo't הַנְּאָמַר | hanne'emar בְּיַד | bejad הַנְּבִיא | hannavi' לְאֹמֵר | le'mor

TKIS Mutta tämä kaikki tapahtui, jotta toteutuisi, mitä on puhuttu profeetan välityksellä, joka sanoo:

STLK Tämä kaikki tapahtui, että kävisi toteen, mikä on puhuttu profeetan kautta, joka sanoo:

BIBLIA 1776 Mutta tämä kaikki tapahtui, että täytettäisiin, mikä sanottu oli prophetan kautta, joka sanoo:

5. *TR* εἶπατε | *eipate* sanokaa τῇ | *tē* θυγατρὶ | *thygatri* tytär Σιών | *Siōn*
Siionille Ἰδοῦ | *idou* katso ὁ | *ho* βασιλεύς | *basileus* Kuninkaasi σου | *sou*
sinun ἔρχεται | *erchetai* tulee σοι | *soi* sinulle πρᾶς | *praus* sävyisänä καὶ
| *kai* ja ἐπιβεβηκὼς | *epibebēkōs* ratsastaen ἐπὶ | *epi* ὄνον | *onon*
aasintamman καὶ | *kai* πῶλον | *pōlon* varsalla υἱὸν | *hyion* varsalla
ὑποζυγίου | *hypodzygiou* työaasin

Delitzsch אָמרוּ | 'imru לְבַת־צִיּוֹן | le'vat-Tzijon הִנֵּה | hinneh מַלְכֵךְ | malkech
יָבוֹא | javo' לָךְ | lach עָנִי | 'ani וְרֹכֵב | verochev עַל־הַמִּוֶּרֶת | 'al-chamor
| ve'al-'air בְּנֵי־אֲתוֹנוֹת | ben-'atonot

TKIS Sanokaa tytär Siionille: Katso, kuninkaasi tulee sinulle sävyisänä ja ratsastaen aasilla, se on varsalla, työaasin varsalla.”

STLK "Sanokaa tytär Siionille: 'Katso, sinun kuninkaasi tulee sinulle sävyisänä ja ratsastaen aasilla, ikeenalaisen aasin varsalla.'"

BIBLIA 1776 Sanokaat Zionin tyttäreille: katso, sinun Kuninkaas tulee sinulle siviä, istuen aasintamman päällä ja ikeen alaisen aasin varsan päällä.

6. *TR* πορευθέντες | *poreuthentes* ja menivät δὲ | *de* οἱ | *oi* μαθηταί |
mathētai opetuslapset καὶ | *kai* ja ποιήσαντες | *poiēsantes* tekivät καθὼς |
kathōs niinkuin προσέταξεν | *prosetaksen* oli käskenyt αὐτοῖς | *autois* heitä ὁ
| *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus

Delitzsch וַיֵּלְכוּ | vajje'lechu הַתְּלָמִידִים | ha'talmidim וַיֵּשְׁבוּ | vajja'asu
כַּאֲשֶׁר | ka'asher צִוָּה | tzivua אֶתָּם | 'otam יֵשׁוּעַ | JESHUA

TKIS Niin opetuslapset menivät ja tekivät niin kuin Jeesus heitä käski.

STLK Niin opetuslapset menivät ja tekivät, kuten Jeesus oli heitä käskenyt,

BIBLIA 1776 Niin opetuslapset menivät ja tekivät niinkuin Jesus heille käskenyt oli,

7. *TR* ἤγαγον | *ēgagon* he toivat τὴν | *tēn* ὄνον | *onon* aasintamman καὶ |
kai ja τὸν | *ton* πῶλον | *pōlon* varsan καὶ | *kai* ja ἐπέθηκαν | *epethēkan*
asettivat ἐπάνω | *epanō* päälle αὐτῶν | *autōn* niiden τὰ | *ta* ἱμάτια |
himatia vaatteitaan αὐτῶν | *autōn* καὶ | *kai* ja ἐπεκάθισαν | *epekathisan* Hän
istuutui ἐπάνω | *epanō* päälle αὐτῶν | *autōn* niiden

Delitzsch וַיְבִיאוּ | vajjavi'u אֶת־הָאֶתוֹן | 'et-ha'aton וְאֶת־הָעֵיר | ve'et-ha'air וַיַּגִּישִׁמוּ | vajjasimu וְעַל־יְהִם | 'aleihem אֶת־בְּגְדֵיהֶם | 'et-bigdeihem וַיִּרְכְּבוּהוּ | vajjarkivuhu וְעַל־יְהִם | 'aleihem

TKIS He toivat aasintamman ja varsan ja panivat niitten selkään vaatteensa, ja Hän istuutui niitten päälle.

STLK toivat aasintamman varsoineen ja panivat niiden selkään vaatteitaan, ja hän istuutui niiden päälle.

BIBLIA 1776 Ja taluttivat aasintamman ja varsan, ja panivat niiden päälle vaatteensa, ja istuttivat hänen niiden päälle.

8. *TR* ὁ | *ho* δὲ | *de* ja πλεῖστος | *pleistos* suurin ὄχλος | *ochlos* kansasta ἔστρωσαν | *estrōsan* levitti ἑαυτῶν | *heautōn* ὀμια τὰ | *ta* ἱμάτια | *himatia* vaatteitaan ἐν | *en* τῇ | *tē* ὁδοῦ· | *hodō* tielle ἄλλοι | *alloi* ja toiset δὲ | *de* ἔκοπτον | *ekopton* katkoivat κλάδους | *kladous* oksia ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* δένδρων | *dendrōn* puista καὶ | *kai* ja ἐστρώννυον | *estrōnnyon* levittivät ἐν | *en* τῇ | *tē* ὁδοῦ | *hodō* tielle

Delitzsch וְרַב | verov הַהֶמּוֹן | hehamon פָּרְשׁוּ | paresu אֶת־בְּגְדֵיהֶם | 'et-bigdeihem וְעַל־הַדָּרֶךְ | 'al-hadarech וְאֶחָרִים | va'acherim כָּרְתוּ | karetu וַעֲפִי | 'anfei וַעֲצִים | 'etzim וַיִּשְׁטַחֻם | vajjishtachum וְעַל־הַדָּרֶךְ | 'al-hadarech

TKIS Suurin osa kansaa levitti vaatteensa tielle, ja toiset katkoivat oksia puista ja hajoittivat tielle.

STLK Suurin osa kansasta levitti vaatteitaan tielle, ja toiset karsivat oksia puista ja hajottivat tielle.

BIBLIA 1776 Niin enin osa kansasta hajoitti vaatteensa tielle, ja muut karsivat oksia puista ja hajoittivat tielle.

9. *TR* οἱ | *oi* δὲ | *de* ja ὄχλοι | *ochloi* kansanjoukot οἱ | *oi* jotka προάγοντες | *proagontes* edellä kulkivat καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* jotka ἀκολουθοῦντες | *akolouthountes* seurasivat ἔκραζον | *ekradzon* huusivat λέγοντες | *legontes* sanoen Ὠσαννὰ | *Hōsanna* Hoosianna τῷ | *tō* υἱῷ | *hyiō* pojalle Δαβὶδ· | *David* Daavidin εὐλογημένος | *eulogēmenos* siunattu Hän ὁ | *ho* joka ἐρχόμενος | *erchomenos* tulee ἐν | *en* ὀνόματι | *onomati* nimessä Κυρίου· | *Kyriou* Herran Ὠσαννὰ | *Hōsanna* Hoosianna ἐν | *en* τοῖς | *tois* ὑψίστοις | *hypsistois* korkeuksissa

Delitzsch וְהָמוֹן | va'hamon הָעָם | ha'am הַהֹלְכִים | ha'holechim לְפָנָיו | le'fanaiv
וְאֶחָדָיו | vea'charaiv קָרָא | qare'u לְאֹמֵר | le'mor הֲשִׁיעַ-נָּא | Hosha'-na' לְכֹן-דְּיָד
| le'ben-David בְּרוּךְ | baruch הַבָּא | haba' בְּשֵׁם | be'shem הַיְהוָה | JAHWEH
הֲשִׁיעַ-נָּא | Hosha'-na' בְּמַרְוֹמִים | bam'meromim

TKIS Ja kansanjoukot, jotka kävivät edellä ja jotka seurasivat, huusivat sanoen:
”Hoosianna Daavidin Pojalle! Siunattu Hän, joka tulee Herran nimeen.
Hoosianna korkeuksissa!”

STLK Kansanjoukot, jotka kulkivat hänen edellään ja jotka seurasivat, huusivat
sanoen: "Hoosianna Daavidin pojalle! Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran
nimeen. Hoosianna korkeuksissa!"

BIBLIA 1776 Mutta kansa, joka edellä kävi, ja jotka seurasivat, huusivat, sanoen:
hosianna Davidin Pojalle! kiitetty olkoon se, joka tulee Herran nimeen! hosianna
korkeudessa!

10. *TR* καὶ | *kai* kun εἰσελθόντος | *eiselthontos* tuli αὐτοῦ | *autou* Hän εἰς |
eis Ἱεροσόλυμα | *Ierosolyma* Jerusalemiin ἐσείσθη | *eseisthē* joutui liikkeelle
πᾶσα | *pasa* koko ἡ | *hē* πόλις | *polis* kaupunki λέγουσα | *legousa* sanoen
τίς | *tis* kuka ἐστὶν | *estin* on οὗτος | *outos* tämä

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi וּבָא | bevo'o יְרוּשָׁלַיִם | Jerushalaim וַתְּהִם | va'tehom
כָּל-הָעִיר | kol-ha'ir לְאֹמֵר | le'mor מִי | mi הוּא | hu' הֵן | zeh

TKIS Kun Hän tuli Jerusalemiin, koko kaupunki joutui liikkeelle ja sanoi: "Kuka
tämä on?"

STLK Kun hän tuli Jerusalemiin, koko kaupunki lähti liikkeelle ja sanoi: "Kuka
tämä on?"

BIBLIA 1776 Ja kuin hän tuli Jerusalemiin, nousi koko kaupunki, sanoen: kuka
on tämä?

11. *TR* οἱ | *oi* δὲ | *de* ja ὄχλοι | *ochloi* kansa ἔλεγον | *elegon* sanoi οὗτός
| *houtos* tämä ἐστὶν | *estin* on Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ὁ | *ho* προφήτης |
profētēs profeetta ὁ | *ho* ἀπὸ | *apo* Ναζαρέθ | *Nadzareth* Nasaretista τῆς |
tēs Γαλιλαίας | *Galilaias* Galilean

Delitzsch וַיֵּאמְרוּ | vajjo'meru הָמוֹנִי | hamonei הָעָם | ha'am הֵן | zeh הוּא | hu'
הַנְּבִיא | hannavi' יֵשׁוּעַ | JESHUA מְנַצֵּרֵת | minNetzeret אֲשֶׁר | 'asher בְּגַלִּיל |
baGalil

TKIS Niin kansa sanoi: "Tämä on profeetta Jeesus, se, joka on Galilean Nasaretista."

STLK Niin kansa sanoi: "Tämä on Jeesus, Profeetta Galilean Nasaretista."

BIBLIA 1776 Niin kansa sanoi: tämä on Jesus, propheta Galilean Natsaretista.

12. **TR** καὶ | *kai* ja εἰσῆλθεν | *eisēlthen* meni sisään ó | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἰς | *eis* τὸ | *to* ἱερόν | *hieron* pyhäkköön τοῦ | *tou* θεοῦ | *Theou* Jumalan καὶ | *kai* ja ἐξέβαλε | *eksebale* ajoi ulos πάντας | *pantas* kaikki τοὺς | *tous* πωλοῦντας | *pōlountas* jotka myivät καὶ | *kai* ja ἀγοράζοντας | *agoradzontas* jotka ostivat ἐν | *en* τῷ | *tō* ἱερῷ | *hierō* pyhäkössä καὶ | *kai* ja τὰς | *tas* τραπέζας | *trapedzas* pöydät τῶν | *tōn* κολλυβιστῶν | *kollybistōn* rahanvaihtajien κατέστρεψε | *katestrepse* kaatoi kumoon καὶ | *kai* ja τὰς | *tas* καθέδρας | *kathedras* tuolit τῶν | *tōn* πωλούντων | *pōlountōn* myyjien τὰς | *tas* περιστεράς | *peristeras* kyyhkysten

Delitzsch וַיָּבֹאוּ | *vajjavo'* יֵשׁוּעַ | *JESHUA* אֶל־מִקְדָּשׁ | *'el-miqdash* הַהֵלֵלִים | *ha'ELOHIM* וַיִּגְרֹשׁ | *vaje'garesh* מִשָּׁם | *mish'sham* תְּאֵת | *'et* כָּל־הַמֹּכְרִים | *kol-hammocherim* וְהַקּוֹנִים | *ve'haqqonim* בְּמִקְדָּשׁ | *bammiqdash* וַיִּהְיֶה | *vajjahafoch* אֶת־שׁוּלְחָנוֹת | *'et-shulchanot* הַשְּׁשׁוּלְחָנִים | *hash'shulchanim* וְאֶת־מְשֻׁבּוֹת | *ve'et-mshevot* מִכְרֵי | *mocherei* הַיּוֹנִים | *hajjonim*

TKIS Sitten Jeesus meni (Jumalan) pyhäkköön. Ja Hän ajoi ulos kaikki, jotka myivät ja ostivat pyhäkössä, ja kaatoi kumoon rahanvaihtajain pöydät ja kyyhkysten myyjäin istuimet.

STLK Jeesus meni Jumalan pyhäkköön ja ajoi ulos kaikki, jotka myivät ja ostivat pyhäkössä, ja kaatoi kumoon rahanvaihtajien pöydät ja kyyhkysten myyjien istuimet.

BIBLIA 1776 Ja Jesus meni sisälle Jumalan templiin, ja ajoi ulos kaikki, jotka myivät ja ostivat templissä, ja vaihtajain pöydät ja kyyhkyisten kaupitsiain istuimet hän kukisti,

13. **TR** καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille γέγραπται | *gegraptai* kirjoitettu on ó | *ho* οἶκός | *oikos* huonettani μου | *mou* minun οἶκος | *oikos* huoneeksi προσευχῆς | *proseuchēs* rukouksen κληθήσεται· | *klēthēsetai* on kutsuttava ὑμεῖς | *hymeis* mutta te δὲ | *de* αὐτὸν | *auton* siitä ἐποιήσατε | *epoiēsate* olette tehneet σπήλαιον | *spēlaion* luolan ληστῶν | *lēstōn* rosvojen

Delitzsch וַיֵּאמֶר | vajjo'mer אֲלֵיהֶם | 'aleihem הֵן | hen כְּתוּב | katuv כִּי | ki בֵּיתִי | veiti בֵּית־תְּפִלָּה | beit-tefilla וְאַתֶּם | jiqare' וְאַתֶּם | ve'attem שָׂמַתֶּם | samtem אֶתֹו | 'oto לְמַעַרְת | lim'arat פָּרִיצִים | paritzim

TKIS Ja Hän sanoi heille: "On kirjoitettu: Minun huonettani on kutsuttava rukoushuoneeksi, mutta te olette tehneet siitä ryövärien luolan."

STLK Hän sanoi heille: "Kirjoitettu on: 'Minun huoneeni on kutsuttava rukoushuoneeksi', mutta te olette tehneet siitä ryövärien luolan."

BIBLIA 1776 Ja sanoi heille: kirjoitettu on: minun huoneeni pitää rukoushuoneeksi kutsuttaman; mutta te olette sen tehneet ryöväriten luolaksi.

14. *TR* καὶ | *kai* ja προσῆλθον | *prosēlthon* tulivat luokse αὐτῶ | *autō* Hänen τυφλοὶ | *tyfloi* sokeat καὶ | *kai* ja χωλοὶ | *chōloi* rammatt év | *en* τῶ | *tō* ἱερῶ· | *hierō* pyhäkössä καὶ | *kai* ja ἐθεράπευσεν | *etherapeusen* Hän paransi αὐτούς | *autous* heidät

Delitzsch וַיִּגְשׁוּ | vajjiggeshu אֵלָיו | 'elaiv עֲוִרִים | 'ivrim וּפְסִיחִים | ufischim בַּמִּקְדָּשׁ | bammiqdash וַיִּירְפְּאֵם | vajjirpa'em

TKIS Hänen luokseen pyhäkössä tuli sokeita ja rampoja, ja Hän paransi heidät.

STLK Hänen luokseen tuli pyhäkössä sokeita ja rampoja, ja hän paransi heidät.

BIBLIA 1776 Ja hänen tykönsä tulivat sokiat ja ontuvat templissä, ja hän paransi heidät.

15. *TR* ἰδόντες | *idontes* mutta nähdessään δὲ | *de* οἱ | *oi* ἀρχιερεῖς | *archiereis* ylipapit καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* γραμματεῖς | *grammateis* kirjanoppineet τὰ | *ta* ne θαυμάσια | *thaumasia* ihmeet ἃ | *ha* joita ἐποίησε | *epoiēse* Hän teki καὶ | *kai* ja τοὺς | *tous* παῖδας | *paidas* lapset κράζοντας | *kradzontas* jotka huusivat év | *en* τῶ | *tō* ἱερῶ | *hierō* pyhäkössä καὶ | *kai* ja λέγοντας | *legontas* sanoivat Ὡσαννὰ | *Hōsanna* Hoosianna τῶ | *tō* υἱῶ | *hyiō* pojalle Δαβὶδ | *David* Daavidin ἠγαυάκτησαν | *eganaktēsan* he suuttuivat

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּרֵאוֹת | kir'ot הַכֹּהֲנִים | ha'kohanim הַגְּדוּלִים | ha'gedolim וְהַסּוֹפְרִים | ve'has'soferim אֵת | 'et הַנִּפְלְאוֹת | hannifla'ot אֲשֶׁר | 'asher עָשָׂה | 'asa וְאֵת | ve'et הַיְלָדִים | hajeladim הַצֹּעֲקִים | hatz'tzo'aqim

בַּמִּיָּדָשׁ | bammiqdash וְאִמְרִים | ve'omerim הוֹשֵׁעַ-נָּא | Hosha'-na' לְבֶן-דָּוִד | le'ben-David וַיִּיחַר | vajichar לָהֶם | lahem

TKIS Mutta nähdessään ne ihmeet joita Hän teki, ja lapset jotka huusivat pyhäkössä ja sanoivat: "Hoosianna Daavidin Pojalle", ylipapit ja kirjanoppineet suuttuivat

STLK Mutta kun ylipapit ja kirjanoppineet näkivät ne ihmeet, joita hän teki, ja lapset, jotka huusivat pyhäkössä ja sanoivat: "Hoosianna Daavidin pojalle", he närkästyivät

BIBLIA 1776 Mutta kuin pappein päämiehet ja kirjanoppineet näkivät ne ihmeet, jotka hän teki, ja lapset templissä huutavan ja sanovan: hosianna Davidin Pojalle! närkästyivät he,

16. **TR** καὶ | *kai* ja εἶπον | *eipon* sanoivat αὐτῷ | *autō* Hänelle ἀκούεις | *akoueis* kuuletko τί | *ti* mitä οὗτοι | *houtoi* nämä λέγουσιν | *legousin* sanovat ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus λέγει | *legei* vastasi αὐτοῖς | *autois* heille ναί· | *nai* kyllä οὐδέποτε | *oudepote* ettekö koskaan ἀνέγνωτε | *anegnōte* ole lukeneet ὅτι | *hoti* että ἐκ | *ek* στόματος | *stomatos* suusta νηπίων | *nēpiōn* lasten καὶ | *kai* ja θηλαζόντων | *thēladzontōn* imeväisten κατηρτίσω | *katērtisō* olet valmistanut itsellesi αἶνον | *ainon* kiitoksen

Delitzsch וַיִּיחַרוּ | vajjo'meru אֶלְיוֹ | 'elaiv הַשְׂמִיעַ | hashomea' אֶתָּה | 'atta אֶתְּךָ | 'et-'asher אֶלְךָ | 'elleh אִמְרִים | 'omerim וַיִּיחַרוּ | vajjo'mer יְשׁוּעָה | JESHUA אֶלְיֵהֶם | 'aleihem כֵּן | ken הַכִּי | hachi קָרָא | qaro' לֹא | lo' קָרָאתָם | qera'tem מִפִּי | mippi עוֹלָלִים | 'olelim וַיִּנְקִימוּ | vejoneqim יֵשׁוּעָה | jissadta עַד | 'oz

TKIS ja sanoivat Hänelle: "Kuuletko mitä nämä sanovat?" Niin Jeesus vastasi heille: "Kuulen; ettekö ole koskaan lukeneet: Pienokaisten ja imeväisten suusta sinä olet valmistanut itsellesi kiitoksen?"

STLK ja sanoivat hänelle: "Kuuletko, mitä nämä sanovat?" Jeesus sanoi heille: "Kuulen; ettekö ole koskaan lukeneet: 'Lasten ja imeväisten suusta olet valmistanut itsellesi kiitoksen?'"

BIBLIA 1776 Ja sanoivat hänelle: kuuletkos, mitä nämät sanovat? Niin Jesus sanoi heille: kuulen kyllä. Ettekö te koskaan ole lukeneet: lasten ja imeväisten suusta olet sinä kiitoksen valmistanut?

17. *TR* καὶ | *kai* ja καταλιπὼν | *katalipōn* jättäen αὐτοὺς | *autous* heidät ἐξῆλθεν | *eksēlthen* meni ἔξω | *eksō* ulos τῆς | *tēs* πόλεως | *poleōs* kaupungista εἰς | *eis* Βηθανίαν | *Bēthanian* Betaniaan καὶ | *kai* ja ἠύλισθη | *ēulisthē* yöpyi ἐκεῖ | *ekei* siellä

Delitzsch וַיֵּצֵא | vajjaz'avem אֶצְיָ | vajje'tze' מִחֻטְז | michutz לְעִיר | la'ir לְבֵית־הִינִי | 'el-Beit-hini וַיֵּשֶׁב | vajjalen שָׁם | sham

TKIS Jätettyään heidät Hän meni ulos kaupungista Betaniaan ja oli siellä yötä.

STLK Hän jätti heidät ja meni ulos kaupungista Betaniaan ja yöpyi siellä.

BIBLIA 1776 Ja hän luopui heistä, ja meni ulos kaupungista Betaniaan, ja oli siellä yötä.

18. *TR* πρωΐας | *prōias* kun varhain aamulla δὲ | *de* ἐπανάγων | *epanagōn* palatessaan εἰς | *eis* τὴν | *tēn* πόλιν | *polin* kaupunkiin ἐπέινασε· | *epeinase* Hänellä oli nälkä

Delitzsch וַיָּבֹאוּ | uvabboqer בָּשָׁב | shav לְעִיר־הָעִיר | 'el-ha'ir וְהָיָה | vehu' רָעֵב | ra'ev

TKIS Kun Hän varhain aamulla palasi kaupunkiin, Hänen oli nälkä.

STLK Kun hän palasi varhain aamulla kaupunkiin, hänen tuli nälkä.

BIBLIA 1776 Mutta huomenneltain kaupunkiin palatessansa isosi hän.

19. *TR* καὶ | *kai* ja ἰδὼν | *idōn* nähdessään συκῆν | *sykēn* viikunapuun μίαν | *mian* yhden ἐπὶ | *epi* vierellä τῆς | *tēs* ὁδοῦ | *hodou* tien ἦλθεν | *ēlthen* meni luo ἐπ' | *ep* αὐτήν | *autēn* sen καὶ | *kai* ja οὐδὲν | *ouden* ei mitään εὔρεν | *heuren* löytänyt ἐν | *en* αὐτῇ | *autē* siitä εἰ μὴ | *ei mē* muuta kuin φύλλα | *fylla* lehtiä μόνον· | *monon* ainoastaan καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoi αὐτῇ | *autē* sille μηκέτι | *mēketi* ei enään ἐκ | *ek* σοῦ | *sou* sinusta καρπὸς | *karpos* hedelmää γένηται | *genētai* tulko εἰς | *eis* τὸν | *ton* αἰῶνα | *aiōna* koskaan καὶ | *kai* ja ἐξηράνθη | *eksēranthē* kuivettui παραχρῆμα | *parachrēma* heti ἢ | *hē* συκῆ | *sykē* viikunapuu

Delitzsch וַיֵּרָא | vajjar' הָאֵנָה | te'ena אֶחָד | 'achat עַל־הַדָּרֶךְ | 'al-hadarech וַיִּיָּקְרָב | vajjiqrav אֶל־הָאֵלֶּהָ | 'eleha וְלֹא־מֵצָא | velo'-matza' בָּהָּ | vah מְאוּמָּה | me'uma מִלְּבַד | millevad הָעֵלִים | he'alim וַיִּשְׂמַר | vajjo'mer אֶל־הָאֵלֶּהָ | 'eleha

מַעַטָּה | me'atta לֹא־יִהְיֶה | lo'-jihjeh מִמֶּךָ | mimmech פְּרִי | peri עֵד־עוֹלָם | 'ad-'olam וְהִיבֵשׁ | vativash הִתְאַנָּה | hatte'ena פְּתָאֵם | pite'om

TKIS Nähdessään tien vieressä viikunapuun Hän meni sen luo, mutta ei löytänyt siitä muuta kuin pelkkiä lehtiä. Niin hän sanoi sille: "Älköön sinusta enää koskaan hedelmää kasvako." Ja viikunapuu kuivettui heti.

STLK Nähdessään tien vieressä viikunapuun hän meni sen luo, mutta ei löytänyt siitä muuta kuin pelkkiä lehtiä. Hän sanoi sille: "Älköön sinusta ikinä enää hedelmää kasvako." Heti viikunapuu kuivui.

BIBLIA 1776 Ja kuin hän näki fikunapuun tien ohessa, meni hän sen tykö, ja ei löytänyt siinä mitään muuta kuin lehdet ainoastaan; ja hän sanoi sille: älköön ikänä tästäkään edes sinusta hedelmää kasvako. Ja fikunapuu kohta kuivettui.

20. **TR** καὶ | *kai* ja ἰδόντες | *idontes* nähdessään οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset ἐθαύμασαν | *ethaumasan* ihmettelivät λέγοντες | *legontes* sanoen πῶς | *pōs* kuinka παραχρῆμα | *parachrēma* niin heti ἐξηράνθη | *eksēranthē* kuivettui ἢ | *hē* συκῆ | *sykē* viikunapuu

Delitzsch וַיִּרְאוּ | vajjir'u הַתְּלָמִידִים | ha'talmidim וַיִּתְמְהוּ | vajjitmehu לְאָמַר | le'mor אֵיךְ | 'eich בְּצִבְּרָה | javesha הִתְאַנָּה | hatte'ena פְּתָאֵם | pite'om

TKIS Sen nähdessään opetuslapset ihmettelivät sanoen: "Kuinka viikunapuu niin pian kuivettui?"

STLK Kun opetuslapset tämän näkivät, ihmettelivät he ja sanoivat: "Kuinka viikunapuu kuivui niin pian?"

BIBLIA 1776 Ja kuin opetuslapset sen näkivät, ihmettelivät he, sanoen: kuinka fikunapuu niin kohta kuivettui?

21. **TR** ἀποκριθεὶς | *apokritheis* ja vastasi δὲ | *de* ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille Ἀμήν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ἐὰν | *ean* jos ἔχητε | *echēte* teillä olisi πίστιν | *pistin* uskoa καὶ | *kai* ja μὴ | *mē* ette διακριθῆτε | *diakrithēte* epäilisi οὐ | *ou* ette μόνον | *monon* vain τὸ | *to* σῆμα τῆς | *tēs* συκῆς | *sykēs* mikä viikunapuulle ποιήσετε | *poiēsete* tapahtui ἀλλὰ | *alla* vaan κἂν | *kan* vaikka τῷ | *tō* ὄρει | *orei* vuorelle τούτῳ | *toutō* tälle εἶπητε | *eipēte* sanoisitte ἄρθητι | *arthēti* kohoa καὶ | *kai* ja βλήθητι | *blēthēti* heittäydty εἰς

| *eis* τὴν | *tēn* θάλασσαν | *thalassan* mereen γενήσεται | *genēsetai* se tapahtuusi

Delitzsch וַיֵּעַן | vajja'an וַיֹּמַר | JESHUA וַיֵּימָר | vajjo'mer אֲלֵיהֶם | 'aleihem אָמֵן | 'Amen אָמַר | 'omer אָנִי | 'ani לָכֶם | la'chem אִם-תִּהְיֶה | 'im-tihjeh | la'chem אֱמוּנָה | 'emuna וְאֵין | ve'ein סֶפֶק | safeq בְּלִבְכֶם | bilvavchem לֹא | lo' לְבַד | le'vad כְּמַעֲשֵׂה | kema'aseh הַזֵּאת | hatte'ena תַּעֲשׂוּ | hazzot כִּי-גַם | ki-gam בְּאַמְרֶיךָ | be'emarechem הֲלֵהָרָה | 'el-hahar הֲנִשָּׂא | hazzeh וְהַעֲתִק | hinnase' וְהֵלֵתוֹךְ | vehe'ateq הֲיִם | 'el-toch הֲיִו | haijam תִּהְיֶה | tihjeh

TKIS Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Totisesti sanon teille: jos teillä on uskoa ettekä epäile, ette tee ainoastaan viikunapuun ihmettä, vaan myös, jos sanoisitte tälle vuorelle: Kohoa ja heittäydy mereen, niin se tapahtuusi."

STLK Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Totisesti sanon teille: jos teillä olisi uskoa ettekä epäilisi, ette voisi ainoastaan tehdä sitä, mikä viikunapuussa tapahtui, vaan vieläpä, jos sanoisitte tälle vuorelle: 'Kohoa ja heittäydy mereen', se tapahtuusi."

BIBLIA 1776 Jesus vastaten sanoi heille: totisesti sanon minä teille: jos teillä olis usko, ja ette epäilisi, niin ette ainoastaan tätä tekisi, mikä fikunapuulle tapahtui, vaan myös jos te sanoisitte tälle vuorelle: siirry ja kukistu mereen, niin se tapahtuis.

22. *TR* καὶ | *kai* ja πάντα | *panta* kaikki ὅσα | *hosa* mitä ἂν | *an* vain αἰτήσητε | *aitēsēte* anotte ἐν | *en* τῇ | *tē* προσευχῇ | *proseuchē* rukouksessa πιστεύοντες | *pisteuontes* uskoen λήψεσθε | *lēpsesthe* saatte sen

Delitzsch וְכֹל | vechol אֲשֶׁר | 'asher תִּשְׂאֵלוּ | tish'alu בְּתִפְלָה | bitfilla וְאִם | ve'attem מֵאֲמִינִים | ma'aminim תִּקְרָחֶהוּ | tiqqachuhu

TKIS Ja kaiken, mitä anotte rukouksessa uskoen, te saatte."

STLK Kaiken, mitä te anotte rukouksessa uskoen, te saatte."

BIBLIA 1776 Ja kaikki, mitä te anotte rukouksessa, uskoen, sen te saatte.

23. *TR* καὶ | *kai* kun ἐλθόντι | *elthonti* meni αὐτῷ | *autō* Hän εἰς | *eis* τὸ | *to* ἱερόν | *hieron* pyhäkköön προσῆλθον | *prosēlthon* Hänen luokseen tulivat αὐτῷ | *autō* Hänen διδάσκοντι | *didaskonti* opettaessa οἱ | *oi* ἀρχιερεῖς | *archiereis* ylipapit καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* πρεσβύτεροι | *presbyteroi* vanhimmat

τοῦ | *tou* λαοῦ | *laou* kansasta λέγοντες | *legontes* sanoen ἐν | *en* ποία | *poia* millä ἐξουσία | *eksousia* vallalla ταῦτα | *tauta* näitä ποιεῖς | *poieis* teet καὶ | *kai* ja τίς | *tis* kuka σοι | *soi* sinulle ἔδωκε | *edōke* on antanut τὴν | *tēn* ἐξουσίαν | *eksousian* vallan ταύτην | *tautēn* tämän

Delitzsch וַיְבֹא | *vajjavo* אֶל־הַמִּקְדָּשׁ | *'el-hammiqdash* וַיֹּאמֶר | *vaje'hi* בְּלִמְדוֹ | *be'lammedo* שָׁם | *sham* וַיִּגְשׁוּ | *vajjiggeshu* אֵלָיו | *'elaiiv* רָאִישׁוֹ | *ra'shei* הַכֹּהֲנִים | *ha'kohanim* וַיִּזְקְנוּ | *veziqnei* הָעַם | *ha'am* וַיֹּאמְרוּ | *vajjo'meru* בְּאֵיזוֹ | *be'eizo* רְשׁוּת | *reshut* אֶתָּה | *'atta* עֲשֵׂה | *'oseh* אֵלֶּה | *'elleh* וּמִי | *umi* נָתַן | *natan* לָךְ | *le'cha* הַרְשׁוּת | *hareshut* אֶתָּה | *hazzot*

TKIS Kun Hän oli mennyt pyhäkköön, tulivat Hänen opettaessaan ylipapit ja kansan vanhimmat Hänen luokseen ja sanoivat: ”Millä vallalla sinä teet näitä? Kuka antoi sinulle tämän vallan?”

STLK Kun hän oli mennyt pyhäkköön, hänen opettaessaan ylipapit ja kansan vanhimmat tulivat hänen luokseen ja sanoivat: "Millä vallalla näitä teet? Kuka sinulle on antanut tämän vallan?"

BIBLIA 1776 Ja kuin hän meni templiin, tulivat hänen opettaissansa hänen tykönsä pappein päämiehet ja kansan vanhimmat, sanoen: millä voimalla sinä näitä teet? taikka kuka sinulle antoi sen voiman?

24. **TR** ἀποκριθεὶς | *apokritheis* ja vastasi δὲ | *de* ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeezus εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille ἐρωτήσω | *erōtēsō* kysyn ὑμᾶς | *hymas* teiltä κάγω | *kagō* minäkin λόγον | *logon* asiaa ἕνα | *hena* yhtä ὄν | *hon* jonka ἐὰν | *ean* jos εἴπητέ | *eipēte* sanotte μοι | *moi* minulle κάγω | *kagō* minäkin ὑμῖν | *hymīn* teille ἐρῶ | *erō* sanon ἐν | *en* ποία | *poia* millä ἐξουσία | *eksousia* vallalla ταῦτα | *tauta* näitä ποιῶ· | *poiō* teen

Delitzsch וַיַּעַן | *vajja'an* יְשׁוּעָה | *JESHUA* וַיֹּאמֶר | *vajjo'mer* אֶל־יְהוָה | *'aleihem* גַּם־אֲנִי | *gam-'ani* אֶשְׁאַלְךָ | *'esh'ala* אַתְּכֶם | *'etchem* דָּבָר | *davar* אֶתְּךָ | *'echad* אֶשְׁאֵל | *'asher* תִּגְיִדוּ | *'im-taggidu* אֶתָּה | *'oto* לִי | *li* גַּם־אֲנִי | *gam-'ani* אֶגְיִד | *'aggid* לְךָ | *la'chem* בְּאֵיזוֹ | *be'eizo* רְשׁוּת | *reshut* אֲנִי | *'ani* עֲשֵׂה | *'oseh* אֵלֶּה | *'elleh*

TKIS Jeezus vastasi ja sanoi heille: ”Minäkin kysyn teiltä yhtä asiaa. Jos sen minulle sanotte, minäkin sanon teille, millä vallalla näitä teen.

STLK Jeezus vastasi ja sanoi heille: "Minä myös teen teille yhden kysymyksen. Jos minulle siihen vastaatte, minäkin sanon teille, millä vallalla minä näitä teen.

BIBLIA 1776 Niin Jesus vastaten sanoi heille: minä tahdon myös teiltä kysyä yhden sanan: jos te sen minulle sanotte, niin minä myös teille sanon, millä voimalla minä näitä teen:

25. **TR** τὸ | *to* βάπτισμα | *baptisma* kaste Ἰωάννου | *Iōannou* Johanneksen πόθεν | *pothen* mistä ἦν | *ēn* oli ἐξ | *eks* οὐρανοῦ | *ouranou* taivaasta ἢ | *ē* vai ἐξ | *eks* ἀνθρώπων | *anthrōpōn* ihmisistä οἱ | *oi* ja he δὲ | *de* διελογίζοντο | *dielogidzonto* neuvottelivat παρ' | *par* ἑαυτοῖς | *heautois* keskenään λέγοντες | *legontes* sanoen ἐὰν | *ean* jos εἴπωμεν | *eipōmen* sanomme ἐξ | *eks* οὐρανοῦ | *ouranou* taivaasta ἐρεῖ | *erei* Hän sanoo ἡμῖν | *hēmin* meille διατί | *diati* miksi οὖν | *oun* siis οὐκ | *ouk* ette ἐπιστεύσατε | *episteusate* uskoneet αὐτῷ | *autō* häntä

Delitzsch תְּבִילַת | *tevilat* יוֹחָנָן | *Jochanan* מֵאֵין | *me'ain* הַיָּתֵה | *hajeta* הַמֵּן | *hamin-hash'shamaim* אֶם-מִבְּנֵי | *'im-mibenei* אָדָם | *'adam* וַיִּחְשְׁבוּ | *vajjachshevu* בְּלִבָּבָם | *vilvavam* לְאֹמֵר | *le'mor*

TKIS Mistä Johanneksen kaste oli lähtöisin? Taivaasta vai ihmisistä?” Niin he neuvottelivat keskenään sanoen: ”Jos sanomme: Taivaasta, Hän sanoo meille: Miksi ette siis uskoneet häntä?”

STLK Mistä Johanneksen kaste oli? Taivaasta vai ihmisistä?" He neuvottelivat keskenään sanoen: "Jos sanomme: 'Taivaasta', niin hän sanoo meille: 'Miksi ette siis uskoneet häntä?'

BIBLIA 1776 Kusta Johanneksen kaste oli, taivaastako taikka ihmisistä? Niin he ajattelivat isellensä, sanoen: jos me sanomme: taivaasta, niin hän sanoo meille: miksi ette siis häntä uskoneet?

26. **TR** ἐὰν | *ean* mutta jos δὲ | *de* εἴπωμεν | *eipōmen* sanomme ἐξ | *eks* ἀνθρώπων | *anthrōpōn* ihmisistä φοβούμεθα | *foboumetha* meidän täytyy pelätä τὸν | *ton* ὄχλον· | *ochlon* kansaa πάντες | *pantes* sillä kaikki γὰρ | *gar* ἔχουσι | *echousi* pitävät τὸν | *ton* Ἰωάννην | *Iōannēn* Johannesta ὡς | *hōs* προφήτην | *profētēn* profeettana

Delitzsch אֶם-נֹאמַר | *'im-no'mar* מִן-הַשָּׁמַיִם | *min-hash'shamaim* יֹאמֵר | *jo'mar* אֵלֵינוּ | *'eleinu* מִדְּוַע | *maddua'* אֶפֹּא | *'efo'* לֹא | *lo'* הָאֵמָנְתָם | *he'emantem* לוֹ | *lo* אֶם-נֹאמַר | *ve'im-no'mar* מִבְּנֵי | *mibenei* אָדָם | *'adam* יִרְאִים | *jere'im* אֲנַחְנוּ | *'anachnu* אֶת-הַמּוֹן | *'et-hamon* הָעַם | *ha'am* כִּי-כֻלָּם | *ki-chullam* חֲשָׁבִים | *chshevim* אֶת-יוֹחָנָן | *'et-Jochanan* לְנָבִיא | *le'navi'*

TKIS Mutta jos sanomme: ”Ihmistä, niin pelkäämme kansaa, sillä kaikki pitävät Johannesta profeettana.”

STLK Mutta jos sanomme: 'Ihmistä', meidän täytyy pelätä kansaa, sillä kaikki pitävät Johannesta profeettana."

BIBLIA 1776 Mutta jos me sanomme: se oli ihmistä, niin me pelkäämme kansaa; sillä kaikki pitivät Johanneksen prophetana.

27. **TR** καὶ | *kai* ja ἀποκριθέντες | *apokrithentes* he vastasivat τῷ | *tō* Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesukselle εἶπον | *eipon* sanoen οὐκ | *ouk* emme οἶδαμεν | *oidamen* tiedä ἔφη | *efē* sanoι αὐτοῖς | *autois* heille καὶ | *kai* αὐτός | *autos* Hänkin οὐδὲ | *oude* enkä ἐγὼ | *egō* minä λέγω | *legō* sano ὑμῖν | *hymin* teille ἐν | *en* ποίᾳ | *poia* millä ἐξουσίᾳ | *eksousia* vallalla ταῦτα | *tauta* näitä ποιῶ | *poiō* teen

Delitzsch וַיַּבִּיאוּ | *vajja'anu* וְאָמְרוּ | *'et-JESHUA* וַיִּבְרַח | *vajjo'meru* לֹא | *lo'* יָדַעְנוּ | *jada'enu* וַיִּבְרַח | *vajjo'mer* אֵלֵינוּ | *'aleihem* גַּם־אֲנִי | *gam-'ani* לֹא | *lo'* אָמַר | *'omar* לָכֵן | *la'chem* בְּאִיזוֹ | *be'eizo* רְשׁוּת | *reshut* אֲנִי | *'ani* עֹשֶׂה | *'oseh* אֵלֶּה | *'elleh*

TKIS Sitten he vastasivat Jeesukselle ja sanoivat: ”Emme tiedä.” Niin Hänkin sanoi heille: ”Minäkään en sano teille, millä vallalla näitä teen.”

STLK He vastasivat Jeesukselle ja sanoivat: "Emme tiedä." Hänkin sanoi heille: "Niinpä en minäkään sano teille, millä vallalla näitä teen.

BIBLIA 1776 Ja he vastaten sanoivat Jeesukselle: emme tiedä. Sanoi hän heille: en minä myös sano teille, millä voimalla minä näitä teen.

28. **TR** τί | *ti* mutta mitä δὲ | *de* ὑμῖν | *hymin* te δοκεῖ | *dokei* arvelette ἄνθρωπος | *anthrōpos* miehellä εἶχε | *eiche* oli τέκνα | *tekna* poikaa δύο | *dyo* kaksi καὶ | *kai* ja προσελθὼν | *proselthōn* hän meni luo τῷ | *tō* πρώτῳ | *prōtō* ensimmäisen εἶπε | *eipe* sanoen τέκνον | *teknon* poika ὑπάγε | *hypage* mene σήμερον | *sēmeron* tänään ἐργάζου | *ergadzou* tekemään työtä ἐν | *en* τῷ | *tō* ἀμπελῶνι | *ampelōni* viinitarhaani μου | *mou* minun

Delitzsch אָבָל | *'aval* מַה־דַּעְתְּכֶם | *mah-da'techem* אִישׁ | *'ish* הָיָה | *haja* וְלוֹ | *velo* שְׁנַיִם | *shenei* בְּנִים | *vanim* וַיִּגְּשׁוּ | *vajjigash* אֶל־הָרִאשׁוֹן | *'el-hari'shon* וַיִּבְרַח | *vajjo'mer* בְּנֵי | *beni* לֵךְ | *lech* הַיּוֹם | *hajjom* וְעַבַד | *va'avod* בְּכַרְמִי | *be'charmī*

TKIS ”Mutta mitä arvelette? Miehellä oli kaksi poikaa. Hän meni ensimmäisen luo ja sanoi: Poikani, mene tänään tekemään työtä viinitarhaani.

STLK Mutta miten teistä on? Miehellä oli kaksi poikaa, ja hän meni ensimmäisen luo ja sanoi: 'Poikani, mene tänään tekemään työtä viinitarhaani.'

BIBLIA 1776 Mutta kuinka te luulette? Yhdellä miehellä oli kaksi poikaa, ja hän meni ensimmäisen tykö, ja sanoi: poikani, mene tänäpäpä tekemään työtä minun viinamäkeeni.

29. **TR** ὁ | *ho* mutta hän δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπεν | *eipen* sanoen οὐ | *ou* ἐν θέλω· | *thelō* tahdo ὕστερον | *hysteron* mutta myöhemmin δὲ | *de* μεταμεληθεὶς | *metamelētheis* hän tuntien katumusta ἀπῆλθε | *apēlthe* meni

Delitzsch וַיֵּנֶן | vajja'an וַיֹּאמֶר | vajjo'mer וַיֵּנֶן | 'einenni אָבָה | 'oveh וַאֲחֵרֵי-בֵן
| vea'charei-chen בְּנֵי | nicham יָלַךְ | vaje'lach

TKIS Tämä vastasi sanoen: En tahdo. Mutta jälkeen päin hän katui ja meni.

STLK Tämä vastasi ja sanoi: 'En tahdo', mutta myöhemmin hän katui ja meni.

BIBLIA 1776 Niin hän vastaten sanoi: en tahdo. Mutta sitte katui hän, ja meni.

30. **TR** καὶ | *kai* ja προσελθὼν | *proselthōn* hän meni luo τῷ | *tō* δευτέρῳ | *deuterō* toisen εἶπεν | *eipen* sanoen ὡσαύτως | *hōsautōs* samoin ὁ | *ho* ja hän δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπεν | *eipen* sanoen ἐγὼ | *egō* kyllä κύριε· | *kyrie* Herra καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* εἰ ἀπῆλθε | *apēlthe* mennytkään

Delitzsch וַיֵּנֶן | vajjigash וְלִהְיוֹתָ | 'el-hash'sheni וַיִּדְבֵּר | vaje'daber כָּזָאת |
kazot אֲלֵי | gam-'elaiv וַיֵּנֶן | vajja'an וַיֹּאמֶר | vajjo'mer הֲנִי | hinni אֲדֹנָי |
'ADONI אֵלָּא | velo' הָלַךְ | halach

TKIS Sitten isä* meni toisen luo ja sanoi samoin. Tämä taas vastasi sanoen: Minä menen, herra, mutta ei mennyt.

STLK Hän meni toisen luo ja sanoi samoin. Tämä taas vastasi ja sanoi: 'Minä menen, herra', mutta ei mennytkään.

BIBLIA 1776 Niin hän meni toisen tykö, ja sanoi myös niin. Mutta hän vastaten sanoi: kyllä minä menen, herra, ja ei mennytkään.

31. *TR* τίς | *tis* kumpi ἐκ | *ek* τῶν | *tōn* näistä δύο | *dyo* kahdesta ἐποίησε | *epoiēse* teki τὸ | *to* θέλημα | *thelēma* tahdon τοῦ | *tou* πατρός | *patros* isänsä λέγουσιν | *legousin* he sanoivat αὐτῷ | *autō* Hänelle ὁ | *ho* πρῶτος | *prōtos* ensimmäinen λέγει | *legei* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että οἱ | *oi* τελῶναι | *telōnai* veronkantajat καὶ | *kai* ja αἱ | *hai* πόρνοι | *pornai* portot προάγουσιν | *proagousin* menevät ennen ὑμᾶς | *hymas* teitä εἰς | *eis* τὴν | *tēn* βασιλείαν | *basileian* valtakuntaan τοῦ | *tou* θεοῦ | *Theou* Jumalan

Delitzsch מי | *mi* מִשְׁנֵי־הֵם | *mish'sheneihem* הַשָּׁמַיְמָה | *'asa* אֶת־רֵצוֹן | *'et-retzon* הָאֵלֹהִים | *ha'av* וַיֹּאמְרוּ | *vajjo'meru* אֵלָיו | *'elaiv* הַרְאֵנוּךָ | *hari'shon* וַיֹּאמֶר | *vajjo'mer* לָהֶם | *lahem* יֵשׁוּעַ | *JESHUA* אָמֵן | *'Amen* אָמֵן | *'omer* אֲנִי | *'ani* לְכֶם | *la'chem* הַמּוֹכְרִים | *hammochesim* וְהַזֹּנִים | *ve'hazzonot* יְקַדְּמוּ | *jeqaddemu* אֶתְכֶם | *'etchem* לְבוֹא | *lavo'* אֶל־מַלְכוּת | *'el-malchut* הָאֱלֹהִים | *ha'ELOHIM*

TKIS Kumpi näistä kahdesta teki isän tahdon He vastasivat (Hänelle): "Ensimmäinen." Jeesus sanoi heille: "Totisesti sanon teille: veronkantajat ja portot menevät ennen teitä Jumalan valtakuntaan."

STLK Kumpi näistä kahdesta teki isänsä tahdon?" He sanoivat: "Ensimmäinen." Jeesus sanoi heille: "Totisesti sanon teille: publikaanit ja portot menevät ennen teitä Jumalan valtakuntaan."

BIBLIA 1776 Kumpi näistä kahdesta teki isänsä tahdon? He sanoivat hänelle: ensimmäinen. Sanoi Jesus heille: totisesti sanon minä teille: Publikaanit ja portot käyvät teidän edellänne Jumalan valtakuntaan.

32. *TR* ἦλθε | *ēlthe* sillä tuli γὰρ | *gar* πρὸς | *pros* luokse ὑμᾶς | *hymas* teidän Ἰωάννης | *Iōannēs* Johannes ἐν | *en* ὁδῷ | *hodō* tietä δικαιοσύνης | *dikaiosynēs* vanhurskauden καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* ette ἐπιστεύσατε | *episteusate* uskoneet αὐτῷ· | *autō* häntä οἱ | *oi* δὲ | *de* mutta τελῶναι | *telōnai* veronkantajat καὶ | *kai* ja αἱ | *hai* πόρνοι | *pornai* portot ἐπίστευσαν | *episteusan* uskoivat αὐτῷ· | *autō* häntä ὑμεῖς | *hymeis* mutta te δὲ | *de* ἰδόντες | *idontes* sen nähdessänne οὐ | *ou* ette μετεμελήθητε | *metemelēthēte* myöhemminkään katuneet ὕστερον | *hysteron* niin että τοῦ | *tou* πιστεῦσαι | *pisteusai* olisitte uskoneet αὐτῷ | *autō* häntä

Delitzsch כִּי | ki יוֹחָנָן | Jochanan בָּא | ba' אֲלֵיכֶם | 'aleichem בְּדֶרֶךְ | bederech
הַמּוֹכְסִים | tzedaqā וְלֹא | velo' הַאֲמָנֹתָם | he'emantem לֹא | lo אָבֵל | 'aval
| hammochesim וְהַזֹּנוֹת | ve'hazzonot הֵן | hem הַאֲמִינוּ | he'eminu לֹא | lo
וְאֵתָם | ve'attem רְאִיתֶם | re'item וְלֹא | velo' שָׁבַתְּם | shavtem אַחֲרֵי־כֵן |
a'charei-chen לְהֶאֱמִין | le'ha'amin לֹא | lo

TKIS Sillä Johannes tuli luokseen vanhurskauden tietä, ja te ette uskoneet häntä, mutta veronkantajat ja portot uskoivat häntä. Ja vaikka sen näitte, ette *jälkeen päin` katuneet niin, että olisitte uskoneet häntä."

STLK Sillä Johannes tuli teidän luokseen vanhurskauden tietä, ettekä uskoneet häntä. Mutta publikaanit ja portot uskoivat häntä. Vaikka sen näitte, ette katuneet myöhemminkään, niin että olisitte uskoneet häntä.

BIBLIA 1776 Sillä Johannes tuli teidän tykönnē vanhurskauden tiessä, ja ette häntä uskoneet: mutta Publikaanit ja portot uskoivat hänen. Mutta te, jotka sen näitte, ette sittenkään parannusta tehneet, että te häntä olisitte uskoneet.

33. **TR** ἄλλην | *allēn* toinen παραβολήν | *parabolēn* vertaus ἀκούσατε |
akousate kuunnelkaa ἄνθρωπος | *anthrōpos* eräs τις | *tis* ἦν | *ēn* oli
οἰκοδεσπότης | *oikodespotēs* perheenisäntä ὅστις | *hostis* joka ἐφύτευσεν |
efyteusen istutti ἀμπελῶνα | *ampelōna* viinitarhan καὶ | *kai* ja φραγμὸν |
fragmon aidalla αὐτῷ | *autō* sen περιέθηκε | *periethēke* ympäröi καὶ | *kai* ja
ὠρυξεν | *ōryksen* kaivoi ἐν | *en* αὐτῷ | *autō* siihen ληνὸν | *lēnon*
viinikuurnan καὶ | *kai* ja ὠκοδόμησε | *ōkodomēse* rakensi πύργον | *pyrgon*
tornin καὶ | *kai* ja ἐξέδοτο | *eksedoto* vuokrasi αὐτὸν | *auton* sen γεωργοῖς
| *geōrgois* viinitarhureille καὶ | *kai* ja ἀπεδήμησεν | *apedēmēsen* matkusti
ulkomaille

Delitzsch מָשַׁל | mashal אָחַר | 'acher שָׁמַעוּ | shema'u אִישׁ | 'ish בְּעַל־בַּיִת |
ba'al-bait הָיָה | haja וַיַּיְצֵא | vajjitta' הָאִישׁ | ha'ish כֶּרֶם | kerem וַיַּעַשׂ | vajja'as
גָּדֵר | gader סָבִיב | saviv לֹא | lo וַיַּיְצֵב | vajjachtzov יָקֵב | jeqev וַיַּיְבֵּן | vajjiven
מִגְדָּל | migdal בְּתוֹכוֹ | betocho וַיַּיְתִּינֵהוּ | vajjittenehu אֶל־כְּרָמִים | 'el-koremim
וַיֵּלֶךְ | vajje'lech בְּדֶרֶךְ | bederech מֵרְחוֹק | merachog

TKIS Kuulkaa toinen vertaus: Oli (muuan) isäntä, joka istutti viinitarhan, aitasi sen ympäriltä, kaivoi siihen viinikuurnia ja rakensi tornin. Sitten hän vuokrasi sen viinitarhureille ja matkusti muille maille.

STLK Kuulkaa toinen vertaus: Oli perheenisäntä, joka istutti viinitarhan, teki aidan sen ympärille, kaivoi siihen viinikuurnan ja rakensi tornin. Sitten hän vuokrasi sen viinitarhureille ja matkusti ulkomaille.

BIBLIA 1776 Kuulkaat toinen vertaus: oli perheenisäntä, joka istutti viinamäen, ja pani aidan sen ympärille, ja kaivoi siihen viinakuurnan, ja rakensi tornin, ja pani sen vuorolle peltomiehille, ja vaelsi muille maille.

34. **TR** ὅτε | *ote* ja kun δὲ | *de* ἤγγισεν | *ēngisen* lähestyi ὁ | *ho* καιρὸς | *kairos* aika τῶν | *tōn* καρπῶν | *karpōn* hedelmien ἀπέστειλε | *apesteile* lähetti τοὺς | *tous* δούλους | *doulous* palvelijoitaan αὐτοῦ | *autou* πρὸς | *pros* luokse τοὺς | *tous* γεωργούς | *geōrgous* viinitarhurien λαβεῖν | *labein* saamaan τοὺς | *tous* καρπούς | *karpous* hedelmänsä αὐτοῦ· | *autou*

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּהִגֵּיעַ | behaggia' עַתָּה | 'et הַבְּצִיר | habatzir וַיִּשְׁלַח | vajjishelach וַיְבָרֵךְ | 'avadaiv אֶל־הַכְּרָמִים | 'el-hakkoremim לְקַחַת | laqachat אֶת־פְּרִי | 'et-pirjo

TKIS Kun hedelmäin aika lähestyi, hän lähetti palvelijoitaan viinitarhurien luo hakemaan hänelle kuuluvat hedelmät.

STLK Kun hedelmien aika lähestyi, hän lähetti palvelijoitaan viinitarhurien luo perimään hänelle tulevat hedelmät.

BIBLIA 1776 Mutta kuin hedelmäin aika lähestyi, lähetti hän palveliansa peltomiesten tykö, ottamaan sen hedelmiä.

35. **TR** καὶ | *kai* ja λαβόντες | *labontes* ottivat kiinni οἱ | *oi* γεωργοὶ | *geōrgoi* viinitarhurit τοὺς | *tous* δούλους | *doulous* palvelijat αὐτοῦ | *autou* hänen ὄν | *hon* yhden μὲν | *men* ἔδειραν | *edeiran* pieksivät ὄν | *hon* ja yhden δὲ | *de* ἀπέκτειναν | *apekteinan* tappoivat ὄν | *hon* ja yhden δὲ | *de* ἐλιθοβόλησαν | *elithobolēsan* kivittivät

Delitzsch וַיְהִי־זֶה | vajjachaziqu הַכְּרָמִים | hakkoremim בְּעִבְרֵי | ba'avadaiv אֶת־הַ | 'et-zeh הַכֹּי | hikku אֶת־הַ | ve'et-zeh הַרְגוּ | haregu אֶת־הַ | ve'et הַ | zeh וְקָלוּ | saqalu

TKIS Silloin viinitarhurit ottivat kiinni hänen palvelijansa*, minkä he pieksivät, minkä tappoivat, minkä kivittivät.

STLK Mutta viinitarhurit ottivat kiinni hänen palvelijansa: minkä he pieksivät, minkä tappoivat, minkä kivittivät.

BIBLIA 1776 Ja peltomiehet ottivat kiinni hänen palveliansa, ja yhden he pieksivät, toisen he tappoivat, kolmannen he kivittivät.

36. **TR** πάλιν | *palin* taas ἀπέστειλεν | *apesteilen* lähetti ἄλλους | *allous* toisia δούλους | *doulous* palvelijoita πλείονας | *pleionas* useampia kuin τῶν | *tōn* πρώτων· | *prōtōn* ensimmäisiä καὶ | *kai* ja ἐποίησαν | *epoiēsan* he tekivät αὐτοῖς | *autois* heille ὡσαύτως | *hōsautōs* samoin

Delitzsch וַיִּשְׁלַח | vajjosef וַיִּשְׁלַח | sheloach וַיִּשְׁלַח | 'avadim וַיִּשְׁלַח | 'acherim וַיִּשְׁלַח | rabbim וַיִּשְׁלַח | min-hari'shonim וַיִּשְׁלַח | vajja'asu וַיִּשְׁלַח | chacha וַיִּשְׁלַח | gam-lahem וַיִּשְׁלַח

TKIS Vielä hän lähetti toisia palvelijoita, useampia kuin ensimmäiset. ja näille he tekivät samoin.

STLK Vielä hän lähetti toisia palvelijoita, useampia kuin ensimmäiset; ja näille he tekivät samoin.

BIBLIA 1776 Taas hän lähetti toiset palveliat, usiammat kuin ensimmäiset, ja he tekivät heille myös niin.

37. **TR** ὕστερον | *hysteron* mutta viimein δὲ | *de* ἀπέστειλε | *apesteile* lähetti πρὸς | *pros* luokse αὐτοὺς | *autous* heidän τὸν | *ton* υἱὸν | *hyion* poikansa αὐτοῦ | *autou* hänen λέγων | *legōn* sanoen ἐντραπήσονται | *entrapēsontai* he kunnioittavat τὸν | *ton* υἱόν | *hyion* poikaani μου | *mou* minun

Delitzsch וַיִּשְׁלַח | uva'acharona וַיִּשְׁלַח | shalach וַיִּשְׁלַח | 'aleihem וַיִּשְׁלַח | 'et-beno וַיִּשְׁלַח | be'amero וַיִּשְׁלַח | mipenei וַיִּשְׁלַח | beni וַיִּשְׁלַח | jaguru וַיִּשְׁלַח

TKIS Viimein hän lähetti heidän luokseen poikansa sanoen: He kunnioittavat poikaani.

STLK Mutta viimein hän lähetti heidän luokseen poikansa sanoen: 'Minun poikaani he kavahtavat.'

BIBLIA 1776 Mutta viimein lähetti hän heidän tykönsä poikansa, sanoen: he karttavat poikaani.

38. **TR** οἱ | *oi* δὲ | *de* mutta γεωργοὶ | *geōrgoi* viinitarhurit ἰδόντες | *idontes* nähdessään τὸν | *ton* υἱὸν | *hyion* pojan εἶπον | *eipon* sanoivat ἐν | *en* ἑαυτοῖς | *heautois* keskenään οὗτός | *houtos* tämä ἐστίν | *estin* on ὁ | *ho* κληρονόμος· | *klēronomos* perillinen δεῦτε | *deute* tulkaa ἀποκτείνωμεν |

apokteinōmen tappakaamme αὐτὸν | *auton* hänet καὶ | *kai* ja κατάσχωμεν | *kataschōmen* ottakaamme haltuumme τὴν | *tēn* κληρονομίαν | *klēronomian* perintönsä αὐτοῦ | *autou* hänen

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּרָאוֹת | kir'ot הַכְרָמִים | hakkoremim אֶת־הַבֵּן | 'et-haben וַיֹּאמְרוּ | vajjo'meru אִישׁ | 'ish אֶל־אָחִיו | 'el-'achiv זֶה | zeh הוּא | hu' הַיּוֹרֵשׁ | hajjoresh לָכוּ | le'chu וְנִהְרָגְהוּ | venahargehu וְנֹאחֲזָה | veno'chaza בְּנִחְלָתוֹ | benachalato

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּרָאוֹת | kir'ot הַכְרָמִים | hakkoremim אֶת־הַבֵּן | 'et-haben וַיֹּאמְרוּ | vajjo'meru אִישׁ | 'ish אֶל־אָחִיו | 'el-'achiv זֶה | zeh הוּא | hu' הַיּוֹרֵשׁ | hajjoresh לָכוּ | le'chu וְנִהְרָגְהוּ | venahargehu וְנֹאחֲזָה | veno'chaza בְּנִחְלָתוֹ | benachalato 39. *TR* καὶ | *kai* ja λαβόντες | *labontes* he ottivat kiinni αὐτὸν | *auton* hänet ἐξέβαλον | *eksebalon* heittivät ulos ἔξω | *eksō* τοῦ | *tou* ἀμπελῶνος | *ampelōnos* viinitarhasta καὶ | *kai* ja ἀπέκτειναν | *apekteinan* tappoivat

Delitzsch וַיִּחַזְקוּ | vajjachaziqu בו | vo וַיִּדְחֲפוּהוּ | vajjidchafuhu אֶל־מְחוּץ | 'el-michutz לְכַרֵּם | lakkerem וַיִּהְרָגוּ | vajjahargu אֹתוֹ | 'oto

TKIS Otettuaan hänet kiinni he heittivät hänet ulos viinitarhasta ja tappoivat.

STLK He ottivat hänet kiinni, heittivät ulos viinitarhasta ja tappoivat.

BIBLIA 1776 Ja he ottivat hänen kiinni, sysäsivät ulos viinamäestä ja tappoivat.

40. *TR* ὅταν | *hotan* kun οὖν | *oun* siis ἔλθη | *elthē* tulee ὁ | *ho* κύριος | *kyrios* herra τοῦ | *tou* ἀμπελῶνος | *ampelōnos* viinitarhan τί | *ti* mitä ποιήσει | *poiēsei* hän tekee τοῖς | *tois* γεωργοῖς | *geōrgois* viinitarhureille ἐκείνοις | *ekeinois* noille

Delitzsch וְהִנֵּה | ve'hinneh כְּבוֹא | kevo' בְּעַל | ba'al הַכְרָם | hakerem מַה־יַּעֲשֶׂה | mah-ja'aseh לְכַרְמִים | lakkoremim הָהֵם | hahem

TKIS Kun siis viinitarhan herra tulee, mitä hän tekee noille viinitarhureille?"

STLK Kun viinitarhan herra tulee, mitä hän tekee noille viinitarhureille?"

BIBLIA 1776 Kun siis viinamäen isäntä tulee, mitä hän niiden peltomiesten tekee?

41. *TR* λέγουσιν | *legousin* he sanoivat αὐτῶ | *autō* Hänelle Κακούς | *kakous* pahat κακῶς | *kakōs* pahoin ἀπολέσει | *apolesei* tuhoaa αὐτούς | *autous* hän και | *kai* ja τὸν | *ton* ἀμπελῶνα | *ampelōna* viinitarhan ἐκδόσεται | *ekdosetai* vuokraa ἄλλοις | *allois* toisille γεωργοῖς | *geōrgois* viinitarhureille οἵτινες | *hoitines* jotka ἀποδώσουσιν | *apodōsousin* antavat αὐτῶ | *autō* hänelle τοὺς | *tous* hänen καρπούς | *karpous* hedelmänsä ἐν | *en* τοῖς | *tois* καιροῖς | *kairois* ajallaan αὐτῶν | *autōn* hänen

Delitzsch וַיֹּאמְרוּ | vajjo'meru וְעַלֵּי | 'elaiiv יָרַע | jara' לְרַעִים | lara'im וַיִּאבְדֵם | vi'abbedem וְאֶת־הַכְּרָם | ve'et-hakerem יִתֵּן | jitten לְכַרְמִים | le'choremim וְהִחְרִימָם | 'acherim וְשָׂאָ | 'asher יִשְׂבוּ | jashivu לוֹ | lo אֶת־הַפְּרִי | 'et-happeri בְּעֵתוֹ | be'itto

TKIS He vastasivat Hänelle: "Pahat hän pahoin tuhoaa, ja viinitarhan hän vuokraa toisille viinitarhureille, jotka antavat hänelle hedelmät ajallaan."

STLK He sanoivat hänelle: "Nuo pahat hän pahoin tuhoaa ja vuokraa viinitarhan toisille viinitarhureille, jotka antavat hänelle hedelmät ajallaan."

BIBLIA 1776 He sanoivat hänelle: ne pahat hän pahasti hukuttaa, ja antaa viinamäkensä toisille viinamäen miehille, jotka hänelle antavat hedelmät ajallansa.

42. *TR* λέγει | *legei* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus οὐδέποτε | *oudepote* ettekö koskaan ἀνέγνωτε | *anegnōte* ole lukeneet ἐν | *en* ταῖς | *tais* γραφαῖς | *grafais* Kirjoituksista λίθον | *lithon* kivi ὃν | *hon* jonka ἀπεδοκίμασαν | *apedokimasan* hylkäsivät οἱ | *oi* οἰκοδομοῦντες | *oikodomountes* rakentajat οὗτος | *outos* se ἐγενήθη | *egenēthē* on tullut εἰς | *eis* κεφαλὴν | *kefalēn* pääksi γωνίας· | *gōnias* kulman/ kulmakiveksi παρά | *para* Κυρίου | *Kyriou* Herralta ἐγένετο | *egeneto* on tullut αὕτη | *hautē* tämä και | *kai* ja ἔστι | *esti* on θαυμαστὴ | *thaumastē* ihmeellinen ἐν | *en* ὀφθαλμοῖς | *ofthalmois* silmissämme ἡμῶν | *hēmōn* meidän

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer וַיִּשׁוּעַ | JESHUA אֶלְיָהֶם | 'aleihem הַכִּי | hachi קָרָא | qaro' לֹא־קָרָאתֶם | lo'-qera'tem בְּכַתְּוִבִים | bakKetuvim אֶבֶן | 'even מַאֲסוֹ | ma'asu הַבּוֹנִים | habonim הַיְתָה | hajeta לְרֹאשׁ | le'rosh פִּנָּה | pinna מֵאֵת | me'et יְהוָה | JAHWEH הַיְתָה | hajeta זֹאת | zot הִיא | hi' נִפְלְאָת | nifla't בְּעֵינֵינוּ | be'eineinu

TKIS Jeesus sanoi heille: "Ettekö ole koskaan lukeneet Kirjoituksista: Se kivi, jonka rakentajat hylkäsivät, on tullut päätöskiveksi. Herralta tämä on tullut ja on ihmeellistä silmissämme?"

STLK Jeesus sanoi heille: "Ettekö ole koskaan lukeneet Kirjoituksista: 'Se kivi, jonka rakentajat hylkäsivät, on tullut kulmakiveksi. Herralta tämä on tullut ja on ihmeellinen silmissämme'?"

BIBLIA 1776 Sanoi Jesus heille: ettekö te ikänä Raamatuissa ole lukeneet: jonka kiven rakentajat hylkäsivät, se on tullut kulmakiveksi. Herralta on se tapahtunut, ja on ihmeellinen meidän silmämme edessä.

43. **TR** διὰ | *dia* vuoksi τοῦτο | *touto* tämän λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että ἀρθήσεται | *arthēsetai* otetaan ἀφ’ | *af* pois ὑμῶν | *hymōn* teiltä ἢ | *hē* βασιλεία | *basileia* valtakunta τοῦ | *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumalan καὶ | *kai* ja δοθήσεται | *dothēsetai* annetaan ἔθνει | *ethnei* kansalle ποιοῦντι | *poiounti* joka tekee τοὺς | *tous* καρπούς | *karpous* hedelmiὰ αὐτῆς | *autēs* sen

Delitzsch עַל־כֵּן | 'al-ken אָנִי | 'ani אֹמֵר | 'omer לְכֶם | la'chem כִּי־תִקַּח | ki-tuqqach מִכֶּם | mikkem מַלְכוּת | malchut הַאֱלֹהִים | ha'ELOHIM וְתִנָּתֵן | vetinnaten לְגוֹי | le'goi אֲשֶׁר | 'asher יַעֲשֶׂה | ja'aseh אֶת־פִּרְיָהּ | 'et-pirjah

TKIS Sen vuoksi sanon teille: Jumalan valtakunta otetaan teiltä pois ja annetaan kansalle, joka tekee sen hedelmiä.

STLK Sen tähden sanon teille: Jumalan valtakunta otetaan teiltä pois ja annetaan pakanoille, jotka tekevät sen hedelmiä.

BIBLIA 1776 Sentähden sanon minä teille: Jumalan valtakunta pitää teiltä otettaman pois ja annettaman pakanoille, jotka sen hedelmän tekevät.

44. **TR** καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* joka πεσὼν | *pesōn* kaatuu ἐπὶ | *epi* päälle τὸν | *ton* λίθον | *lithon* kiven τοῦτον | *touton* tämän συνθλασθήσεται· | *synthlathēsetai* ruhjoutuu ἐφ’ | *ef* mutta päälle ὃν | *hon* jonka δ’ | *d* ἄν | *an* se πέσῃ | *pesē* kaatuu λικμήσει | *likmēsei* se murskaa αὐτόν | *auton* hänet

Delitzsch וְהִנְפֹל | ve'hannofel עַל־הָאֶבֶן | 'al-ha'even הֲיִי | hahi' יִשְׁבֵּר | ish'shaver וְאֲשֶׁר | va'asher תִּפֹּל | tippol עַל־יָי | 'alaiv תִּשְׁחַקֵּהוּ | tishchaqehu

TKIS Ja joka kaatuu tähän kiveen, hän ruhjoutuu, mutta jonka päälle se kaatuu, hänet se murskaa."

STLK Se, joka tähän kiveen kaatuu, ruhjoutuu, mutta jonka päälle se kaatuu, sen se murskaa."

BIBLIA 1776 Ja joka lankee tähän kiveen, hän runnellaan. Mutta jonka päälle hän lankee, sen hän murentaa.

45. *TR* καὶ | *kai* ja ἀκούσαντες | *akousantes* kuullessaan οἱ | *oi* ἀρχιερεῖς | *archiereis* ylipapit καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset τὰς | *tas* παραβολὰς | *parabolas* vertaukset αὐτοῦ | *autou* Hänen ἔγνωσαν | *egnōsan* tiesivät ὅτι | *hoti* että περὶ | *peri* αὐτῶν | *autōn* heistä λέγει | *legei* Hän puhui

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כְּשָׁמְעוּ | kishmoa' הַכֹּהֲנִים | ha'kohanim הַגְּדֹלִים | ha'gedolim וְהַפְּרוּשִׁים | ve'hap'rushim אֶת־מְשָׁלָיו | 'et-meshalaiv וַיִּבְיִנוּ | vajjavinu כִּי | ki לְלִיְהִם | 'aleihem דִּבֶּר | diber

TKIS Kuullessaan nämä Hänen vertauksensa ylipapit ja fariseukset ymmärsivät, että Hän puhui heistä.

STLK Kun ylipapit ja fariseukset kuulivat nämä hänen vertauksensa, he ymmärsivät, että hän puhui heistä.

BIBLIA 1776 Ja kuin pappein päämiehet ja Pharisealaiset kuulivat hänen vertauksensa, ymmärsivät he, että hän heistä sanoi.

46. *TR* καὶ | *kai* ja ζητοῦντες | *dzētountes* he halusivat αὐτὸν | *auton* Hänet κρατῆσαι | *kratēsai* ottaa kiinni ἐφοβήθησαν | *efobēthēsan* mutta pelkäsivät τοὺς | *tous* ὄχλους | *ochlous* kansaa ἐπειδὴ | *epeidē* koska ὥς | *hōs* προφήτην | *profētēn* profeettana αὐτὸν | *auton* Häntä εἶχον | *eichon* se piti

Delitzsch וַיִּבְקֹשׁוּ | vaje'vaqeshu לְתַפְּסוֹ | le'tafeso אֹתוֹ | 'ach יָרֵאוּ | jare'u מִפְּנֵי | mipenei הַמֶּן | hamon הָעָם | ha'am כִּי | ki לְנָבִיא | le'navi' הַשֹּׁבֵחַ | chashavuhu

TKIS He tahtoivat ottaa Hänet kiinni, mutta pelkäsivät kansanjoukkoja, koska ne pitivät Häntä profeettana.

STLK He olisivat tahtoneet ottaa hänet kiinni, mutta he pelkäsivät kansaa, koska se piti häntä profeettana.

BIBLIA 1776 Ja kuin he pyysivät häntä ottaa kiinni, pelkäsivät he kansaa, sillä he pitivät hänen prophetana.

22 Luku

1. *TR* καὶ | *kai* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* jatkoï puhetta ó | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus πάλιν | *palin* jälleen εἶπεν | *eipen* puhuen αὐτοῖς | *autois* heille ἐν | *en* παραβολαῖς | *parabolais* vertauksilla λέγων | *legōn* sanoen

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an וַיֹּשֶׁבֶט | JESHUA וַיִּשְׁבֹּט | vajjosef דָּבַר | daber בְּמִשְׁלֵי
| bim'shalim לְאֵיהֶם | 'aleihem לֵאמֹר | le'mor

TKIS Jeesus rupesi taas puhumaan heille vertauksin ja sanoi:

STLK Jeesus rupesi taas puhumaan heille vertauksilla ja sanoi:

BIBLIA 1776 Ja Jesus vastaten puhui taas heille vertauksilla, sanoen:

2. *TR* ὁμοιώθη | *hōmoiōthē* samankaltainen ἢ | *hē* ἡ βασιλεία | *basileia* valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten ἀνθρώπῳ | *anthrōpō* erään βασιλεῖ | *basilei* kuninkaan ὅστις | *hostis* joka ἐποίησε | *epoiēse* laittoi γάμους | *gamous* häät τῷ | *tō* υἱῷ | *hyiō* pojalleen αὐτοῦ· | *autou*

Delitzsch דּוֹמָה | doma מַלְכוּת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim לְמֶלֶךְ |
le'melech בָּשָׂר | basar וְדָם | vadam וַעֲשֶׂה-עֲשֶׂה | 'asher-'asa חַתּוּנָה | chatunna
לְבָנוּ | livno

TKIS ”Taivasten valtakunta on kuninkaan kaltainen, joka laittoi häät pojalleen.

STLK "Taivasten valtakunta on verrattava kuninkaaseen, joka laittoi häät pojalleen

BIBLIA 1776 Taivaan valtakunta on kuninkaan vertainen, joka teki häitä pojallensa,

3. *TR* καὶ | *kai* ja ἀπέστειλε | *apesteile* lähetti τοὺς | *tous* δούλους | *doulous* palvelijoitaan αὐτοῦ | *autou* καλέσαι | *kalesai* kutsumaan τοὺς | *tous* κεκλημένους | *keklēmenous* kutsuvieraita εἰς | *eis* τοὺς | *tous* γάμους | *gamous* häihin καὶ | *kai* mutta οὐκ | *ouk* eivät ἤθελον | *ēthelon* he tahtoneet ἐλθεῖν | *elthein* tulla

Delitzsch וַיִּשְׁלַח | vajjishelach אֶת-עֲבָדָיו | 'et-'avadaiv לְקַרְא | liqro' הַקְּרוּאִים |
haqqueru'im אֶל-חַתּוּנָה | 'el-hachatunna וְלֵבֹ | velo' אָבוֹ | 'avu לבֹא | lavo'

TKIS Hän lähetti palvelijoitaan kutsumaan häihin kutsuvieraita, mutta nämä eivät tahtoneet tulla.

STLK ja lähetti palvelijansa kutsumaan häihin kutsuvieraita, mutta nämä eivät tahtoneet tulla.

BIBLIA 1776 Ja lähetti palveliansa kutsumaan kutsutuita häihin, ja ei he tahtoneet tulla.

4. **TR** πάλιν | *palin* vielä ἀπέστειλεν | *apesteilen* lähetti ἄλλους | *allous* toisia δούλους | *doulous* palvelijoita λέγων | *legōn* sanoen εἶπατε | *eipate* sanokaa τοῖς | *tois* κεκλημένοις | *keklēmenois* kutsutuille Ἰδοῦ | *idou* katso τὸ | *to* ἄριστόν | *ariston* ateriani μου | *mou* minun ἠτοίμασα | *ētoimasa* olen valmistanut οἱ | *oi* ταῦροι | *tauroi* härkäni μου | *mou* minun καὶ | *kai* ja τὰ | *ta* σιτιστὰ | *sitista* syöttilääni τεθυμένα | *tethymena* ovat teurastetut καὶ | *kai* ja πάντα | *panta* kaikki ἔτοιμα· | *hetoima* on valmiina δεῦτε | *deute* tulkaa εἰς | *eis* τοὺς | *tous* γάμους | *gamous* häihin

Delitzsch וַיִּסְּרֵף | vajjosef שֶׁלֹּחַ | sheloach עֲבָדִים | 'avadim אַחֲרִים | 'acherim לֵאמֹר | le'mor אִמְרוּ | 'imru אֶל־הַקְּרוּאִים | 'el-haqqeru'im הִנֵּה | hinneh עֲרֻכְתִּי | 'arachti אֶת־סְעֻדַתִּי | 'et-se'udati שְׂעָרַי | shevarai וּמְרִיאֵי | umeri'ai טְבוּחִים | tevuchim וְהַכֹּל | ve'hakol מוֹכֵן | muchan בְּאוּ | bo'u אֶל־הַחַתּוּנָה | 'el-hachatunna

TKIS Vielä hän lähetti toisia palvelijoita lausuen: Sanokaa kutsutuille: Katso, olen valmistanut ateriani. Härkäni ja syöttilääni on teurastettu ja kaikki on valmiina. Tulkaa häihin.

STLK Vielä hän lähetti toisia palvelijoita lausuen: 'Sanokaa kutsutuille: Katso, olen valmistanut ateriani, härkäni ja syöttilääni ovat teurastetut, ja kaikki on valmista. Tulkaa häihin!'

BIBLIA 1776 Taas hän lähetti toiset palveliat, sanoen: sanokaat kutsutuille: katso, minä valmistin ateriani, härkäni ja syöttilääni ovat tapetut, ja kaikki ovat valmistetut: tulkaat häihin!

5. **TR** οἱ | *oi* mutta he δὲ | *de* ἀμελήσαντες | *amelēsantes* eivät niistä välittäneet ἀπῆλθον | *apēlthon* he menivät pois ὁ | *ho* mikä μὲν | *men* εἰς | *eis* τὸν | *ton* ἴδιον | *idion* omalle ἀγρόν | *agron* pellolleen ὁ | *ho* ja mikä δὲ | *de* εἰς | *eis* τὴν | *tēn* ἐμπορίαν | *emporian* kaupantekoonsa αὐτοῦ· | *autou*

Delitzsch וְהֵם | vehem לֹא־שָׁטוּ | lo'-shatu לְבָם | libam לֹא־תָ | lazot וַיִּלְכוּ |
vajje'lechu לְהֵם | lahem הֵן | zeh אֶל־שָׁדְהוּ | 'el-sadehu וְהֵן | vezeh אֶל־מִסְחָרוֹ
| 'el-mischaro

TKIS Mutta he eivät siitä välittäneet, vaan menivät pois, kuka pellolleen, kuka kaupalleen.

STLK Mutta he eivät siitä välittäneet, vaan menivät pois, mikä pellolleen, mikä liiketoimilleen.

BIBLIA 1776 Mutta he katsoivat ylönsä, ja menivät pois, yksi pellollensa, toinen kaupallensa.

6. *TR* οἱ | *oi* δὲ | *de* ja λοιποὶ | *loipoi* muut κρατήσαντες | *kratēsantes*
ottivat kiinni τοὺς | *tous* δούλους | *doulous* palvelijat αὐτοῦ | *autou* hänen
ὑβρίσαν | *hybrisan* pahoinpitelivät καὶ | *kai* ja ἀπέκτειναν | *apekteinan*
tappoivat

Delitzsch וְהַנְּשָׂאִים | ve'hannish'arim תַּפְּסוּ | tafesu אֶת־עַבְדָּיו | 'et-'avadaiv
וַיִּתְּעַלְלוּ | vajjit'allelu בָּם | vam וַיִּהְרְגוּם | vajjahargum

TKIS Toiset ottivat kiinni hänen palvelijansa, pitelivät pahoin ja tappoivat.

STLK Toiset ottivat kiinni hänen palvelijansa, pitelivät pahoin ja tappoivat.

BIBLIA 1776 Mutta muut ottivat kiinni hänen palveliansa, ja pilkkasivat heitä, ja tappoivat.

7. *TR* ἀκούσας | *akousas* mutta kuultuaan tämän δὲ | *de* ὁ | *ho* βασιλεὺς |
basileus kuningas ὀργίσθη | *ōrgisthē* vihastui καὶ | *kai* ja πέμψας | *pempsas*
lähetti τὰ | *ta* στρατεύματα | *strateumata* sotajoukkonsa αὐτοῦ | *autou*
ἀπώλεσε | *apōlese* tuhosi τοὺς | *tous* φονεῖς | *foneis* murhaajat ἐκείνους |
ekeinous nuo καὶ | *kai* ja τὴν | *tēn* πόλιν | *polin* kaupunkinsa αὐτῶν |
autōn heidän ἐνέπρησε | *eneprēse* poltti

Delitzsch וַיִּקְצֹף | vajiqtzof הַמֶּלֶךְ | ham'melech וַיִּשְׁלַח | vajjishelach אֶת־בְּאֹתָיו |
tziv'otav וַיִּאָּבֵד | vaje'abbed אֶת־הַמְּרַצְחִים | 'et-hameratz'tzechim הָהֵם | hahem
וְאֶת־עֵירָם | ve'et-'iram שָׂרָף | saraf בְּאֵשׁ | ba'esh

TKIS (Kuultuaan tämän) kuningas vihastui ja lähetti sotajoukkonsa ja tuhosi nuo murhamiehet ja poltti heidän kaupunkinsa.

STLK Mutta kuningas vihastui, lähetti sotajoukkonsa, tuhosi nuo murhamiehet ja poltti heidän kaupunkinsa.

BIBLIA 1776 Mutta kuin kuningas sen kuuli, vihastui hän, ja lähetti sotaväkensä, ja hukutti ne murhamiehet, ja heidän kaupunkinsa poltti.

8. **TR** τότε | *tote* sitten λέγει | *legei* sanoi τοῖς | *tois* δούλοις | *doulois* palvelijoilleen αὐτοῦ | *autou* ὁ | *ho* μὲν | *men* tosin γάμος | *gamos* häät ἔτοιμος | *hetoimos* valmiina ἐστίν | *estin* ovat οἱ | *oi* δὲ | *de* mutta κεκλημένοι | *keklēmenoi* kutsutut οὐκ | *ouk* eivät ἦσαν | *ēsan* olleet ἄξιοι | *aksioi* arvollisia

Delitzsch אַז | 'az אַמַר | 'amar אֶל־עַבְדָּיו | 'el-'avadaiv הֵן | hen הַחַתּוּנָה | hachatunna מוֹכֶנֶה | muchana וְהַקְּרֻיִם | ve'haqqueru'im לֹא | lo' הָיוּ | haju רְאוּיִם | re'ujim לָה | lah

TKIS Sitten hän sanoi palvelijoilleen: Häät ovat tosin valmiit, mutta kutsutut eivät olleet arvollisia.

STLK Silloin hän sanoi palvelijoilleen: 'Häät ovat valmistetut, mutta kutsutut eivät olleet kelvollisia.

BIBLIA 1776 Silloin hän sanoi palvelioillensa: häät tosin ovat valmistetut, mutta kutsutut ei olleet mahdolliset.

9. **TR** πορεύεσθε | *poreuesthe* menkää οὖν | *oun* siis ἐπὶ | *epi* τὰς | *tas* διεξόδους | *dieksodous* risteyksiin τῶν | *tōn* ὁδῶν | *hodōn* teiden καὶ | *kai* ja ὄσους | *hosous* keitä ἄν | *an* vain εὕρητε | *heurēte* löydätte καλέσατε | *kalesate* kutsukaa εἰς | *eis* τοὺς | *tous* γάμους | *gamous* häihin

Delitzsch לָכֵן | lachen לְכוּ־נָא | le'chu-na' אֶל־רְאִישֵׁי | 'el-ra'shei הַדְּרָכִים | hadderachim וְכֹל־אִישׁ | vechol-'ish אֲשֶׁר | 'asher תִּמְצְאוּ | timtze'u קִרְאוּ | qir'u אֹתוֹ | 'oto אֶל־הַחַתּוּנָה | 'el-hachatunna

TKIS Menkää siis teitten risteyksiin ja kutsukaa häihin ketkä vain tapaatte.

STLK Menkää siis teiden risteyksiin ja kutsukaa häihin, keitä tapaatte.'

BIBLIA 1776 Menkäätsiis teiden haaroihin, ja kaikki, jotka te löydätte, kutsukaat häihin.

10. *TR* καὶ | *kai* ja ἐξελθόντες | *ekselthontes* lähtivät ulos οἱ | *oi* δοῦλοι | *douloi* palvelijat ἐκεῖνοι | *ekeinoi* nämä εἰς | *eis* τὰς | *tas* ὁδοὺς | *hodous* teille συνήγαγον | *synēgagon* kooten πάντας | *pantas* kaikki ὅσους | *hosous* ketὰ εὗρον | *heuron* löysivät πονηρούς | *ponērous* pahat τε | *te* sekὰ καὶ | *kai* ἐτὶ ἀγαθούς· | *agathous* hyvät καὶ | *kai* ἐπλήσθη | *eplēsthē* täyttyi ὁ | *ho* γάμος | *gamos* häājuhla ἀνακειμένων | *anakeimenōn* aterioivista

Delitzsch וַיֵּצְאוּ | vajje'tze'u הַעֲבָדִים | ha'avadim הָהֵם | hahem אֶל־הַדְּרָכִים | 'el-hadderachim וַיֵּצְאוּ | vajja'asfu אֶת־כָּל | 'et-kol אֲשֶׁר | 'asher מִצָּאוֹ | matza'u מִגַּמְרַיִם | gam-ra'im מִגַּמְטוֹבִים | gam-tovim וַיִּמְלֵא | vajjimmale' בֵּית־הַחַתּוּנָה | veit-hachatunna מְסֻבִּים | mesubim

TKIS Niin nämä palvelijat menivät ulos teille ja kokosivat kaikki, jotka vain tapasivat, sekä pahat että hyvät, ja häähuone täyttyi pöytävieraista.

STLK Palvelijat menivät ulos teille ja kokosivat kaikki, keitä vain tapasivat, sekä pahat että hyvät, ja häähuone tuli täyteen pöytävieraita.

BIBLIA 1776 Ja palveliat menivät ulos teille, ja kokosivat kaikki, jotka he löysivät, pahat ja hyvät; ja häähuone täytettiin vieraista.

11. *TR* εἰσελθὼν | *eiselthōn* mutta meni sisään δὲ | *de* ὁ | *ho* βασιλεὺς | *basileus* kuningas θεάσασθαι | *theasasthai* katsomaan τοὺς | *tous* ἀνακειμένους | *anakeimenous* aterioivia εἶδεν | *eiden* hän näki ἐκεῖ | *ekei* siellä ἄνθρωπον | *anthrōpon* miehen οὐκ | *ouk* joka ei ἐνδεδυμένον | *enedymenon* ollut pukeutunut ἔνδυμα | *endyma* vaatteisiin γάμου· | *gamou* häiden/ häävaatteisiin

Delitzsch וַיֵּהִי | vaje'hi כְּבוֹא | kevo' הַמֶּלֶךְ | ham'melech לְרֹאוֹת | lir'ot אֶת־מְסֻבִּים | 'et-ham'subim וַיֵּצֵא | vajjar' בָּהֶם | bahem אִישׁ | 'ish וְלֹא | velo' הָיָה | haja לְבִישׁ | lavush בְּגָדֵי | bigdei חַתּוּנָה | chatunna

TKIS Mutta tullessaan sisään katsomaan pöytävieraita, kuningas näki siellä miehen, joka ei ollut pukeutunut häävaatteisiin.

STLK Mutta kun kuningas meni katsomaan pöytävieraita, hän näki siellä miehen, joka ei ollut pukeutunut häävaatteisiin.

BIBLIA 1776 Niin kuningas meni katsomaan vieraita, ja näki siellä yhden ihmisen, joka ei ollut vaatetettu häävaatteilla.

12. *TR* καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* hän sanoi αὐτῷ | *autō* hänelle ἔταϊρε | *hetaire* ystävä πῶς | *pōs* kuinka εἰσηλθες | *eisēlthes* tulit ὧδε | *hōde* tänne μὴ | *mē* eikä ἔχων | *echōn* sinulla ole ἔνδυμα | *endyma* vaatteita γάμου | *gamou* häiden/ häävaatteita ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta ἐφίμωθη | *efimōthē* hän jäi sanattomaksi

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֵלָיו | 'elaiiv רַעֲיָ | re'i אֵיכָה | 'eicha בָּאָה | va'ta הֲנֵה | henna וַאֲיִן | ve'eiin לָךְ | le'cha בְּגָדֶי | bigdei הַתְּנָה | chatunna וַיֵּאָלַם | vaje'alam

TKIS Niin hän sanoi tälle: Ystävä, kuinka olet tullut tänne sisälle, vaikka sinulla ei ole häävaatteita? Mutta tämä jäi sanattomaksi.

STLK Hän sanoi hänelle: 'Ystävä, kuinka olet tullut tänne sisälle, vaikka sinulla ei ole häävaatteita?' Mutta hän jäi sanattomaksi.

BIBLIA 1776 Niin hän sanoi hänelle: ystäväni, kuinkas tänne tulit, ja ei sinulla ole häävaatteita? Mutta hän vaikenä.

13. *TR* τότε | *tote* silloin εἶπεν | *eipen* sanoi ὁ | *ho* βασιλεὺς | *basileus* kuningas τοῖς | *tois* διακόνοις | *diakonois* palvelijoilleen δῆσαντες | *dēsantes* sitokaa αὐτοῦ | *autou* hänen πόδας | *podas* jalat καὶ | *kai* ja χεῖρας | *cheiras* kädet ἄρατε | *arate* ottakaa αὐτὸν | *auton* hänet καὶ | *kai* ja ἐκβάλετε | *ekbalete* heittäkää ulos εἰς | *eis* τὸ | *to* σκότος | *skotos* pimeyteen τὸ | *to* ἐξώτερον· | *eksōteron* uloimpaan ἐκεῖ | *ekei* siellä ἔσται | *estai* on ὁ | *ho* κλαυθμὸς | *klauthmos* itku καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* βρυγμὸς | *brygmos* kiristys τῶν | *tōn* ὀδόντων | *odontōn* hampaiden

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer הַמֶּלֶךְ | ham'melech לְמַשְׁרֵתֵימָן | lamsharetim וַאֲרָו | 'isru יְדֵיו | jadaiv וַיִּגְלֵיו | veraglaiv וַיִּנְשָׂאֵתָם | unesa'tem וַיִּהְיֶה לְקַחְתָּם | vehishlachtem אוֹתוֹ | 'oto אֶל־הַחֲשֵׁחַ | 'el-hachshech הַחֲצִיזוֹן | hachitzon שָׁם | sham תִּהְיֶה | tihjeh הַיָּלָלָה | hajelala וַחֲרָק | vacharoq הַשִּׁנַּיִם | hash'shinnaim

TKIS Silloin kuningas sanoi palvelijoille: Sitokaa hänen jalkansa ja kätensä, ja (ottakaa ja) heittäkää hänet ulos äärimmäiseen pimeään. Siellä on itku ja hammasten kiristys.

STLK Silloin kuningas sanoi palvelijoille: 'Sitokaa hänen jalkansa ja kätensä ja heittäkää hänet ulos pimeyteen.' Siellä on oleva itku ja hammasten kiristys.

BIBLIA 1776 Silloin sanoi kuningas palvelioille: sitokaat hänen kätensä ja jalkansa, ottakaat ja heittäkää häntä ulkoiseen pimeyteen; siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys.

14. **TR** πολλοὶ | *polloi* sillä monet γάρ | *gar* εἰσι | *eisi* ovat κλητοί | *klētoi* kutsutut ὀλίγοι | *oligoi* mutta harvat δὲ | *de* ἐκλεκτοί | *eklektoi* valitut

Delitzsch כִּי | *ki* רַבִּים | *rabbim* הֵם | *hem* הַקְּרוֹאִים | *haqqueru'im* וְמַעֲטִים | *ume'attim* הַנִּבְחָרִים | *hannivecharim*

TKIS Sillä monet ovat kutsutut, mutta harvat valitut."

STLK Sillä monet ovat kutsutut, mutta harvat valitut."

BIBLIA 1776 Sillä monta on kutsuttu, mutta harvat ovat valitut.

15. **TR** τότε | *tote* silloin πορευθέντες | *poreuthentes* menivät οἱ | *oi* φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset συμβούλιον | *symbolion* neuvottelua ἔλαβον | *elabon* pitämään ὅπως | *hopōs* kuinka αὐτὸν | *auton* Hänet παγιδεύσωσιν | *pagideusōsin* saisivat ansaan ἐν | *en* λόγῳ | *logō* sanoista

Delitzsch וַיֵּלְכוּ | *vajje'lechu* הַפְּרוֹשִׁים | *hap'rushim* וַיִּתְּצוּ | *vajjitja'atzu* אֶת | *'eich* יַחֲשִׁילוּהוּ | *jachshiluhu* בְּדַבָּר | *bedavar*

TKIS Silloin fariseukset menivät ja neuvottelivat, kuinka saisivat Hänet sanoista ansaan.

STLK Silloin fariseukset menivät ja neuvottelivat, kuinka saisivat hänet sanoissa kiedotuksi.

BIBLIA 1776 Silloin Pharisealaiset menivät pitämään neuvoa, kuinka he hänen sanoissa solmeaisivat.

16. **TR** καὶ | *kai* ja ἀποστέλλουσιν | *apostellousin* lähettivät luokse αὐτῷ | *autō* Hänen τοὺς | *tous* μαθητὰς | *mathētas* opetuslapsiaan αὐτῶν | *autōn* heidän μετὰ | *meta* kanssa τῶν | *tōn* Ἡρωδιανῶν | *Hērōdianōn* herodilaisten λέγοντες | *legontes* sanoen διδάσκαλε | *didaskale* Opettaja οἶδαμεν | *oidamen* tiedämme ὅτι | *hoti* että ἀληθῆς | *alēthēs* totuus εἶ | *ei* olet καὶ | *kai* ja τὴν | *tēn* ὁδὸν | *hodon* tietä τοῦ | *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumalan ἐν | *en* ἀληθείᾳ | *alētheia* totuudessa διδάσκεις | *didaskeis* opetat καὶ | *kai* ja οὐ | *ou* et μέλει | *melei* välitä σοι | *soi* sinä περὶ | *peri* οὐδενός | *oudenos*

kenestäkään οὐ | *ou* sillä et γὰρ | *gar* βλέπεις | *blepeis* katso εἰς | *eis*
πρόσωπον | *prosōpon* kasvoihin ἀνθρώπων | *anthrōpōn* ihmisten

Delitzsch וַיִּשְׁלַחְוּ | vajjishlechu אֵלָיו | 'elaiv אֶת־תַּלְמִידֵיהֶם | 'et-talmideihem
עַם־הַהֵרֶדוֹסִיִּים | 'im-ha'horedosijjim לְאֹמֶר | le'mor רַבִּי | Rabbi יְדַבְּרוּ | jada'nu
כִּי־אִישׁ | ki-'ish אֱמֶת | 'emet אֶתְּוֹרָה | vattoreh כְּאֱמֶת | ve'emet אֶת־
דְּרֶךְ | 'et-derech אֵלֵהֶם | 'ELOHIM וְלֹא | velo' תַּגִּיד | tagur מִפְּנֵי | mipenei
אִישׁ | 'ish כִּי | ki אֵינְךָ | 'einecha מַכִּיר | makkir אֶדְם | 'adam

TKIS He lähettivät Hänen luokseen opetuslapsiaan herodilaisten kanssa *ja sanoivat*: "Opettaja, tiedämme, että olet totuullinen ja opetat Jumalan tietä totuudessa, etkä välitä kenestäkään, sillä et katso ihmisten muotoon."

STLK He lähettivät hänen luokseen opetuslapsensa herodeslaisten kanssa sanomaan: "Opettaja, tiedämme, että olet totuudellinen ja opetat Jumalan tietä totuudessa kenestäkään välittämättä, sillä et katso henkilöön."

BIBLIA 1776 Ja he lähettivät hänen tykönsä opetuslapsensa Herodilaisten kanssa, sanoen: Mestari, me tiedämme sinun totiseksi, ja sinä opetat Jumalan tien totuudessa, et myös tottele ketään; sillä et sinä katso ihmisten muotoa.

17. *TR* εἶπε | *eipe* sano οὖν | *oun* siis ἡμῖν | *hēmin* meille τί | *ti* mitä σοι | *soi*
sinä δοκεῖ | *dokei* arvelet ἔξεστι | *eksesti* onko luvallista δοῦναι | *dounai*
antaa κῆνσον | *kēnson* veroa Καίσαρι | *kaisari* keisarille ἢ | *ē* vai οὐ | *ou*
ei

Delitzsch לָכֵן | lachen הַגִּידָה־נָא | haggida-na' לְנוּ | lanu אֶת־דַּבְּרֹתָ | 'et-da'techa
הַנִּבְּחֹן | hanachon לְנוּ | lanu לְתַת־מָס | latet-mas אֶל־הַקַּיְסָר | 'el-ha'qeisar
אֶדְם־לָא | 'im-lo'

TKIS Sano siis meille, mitä arvelet: onko luvallista antaa keisarille veroa vai ei?"

STLK Sano siis meille: miten arvelet? Onko luvallista antaa keisarille veroa vai ei?"

BIBLIA 1776 Sano siis meille, kuinkas luulet: sopiiko keisarille antaa veroa taikka ei?

18. *TR* γνοὺς | *gnous* mutta ymmärtäen δὲ | *de* ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous*
Jeesus τὴν | *tēn* πονηρίαν | *ponērian* pahuutensa αὐτῶν | *autōn* heidän εἶπε
| *eipe* sanoι τί | *ti* miksi με | *me* minua πειράζετε | *peiradzete* kiusaatte
ὑποκριταί | *hypokritai* tekopyhät

Delitzsch וַיִּשְׁוֶיַע | veJESHUA יָדַע | jada' אֶת־רִישׁ־אֶתָּם | 'et-rish'atam וַיֹּאמֶר |
vajjo'mar הַחֲנֻפִּים | ha'chanefim מַה־תִּנְסֹנִי | mah-tenassuni

TKIS Ymmärtäen heidän pahuutensa Jeesus sanoi: "Miksi kiusaatte minua, tekopyhät?"

STLK Mutta Jeesus ymmärsi heidän pahuutensa ja sanoi: "Miksi kiusaatte minua, te tekopyhät?"

BIBLIA 1776 Mutta kuin Jeesus ymmärsi heidän pahuutensa, sanoi hän: mitä te ulkokullatut kiusaatte minua?

19. *TR* ἐπιδείξατέ | *epideiksate* näyttäkää μοι | *moi* minulle τὸ | *to* νόμισμα
| *nomisma* raha τοῦ | *tou* κήνσου | *kēnsou* veron/ veroraha οἱ | *oi* δὲ | *de*
ja προσήνεγκαν | *prosēnegkan* he toivat αὐτῷ | *autō* Ἐνὲν δηνάριον |
dēnarion denarin

Delitzsch הָרֵאוּנִי | har'uni אֶת־מַטְבֵּי | 'et-matbea' הַמָּס | hammas וַיְבִיאוּ |
vajjavu'לו | lo דִּינָר | dinar

TKIS Näyttäkää minulle veroraha." He ojensivat Hänelle denarin.

STLK Näyttäkää minulle veroraha." Niin he toivat hänelle denaarin.

BIBLIA 1776 Osoittakaat minulle veroraha. Niin he antoivat hänelle verorahan.

20. *TR* καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* Ἦν sanoi αὐτοῖς | *autois* heille τίνας |
tinous kenen ἢ | *hē* on εἰκῶν | *eikōn* kuva αὐτῆ | *hautē* tämä καὶ | *kai* ja ἢ
| *hē* ἐπιγραφή | *epigrafē* päällekirjoitus

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֶלְיֵהֶם | 'aleihem שֶׁל־מִי | shel-mi הַדְּיוֹקָן |
haddejoqan הַזֶּה | hazzeh וְהַכְּתוּב | ve'haKatuv אֲשֶׁר | 'asher נִלְוִי | 'alaiv

TKIS Hän sanoi heille: "Kenen tämä kuva ja päällekirjoitus on?"

STLK Hän sanoi heille: "Kenen kuva ja päällekirjoitus tämä on?"

BIBLIA 1776 Ja hän sanoi heille: kenenkä on tämä kuva ja päällekirjoitus?

21. *TR* λέγουσιν | *legousin* he sanoivat αὐτῷ | *autō* Ἐνὲν καίσαρος |
kaisaros keisarin τότε | *tote* silloin λέγει | *legei* Ἦν sanoi αὐτοῖς | *autois*
heille ἀπόδοτε | *apodote* antakaa οὖν | *oun* siis τὰ | *ta* mikä on καίσαρος |

kaisaros keisarin καίσαρι· | *kaisari* keisarille καὶ | *kai* ja τὰ | *ta* mikä on τοῦ
| *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumalan τῷ | *tō* Θεῷ | *Theō* Jumalalle

Delitzsch וַיֹּאמְרוּ | vajjo'meru אֶלְיוֹ | 'elaiv שֶׁל־הַקֵּיסָר | shel-ha'qeisar וַיֹּאמְרוּ |
vajjo'mer אֶלְיֵהֶם | 'aleihem לָכֵן | lachen תָּנוּ | tenu לְקִיסָר | la'qeisar אֶת | 'et
אֲשֶׁר | 'asher לְקִיסָר | la'qeisar וְלֵאלֹהִים | ve'le'ELOHIM אֶת | 'et אֲשֶׁר | 'asher
לְאֱלֹהִים | le'ELOHIM

TKIS He vastasivat (Hänelle): "Keisarin." Silloin Hän sanoi heille: "Antakaa siis keisarin oma keisarille ja Jumalan oma Jumalalle."

STLK He vastasivat: "Keisarin." Silloin hän sanoi heille: "Antakaa siis keisarille, mikä keisarin on, ja Jumalalle, mikä Jumalan on."

BIBLIA 1776 He sanoivat hänelle: keisarin. Niin hän sanoi heille: antakaat keisarille, mitkä keisarin ovat, ja Jumalalle, mitkä Jumalan ovat.

22. *TR* καὶ | *kai* ja ἀκούσαντες | *akousantes* sen kuullessaan ἐθαύμασαν· |
ethaumasán he ihmettelivät καὶ | *kai* ja ἀφέντες | *afentes* jättivät αὐτὸν |
auton Hänet ἀπήλθον | *apēlthon* poistuen

Delitzsch וַיִּשְׂמְעוּ | ucheshame'am אֶת־זֹאת | 'et-zot תָּמָהּ | tamahu וַיַּעֲזְבוּהוּ |
vajja'azvuhu וַיִּלְכוּ | vajje'lechu לָהֶם | lahem

TKIS Sen kuullessaan, he ihmettelivät. Niin he jättivät Hänet ja menivät pois.

STLK Kun he sen kuulivat, he ihmettelivät ja jättivät hänet ja menivät pois.

BIBLIA 1776 Ja kuin he nämät kuulivat, ihmettelivät he, ja luopuivat hänestä, ja menivät pois.

23. *TR* ἐν | *en* ἐκείνῃ | *ekeinē* sinä τῇ | *tē* ἡμέρᾳ | *hēmera* päivänä
προσηλθον | *prosēlthon* tulivat luokse αὐτῷ | *autō* Hänen σαδδουκαῖοι |
saddoukaioi saddukeukset οἱ | *hoi* jotka λέγοντες | *legontes* sanoivat μὴ |
mē ettei εἶναι | *einai* ole ἀνάστασις | *anastasin* ylösnousemusta καὶ | *kai* ja
ἐπηρώτησαν | *epērōtēsan* kysyivät αὐτὸν | *auton* Häneltä

Delitzsch בַּיּוֹם | baijom הַהוּא | hahu'גִּגְשׁוּ | niggeshu אֶלְיוֹ | 'elaiv צַדִּיקִים |
tzadduqim הַאֲמֵרִים | ha'omerim כִּי | ki אֵין | 'ein תְּחִיְיָ | techijjat הַמְּתִים |
hammetim וַיִּשְׁאַלוּ | vajjish'alu אֶתֹ | 'oto לְאֵמֹר | le'mor

TKIS Sinä päivänä Hänen luoksensa tuli saddukeuksia, jotka sanoivat, ettei ylösnousemusta ole, ja he kysyivät Häneltä

STLK Sinä päivänä hänen luokseen tuli saddukeuksia, jotka sanovat, ettei ylösnousemusta ole, ja he kysyivät häneltä

BIBLIA 1776 Sinä päivänä tulivat Saddukealaiset hänen tykönsä, jotka sanovat, ettei ylösnousemusta ole, ja kysyivät häneltä,

24. **TR** λέγοντες | *legontes* sanoen διδάσκαλε | *didaskale* Opettaja Μωσῆς | *Mōsēs* Mooses εἶπεν | *eipen* sanoi ἐάν | *ean* jos τις | *tis* joku ἀποθάνη | *apothanē* kuolee μὴ | *mē* eikä ἔχων | *echōn* hänellä ole τέκνα | *tekna* lapsia ἐπιγαμβρεύσει | *epigambreusei* ottakoon vaimoksi ὁ | *ho* ἀδελφός | *adelfos* veljensä αὐτοῦ | *autou* τὴν | *tēn* γυναῖκα | *gynaika* vaimon αὐτοῦ | *autou* καὶ | *kai* ja ἀναστήσει | *anastēsei* herättäköön σπέρμα | *sperma* siemenen τῷ | *tō* ἀδελφῷ | *adelfō* veljelleen αὐτοῦ | *autou*

Delitzsch רַבִּי | Rabbi רַבִּי | hen מִן־הַ | Msheh אָמַר | 'amar אִישׁ | 'ish כִּי־יָמוּת | ki-jamut וּבְנִים | uvanim לֹא־יֵ | 'ein-lo אֶחָד | 'achiv יִבְּרַח | jejabbem וְתֵשֵׁב | 'et-'ishto וְהִקְיִם | veheqim זֶרַע | zera' לְאֶחָד | le'achiv

TKIS sanoen: "Opettaja, Mooses sanoi: Jos joku kuolee lapsetonna," veljensä menköön naimisiin hänen vaimonsa kanssa ja hankkikoon jälkeläisen* veljelleen.

STLK sanoen: "Opettaja, Mooses on sanonut: 'Jos joku kuolee saamatta lapsia, hänen veljensä naikoon hänen vaimonsa ja herättäköön siemenen veljelleen.'

BIBLIA 1776 Sanoen: Mestari! Moses sanoi: jos joku kuolee lapsetoinna, niin hänen veljensä pitää naiman hänen emäntänsä ja herättämän veljellensä siemenen.

25. **TR** ἦσαν | *ēsan* ja oli δὲ | *de* παρ' | *par* joukossa ἡμῖν | *hēmin* meidän ἑπτὰ | *hepta* seitsemän ἀδελφοί· | *adelfoi* veljestä καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* πρῶτος | *prōtos* ensimmäinen γάμησας | *gamēsas* naituaan ἐτελεύτησε· | *eteleutēse* kuoli καὶ | *kai* ja μὴ | *mē* ei ἔχων | *echōn* ollut σπέρμα | *sperma* jälkeläistä ἀφῆκε | *afēke* jättäen τὴν | *tēn* γυναῖκα | *gynaika* vaimonsa αὐτοῦ | *autou* τῷ | *tō* ἀδελφῷ | *adelfō* veljelleen αὐτοῦ | *autou*

Delitzsch וַיָּבִיאוּ | ve'ittanu הָיָה | hajū הַבְּרָשִׁי | shiv'a אֶחָד | 'achim וְהָרַאשׁוֹן | ve'hari'shon נָשָׂא | nasa' הַנְּשֵׂא | 'ish'sha וַיַּבְּרַח | vajjamot וְזֶרַע | vezera' אֶחָד | 'ein לֹא | lo וַיַּבְּרַח | vajja'azov וְתֵשֵׁב | 'et-'ishto לְאֶחָד | le'achiv

TKIS Keskellämme oli seitsemän veljestä. Ensimmäinen meni naimisiin ja kuoli. Kun hänellä ei ollut jälkeläistä, hän jätti vaimonsa veljelleen.

STLK Keskuudessamme oli seitsemän veljestä. Ensimmäinen otti vaimon ja kuoli. Koska hänellä ei ollut jälkeläistä, hän jätti vaimonsa veljelleen.

BIBLIA 1776 Niin oli meidän seassamme seitsemän veljestä, ja kuin ensimmäinen nai, niin se kuoli. Ja ettei hänellä ollut siementä, jätti hän emäntänsä veljellensä.

26. **TR** ὁμοίως | *homoiōs* samoin καὶ | *kai* myös ὁ | *ho* δεύτερος | *deuteros* toinen καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* τρίτος | *tritos* kolmas ἕως | *eōs* saakka τῶν | *tōn* ἑπτὰ | *hepta* seitsemänteen

Delitzsch וְכִמּוֹ-כֵן | uchemo-chen גַּם | gam הַשְּׁשִׁי | hash'sheni וְכֵן | vechen גַּם | gam הַשְּׁלִישִׁי | hash'shelishi עַד | 'ad הַשְּׁבַע | hash'shiv'a

TKIS Samoin toinen ja kolmas — seitsemänteen asti.

STLK Samoin toinen ja kolmas, ja seitsemänteen asti.

BIBLIA 1776 Niin myös toinen ja kolmas, hamaan seitsemänteen asti.

27. **TR** ὕστερον | *hysteron* ja viimeiseksi δὲ | *de* πάντων | *pantōn* kaikista ἀπέθανε | *apethane* kuoli καὶ | *kai* myös ἡ | *hē* γυνή | *gynē* vaimo

Delitzsch וְאַחֲרַי | vea'charei כְּלָם | chullam מֵתָה | meta הַשְּׁאֵרָה-גַּם | gam-ha'ish'sha

TKIS Viimeisenä kaikista vaimokin* kuoli.

STLK Viimeiseksi kaikista kuoli vaimo.

BIBLIA 1776 Mutta kaikkein viimein kuoli myös se vaimo.

28. **TR** ἐν | *en* τῇ | *tē* hän οὖν | *oun* siis ἀναστάσει | *anastasei* ylösnousemuksessa τίνος | *tinος* kenen τῶν | *tōn* näistä ἑπτὰ | *hepta* seitsemästä ἔσται | *estai* on oleva γυνή | *gynē* vaimo πάντες | *pantes* sillä kaikilla γὰρ | *gar* ἔσχον | *eschon* oli ollut αὐτήν | *autēn* hän

Delitzsch וְעַתָּה | ve'atta בְּתַחֲזִית | bitchijjat הַמְּתִים | hammetim לְמִי | le'mi מִן-הַשְּׁבַע | min-hash'shiv'a תִּהְיֶה | tihjeh לְאִשָּׁה | le'ish'sha כִּי | ki לְכָל-לָם | le'chullam הַיָּתָה | hajata

TKIS Kenen vaimo noista seitsemästä hän siis ylösnousemuksessa on oleva, sillä hän oli kaikilla?"

STLK Kenen vaimo noista seitsemästä hän siis on oleva ylösnousemuksessa? Sillä kaikkien vaimona hän on ollut."

BIBLIA 1776 Kenenkä emännän siis näistä seitsemästä pitää hänen ylösnousemisessa oleman? Sillä kaikki ovat häntä pitäneet.

29. **TR** ἀποκριθεὶς | *apokritheis* niin vastasi δὲ | *de ó* | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous*
Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille πλανᾶσθε | *planasthe* te
eksyhte μὴ | *mē* ette εἰδότες | *eidotes* tunne τὰς | *tas* γραφάς | *grafas*
Kirjoituksia μηδὲ | *mēde* ettekä τὴν | *tēn* δύναμιν | *dynamin* voimaa τοῦ |
tou Θεοῦ | *Theou* Jumalan

Delitzsch וַיַּעַן | *vajja'an* וַיֹּשִׁיעַ | *JESHUA* וַיֹּאמֶר | *vajjo'mer* לָהֶם | *lahem* טַעֲמִים
| *to'im* אֶתְּמַן | *'attem* בְּאֲשֶׁר | *ba'asher* אֵינְכֶם | *'einechem* יוֹדְעִים | *jode'im* אֶת־
הַכְּתוּבִים | *'et-haKetuvim* וְגַם | *vegam* אֶת־גְּבוּרַת | *'et-gevurat* הַאֱלֹהִים |
ha'ELOHIM

TKIS Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Te eksyhte, kun ette tunne Kirjoituksia ettekä Jumalan voimaa.

STLK Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Eksyhte, koska ette tunne Kirjoituksia ettekä Jumalan voimaa.

BIBLIA 1776 Niin Jesus vastaten sanoi heille: te eksyhte ja ette tiedä Raamatuita, eikä Jumalan voimaa.

30. **TR** ἐν | *en* γὰρ | *gar* sillä τῆ | *tē* ἀναστάσει | *anastasei*
ylösnousemuksessa οὔτε | *oute* εἰ γαμοῦσιν | *gamousin* oteta vaimoa οὔτε |
oute eikä ἐκγαμίζονται | *ekgamidzontai* anneta vaimoksi ἀλλ' | *all* vaan ὡς |
hōs niinkuin ἄγγελοι | *aggeloi* enkelit τοῦ | *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumalan ἐν |
en οὐρανῶ | *ouranō* taivaassa εἰσι | *eisi* ovat

Delitzsch כִּי | *ki* בְּתַחֲיִיתָ | *bitchijjat* הַמַּתִּים | *hammetim* לֹא־יִשְׂאוּ | *lo'-jis'u* נָשִׁים
| *nashim* וְלֹא | *velo'* תִּנְשְׂאֵנָה | *tinnase'na* כִּי | *ki* אִם־כִּמְלֶאכֶיךָ | *'im-kemal'achei*
אֱלֹהִים | *'ELOHIM* בְּשָׁמַיִם | *bash'shamaim* יְהִי | *jihju*

TKIS Sillä ylösnousemuksessa ei oteta vaimoa eikä mennä miehelle, vaan he ovat kuin Jumalan enkelit taivaassa.

STLK Sillä ylösnousemuksessa ei oteta vaimoa eikä anneta vaimoksi, vaan he ovat kuin Jumalan enkelit taivaassa.

BIBLIA 1776 Sillä ylösnousemisessa ei naida eikä huolla, mutta he ovat niinkuin Jumalan enkelit taivaassa.

31. **TR** περῑ | *peri* mutta mitä δὲ | *de* τῆς | *tēs* ἀναστάσεως | *anastaseōs* tulee ylösnousemukseen τῶν | *tōn* νεκρῶν | *nekrōn* kuolleiden οὐκ | *ouk* ettekö ἀνέγνωτε | *anegnōte* ole lukeneet τὸ | *to* mitä ῥηθὲν | *rēthen* on puhunut ὑμῖν | *hymin* teille ὑπὸ | *hypo* τοῦ | *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumala λέγοντος | *legontos* sanoen

Delitzsch וְעַל־דְּבַר | ve'al-devar תְּחִיַּת | techijjat הַמַּתִּים | hammetim הָאֱלֹהִים | halo' קְרָאתֶם | qera'tem אֶת־הַנְּאֻמָּה | 'et-hanne'emar לְכֶם | la'chem מִפִּי | mippi הָאֱלֹהִים | ha'ELOHIM לְאֹמַר | le'mor

TKIS Mutta mitä tulee kuolleitten ylösnousemukseen, ettekö ole lukeneet, mitä Jumala on puhunut teille sanoen:

STLK Mutta mitä kuolleiden ylösnousemukseen tulee, ettekö ole lukeneet, mitä Jumala on puhunut teille sanoen:

BIBLIA 1776 Mutta ettekö te ole lukeneet kuolleitten ylösnousemisesta, mitä teille on Jumalalta sanottu, joka sanoo:

32. **TR** Ἐγὼ | *Egō* Minä εἶμι | *eimi* olen ὁ | *ho* Θεὸς | *Theos* Jumala Ἀβραὰμ | *Abraam* Aabrahamin καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* Θεὸς | *Theos* Jumala Ἰσαὰκ | *Isaak* Iisakin καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* Θεὸς | *Theos* Jumala Ἰακώβ | *Iakōb* Jaakobin οὐκ | *ouk* ei ἔστιν | *estin* ole ὁ | *ho* Θεὸς | *Theos* Jumala Θεὸς | *Theos* νεκρῶν | *nekrōn* kuolleiden ἀλλὰ | *alla* vaan ζώντων | *dzōntōn* elävien

Delitzsch אֲנֹכִי | 'anochi אֱלֹהֵי | 'ELOHEI אַבְרָהָם | 'Avraham וְאֱלֹהֵי | ve'ELOHEI יִצְחָק | Jitzchaq וְאֱלֹהֵי | ve'ELOHEI יַעֲקֹב | Ja'akov וְהוּא | vehu' אֵינֶנּוּ | 'einennu אֱלֹהֵי | 'ELOHEI הַמַּתִּים | hammetim כִּי | ki אֲמַלְאֵהֶם | 'im-'ELOHEI הַחַיִּים | ha'chajjim

TKIS Minä olen Aabrahamin Jumala ja Iisakin Jumala ja Jaakobin Jumala.* Ei Jumala ole kuolleitten Jumala, vaan elävien."

STLK 'Minä olen Aabrahamin Jumala ja Iisakin Jumala ja Jaakobin Jumala'? Hän ei ole kuolleiden Jumala, vaan elävien."

BIBLIA 1776 Minä olen Abrahamin Jumala, ja Isaakin Jumala, ja Jakobin Jumala? Ei ole Jumala kuolleiden Jumala, mutta elävien.

33. **TR** καὶ | *kai* ja ἀκούσαντες | *akousantes* kuultuaan οἱ | *oi* sen ὄχλοι | *ochloi* kansa ἐξεπλήσσοντο | *ekseplēssonto* hämmästyivät ἐπὶ | *epi* τῇ | *tē* διδαχῇ | *didachē* opetustaan αὐτοῦ | *autou* Hänen

Delitzsch וַיִּשְׁמְעוּ | *vajjishma'* הַמִּזְוֹן | *hamon* הַעַמִּי | *ha'am* וַיִּשְׁתַּחֲוּמוּ | *vajjishtomemu* עַל־תּוֹרַתוֹ | *'al-torato*

TKIS Sen kuullessaan kansa hämmästyivät Hänen oppiaan.

STLK Sen kuultuaan kansa hämmästyivät hänen oppiaan.

BIBLIA 1776 Ja kuin kansa sen kuuli, hämmästyivät he hänen oppiansa.

34. **TR** οἱ | *hoi* δὲ | *de* mutta φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset ἀκούσαντες | *akousantes* kuultuaan ὅτι | *hoti* että ἐφίμωσε | *efimōse* Hän oli tukkinut suun τοῦς | *tous* σαδδουκαίους | *saddoukaious* saddukeuksilta συνήχθησαν | *synēchthēsan* he kokoontuivat ἐπὶ | *epi* τὸ | *to* αὐτό | *auto* yhteen

Delitzsch וְהַפְּרִישִׁים | *ve'hap'rushim* כְּשֵׁמֵעָם | *keshame'am* כִּי | *ki* סָכַר | *sachar* פִּי | *pi* הַצְּדוּקִים | *hatz'tzadduqim* וַיִּנְעֲדוּ | *vajivua'adu* יַחַד | *jachdav*

TKIS Mutta kuultuaan, että Hän oli tukkinut saddukeuksilta suun, fariseukset kokoontuivat yhteen.

STLK Mutta kun fariseukset kuulivat, että hän oli vaientanut saddukeukset, he kokoontuivat yhteen,

BIBLIA 1776 Mutta kuin Pharisealaiset sen kuulivat, että hän oli Saddukealaisten suun tukinnut, kokoontuivat he yhteen.

35. **TR** καὶ | *kai* ja ἐπηρώτησεν | *epērōtēsen* kysyi εἷς | *heis* eräs ἐξ | *eks* αὐτῶν | *autōn* heistä νομικός | *nomikos* lainoppinut πειράζων | *peiradzōn* kiusaten αὐτόν | *auton* Häntä καὶ | *kai* ja λέγων | *legōn* sanoi

Delitzsch וַאֲחַד | *ve'echad* מֵהֶם | *mehem* מִבֵּינֵם | *mevin* בַּתּוֹרָה | *batora* לְשַׁאֵל | *sha'al* אֶת | *'oto* לְנִסּוֹתָיו | *le'nassoto* לֵאמֹר | *le'mor*

TKIS Ja muuan heistä, lainoppinut kysyi kiusaten Häntä (ja sanoi):

STLK ja eräs heistä, lainoppinut, kysyi häneltä kiusaten:

BIBLIA 1776 Ja yksi lain-opettaja heistä kysyi häneltä, kiusaten häntä, ja sanoi:

36. **TR** διδάσκαλε | *didaskale* Opettaja ποία | *poia* mikä ἐντολή | *entolē*
käsky μεγάλη | *megalē* suurin ἐν | *en* τῷ | *tō* νόμῳ | *nomō* on laissa

Delitzsch רַבִּי | Rabbi יִזְעִי | 'eizo מִצְוָה | mitzva גְּדוּלָה | gedola הִיא | hi' בְּתוֹרַת
| batora

TKIS ”Opettaja, mikä käsky laissa on suurin*?”

STLK "Opettaja, mikä on suurin käsky laissa?"

BIBLIA 1776 Mestari, mikä on suurin käsky laissa?

37. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* ja Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτῷ |
autō hänelle ἀγαπήσεις | *agapēseis* rakasta Κύριον | *Kyrion* Herraa τὸν | *ton*
Θεόν | *Theon* Jumalaasi σου | *sou* sinun ἐν | *en* ὅλῃ | *holē* koko τῇ | *tē*
καρδίᾳ | *kardia* sydämestäsi σου | *sou* sinun καὶ | *kai* ja ἐν | *en* ὅλῃ |
holē koko τῇ | *tē* ψυχῇ | *psychē* sielustasi σου | *sou* sinun καὶ | *kai* ja ἐν |
en ὅλῃ | *holē* koko τῇ | *tē* διανοίᾳ | *dianoia* mielestäsi σου· | *sou* sinun

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer יֵשׁוּעַ | JESHUA אֵלַי | 'elaiiv וְאָהַבְתָּ | ve'ahaveta
אֵת | 'et יְהוָה | JAHWEH אֶלֶלֶהָ | 'ELOHECHA בְּכָל־לִבְבְּךָ | bechol-levavecha
וּבְכָל־נַפְשְׁךָ | uvechol-naf'shecha וּבְכָל־מַדְבַּעְךָ | uvechol-madda'echa

TKIS Jeesus sanoi hänelle: "Rakasta Herraa Jumalaasi kaikesta sydämestäsi ja kaikesta sielustasi ja kaikesta mielestäsi.

STLK Jeesus sanoi hänelle: "'Rakasta Herraa, sinun Jumalaasi, kaikesta sydämestäsi ja kaikesta sielustasi ja kaikesta mielestäsi.'

BIBLIA 1776 Niin Jesus sanoi hänelle: sinun pitää rakastaman Herraa sinun Jumalaas, kaikesta sydämestäs, ja kaikesta sielustas, ja kaikesta mielestä:

38. **TR** αὕτη | *hautē* tämä ἐστὶ | *esti* on πρώτη | *prōtē* ensimmäinen καὶ |
kai ja μεγάλη | *megalē* suurin ἐντολή | *entolē* käsky

Delitzsch זֶה | zot הִיא | hi' הַמִּצְוָה | hammitzva הַגְּדוּלָה | haggedola וְהַרְאֵשׁוֹנָה
| ve'hari'shona

TKIS Tämä on *ensimmäinen ja suurin* käsky.

STLK Tämä on suurin ja ensimmäinen käsky.

BIBLIA 1776 Tämä on ensimmäinen ja suurin käsky.

39. **TR** δευτέρα | *deutera* ja toinen δὲ | *de* ὁμοία | *homoia* samanvertainen
αὐτῆ | *autē* sille ἀγαπήσεις | *agapēseis* rakasta τὸν | *ton* πλησίον | *plēsion*
lähimmäistäsi σου | *sou* sinun ὡς | *hōs* niinkuin σεαυτόν | *seauton* itseäsi

Delitzsch וְהִשְׁנִיתַי | ve'hash'shenit הַדּוֹמָה | doma לְהַ | lah אֶתְּהַבְּרָה | ve'ahaveta
לְרַעְךָ | le're'acha כְּמוֹךָ | kamocho

TKIS Toinen tämän veroinen on: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.

STLK Toinen, tämän vertainen, on: 'Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.'

BIBLIA 1776 Toinen on tämän kaltainen: sinun pitää rakastaman lähimmäistäs
niinkuin itse sinuas.

40. **TR** ἐν | *en* ταύταις | *tautais* näissä ταῖς | *tais* δυσὶν | *dysin* kahdessa
ἐντολαῖς | *entolais* käskyssä ὅλος | *holos* koko ὁ | *ho* νόμος | *nomos* laki
καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* προφῆται | *profētai* profeetat κρέμανται | *kremantai*
riippuvat

Delitzsch בְּשֵׁתַי | bishtei הַמְצֻוֹת | hammitzvot הַאֵלֶּה | ha'elleh הַתּוֹרָה | kol-
hattora תְּלוּיָהּ | teluja וְגַם | vegam הַנְּבִיאִים | hannevi'im

TKIS Näissä kahdessa käskyssä riippuu koko laki ja profeetat."

STLK Näissä kahdessa käskyssä riippuu kaikki Laki ja Profeetat."

BIBLIA 1776 Näissä kahdessa käskyssä kaikki laki ja prophetat riippuvat.

41. **TR** συνηγμένων | *synēgmenōn* ja ollessa koolla δὲ | *de* τῶν | *tōn*
φαρισαίων | *farisaiōn* fariseukset ἐπηρώτησεν | *epērōtēsen* kysyi αὐτοὺς |
autous heiltä ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּהִקְהָל | behiqqahel הַפְּרוֹשִׁים | hap'rushim וַיִּשְׁאַל |
vajjish'alem יֵשׁוּעַ | JESHUA לְאַמֵּר | le'mor

TKIS Fariseusten ollessa koolla Jeesus kysyi heiltä

STLK Fariseusten ollessa koolla Jeesus kysyi heiltä

BIBLIA 1776 Koska Pharisealaiset koossa olivat, kysyi heiltä Jesus,

42. *TR* λέγων | *legōn* sanoen τί | *ti* mitä ύμῖν | *hymín* te δοκεῖ | *dokei*
arvelette περῑ | *peri* τοῦ | *tou* Χριστοῦ | *Christou* Kristuksesta τίνος | *tinós*
kenen υἱός | *hyios* poika ἐστι | *esti* Hän on λέγουσιν | *legousin* he sanoivat
αὐτῷ | *autō* Hänelle τοῦ | *tou* Δαβίδ | *David* Daavidin

Delitzsch מַה־דַּעַתְכֶם | mah-da'techem עַל־הַמָּשִׁיחַ | 'al-hamMashiach בֶּן־דָּוִד |
ben-mi הוּא | hu' וַיִּאמְרוּ | vajjo'meru אֵלָיו | 'elaiiv בֶּן־דָּוִד | ben-David

TKIS sanoen: "Mitä arvelette Kristuksesta? Kenen poika Hän on?" He vastasivat Hänelle: "Daavidin."

STLK sanoen: "Mitä arvelette Kristuksesta? Kenen poika hän on?" He sanoivat hänelle: "Daavidin."

BIBLIA 1776 Sanoen: mitä teille näkyy Kristuksesta, kenenkä poika hän on? he sanoivat hänelle: Davidin.

43. *TR* λέγει | *legei* Hän sanoi αὐτοῖς | *autois* heille πῶς | *pōs* kuinka οὖν |
oun siis Δαβίδ | *David* Daavid ἐν | *en* Πνεύματι | *Pneumati* Hengessä
Κύριον | *Kyrion* Herraksi αὐτὸν | *auton* Häntä καλεῖ | *kalei* kutsui λέγων |
legōn sanoen

Delitzsch וַיִּאמֶר | vajjo'mer אֵלֵיהֶם | 'aleihem וְאֵיךְ | ve'eich לֹא־לוֹ | qara'-lo דָּוִד
| David בְּרוּחַ | baRuach אֲדוֹן | 'ADON בְּאִמְרוֹ | be'amero

Delitzsch וַיִּאמֶר | vajjo'mer אֵלֵיהֶם | 'aleihem וְאֵיךְ | ve'eich לֹא־לוֹ | qara'-lo
דָּוִד | David בְּרוּחַ | baRuach אֲדוֹן | 'ADON בְּאִמְרוֹ | be'amero 44. *TR* εἶπεν |
eipen sanoi ὁ | *ho* Κύριος | *Kyrios* Herra τῷ | *tō* Κυρίῳ | *Kyriō* Herralleni
μου | *mou* minun κάθου | *kathou* istu ἐκ | *ek* δεξιῶν | *deksiōn* oikealle
puolelle μου | *mou* minun ἕως | *eōs* kunnes ἂν | *an* θῶ | *thō* panen τοὺς |
tous ἐχθρούς | *echthrous* vihollisesi σου | *sou* sinun ὑποπόδιον |
hypopodion astinlaudaksi τῶν | *tōn* ποδῶν | *podōn* jalkojesi σου | *sou* sinun

Delitzsch נְאֻם | ne'um יְהוָה | JAHWEH לְאֲדֹנָי | la'DONI שֶׁב | shev לְיַמִּינִי |
limini עַד־אֲשִׁית | 'ad-'ashit אֲבִיבִיךָ | 'ojevecha הָדָם | hadom לְרַגְלֶיךָ | le'raglecha

TKIS "Herra sanoi Herralleni: Istu oikealle puolelleni, kunnes panen vihollisesi jalkaisi astinlaudaksi*.

STLK 'Herra sanoi minun Herralleni: Istu minun oikealle puolelleni, kunnes panen vihollisesi jalkojesi astinlaudaksi.'

BIBLIA 1776 Herra sanoi minun Herralleni: istu minun oikealla kädelläni, siihenasti kuin minä panen vihollises sinun jalkais astinlaudaksi.

45. **TR** εἰ | *ei* jos οὖν | *oun* siis Δαβὶδ | *David* Daavid καλεῖ | *kalei* kutsuu αὐτὸν | *auton* Häntä Κύριον | *Kyrion* Herraksi πῶς | *pōs* kuinka υἱὸς | *hyios* poikansa αὐτοῦ | *autou* hänen ἐστὶ | *esti* Hän on

Delitzsch וְעַתָּה | ve'atta אִם-דָּוִד | 'im-David קָרָא | qore' לו' | lo יָדָא | 'ADON אֵיךְ | 'eich הֲוֵא | hu' בְּנֵו | beno

TKIS Jos siis Daavid kutsuu Häntä Herraksi, kuinka Hän on hänen poikansa?"

STLK Jos siis Daavid kutsuu häntä Herraksi, kuinka hän on hänen poikansa?"

BIBLIA 1776 Jos siis David kutsuu hänen Herraksi, kuinka hän on hänen poikansa?

46. **TR** καὶ | *kai* ja οὐδεὶς | *oudeis* ei kukaan ἐδύνατο | *edynato* kyennyt αὐτῷ | *autō* Hänelle ἀποκριθῆναι | *apokrithēnai* vastaamaan λόγον· | *logon* sanaakaan οὐδὲ | *oude* eikä ἐτόλμησέ | *etolmēse* uskaltanut τις | *tis* kukaan ἀπ' | *ap* ἐκείνης | *ekeinēs* lähtien siitä τῆς | *tēs* ἡμέρας | *hēmeras* päivästä ἐπερωτήσαι | *eperōtēsai* kysyä αὐτὸν | *auton* Häneltä οὐκέτι | *ouketi* enää mitään

Delitzsch וְלֹא-יָכַל | velo'-jachol אִישׁ | 'ish לְעֹנֹת | la'anot אֶת | 'oto דָּבָר | davar וְלֹא-עָרַב | velo'-'arav עוֹד | 'od אִישׁ | 'ish אֶת-לִבּוֹ | 'et-libbo מִן-הַיּוֹם | min-hajjom הַהוּא | hahu' לְאֶשְׁרֵי | lishe'ol אֹתוֹ | 'oto

TKIS Ja kukaan ei voinut vastata Hänelle sanaakaan, eikä siitä päivästä lähtien yksikään rohjennut enää kysyä Häneltä mitään.

STLK Kukaan ei voinut vastata hänelle sanaakaan, eikä siitä päivästä lähtien yksikään uskaltanut kysyä häneltä enää mitään.

BIBLIA 1776 Ja ei kenkään taitanut häntä mitään vastata: ei myös yksikään rohjennut sen päivän perästä häneltä enempää kysyä.

23 Luku

1. **TR** τότε | *tote* silloin ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἐλάλησε | *elalēse* puhui τοῖς | *tois* ὄχλοις | *ochlois* kansalle καὶ | *kai* ja τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais* opetuslapsilleen αὐτοῦ | *autou* Hänen

Delitzsch אַז | 'az יְדַבֵּר | jedaber יֵשׁוּעַ | JESHUA אֶל־הַמּוֹן | 'el-hamon הָעַם |
ha'am וְאֶל־תַּלְמִידָיו | ve'el-talmidaiv לְאֹמֵר | le'mor

TKIS Silloin Jeesus puhui kansanjoukoille ja opetuslapsilleen

STLK Silloin Jeesus puhui kansanjoukoille ja opetuslapsilleen

BIBLIA 1776 Silloin Jesus puhui kansalle ja hänen opetuslapsillensa,

2. *TR* λέγων | *legōn* sanoen ἐπὶ | *epi* τῆς | *tēs* Μωσέως | *Mōseōs*
Mooseksen καθέδρας | *kathedras* istuimelle ἐκάθισαν | *ekathisan* ovat
istuutuneet οἱ | *ooi* γραμματεῖς | *grammateis* kirjanoppineet καὶ | *kai* ja οἱ
| *oi* φαρισαῖοι· | *farisaioi* fariseukset

Delitzsch עַל־כִּסֵּא | 'al-kisse' מִשֶּׁה | Msheh יָשְׁבוּ | jashevu הַסּוֹפְרִים |
has'soferim וְהַפְּרֻשִׁים | ve'hap'rushim

TKIS sanoen: "Kirjanoppineet ja fariseukset ovat istuutuneet Mooseksen istuimelle.

STLK sanoen: "Mooseksen istuimella istuvat kirjanoppineet ja fariseukset.

BIBLIA 1776 Sanoen: Moseksen istuimella istuvat kirjanoppineet ja
Pharisealaiset:

3. *TR* πάντα | *panta* kaikki οὖν | *oun* siis ὅσα | *hosa* mitä ἂν | *an*
mahdollisesti εἴπωσιν | *eipōsin* kāskevāt ὑμῖν | *hymin* teidän τηρεῖν | *tērein*
pitää τηρεῖτε | *tēreite* pitäkää καὶ | *kai* ja ποιεῖτε· | *poieite* tehkää κατὰ |
kata mutta mukaan δὲ | *de* τὰ | *ta* ἔργα | *erga* tekojensa αὐτῶν | *autōn*
heidän μὴ | *mē* älkää ποιεῖτε | *poieite* tehkὸ λέγουσι | *legousi* sillä he
sanovat γὰρ | *gar* καὶ | *kai* ja οὐ | *ou* eivät ποιοῦσι | *poiousi* tee

Delitzsch לָכֵן | lachen כֹּל | kol אֲשֶׁר־יֹאמְרוּ | 'asher-jo'meru לָכֵן | la'chem
תִּשְׁמְרוּ | tishmeru לַעֲשׂוֹת | la'asot אַךְ | 'ach כְּמַעֲשֵׂיהֶם | kema'aseihem לֹא | lo'
תַּעֲשׂוּ | ta'asu כִּי | ki אֹמְרִים | 'omerim הֵם | hem וְאֵינָם | ve'einam
'osim

TKIS Sen vuoksi, kaikki, mitä he *kāskevāt teidän pitää, se pitäkää ja tehkää*.
Mutta heidän tekojensa mukaan älkää tehkō, sillä he sanovat, mutta eivät tee.

STLK Sen tähden, kaikki, mitä he sanovat teille, se tehkää ja pitäkää, mutta
heidän tekojensa mukaan älkää tehkō, sillä he sanovat, mutta eivät tee.

BIBLIA 1776 Kaikki siis, mitä he teidän käskevät pitää, se pitäkääት ja tehkääት; mutta heidän töittensä jälkeen älkääት te tehkö, sillä he sanovat, ja ei tee.

4. **TR** δεσμεύουσι | *desmeuouσι* sillä he sitovat γάρ | *gar* φορτία | *fortia* taakkoja βάρεια | *barea* raskaita και | *kai* ja δυσβάστακτα | *dysbastakta* vaikeasti kannettavia και | *kai* ja ἐπιτιθέασιν | *epititheasin* asettavat ne ἐπὶ | *epi* τοὺς | *tous* ὤμους | *ōmous* harteille τῶν | *tōn* ἀνθρώπων | *anthrōpōn* ihmisten τῷ | *tō* δὲ | *de* mutta δακτύλῳ | *daktylō* sormellakaan αὐτῶν | *autōn* itse οὐ | *ou* eivät θέλουσι | *thelouσι* tahdo κινῆσαι | *kinēsai* liikuttaa αὐτά | *auta* niitä

Delitzsch כִּי | *ki* אֲשֶׁר | *'oserim* מְשֻׁמְרִים | *mas'ot* כְּבָדִים | *kevedim* וְנִמְסִים | *ve'omesim* עַל־שֵׁחַם | *'al-shechem* הָאָנָשִׁים | *ha'anashim* וְלֹא | *velo'* יֵאָבִי | *jo'vu* לְהַנִּיעַ | *lahani'am* אֶף | *'af* בְּצַבָּא | *be'etzba'am*

TKIS Hehän sitovat kokoon raskaita ja vaikeasti kannettavia taakkoja ja panevat ihmisten harteille, mutta [itse] he eivät tahdo niitä sormellaan liikuttaa.

STLK He sitovat kokoon raskaita ja vaikeasti kannettavia taakkoja ja panevat ne ihmisten hartioille, mutta itse he eivät tahdo niitä liikuttaa sormellaankaan.

BIBLIA 1776 Sillä he sitovat raskaat kuormat, joita ei voida kantaa, ja panevat ne ihmisten olille, mutta ei he sormellansakaan itse tahdo niitä liikuttaa.

5. **TR** πάντα | *panta* ja kaikki δὲ | *de* τὰ | *ta* ἔργα | *erga* tekonsa αὐτῶν | *autōn* he ποιοῦσι | *poiousi* tekevät πρὸς | *pros* edessä τὸ | *to* θεαθῆναι | *theathēnai* katseltaviksi τοῖς | *tois* ἀνθρώποις· | *anthrōpois* ihmisten πλατύνουσι | *platynousi* ja tekevät leveiksi δὲ | *de* τὰ | *ta* φυλακτήρια | *fylaktēria* raamatunlausekotelonsa αὐτῶν | *autōn* και | *kai* ja μεγάλυνουσι | *megalynousi* suurentavat τὰ | *ta* κράσπεδα | *kraspeda* tupsut τῶν | *tōn* ἱματίων | *himatiōn* vaatteidensa αὐτῶν· | *autōn*

Delitzsch וְנִמְסִים | *ve'osim* אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂיהֶם | *'et-kol-ma'aseihem* לְהִרְאוֹת | *le'hera'ot* בָּהֶם | *bahem* לְבָנִי | *livnei* אָדָם | *'adam* כִּי | *ki* מַרְחִיבִים | *marchivim* אֶת־תִּפְלֵיהֶם | *'et-tefilleihem* וּמַגְדִּילִים | *umagdilim* אֶת־צִיצִיֹתֵיהֶם | *'et-tzitzijoteihem*

TKIS Ja kaikki tekonsa he tekevät ihmisten katseltaviksi. He tekevät raamatunlausekotelonsa leveiksi ja viittojensa tupsut isoiksi.

STLK He tekevät kaikki tekonsa sitä varten, että ihmiset heitä katselisivat. He tekevät raamatunlausekotelonsa leveiksi ja viittansa tupsut suuriksi

BIBLIA 1776 Mutta kaikki työnsä tekevät he, että ne ihmisiltä nähtäisiin. He levittelevät muistokirjansa, ja tekevät suureksi vaatteensa liepeet,

6. *TR* φιλοῦσι | *filousi* sekä he rakastavat τε | *te* τὴν | *tēn* πρωτοκλισίαν | *prōtoklisian* ensimmäistä sijaa ἐν | *en* τοῖς | *tois* δείπνοις | *deipnois* illallisilla καὶ | *kai* ja τὰς | *tas* πρωτοκαθεδρίας | *prōtokathedrias* ensimmäisiä istuimia ἐν | *en* ταῖς | *tais* συναγωγαῖς | *synagōgais* synagoogissa

Delitzsch וְאֵתְּהָבִים | ve'o'havim אֶת־הַסִּבַּת | 'et-hasibbat הָרֵאשִׁית | harosh בְּעִדּוּת | basse'udot וְאֶת־מִוֶּשְׁבֵי | ve'et-moshevei הָרֵאשִׁית | harosh בְּבִתֵי | bevattei הַכְּנִסְיֹת | hakenesijot

TKIS He rakastavat ensimmäistä sijaa illallisilla ja ensimmäisiä istuimia synagoogissa.

STLK ja rakastavat ensimmäistä sijaa pidoissa ja etumaisia istuimia synagogissa,

BIBLIA 1776 Ja rakastavat ylimmäisiä sijoja pidoissa ja ylimmäisiä istuimia synagogissa,

7. *TR* καὶ | *kai* ja τοὺς | *tous* ἀσπασμοὺς | *aspermous* tervehdyksia ἐν | *en* ταῖς | *tais* ἀγοραῖς | *agorais* toreilla καὶ | *kai* ja καλεῖσθαι | *kaleisthai* (että) heitä kutsuvat nimellä ὑπὸ | *hypo* τῶν | *tōn* ἀνθρώπων | *anthrōpōn* ihmiset ῥαββί | *rabbi* rabbi ῥαββί· | *rabbi* rabbi

Delitzsch וְאֶת־שְׂאֵלוֹת | ve'et-she'elot שְׂאֵלוֹת | shelomam בְּשִׁוְקִים | bash'shevaqim וְאֶת־אֲשֶׁר | ve'et-'asher יִקְרָאוּ | jiqre'u לָהֶם | lahem בְּנֵי | benei הָאָדָם | ha'adam רַבִּי | rabbi רַבִּי | rabbi

TKIS ja tervehdyksiä toreilla ja että ihmiset kutsuvat heitä nimellä *rabbi, rabbi*.

STLK ja tahtovat mielellään, että heitä tervehditään toreilla, ja että ihmiset sanovat heille: 'rabbi, rabbi.'

BIBLIA 1776 Ja tervehdyksiä turulla, ja tahtovat kutsuttaa ihmisiltä: rabbi, rabbi.

8. *TR* ὑμεῖς | *hymeis* mutta teitä δὲ | *de* μὴ | *mē* älköön κληθῆτε | *klēthēte* kutsuttako ῥαββί· | *rabbi* rabbiksi εἶς | *heis* sillä yksi γάρ | *gar* ἔστιν |

estin on ὑμῶν | *hymōn* teidän ó | *ho* καθηγητής | *kathēgētēs* Mestarinne ó | *ho* Χριστός· | *Christos* Kristus πάντες | *pantes* ja kaikki δὲ | *de* ὑμεῖς | *hymeis* te ἀδελφοί | *adelfoi* veljiä ἔστε | *este* olette

Delitzsch אִלָּם | 'ulam אָתָּם | 'attem אֶל־תִּקְרָאוּ | 'al-tiqqare'u רַבִּי | Rabbi כִּי | ki אֶחָד | 'echad הוּא | hu' רַבְּכֶם | Rabbechem הַמְּשִׁיחַ | hamMashiach וְאֶתְּמַר | ve'attem אֲחִים | 'achim כְּלָכֶם | kulchem

TKIS Mutta teitä älköön kutsuttako rabbiksi, sillä yksi on teidän opettajanne, (Kristus,) ja te olette kaikki veljiä.

STLK Mutta te älkää antako kutsua itseänne rabbiksi, sillä yksi on teidän opettajanne, ja te olette kaikki veljiä.

BIBLIA 1776 Mutta älkäät te antako teitä kutsuttaa rabbiksi; sillä yksi on teidän Mestarinne, joka on Kristus, mutta te olette kaikki veljekset.

9. *TR* καὶ | *kai* ja πατέρα | *patera* isäksenne μὴ | *mē* älkää καλέσητε | *kalesēte* kutsuko ketään ὑμῶν | *hymōn* teitä ἐπὶ | *epi* päällä τῆς | *tēs* γῆς· | *gēs* maan εἷς | *heis* sillä yksi γάρ | *gar* ἔστιν | *estin* on ó | *ho* Πατήρ | *Patēr* Isänne ὑμῶν | *hymōn* teidän ó | *ho* joka ἐν | *en* τοῖς | *tois* οὐρανοῖς· | *ouranois* on taivaissa

Delitzsch וְאֶל־תִּקְרָאוּ | ve'al-tiqre'u אָב | 'av לְאִישׁ | le'ish מִכֶּם | mikkem עַל־הָאָדָמָה | 'al-ha'adama כִּי | ki אֶחָד | 'echad הוּא | hu' אֲבִיכֶם | 'Avichem וְאֲשֶׁר | 'asher בְּשָׁמַיִם | bash'shamaim

TKIS Isäksenne älkää myöskään kutsuko ketään maan päällä, sillä yksi on Isänne, Hän, joka on taivaissa.

STLK Isäksenne älkää kutsuko ketään maan päällä, sillä yksi on teidän Isänne, hän, joka on taivaissa.

BIBLIA 1776 Ja älkäät ketäkään kutsuko isäksenne maan päällä; sillä yksi on Isänne, joka on taivaissa.

10. *TR* μηδὲ | *mēde* älköön κληθῆτε | *klēthēte* teitä kutsuttako καθηγηταί· | *kathēgētai* mestareiksi εἷς | *eis* sillä yksi γὰρ | *gar* ὑμῶν | *hymōn* teidän ἔστιν | *estin* on ó | *ho* καθηγητής | *kathēgētēs* Mestari ó | *ho* Χριστὸς | *Christos* Kristus

Delitzsch גַּם | gam אֶל־תִּקְרָאוּ | 'al-tiqqare'u מְנַהֲיִימִים | manhigim כִּי | ki אֶחָד | 'echad הוּא | hu' מְנַהֲיֵגְכֶם | manHigechem הַמְּשִׁיחַ | hamMashiach

TKIS Älköön teitä myöskään kutsuttako mestareiksi, sillä yksi on mestarinne, Kristus.

STLK Älkääkä antako kutsua itseänne rabbiksi, sillä yksi on teidän opettajanne, Kristus.

BIBLIA 1776 Ja älkäänt antako teitä kutsuttaa mestariksi; sillä yksi on teidän Mestarinne, joka on Kristus.

11. *TR* ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta μείζων | *meidzōn* suurin ὑμῶν | *hymōn* teistä ἔσται | *estai* olkoon ὑμῶν | *hymōn* teidän διάκονος | *diakonos* palvelijanne

Delitzsch וְהַגְדוֹל | ve'ha'gadol בָּכֶם | bachem יְהִי | jehi לְכֶם | la'chem לְמַשְׁרֵת | limsharet

TKIS Vaan suurin teistä olkoon palvelijanne.

STLK Vaan se, joka teistä on suurin, olkoon teidän palvelijanne.

BIBLIA 1776 Joka teistä suurin on, se olkoon teidän palvelianne.

12. *TR* ὅστις | *hostis* ja joka δὲ | *de* ὑψώσει | *hypsōsei* ylentää ἑαυτὸν | *heauton* itsensä ταπεινωθήσεται· | *tapeinōthēsetai* alennetaan καὶ | *kai* ja ὅστις | *hostis* joka ταπεινώσει | *tapeinōsei* alentaa ἑαυτόν | *heauton* itsensä ὑψωθήσεται | *hypsōthēsetai* ylennetään

Delitzsch כֹּל־הַמְרוֹמֵם | kol-hammeromem אֶת־עֲצָמוֹ | 'et-'atzmo יִשְׁפֹּל | ish'shafel וְהַמְשַׁפֵּיל | ve'hammashpil אֶת־עֲצָמוֹ | 'et-'atzmo יְרוֹמֵם | jeromam

TKIS Mutta joka itsensä korottaa, se alennetaan, joka itsensä alentaa, se korotetaan.

STLK Se, joka itsensä ylentää, alennetaan; ja se, joka itsensä alentaa, ylennetään.

BIBLIA 1776 Mutta joka itsensä ylentää, se alennetaan, ja joka itsensä alentaa, se ylennetään.

13. *TR* οὐαὶ | *ouai* mutta σοὶ δὲ | *de* ὑμῖν | *hymῖν* teitä γραμματεῖς | *grammateis* kirjanoppineet καὶ | *kai* ja φαρισαῖοι | *farisaiοi* fariseukset ὑποκριταί | *hypokritai* te tekopyhät ὅτι | *hoti* kun κλείετε | *kleiete* suljette

τὴν | *tēn* βασιλείαν | *basileian* valtakunnan τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn*
taivasten ἔμπροσθεν | *emprosthen* edessä τῶν | *tōn* ἀνθρώπων· | *anthrōpōn*
ihmisten ὑμεῖς | *hymeis* sillä te γὰρ | *gar* οὐκ | *ouk* ette εἰσέρχεσθε |
eiserchesthe mene sisälle οὐδὲ | *oude* ettekä τοὺς | *tous* εἰσερχομένους |
eiserchomenous sisälle menevien ἀφίετε | *afiete* salli εἰσελθεῖν | *eiselthein*
mennä sisälle

Delitzsch אַךְ-אִי | 'ach-'oi לְכֶם | la'chem הַסּוֹפְרִים | has'soferim וְהַפְּרֹשִׁים |
ve'hap'rushim הַחֲנָפִים | ha'chanefim כִּי | ki סֹגְרִים | sogerim אַתֶּם | 'attem לְפָנַי
| lifnei הָאָדָם | ha'adam אֵת | 'et מַלְכוּת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim הֵן
| hen אַתֶּם | 'attem לֹא-תִבְאוּ | lo'-tavo'u בָּהּ | vah וְאֵת | ve'et הַבָּאִים |
haba'im לֹא | lo' תִּנְיָחוּ | tannichu לָבוֹא | lavo'

TKIS Mutta voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, tekopyhät, kun suljette taivasten valtakunnan ihmisiltä! Sillä itse ette mene sisälle, ettekä salli sisälle menevien mennä sisälle.

STLK Mutta voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te tekopyhät, kun suljette taivasten valtakunnan ihmisiltä! Sillä itse te ette mene sisälle, ettekä salli sinne menevienkään mennä sisään.

BIBLIA 1776 Mutta voi teitä, kirjanoppineet ja Pharisealaiset, te ulkokullatut! jotka suljette taivaan valtakunnan ihmisten edestä; sillä ette itse sinne mene, ettekä salli meneväisiä sinne mennä.

14. *TR* οὐαὶ | *ouai* voi ὑμῖν | *hymin* teitä γραμματεῖς | *grammateis*
kirjanoppineet καὶ | *kai* ja φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset ὑποκριταί |
hypokritai tekopyhät ὅτι | *hoti* sillä κατεσθίετε | *katesthiete* syötte τὰς | *tas*
οἰκίας | *oikias* talot τῶν | *tōn* χηρῶν | *chērōn* leskien καὶ | *kai* ja προφάσει
| *profasei* näön vuoksi μακρὰ | *makra* pitkiä προσευχόμενοι· |
proseuchomenoi rukouksia pidätte διὰ | *dia* vuoksi τοῦτο | *touto* tämän
λήψεσθε | *lēpsesthe* saatte περισσότερον | *perissoteron* kovemman κρίμα |
krima tuomion

Delitzsch אִי | 'oi לְכֶם | la'chem הַסּוֹפְרִים | has'soferim וְהַפְּרֹשִׁים |
ve'hap'rushim הַחֲנָפִים | ha'chanefim כִּי-בְלִעִים | ki-vole'im אַתֶּם | 'attem אֵת
| 'et-battei הַאֲלֵמָנוֹת | ha'almanot וּמְאַרִיכִים | uma'arichim בְּתַפְּלָה | bitfilla
הַלְמָרָא | le'mar'eh עֵין | 'ain תַּחַת | tachat זֹאת | zot מִשְׁפָּט | mishpat
עַל-יְתֵר | 'al-jeter תִּקְחֻהוּ | tiqqachu

TKIS (Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, tekopyhät, sillä syötte leskien talot ja rukoillette näön vuoksi pitkään. Sen vuoksi saatte sitä kovemman tuomion.)

STLK Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te tekopyhät, kun syötte leskien talot, jopa pitäen näön vuoksi pitkiä rukouksia! Sen tähden saatte sitä kovemman tuomion.

BIBLIA 1776 Voi teitä kirjanoppineet ja Pharisealaiset, te ulkokullatut! jotka syötte leskein huoneet, ja muodoksi pidätte pitkät rukoukset: sentähden te saatte sitä kovemman kadotuksen.

15. **TR** οὐαὶ | *ouai* voi ὑμῖν | *hymin* teitä γραμματεῖς | *grammateis*
kirjanoppineet καὶ | *kai* ja φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset ὑποκριταί |
hypokritai tekopyhät ὅτι | *hoti* sillä περιάγετε | *períagete* kierrätte τὴν | *tēn*
θάλασσαν | *thalassan* meret καὶ | *kai* ja τὴν | *tēn* ξηρὰν | *ksēràn* mantereet
ποιῆσαι | *poiēsai* tehdäkseenne ἓνα | *hena* yhden προσήλυτον | *prosēlyton*
käännynnäisen καὶ | *kai* ja ὅταν | *hotan* kun γένηται | *genētai* sellainen on
syntynyt ποιεῖτε | *poieite* teette αὐτὸν | *auton* hänestä υἱὸν | *hyion* lapsen
γεέννης | *geennēs* Gehennan/ helvetin διπλότερον | *diplóteron* kaksin verroin
pahemman ὑμῶν | *hymōn* teitä

Delitzsch אוי | 'oi לָכֶם | la'chem הַסּוֹפְרִים | has'soferim וְהַפְּרֹשִׁים |
ve'hap'rushim הַחֲנֻפִּים | ha'chanefim כִּי־סוֹכְבִים | ki-sovevim אַתֶּם | 'attem
| bajam וּבִיבְשָׁה | uvajjabbasha לְמַעַן | le'ma'an גֵּיָר | gajjer גֵּר | ger אֶחָד |
'echad וְכִי | vechi יִתְגַּיַּר | jitgajjar תַּעֲשֶׂה | ta'asu אֹתוֹ | 'oto לְכֶן־גֵּיהֶנֶם | le'ven-
Geihinnom כַּפְּלַיִם | kiflaim יוֹתֵר | joter מְכֶם | mikkem

TKIS Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, tekopyhät, sillä kierrätte meret ja manteret tehdäkseenne yhden käännynnäisen ja kun sellainen* on syntynyt, teette hänestä helvetin lapsen kahta vertaa itseänne pahemman.

STLK Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te tekopyhät, kun kierrätte meret ja mantereet tehdäkseenne yhden käännynnäisen. Kun joku on siksi tullut, teette hänestä helvetin lapsen, kaksi kertaa itseänne pahemman!

BIBLIA 1776 Voi teitä kirjanoppineet ja Pharisealaiset, te ulkokullatut! jotka merta ja mannerta ympäri vaellatte, tehdäkseenne yhtä uutta Juudalaista; ja kuin se tehty on, niin te hänestä teette kaksikertaa enemmän helvetin lapsen kuin te itse olette.

16. *TR* οὐαὶ | *ouai* voi úmĩv | *hymin* teit̃ä óδηγοὶ | *hodēgoi* taluttajat τυφλοὶ
 | *tyfloi* sokeat οἱ | *oi* jotka λέγοντες | *legontes* sanotte ὅς | *hos* joka ἄν |
an ὁμóση | *omosē* vannoo kautta ἐν | *en* τῷ | *tō* ναῶ | *naō* temppelein οὐδέν
 | *ouden* ei mitään ἐστίν· | *estin* ole ὅς | *hos* mutta joka δ' | *d* ἄν | *an*
 ὁμóση | *omosē* vannoo kautta ἐν | *en* τῷ | *tō* χρυσῷ | *chrysō* kullan τοῦ |
tou ναοῦ | *naou* temppelein ὀφείλει | *ofeilei* on valaansa sidottu

Delitzsch אִוִי | 'oi לָכֶם | la'chem מִנְהַלִּים | menahalim עֲוִרִים | 'ivrim הַאֲמָרִים
 | ha'omerim הַנִּשְׁבָּע | hannishba' בְּהִיכָל | baheichal אֵין־זֹת | 'ein-zot מְאוֹמָה
 | me'uma וְהַנִּשְׁבָּע | ve'hannishba' בְּזֶהָב | bizhav הַהִיכָל | haheichal אֵשְׂאֵי |
 je'sham

TKIS Voi teitä, sokeat taluttajat, jotka sanotte: Joka vannoo temppelein kautta, se ei ole mitään, mutta joka vannoo temppelein kullan kautta on velassa.

STLK Voi teitä, te sokeat taluttajat, jotka sanotte: 'Jos joku vannoo temppelein kautta, se ei ole mitään, mutta jos joku vannoo temppelein kullan kautta, hän on valaansa sidottu'!

BIBLIA 1776 Voi teitä, te sokiat taluttajat! jotka sanotte: joka vannoo templin kautta, ei se mitään ole, mutta joka vannoo templin kullan kautta, se on velvollinen.

17. *TR* μωροὶ | *mōroi* tyhmät καὶ | *kai* ja τυφλοί· | *tyfloi* sokeat τίς | *tis*
 sillä kumpi γὰρ | *gar* μείζων | *meidzōn* suurempi ἐστίν | *estin* on ὁ | *ho*
 χρυσὸς | *chrysos* kulta ἢ | *ē* vai ὁ | *ho* ναὸς | *naos* temppelei ὁ | *ho* joka
 ἀγιάζων | *hagiazdōn* pyhittää τὸν | *ton* χρυσόν | *chryson* kullan

Delitzsch אַתֶּם | 'attem הַכֹּסִי'לִים | hakesilim וְהַעֲוִרִים | ve'ha'ivrim כִּי | ki מַה־
 הוּא | mah-hu' הַגָּדוֹל | ha'gadol אֵם־הַזְּהָב | 'im-hazzahav וְ | 'o הַהִיכָל |
 haheichal הַמְקַדֵּשׁ | ham'qaddesh אֶת־הַזְּהָב | 'et-hazzahav

TKIS Tyhmät ja sokeat! Kumpi on suurempi, kultako vai temppelei, joka kullan pyhittää?

STLK Te tyhmät ja sokeat! Kumpi on suurempi, kulta vai temppelei, joka kullan pyhittää?

BIBLIA 1776 Te hullut ja sokiat! sillä kumpi on suurempi: kulta, eli templi, joka kullan pyhittää?

18. *TR* καί | *kai* ja ὅς | *hos* joka ἐὰν | *ean* siis ὁμότης | *omosē* vannoo kautta ἐν | *en* τῷ | *tō* θυσιαστηρίῳ | *thysiastēriō* alttarin οὐδέν | *ouden* ei mitään ἐστίν· | *estin* ole ὅς | *hos* mutta joka δ' | *d* ἄν | *an* ὁμότης | *omosē* vannoo kautta ἐν | *en* τῷ | *tō* δώρῳ | *dōrō* lahjan τῷ | *tō* ἐπάνω | *epanō* päällä olevan αὐτοῦ | *autou* sen ὀφείλει | *ofeilei* on valaansa sidottu

Delitzsch אַמְרְתֶּם | va'amartem הַנְּשָׁבַע | hannishba' בְּמִזְבֵּחַ | bammizbeach אֵין
| 'ein מְאוּמָה | me'uma וְהַנְּשָׁבַע | ve'hannishba' בְּקָרְבָן | baqqareban אֲשֶׁר-
| 'asher-'alaiv אֶשְׁמַר | je'sham

TKIS Sanotte myös: Joka vannoo alttarin kautta, se ei ole mitään, mutta joka vannoo sen päällä olevan uhrilahjan kautta, on velassa.

STLK Ja: 'Jos joku vannoo alttarin kautta, se ei ole mitään, mutta jos joku vannoo sen päällä olevan uhrilahjan kautta, hän on valaansa sidottu.'

BIBLIA 1776 Ja joka vannoo alttarin kautta, ei se mitään ole; mutta joka vannoo lahjan kautta, joka sen päällä on, se on velvollinen.

19. *TR* μωροὶ | *mōroi* tyhmät καὶ | *kai* ja τυφλοί· | *tyfloi* sokeat τί | *ti* sillä kumpi γὰρ | *gar* μείζον | *meidzon* on suurempi τὸ | *to* δῶρον | *dōron* lahja ἢ | *ē* vai τὸ | *to* θυσιαστήριον | *thysiastērion* alttari τὸ | *to* ἁγιάζον | *hagiadzōn* joka pyhittää τὸ | *to* δῶρον | *dōron* lahjan

Delitzsch אַתֶּם | 'attem הַכְּסִילִים | hakesilim וְהַעֲוִירִים | ve'ha'ivrim כִּי | ki מַה-
הוּא | mah-hu' הַגָּדוֹל | ha'gadol אֶם-הַקָּרְבָן | 'im-ha'qareban אִם | 'o הַמִּזְבֵּחַ |
hammizbeach הַמְקַדֵּשׁ | ham'qaddesh אֶת-הַקָּרְבָן | 'et-ha'qareban

TKIS (Tyhmät ja) sokeat! Kumpi on suurempi uhrilahjako vai alttari, joka uhrilahjan pyhittää?

STLK Te sokeat! Kumpi on suurempi, uhrilahja vai alttari, joka uhrilahjan pyhittää?

BIBLIA 1776 Te hullut ja sokiat! sillä kumpi on suurempi: lahja, eli alttari, joka lahjan pyhittää?

20. *TR* ὁ | *ho* joka οὖν | *oun* siis ὁμότης | *omosas* vannoo kautta ἐν | *en* τῷ | *tō* θυσιαστηρίῳ | *thysiastēriō* alttarin ὁμνύει | *omnyei* vannoo kautta ἐν | *en* αὐτῷ | *autō* sen καὶ | *kai* ja ἐν | *en* πᾶσι | *pasi* kaiken τοῖς | *tois* mitᾶ ἐπάνω | *epanō* on päällä αὐτοῦ· | *autou* sen

Delitzsch לָכֵן | lachen הַנִּשְׁבַּע | hannishba' בְּמִזְבֵּחַ | bammizbeach נִשְׁבַּע |
nishba' בּוֹ | bo וַיְכַל | uvechol אֲשֶׁר | 'asher עָלָיו | 'alaiv

TKIS Joka siis vannoo alttarin kautta, vannoo sen kautta ja kaiken kautta, mitä sen päällä on,

STLK Sen tähden, joka vannoo alttarin kautta, vannoo sen kautta ja kaiken kautta, mitä sen päällä on.

BIBLIA 1776 Joka siis vannoo alttarin kautta, hän vannoo sen kautta ja kaikkein, mikä sen päällä on.

21. *TR* καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* joka ὁμόσας | *omosas* vannoo kautta ἐν | *en* τῷ
| *tō* ναῶ | *naō* tempppelin ὁμνύει | *omnyei* vannoo kautta ἐν | *en* αὐτῷ |
autō sen καὶ | *kai* ja ἐν | *en* τῷ | *tō* kautta κατοικοῦντι | *katoikounti* Hänen
joka asuu αὐτόν· | *auton* siinä

Delitzsch וְהַנִּשְׁבַּע | ve'hannishba' בְּהֵיכַל | baheichal נִשְׁבַּע | nishba' בּוֹ | bo
וַיִּשְׁוֹכֵן | uvash'shochen בְּתוֹכוֹ | betocho

TKIS ja joka vannoo tempppelin kautta, vannoo sen kautta ja Hänen kauttaan, joka siinä asuu.

STLK Joka vannoo tempppelin kautta, vannoo sen kautta ja hänen kauttaan, joka siinä asuu.

BIBLIA 1776 Ja joka vannoo templin kautta, se vannoo hänen kauttansa ja sen kautta, joka siinä asuu.

22. *TR* καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* joka ὁμόσας | *omosas* vannoo kautta ἐν | *en* τῷ
| *tō* οὐρανῷ | *ouranō* taivaan ὁμνύει | *omnyei* vannoo kautta ἐν | *en* τῷ |
tō θρόνῳ | *thronō* valtaistuimen τοῦ | *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumalan καὶ | *kai*
ja ἐν | *en* τῷ | *tō* kautta καθημένῳ | *kathēmenō* Hänen joka istuu ἐπάνω |
epanō päällä αὐτοῦ | *autou* sen

Delitzsch וְהַנִּשְׁבַּע | ve'hannishba' בְּשָׁמַיִם | bash'shamaim נִשְׁבַּע | nishba' אֶצְפֵּן
| bechisse' אֶלֶּהֶם | 'ELOHIM וַיִּשֶׁבַע | uvajshev עָלָיו | 'alaiv

TKIS Ja joka vannoo taivaan kautta, vannoo Jumalan valtaistuimen kautta ja Hänen kauttaan, joka sillä istuu.

STLK Joka vannoo taivaan kautta, vannoo Jumalan valtaistuimen kautta ja hänen kauttaan, joka sillä istuu.

BIBLIA 1776 Ja joka vannoo taivaan kautta, se vannoo Jumalan istuimen kautta ja hänen kauttansa, joka sen päällä istuu.

23. **TR** οὐαὶ | *ouai* voi ὑμῖν | *hymin* teitä γραμματεῖς | *grammateis*
kirjanoppineet καὶ | *kai* ja φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset ὑποκριταί |
hypokritai tekopyhät ὅτι | *hoti* sillä ἀποδεκατοῦτε | *apodekatoute* annatte
kymmenykset τὸ | *to* ἡδύοσμον | *hēdyosmon* mintusta καὶ | *kai* ja τὸ | *to*
ἄνηθον | *anēthon* tillistä καὶ | *kai* ja τὸ | *to* κύμινον | *kyminon* kuminasta
καὶ | *kai* ja ἀφήκατε | *afēkate* olette jättäneet τὰ | *ta* βαρύτερα | *barytera*
tärkeimmän τοῦ | *tou* νόμου | *nomou* laissa τὴν | *tēn* κρίσιν | *krisin*
oikeuden καὶ | *kai* ja τὸν | *ton* ἔλεον | *eleon* laupeuden καὶ | *kai* ja τὴν |
tēn πίστιν· | *pistin* uskollisuuden ταῦτα | *tauta* näitä ἔδει | *edei* olisi pitänyt
ποιῆσαι | *poiēsai* tehdä κάκεῖνα | *kakeina* noitakaan μὴ | *mē* ei ἀφιέναι |
afienai jättää

Delitzsch אוי | 'oi לְכֶם | la'chem הַסּוֹפְרִים | has'soferim וְהַפְּרֹשִׁים |
ve'hap'rushim הַחֲנֻפִּים | ha'chanefim כִּי | ki מְעַשְׂרִים | me'asserim אַתֶּם |
'attem אֶת־הַמִּנְתָּא | 'et-hamminta' וְאֶת־הַשֶּׁבֶט | ve'et-hash'shevet וְאֶת־הַכַּמֶּן |
ve'et-hakkammon וְתַנְיָחוּ | vatannichu אֶת | 'et הַחֲמוּרוֹת | hachamurot בְּתוֹרָה |
batora אֶת־הַמְּשָׁפָט | 'et-hammishpat וְאֶת־הַחֶסֶד | ve'et-hachessed וְאֶת־הָאֱמוּנָה |
ve'et-ha'emuna וְהִיא | ve'haja לְכֶם | la'chem לְעֲשׂוֹת | la'asot אֶת | 'elleh
וְלֹא | velo' לְהַנִּיחַ | le'hanniach אֶת־אֱלֹהֵי | gam-'et-'elleh

TKIS Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, tekopyhät, sillä annatte kymmenykset mintuista ja tilleistä ja kuminoista, mutta hylkääte sen, mikä laissa on tärkeintä: oikeuden ja laupeuden ja uskollisuuden! Näitä olisi pitänyt harjoittaa, eikä noitakaan hylätä.

STLK Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te tekopyhät, kun annatte kymmenykset mintuista, tilleistä ja kuminoista, mutta jätätte sikseen sen, mikä laissa on tärkeintä: oikeuden ja laupeuden ja uskon! Näitä tulisi noudattaa, eikä noitakaan jättää sikseen.

BIBLIA 1776 Voi teitä kirjanoppineet ja Pharisealaiset, te ulkokullatut! jotka kymmenykset teette mintuista, tilleistä ja kuminoista, ja jätätte pois ne raskaammat laista, tuomion, laupiuden ja uskon: näitä piti tehtämän, ja toisia ei jätettämän.

24. *TR* ὁδηγοὶ | *hodēgoi* taluttajat τυφλοὶ | *tyfloi* sokeat οἱ | *oi* jotka
διυλίζοντες | *diulidzontes* siivilöitte τὸν | *ton* κώνωπα | *kōnōpa* hyttysen τὴν
| *tēn* δὲ | *de* mutta κάμηλον | *kamēlon* kamelin καταπίνοντες |
katapinontes nielette

Delitzsch מְנַהֲלִים | menahalim עִוְרִים | 'ivrim הַמְסַנְנִים | ham'sannim אֵת | 'et
הַחֲתוּשָׁה | hajjattush וּבְלֵעִים | uvole'im אֵת | 'et הַגָּמֶל | haggamal

TKIS Te sokeat taluttajat, jotka siivilöitte hyttysen, mutta nielette kamelin!

STLK Te sokeat taluttajat, jotka siivilöitte hyttysen, mutta nielette kamelin!

BIBLIA 1776 Te sokiät taluttajat! te kuurnitsette hyttysen ja kamelin nielette.

25. *TR* οὐαὶ | *ouai* voi ὑμῖν | *hymin* teitä γραμματεῖς | *grammateis*
kirjanoppineet καὶ | *kai* ja φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset ὑποκριταί |
hypokritai tekopyhät ὅτι | *hoti* sillὰ καθαρίζετε | *katharidzete* puhdistatte τὸ
| *to* ἔξωθεν | *eksōthen* ulkopuolen τοῦ | *tou* ποτηρίου | *potēriou* maljan καὶ
| *kai* ja τῆς | *tēs* παροψίδος | *paropsidos* kulhon ἔσωθεν | *esōthen* mutta
sisältä δὲ | *de* γέμουσιν | *gemousin* ne ovat täynnä ἐξ | *eks* ἀρπαγῆς |
harpagēs ryöstöä καὶ | *kai* ja ἀκρασίας | *akrasias* hillittömyyttä

Delitzsch אוֹי | 'oi לְכֶם | la'chem הַסּוֹפְרִים | has'soferim וְהַפְּרָשִׁים |
ve'hap'rushim הַחֲנֻפִּים | ha'chanefim כִּי | ki מְטַהַרִים | metaharim אֶתְּם | 'attem
פְּנֵי־הַכּוֹס | penei-hakkos וְהַקְּעָרָה | ve'haqqe'ara מִחֻץ | michutz וְתוֹכָן |
vetochan מִלְּאֵ | male' גִּזְלֵי | gazel וּפְרִיצוֹת | uferitzut

TKIS Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, tekopyhät, sillä puhdistatte juoma-
astian ja kulhon ulkopuolen, mutta sisältä ne ovat täynnä ryöstöä ja
hillittömyyttä!

STLK Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te tekopyhät, kun te puhdistatte
maljan ja vadin ulkopuolen, mutta sisältä ne ovat täynnä ryöstöä ja
hillittömyyttä!

BIBLIA 1776 Voi teitä kirjanoppineet ja Pharisealaiset, te ulkokullatut! jotka
puhdistatte juoma-astian ja ruoka-astian ulkoiselta puolelta, mutta sisältä ovat ne
täynnä raatelemista ja tyytymättömyyttä.

26. *TR* φαρισαῖε | *farisaie* fariseus τυφλέ | *tyfle* sokea καθάρισον |
katharison puhdista πρῶτον | *prōton* ensin τὸ | *to* ἐντὸς | *entos* sisus τοῦ |

tou ποτηρίου | *potēriou* maljan καὶ | *kai* ja τῆς | *tēs* παροψίδος |
paropsidos kulhon ἵνα | *hina* että γένηται | *genētai* tulisi καὶ | *kai* myös τὸ
| *to* ἔκτος | *ektos* ulkopuoli αὐτῶν | *autōn* niiden καθάρων | *katharon*
puhtaaksi

Delitzsch פְּרוּשׁ | parush נְיָר | 'ivuer טַהַר | taher בְּרֵאשׁוֹנָה | bari'shona אֶת־תּוֹךְ
| 'et-toch הַכּוֹס | hakkos לְמַעַן | le'ma'an תְּטַהַר | tittaher גַּם־מִחֻיָּת | gam-
michutz

TKIS Sokea fariseus! Puhdista ensin juoma-astian (ja kulhon) sisäpuoli, jotta
niitten ulkopuolikin tulisi puhtaaksi.

STLK Sinä, sokea fariseus, puhdista ensin maljan ja vadin sisäpuoli, että sen
ulkopuolikin tulisi puhtaaksi!

BIBLIA 1776 Sinä sokia Pharisealainen! puhdista ensin juoma-astia ja ruoka-astia
sisältä, että myös ulkonainenkin puoli puhtaaksi tulis.

27. **TR** οὐαὶ | *ouai* voi ὑμῖν | *hymin* teitä γραμματεῖς | *grammateis*
kirjanoppineet καὶ | *kai* ja φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset ὑποκριταί |
hypokritai tekopyhät ὅτι | *hoti* sillä παρομοιάζετε | *paromoiadzete* olette
kaltaisia τάφοις | *tafois* hautojen κεκοινωνημένοις | *kekoniamentois* kalkittujen
οἴτινες | *hoitines* jotka ἔσωθεν | *eksōthen* ulkoa μὲν | *men* tosin φαίνονται |
fainontai näyttävät ὠραῖοι | *hōraioi* kauniilta ἔσωθεν | *esōthen* mutta sisältä
δὲ | *de* γέμουσιν | *gemousin* ovat täynnä ὀστέων | *osteōn* luita νεκρῶν |
nekrōn kuolleiden καὶ | *kai* ja πάσης | *pasēs* kaikkea ἀκαθαρσίας |
akatharsias saastaa

Delitzsch אוי | 'oi לְכֶם | la'chem הַסּוֹפְרִים | has'soferim וְהַפְּרוּשִׁים |
ve'hap'rushim הַחֲנֻפִּים | ha'chanefim כִּי־דְמוּם | ki-domim אַתֶּם | 'attem לְקַבְּרֵם
| laqqevarim הַמְּסֻיָּדִים | ham'sujjadim הַנִּירִים | hannir'im נָאִים | Naim מִחֻיָּת
| michutz וְתוֹכָם | vetocham מִלֵּא | male' מַצְמוֹת | 'atzmot מֵתִים | metim וְכֹל־
הַטְּמֵאָה | vechol-tum'a

TKIS ”Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, tekopyhät, sillä olette valkeiksi
kalkittujen hautojen kaltaiset, jotka tosin ulkoa näyttävät kauniilta, mutta sisältä
ovat täynnä kuolleitten luita ja kaikkea saastaa!

STLK Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te tekopyhät, kun olette valkoisiksi
kalkittujen hautojen kaltaisia. Ulkoa ne kyllä näyttävät kauniilta, mutta ovat
sisältä täynnä kuolleiden luita ja kaikkea saastaista!

BIBLIA 1776 Voi teitä kirjanoppineet ja Pharisealaiset, te ulkokullatut; sillä te olette valkiaksi sivuttuin hautain kaltaiset, jotka ulkoa kauniit ovat, mutta sisältä ovat he täynnä kuolleiden luita ja kaikkea riettautta.

28. **TR** οὕτω | *houtō* näin καὶ | *kai* myös ὑμεῖς | *hymeis* te ἔξωθεν | *eksōthen* ulkoa μὲν | *men* tosin φαίνεσθε | *fainesthe* näytätte τοῖς | *tois* ἀνθρώποις | *anthrōpois* ihmisistä δίκαιοι | *dikaioi* vanhurskailta ἔσωθεν | *esōthen* mutta sisältä δὲ | *de* μεστοί | *mestoi* täynnä ἐστε | *este* olette ὑποκρίσεως | *hypokriseōs* tekopyhyyttä καὶ | *kai* ja ἀνομίας | *anomias* laittomuutta

Delitzsch כָּכָה | ka'cha גַּם־אַתֶּם | gam-'attem מִחֻצַּי | michutz נִרְאִים | nir'im כְּצַדִּיקִים | ketzadiqim אֶל־בְּנֵי | 'el-benei אָדָם | 'adam וְתוֹכְכֶם | vetochachem מְלֵא | male' חֲנֻפָּה | chanuppa וְאֵן | va'aven

TKIS Niin tekin tosin ulkoa näytätte ihmisistä hurskailta, mutta sisältä olette täynnä tekopyhyyttä ja laittomuutta.

STLK Samoin tekin ulkoa kyllä näytätte ihmisten silmissä vanhurskailta, mutta sisältä olette täynnä teeskentelyä ja laittomuutta.

BIBLIA 1776 Niin myös te olette ulkoa tosin nähdä ihmisten edessä hurskaat, mutta sisältä te olette täynnä ulkokullaisuutta ja vääryyttä.

29. **TR** οὐαὶ | *ouai* voi ὑμῖν | *hymín* teitä γραμματεῖς | *grammateis* kirjanoppineet καὶ | *kai* ja φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset ὑποκριταί | *hypokritai* tekopyhät ὅτι | *hoti* sillä οἰκοδομεῖτε | *oikodomeite* rakennatte τοὺς | *tous* τάφους | *tafous* hautoja τῶν | *tōn* προφητῶν | *profētōn* profeettojen καὶ | *kai* ja κοσμεῖτε | *kosmeite* kaunistatte τὰ | *ta* μνημεῖα | *mnēmeia* muistomerkkejä τῶν | *tōn* δικαίων | *dikaiōn* vanhurskaiden

Delitzsch אֵי | 'oi לְכֶם | la'chem הַסּוֹפְרִים | has'soferim וְהַפְּרֻשִׁים | ve'hap'rushim הַחֲנֻפִּים | ha'chanefim כִּי | ki בּוֹנִים | vonim אַתֶּם | 'attem קְבֻרֵי | 'et-qivrei הַנְּבִיאִים | hannevi'im וְתִיבּוֹ | va'tejappu אֶת־מִצְבּוֹת | 'et-matz'tzevot קְבֻרוֹת | qivrot הַצַּדִּיקִים | hatz'tzadiqim

TKIS Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, tekopyhät, sillä rakennatte profeettain hautoja ja koristatte vanhurskasten muistomerkkejä

STLK Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te tekopyhät, kun rakennatte profeettojen hautoja ja kaunistatte vanhurskasten hautakammioita,

BIBLIA 1776 Voi teitä kirjanoppineet ja Pharisealaiset, te ulkokullatut! jotka rakennatte prophetain hautoja ja kaunistatte vanhurskasten hautoja,

30. **TR** καὶ | *kai* ja λέγετε | *legete* sanotte εἰ | *ei* jos ἤμεν | *ēmen* olisimme olleet ἐν | *en* ταῖς | *tais* ἡμέραις | *hēmerais* päivinä τῶν | *tōn* πατέρων | *paterōn* isiemme ἡμῶν | *hēmōn* meidän οὐκ | *ouk* emme ὄν | *an* ἤμεν | *ēmen* olisi olleet κοινῶνοι | *koinōnoi* osallisia kanssa αὐτῶν | *autōn* heidän ἐν | *en* τῷ | *tō* αἵματι | *haimati* vereen τῶν | *tōn* προφητῶν | *profētōn* profettojen

Delitzsch וְאָמַרְתֶּם | va'amartem וְאִם-הֵינּוּ | 'im-hainu בִּמְיַי | bimei אַבְוֹתֵינוּ | 'avoteinu לֹא-הֵיְתָה | lo'-hajeta יְדֵנוּ | jadenu עַמְּהֶם | 'immahem לְשֹׁפֵף | lishpoch דָּם | dam הַנְּבִיאִים | hannevi'im

TKIS ja sanotte: Jos olisimme eläneet isämme päivinä, emme olisi olleet heidän kanssaan osallisia profettain vereen.

STLK ja sanotte: 'Jos olisimme eläneet isiemme päivinä, emme olisi olleet osallisia heidän kanssaan profettojen vereen'!

BIBLIA 1776 Ja sanotte: jos me olisimme olleet meidän isäimme aikoina, emme olisi olleet osalliset heidän kanssansa prophetain veressä.

31. **TR** ὥστε | *hōste* niin μαρτυρεῖτε | *martyreite* todistatte ἑαυτοῖς | *heautois* itsestänne ὅτι | *hoti* että υἱοί | *hyioi* lapsia ἐστε | *este* olette τῶν | *tōn* φονευσάντων | *foneusantōn* niiden jotka murhasivat τοὺς | *tous* προφήτας· | *profētas* profeetat

Delitzsch וְכֵן | uvechen הַנְּעִידוּ | ta'idu עַל-נַפְשֵׁיכֶם | 'al-nafshechem כִּי-בָנִים | ki-vanim אַתֶּם | 'attem לְרוֹצְחֵי | le'rotzechei הַנְּבִיאִים | hannevi'im

TKIS Niin todistatte siis itsellenne, että olette niitten lapsia, jotka tappoivat profeetat.

STLK Te siis todistatte itsestänne, että olette niiden lapsia, jotka tappoivat profeetat.

BIBLIA 1776 Niin te siis itseänne tunnustatte, että olette niiden lapset, jotka tappoivat prophetat.

34. **TR** διὰ | *dia* vuoksi τοῦτο | *touto* tämän ἰδοὺ | *idou* katso ἐγὼ | *egō* minä ἀποστέλλω | *apostellō* lähetään πρὸς | *pros* luokse ὑμᾶς | *hymas* teidän

προφήτας | *profētas* profeettoja και | *kai* ja σοφους | *sofous* viisaita και | *kai* ja γραμματεῖς· | *grammateis* kirjanoppineita και | *kai* ja ἕξ | *eks* αὐτῶν | *autōn* heitä ἀποκτενεῖτε | *apokteneite* te tapatte και | *kai* ja σταυρώσετε | *staurōsete* nauilaatte ristille και | *kai* ja ἕξ | *eks* αὐτῶν | *autōn* heitä μαστιγώσετε | *mastigōsete* ruoskitte ἐν | *en* ταῖς | *tais* συναγωγαῖς | *synagōgais* synagoogissanne ὑμῶν | *hymōn* teidän και | *kai* ja διώξετε | *diōksete* vainoatte ἀπὸ | *apo* πόλεως | *poleōs* kaupungista εἰς | *eis* πόλιν· | *polin* kaupunkiin

Delitzsch לָחֵן | lachen הִנְנִי | hinni שְׁלַח | sholeach לָחֵם | lachem נְבִיאִים | nevi'im וְחַכְמִים | vachachamim וְסוֹפְרִים | vesoferim וְמֶהֱם | umehem תִּהְרָגוּ | tahargu וְתִצְלְבוּ | vetitzlevu וְמֶהֱם | umehem תִּכּוּ | takku בְּשׁוֹטִים | vash'shotim בְּבִתֵּי | bevattei כְּגִסְיוֹתֵיכֶם | kenesijoteichem וְתִרְדְּפוּם | vetirdefum מֵעִיר | me'ir לְעִיר | le'ir

TKIS Sen vuoksi, katso, lähetän luoksenne profeettoja ja viisaita ja kirjanoppineita. Heitä te tapatte ja naulitsette ristiin, heitä ruoskitte synagoogissanne ja vainoatte kaupungista kaupunkiin,

STLK Sen tähden, katso, minä lähetän luoksenne profeettoja ja viisaita ja kirjanoppineita. Heitä tapatte ja ristiinnaulitsette, ja toisia heistä ruoskitte synagoogissanne ja vainoatte kaupungista kaupunkiin,

BIBLIA 1776 Sentähden, katso, minä lähetän teille prophetat, ja viisaat, ja kirjanoppineet; ja niistä te muutamat tapatte ja ristiinnaulitsette, ja muutamat te pieksätte teidän synagogissanne, ja vainootte kaupungista kaupunkiin.

35. *TR* ὅπως | *hopōs* että ἔλθῃ | *elthē* tulisi ἐφ' | *ef* πάλῃ | *hymas* teidän πάν | *pan* kaikki αἷμα | *haima* veri δίκαιον | *dikaion* vanhurskas ἐκχυνόμενον | *ekchynomenon* vuodatettu ἐπὶ | *epi* päällä τῆς | *tēs* γῆς | *gēs* maan ἀπὸ | *apo* alkaen τοῦ | *tou* αἵματος | *haimatos* verestä Ἄβελ | *Abel* Aabelin τοῦ | *tou* δικαίου | *dikaïou* vanhurskaan ἕως | *eōs* saakka τοῦ | *tou* αἵματος | *haimatos* vereen Ζαχαρίου | *Zachariou* Sakariaan υἱοῦ | *hyiou* pojan Βαραχίου | *Barachiou* Barakiaan ὄν | *hon* jonka ἐφονεύσατε | *efoneusate* murhasitte μεταξὺ | *metaksy* välillä τοῦ | *tou* ναοῦ | *naou* temppelein και | *kai* ja τοῦ | *tou* θυσιαστηρίου | *thysiaστήριου* alttarin

Delitzsch לְמַעַן | le'ma'an יבֵּא | javo' עֲלֵיכֶם | 'aleichem כָּל־דָּם | kol-dam נָקִי | naqi הַנִּשְׁפָּךְ | hannishpach בְּאֶרֶץ | ba'aretz מִדַּם־הַבֶּל | middam-Hevel הַצְּדִיק | hatz'tzadiq דַּם־עַד־דָּם | 'ad-dam זְכַרְיָה | Zecharja בֶּן־יְהוֹיָדָע | ven-Jehojada' אֲשֶׁר |

'asher רֶצַחְתֶּם | retzachtem אוֹתוֹ | 'oto בֵּין | bein הַהֵיכָל | haheichal וְלַמִּזְבֵּחַ | velammizbeach

TKIS jotta vastuulenne tulisi kaikki vanhurskas veri, joka maan päällä on vuotanut vanhurskaan Aabelin verestä Sakariaan, Barakiaan pojan vereen asti, hänen, jonka tapoitte temppelin ja alttarin välillä.

STLK jotta päälennenne tulisi kaikki se vanhurskas veri, joka maan päällä on vuodatettu vanhurskaan Aabelin verestä Sakariaan, Barakiaan pojan, vereen asti, jonka tapoitte temppelin ja alttarin välillä.

BIBLIA 1776 Että teidän päälennenne pitää tuleman kaikki vanhurskas veri, joka vuodatettu on maan päälle hamasta vanhurskaan Aabelin verestä niin Sakariaan, Barakiaan pojan vereen asti, jonka te tapoitte templin ja alttarin vaiheella.

36. **TR** ἀμήν | *amēn* toden totta λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ἥξει | *hēksei* tulee ταῦτα | *tauta* tämä πάντα | *panta* kaikki ἐπὶ | *epi* päälle τὴν | *tēn* γενεάν | *genean* sukupolven ταύτην | *tautēn* tämän

Delitzsch אָמֵן | 'Amen אֹמֵר | 'omer אֲנִי | 'ani לֵךְ | la'chem בֹּ | bo' אֲבִי | javo' כָּל־אֵלֶּה | kol-'elleh עַל־הַדֹּר | 'al-haddor הִזֵּךְ | hazzeh

TKIS Totisesti sanon teille: kaikki tämä tulee tämän sukupolven vastattavaksi."

STLK Totisesti sanon teille: tämä kaikki on tuleva tämän sukukunnan päälle.

BIBLIA 1776 Totisesti sanon minä teille: kaikki nämät pitää tuleman tämän suvun päälle.

37. **TR** Ἱερουσαλήμ | *Ierusalēm* Jerusalem Ἱερουσαλήμ | *Ierusalēm* Jerusalem ἡ | *hē* joka ἀποκτείνουσα | *apokteinousa* tapat τοὺς | *tous* προφήτας | *profētas* profeetat καὶ | *kai* ja λιθοβολοῦσα | *lithobolousa* kivitāt τοὺς | *tous* ne ἀπεσταλμένους | *apestalmenous* lähetetyt πρὸς | *pros* luoksesi αὐτήν | *autēn* sinun ποσάκις | *posakis* kuinka usein ἠθέλησα | *ēthelēsa* olen tahtonut ἐπισυναγαγεῖν | *episynagagein* koota τὰ | *ta* τέκνα | *tekna* lapsesi σου | *sou* sinun ὄν | *hon* τρόπον | *tropon* samalla tavalla kuin ἐπισυνάγει | *episynagei* kokoaa ὄρνις | *ornis* kana τὰ | *ta* νοσσία | *nossia* poikaset ἐαυτῆς | *heautēs* omansa ὑπὸ | *hyπο* alle τὰς | *tas* πτέρυγας | *pterygas* siipiensä καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* te ette ἠθελήσατε | *ēthelēsate* tahtoneet

Delitzsch אֶת־הַהֲרֵגֶת | Jerushalaim יְרוּשָׁלַיִם | Jerushalaim יְרוּשָׁלַיִם | hahoreget אֶת־הַנְּבִיאִים | et-hannevi'im אֶת־וְהַסֹּקֵלֶת | ve'hassoqelet אֶת־הַשְּׁלֹחִים | hash'sheluchim אֶלֶּיהָ | eleha כָּמָה | kammeh פְּעָמִים | fe'amim רָצִיתִי | ratziti לְקַבֵּץ | le'qabbetz אֶת־בְּנֵיךְ | et-banaich כְּתַרְנַגְלֶת | ketarnegolet הַמְּקַבְּצֶת | ham'qabbetzet אֶת־אֶפְרֹחֶיהָ | et-'efrocheha תַּחַת | tachat כְּנַפֶּיהָ | kenafeha וְלֹא | velo' אֲבִיתָם | avitem

TKIS Jerusalem, Jerusalem, joka tapat profeetat ja kivität luoksesi lähetetyt! Kuinka usein olen tahtonut koota lapsesi, niin kuin kana kokoaa poikasensa siipeinsä alle! Mutta te ette ole tahtoneet.

STLK Jerusalem, Jerusalem, sinä, joka tapat profeetat ja kivität ne, jotka ovat luoksesi lähetetyt, kuinka usein olenkaan tahtonut koota lapsesi, niin kuin kana kokoaa poikasensa siipiensä alle! Mutta ette ole tahtoneet.

BIBLIA 1776 Jerusalem, Jerusalem, sinä joka tapat prophetat ja kivillä surmaat ne, jotka sinun tykös lähetetyt ovat! kuinka usein minä tahdoin koota sinun lapses, niinkuin kana kokoo poikansa siipeinsä alle? ja ette tahtoneet.

38. *TR* ἰδοὺ | *idou* katso ἀφίεται | *afietai* jää ὑμῖν | *hymin* teille ὁ | *ho* οἶκος | *oikos* huoneenne ὑμῶν | *hymōn* teidän ἔρημος | *erēmos* autioksi

Delitzsch הִנֵּה | hinneh בֵּיתְכֶם | veitechem יַעֲזֹב | je'azev לְכֶם | la'chem שָׁמֵם | shamem

TKIS Katso, huoneenne jää teille autiona.

STLK Katso, 'teidän huoneenne on tuleva autioksi.'

BIBLIA 1776 Katso, teidän huoneenne pitää teille jäämän kylmille.

39. *TR* λέγω | *legō* sillä sanon γὰρ | *gar* ὑμῖν | *hymin* teille οὐ μή | *ou mē* ettette με | *me* minua ἴδητε | *idēte* näe ἀπ' | *ap* tästä ἄρτι | *arti* lähin ἕως | *heōs* ennenkuin ἂν | *an* εἴπητε | *eipēte* sanotte εὐλογημένος | *eulogēmenos* siunattu Hän ὁ | *ho* joka ἐρχόμενος | *erchomenos* tulee ἐν | *en* ὀνόματι | *onomati* nimessä Κυρίου | *Kyriou* Herran

Delitzsch כִּי | ki אָנִי | 'ani אֹמֵר | 'omer לְכֶם | la'chem רָא | ra'oh לֹא | lo' תִּרְאוּנִי | tir'uni מֵעַתָּה | me'atta עַד | 'ad אֲשֶׁר | 'asher תֹּמְרוּ | to'meru בְּרוּךְ | baruch הַבָּא | haba' בְּשֵׁם | be'shem יְהוָה | JAHWEH

TKIS Sillä sanon teille: tästä lähin ette näe minua kunnes sanotte: Siunattu Hän, joka tulee Herran nimessä! "

STLK Sillä sanon teille: tästedes ette näe minua, ennen kuin sanotte: 'Siunattu olkoon hän, joka tulee Herran nimeen.'"

BIBLIA 1776 Sillä minä sanon teille: ette suinkaan minua tästedes näe, siihenasti kuin te sanotte: kiitetty olkoon se, joka tulee Herran nimeen!

24 Luku

1. **TR** καὶ | *kai* ja ἐξελθὼν | *ekselthōn* lähti ulos ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἐπορεύετο | *eporeueto* meni ἀπὸ | *apo* ποῖς τοῦ | *tou* ἱεροῦ· | *hierou* pyhäköstä καὶ | *kai* ja προσῆλθον | *prosēlthon* tulivat luokse οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset αὐτοῦ | *autou* Hänen ἐπιδεῖξαι | *epideiksai* näyttämään αὐτῷ | *autō* Hänelle τὰς | *tas* οἰκοδομὰς | *oikodomas* rakennuksia τοῦ | *tou* ἱεροῦ | *ierou* pyhäkön

Delitzsch וַיֵּצֵא | *vajje'tze'* יֵשׁוּעַ | *JESHUA* מִן־הַמִּקְדָּשׁ | *min-hammiqdash* לְלֶכֶת | *lelechet* לְדַרְכּוֹ | *le'darko* וַיִּגְשׁוּ | *vajjiggeshu* תַּלְמִידָיו | *talmidaiv* לְהַרְאוֹתָ | *le'har'oto* אֶת־בְּנֵי | *'et-binjenei* הַמִּקְדָּשׁ | *hammiqdash*

TKIS Jeesus lähti ulos pyhäköstä ja meni pois. Niin Hänen opetuslapsensa tulivat Hänen luokseen näyttämään Hänelle pyhäkön rakennuksia.

STLK Jeesus lähti ulos pyhäköstä ja meni pois; ja hänen opetuslapsensa tulivat hänen luokseen näyttämään hänelle pyhäkön rakennuksia.

BIBLIA 1776 Ja Jesus meni ulos ja läksi pois templistä, ja hänen opetuslapsensa tulivat osoittamaan hänelle templin rakennuksia.

2. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* ja Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoι αὐτοῖς | *autois* heille οὐ | *ou* ettekö βλέπετε | *blepete* näe πάντα | *panta* kaikkia ταῦτα | *tauta* näitä ἀμῆν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille οὐ μὴ | *ou mē* ei mitään ἀφεθῆ | *afethē* jää ὧδε | *hōde* täällä λίθος | *lithos* kiveä ἐπὶ | *epi* päälle λίθον | *lithon* kiven ὃς | *hos* jota οὐ μὴ | *ou mē* ei mitenkään καταλυθήσεται | *katalythēsetai* maahan purettaisi

Delitzsch וַיֵּן | *vajja'an* יֵשׁוּעַ | *JESHUA* וַיֹּמַר | *vajjo'mer* אֶל־יְהוָה | *'aleihem* הַרְאֵיהֶם | *har'item* אֶת־כָּל־אֲלֵהֶם | *'et-kol-'elleh* אָמֵן | *'Amen* אָמֵן | *'omer* וְאֵין | *ve'in*

'ani לָכֶם | la'chem לֹא־תִשָׁאֵר | lo'-tish'sha'er פֹּה | poh אֲבֹן | 'even עַל־אֲבֹן | 'al-'even אֲשֶׁר | 'asher לֹא | lo' תִּתְּפָרֵק | titparaq

TKIS Mutta Jeesus [vastasi ja] sanoi heille: "Ettekö näe tätä kaikkea? Totisesti sanon teille: tähän ei jää kiveä kiven päälle, joka ei maahan sorru."

STLK Hän vastasi ja sanoi heille: "Ettekö näe näitä kaikkia? Totisesti minä sanon teille: tähän ei ole jäävä kiveä kiven päälle maahan hajottamatta."

BIBLIA 1776 Niin sanoi Jesus heille: ettekö te kaikkia näitä näe? Totisesti sanon minä teille: ei pidä tässä jätettämän kiveä kiven päälle, joka ei maahan jaoteta.

3. **TR** καθημένου | *kathēmenou* ja istuessa δὲ | *de* αὐτοῦ | *autou* Hän ἐπὶ | *epi* päällä τοῦ | *tou* ὄρους | *orous* vuoren τῶν | *tōn* ἐλαιῶν | *elaiōn* öljypuiden/ Öljyvuorella προσῆλθον | *prosēlthon* tulivat luokse αὐτῶ | *autō* Hänen οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset κατ' | *kat* ἰδίαν | *idian* erikseen λέγοντες | *legontes* sanoen εἶπε | *eipe* sano ἡμῖν | *hēmin* meille πότε | *pote* milloin ταῦτα | *tauta* nämä ἔσται | *estai* tapahtuvat καὶ | *kai* ja τί | *ti* mikä τὸ | *to* σημεῖον | *sēmeion* on merkinä τῆς | *tēs* σῆς | *sēs* sinun παρουσίας | *parousias* tulemuksesi καὶ | *kai* ja τῆς | *tēs* συντελείας | *synteleias* lopulle τοῦ | *tou* αἰῶνος | *aiōnos* aikakauden (maailman lopun)

Delitzsch וַיֵּשֶׁב | vaje'shev עַל־הַר | 'al-har הַיְיָתִים | Hazzeitim וַיִּגְּשׁוּ | vajjiggeshu אֵלָיו | 'elaiv הַתְּלָמִידִים | ha'talmidim לְבָדָךְ | le'vaddam וַיֹּאמְרוּ | vajjo'meru אֲמַר־נָא | 'emor-na' לָנוּ | lanu מָתִי | matai תִּהְיֶה | tihjeh זֹאת | zot וּמַה־הוּא | umah-hu' אֵת | 'ot בּוֹאֲךָ | bo'acha וְאוֹת | ve'ot קֶץ | qetz הָעוֹלָם | ha'olam

TKIS Hänen istuessaan Öljyvuorella opetuslapset tulivat luokseen erikseen ja sanoivat: "Sano meille, milloin tämä tapahtuu ja mikä on tulemuksesi ja tämän maailmanajan täyttymisen merkki."

STLK Hänen istuessaan Öljymäellä opetuslapset tulivat erikseen hänen luokseen ja sanoivat: "Sano meille: milloin se tapahtuu, ja mikä on tulemuksesi ja maailman lopun merkki?"

BIBLIA 1776 Mutta kuin hän istui Öljymäellä, menivät opetuslapset hänen tykönsä erinänsä ja sanoivat: sano meille: koska tämä tapahtuu, ja mikä sinun tulemises ja maailman lopun merkki ollee?

4. *TR* καὶ | *kai* ja ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi ó | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous*
Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille βλέπετε | *blepete* katsokaa
μὴ | *mē* ettei τις | *tis* kukaan ὑμᾶς | *hymas* teitä πλανήσῃ | *planēsē* eksytä

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an וַיֹּשִׁיעַ | JESHUA וַיֹּאמֶר | vajjo'mer הֲלֹךְ | lahem וְאֵיךְ |
re'u פֶּן־יִתְּנֶהֱפֹךְ | pen-jat'eh אֶתְכֶם | 'etchem וְאֵשׁ | 'ish

TKIS Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Varokaa, ettei kukaan teitä eksytä.

STLK Jeesus vastasi ja sanoi heille: "Katsokaa, ettei kukaan teitä eksytä.

BIBLIA 1776 Ja Jesus vastasi ja sanoi heille: katsokaat, ettei kenkään teitä viettele.

5. *TR* πολλοὶ | *polloi* sillä monet γὰρ | *gar* ἐλεύσονται | *eleusontai* tulevat
ἐπὶ | *epi* τῷ | *tō* ὀνόματί | *onomati* nimessäni μου | *mou* minun λέγοντες
| *legontes* sanoen ἐγώ | *egō* minä εἰμι | *eimi* olen ó | *ho* Χριστός· |
Christos Kristus καὶ | *kai* ja πολλοὺς | *pollous* monia πλανήσουσι |
planēsousi eksyttävät

Delitzsch כִּי | ki רַבִּים | rabbim יָבֹאוּ | javo'u בְּשֵׁמִי | bishemi לְאָמַר | le'mor
וְאֵשׁ | 'ANI הוּא | HU' הַמְּשִׁיחַ | hamMashiach וְהִתְעוּ | vehit'u רַבִּים | rabbim

TKIS Sillä monet tulevat nimessäni sanoen: Minä olen Kristus, ja he eksyttävät monia.

STLK Sillä monta tulee nimessäni sanoen: 'Minä olen Kristus', ja he eksyttävät monta.

BIBLIA 1776 Sillä monta tulevat minun nimeeni, sanoen: minä olen Kristus! ja viettelevät monta.

6. *TR* μελλήσετε | *mellēsete* ja tulette δὲ | *de* ἀκούειν | *akouein* kuulemaan
πολέμους | *polemous* sodista καὶ | *kai* ja ἀκοὰς | *akoas* sanomia πολέμων·
| *polemōn* sodista ὁρᾶτε | *horate* katsokaa μὴ | *mē* ἄλκᾳ θροεῖσθε· |
throeisthe pelästykö δεῖ | *dei* sillä pitää γὰρ | *gar* πάντα | *panta* kaiken
γενέσθαι· | *genesthai* tapahtua ἄλλ' | *all* mutta οὕπω | *oupō* ei vielä ἐστὶ |
esti ole τὸ | *to* τέλος | *telos* loppu

Delitzsch אֶתְכֶם | ve'attem וְאֵתְכֶם | 'atidim לְשִׂמּוֹת | lishmoa' מִלְחָמוֹת |
milchamot וְשִׁמּוֹת | ushemu'ot מִלְחָמָה | milchama וְאֵיךְ | re'u פֶּן־תִּבְהִי־לְךָ | pen-

tibbahelu כִּי־הָיָה | ki-hajo תִּהְיֶה | tihjeh כָּל־זֶה | kol-zot אַךְ | 'ach עוֹד | 'od
אֵין | 'ein הֵן | zeh הַקֶּזֶז | haqqetz

TKIS Te tulette kuulemaan sodista ja sotasanomista. Katsokaa, älkää pelästykö, sillä (kaiken) tämän pitää tapahtua, mutta loppu ei ole vielä.

STLK Tulette kuulemaan taisteluiden ääniä ja sanomia sodista; katsokaa, ettette pelästy. Sillä näin täytyy tapahtua, mutta tämä ei ole vielä loppu.

BIBLIA 1776 Niin te saatte kuulla sotia ja sanomia sodista. Katsokaat, ettette peljästy; sillä kaikki nämät pitää tapahtuman, mutta ei vielä ole loppu.

7. **TR** ἐγερθήσεται | *egerthēsetai* sillä nousee γὰρ | *gar* ἔθνος | *ethnos* kansa ἐπὶ | *epi* vastaan ἔθνος | *ethnos* kansaa καὶ | *kai* ja βασιλεία | *basileia* valtakunta ἐπὶ | *epi* vastaan βασιλείαν· | *basileian* valtakuntaa καὶ | *kai* ja ἔσονται | *esontai* tulee λιμοὶ | *limoi* nälänhätää καὶ | *kai* ja λοιμοὶ | *loimoi* ruttoa καὶ | *kai* ja σεισμοὶ | *seismoi* maanjäristyksiä κατὰ | *kata* τόπους | *topous* paikoin

Delitzsch כִּי | ki יְקוּם | jaqum גּוֹי | goi עַל־גּוֹי | 'al-goi וּמַמְלָכָה | umamlacha
עַל־מַמְלָכָה | 'al-mamlacha וְהָיָה | ve'haja רָעַב | ra'av וְדָבַר | vedever וְרַעַשׁ |
vara'ash הֵנָּה | henna וְהֵנָּה | vahenna

TKIS Sillä kansa nousee kansaa vastaan ja valtakunta valtakuntaa vastaan, ja tulee nälänhätää ja (ruttoa ja) maanjäristyksiä monin paikoin.

STLK Sillä kansa nousee kansaa vastaan ja valtakunta valtakuntaa vastaan, ja nälänhätää ja maanjäristyksiä tulee paikoin.

BIBLIA 1776 Sillä kansan pitää kansaa vastaan nouseman ja valtakunnan valtakuntaa vastaan, ja tulee ruttotauti ja nälkä ja maanjäristys moneen paikkaan.

8. **TR** πάντα | *panta* ja kaikki δὲ | *de* ταῦτα | *tauta* nämä ἀρχὴ | *archē* ovat alkua ὠδίνων | *ōdinōn* synnytystuskien

Delitzsch וְכָל־אֵלֶּה | vechol-'elleh וְרַק | raq רֵאשִׁית | re'shit הַחֲבָלִים |
hachavalim

TKIS Mutta kaikki tämä on synnytystuskien alkua.

STLK Mutta kaikki tämä on synnytystuskien alkua.

BIBLIA 1776 Mutta kaikki nämät ovat murhetten alku.

9. *TR* τότε | *tote* silloin παραδώσουσιν | *paradōsousin* annetaan úmās | *hymas* teitä είς | *eis* θλίψιν | *thlipsin* vaivaan και | *kai* ja ἀποκτενοῦσιν | *apoktenousin* tapetaan úmās· | *hymas* teitä και | *kai* ja ἔσεσθε | *esesthe* tulette μισούμενοι | *misoumenoi* vihattaviksi ὑπὸ | *hypo* πάντων | *pantōn* kaikkien τῶν | *tōn* ἐθνῶν | *ethnōn* kansojen διὰ | *dia* vuoksi τὸ | *to* ὄνομα | *onoma* nimeni μου | *mou* minun

Delitzsch אַז | 'az יַעֲנִי | je'annu אֶתְחַמְּדֶנּוּ | 'etchem וְיִמְסְרֶנּוּ | ve'imseru אֶתְחַמְּדֶנּוּ | 'etchem לְמִיְהוָה | le'mita וְהִיָּיְתָה | vihjitem שְׂנֵאוֹתַי | senu'im מִכָּל־הַגּוֹיִם | le'chol-ha'gojim לְמַעַן | le'ma'an מִשְׁמִי | shemi

TKIS Silloin teidät annetaan vaivaan ja teitä tapetaan, ja te tulette kaikkien kansain vihattaviksi minun nimeni vuoksi.

STLK Silloin teitä annetaan vaivaan, ja teitä tapetaan, ja joudutte kaikkien kansojen vihattaviksi minun nimeni tähden.

BIBLIA 1776 Silloin he ylönantavat teitä vaivaan ja tappavat teidät, ja te tulette vihattavaksi kaikilta pakanoilta minun nimeni tähden.

10. *TR* και | *kai* ja τότε | *tote* silloin σκανδαλισθήσονται | *skandalisthēsontai* lankeavat pois πολλοί | *polloi* monet και | *kai* ja ἀλλήλους | *allēlous* toisensa παραδώσουσι | *paradōsousi* antavat ilmi και | *kai* ja μισήσουσιν | *misēsousin* vihaavat ἀλλήλους | *allēlous* toisiaan

Delitzsch וְאִי | ve'az יִכְשַׁלְוּ | jikashelu רַבִּים | rabbim וְיִמְסְרֶנּוּ | umaseru אִישׁ | 'ish אֶת־רֵעֵהוּ | 'et-re'ehu וְשָׂנְאוּ | vesane'u אִישׁ | 'ish אֶת־אֲחִיו | 'et-'achiv

TKIS Ja silloin monet lankeavat pois ja antavat toisensa alttiiksi ja vihaavat toisiaan.

STLK Silloin monet lankeavat pois, ja antavat toisensa ilmi ja vihaavat toinen toistaan.

BIBLIA 1776 Ja silloin monta pahenevat, ja keskenänsä pettävät toinen toisensa, ja vihaavat toinen toistansa keskenänsä.

11. *TR* και | *kai* ja πολλοὶ | *polloi* monta ψευδοπροφῆται | *pseudoprofētai* väärää profeettaa ἐγερθήσονται | *egerthēsontai* nousee και | *kai* ja πλανήσουσι | *planēsousi* he eksyttävät πολλούς | *pollous* monta

Delitzsch וְנִבִּיאִי | unevi'ei שֶׁקֶר | sheqer רַבִּים | rabbim יִקְוִמוּ | jaqumu וְהִתְעוּ
| vehit'u רַבִּים | rabbim

TKIS Monta väärää profeettaa nousee ja he eksyttävät monta.

STLK Monta väärää profeettaa nousee, ja he eksyttävät monta.

BIBLIA 1776 Ja monta väärää prophetaa nousevat ja viettelevät monta.

12. *TR* καὶ | *kai* ja διὰ | *dia* vuoksi τὸ | *to* sen πληθυνθῆναι | *plēthynthēnai*
että lisääntyy τὴν | *tēn* ἀνομίαν | *anomialan* laittomuus ψυγῆσεται |
psygēsetai kylmenee ἢ | *hē* ἀγάπη | *agapē* rakkaus τῶν | *tōn* πολλῶν· |
pollōn monien

Delitzsch וּמִפְּנֵי | umipenei אֲשֶׁר | 'asher יִרְבֶּה | jirbeh הַרְשָׁה | haresha' תַּפּוּג
| tafug אֲהָבַת | 'ahavat רַבִּים | rabbim

TKIS Ja sen vuoksi että laittomuus lisääntyy, monien rakkaus kylmenee.

STLK Sen tähden, että laittomuus lisääntyy, kylmenee useimpien rakkaus.

BIBLIA 1776 Ja että vääräys saa vallan, niin rakkaus monessa kylmenee.

13. *TR* ὁ | *ho* mutta joka δὲ | *de* ὑπομείνας | *hypomeinas* vahvana pysyy εἰς
| *eis* τέλος | *telos* loppuun asti οὗτος | *outos* hän σωθήσεται | *sōthēsetai*
pelastuu

Delitzsch וְהִמְחֶקֶה | ve'ham'chakeh עַד־עַתָּה | 'ad-'et קֶצֶת | qetz הוּא | hu' עֲשֵׂה |
jivuashea'

TKIS Mutta joka vahvana pysyy loppuun asti, hän pelastuu,

STLK Mutta se, joka vahvana pysyy loppuun asti, pelastuu.

BIBLIA 1776 Mutta joka vahvana pysyy loppuun asti, se tulee autuaaksi.

14. *TR* καὶ | *kai* ja κηρυχθήσεται | *kērychthēsetai* julistetaan τοῦτο | *touto*
tämä τὸ | *to* εὐαγγέλιον | *euaggelion* evankeliumi τῆς | *tēs* βασιλείας |
basileias valtakunnan ἐν | *en* ὅλη | *holē* koko τῇ | *tē* οἰκουμένῃ |
oikoumenē maailmassa εἰς | *eis* μαρτύριον | *martyrion* todistukseksi πᾶσι |
pasi kaikille τοῖς | *tois* ἔθνεσι· | *ethnesi* kansoille καὶ | *kai* ja τότε | *tote*
sitten ἦξει | *hēksei* tulee τὸ | *to* τέλος | *telos* loppu

Delitzsch ותקרא | vetiqqare' בשורת | be'sorat המלכות | ham'malchut היאת | hazzot בתבל | betevel כלה | kullah לעדות | le'edut לכל־הגוים | le'chol-ha'gojim ואחר | ve'achar | javo' הקץ | haqquetz

TKIS Ja tämä valtakunnan ilosanoma julistetaan kaikessa maailmassa todistukseksi kaikille kansoille, ja sitten tulee loppu.

STLK Tämä valtakunnan evankeliumi saarnataan kaikessa maailmassa todistukseksi kaikille kansoille; ja sitten tulee loppu.

BIBLIA 1776 Ja tämä valtakunnan evankeliumi pitää saarnattaman kaikessa maailmassa, kaikille pakanoille todistukseksi; ja silloin tulee loppu.

15. *TR* ὅταν | *hotan* kun οὖν | *oun* siis ἴδητε | *idēte* näette τὸ | *to* βδέλυγμα | *bdelygma* kauhistuksen τῆς | *tēs* ἐρημώσεως | *erēmōseōs* hävityksen/ hävityksen kauhistuksen τὸ | *to* josta ῥήθην | *rēthen* on puhuttu διὰ | *dia* kautta Δανιήλ | *Daniēl* Danielin τοῦ | *tou* προφήτου | *profētou* profeetan ἐστὼς | *hestōs* seisovan ἐν | *en* τόπῳ | *topō* paikassa ἁγίῳ | *hagiō* pyhässä ὃ | *ho* joka ἀναγινώσκων | *anaginōskōn* lukee νοεῖτω | *noeitō* ymmärtäköön

Delitzsch לָכֵן | lachen באשר | ka'asher תִּרְאוּ | tir'u שִׁיִּקוּצִים | shiqqutz משמים | meshomem האמור | ha'amur על־יְדֵי | 'al-jedei דַּנְיֵאל | Danijel הנביא | hannavi' עומד | 'omed במקום | bimqom קֹדֶשׁ | qodesh הקרא | haqqore' בִּין | javin

TKIS Kun siis näette hävityksen kauhistuksen, josta on puhuttu profeetta Danielin välityksellä, seisovan pyhässä paikassa lukija tarkatkoon —

STLK Kun siis näette hävityksen kauhistuksen, josta on puhuttu profeetta Danielin kautta, seisovan pyhässä paikassa – joka tämän lukee, se ymmärtäköön —

BIBLIA 1776 Kuin te siis näette hävityksen kauhistuksen, josta sanottu on Daniel prophetan kautta, seisovan pyhässä siassa; (joka tämän lukee, hän ymmärtäköön!)

16. *TR* τότε | *tote* silloin οἱ | *oi* jotka ἐν | *en* τῇ | *tē* Ἰουδαία | *Ioudaia* ovat Juudeassa φευγέτωσαν | *feugetōsan* paetkoot ἐπὶ | *epi* τὰ | *ta* ὄρη· | *orē* vuorille

Delitzsch אַז | 'az נֹס | nos נוֹסוּ | janusu אַנְשֵׁי | 'anshei יהודה | Jehudah אֶל־הַהַרִּים | 'el-heharim

TKIS silloin ne, jotka ovat Juudeassa. paetkoon vuorille;

STLK silloin ne, jotka Juudeassa ovat, paetkoot vuorille;

BIBLIA 1776 Silloin ne, jotka Juudeassa ovat, paetkoot vuorille.

17. *TR* ὁ | *ho* joka ἐπὶ | *epi* τοῦ | *tou* δώματος | *dōmatos* on katolla μὴ |
mē älköön καταβαίνετω | *katabainetō* menkö alas ἄραι | *arai* hakemaan τι |
ti mitään ἐκ | *ek* τῆς | *tēs* οἰκίας | *oikias* talostaan αὐτοῦ· | *autou*

Delitzsch וְאֲשֶׁר | va'asher עַל־הַגָּג | 'al-haggag אֶל־יֶרֶד | 'al-jered לְיֵצֵאת | laset
דָּבָר | davar מִבֵּיתוֹ | mibeito

TKIS joka on katolla, älköön astuko alas noutamaan mitään huoneestaan*

STLK joka on katolla, älköön astuko alas noutamaan, mitä hänen huoneessaan on,

BIBLIA 1776 Ja joka katon päällä on, älköön astuko alas ottamaan jotakin huoneestansa.

18. *TR* καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* joka ἐν | *en* τῷ | *tō* ἀγρῷ | *agrō* on pellolla μὴ |
mē älköön ἐπιστρεψάτω | *epistrepsatō* palatko ὀπίσω | *opisō* takaisin ἄραι |
arai hakemaan τὰ | *ta* ἱμάτια | *himatia* vaatteitaan αὐτοῦ | *autou*

Delitzsch וְאֲשֶׁר | va'asher בְּשָׂדֵה | bassadeh אֶל־יָשׁוּב | 'al-jashov הַבְּיָתָה |
habajeta לְיֵצֵאת | laset מִלְּבִישׁוֹ | 'et-malbusho

TKIS ja joka on pellolla, älköön kääntykö noutamaan vaippaansa.

STLK ja joka on pellolla, älköön palatko takaisin noutamaan viittaansa.

BIBLIA 1776 Ja joka pellolla on, älköön palatko vaatteitansa ottamaan.

19. *TR* οὐαὶ | *ouai* mutta voi δὲ | *de* ταῖς | *tais* ἐν | *en* γαστρὶ | *gastri*
raskaana ἐχούσαις | *echousais* olevia καὶ | *kai* ja ταῖς | *tais* θηλαζούσαις |
thēladzousais imettäviä ἐν | *en* ἐκείναις | *ekeinais* niinä ταῖς | *tais* ἡμέραις
| *hēmerais* päivinä

Delitzsch וְאֵי | ve'oi לְהָרוֹת | le'harot וְלַמְיַנִּיקוֹת | velammeiniqot בְּיָמִים |
bajamim הָהֵם | hahem

TKIS Voi raskaita ja imettäviä niinä päivinä!

STLK Voi raskaana olevia ja imettäviä niinä päivinä!

BIBLIA 1776 Voi raskaita ja imettäväisiä niinä päivinä!

20. *TR* προσεύχεσθε | *proseuchesthe* ja rukoilkaa δὲ | *de* ἵνα μὴ | *hina mē*
että ei γένηται | *genētai* tapahtuisi ἢ | *hē* φύγῃ | *fygē* pakonne ὑμῶν |
hymōn teidän χειμῶνος | *cheimōnos* talvella μηδὲ | *mēde* εἰκὰ ἐν | *en*
σαββάτῳ | *sabbatō* sapattina

Delitzsch אַךְ | 'ach הַתְּפִלָּלוּ | hitpallu אֲשֶׁר | 'asher מְנוּסַתְכֶם | menusatchem לֹא
| lo' תִּהְיֶה | tihjeh בַּחֲרֵף | bachoref וְלֹא | velo' בְּשַׁבָּת | bash'Shabbat

TKIS Mutta rukoilkaa, ettei pakonne tapahtuisi talvella eikä sapattina.

STLK Mutta rukoilkaa, ettei teidän pakonne tapahtuisi talvella eikä sapattina.

BIBLIA 1776 Mutta rukoilkaat, ettei teidän pakonne tapahtuisi talvella eikä sabbatina;

21. *TR* ἔσται | *estai* sillä on γὰρ | *gar* τότε | *tote* silloin θλίψις | *thlipsis*
ahdistus μεγάλη | *megalē* suuri οἷα | *hoia* jollaista οὐ | *ou* εἰ γέγονεν |
gegonen ole ollut ἀπ' | *ap* ἀρχῆς | *archēs* alusta κόσμου | *kosmou* maailman
ἕως | *eōs* saakka τοῦ | *tou* νῦν | *nyn* nykyhetkeen οὐδ' | *oud* εἰκὰ οὐ μὴ |
ou mē enää γένηται | *genētai* tule

Delitzsch כִּי | ki אִז | 'az תִּהְיֶה | tihjeh צָרָה | tzara גְּדוּלָה | gedola אֲשֶׁר |
'asher כְּמוֹהָ | kamoha לֹא־נִהְיֶתָּה | lo'-nihjeta מֵרֵאשִׁית | mere'shit הָעוֹלָם |
ha'olam עַד־עַתָּה | 'ad-'atta וְכְמוֹהָ | vechamoha לֹא | lo' תִּהְיֶה | tihjeh עוֹד | 'od

TKIS Sillä silloin on suuri ahdistus, jonka kaltaista ei ole ollut maailman alusta tähän asti eikä milloinkaan tule.

STLK Sillä silloin on oleva suuri ahdistus, jonka kaltaista ei ole ollut maailman alusta hamaan tähän asti eikä milloinkaan tule.

BIBLIA 1776 Sillä silloin pitää suuren vaivan oleman, jonka kaltaista ei ole ollut maailman alusta niin tähän asti, ei myös tule.

22. *TR* καὶ | *kai* ja εἰ μὴ | *ei mē* jos ei ἐκολοβώθησαν | *ekolobōthēsan* olisi
lyhennetty αἱ | *hai* ἡμέραι | *hēmerai* päiviä ἐκεῖνοι | *ekeinai* niitä οὐκ |
ouk εἰ ἂν | *an* ἐσώθη | *esōthē* pelastuisi πᾶσα | *pasa* mikään σὰρξ· | *sarks*
liha διὰ | *dia* mutta vuoksi δὲ | *de* τοὺς | *tous* ἐκλεκτοὺς | *eklektous*

valittujen κολοβωθήσονται | *kolobōthēsontai* lyhennetään αι | *hai* ἡμέραι | *hēmerai* päivät ἐκεῖναι | *ekeinai* ne

Delitzsch וְלוֹיָא | velule' וְנִקְצְרוּ | niqtzeru הַיָּמִים | hajamim הַהֵם | hahem לֹא | lo' וַיִּשְׁעַ | jivuasha' כָּל־בָּשָׂר | kol-basar אֶךְ | 'ach לְמַעַן | le'ma'an הַבְּחִירִים | habechirim וְנִקְצְרוּ | jiqqatzeru הַיָּמִים | hajamim הַהֵם | hahem

TKIS Jollei niitä päiviä olisi lyhennetty, ei yksikään ihminen pelastuisi, mutta valittujen vuoksi ne päivät lyhennetään.

STLK Ellei niitä päiviä olisi lyhennetty, ei mikään liha pelastuisi, mutta valittujen tähden ne päivät lyhennetään.

BIBLIA 1776 Ja ellei ne päivät olisi lyhennetyt, niin ei yksikään liha tulisi autuaaksi; mutta valittuin tähden pitää ne päivät lyhennettämän.

23. *TR* τότε | *tote* silloin ἐάν | *ean* jos τις | *tis* joku ὑμῖν | *hymin* teille εἴπη | *eipē* sanoo Ἰδοὺ | *idou* katso ὧδε | *hōde* täällä ὁ | *ho* Χριστός | *Christos* Kristus ἢ | *ē* tai ὧδε | *hōde* tuolla μὴ | *mē* älkää πιστεύσητε | *pisteusēte* uskoko

Delitzsch וְכִי־יֹאמַר | vechi-jo'mar אֲלֵיכֶם | 'aleichem שִׁי | 'ish בְּעֵת | ba'et הַהִיא | hahi' הַנֵּה־פֶה | hinneh-foh הַמְּשִׁיחַ | hamMashiach יֵא | 'o הַנְּוֹשֵׁם | hinno-sham אֶל־תִּאֲמִינוּ | 'al-ta'aminu

TKIS Jos silloin joku sanoo teille: ”Katso, täällä on Kristus tai: Tuolla, älkää uskoko.

STLK Jos silloin joku sanoo teille: 'Katso, täällä on Kristus', tai: 'Tuolla', älkää uskoko.

BIBLIA 1776 Silloin jos joku teille sanois: katso, tässä on Kristus taikka siellä! älkää uskoko.

24. *TR* ἐγερθήσονται | *egerthēsontai* sillä nousee γὰρ | *gar* ψευδόχριστοι | *pseudochristoi* vääriä kristuksia καὶ | *kai* ja ψευδοπροφῆται | *pseudoprofētai* vääriä profeettoja καὶ | *kai* ja δώσουσι | *dōsousi* he tekevät σημεῖα | *sēmeia* tunnustekoja μεγάλα | *megala* suuria καὶ | *kai* ja τέρατα | *terata* ihmeitä ὥστε | *hōste* niin että πλανῆσαι | *planēsai* eksyttävät εἰ | *ei* jos δυνατόν | *dynaton* mahdollista καὶ | *kai* myös τοὺς | *tous* ἐκλεκτούς | *eklektous* valitut

Delitzsch כִּי | ki יְקוּמוּ | jaqumu מְשִׁיחֵי | meshichei שֶׁקֶר | sheqer וְגִבֵּי אֵי |
unevi'ei שֶׁקֶר | sheqer וַיִּתְּנוּ | ve'ittenu אֲתוֹת | 'otot גְּדוּלוֹת | gedolot וּמִוִּפְתִּים |
umofetim לְמַעַן | le'ma'an הַתְּעוֹת | hat'ot אַף | 'af אֵת | 'et הַבְּחִירִים |
habechirim אִם-יִכְלוּ | 'im-juchalu

TKIS Sillä vääriä kristuksia ja vääriä profeettoja nousee, ja he tekevät suuria tunnustekoja ja ihmeitä, niin että eksyttävät, jos mahdollista, valitutkin.

STLK Sillä vääriä kristuksia ja vääriä profeettoja nousee, ja he tekevät suuria tunnustekoja ja ihmeitä, niin että eksyttävät, jos se olisi mahdollista, valitutkin.

BIBLIA 1776 Sillä väärät Kristukset ja väärät prophetat nousevat, ja tekevät suuria ihmeitä ja merkkejä: niin että myös, jos taitais tapahtua, valitutkin eksytettäisiin.

25. **TR** ἰδοὺ | *idou* katso προείρηκα | *proeirēka* olen edeltä sanonut ὑμῖν |
hymin teille

Delitzsch הִנֵּה | hinneh מֵרֵאשִׁי | merosh הִגַּדְתִּי | higgadti לָכֶם | la'chem

TKIS Katso, olen sen teille ennalta sanonut.

STLK Katso, olen sen teille edeltä sanonut.

BIBLIA 1776 Katso, minä olen teille sen ennen sanonut.

26. **TR** εἰς ὃν | *ean* jos οὗν | *oun* siis εἴπωσιν | *eipōsin* sanotaan ὑμῖν | *hymin*
teille Ἰδοὺ | *idou* katso ἐν | *en* τῇ | *tē* ἐρήμῳ | *erēmō* autiomaassa εἰσὶν |
aisin hän on μὴ | *mē* älkää ἐξέλθητε· | *ekselthēte* lähtekö Ἰδοὺ | *idou* katso
ἐν | *en* τοῖς | *tois* ταμείοις | *tameiois* kammiossa on μὴ | *mē* älkää
πιστεύσητε | *pisteusēte* uskoko

Delitzsch לָכֵן | lachen כִּי-יֵאֱמָרוּ | ki-jo'meru אֲלֵיכֶם | 'aleichem הִנּוּ | hinno
בְּמִדְבָּר | vammidbar אֶל-תֵּצֵאוּ | 'al-tetze'u הִנּוּ | hinno בְּחִדְרִים | vachadarim
אֶל-תֵּאֱמִינוּ | 'al-ta'aminu

TKIS Jos siis teille sanotaan: Katso, Hän on autiomaassa, älkää menkö ulos, tai: Katso, Hän on kammioissa, älkää uskoko.

STLK Sen tähden, jos teille sanotaan: 'Katso, hän on erämaassa', älkää menkö sinne, tai: 'Katso, hän on sisällä huoneessa', älkää uskoko.

BIBLIA 1776 Jos he siis teille sanovat: katso, hän on korvessa! niin älkäätkä menkö ulos; katso, hän on kammiossa! älkäätkä uskoko.

27. **TR** ὥσπερ | *hōsper* sillä niinkuin γὰρ | *gar* ἢ | *hē* ἀστραπή | *astrapē* salama ἐξέρχεται | *ekserchetai* leimahtaa ἀπὸ | *apo* ἀνατολῶν | *anatolōn* idästä καὶ | *kai* ja φαίνεται | *fainetai* näkyy ἕως | *eōs* asti δυσμῶν | *dysmōn* länteen οὕτως | *houtōs* niin ἔσται | *estai* on καὶ | *kai* myös ἢ | *hē* παρουσία | *parousia* tulemus τοῦ | *tou* υἱοῦ | *hyiou* Pojan τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen

Delitzsch כִּי | *ki* כַּבְרָק | *chabbaraq* הַיּוֹצֵא | *hajotze'* מִמִּזְרַח | *mimmizrach* וַיֵּצֵא | *ume'ir* עַד־מִמְּרָב | *'ad-ma'arav* בֵּן | *ken* הַיָּם? | *jihjeh* בְּאֵם־בּוֹ'וֹ | *gam-bo'o* לְפָנֵי־הַאָדָם | *shel-Ben-ha'Adam*

TKIS Sillä niin kuin salama lähtee idästä ja valaisee länteen asti, niin on myös Ihmisen Pojan tulemus oleva.

STLK Sillä niin kuin salama leimahtaa idästä ja näkyy länteen asti, niin on Ihmisen Pojan tulemus oleva.

BIBLIA 1776 Sillä niinkuin pitkäisen tuli leimahtaa idästä ja näkyy hamaan länteen, niin on myös Ihmisen Pojan tulemus.

28. **TR** ὅπου | *hopou* sillä missä γὰρ | *gar* ἐὰν | *ean* ἦ | *ē* on τὸ | *to* πτώμα | *ptōma* raato ἐκεῖ | *ekei* sinne συναχθήσονται | *synachthēsontai* kokoontuvat οἱ | *oi* ἀετοί | *aetoi* kotkat

Delitzsch כִּי | *ki* בְּאֲשֶׁר | *va'asher* הַפֶּגְרָה | *happeger* עֲצֵי | *sham* יִקָּבְצוּ | *jiqqavetzu* הַנְּשָׂרִים | *hannesharim*

TKIS (Sillä) missä raato on, sinne kotkat kokoontuvat.

STLK Missä raato on, sinne korppikotkat kokoontuvat.

BIBLIA 1776 Sillä kussa raato on, siihen kotkat kokoontuvat.

29. **TR** εὐθέως | *eutheōs* ja heti δὲ | *de* μετὰ | *meta* jälkeen τὴν | *tēn* θλίψιν | *thlipsin* ahdistuksen τῶν | *tōn* ἡμερῶν | *hēmerōn* päivien ἐκείνων | *ekeinōn* niiden ὁ | *ho* ἥλιος | *hēlios* aurinko σκοτισθήσεται | *skotisthēsetai* pimenee καὶ | *kai* ja ἢ | *hē* σελήνη | *selēnē* kuu οὐ | *ou* ei δώσει | *dōsei* anna τὸ | *to* φέγγος | *fengos* valoaan αὐτῆς | *autēs* καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* ἀστέρες | *asteres* tähdet πεσοῦνται | *pesountai* putoavat ἀπὸ | *apo* τοῦ |

tou οὐρανοῦ | *ouranou* taivaalta καὶ | *kai* ja αἱ | *hai* δυνάμεις | *dynameis*
voimat τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivaiden σαλευθήσονται |
saleuthēsontai järkkyvät

Delitzsch וּמִיָּד | umijad אֲחָרַי | a'charei צָרַת | tzarat הַיָּמִים | hajamim הַהֵם |
hahem הַתְּהִלָּה | techshach הַשְּׁמֶשׁ | hash'shemesh וְהַיָּרֵחַ | ve'hajareach לֹא | lo'
יָגִיעַ | jaggiah אִוְרוֹ | 'oro וְהַכּוֹכָבִים | ve'hakkochavim יִפְּלוּ | jippelu מִן־הַשָּׁמַיִם |
| min-hash'shamaim וְכִחוֹת | vechochot הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim יִתְמוֹטְטוּ |
jitmotatu

TKIS Mutta heti niitten päivien ahdistusten jälkeen aurinko pimenee eikä kuu
anna valoaan, ja tähdet putoavat taivaalta ja taivaitten voimat järkkyvät.

STLK Mutta heti niiden päivien ahdistuksen jälkeen aurinko pimenee, eikä kuu
anna valoaan, ja tähdet putoavat taivaalta, ja taivaitten voimat järkkyvät.

BIBLIA 1776 Mutta kohta sen ajan vaivan jälkeen aurinko pimenee, ja kuu ei
anna valoansa, ja tähden putoavat taivaasta, ja taivaan voimat pitää liikutettaman.

30. **TR** καὶ | *kai* ja τότε | *tote* silloin φανήσεται | *fanēsetai* näkyy τὸ | *to*
σημεῖον | *sēmeion* merkki τοῦ | *tou* υἱοῦ | *hyiou* Pojan τοῦ | *tou* ἀνθρώπου
| *anthrōpou* Ihmisen ἐν | *en* τῷ | *tō* οὐρανῷ· | *ouranō* taivaalla καὶ | *kai*
ja τότε | *tote* silloin κόψονται | *kopsontai* parkuvat πᾶσαι | *pasai* kaikki αἱ
| *hai* φυλαὶ | *fylai* sukukunnat τῆς | *tēs* γῆς | *gēs* maan καὶ | *kai* ja
ὄψονται | *opsontai* he näkevät τὸν | *ton* υἱὸν | *hyion* Pojan τοῦ | *tou*
ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen ἐρχόμενον | *erchomenon* tulevan ἐπὶ | *epi*
πᾶσιν τοῖς | *tōn* νεφελῶν | *nefelōn* pilvien τοῦ | *tou* οὐρανοῦ | *ouranou*
taivaan μετὰ | *meta* δυνάμεως | *dynameōs* voimassa καὶ | *kai* ja δόξης |
doksēs kunniasa πολλῆς | *pollēs* suuressa

Delitzsch אֵז | 'az אֹת | 'ot בֶּן־הָאָדָם | Ben-ha'Adam יֵרָאֵה | jera'eh בְּשָׁמַיִם |
bash'shamaim וְסִפְדוּ | vesafedu כָּל־מְשֻׁפְּחֹת | kol-mishpechot הָאָרֶץ | ha'aretz
וְרָאוּ | vera'u אֶת | 'et בֶּן־הָאָדָם | Ben-ha'Adam בָּא | ba' עִם־עַנְיֵי | 'im-'annei
הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim בְּגִבּוֹרָה | bigvura וְכָבוֹד | vechavod רַב | rav

TKIS Silloin Ihmisen Pojan merkki näkyy taivaalla, ja silloin kaikki maan
sukukunnat parkuvat. Ja he näkevät Ihmisen Pojan tulevan taivaan pilvien päällä
ylen voimallisena ja kirkkaana.

STLK Silloin Ihmisen Pojan merkki näkyy taivaalla, ja silloin kaikki maan sukukunnat vaikeroivat. He näkevät Ihmisen Pojan tulevan taivaan pilvien päällä suurella voimalla ja kirkkaudella.

BIBLIA 1776 Ja silloin näkyy Ihmisen Pojan merkki taivaassa, ja silloin kaikki sukukunnat maassa parkuvat ja saavat nähdä Ihmisen Pojan tulevan taivaan pilvissä suurella voimalla ja kunnialla.

31. *TR* καὶ | *kai* ja ἀποστελεῖ | *apostelei* Hän lähettää τοὺς | *tous* ἀγγέλους | *aggelous* enkelinsä αὐτοῦ | *autou* μετὰ | *meta* σάλπιγγος | *salpingos* pasuunan φωνῆς | *fōnēs* äänellä μεγάλης | *megalēs* suurella καὶ | *kai* ja ἐπισυνάξουσι | *episynaksousi* he kokoavat τοὺς | *tous* ἐκλεκτοὺς | *eklektous* valitut αὐτοῦ | *autou* Hänen ἐκ | *ek* τῶν | *tōn* τεσσάρων | *tessarōn* neljältä ἀνέμων | *anemōn* ilmansuunnalta ἀπ' | *ap* ἄκρων | *akrōn* ääristä οὐρανῶν | *ouranōn* taivaiden ἕως | *eōs* saakka ἄκρων | *akrōn* toisiin αὐτῶν | *autōn* sen

Delitzsch וַיִּשְׁלַח | ve'ishelach אֶת־מַלְאָכָיו | 'et-mal'achaiv בְּקוֹל | beqol שׁוֹפָר | shofar גָּדוֹל | gadol וַיִּקְבְּצוּ | viqabbetzu אֶת־בְּחִירָיו | 'et-bechiraiv מֵאַרְבַּע | me'arba' הַרְיָחוֹת | haruchot לְמִקְצֵה | le'miqtzeh הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim וְעַד | ve'ad קֵצֵה | qetzeh הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim

TKIS Hän lähettää enkelinsä *pasuunan voimakkaasti soidessa*, ja he kokoavat Hänen valittunsa neljältä ilmansuunnalta taivasten ääristä niitten toisiin ääriin asti."

STLK Hän lähettää enkelinsä torven kovasti raikuessa, ja he kokoavat hänen valittunsa neljältä ilmansuunnalta taivasten ääristä toisiin ääriin.

BIBLIA 1776 Ja hän lähettää enkelinsä suurella basunan äänellä, ja he kokoovat hänen valittunsa neljästä tuulesta, yhdestä taivasten äärestä niin toiseen.

32. *TR* ἀπὸ | *apo* δὲ | *de* mutta τῆς | *tēs* συκῆς | *sykēs* viikunapuusta μάθετε | *mathete* oppikaa τὴν | *tēn* παραβολήν· | *parabolēn* vertaus ὅταν | *hotan* silloin kun ἦδη | *ēdē* jo ὁ | *ho* κλάδος | *klados* oksa αὐτῆς | *autēs* sen γένηται | *genētai* on ἀπαλός | *hapalos* tuore καὶ | *kai* ja τὰ | *ta* φύλλα | *fylla* lehdet ἐκφύη | *ekfyē* puhkeaa γινώσκετε | *ginōskete* tiedätte ὅτι | *hoti* että ἐγγὺς | *engys* lähellä τὸ | *to* θέρος· | *theros* on kesä

Delitzsch לְמִדּוֹ-נָא | limdu-na' אֶת־מִשָּׁל | 'et-meshal הָתְּאֵינָה | hatte'ena כְּאֲשֶׁר | ka'asher יִרְטַב | jirtav עֲנֹפֶה | 'anafah וּפָרְחוּ | ufarechu עֲלֶיָהּ | 'aleha יְדַעְתֶּם | jeda'tem כִּי | ki קָרוֹב | qarov הִקְיִץ | haqqaitz

TKIS Mutta oppikaa viikunapuusta vertaus: kun sen oksa jo on tuore ja saattaa lehdet puhkeamaan, te tiedätte, että kesä on lähellä.

STLK Mutta oppikaa viikunapuusta vertaus: kun sen oksa on jo tuore ja lehdet puhkeavat, tiedätte, että kesä on lähellä.

BIBLIA 1776 Mutta oppikaat fikunapuusta vertaus: kuin sen oksa on tuores ja lehdet puhkeavat, niin te tiedätte suven läsnä olevan:

33. **TR** οὕτω | *houtō* samoin καὶ | *kai* myös ὑμεῖς | *hymeis* te ὅταν | *hotan* silloin kun ἴδητε | *idēte* näette πάντα | *panta* kaiken ταῦτα | *tauta* tämän γινώσκετε | *ginōskete* tiedätte ὅτι | *hoti* että ἐγγύς | *engys* lähellä ἐστὶν | *estin* se on ἐπὶ | *epi* edessä θύραις | *thyrais* oven/ ovella

Delitzsch כֵּן | ken אִתְּכֶם | gam-'attem בְּרִאֲוֹתְכֶם | bir'otechem אֶת־כָּל־אֵלֶּה | 'et-kol-'elleh דְּעוּ | de'u כִּי־קָרוֹב | ki-qarov הוּא | hu' לְפָתַח | la'patach

TKIS Niin te myös, kun näette tämän kaiken, tietäkää, että se* on lähellä, oven edessä.

STLK Samoin myös, kun näette tämän kaiken, tietäkää, että se on lähellä, aivan ovella.

BIBLIA 1776 Niin myös te, kuin te näette nämät kaikki, tietäkää, että se on läsnä, oven edessä.

34. **TR** ἀμὴν | *amēn* toden totta λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille οὐ μὴ | *ou mē* että ei παρέλθῃ | *parelthē* katoa ἢ | *hē* γενεᾶ | *genea* sukukunta αὕτη | *hautē* tämä ἕως | *heōs* ennenkuin ἂν | *an* πάντα | *panta* kaikki ταῦτα | *tauta* nämä γένηται | *genētai* tapahtuvat

Delitzsch אָמֵן | 'Amen אֲמַר | 'omer אֲנִי | 'ani לְכֶם | la'chem כִּי | ki לֹא | lo' יַעֲבֹר | ja'avor הַדּוֹר | haddor הַזֶּה | hazzeh עַד | 'ad אֲשֶׁר־יִהְיֶה | 'asher-jihju כָּל־אֵלֶּה | chol-'elleh

TKIS Totisesti sanon teille: tämä sukukunta ei katoa, kunnes kaikki tämä on tapahtunut.

STLK Totisesti sanon teille: tämä sukukunta ei katoa, ennen kuin kaikki nämä tapahtuvat.

BIBLIA 1776 Totisesti sanon minä teille: ei suinkaan tämän sukukunnan pidä hukkuman ennen kuin kaikki nämät tapahtuvat.

35. *TR* ὁ | *ho* οὐρανὸς | *ouranos* taivas καὶ | *kai* ja ἡ | *hē* γῆ | *gē* maa παρελεύσονται | *pareleusontai* katoavat οἱ | *oi* δὲ | *de* mutta λόγοι | *logoi* sanani μου | *mou* minun οὐ μὴ | *ou mē* eivāt koskaan παρέλθωσι | *parelthōsi* katoa

Delitzsch הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim וְהָאָרֶץ | ve'ha'aretz יַעֲבֹרוּ | ja'avoru יְדַבְּרוּ | udevarai לֹא | lo' יַעֲבֹרוּ | ja'avorun

TKIS Taivas ja maa katoavat, mutta minun sanani eivät totisesti katoa."

STLK Taivas ja maa katoavat, mutta minun sanani eivät katoa koskaan.

BIBLIA 1776 Taivas ja maa pitää hukkuman, mutta minun sanani ei pidä suinkaan hukkaantumana.

36. *TR* περὶ | *peri* δὲ | *de* mutta τῆς | *tēs* ἡμέρας | *hēmeras* päivästä ἐκείνης | *ekeinēs* siitä καὶ | *kai* ja τῆς | *tēs* ὥρας | *hōras* hetkestä οὐδεὶς | *oudeis* ei kukaan οἶδεν | *oiden* tiedä οὐδὲ | *oude* eivāt οἱ | *oi* ἄγγελοι | *aggeloi* enkelit τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivaan εἰ μὴ | *ei mē* muu kuin ὁ | *ho* Πατήρ | *Patēr* Isäni μου | *mou* minun μόνος | *monos* ainoastaan

Delitzsch אֶחָד | 'ach הַיּוֹם | hajjom הַיּוֹם | hahu' הַשָּׁמַיִם | ve'hash'sha'a אֶתְהָא | hahi' אֵין | 'ein אִישׁ | 'ish יְדֹעָה | jodea' אֶתְהָא | 'otah גַּם־לֹא | gam-lo' מִלְּאֵי | mal'achei הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim בְּלִי | bilti אֲבִי | 'Avi לְבַדּוֹ | le'vado

TKIS Mutta siitä päivästä ja hetkestä ei tiedä kukaan, eivät taivasten enkelitkään [ei myöskään Poika] vaan Isäni yksin.

STLK Mutta siitä päivästä ja hetkestä ei tiedä kukaan, eivät taivasten enkelit, vaan Isä yksin.

BIBLIA 1776 Vaan siitä päivästä ja hetkestä ei tiedä kenkään, ei taivaan enkelitkään, vaan minun Isäni yksinänsä.

37. *TR* ὥσπερ | *hōsper* sillä niinkuin δὲ | *de* αἱ | *hai* οἱ ἡμέραι | *hēmerai* päivät τοῦ | *tou* Νῶε | *Nōe* Nooan οὕτως | *houtōs* samoin ἔσται | *estai* on

καὶ | *kai* myös ἢ | *hē* παρουσία | *parousia* tulemus τοῦ | *tou* υἱοῦ | *hyiou*
Pojan τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen

Delitzsch וְכִימֵי | *vechimei* נֹחַ | Noach בֶּן | *ken* הַיָּהוָה | *jihjeh* יָבֹא־גַם | *gam-*
bo'o שֶׁל־בֶּן־הָאָדָם | *shel-Ben-ha'Adam*

TKIS Sillä niin kuin olivat Nooan päivät, niin on Ihmisen Pojan tulemuskin oleva.

STLK Sillä niin kuin oli Nooan päivinä, niin on Ihmisen Pojan tulemus oleva.

BIBLIA 1776 Mutta niinkuin Noan ajat olivat, niin pitää myös Ihmisen Pojan tulemus oleman.

38. *TR* ὡσπερ | *hōsper* sillä niinkuin γὰρ | *gar* ἦσαν | *ēsan* οἱ ἐν | *en* ταῖς
| *tais* ἡμέραις | *hēmerais* päivinä ταῖς | *tais* πρὸ | *pro* ennen τοῦ | *tou*
κατακλυσμοῦ | *kataklysmou* vedenpaisumusta τρώγοντες | *trōgontes* söivät
καὶ | *kai* ja πίνοντες | *pinontes* joivat γαμοῦντες | *gamountes* naivat καὶ |
kai ja ἐκγαμίζοντες | *ekgamidzontes* naittivat ἄχρι | *achri* saakka ἤς | *hēs*
ἡμέρας | *hēmeras* päivään εἰσῆλθε | *eisēlthe* jona meni Νῶε | *Nōe* Nooa εἰς
| *eis* τὴν | *tēn* κιβωτόν | *kibōton* arkkiin

Delitzsch כִּי | *ki* כַּאֲשֶׁר | *ka'asher* כִּימֵי | *bimei* הַמַּבּוּל | *hammabbul* הַיּוֹם | *haju*
אֲשֶׁר | *'ochelim* וְשֹׁתִים | *veshotim* וְנָשִׁים | *nose'im* וְנָשִׁים | *nashim* וְנִתְּנִים |
venotenim אוֹתָן | *'otan* לְאֲנָשִׁים | *la'anashim* עַד־הַיּוֹם | *'ad-hajjom* אֲשֶׁר־בָּא |
'asher-ba' נֹחַ | *Noach* אֶל־הַתֵּבָה | *'el-hatteva*

TKIS Sillä niin kuin ihmiset olivat niinä päivinä ennen vedenpaisumusta: söivät ja joivat, naivat ja naittivat, siihen päivään asti, jona Nooa meni arkkiin,

STLK Sillä niin kuin ihmiset olivat niinä päivinä ennen vedenpaisumusta: söivät ja joivat, menivät naimisiin ja antoivat tyttäriään vaimoiksi, aina siihen päivään asti, jona Nooa meni arkkiin,

BIBLIA 1776 Sillä niinkuin he niinä päivinä vedenpaisumisen edellä olivat, söivät ja joivat, naivat ja huolivat, hamaan siihen päivään asti, jona Noa arkkiin sisälle meni,

39. *TR* καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* εἰς τὴν ἕξιν | *egnōsan* τὴν ἕξιν | *eōs*
kunnes ἦλθεν | *ēlthen* tuli ὁ | *ho* κατακλυσμὸς | *kataklysmos* vedenpaisumus
καὶ | *kai* ja ἦρεν | *ēren* οὐρανὸς | *hapantas* οὐρανὸς | *houtōs*

samoin ἔσται | *estai* on καὶ | *kai* myös ἢ | *hē* παρουσία | *parousia* tulemus
τοῦ | *tou* υἱοῦ | *hyiou* Pojan τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen

Delitzsch וְלֹא | velo' וְדַעוּ | jade'u עַד-בּוֹא | 'ad-bo' הַמְּבִיל | hammabbul וְיִשְׁחַתְּ
| vaje'shachet אֶת-כָּלֶךָ | 'et-kullam כֵּן | ken הֲיֵה? | jihjeh גַּם-בּוֹא | gam-bo'o
לְשׁוֹ | shel הַהֲאָדָם | Ben-ha'Adam

TKIS eivätkä tienneet kunnes vedenpaisumus tuli ja vei kaikki, niin on myös Ihmisen Pojan tulemus oleva.

STLK eivätkä tienneet, ennen kuin vedenpaisumus tuli ja vei heidät kaikki. Niin on myös Ihmisen Pojan tulemus oleva.

BIBLIA 1776 Ja ei tietäneet ennen kuin vedenpaisumus tuli, ja otti pois kaikki: niin pitää myös Ihmisen Pojan tulemus oleman.

40. *TR* τότε | *tote* silloin δύο | *dyo* kaksi ἔσονται | *esontai* on ἐν | *en* τῷ |
tō ἀγρῷ· | *agrō* pellolla ὁ | *ho* εἷς | *heis* toinen παραλαμβάνεται |
paralambanetai otetaan καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* εἷς | *heis* toinen ἀφίεται | *afietai*
jätetään

Delitzsch אֶזְ | 'az יְהִי | jihju שְׁנַיִם | shenaim בְּשֵׁדָה | bassadeh דְּאֶחָד | 'echad
הַאֲסֵף | je'asef דְּאֶחָד | ve'echad יְעֲזֵב | je'azev

TKIS Silloin on kaksi miestä pellolla, toinen otetaan ja toinen jätetään.

STLK Silloin on kaksi miestä pellolla. Toinen korjataan talteen, ja toinen jätetään.

BIBLIA 1776 Silloin on kaksi kedolla: yksi otetaan ylös, ja toinen jätetään.

41. *TR* δύο | *dyo* kaksi ἀλήθουςαι | *alēthousai* jauhaa ἐν | *en* τῷ | *tō*
μύλωνι· | *mylōni* myllyssä μία | *mia* toinen παραλαμβάνεται |
paralambanetai otetaan καὶ | *kai* ja μία | *mia* toinen ἀφίεται | *afietai*
jätetään

Delitzsch שְׁתַּיִם | shetaim טוֹחֵנִים | tochanot בְּרִתְּחַיִם | barechaim תְּאֶחָד | 'achat
הַאֲסֵף | te'asef תְּאֶחָד | ve'achat תְּעֲזֵב | te'azev

TKIS Kaksi naista on jauhamassa käsikivillä, toinen otetaan ja toinen jätetään."

STLK Kaksi naista on jauhamassa käsikivillä; toinen korjataan talteen, ja toinen jätetään.

BIBLIA 1776 Kaksi jauhavat myllyssä: yksi otetaan ylös, ja toinen jätetään.

42. **TR** γρηγορεῖτε | *grēgoreite* valvokaa οὖν | *oun* siis ὅτι | *hoti* sillä οὐκ | *ouk* ette οἴδατε | *oidate* tiedä ποία | *poia* millä ὥρα | *hōra* hetkellä ὁ | *ho* Κύριος | *Kyrios* Herranne ὑμῶν | *hymōn* teidän ἔρχεται | *erchetai* tulee

Delitzsch לָכֵן | lachen וְשָׁקֹדוּ | sheqodu כִּי | ki אֵינְכֶם | 'einechem יוֹדְעִים | jode'im בְּאֵיזוֹ | be'eizo שָׂא' | sha'a אֵינְכֶם | 'Adoneichem

TKIS Valvokaa siis, sillä ette tiedä, *millä hetkellä* Herranne tulee.

STLK Valvokaa siis, sillä ette tiedä, minä päivänä Herranne tulee.

BIBLIA 1776 Valvokaat siis; sillä ette tiedä, millä hetkellä teidän Herranne on tuleva.

43. **TR** ἐκεῖνο | *ekeino* mutta se δὲ | *de* γινώσκετε | *ginōskete* tietäkää ὅτι | *hoti* että εἰ | *ei* jos ἤδει | *ēdei* tietäisi ὁ | *ho* οἰκοδεσπότης | *oikodespotēs* perheenisäntä ποία | *poia* millä φυλακῆ | *fylakē* yövartiolla ὁ | *ho* κλέπτης | *kleptēs* varas ἔρχεται | *erchetai* tulee ἐγρηγόρησεν | *egrēgorēsen* hän valvoisi ἂν | *an* καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* ei ἂν | *an* εἴασε | *eiasē* sallisi διορυγῆναι | *diorygēnai* murtautua τὴν | *tēn* οἰκίαν | *oikian* taloonsa αὐτοῦ | *autou*

Delitzsch וְאֵת־זֹאת | ve'et-zot הַבְּיָנוּ | havinu אֲשֶׁר | 'asher לֹא־יָדַע | lu-jada' בַּעַל | ba'al הַבַּיִת | ha'bait בְּאֵיזוֹ | be'eizo אֲשֶׁר־מִוֶּרֶה | 'ashmura אֵינְכֶם | javo' הַגִּנָּב | haggannav כִּי־עָתָה | ki-'atta שָׁקֹד | shaqad וְלֹא | velo' הַגִּנִּית | hinniach לְחַתֵּר | lachtor אֵת־בֵּיתוֹ | 'et-beito

TKIS Mutta *se ymmärtäkää,* että jos isäntä tietäisi, millä yövartiolla varas tulee, hän valvoisi eikä sallisi murtautua taloonsa."

STLK Mutta se tietäkää: jos perheenisäntä tietäisi, millä yövartiolla varas tulee, toki hän valvoisi eikä sallisi taloonsa murtauduttavan.

BIBLIA 1776 Mutta se tietäkää: jos perheenisäntä tietäis, millä hetkellä varas on tuleva, kaiketi hän valvois, eikä sallisi kaivaa huonettansa.

44. **TR** διὰ | *dia* vuoksi τοῦτο | *touto* tämän καὶ | *kai* myös ὑμεῖς | *hymeis* te γίνεσθε | *ginesthe* olkaa ἔτοιμοι· | *hetoimoi* valmiit ὅτι | *hoti* sillä ἢ | *hē* σινά ὥρα | *hōra* hetkenä jona οὐ | *ou* ette δοκεῖτε | *dokeite* luule ὁ | *ho*

υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōrou* Ihmisen ἔρχεται | *erchetai* tulee

Delitzsch לָכֵן | lachen הָיָה | heju נְכוּנִים | nechonim גַּם־אֲתֶם | gam-'attem כִּי | ki בְּשָׂעָה | vesh'a' אֲשֶׁר | 'asher לֹא | lo' תִּדְמוּ | tedammu יָבוֹא | javo' בֶּן־הָאָדָם | Ben-ha'Adam

TKIS Sen vuoksi olkaa tekin valmiit, sillä hetkenä, jona ette luule, Ihmisen Poika tulee."

STLK Sen tähden olkaa tekin valmiit, sillä sinä hetkenä, jona ette luule, Ihmisen Poika tulee.

BIBLIA 1776 Sentähden olkaat te myös valmiit; sillä millä hetkellä ette luulekaan, tulee Ihmisen Poika.

45. *TR* τίς | *tis* kuka ἄρα | *ara* siis ἐστὶν | *estin* on ὁ | *ho* πιστὸς | *pistos* uskollinen δοῦλος | *doulos* palvelija καὶ | *kai* ja φρόνιμος | *fronimos* ymmärtäväinen ὄν | *hon* jonka κατέστησεν | *katestēsen* on asettanut ὁ | *ho* κύριος | *kyrios* herransa αὐτοῦ | *autou* ἐπὶ | *epi* τῆς | *tēs* θεραπείας | *therapeias* palvelusväelle αὐτοῦ | *autou* hänen τοῦ | *tou* διδόναι | *didonai* antamaan αὐτοῖς | *autois* heille τὴν | *tēn* τροφήν | *trofēn* ruuan ἐν | *en* καιρῷ | *kairō* ajallaan

Delitzsch מִי | mi הוּא | hu' אֵפוֹא | 'efo' הַעֲבֹד | ha'eved הַנְּאֻמָּן | hanne'eman וְהַנְּבוֹן | ve'hannavon אֲשֶׁר | 'asher הַפְּקִידוֹ | hifqido אֲדֹנָי | 'adonai בְּנֵי | 'al-benei בֵּיתוֹ | veito לָתֵת | latet לָהֶם | lahem אֶת־אֲכָלָם | 'et-'ochelam בְּעֵתוֹ | be'itto

TKIS Kuka siis on se uskollinen ja ymmärtäväinen palvelija, jonka hänen herransa on asettanut palveluväkensä ylimmäksi. Ja antamaan heille ruokaa ajallansa?

STLK Kuka siis on se uskollinen ja ymmärtäväinen palvelija, jonka hänen isäntänsä on asettanut pitämään huolta palvelusväestään ja antamaan heille ruuan ajallaan?

BIBLIA 1776 Kuka siis on uskollinen ja toimellinen palvelia, jonka Herra pani perheensä päälle, antamaan heille ruokaa ajallansa?

46. *TR* μακάριος | *makarios* autuas ὁ | *ho* δοῦλος | *doulos* palvelija ἐκεῖνος | *ekeinos* se ὄν | *hon* joka ἐλθὼν | *elthōn* tullessa ὁ | *ho* κύριος | *kyrios*

herransa αὐτοῦ | *autou* hänen εὐρήσει | *heurēsei* löytää ποιούντα | *poiounta*
tekevän οὕτως | *houtōs* näin

Delitzsch אֲשֶׁר־י | 'ashrei הַעֲבֹד | ha'eved אֲשֶׁר־י | 'asher אֲדֹנָיִם | 'adonaiִם |
bevo'o מְצַאֵהוּ | jimtza'ehu הַעֲבֹד | 'oseh כֵּן | ken

TKIS Onnellinen se palvelija, jonka hänen herransa tullessaan havaitsee näin tekevän.

STLK Autuas se palvelija, jonka hänen isäntänsä tullessaan havaitsee näin tekevän!

BIBLIA 1776 Autuas on se palvelia, jonka Herra löytää niin tehneeksi, kuin hän tulee.

47. *TR* ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti*
että ἐπὶ | *epi* yli πᾶσι | *pasi* kaiken τοῖς | *tois* ὑπάρχουσιν | *hyparchousin*
omaisuutensa αὐτοῦ | *autou* καταστήσει | *katastēsei* asettaa αὐτόν | *auton*
hänet

Delitzsch אָמֵן | 'Amen אֲמַר | 'omer אֲנִי | 'ani לְכֶם | la'chem כִּי | ki יִפְקִידֶהוּ |
jafqidehu לְכֹל־אֲשֶׁר־לוֹ | 'al-kol-'asher-lo

TKIS Totisesti sanon teille: hän asettaa hänet kaiken omaisuutensa hoitajaksi.

STLK Totisesti sanon teille: hän asettaa hänet kaiken omaisuutensa hoitajaksi.

BIBLIA 1776 Totisesti sanon minä teille: hän panee hänen kaiken hyvyytensä päälle.

48. *TR* ἐὰν | *ean* mutta jos δὲ | *de* εἴπη | *eipē* sanoo ὁ | *ho* κακὸς | *kakos*
paha δοῦλος | *doulos* palvelija ἐκεῖνος | *ekeinos* se ἐν | *en* τῇ | *tē* καρδίᾳ
| *kardia* sydämessään αὐτοῦ | *autou* χρονίζει | *chronidzei* viiptyy ὁ | *ho*
κύριος | *kyrios* herrani μου | *mou* minun ἐλθεῖν | *elthein* tulo

Delitzsch וְאִם | ve'im הַעֲבֹד | ha'eved הָרַע | hara' אֵימַר | jo'mar בְּלִבּוֹ | belibbo
בְּשֵׁשׁ | bshesh אֲדֹנָיִם | 'ADONI לְבֹא | lavo'

TKIS Mutta jos (se) paha palvelija sanoo sydämessään: Herrani tulo viiptyy

STLK Mutta jos paha palvelija sanoo sydämessään: 'Herrani viiptyy',

BIBLIA 1776 Mutta jos paha palvelia sanoo sydämessänsä: minun Herrani viipyy tulemasta;

49. **TR** καὶ | *kai* ja ἄρξεται | *arksētai* alkaa τύπτειν | *typtein* lyödä τοὺς | *tous* συνδούλους | *syndoulous* kanssapalvelijoitaan ἐσθίειν | *esthiein* ja syömään δὲ | *de* ja καὶ | *kai* myös πίνειν | *pinein* juomaan μετὰ | *meta* kanssa τῶν | *tōn* μεθύοντων | *methyontōn* juopuneiden

Delitzsch וַיִּחַל | vejachel לְהַכּוֹת | le'hakkot אֶת־חֲבֵרָיו | 'et-chaveraiv לְאָחַל | ve'achal וְשָׂחַת | veshata עִם־הַסּוֹבְיָיִם | 'im-hassove'im

TKIS ja rupeaa lyömään palvelutovereitaan sekä syömään ja juomaan juopuneitten kanssa,

STLK ja alkaa lyödä palvelustovereitaan sekä syö ja juo juopuneiden kanssa,

BIBLIA 1776 Ja rupee pieksämään leipäveljiänsä, niin myös syömään ja juomaan juomarien kanssa:

50. **TR** ἥξει | *hēksei* tulee ὁ | *ho* κύριος | *kyrios* herra τοῦ | *tou* δούλου | *doulou* palvelijan ἐκείνου | *ekeinou* sen ἐν | *en* ἡμέρᾳ | *hēmera* päivänä ἧ | *hē* jona οὐ | *ou* ei προσδοκᾷ | *prosdoka* odota καὶ | *kai* ja ἐν | *en* ὥρᾳ | *hōra* hetkellä ἧ | *hē* jota οὐ | *ou* ei γινώσκει | *ginōskei* hän tiedä

Delitzsch בּוֹא | bo' אֲדוֹנָי | javo' אֲדוֹנָי | 'Adonei הַיּוֹם | ha'eved הַיּוֹם | hahu' הַיּוֹם | bejom לֹא | lo' יִצְפֶּה | jetzappéh וְבִשְׂעָה | uvesha'a לֹא | lo' יָדַע | jeda'

TKIS niin sen palvelijan herra tulee päivänä, jota hän ei odota, ja hetkenä, jota hän ei tiedä

STLK niin sen palvelijan isäntä tulee päivänä, jona hän ei odota, ja hetkenä, jota hän ei arvaa,

BIBLIA 1776 Niin sen palvelian Herra tulee sinä päivänä, jona ei hän luulekaan, ja sillä hetkellä, jolla ei hän tiedä.

51. **TR** καὶ | *kai* ja διχοτομήσει | *dichotomēsei* halkaisee kahtia αὐτὸν | *auton* hänet καὶ | *kai* ja τὸ | *to* μέρος | *meros* osan αὐτοῦ | *autou* hänelle μετὰ | *meta* kanssa τῶν | *tōn* ὑποκριτῶν | *hypokritōn* tekopyhien θήσει· | *thēsei* määrää ἐκεῖ | *ekei* siellä ἔσται | *estai* on ὁ | *ho* κλαυθμὸς | *klauthmos* itku καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* βρυγμὸς | *brygmos* kiristys τῶν | *tōn* ὀδόντων | *odontōn* hampaiden

Delitzsch ויִשְׁסֵף | vishassef אוֹתוֹ | 'oto וַיִּשְׁיִם | vejasim אֶת־חֶלְקוֹ | 'et-chelqo
עַם | 'im הַחַנְפִּים | ha'chanefim שָׁם | sham הִלְלָהּ | tihjeh הַלְלָהּ | hajelala
וַחֲרוֹק | vacharoq הַשְּׁנַיִם | hash'shinnaim

TKIS ja hakkaa hänet kappaleiksi ja määrää hänelle osan tekopyhien joukkoon. Siellä on itku ja hammasten kiristys."

STLK ja hakkaa hänet kappaleiksi ja määrää hänelle saman osan kuin tekopyhille. Siellä on oleva itku ja hammasten kiristys."

BIBLIA 1776 Ja hän eroittaa hänen, ja antaa hänelle osan ulkokullattuun kanssa: siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys.

25 Luku

1. **TR** τότε | *tote* silloin ὁμοιωθήσεται | *homoiōthēsetai* kaltainen ἢ | *hē* on βασιλεία | *basileia* valtakunta τῶν | *tōn* οὐρανῶν | *ouranōn* taivasten δέκα | *deka* kymmenen παρθένοις | *parthenois* neitsyen αἵτινες | *haitines* jotka λαβοῦσαι | *labousai* ottivat τὰς | *tas* λαμπάδας | *lampadas* lamppunsa αὐτῶν | *autōn* ἐξῆλθον | *eksēlthon* lähtivät εἰς | *eis* ἀπάντησιν | *apantēsin* kohtaamaan τοῦ | *tou* νυμφίου | *nymfiou* ylkää/ sulhasta

Delitzsch אַז | 'az תִּדְמֶה | tidmeh מַלְכוּת | malchut הַשָּׁמַיִם | hash'shamaim
לְעֵשֶׂר | le'eser מַלְמוֹת | 'alamot אֲשֶׁר | 'asher לָקַחְהוּ | laqechu אֶת־גִּירוֹתֶיהֶן | 'et-
neroteihen וַתִּצְאָנָה | va'tetze'na לָקְרָאתָ | liqra't הִחַתְתָּ | hechatan

TKIS ”Silloin on taivasten valtakunta kymmenen neitsyen kaltainen, jotka otettuaan lamppunsa läksivät ylkää vastaan,

STLK "Silloin on taivasten valtakunta oleva kymmenen neitsyen kaltainen, jotka ottivat lamppunsa ja lähtivät ottamaan ylkää vastaan.

BIBLIA 1776 Silloin pitää taivaan valtakunta oleman kymmenen neitseen kaltainen, jotka ottivat lamppunsa ja menivät ulos ylkää vastaan.

2. **TR** πέντε | *pente* mutta viisi δὲ | *de* ἦσαν | *ēsan* oli ἐξ | *eks* αὐτῶν | *autōn* heistä φρόνιμοι | *fronimoi* viisasta καὶ | *kai* ja αἱ | *hai* πέντε | *pente* viisi μωραὶ | *mōrai* tyhmää

Delitzsch חָמֵשׁ | chamesh מֵהֵן | mehen הַיּוֹ | haju חַכְמוֹת | chachamot וְחָמֵשׁ |
vechamesh כְּסִילוֹת | kesilot

TKIS Mutta viisi heistä oli *viisasta ja viisi tyhmää*.

STLK Mutta viisi heistä oli ymmärtäväistä ja viisi tyhmää.

BIBLIA 1776 Mutta viisi heistä oli taitavaa, ja viisi tyhmää.

3. *TR* αἵτινες | *haitines* ne μωραί | *mōrai* tyhmät λαβοῦσαι | *labousai* ottivat τὰς | *tas* λαμπάδας | *lampadas* lamppunsa ἐαυτῶν | *heautōn* omat οὐκ | *ouk* eivät ἔλαβον | *elabon* ottaneet μεθ' | *meth* mukaan ἐαυτῶν | *heautōn* itselleen ἔλαιον· | *elaion* öljyä

Delitzsch הַכְּסִילוֹת | hakesilot לָקַחְו | laqechu אֶת־הַנִּירוֹת | 'et-hannerot וְלֹא־לָקַחְו | velo'-laqechu וְנִמְחֶן | 'immahen וְשֶׁמֶן | shamen

TKIS Tyhmät ottivat lamppunsa eivätkä ottaneet öljyä mukaansa.

STLK Tyhmät ottivat lamppunsa, mutta eivät ottaneet öljyä mukaansa.

BIBLIA 1776 Tyhmät ottivat lamppunsa, ja ei ottaneet öljyä myötänsä;

4. *TR* αἱ | *hai* δὲ | *de* mutta φρόνιμοι | *fronimoi* viisaat ἔλαβον | *elabon* ottivat ἔλαιον | *elaion* öljyä ἐν | *en* τοῖς | *tois* ἀγγείοις | *aggeiois* astioihinsa αὐτῶν | *autōn* heidän μετὰ | *meta* sekä τῶν | *tōn* λαμπάδων | *lampadōn* lamppunsa αὐτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch וְהַחֲכָמוֹת | ve'hachachamot לָקַחְו | laqechu וְשֶׁמֶן | shemen בְּכַלֵּיהֶן | bichleihen וְאֵת | ve'et נִירוֹתֵיהֶן | neroteihen

TKIS Viisaat sen sijaan ottivat öljyä astioihinsa ynnä lamppuunsa.

STLK Mutta ymmärtäväiset ottivat öljyä astioihinsa sekä lamppunsa.

BIBLIA 1776 Mutta taitavat ottiva öljyä astioihinsa, ynnä lamppunsa kanssa.

5. *TR* χρονίζοντος | *chronidzontos* mutta viipyessä δὲ | *de* τοῦ | *tou* νυμφίου | *nymfiou* sulhasen/ yljän ἐνύσταξαν | *enystaksan* nukahtelivat πᾶσαι | *pasai* kaikki καὶ | *kai* ja ἐκάθευδον | *ekatheudon* he nukkuivat

Delitzsch וְכֶאֱשֶׁר | vecha'asher בְּשֵׁשׁ | bshesh הַחֲתָן | hechatan לָבוֹא | lavo' וְתִנְמָנָה | vatanomena כֶּלֶן | chullan וְתִרְדָּמָנָה | va'teradamna

TKIS Mutta yljän viipyessä kaikki torkahtivat ja nukkuivat.

STLK Yljän viipyessä heille kaikille tuli uni, ja he nukkuivat.

BIBLIA 1776 Kuin ylkä viipyi, tulivat he kaikki uneliaiksi ja makasivat.

6. *TR* μέσης | *mesēs* mutta keskellä δὲ | *de* νυκτὸς | *nyktos* yötä κραυγὴ | *kraugē* huuto γέγονεν | *gegonen* kuului Ἰδοὺ | *idou* katso ὁ | *ho* νυμφίος | *nymfios* sulhanen/ ylkä ἔρχεται | *erchetai* tulee ἐξέρχεσθε | *ekserchesthe* menkää εἰς | *eis* ἀπάντησιν | *apantēsin* vastaan αὐτοῦ | *autou* häntä

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּחֻצוֹת | bachatzot הַלְלֵיָהּ | hallajela וַיִּשְׁמַע | vajjish'shama' קוֹל | qol הַצֵּפֶצֶף | tze'aqa הַיַּיִן | hinneh הַחֶזֶק | hechatan הַצֵּפֶצֶף | tze'ena לְקַרְאָתוֹ | liqra'to

TKIS Keskiyöllä kuului kuitenkin huuto: Katso, ylkä tulee! Menkää häntä vastaan.

STLK Mutta keskellä yötä kuului huuto: 'Katso, ylkä tulee! Tulkaa ottamaan häntä vastaan.'

BIBLIA 1776 Mutta puoli-yönä tuli huuto: katso, ylkä tulee, menkää ulos häntä vastaan.

7. *TR* τότε | *tote* silloin ἠγέρθησαν | *ēgerthēsan* nousivat πᾶσαι | *pasai* kaikki αἱ | *hai* παρθένοι | *parthenoi* neitsyet ἐκεῖνοι | *ekeinai* nuo καὶ | *kai* ja ἐκόσμησαν | *ekosmēsan* kunnostivat τὰς | *tas* λαμπάδας | *lampadas* lamppunsa αὐτῶν | *autōn*

Delitzsch אָז | 'az הִתְעוֹרְרוּ | hit'oreru כָּל־הַעֲלָמוֹת | kol-ha'alamot הָהֵן | hahen הַיְיִן | va'teitavna אֶת־נֵירוֹתֵיהֶן | 'et-neroteihen

TKIS Silloin kaikki nämä neitsyet nousivat ja laittoivat lamppunsa kuntoon.

STLK Silloin kaikki nämä neitsyet nousivat ja laittoivat lamppunsa kuntoon.

BIBLIA 1776 Niin nousivat kaikki nämät neitset ja valmistivat lamppunsa.

8. *TR* αἱ | *hai* δὲ | *de* ja μωραὶ | *mōrai* tyhmät ταῖς | *tais* φρονίμοις | *fronimois* viisaille εἶπον | *eipon* sanoivat δότε | *dote* antakaa ἡμῖν | *hēmin* meille ἐκ | *ek* τοῦ | *tou* ἐλαίου | *elaiou* öljyänne ὑμῶν | *hymōn* teidän ὅτι | *hoti* sillä αἱ | *hai* λαμπάδες | *lampades* lamppumme ἡμῶν | *hēmōn* meidän σβέννυνται | *sbennyntai* sammuvat

Delitzsch וַתֹּאמְרָנָה | vato'marna הַכְּסִילוֹת | hakesilot אֶל־הַחֲכָמוֹת | 'el-hachachamot תֵּנָה | tenna לָנוּ | lanu מִשְׁמַנְכֶן | mish'shamnechen כִּי | ki יִכְבוּ | jichbu גְּרוֹתֵינוּ | neroteinu

TKIS Niin tyhmät sanoivat viisaille: Antakaa meille öljyä, sillä lamppumme sammuvat.

STLK Tyhmät sanoivat ymmärtäväisille: 'Antakaa meille öljyä, sillä lamppumme sammuvat.'

BIBLIA 1776 Mutta tyhmät sanoivat taitaville: antakaat meille öljystä; sillä meidän lamppumme sammuvat.

9. *TR* ἀπεκρίθησαν | *apekrithēsan* mutta vastasivat δὲ | *de* αἱ | *hai* φρόνιμοι | *fronimoi* viisaat λέγουσαι | *legousai* sanoen μήποτε | *mēpote* se mitenkään οὐκ | *ouk* εἰ ἀρκέσει | *arkesē* riitä ἡμῖν | *hēmin* meille καὶ | *kai* ja ὑμῖν· | *hymin* teille πορεύεσθε | *poreuesthe* mutta menkää δὲ | *de* μᾶλλον | *mallon* ennemmin πρὸς | *pros* τοὺς | *tous* πωλοῦντας | *pōlountas* luo myyjien καὶ | *kai* ja ἀγοράσατε | *agorasate* ostakaa ἑαυταῖς | *heautais* itsellenne

Delitzsch וַתֵּעֲנֶינָה | vata'anena הַחֲכָמוֹת | hachachamot לֵאמֹר | le'mor ל' | lo' כֵּן | chen פֶּן־יִחְסַר | pen-jechsar לָנוּ | lanu וְלָכֵן | velachen כִּי | ki אִם־לֹכְנָה | 'im-lechena אֶל־הַמוֹכְרִים | 'el-hammocherim וַיִּקְנֶינָה | uqenena לָכֵן | lachen

TKIS Mutta viisaat vastasivat sanoen: Eihän toki. Se ei riitä meille ja teille. Menkää ennemmin myyjäin luo ostamaan itsellenne.

STLK Mutta ymmärtäväiset vastasivat ja sanoivat: 'Emme voi, se ei riitä meille ja teille. Menkää ennemmin myyjien luo ostamaan itsellenne.'

BIBLIA 1776 Niin vastasivat taitavat, sanoen: ei suinkaan, ettei meiltä ja teiltä puuttuisi; mutta menkää paremmin niiden tykö, jotka myyvät, ja ostakaat itsellenne.

10. *TR* ἀπερχομένων | *aperchomenōn* mutta mentyä δὲ | *de* αὐτῶν | *autōn* heidän ἀγοράσαι | *agorasai* ostamaan ἦλθεν | *ēlthen* tuli ὁ | *ho* νυμφίος· | *nymfios* ylkä/ sulhanen καὶ | *kai* ja αἱ | *hai* jotka ἔτοιμοι | *hetoimoi* olivat valmiit εἰσῆλθον | *eisēlthon* menivät sisään μετ' | *met* kanssa αὐτοῦ | *autou* Hänen εἰς | *eis* τοὺς | *tous* γάμους | *gamous* häihin καὶ | *kai* ja ἐκλείσθη | *ekleisthē* suljettiin ἢ | *hē* θύρα | *thyra* ovi

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּעֵת | be'et לְכַתֵּן | le'chtan לְקִנּוֹת | liqnot וַיְבוֹא | vajjavo' הַחֶתָּן | hechatan וְהַנְּכֹנּוֹת | ve'hannechonot לְלֶכֶת | lalechet בָּאוּ | ba'u אֵתוּ | 'itto אֶל-הַחֶתָּנָה | 'el-hachatunna וַתִּסָּגֵר | vatissager הַדָּלֶת | haddalet

TKIS Mutta heidän mentyään ostamaan ylkä tuli, ja ne, jotka olivat valmiit, menivät hänen kanssaan häihin ja ovi suljettiin.

STLK Mutta heidän lähdettyään ostamaan ylkä tuli, ja ne, jotka olivat valmiit, menivät hänen kanssaan häihin, ja ovi suljettiin.

BIBLIA 1776 Mutta kuin he menivät ostamaan, tuli ylkä. Ja jotka valmiit olivat, ne menivät hänen kanssansa häihin, ja ovi suljettiin.

11. **TR** ὕστερον | *hysteron* ja viimein δὲ | *de* ἔρχονται | *erchontai* tulivat καὶ | *kai* myös αἱ | *hai* λοιπαὶ | *loipai* toiset παρθένοι | *parthenoi* neitsyet λέγουσαι | *legousai* sanoen Κύριε | *Kyrie* Herra Κύριε | *Kyrie* Herra ἄνοιξον | *anoikson* avaa ἡμῖν | *hēmin* meille

Delitzsch וְאֶחָדֵי-כֵן | vea'charei-chen בָּאוּ | ba'u גַּם-שֶׁ'אַר | gam-she'ar הַעֲלָמוֹת | ha'alamot וְהֵאֲמַרְנָה | vato'marna אֲדֹנָינוּ | 'ADONEINU אֲדֹנָינוּ | 'ADONEINU פֶּתַח-לָנוּ | petach-lanu

TKIS Myöhemmin toisetkin neitsyet tulivat sanoen: Herra, Herra, avaa meille.

STLK Myöhemmin toisetkin neitsyet tulivat ja sanoivat: 'Herra, Herra, avaa meille!'

BIBLIA 1776 Viimein tulivat nekin toiset neitseet, ja sanoivat: Herra, Herra, avaa meidän eteemme.

12. **TR** ὁ | *ho* mutta Hän δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπεν | *eipen* sanoen Ἀμήν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille οὐκ | *ouk* en οἶδα | *oida* tunne ὑμᾶς | *hymas* teitä

Delitzsch וַיֵּעַן | vajja'an וַיֹּאמֶר | vajjo'mar אָמֵן | 'Amen אָמַר | 'omer אָנִי | 'ani לָכֵן | lachen לֹא | lo' יְדַעְתִּי | jada'ti אֶתְכֶן | 'etchen

TKIS Mutta hän vastasi ja sanoi: Totisesti sanon teille: en tunne teitä.

STLK Mutta hän vastasi ja sanoi: 'Totisesti sanon teille: en tunne teitä.'

BIBLIA 1776 Mutta hän vastasi ja sanoi: totisesti sanon minä teille: en tunne minä teitä.

13. *TR* γρηγορεῖτε | *grēgoreite* valvokaa οὖν | *oun* siis ὅτι | *hoti* sillä οὐκ | *ouk* ette οἶδατε | *oidate* tiedä τὴν | *tēn* ἡμέραν | *hēmeran* päivää οὐδὲ | *oude* ettekä τὴν | *tēn* ὥραν | *hōran* hetkeä ἐν | *en* ἧ | *hē* jona ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen ἔρχεται | *erchetai* tulee

Delitzsch לָכֵן | lachen יְשַׁקְדוּ | sheqodu כִּי | ki אֵינְכֶם | 'einechem יְיֻדְעִים | jode'im אֶת־הַיּוֹם | 'et-hajjom הַיּוֹם | ve'et-hash'sha'a אֶשְׂרָא | 'asher יְבֵאָה | javo' בָּהּ | vah הַיּוֹם | Ben-ha'Adam

TKIS Valvokaa siis, sillä ette tiedä päivää ettekä hetkeä, (jona Ihmisen Poika tulee).

STLK Valvokaa siis, sillä ette tiedä päivää ettekä hetkeä.

BIBLIA 1776 Valvokaat sentähden, sillä ette tiedä päivää eikä hetkeä, jona Ihmisen Poika tulee.

14. *TR* ὡσπερ | *hōsper* sillä niinkuin γὰρ | *gar* ἄνθρωπος | *anthrōpos* mies ἀποδημῶν | *apodēmōn* matkusti muille maille ἐκάλεσε | *ekalese* kutsui τοὺς | *tous* ἰδίους | *idious* omat δούλους | *doulous* palvelijat καὶ | *kai* ja παρέδωκεν | *paredōken* uskoi haltuun αὐτοῖς | *autois* heidän τὰ | *ta* ὑπάρχοντα | *hyparchonta* omaisuutensa αὐτοῦ· | *autou*

Delitzsch כִּי | ki כְּמוֹ | kemo אִישׁ | 'ish נִסְעָה | nosea' לְמַרְחֹק | le'merachok אֶשְׂרָא | 'asher קָרָא | qara' אֶל־עַבְדָּיו | 'el-'avadaiv וַיִּמְסֹר | vajimsor לְהֵם | lahem יְעַרְבֵם | 'et-rechusho

TKIS Sillä on niin kuin miehen, joka matkusti muille maille. Hän kutsui palvelijansa ja uskoi heille omaisuutensa.

STLK Sillä kun eräs mies oli lähtemässä ulkomaille, hän kutsui palvelijansa ja uskoi heille omaisuutensa;

BIBLIA 1776 Sillä niinkuin ihminen matkusti kauvas ja kutsui palveliansa, ja antoi heille tavaransa:

15. *TR* καὶ | *kai* ja ᾧ | *hō* yhdelle μὲν | *men* ἔδωκε | *edōke* antoi πέντε | *pente* viisi τάλαντα | *talanta* talenttia ᾧ | *hō* ja toiselle δὲ | *de* δύο | *dyo* kaksi ᾧ | *hō* ja kolmannelle δὲ | *de* ἓν | *hen* yhden ἐκάστῳ | *hekastō* jokaiselle κατὰ | *kata* mukaan τὴν | *tēn* ἰδίαν | *idian* oman δύναμιν· |

dynamin kykynsä καὶ | *kai* ja ἀπεδήμησεν | *apedēmēsen* lähti muille maille
εὐθέως | *eutheōs* heti

Delitzsch וַיִּתֵּן | vajjitten לָזַח | lazeh חַמֶּשׁ | chamesh כִּכְרִים | kikkarim וְלָזַח |
velazeh וְשֵׁתַיִם | shetaim וְלָזַח | velazeh אֶחָד | 'echat לְכֹל־אִישׁ | le'chol-'ish
וְאִישׁ | ve'ish כֶּפִי | kefi וְרָכַב | 'erko וַיִּמְהַר | vaje'maher וַיִּבְּרַח | vajjissa'
| mish'sham

TKIS Yhdelle hän antoi viisi leiviskää*, toiselle kaksi ja kolmannelle yhden, kullekin hänen kykynsä mukaan, ja lähti heti muille maille.

STLK yhdelle hän antoi viisi talenttia, toiselle kaksi ja kolmannelle yhden, kullekin hänen kykynsä mukaan, ja lähti heti muille maille.

BIBLIA 1776 Ja antoi yhdelle viisi leiviskää, toiselle kaksi ja kolmannelle yhden, jokaiselle varansa jälkeen: ja meni kohta matkaansa;

16. **TR** πορευθεὶς | *poreutheis* ja meni δὲ | *de* ὁ | *ho* se τὰ | *ta* joka πέντε
| *pente* viisi τάλαντα | *talanta* talenttia λαβὼν | *labōn* oli saanut εἰργάσατο
| *eirgasato* asioi ἐν | *en* αὐτοῖς | *autois* niillä καὶ | *kai* ja ἐποίησεν |
epoiēsen voitti ἄλλα | *alla* toiset πέντε | *pente* viisi τάλαντα | *talanta*
talenttia

Delitzsch וַיִּלְךָ | vaje'lech הָאִישׁ | ha'ish הַלֹּקֵחַ | halloqeach חַמֶּשׁ | chamesh
כִּכְרִים | kikkarim וַיִּבְּרַח | vajjischar בָּהֶן | bahen וַיַּעַבְדוּ | vajja'as לוֹ | lo חַמֶּשׁ |
chamesh כִּכְרִים | kikkarim אֶחָד | 'acherot

TKIS Viisi leiviskää saanut meni [kohta] ja asioi niillä ja ansaitsi* toiset viisi leiviskää.

STLK Se, joka oli saanut viisi talenttia, meni ja asioi niillä ja voitti toiset viisi talenttia.

BIBLIA 1776 Niin meni se, joka viisi leiviskää oli ottanut, teki niillä kauppaa ja voitti toiset viisi leiviskää.

17. **TR** ὡσαύτως | *hōsautōs* samoin καὶ | *kai* myös ὁ | *ho* jolla τὰ | *ta* δύο
| *dyo* kaksi ἐκέρδησε | *ekerdēse* voitti καὶ | *kai* myös αὐτὸς | *autos* hän
ἄλλα | *alla* toiset δύο | *dyo* kaksi

Delitzsch וַיִּבֶן | vechen הַלֹּקֵחַ | halloqeach וְשֵׁתַיִם | shetaim גַּם־הוּא | gam-hu'
הַרְוִיחַ | hirviach וְשֵׁתַיִם | shetaim אֶחָד | 'acherot

TKIS Samoin myös kaksi leiviskää saanut voitti (hänkin) toiset kaksi.

STLK Samoin kaksi talenttia saanut voitti toiset kaksi.

BIBLIA 1776 Niin myös se, joka kaksi oli ottanut, voitti myös toiset kaksi.

18. **TR** ὁ | *ho* mutta joka δὲ | *de* τὸ | *to* ἓν | *hen* yhden λαβὼν | *labōn* oli saanut ἀπελθὼν | *apelthōn* meni pois ὥρυξεν | *ōryksen* kaivoi ἐν | *en* τῇ | *tē* γῆ | *gē* maata καὶ | *kai* ja ἀπέκρυψε | *apekrypse* kätki τὸ | *to* ἀργύριον | *argyrion* hopean τοῦ | *tou* κυρίου | *Kyriou* Herransa αὐτοῦ | *autou* hänen

Delitzsch אַךְ | 'ach לִקְחַתְּ | loqeach תְּאַחַח | ha'achat הִלַּחַח | halach וַיִּתְּפֹרַח | vajjachpor בְּאֶדְמָה | ba'adama וַיִּתְּמֹן | vajjitmon אֶת־כֶּסֶף | 'et-kesef אֶדְנִי | 'adonai

TKIS Mutta yhden [leiviskän] saanut meni pois ja kaivoi kuopan maahan ja kätki herransa rahan.

STLK Mutta yhden talentin saanut meni pois ja kaivoi kuopan maahan ja kätki siihen isäntänsä hopean.

BIBLIA 1776 Mutta joka yhden oli ottanut, hän meni pois ja kaivoi maahan, ja kätki herransa rahan.

19. **TR** μετὰ | *meta* ja kuluttua δὲ | *de* χρόνον | *chronon* ajan πολὺν | *polyn* pitkän ἔρχεται | *erchetai* tulee ὁ | *ho* κύριος | *kyrios* herra τῶν | *tōn* δούλων | *doulōn* palvelijoiden ἐκείνων | *ekeinōn* näiden καὶ | *kai* ja συναίρει | *synairei* suorittaa μετ' | *met* kanssa αὐτῶν | *autōn* heidän λόγον | *logon* tilinteon

Delitzsch וְאֶחָדָי | vea'charei יָמִים | jamim רַבִּים | rabbim בָּ | ba' אֶדְנִי | 'Adonei הַעֲבָדִים | ha'avadim הָהֵם | hahem וַיִּבְּשׁוּ | vajja'as חֶשְׁבֹן | cheshbon עֲמָהֶם | 'immahem

TKIS Pitkän ajan kuluttua näitten palvelijain herra palasi ja piti tilit heidän kanssaan.

STLK Pitkän ajan kuluttua näiden palvelijoiden isäntä palasi ja ryhtyi tilintekoon heidän kanssaan.

BIBLIA 1776 Niin pitkän ajan perästä tuli palveliain herra ja laski lukua heidän kanssansa.

20. *TR* καὶ | *kai* ja προσελθὼν | *proselthōn* tulee luokse ὁ | *ho* se τὰ | *ta*
 joka πέντε | *pente* viisi τάλαντα | *talanta* talenttia λαβὼν | *labōn* oli saanut
 προσήνεγκεν | *prosēnegken* tuo ἄλλα | *alla* toiset πέντε | *pente* viisi
 τάλαντα | *talanta* talenttia λέγων | *legōn* sanoen Κύριε | *Kyrie* Herra πέντε
 | *pente* viisi τάλαντά | *talanta* talenttia μοι | *moi* minulle παρέδωκας· |
paredōkas annoit ἴδε | *ide* katso ἄλλα | *alla* toiset πέντε | *pente* viisi
 τάλαντα | *talanta* talenttia ἐκέρδησα | *ekerdēsa* voitin ἐπ' | *ep* lisäksi αὐτοῖς
 | *autois* niiden

Delitzsch וַיִּגַּשׁ | vajjigash הַלֵּקֶחַ | halloqeach הַמְּיָחַד | chamesh הַכְּפָרִים |
 hakkikkarim וַיִּבְאֵר | vajjave' הַמְּיָחַד | chamesh כְּפָרִים | kikkarim אֲחֵרוֹת |
 'acherot לְאֹמַר | le'mor אֲדַבֵּר | 'ADONI הַמְּיָחַד | chamesh כְּפָרִים | kikkarim
 מְסַרְתָּ | masarta לִי | li הִנֵּה | hinneh הַמְּיָחַד | chamesh כְּפָרִים | kikkarim אֲחֵרוֹת
 | 'acherot הַרְוַחְתִּי | hirvachtı בָּהֵן | vahen

TKIS Niin viisi leiviskää saanut tuli ja toi toiset viisi leiviskää sanoen: Herra,
 viisi leiviskää uskoit minulle katso, toiset viisi leiviskää olen (niitten lisäksi)
 voittanut.

STLK Se, joka oli saanut viisi talenttia, tuli ja toi toiset viisi talenttia ja sanoi:
 'Herra, viisi talenttia sinä uskoit minulle, katso, toiset viisi talenttia olen niillä
 voittanut.'

BIBLIA 1776 Ja tuli se, joka oli ottanut viisi leiviskää, ja toi toiset viisi leiviskää,
 sanoen: herra, viisi leiviskää sinä annoit minulle, katso, minä olen toiset viisi
 leiviskää niillä voittanut.

21. *TR* ἔφη | *efē* ja sanoi δὲ | *de* αὐτῷ | *autō* hänelle ὁ | *ho* κύριος |
kyrios Herransa αὐτοῦ | *autou* hänen εὖ | *eu* hyvä on δοῦλε | *doule* palvelija
 ἀγαθὲ | *agathe* hyvḗ καὶ | *kai* ja πιστέ | *piste* uskollinen ἐπὶ | *epi* ὀλίγα |
oliga vähässä ἦς | *ēs* olit πιστός | *pistos* uskollinen ἐπὶ | *epi* πολλῶν |
pollōn paljon haltijaksi σε | *se* sinut καταστήσω· | *katastēsō* asetan εἰσελθε |
eiselthe mene εἰς | *eis* τὴν | *tēn* χαρὰν | *charan* iloon τοῦ | *tou* κυρίου |
Kyriou Herrasi σου | *sou* sinun

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֵלָיו | 'elaiv אֲדַבֵּר | 'Adonaiv כֵּן | ken הַעֲבָד |
 ha'eved הַטּוֹב | hattov וְהִנְאָמַן | ve'hanne'eman כִּי | ki בְּמַעַט | vim'at נִאָמַן |
 ne'eman הַיִּיתָ | haita וְעַל־הַרְבֵּה | ve'al-harbeh אֲפַקִּידְךָ | 'afqidecha בּוֹא | bo'
 אֶל־שִׂמְחָתָ | 'el-simechat אֲדַבֵּר | 'Adonecha

TKIS Hänen herransa sanoi hänelle: Hyvä on, hyvä ja uskollinen palvelija. Vähässä olit uskollinen, minä panen sinut paljon haltijaksi. Mene herrasi iloon.

STLK Hänen isäntänsä sanoi hänelle: 'Hyvä on, sinä hyvä ja uskollinen palvelija. Vähässä olet ollut uskollinen, panen sinut paljon haltijaksi. Tule herrasi iloon.'

BIBLIA 1776 Sanoi hänen herransa hänelle: hyvin, sinä hyvä ja uskollinen palvelia! vähän päällä sinä olit uskollinen, minä panen sinun paljon päälle: mene sinun herras iloon.

22. **TR** προσελθὼν | *proselthōn* ja tuli luokse δὲ | *de* καὶ | *kai* myös ὁ | *ho* joka τὰ | *ta* δύο | *dyo* kaksi τάλαντα | *talanta* talenttia λαβὼν | *labōn* oli saanut εἶπε | *eipe* sanoen Κύριε | *Kyrie* Herra δύο | *dyo* kaksi τάλαντά | *talanta* talenttia μοι | *moi* minulle παρέδωκας· | *paredōkas* annoit ἴδε | *ide* katso ἄλλα | *alla* toiset δύο | *dyo* kaksi τάλαντα | *talanta* talenttia ἐκέρδησα | *ekerdēsa* voitin ἐπ' | *ep* lisäksi αὐτοῖς | *autois* niiden

Delitzsch וַיִּגַּשׁ | vajjigash גַּם־לִקְרֹא | gam-loqeach הַכִּקָּרַיִם | hakkikkaraim וַיֵּאמֶר | vajjo'mar אֲדֹנָי | 'ADONI כִּקָּרַיִם | kikkaraim מַסָּרְתָּ | masarta לִי | li הַנֵּה | hinneh כִּקָּרַיִם | kikkaraim הַרְוִחְתִּי | hirvachti בְּהֵן | vahen

TKIS Myös kaksi leiviskää saanut tuli ja sanoi: Herra, kaksi leiviskää uskoit minulle. Katso, toiset kaksi leiviskää olen (niitten lisäksi) voittanut.

STLK Myös se, joka oli saanut kaksi talenttia, tuli ja sanoi: 'Herra, kaksi talenttia sinä minulle uskoit, katso, toiset kaksi talenttia minä olen niillä voittanut.'

BIBLIA 1776 Niin tuli se, joka oli kaksi leiviskää ottanut, ja sanoi: herra, kaksi leiviskää sinä annoit minulle, katso, toiset kaksi olen minä niillä voittanut.

23. **TR** ἔφη | *efē* sanoi αὐτῷ | *autō* hänelle ὁ | *ho* κύριος | *kyrios* Herransa αὐτοῦ | *autou* hänen εὖ | *eu* hyvä on δοῦλε | *doule* palvelija ἀγαθὲ | *agathe* hyvä καὶ | *kai* ja πιστέ | *piste* uskollinen ἐπὶ | *epi* ὀλίγα | *oliga* vähässä ἦς | *ēs* olit πιστός | *pistos* uskollinen ἐπὶ | *epi* πολλῶν | *pollōn* paljon haltijaksi σε | *se* sinut καταστήσω· | *katastēsō* asetan εἴσελθε | *eiselthe* mene εἰς | *eis* τὴν | *tēn* χαρὰν | *charan* iloon τοῦ | *tou* κυρίου | *Kyriou* Herrasi σου | *sou* sinun

Delitzsch וַיֵּאמֶר | vajjo'mer אֵלָיו | 'elaiv וַיֵּאמֶר | 'Adonaiv הֵיטִבֶּתָּ | heitaveta הַעֲבֹד | ha'eved הֵטִיב | hattov וְהֵנַחְתָּ | ve'hanne'eman בַּמִּזְעָר | bammiz'ar וְהֵנַחְתָּ

| ne'eman תִּימָן | haita וְעַל־הַרְבֵּה | ve'al-harbeh אֲפֻקֵידְךָ | 'afqidecha בּוֹא | bo'
תִּשְׂמַחַת | 'el-simechat אֲדֹנֶיךָ | 'Adonecha

TKIS Hänen herransa sanoi hänelle: Hyvä on, hyvä ja uskollinen palvelija. Vähässä olit uskollinen, minä panen sinut paljon haltijaksi. Mene herrasi iloon.

STLK Hänen isäntänsä sanoi hänelle: 'Hyvä on, sinä hyvä ja uskollinen palvelija. Vähässä olet ollut uskollinen, panen sinut paljon haltijaksi. Tule herrasi iloon.'

BIBLIA 1776 Sanoi hänen herransa hänelle: hyvin, sinä hyvä ja uskollinen palvelia! vähän päällä sinä olit uskollinen, minä panen sinun paljon päälle: mene sinun herras iloon.

24. **TR** προσελθὼν | *proselthōn* ja tuli luokse δὲ | *de* καὶ | *kai* myös ὁ | *ho*
joka τὸ | *to* ἓν | *hen* yhden τάλαντον | *talanton* talentin εἰληφώς | *eilēfōs*
oli saanut εἶπε | *eipe* sanoen Κύριε | *Kyrie* Herra ἔγνων | *egnōn* tunsin σε |
se sinut ὅτι | *hoti* että σκληρὸς | *sklēros* kova εἶ | *ei* olet ἄνθρωπος |
anthrōpos mies θερίζων | *theridzōn* niitāt ὅπου | *hopou* missä οὐκ | *ouk* et
ἔσπειρας | *espeiras* ole kylvänyt καὶ | *kai* ja συνάγων | *synagōn* kokoat ὅθεν
| *hothen* sieltä mihin οὐ | *ou* et διεσκόρπισας· | *dieskorpisas* ole heittänyt

Delitzsch וַיִּגַּשׁ | vajjigash גַּם־הַלִּקְחָהּ | gam-halloqeach אֶת־הַכֶּכֶר | 'et-hakikar
הָאֶחָת | ha'achat וַיֹּאמֶר | vajjo'mar אֲדֹנָי | 'ADONI יְדַעְתִּיךָ | jeda'ticha כִּי־אִישׁ
| ki-'ish קָשֶׁה | qasheh אֶתָּה | 'atta קֹצֵר | qotzer בְּאֲשֶׁר | ba'asher לֹא | lo'
זָרַעְתָּ | zara'ta וְכִנִּס | vechones מֵאֲשֶׁר | me'asher לֹא | lo' פִּזְרַתָּ | fizzareta

TKIS Myös yhden leiviskän saanut tuli ja sanoi: Herra, tunsin sinut, että olet kova mies: leikkaat sieltä mihin et ole kylvänyt ja kokoat sieltä, mihin et ole siementä viskannut.

STLK Myös se, joka oli saanut yhden talentin, tuli ja sanoi: 'Herra, minä tiesin sinut kovaksi mieheksi. Leikkaat sieltä, mihin et ole kylvänyt, ja kokoat sieltä, missä et ole viskannut.

BIBLIA 1776 Niin myös se tuli, joka yhden leiviskän oli ottanut, ja sanoi: herra, minä tiesin sinun kovaksi mieheksi: sinä niitāt siitä, kuhunkas et kylvänyt, ja siitä sinä kokoot, kuhunka sinä et hajoittanut.

25. **TR** καὶ | *kai* ja φοβηθεὶς | *fobētheis* peloissani ἀπελθὼν | *apelthōn*
menin pois ἔκρυψα | *ekrypsa* kätkin τὸ | *to* τάλαντόν | *talanton* talenttisi

σου | *sou* sinun év | *en* τῆ | *tē* γῆ· | *gē* maahan ἴδε | *ide* katso ἔχεις |
echeis tässä tò | *to* σόν | *son* on omasi

Delitzsch וְאִירָא | va'ira' וְאֵלֶיךָ | va'elech וְאֶתְמוֹן | va'etmon וְאֶתְמוֹן | 'et-
kikkarecha בְּאִדְמָה | ba'adama וְעַתָּה | ve'atta הֲאֵלֶיךָ | he'-lecha אֶת | 'et
לְךָ | 'asher-lach

TKIS Niin minä peloissani menin ja kätkin leiviskäsi maahan. Katso, tässä on omasi.

STLK Peloissani menin ja kätkin talenttini maahan; katso, tässä on omasi.'

BIBLIA 1776 Ja minä peljäten menin pois ja kätkin sinun leiviskäs maahan: katso, tässä on sinun omas.

26. *TR* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* mutta vastasi δὲ | *de* ὁ | *ho* κύριος | *kyrios*
Herransa αὐτοῦ | *autou* hänen εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτῷ | *autō* hänelle
πονηρὲ | *ponēre* paha δοῦλε | *doule* palvelija καὶ | *kai* ja ὀκνηρὲ | *oknēre*
laiska ἦδεις | *ēdeis* tiesit ὅτι | *hoti* että θερίζω | *theridzō* leikkaan ὄπου |
hopou mihin οὐκ | *ouk* en ἔσπειρα | *espeira* ole kylvänyt καὶ | *kai* ja συνάγω
| *synagō* kokoan ὅθεν | *hothen* sieltä mihin οὐ | *ou* en διεσκόρπισα· |
dieskorpisa ole heittänyt

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an וַיֹּדְנוּ | 'Adonai וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֵלָיו | 'elaiiv הַעֲבֹד
| ha'eved הָרַע | hara' וְהַעֲצֵל | vehe'atzel אֶתְּהָ | 'atta יְדַעְתָּ | jada'ta כִּי־קִצֹר
ki-qotzer אֲנֹכִי | 'anochi בְּאִשֶׁר | ba'asher לֹא | lo' יִרְעָתִי | zara'ti וְכִנֹּס
vechones מֵאִשֶׁר | me'asher לֹא | lo' פִּזְרֵתִי | fizzareti

TKIS Mutta hänen herransa vastasi ja sanoi hänelle: Paha ja laiska palvelija! Tiesit minun leikkaavan sieltä, mihin en ole kylvänyt ja kokoavan sieltä, mihin en ole viskannut.

STLK Mutta hänen isäntänsä vastasi ja sanoi hänelle: 'Sinä paha ja laiska palvelija! Tiesit minun leikkaavan sieltä, mihin en ole kylvänyt, ja kokoavan sieltä, missä en ole viskannut.

BIBLIA 1776 Mutta hänen herransa vastasi ja sanoi hänelle: sinä paha ja laiska palvelia! jos tiesit minun siitä niittävän, kuhunka en minä kylvänyt, ja sieltä kokoovan, johonka en minä ole hajoittanut,

27. *TR* ἔδει | *edei* olisi pitänyt οὖν | *oun* siis σε | *se* sinun βαλεῖν | *balein*
antaa tò | *to* ἀργυρίον | *argyrion* hopeani μου | *mou* minun τοῖς | *tois*

τραπεζίταις | *trapedzitaïs* rahanvaihtajille καὶ | *kai* ja ἐλθὼν | *elthōn* tultuani ἐγὼ | *egō* minä ἐκομισάμην | *ekomisamēn* olisin saanut ἂν | *an* τὸ | *to* ἐμὸν | *emon* omani σὺν | *syn* kanssa τόκῳ | *tokō* koron

Delitzsch לָחַן | lachen הָיָה | haja עָלֶיךָ | 'alecha לָתֵת | latet אֶת־כַּסְפִּי | 'et-kaspi לְשִׁלְחָנִים | lash'shulchanim וְאֲנִי | va'ani בְּבוֹאִי | bevo'i הַיִּיתִי | hajiti לִקְחָה | loqeach אֶת | 'et לִי־אֲשֶׁר | 'asher-li בְּרֵבִית | beribbit

TKIS Sinun olisi siis pitänyt jättää rahani rahanvaihtajille, niin tultuani olisin saanut omani takaisin korkoineen.

STLK Sinun olisi siis pitänyt jättää rahani rahanvaihtajille, niin minä tultuani olisin saanut omani takaisin korkoineen.

BIBLIA 1776 Niin sinun siis olis tullut antaa minun rahani vaihtajille, ja minä tultuani olisin omani jälleen saanut kasvun kanssa.

28. **TR** ἄρατε | *arate* ottakaa οὖν | *oun* siis ἀπ' | *ap* pois αὐτοῦ | *autou* häneltä τὸ | *to* τάλαντον | *talanton* talentti καὶ | *kai* ja δότε | *dote* antakaa τῷ | *tō* sille ἔχοντι | *echonti* jolla on τὰ | *ta* δέκα | *deka* kymmenen τάλαντα | *talanta* talenttia

Delitzsch עַל־כֵּן | 'al-ken וְאֲנִי | se'u מִמֶּנּוּ | mimmennu אֶת | 'et הַכֶּכֶר | hakikar וְהִנֵּנוּ | utenu אֶל־הָאִישׁ | 'el-ha'ish לִי־אֲשֶׁר | 'asher-lo עֶשֶׂר | 'eser הַכֶּכֶרִים | hakkikkarim

TKIS Ottakaa sen vuoksi leiviskä häneltä pois ja antakaa sille, jolla on kymmenen leiviskää.

STLK Ottakaa sen tähden häneltä talentti pois ja antakaa sille, jolla on kymmenen talenttia.

BIBLIA 1776 Ottakaat siis häneltä leiviskä, ja antakaat sille, jolla on kymmenen leiviskää.

29. **TR** τῷ | *tō* sillä jokaiselle jolla γὰρ | *gar* ἔχοντι | *echonti* ὃν παντὶ | *panti* δοθήσεται | *dothēsetai* annetaan καὶ | *kai* ja περισσευθήσεται· | *perisseuthēsetai* on hänellä yltäkyllin ἀπὸ | *apo* δὲ | *de* mutta τοῦ | *tou* jolla μὴ | *mē* εἰ ἔχοντος | *echontos* ὅς καὶ | *kai* myös ὁ | *ho* ὃς ἔχει | *echei* mitä ὃν ἀρθήσεται | *arthēsetai* otetaan ἀπ' | *ap* pois αὐτοῦ | *autou* häneltä

Delitzsch כִּי | ki כל־אִישׁ | chol-'ish אֲשֶׁר | 'asher יֵשׁ-לוֹ | jesh-lo יִנָּתֵן | jinnaten לוֹ | lo וְנוֹסַף | venosaf לוֹ | lo עוֹד | 'od וְהָאִישׁ | ve'ha'ish אֲשֶׁר | 'asher לוֹ-לֹ | 'ein-lo גַּם | gam אֶת | 'et אֲשֶׁר-לוֹ | 'asher-lo יִקָּח | juqqach מִמֶּנּוּ | mimmennu

TKIS Sillä jokaiselle jolla on, annetaan, ja hänellä on yltäkyllin; mutta jolla ei ole, siltä otetaan pois sekin mikä hänellä on.

STLK Sillä jokaiselle, jolla on, annetaan, ja hänellä on oleva yllin kyllin. Mutta jolla ei ole, siltä otetaan pois sekin, mikä hänellä on.

BIBLIA 1776 (Sillä jokaiselle, jolla on, pitää annettaman, ja hänellä pitää kyllä oleman; mutta jolla ei ole, sekin kuin hänellä on, pitää häneltä otettaman pois).

30. **TR** καὶ | *kai* ja τὸν | *ton* tuo ἀχρεῖον | *achreion* kelvoton δοῦλον | *doulon* palvelija ἐκβάλλετε | *ekballete* heittäkää εἰς | *eis* τὸ | *to* σκότος | *skotos* pimeyteen τὸ | *to* ἐξώτερον | *eksōteron* uloimpaan ἐκεῖ | *ekei* siellä ἔσται | *estai* on ὁ | *ho* κλαυθμὸς | *klauthmos* itku καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* βρυγμὸς | *brygmos* kiristys τῶν | *tōn* ὀδόντων | *odontōn* hampaiden

Delitzsch וְאֶת-עֶבֶד | ve'et-'eved הַבְּלִיעַל | habelija'al הַשְּׁלִיכוּ | hashlichu אֶל-הַחֹשֶׁךְ | 'el-hachshech הַחִיצוֹן | hachitzon שָׁם | sham הַתְּהִיחַ | tihjeh הַיְלָלָה | hajelala וְחָרָק | vacharoq הַשִּׁנַּיִם | hash'shinnaim

TKIS Ja heittäkää tuo kelvoton palvelija äärimmäiseen pimeään. Siellä on itku ja hammasten kiristys.

STLK Heittäkää tuo kelvoton palvelija ulos pimeyteen; siellä on oleva itku ja hammasten kiristys.'

BIBLIA 1776 Ja heittäkää se kelvotoin palvelia ulkonaiseen pimeyteen: siellä pitää oleman itku ja hammasten kiristys.

31. **TR** ὅταν | *hotan* ja kun δὲ | *de* ἔλθῃ | *elthē* tulee ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen ἐν | *en* τῇ | *tē* δόξῃ | *doksē* kunniansaan αὐτοῦ | *autou* Hänen καὶ | *kai* ja πάντες | *pantes* kaikki οἱ | *oi* ἅγιοι | *hagioi* pyhät ἄγγελοι | *aggeloi* enkelit μετ' | *met* kanssa αὐτοῦ | *autou* Hänen τότε | *tote* silloin καθίσει | *kathisei* istuutuu Hän ἐπὶ | *epi* θρόνου | *thronou* valtaistuimelle δόξης | *doksēs* kunniansa αὐτοῦ | *autou* Hänen

Delitzsch וְהִיא | ve'haja כִּי | ki יָבוֹא | javo' בְּכַבֹּדוֹ | Ben-ha'Adam וְכָל־הַמְּלָאכִים | vechol-hammal'achim הַקְּדוֹשִׁים | ha'qedoshim וְיָשָׁב | 'immo עַל־כִּסֵּא | 'al-kisse' כְּבוֹדוֹ | chevodo

TKIS Mutta kun Ihmisen Poika tulee kirkkaudessaan ja kaikki (pyhät) enkelit Hänen kanssaan, silloin Hän istuutuu kirkkautensa valtaistuimelle,

STLK Mutta kun Ihmisen Poika tulee kirkkaudessaan ja kaikki enkelit hänen kanssaan, silloin hän istuutuu kirkkautensa valtaistuimelle.

BIBLIA 1776 Mutta kuin Ihmisen Poika tulee kunniassansa ja kaikki pyhät enkelit hänen kanssansa, silloin hän istuu kunniansa istuimella,

32. *TR* καὶ | *kai* ja συναχθήσεται | *synachthēsetai* kootaan ἔμπροσθεν | *emprosthen* eteen αὐτοῦ | *autou* Hänen πάντα | *panta* kaikki τὰ | *ta* ἔθνη | *ethnē* kansat καὶ | *kai* ja ἀφοριεῖ | *aforiei* erottaa αὐτούς | *autous* Hän ἀπ' | *ap* ἀλλήλων | *allēlōn* ne toisistaan ὡςπερ | *hōsper* niinkuin ὁ | *ho* ποιμὴν | *poimēn* paimen ἀφορίζει | *aforidzei* erottaa τὰ | *ta* πρόβατα | *probata* lampaat ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* ἐρίφων· | *erifōn* vuohista

Delitzsch וְנִפְּסָפוּ | vene'esfu לְפָנָיו | le'fanaiv כָּל־הַגּוֹיִם | kol-ha'gojim וְהַפְּרִיד | vehifrid בֵּינוֹתָם | beinotam כְּאֲשֶׁר | ka'asher יַפְרִיד | jafrid הַרְעָה | haro'eh אֶת | 'et הַכְּבָשִׁים | hakevasim מִן־הַעֲתוּדִים | min-ha'attudim

TKIS ja Hänen eteensä kootaan kaikki kansat. Hän erottaa ihmiset* toisistaan, niin kuin paimen erottaa lampaat vuohista.

STLK Hänen eteensä kootaan kaikki kansat, ja hän erottaa toiset toisista, niin kuin paimen erottaa lampaat vuohista.

BIBLIA 1776 Ja hänen eteensä kootaan kaikki kansat. Ja hän eroittaa toiset toisistansa, niinkuin paimen eroittaa lampaat vuohista,

33. *TR* καὶ | *kai* ja στήσει | *stēsei* asettaa τὰ | *ta* μὲν | *men* πρόβατα | *probata* lampaat ἐκ | *ek* δεξιῶν | *deksiōn* oikealle puolelleen αὐτοῦ | *autou* Häntä τὰ | *ta* ja ne δὲ | *de* ἐρίφια | *erifia* vuohet ἐξ | *eks* εὐωνύμων | *euōnymōn* vasemmalle

Delitzsch וְהִצִּיב | vehitz'tziv אֶת־הַכְּבָשִׁים | 'et-hakevasim לְיַמִּינוֹ | limino וְאֶת | ve'et הַעֲתוּדִים | ha'attudim לְיַמְּאֵלָיו | lismo'lo

TKIS Lampaat Hän asettaa oikealle puolelleen, mutta vuohet vasemmalle.

Delitzsch וְהִיא | ve'haja כִּי | ki יְבוֹא | javo' בֶּן־הָאָדָם | Ben-ha'Adam בְּכָבוֹדוֹ | bichvodo וְכָל־הַמְּלָאכִים | vechol-hammal'achim הַקְּדוֹשִׁים | ha'qedoshim עִמּוֹ | 'immo וַיֵּשֶׁב | vejashav עַל־כִּסֵּא | 'al-kisse' כְּבוֹדוֹ | chevodo

TKIS Mutta kun Ihmisen Poika tulee kirkkaudessaan ja kaikki (pyhät) enkelit Hänen kanssaan, silloin Hän istuutuu kirkkautensa valtaistuimelle,

STLK Mutta kun Ihmisen Poika tulee kirkkaudessaan ja kaikki enkelit hänen kanssaan, silloin hän istuutuu kirkkautensa valtaistuimelle.

BIBLIA 1776 Mutta kuin Ihmisen Poika tulee kunniassansa ja kaikki pyhät enkelit hänen kanssansa, silloin hän istuu kunniansa istuimella,

32. *TR* καὶ | *kai* ja συναχθήσεται | *synachthēsetai* kootaan ἔμπροσθεν | *emprosthen* eteen αὐτοῦ | *autou* Hänen πάντα | *panta* kaikki τὰ | *ta* ἔθνη | *ethnē* kansat καὶ | *kai* ja ἀφοριεῖ | *aforiei* erottaa αὐτούς | *autous* Hän ἀπ' | *ap* ἀλλήλων | *allēlōn* ne toisistaan ὡςπερ | *hōsper* niinkuin ὁ | *ho* ποιμὴν | *poimēn* paimen ἀφορίζει | *aforidzei* erottaa τὰ | *ta* πρόβατα | *probata* lampaat ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* ἐρίφων· | *erifōn* vuohista

Delitzsch וַיִּנְאָפוּ | vene'esfu לְפָנָיו | le'fanaiv כָּל־הַגּוֹיִם | kol-ha'gojim וְהַפְּרִיד | vehifrid בֵּינוֹתָם | beinotam כְּאֲשֶׁר | ka'asher יַפְרִיד | jafrid הַרְעָה | haro'eh אֶת | 'et הַכְּבָשִׁים | hakevasim מִן־הַעֲתוּדִים | min-ha'attudim

TKIS ja Hänen eteensä kootaan kaikki kansat. Hän erottaa ihmiset* toisistaan, niin kuin paimen erottaa lampaat vuohista.

STLK Hänen eteensä kootaan kaikki kansat, ja hän erottaa toiset toisista, niin kuin paimen erottaa lampaat vuohista.

BIBLIA 1776 Ja hänen eteensä kootaan kaikki kansat. Ja hän eroittaa toiset toisistansa, niinkuin paimen eroittaa lampaat vuohista,

33. *TR* καὶ | *kai* ja στήσει | *stēsei* asettaa τὰ | *ta* μὲν | *men* πρόβατα | *probata* lampaat ἐκ | *ek* δεξιῶν | *deksiōn* oikealle puolelleen αὐτοῦ | *autou* Häntä τὰ | *ta* ja ne δὲ | *de* ἐρίφια | *erifia* vuohet ἐξ | *eks* εὐωνύμων | *euōnymōn* vasemmalle

Delitzsch וְהִצִּיב | vehitz'tziv אֶת־הַכְּבָשִׁים | 'et-hakevasim לְיְמִינוֹ | limino וְאֶת | ve'et הַעֲתוּדִים | ha'attudim לְיְמֵימָלְאָו | lismo'lo

TKIS Lampaat Hän asettaa oikealle puolelleen, mutta vuohet vasemmalle.

STLK Hän asettaa lampaat oikealle puolelleen, mutta vuohet vasemmalle.

BIBLIA 1776 ja asettaa lampaat tosin oikialle puolellensa, mutta vuohet vasemmallensa.

34. *TR* τότε | *tote* silloin ἐρεῖ | *erei* sanoo ὁ | *ho* βασιλεὺς | *basileus*
Kuningas τοῖς | *tois* ἐκ | *ek* δεξιῶν | *deksiōn* oikealla puolella oleville αὐτοῦ
| *autou* Hänen δεῦτε | *deute* tulkaa οἱ | *oi* εὐλογημένοι | *eulogēmenoi*
siunatut τοῦ | *tou* Πατρός | *Patros* Isäni μου | *mou* minun κληρονομήσατε
| *klēronomēsate* perikää τὴν | *tēn* ἡτοιμασμένην | *hētoimasmēnēn*
valmistettuna oleva ὑμῖν | *hymin* teille βασιλείαν | *basileian* valtakunta ἀπὸ
| *apo* καταβολῆς | *katabolēs* perustamisesta κόσμου | *kosmou* maailman

Delitzsch אַז | 'az יֵאמַר | jo'mar הַמֶּלֶךְ | ham'melech אֶל־הַנְּצַבִּים | 'el-
hannitz'tzavim לְיָמִינוּ | limino בְּאוֹ | bo'u בְּרוּכֵי | beruchei אַבִּי | 'avi וְרָשִׁי | ureshu
אֶת־הַמַּלְכוּת | 'et-ham'malchut הַמּוֹכֶנֶה | hammuchana לָכֶם | lachem לְמִן־הַיּוֹסֵד |
le'min-hivuased הָעוֹלָם | ha'olam

TKIS Sitten Kuningas sanoo oikealla puolellaan oleville: Tulkaa, Isäni siunatut, ottakaa haltuunne se valtakunta, joka on ollut teille valmistettuna maailman perustamisesta asti.

STLK Silloin Kuningas sanoo oikealla puolellaan oleville: 'Tulkaa, Isäni siunatut, ja perikää se valtakunta, joka on ollut teille valmistettuna maailman perustamisesta asti.

BIBLIA 1776 Silloin sanoo kuningas niille, jotka hänen oikialla puolellansa ovat: tulkaat, minun Isäni siunatut, omistakaa se valtakunta, joka teille on valmistettu maailman alusta.

35. *TR* ἐπέινασα | *epeinasa* sillä olin nälkäinen γάρ | *gar* καὶ | *kai* ja
ἐδώκατέ | *edōkate* annoitte μοι | *moi* minun φαγεῖν· | *fagein* syödä ἐδίψησα
| *edipsēsa* olin janoinen καὶ | *kai* ja ἐποτίσατέ | *epotisate* annoitte juoda με·
| *me* minun ξένος | *ksenos* muukalainen ἤμην | *ēmēn* olin καὶ | *kai* ja
συνηγάγετέ | *synēgagete* otitte huoneeseen με· | *me* minut

Delitzsch כִּי | ki רָעַב | ra'ev הַיְיָתִי | hajiti וַתֵּאָכְלֵנִי | vata'achiluni צָמָא |
tzame' הַיְיָתִי | hajiti וַתִּשְׁקֵנֵנִי | vatashquni גַּר | ger הַיְיָתִי | hajiti וַתֵּאֶסְפוּנֵנִי |
vata'asfuni

TKIS Sillä minun oli nälkä ja te annoitte minulle syödä; minun oli jano ja te annoitte minulle juoda; olin muukalainen ja te otitte minut huoneeseenne;

STLK Sillä minun oli nälkä, ja annoitte minulle syödä, minun oli jano, ja annoitte minulle juoda, olin vieras, ja otitte minut huoneeseenne.

BIBLIA 1776 Sillä minä isosin, ja te ruokitte minun: minä janosin, ja te juotitte minun: minä olin outo, ja te minun huoneeseen otitte:

36. **TR** γυμνός | *gymnos* alaston καὶ | *kai* ja περιεβάλετέ | *periebalete* vaatetitte με· | *me* minut ἡσθένησα | *ēsthenēsa* olin sairas καὶ | *kai* ja ἐπεσκέψασθέ | *epeskepsasthe* kävitte katsomassa με· | *me* minua ἐν | *en* φυλακῇ | *fylakē* vankilassa ἤμην | *ēmēn* olin καὶ | *kai* ja ἦλθετε | *ēlthete* tulitte πρὸς | *pros* luokseni με | *me* minun

Delitzsch אָרום | 'arom וְתַכְסוּנִי | va'techassuni חוֹלָה | choleh וְתִבְקְרוּנִי | va'tevaqqeruni בְּמַשְׁמַר | bemishmar הַיְיְתִי | hajiti וְתִבְאוּ | vatavo'u אֵלַי | 'elai

TKIS olin alaston ja te vaatetitte minut; olin sairaana ja te kävitte minua katsomassa; olin vankilassa ja te tulitte luokseni.

STLK Olin alaston, ja vaatetitte minut, sairastin, ja kävitte minua katsomassa, olin vankilassa, ja tulitte luokseni.'

BIBLIA 1776 Alasti, ja te vaatetitte minun: sairaana, ja te opitte minua: minä olin vankina, ja te tulitte minun tyköni.

37. **TR** τότε | *tote* silloin ἀποκριθήσονται | *apokrithēsontai* vastaavat αὐτῷ | *autō* Hänelle οἱ | *oi* δίκαιοι | *dikaioi* vanhurskaat λέγοντες | *legontes* sanoen Κύριε | *Kyrie* Herra πότε | *pote* milloin σὲ | *se* sinut εἶδομεν | *eidomen* näimme πεινῶντα | *peinōnta* nälkäisenä καὶ | *kai* ja ἐθρέψαμεν | *ethrepsamen* ruokimme ἢ | *ē* tai διψῶντα | *dipsōnta* janoisena καὶ | *kai* ja ἐποτίσαμεν | *epotisamen* annoimme juoda

Delitzsch וְעָנוּ | ve'anu הַצְּדִיקִים | hatz'tzadiqim וְאָמְרוּ | ve'ameru אֲדֹנָיִנוּ | 'ADONEINU מָתַי | matai רְאִינוּךָ | re'inucha רַעַב | ra'ev וְנִכְלַלְךָ | vannechalkelecha אֵס | 'o צָמָא | tzame' וְנִשְׁקָה | vannashqeh אוֹתְךָ | 'otach

TKIS Silloin vanhurskaat vastaavat Hänelle sanoen: Herra, milloin näimme sinut nälkäisenä ja ruokimme sinua tai janoisena ja annoimme sinulle juoda?

STLK Silloin vanhurskaat vastaavat hänelle sanoen: 'Herra, milloin näimme sinut nälkäisenä ja ruokimme sinua, tai janoisena ja annoimme sinulle juoda?

BIBLIA 1776 Silloin vanhurskaat häntä vastaavat ja sanovat: Herra, koska me näimme sinun isoovan, ja ruokimme sinun? taikka janoovan, ja annoimme sinun juoda?

38. **TR** πότε | *pote* ja milloin δέ | *de* σε | *se* sinut εἶδομεν | *eidomen*
näimme ξένον | *ksenon* muukalaisena καὶ | *kai* ja συνηγάγομεν |
synēgagomen otimme huoneeseemme ἢ | *ē* tai γυμνόν | *gymnon* alastomana
καὶ | *kai* ja περιεβάλομεν | *periebalomen* vaatetimme

Delitzsch וּמַתַּי | umatai רַאֲיִנוּךָ | re'inucha גַּר | ger אֲנִי־אֶסְפְּקָא | vanne'assefekka יֵא
| 'ערם ם' | 'arom אֲנִי־כִסְתֵּךָ | vannechassekka

TKIS Ja milloin näimme sinut muukalaisena ja otimme sinut huoneeseemme, tai alastonna ja vaatetimme sinut?

STLK Milloin näimme sinut vieraana ja otimme sinut huoneeseemme, tai alastomana ja vaatetimme sinut?

BIBLIA 1776 Mutta koska me näimme sinun outona, ja huoneeseen otimme sinun? taikka alastoinna, ja vaatetimme sinua?

39. **TR** πότε | *pote* ja milloin δέ | *de* σε | *se* sinut εἶδομεν | *eidomen*
näimme ἀσθενῆ | *asthenē* sairaana ἢ | *ē* tai ἐν | *en* φυλακῆ | *fylakē*
vankilassa καὶ | *kai* ja ἦλθομεν | *ēlthomen* tulimme πρὸς | *pros* luokse σε |
se sinun

Delitzsch וּמַתַּי | umatai רַאֲיִנוּךָ | re'inucha חוֹלָה | choleh יֵא | 'בְּמִשְׁמַר |
bemishmar אֲנִי־בָא | vannavo' אֲלֵיךָ | 'elecha

TKIS Ja milloin näimme *sinut sairaana* tai vankilassa ja tulimme luoksesi?

STLK Milloin näimme sinun sairastavan tai olevan vankilassa ja tulimme luoksesi?'

BIBLIA 1776 Eli koska me näimme sinun sairaana, taikka vankina, ja tulimme sinun tyköös?

40. **TR** καὶ | *kai* ja ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastaa ὁ | *ho* βασιλεὺς |
basileus Kuningas ἐρεῖ | *erei* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille Ἀμήν | *amēn*

todella λέγω | *legō* sanon ύμῖν | *hymīn* teille ἐφ’ | *ef* ὅσον | *hoson* minkä ἐποιήσατε | *epoiēsate* olette tehneet ἐνὶ | *heni* yhdelle τούτων | *toutōn* näistä τῶν | *tōn* ἀδελφῶν | *adelfōn* veljistäni μου | *mou* minun τῶν | *tōn* ἐλαχίστων | *elachistōn* vähimmistä ἐμοὶ | *emoi* minulle ἐποιήσατε | *epoiēsate* sen olette tehneet

Delitzsch וְהַמְלִיךְ | ve'ham'melech וְיַעֲזֹב | ja'aneh וְיֵאמֶר | vejo'mar אֲלֵיְהֵם | 'aleihem אָמֵן | 'Amen אָמֵן | 'omer אָנִי | 'ani לָכֵן | la'chem מִהַשְׁעֵשְׂעֵי | mah-she'asitem לְאַחַד | le'echad מֵאַחַי | me'achai הַצְעִירִים | hatz'tze'irim הָאֵלֶּה | ha'elleh לִי | li מִשְׁעֵשְׂעֵי | 'asitem

TKIS Niin Kuningas vastaa ja sanoo heille: Totisesti sanon teille: kaiken mitä olette tehneet yhdelle näistä vähimmistä veljistäni, olette tehneet minulle.

STLK Kuningas vastaa ja sanoo heille: 'Totisesti sanon teille: kaiken, minkä olette tehneet yhdelle näistä vähimmistä veljistäni, sen olette tehneet minulle.'

BIBLIA 1776 Niin vastaa kuningas ja sanoo heille: totisesti sanon minä teille: sen minkä te olette tehneet yhdelle näistä vähimmistä minun veljistäni, sen te teitte minulle.

41. **TR** τότε | *tote* silloin ἐρεῖ | *erei* sanoo Ἡὲν καὶ | *kai* myös τοῖς | *tois* ἐξ | *eks* εὐωνύμων | *euōnymōn* vasemmalla oleville πορεύεσθε | *poreuesthe* menkää pois ἀπ’ | *ap* luotani ἐμοῦ | *emou* minun οἱ | *oi* κατηγοραμένοι | *katēramenoi* kirohut εἰς | *eis* τὸ | *to* πῦρ | *pyr* tuleen τὸ | *to* αἰώνιον | *aiōnion* iankaikkiseen τὸ | *to* joka ἠτοιμασμένον | *hētoimasmēnon* on valmistettu τῷ | *tō* διαβόλῳ | *diabolō* perkeleelle καὶ | *kai* ja τοῖς | *tois* ἀγγέλοις | *aggelois* enkeleilleen αὐτοῦ | *autou* hänen

Delitzsch וְאֵלֶּיךָ | ve'az יֵאמֶר | jo'mar גַּם | gam אֶל־הַנְּצַבִּים | 'el-hannitz'tzavim לְלִשְׁמֹאל | lismo'lo לְכוּ | le'chu מֵעַלַי | me'alai אֲתֵם | 'attem הַצְעִירִים | ha'arurim אֶל־עוֹלָם | 'el-'esh עוֹלָם | 'olam הַמוֹכֵנָה | hammuchana לְשִׁטָּן | lassatan וְלִמְלֶאכֶיךָ | ulemal'achaiv

TKIS Sitten Hän myös sanoo vasemmalla puolella oleville: Menkää pois luotani, kirohut, siihen iäiseen tuleen, joka on valmistettu paholaiselle ja hänen enkeleilleen.

STLK Silloin hän sanoo myös vasemmalla puolellaan oleville: 'Menkää pois luotani, te kirohut, siihen iankaikkiseen tuleen, joka on valmistettu perkeleelle ja hänen enkeleilleen.

BIBLIA 1776 Silloin hän myös sanoo niille, jotka vasemmalla ovat: menkää pois minun tyköäni, te kirotut, ijankaikkiseen tuleen, joka valmistettu on perkeleelle ja hänen enkeleillensä.

42. **TR** ἐπείνασα | *epeinasa* sillä olin nälkäinen γὰρ | *gar* καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* ette ἐδώκατέ | *edōkate* antaneet μοι | *moi* minun φαγεῖν· | *fagein* syödä ἐδίψησα | *edipsēsa* olin janoinen καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* ette ἐποτίσατέ | *epotisate* antaneet juoda με· | *me* minun

Delitzsch כִּי | ki רָעַב | ra'ev הֵייתִי | hajiti וְלֹא | velo' הֵאֲכַלְתֶּם | ha'achaltem אוֹתִי | 'oti צָמָא | tzame' הֵייתִי | hajiti וְלֹא | velo' הִשְׁקִיתֶם | hishqitem אוֹתִי | 'oti

TKIS Sillä minun oli nälkä ettekä te antaneet minulle syödä; minun oli jano ettekä antaneet minulle juoda;

STLK Sillä minun oli nälkä, ettekä antaneet minulle syödä; minun oli jano, ettekä antaneet minulle juoda;

BIBLIA 1776 Sillä minä isosin, ja ette minua ruokkineet: minä janosin, ja ette minua juottaneet:

43. **TR** ξένος | *ksenos* muukalainen ἤμην | *ēmēn* olin καὶ | *kai* ja οὐ | *ou* ette συνηγάγετέ | *synēgagete* ottaneet huoneeseen με· | *me* minua γυμνός | *gymnos* alaston καὶ | *kai* ja οὐ | *ou* ette περιεβάλετέ | *periebalete* vaatettaneet με· | *me* minua ἀσθενής | *asthenēs* sairaana καὶ | *kai* ja ἐν | *en* φυλακῇ | *fylakē* vankilassa καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* ette ἐπεσκέψασθέ | *epeskepsasthe* käyneet katsomassa με | *me* minua

Delitzsch גֵּר | ger הֵייתִי | hajiti וְלֹא | velo' אֲסַפְּתֶם | 'asaftem אוֹתִי | 'oti אֲרוּם | 'arom וְלֹא | velo' כִּסִּיתֶם | chissitem אוֹתִי | 'oti חוּלָה | choleh וּבְמִשְׁמַר | uvemishmar וְלֹא | velo' בְּקִרְתֶּם | viqqartem אוֹתִי | 'oti

TKIS olin muukalainen ettekä ottaneet minua huoneeseen; olin alaston ettekä vaatettaneet minua, sairaana ja vankilassa ettekä käyneet minua katsomassa.

STLK olin vieras, ettekä ottaneet minua huoneeseen; olin alaston, ettekä vaatettaneet minua; sairaana ja vankilassa, ettekä te käyneet minua katsomassa.'

BIBLIA 1776 Minä olin outo, ja ette minua huoneeseen ottaneet: alastoin, ja ette minua vaatettaneet: sairas ja vankina, ja ette minua oppineet.

44. *TR* τότε | *tote* silloin ἀποκριθήσονται | *apokrithēsontai* vastaavat αὐτῶ | *autō* Hännelle καὶ | *kai* myös αὐτοί | *autoi* he λέγοντες | *legontes* sanoen Κύριε | *Kyrie* Herra πότε | *pote* milloin σὲ | *se* sinut εἶδομεν | *eidomen* näimme πεινῶντα | *peinōnta* nälkäisenä ἢ | *ē* tai διψῶντα | *dipsōnta* janoisena ἢ | *ē* tai ξένον | *ksenon* muukalaisena ἢ | *ē* tai γυμνόν | *gymnon* alastomana ἢ | *ē* tai ἀσθενῆ | *asthenē* sairaana ἢ | *ē* tai ἐν | *en* φυλακῆ | *fylakē* vankeudessa καὶ | *kai* ja οὐ | *ou* emme διηκονήσαμεν | *diēkonēsamen* palvelleet σοι | *soi* sinua

Delitzsch וְעָנִי | ve'anu גַּם־הֵם | gam-hem וְאָמְרוּ | ve'ameru וְאָמְרוּ | 'ADONEINU מָתִי | matai רְאִינוּךָ | re'inucha רָעַבְתָּ | ra'ev אֶל | 'o אֶצְרָא | tzame' אֶל | 'o גֵּר | ger אֶל | 'o עֲרֹם | 'arom אֶל | 'o חוֹלֵה | choleh אֶל | 'o בְּמִשְׁמַרְבֵּי | bemishmar אֶל | velo' שֶׁרַתְנוּחָא | sheratnucha

TKIS Silloin hekin vastaavat sanoen: Herra, milloin näimme sinut nälkäisenä tai janoisena tai muukalaisena tai alastonna tai sairaana tai vankilassa, emmekä palvelleet sinua?

STLK Silloin hekin vastaavat sanoen: 'Herra, milloin näimme sinut nälkäisenä, janoisena, vieraana, alastomana, sairaana tai vankilassa, emmekä sinua palvelleet?'

BIBLIA 1776 Silloin nekin häntä vastaavat, sanoen: Herra, koska me näimme sinun isoovan, taikka janoovan, taikka outona, eli alastoinna, eli sairaana, taikka vankina, ja emme sinua palvelleet?

45. *TR* τότε | *tote* silloin ἀποκριθήσεται | *apokrithēsetai* vastaa Hän αὐτοῖς | *autois* heille λέγων | *legōn* sanoen Ἀμήν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ἐφ' | *ef* ὅσον | *hoson* kaiken mitä οὐκ | *ouk* ette ἐποιήσατε | *epoiēsate* ole tehneet ἐνὶ | *heni* yhdelle τούτων | *toutōn* näistä τῶν | *tōn* ἐλαχίστων | *elachistōn* vähimmästä οὐδὲ | *oude* ette ἐμοὶ | *emoi* minulle ἐποιήσατε | *epoiēsate* ole tehneet

Delitzsch אֶל | 'az יְעֻנֵי | ja'aneh אֲתָם | 'otam לְאֹמַר | le'mor אָמֵן | 'Amen אָמֵן | 'omer אֲנִי | 'ani לְכֶם | la'chem מַה־שֶּׁלֹּה | mah-shello' עֲשִׂיתֶם | 'asitem לְאֶחָד | le'echad מִן | min הַצְעִירִים | hatz'tze'irim הָאֵלֶּה | ha'elleh לְגַם־לִי | gam-li לְ | lo' עֲשִׂיתֶם | 'asitem

TKIS Silloin Hän vastaa heille sanoen: Totisesti sanon teille: kaiken mitä olette jättäneet tekemättä yhdelle näistä vähimmistä, olette jättäneet tekemättä myös minulle.

STLK Silloin hän vastaa heille ja sanoo: 'Totisesti sanon teille: kaiken, minkä olette jättäneet tekemättä yhdelle näistä vähimmistä, sen olette jättäneet tekemättä minulle.'

BIBLIA 1776 Silloin hän vastaa heitä, sanoen: totisesti sanon minä teille, mitä ette tehneet yhdelle näistä vähimmistä, sitä ette tehneet minulle.

46. **TR** καὶ | *kai* ja ἀπελεύσονται | *apeleusontai* menevät pois οὗτοι | *houtoi* nämä εἰς | *eis* κόλασιν | *kolasin* rangaistukseen αἰώνιον· | *aiōnion* iankaikkiseen οἱ | *oi* δὲ | *de* mutta δίκαιοι | *dikaioi* vanhurskaat εἰς | *eis* ζωὴν | *dzōēn* elämään αἰώνιον | *aiōnion* iankaikkiseen

Delitzsch וַיֵּלְכוּ | *vejelechu* הָלְכוּ | *'elleh* לְמַעַצְבַּת | *le'ma'atzevat* עוֹלָם | *'olam* וְהַצַּדִּיקִים | *ve'hatz'tzadiqim* לְחַיֵּי | *le'chajjei* עוֹלָם | *'olam*

TKIS Ja nämä menevät pois iäiseen rangaistukseen, mutta vanhurskaat iäiseen elämään."

STLK Nämä menevät pois iankaikkiseen rangaistukseen, mutta vanhurskaat iankaikkiseen elämään."

BIBLIA 1776 Ja niiden pitää menemän ijankaikkiseen vaivaan, mutta vanhurskaat ijankaikkiseen elämään.

26 Luku

1. **TR** καὶ | *kai* ja ἐγένετο | *egeneto* tapahtui ὅτε | *ote* kun ἐτέλεσεν | *etelesen* oli lopettanut ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus πάντα | *pantas* kaikki τοὺς | *tous* λόγους | *logous* puheensa τούτους | *toutous* nämä εἶπε | *eipe* sanoι τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais* opetuslapsilleen αὐτοῦ | *autou* Hän

Delitzsch וַיְהִי | *vaje'hi* כְּכַלּוֹת | *ke'challot* יֵשׁוּעַ | *JESHUA* לְדַבֵּר | *le'daber* אֵת | *'et* כָּל־הַדְּבָרִים | *kol-ha'devarim* הָאֵלֶּה | *ha'elleh* וַיֹּאמֶר | *vajjo'mer* אֱלֹהֵי־תַלְמִידָיו | *'el-talmidaiv*

TKIS Kun Jeesus oli lopettanut kaikki nämä puheet, Hän sanoi opetuslapsilleen:

STLK Tapahtui, kun Jeesus oli lopettanut kaikki nämä puheet, että hän sanoi opetuslapsilleen:

BIBLIA 1776 Ja tapahtui, kuin Jesus oli lopettanut kaikki nämät puheet, sanoi hän opetuslapsillensa:

2. *TR* οἶδατε | *oidate* tiedätte ὅτι | *hoti* että μετὰ | *meta* kuluttua δύο | *dyo* kahden ἡμέρας | *hēmeras* päivän τὸ | *to* πάσχα | *pascha* Pääsiäinen γίνεται | *ginetai* ὡς καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen παραδίδοται | *paradidotai* kavaltamalla annetaan εἰς | *eis* τὸ | *to* σταυρωθῆναι | *staurōthēnai* ristiinnaulittavaksi

Delitzsch אַתֶּם | 'attem יְדַעְתֶּם | jeda'tem כִּי | ki אַחֲרַי | a'charei יוֹמִים | jomajim יְהִי | jihjeh חַפְּסֵה | haPasach וּבֶן־הָאָדָם | uBen-ha'Adam יִמָּסֵר | jimmaser לְהַצִּיל | le'hitz'tzalev

TKIS ”Tiedätte, että kahden päivän perästä on pääsiäinen. Silloin Ihmisen Poika annetaan ristiinnaulittavaksi.”

STLK "Te tiedätte, että kahden päivän perästä on pääsiäinen; silloin Ihmisen Poika annetaan ristiinnaulittavaksi." .

BIBLIA 1776 Te tiedätte, että kahden päivän perästä tulee pääsiäinen, ja Ihmisen Poika ylönannetaan ristiinnaulittaa.

3. *TR* τότε | *tote* silloin συνήχθησαν | *synēchthēsan* kokoontuivat yhteen οἱ | *oi* ἀρχιερεῖς | *archiereis* ylipapit καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* γραμματεῖς | *grammateis* kirjanoppineet καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* πρεσβύτεροι | *presbyteroi* vanhimmat τοῦ | *tou* λαοῦ | *laou* kansasta εἰς | *eis* τὴν | *tēn* αὐλὴν | *aulēn* palatsiin τοῦ | *tou* ἀρχιερέως | *archiereōs* ylipapin τοῦ | *tou* jota λεγομένου | *legomenou* kutsuttiin Καϊάφα | *Kaiafa* Kaifakseksi

Delitzsch וַיִּקְהָלוּ | vajjiqahalu הַכֹּהֲנִים | ha'kohanim הַגְּדוֹלִים | ha'gedolim וְהַסּוֹפְרִים | ve'has'soferim וְזִקְנֵי | veziqnei הָעָם | ha'am אֶל־חֹצֵר | 'el-chatzar הַכֹּהֵן | ha'kohen הַגְּדוֹל | ha'gadol הַיִּזְבְּחַן | hanniqra' קַיְיָפָא | Qajjafa'

TKIS Siihen aikaan ylipapit (ja kirjanoppineet) ja kansan vanhimmat kokoontuivat Kaifas-nimisen ylimmän papin palatsiin.

STLK Silloin ylipapit ja kansan vanhimmat kokoontuivat Kaifas-nimisen ylipapin palatsiin

BIBLIA 1776 Silloin kokoontuivat pappein päämiehet ja kirjanoppineet ja kansan vanhimmat ylimmäisen papin saliin, joka kutsuttiin Kaiphas.

4. **TR** καὶ | *kai* ja συνεβουλεύσαντο | *synebouleusanto* neuvottelivat yhdessä ἵνα | *hina* että τὸν | *ton* Ἰησοῦν | *Iēsoun* Jeesuksen κρατήσωσι | *kratēsōsi* ottaisivat kiinni δόλω | *dolō* kavaluudella καὶ | *kai* ja ἀποκτείνωσιν | *apokteinōsin* tappaisivat

Delitzsch וַיִּבְצֹוּ | vajivua'atzu וַיַּחְדָּו | jachdav וְלִטְפוּ | litpos וְעַתָּה | 'et-JESHUA בְּעָרְמָה | be'arema וְלַהֲמִיתוֹ | vela'hamito

TKIS He sopivat, että ottaisivat Jeesuksen kiinni kavaluudella ja tappaisivat Hänet.

STLK ja neuvottelivat, kuinka ottaisivat Jeesuksen kiinni kavaluudella ja tappaisivat hänet.

BIBLIA 1776 Ja neuvoa pitivät, kuinka he Jeesuksen kavalluksella kiinniottaisivat ja tappaisivat.

5. **TR** ἔλεγον | *elegon* ja he sanoivat δέ | *de* μὴ | *mē* εἰ ἐν | *en* τῇ | *tē* ἑορτῇ | *heortē* juhlan aikana ἵνα μὴ | *hina mē* että εἰ θόρυβος | *thorybos* meteliä γένηται | *genētai* syntyisi ἐν | *en* τῷ | *tō* λαῷ | *laō* kansassa

Delitzsch וַיִּאמְרוּ | vajjo'meru אַחֲלוֹ | 'ach-lo' בְּחָג | vechag פֶּן־תִּהְיֶה | pen-tihjeh מְהוּמָה | mehuma בְּעַם | ba'am

TKIS Mutta he sanoivat: "Ei juhlan aikana, jottei syntyisi meteliä kansassa."

STLK Mutta he sanoivat: "Ei juhlan aikana, ettei syntyisi meteliä kansassa."

BIBLIA 1776 Mutta he sanoivat, ei juhlapäivänä, ettei kansassa tule meteli.

6. **TR** τοῦ | *tou* δὲ | *de* ja Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesuksen γενομένου | *genomenou* ollessa ἐν | *en* Βηθανίᾳ | *Bēthania* Betaniassa ἐν | *en* οἰκίᾳ | *oikia* talossa Σίμωνος | *Simōnos* Simonin τοῦ | *tou* λεπροῦ | *leprou* pitaalisen

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּהֵיאוֹת | bihjot יְשׁוּעָה | JESHUA בֵּית־הִינִי | Beit-hini בְּבֵית | be'veit שִׁמְעוֹן | Shimeon הַמְּצֹרָה | hammetzora'

TKIS Kun Jesus oli Betaniassa pitaalisen Simonin kotona,

STLK Kun Jesus oli Betaniassa spitaalisen Simonin asunnossa,

BIBLIA 1776 Kuin Jesus oli Betaniassa, spitaalisen Simonin huoneessa,

7. **TR** προσῆλθεν | *prosēlthen* tuli luokse αὐτοῦ | *autō* Hänen γυνή | *gynē* nainen ἀλάβαστρον | *alabastron* alabasteripullo μύρου | *myrou* voidetta ἔχουσα | *echousa* mukanaan βαρυτίμου | *barytimou* kallisarvoista καὶ | *kai* ja κατέχεεν | *katecheen* vuodatti ἐπὶ | *epi* päälle τῆν | *tēn* κεφαλὴν | *kefalēn* päänsä αὐτοῦ | *autou* Hänen ἀνακειμένου | *anakeimenou* aterioidessa

Delitzsch וַתִּקְרַב | vatiq'rav אֵלָיו | 'elaiiv הַשָּׂא | 'ish'sha וַתִּבְדַּח | uvejadah פָּרֹחַ
שֶׁמֶן | pach-shemen יָקַר | jaqar מְאֹד | me'od וַתִּצְק | vatitz'tzoq עַל-רֹאשׁוֹ | 'al-
ro'sho בַּהֲסִבּוֹ | baha'sibbo עַל-הַשִּׁשְׁלֻחַן | 'al-hash'shulchan

TKIS Hänen luokseen tuli nainen mukanaan alabasteripullo, jossa oli kallisarvoista voiteluöljyä, minkä hän valutti Hänen päähänsä Hänen ollessaan aterialla.

STLK tuli hänen luokseen nainen, mukanaan alabasteripullo, jossa oli kallisarvoista voidetta, ja vuodatti sen Jeesuksen päähän hänen ollessaan aterialla.

BIBLIA 1776 Tuli vaimo hänen tykönsä, jolla oli lasi kallista voidetta, ja kaasi sen hänen päänsä päälle atrioitessansa.

8. **TR** ἰδόντες | *idontes* mutta nähdessä sen δὲ | *de* οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset αὐτοῦ | *autou* Hänen ἠγανάκτησαν | *ēganaktēsan* närkästyivät λέγοντες | *legontes* sanoen εἰς | *eis* τί | *ti* miksi ἢ | *hē* ἀπόλεια | *apōleia* haaskaus αὕτη | *hautē* tämä

Delitzsch וַיִּרְאוּ | vajjir'u הַתְּלָמִידִים | ha'talmidim וַיִּתְרַעְמוּ | vajjitra'amu לְאָמַר
| le'mor עַל-מָה | 'al-ma הַאֲבִיבֻד | ha'ibbud הִנֵּה | hazzeh

TKIS Mutta sen nähdessään Hänen opetuslapsensa närkästyivät ja sanoivat:

STLK Mutta sen nähdessään hänen opetuslapsensa närkästyivät ja sanoivat: "Mitä varten tämä haaskaus?"

BIBLIA 1776 Mutta kuin hänen opetuslapsensa sen näkivät, närkästyivät he ja sanoivat: mihinkä kelpaa tämä haaskaus?

9. **TR** ἠδύνατο | *ēdynato* sillä olisi voitu γὰρ | *gar* τοῦτο | *touto* tämä τὸ | *to* μύρον | *myron* voide πρᾶθῆναι | *prathēnai* myydä πολλοῦ | *pollou* kalliisti καὶ | *kai* ja δοθῆναι | *dothēnai* antaa πτωχοῖς | *ptōchois* köyhille

Delitzsch כִּי | ki | הַשְׁמֵן | hash'shemen | הַיָּה | hazzeh | הַיָּה | haja | רָאִי | ra'ui | לְהַמְכִּיר | le'himmacher | בְּמַחִיר | bimchir | רַב | rav | וּלְתִתּוֹ | uletitto | לְעֲנִיִּים | la'anijjim

TKIS ”Mitä varten tämä haaskaus? Olisihan tämän (voiteen) voinut myydä paljosta ja antaa rahat köyhille.”

STLK Olisihan sen voinut myydä kalliilla hinnalla ja antaa köyhille.”

BIBLIA 1776 Sillä tämä voide olis kalliisti taittu myytää ja annettaa vaivaisille.

10. **TR** γνοὺς | *gnous* kun huomasi sen δὲ | *de* ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* | Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille τί | *ti* miksi κόπους | *korous* mielipahaa παρέχετε | *parechete* tuotatte τῇ | *tē* γυναικί | *gynaiki* naiselle ἔργον | *ergon* sillä työn γὰρ | *gar* καλὸν | *kalon* hyvän εἰργάσατο | *eirgasato* hän teki εἰς | *eis* ἐμέ | *eme* minulle

Delitzsch וַיֵּדַע | vaje'da' | יָשׁוּעַ | JESHUA | וַיֵּאמֶר | vajjo'mer | אֲלֵיהֶם | 'aleihem | לָמָּה | lamma | תּוֹגֵי | togu | אֶת־הָאִשָּׁה | 'et-ha'ish'sha | הָלֹא | halo' | מַעֲשֵׂה | ma'aseh | טוֹב | tov | עָשִׂיתָ | 'asetā | 'immadi

TKIS Sen huomattessaan Jeesus sanoi heille: "Miksi tuotatte mielipahaa tälle naiselle? Sillä hän teki minulle hyvän työn.

STLK Kun Jeesus sen huomasi, hän sanoi heille: "Miksi pahoitatte naisen mielen? Sillä hän teki hyvän työn minulle.

BIBLIA 1776 Mutta kuin Jesus sen ymmärsi, sanoi hän heille: mitä te vaivaatte tätä vaimoa? Sillä hän teki hyvän työn minun kohtaan.

11. **TR** πάντοτε | *pantote* sillä aina γὰρ | *gar* τοὺς | *tous* πτωχοὺς | *ptōchous* köyhät ἔχετε | *echete* ὃν μεθ' | *meth* keskuudessanne ἐαυτῶν | *heautōn* teidän ἐμὲ | *eme* mutta minua δὲ | *de* οὐ | *ou* εἰ πάντοτε | *pantote* aina ἔχετε | *echete* teillä ole

Delitzsch כִּי | ki | עֲנִיִּים | 'anijjim | תָּמִיד | tamid | עֲמַחֵם | 'immachem | וְאֲנֹכִי | ve'anochi | אֵינֶנִּי | 'einenni | אֶתְּחַם | 'ittechem | תָּמִיד | tamid

TKIS Köyhät teillä on aina keskellänne, mutta minua teillä ei ole aina.

STLK Köyhiä teillä on aina keskuudessanne, mutta minua teillä ei ole aina.

BIBLIA 1776 Sillä teidän tykönänne ovat aina vaivaiset; mutta en minä teillä aina ole.

12. **TR** βαλοῦσα | *balousa* sillä vuodattaessaan γὰρ | *gar* αὕτη | *hautē* hän τὸ | *to* μύρον | *myron* voiteen τοῦτο | *touto* tämän ἐπὶ | *epi* päälle τοῦ | *tou* σώματος | *sōmatos* ruumiini μου | *mou* minun πρὸς | *pros* varten τὸ | *to* ἐνταφιάσαι | *entafiasai* hautaamistani με | *me* minun ἐποίησεν | *epoiēsen* hän sen teki

Delitzsch כִּי | *ki* אֲשֶׁר | *'asher* שֶׁפָּחַח | *shafecha* אֶת־הַשֶּׁמֶן | *'et-hash'shemen* הַזֶּה | *hazzeh* עַל־גּוּפִי | *'al-gufi* לְחַנּוֹת | *lachanot* אוֹתִי | *'oti* עָשָׂה | *'aseta* תְּזַכֵּר | *zot*

TKIS Sillä valaessaan tämän voiteen ruumiilleni hän toimi hautaamistani varten.

STLK Sillä kun hän valoi tämän voiteen ruumiilleni, hän teki sen hautaamistani varten.

BIBLIA 1776 Sillä että hän kaasi sen voiteen minun ruumiini päälle, sen on hän tehnyt minun hautaamiseksi.

13. **TR** ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ὅπου | *hopou* missä ἐὰν | *ean* ikinä κηρυχθῆ | *kērychthē* julistetaan τὸ | *to* εὐαγγέλιον | *euaggelion* evankeliumia τοῦτο | *touto* tätä ἐν | *en* ὅλῳ | *holō* koko τῷ | *tō* κόσμῳ | *kosmō* maailmassa λαληθήσεται | *lalēthēsetai* mainitaan καὶ | *kai* myös ὁ | *ho* mitä ἐποίησεν | *epoiēsen* teki αὕτη | *autē* hän εἰς | *eis* μνημόσυνον | *mnēmosynon* muistokseen αὐτῆς | *autēs* hänen

Delitzsch אָמֵן | *'Amen* אֲמַר | *'omer* אֲנִי | *'ani* לְכֶם | *la'chem* בְּאֲשֶׁר | *ba'asher* תִּקְרָא | *tiqqare'* הַבְּשׂוּרָה | *hab'sora* הַזֹּאת | *hazzot* בְּכָל־הָעוֹלָם | *bechol-ha'olam* עַם | *gam* אֶת־אֲשֶׁר | *'et-'asher* הֵיא | *hi'* עָשָׂה | *'aseta* יְסַפֵּר | *jesuppar* לְזִכְרוֹן | *le'zikkaron* לָהּ | *lah*

TKIS Totisesti sanon teille: missä tahansa koko maailmassa julistetaan tätä ilosanomaa, myös se mitä hän teki, kerrotaan hänen muistoksensa."

STLK Totisesti sanon teille: missä ikinä kaikessa maailmassa saarnataan tämä evankeliumi, siellä sekin, minkä hän teki, on mainittava hänen muistokseen."

BIBLIA 1776 Totisesti sanon minä teille: kussa ikänä tämä evankeliumi saarnataan kaikessa maailmassa, niin tämä myös, minkä hän teki, pitää mainittaman hänen muistoksensa.

14. *TR* τότε | *tote* silloin πορευθεῖς | *poreutheis* meni εἷς | *heis* yksi τῶν | *tōn* δώδεκα | *dōdeka* kahdestatoista ὁ | *ho* λεγόμενος | *legomenos* nimeltään Ἰούδας | *Ioudas* Juudas Ἰσκαριώτης | *iskariōtēs* Iskariot πρὸς | *pros* Luo τοὺς | *tous* ἀρχιερεῖς | *archiereis* ylipappien

Delitzsch וַיֵּלֶךְ | *vajje'lech* אֶחָד | *'echad* מִשְׁנַיִם | *mish'sheneim* הַעֲשָׂרָה | *he'asar* הַנְּקֻרָא | *hanniqra'* יְהוּדָה | *Jehudah* אִישׁ־קִרְיֹת | *'ish-Qerijot* אֶל־רְאִישֵׁי | *'el-ra'shei* הַכֹּהֲנִים | *ha'kohanim*

TKIS Silloin meni yksi niistä kahdestatoista, nimeltä Juudas Iskariot, ylipappien luo

STLK Silloin yksi niistä kahdestatoista, nimeltä Juudas Iskariot, meni ylipappien luo

BIBLIA 1776 Silloin yksi kahdestatoistakymmenestä, joka kutsuttiin Juudas Iskariot, läksi pois pappein päämiesten tykö,

15. *TR* εἶπε | *eipe* sanoen τί | *ti* mitä θέλετέ | *thelete* tahdotte μοι | *moi* minulle δοῦναι | *dounai* antaa κάγω | *kagō* niin minä ὑμῖν | *hymin* teille παραδώσω | *paradōsō* toimitan αὐτόν | *auton* Hänet οἱ | *oi* ja he δὲ | *de* ἔστησαν | *hestēsan* maksoivat αὐτῷ | *autō* hänelle τριάκοντα | *triakonta* kolmekymmentä ἀργύρια | *argyria* hopearahaa

Delitzsch וַיֹּאמֶר | *vajjo'mer* מִה־תִּתְּנֵנִי | *mah-tittenu* לִי | *li* וְאֶמְסְרֶנּוּ | *ve'emserennu* בְּיָדְךָ | *vejedchem* וַיִּשְׁקְלוּ־לוֹ | *vajjishqelu-lo* שֶׁלְשִׁים | *shelshim* כֶּסֶף | *kasef*

TKIS ja sanoi: "Mitä tahdotte antaa minulle, niin minä toimitan Hänet teille?" Niin he maksoivat hänelle kolmekymmentä hopearahaa.

STLK ja sanoi: "Mitä tahdotte antaa minulle, niin saatan hänet teidän käsiinne?" He sopivat hänen kanssaan kolmestakymmenestä hopearahasta.

BIBLIA 1776 Ja sanoi: mitä te tahdotte minulle antaa, ja minä teille hänen saatan? Ja he määräsivät hänelle kolmekymmentä hopiapenninkiä.

16. *TR* καὶ | *kai* ja ἀπὸ | *apo* alkaen τότε | *tote* siitä ἐζήτει | *edzētei* hän ἐπεὶ εὐκαιρίαν | *eukairian* tilaisuutta ἵνα | *hina* että αὐτόν | *auton* Hänet παραδῶ | *paradō* kavaltaisi

Delitzsch ומן־הַעֵת | umin-ha'et הָהִיא | hahi' בִּקְשׁוּ | biqesh תֹּאנָה | to'ana לְמֹסֵר
| limsor אוֹתוֹ | 'oto

TKIS Siitä hetkestä lähtien hän etsi sopivaa tilaisuutta kavaltaakseen Hänet.

STLK Siitä alkaen hän etsi sopivaa aikaa kavaltaakseen hänet.

BIBLIA 1776 Ja siitä ajasta etsi hän soveliasta aikaa pettäöksensä häntä.

17. *TR* τῆ | *tē* δὲ | *de* ja πρώτη | *prōtē* ensimmäisenä päivänä τῶν | *tōn*
ἀζύμων | *adzymōn* happamattomien leipien προσῆλθον | *prosēlthon* tulivat
luokse οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset αὐτῷ | *tō* Ἰησοῦ | *Iēsou*
Jeesuksen λέγοντες | *legontes* sanoen αὐτῷ | *autō* Hänelle ποῦ | *pou* mihin
θέλεις | *theleis* tahdot ἐτοιμάσωμέν | *hetoimasōmen* että valmistamme σοι |
soi sinulle φαγεῖν | *fagein* syödäksesi τὸ | *to* πάσχα | *pascha*
pääsiäislampaan

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּרֵאשׁוֹן | vari'shon לַחַג | le'chag הַמַּצּוֹת | hamMatz'tzot
וַיִּגְשׁוּ | vajjiggeshu הַתְּלִמִּידִים | ha'talimidim אֶל־יֵשׁוּעַ | 'el-JESHUA לְאֹמַר |
le'mor בְּאֵיזָה | be'eizeh מְקוֹם | maqom תַּחַּפּוֹץ | tachpotz כִּי־נָחִין | ki-nachin
| le'cha לְאָכַל | le'echol אֶת־הַפֶּסַח | 'et-haPasach

TKIS Ensimmäisenä hapattomien leipäin päivänä tulivat opetuslapset Jeesuksen luo ja sanoivat (Hänelle): "Mihin tahdot, että valmistamme pääsiäisaterian syödäksesi?"

STLK Mutta ensimmäisenä happamattoman leivän päivänä opetuslapset tulivat Jeesuksen luo ja sanoivat: "Mihin tahdot, että valmistamme pääsiäislampaan syödäksesi?"

BIBLIA 1776 Mutta ensimmäisen makian leivän päivänä tulivat opetuslapset Jeesuksen tykö, sanoen hänelle: kussas tahdot, että meidän pitää sinulle valmistaman pääsiäislampaan syötää?

18. *TR* ὁ | *ho* ja Ἡὸν δὲ | *de* εἶπεν | *eipen* sanoi ὑπάγετε | *hypagete* menkää
εἰς | *eis* τὴν | *tēn* πόλιν | *polin* kaupunkiin πρὸς | *pros* luo τὸν | *ton* δεῖνα
| *deina* sen ja sen καὶ | *kai* ja εἶπατε | *eipate* sanokaa αὐτῷ | *autō* hänelle ὁ
| *ho* διδάσκαλος | *didaskalos* Opettaja λέγει | *legei* sanoo ὁ | *ho* καιρός |
kairos aikani μου | *mou* minun ἐγγύς | *engys* lähellä ἐστὶ· | *esti* on πρὸς |
pros luonasi σὲ | *se* sinun ποιῶ | *poiō* vietän τὸ | *to* πάσχα | *pascha*

Pääsiäistä μετὰ | *meta* kanssa τῶν | *tōn* μαθητῶν | *mathētōn* opetuslasteni μου | *mou* minun

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer לְכוּ | le'chu הָעִירָה | ha'ira אֶל־פְּלֹנִי | 'el-peloni הָרַב | 'amar אָמַר | 'elaiv כֹּה | koh אֶמַר | 'almoni וְאָמַרְתֶּם | va'amartem אֵלָיו | 'elaiv כֹּה | koh אָמַר | 'amar הָרַב | harav עָתִי | 'itti קְרוּבָה | qerova הִיא | hi' וּבְבִיתְךָ | uveveitecha אֶעֱשֶׂה | 'e'eseh אֶת־הַפֶּסַח | 'et-haPesach עִם | 'im-talmidai תַּלְמִידַי

TKIS Hän sanoi: ”Menkää kaupunkiin sen ja sen luo ja sanokaa hänelle: Opettaja sanoo: aikani on lähellä. Sinun luonasi vietän* pääsiäistä opetuslasteni kanssa. ”

STLK Hän sanoi: "Menkää kaupunkiin sen ja sen luo ja sanokaa hänelle: 'Opettaja sanoo: Aikani on lähellä; sinun luonasi syön pääsiäisaterian opetuslasteni kanssa."

BIBLIA 1776 Niin hän sanoi: menkää kaupunkiin yhden tykö, ja sanokaat hänelle: Mestari sanoo: minun aikani on läsnä, sinun tykönäs tahdon minä pääsiäistä pitää minun opetuslasteni kanssa.

19. *TR* καὶ | *kai* ja ἐποίησαν | *epoiēsan* tekivät οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset ὡς | *hōs* niinkuin συνέταξεν | *synetaksen* käski αὐτοῖς | *autois* heitä ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus καὶ | *kai* ja ἠτοίμασαν | *hētoimasan* valmistivat τὸ | *to* πάσχα | *pascha* pääsiäislampaan

Delitzsch וַיַּעֲשֶׂה | vajja'asu הַתַּלְמִידִים | ha'talmidim כְּאֲשֶׁר | ka'asher אָמַר | tzivuum יִשְׁוּעָה | JESHUA וַיַּבְּיחוּ | vajjachinu אֶת־הַפֶּסַח | 'et-haPasach

TKIS Opetuslapset tekivät niin kuin Jeesus oli heitä käskenyt ja valmistivat pääsiäisaterian.

STLK Opetuslapset tekivät, kuten Jeesus oli heitä käskenyt, ja valmistivat pääsiäislampaan.

BIBLIA 1776 Ja opetuslapset tekivät niinkuin Jesus oli heitä käskenyt, ja valmistivat pääsiäislampaan.

20. *TR* ὀψίας | *opsias* ja ἰλλαν δὲ | *de* γενομένης | *genomenēs* tultua ἀνέκειτο | *anekeito* kävi aterialle μετὰ | *meta* kanssa τῶν | *tōn* niiden δώδεκα | *dōdeka* kahdentoista

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּעֶרֶב | va'erev וַיַּבְּיחוּ | vajjassev עִם | 'im-sheneim הָעָשָׂר | he'asar

TKIS Illan tultua Hän oli aterialla kahdentoista [opetuslapsensa] kanssa.

STLK Mutta kun ilta tuli, hän asettui aterialle kahdentoista opetuslapsensa kanssa.

BIBLIA 1776 Mutta kuin ehtoo tuli, istui hän pöydän tykönä kahdentoistakymmenen kanssa.

21. **TR** καὶ | *kai* ja ἐσθιόντων | *esthiontōn* syödessään αὐτῶν | *autōn* heidän εἶπεν | *eipen* Hän sanoi Ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymīn* teille ὅτι | *hoti* että εἷς | *heis* yksi ἐξ | *eks* ὑμῶν | *hymōn* teistä παραδώσει | *paradōsei* kavaltaa με | *me* minut

Delitzsch וַיִּבְרָאֵלָם | uve'ochelam וַיֵּאמַר | vajjo'mar אָמֵן | 'Amen אָמֵן | 'omer אָמֵן | 'ani לָכֵן | la'chem כִּי־אֶחָד | ki-'echad מִכֶּם | mikkem מִיָּמֵי | jimsereni

TKIS Ja Heidän syödessään Hän sanoi: ”Totisesti sanon teille: yksi teistä kavaltaa minut.”

STLK Heidän syödessään hän sanoi: "Totisesti sanon teille: yksi teistä kavaltaa minut."

BIBLIA 1776 Ja heidän syödessänsä sanoi hän: totisesti sanon minä teille: yksi teistä minun pettää.

22. **TR** καὶ | *kai* ja λυπούμενοι | *lypoumenoi* he murheelliseksi tulivat σφόδρα | *sfodra* kovin ἤρξαντο | *ērksanto* alkoivat λέγειν | *legein* sanoa αὐτῷ | *autō* Hänelle ἕκαστος | *hekastos* kukin αὐτῶν | *autōn* heistä μήτι | *mēti* en kai ἐγώ | *egō* minä εἶμι | *eimi* ole se Κύριε | *Kyrie* Herra

Delitzsch וַיִּתְעַצְבוּ | vajjit'atz'tzevu מָאֵד | me'od וַיִּתְחַלְלוּ | vajjachellu אִישׁ | 'ish אִישׁ | 'ish לְאֵמֹר | le'mor לוֹ | lo הָאֶנֶכִּי | he'anochi הוּא | hu' אֲדֹנָי | 'ADONI

TKIS Niin he tulivat kovin murheellisiksi ja alkoivat, itse kukin heistä, sanoa Hänelle: "Herra, en kai minä ole se?"

STLK Silloin he tulivat hyvin murheellisiksi ja rupesivat toinen toisensa perästä sanomaan hänelle: "Herra, enhän minä se ole?"

BIBLIA 1776 Ja he tulivat sängen murheellisiksi, ja rupesi jokainen heistä sanomaan hänelle: Herra, lienenkö minä se?

23. *TR* ó | *ho* ja Hän δὲ | *de* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi εἶπεν | *eipen* sanoen ὁ | *ho* joka ἐμβάψας | *embapsas* kastaa μετ' | *met* kanssani ἐμοῦ | *emou* minun ἐν | *en* τῷ | *tō* τρυβλίῳ | *trybliō* vatiin τὴν | *tēn* χεῖρα | *cheira* kätensä οὗτός | *houtos* hän με | *me* minut παραδώσει | *paradōsei* kavaltaa

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an וַיֹּאמֶר | vajjo'mar וְהָיָה | ha'ish וְאִישׁ | 'asher טָבַל | taval עָמִי | 'immi אֶת־יָדוֹ | 'et-jado בְּקַעֲרָה | baqqe'ara הוּא | hu' מְסַרְנִי | jimsereni

TKIS Hän vastasi ja sanoi: "Joka kanssani pistää kätensä vatiin, se kavaltaa minut.

STLK Hän vastasi ja sanoi: "Se, joka pisti kanssani kätensä vatiin, kavaltaa minut.

BIBLIA 1776 Mutta hän vastasi ja sanoi: joka minun kanssani pistää kätensä vatiin, se pettää minun.

24. *TR* ὁ | *ho* μὲν | *men* tosin υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōrou* Ihmisen ὑπάγει | *hypagei* menee pois καθὼς | *kathōs* niinkuin γέγραπται | *gegraptai* on kirjoitettu περὶ | *peri* αὐτοῦ· | *autou* Hänestä οὐαὶ | *ouai* mutta voi δὲ | *de* τῷ | *tō* ἀνθρώπῳ | *anthrōpō* ihmistä ἐκείνῳ | *ekeinō* sitä δι | *'di* kautta οὗ | *hou* jonka ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōrou* Ihmisen παραδίδοται· | *paradidotai* kavalletaan καλὸν | *kalon* hyvä ἦν | *ēn* olisi αὐτῷ | *autō* sille εἰ | *ei* jos οὐκ | *ouk* ei ἐγεννήθη | *egennēthē* olisi syntynyt ὁ | *ho* ἄνθρωπος | *anthrōpos* ihmisen ἐκεῖνος | *ekainos* se

Delitzsch הֵן | hen בֶּן־הָאָדָם | Ben-ha'Adam הַלֹּחַ | haloch יֵלֶךְ־לוֹ | jelech-lo כַּכְּתוּב | kakatuv עָלָיו | 'alaiv אָבִל | 'aval אוֹי | 'oi לְאִישׁ | la'ish הֵהוּא | hahu' וְאִישׁ | 'asher עַל־יָדוֹ | 'al-jado יִמְסֵר | jimmaser בֶּן־הָאָדָם | Ben-ha'Adam טוֹב | tov לְאִישׁ | la'ish הֵהוּא | hahu' אֶם־לֹא | 'im-lo' נוֹלַד | nolad

TKIS Ihmisen Poika tosin menee pois niin kuin Hänestä on kirjoitettu, mutta voi sitä ihmistä, jonka välityksellä Ihmisen Poika kavalletaan. Parempi olisi sille ihmiselle, ettei hän olisi syntynyt."

STLK Ihmisen Poika tosin menee pois, kuten hänestä on kirjoitettu, mutta voi sitä ihmistä, jonka kautta Ihmisen Poika kavalletaan! Parempi olisi sille ihmiselle, ettei hän olisi syntynyt."

BIBLIA 1776 Ihmisen Poika tosin menee, niinkuin hänestä on kirjoitettu; mutta voi sitä ihmistä, jonka kautta Ihmisen Poika petetään! parempi olis sille ihmiselle ollut, jos ei hän olisi syntynyt.

25. **TR** ἀποκριθεὶς | *apokritheis* ja vastasi δὲ | *de* Ἰούδας | *Ioudas* Juudas ὁ | *ho* joka παραδιδούς | *paradidous* kavalsi αὐτὸν | *auton* Hänet εἶπε | *eipe* sanoen μήτι | *mēti* enhän ἐγώ | *egō* minä εἰμι | *eimi* ole ῥαββί | *rabbi* Rabbi λέγει | *legei* Hän sanoi αὐτῷ | *autō* hänelle σὺ | *sy* sinä εἶπας | *eipas* sanoit

Delitzsch וַיַּעַן | *vajja'an* הַיְהוּדָה | *Jehudah* הַמְּוֹסֵר | *hammoser* אֹתוֹ | *'oto* וַיֹּאמֶר | *vajjo'mar* רַבִּי | *Rabbi* הֲאֵינִי | *ha'ANI* הוּא | *HU'* וַיֹּאמֶר | *vajjo'mer* אֵלָיו | *'elaiiv* הֲאֵתָא | *'atta* אָמַרְתָּ | *'amareta*

TKIS Niin Juudas, joka Hänet kavalsi, vastasi ja sanoi: "Rabbi, en kai minä ole se?" Jeesus sanoi hänelle: "Sinä sanoit."

STLK Juudas, joka hänet kavalsi, vastasi ja sanoi: "Rabbi, enhän minä se ole?" Hän sanoi hänelle: "Sinä sen sanoit."

BIBLIA 1776 Niin vastasi Juudas, joka hänen petti, ja sanoi: Mestari, olenko minä se? hän sanoi hänelle: sinäpä sen sanoit.

26. **TR** ἐσθιόντων | *esthiontōn* ja syödessään δὲ | *de* αὐτῶν | *autōn* heidän λαβῶν | *labōn* otti ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus τὸν | *ton* ἄρτον | *arton* leivᾶν καὶ | *kai* ja εὐλογήσας | *eulogēsas* siunasi ἔκλασε | *eklase* mursi καὶ | *kai* ja ἐδίδου | *edidou* antoi τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais* opetuslapsilleen καὶ | *kai* ja εἶπε | *eipe* sanoi λάβετε | *labete* ottakaa φάγετε· | *fagete* syökää τοῦτο | *touto* tämä ἐστὶ | *esti* on τὸ | *to* σῶμά | *sōma* ruumiini μου | *mou* minun

Delitzsch וּבְאָכְלָם | *uve'ochelam* וַיִּשְׁיַח | *vajjiqach* אֶת־הַלֶּחֶם | *JESHUA* וַיִּבְרַךְ | *vaje'varech* וַיִּבְיַצְא | *vajivtza'* לְתַלְמִידָיו | *vajjitten* וַיֹּאמֶר | *vajjo'mar* קַח | *qechu* וְאָכְלוּ | *ve'ichlu* זֶה | *zeh* הוּא | *hu'* גּוּפִי | *gufi*

TKIS Heidän syödessään Jeesus otti leivän, siunasi, mursi ja antoi opetuslapsille ja sanoi: "Ottakaa, syökää; tämä on minun ruumiini."

STLK Heidän syödessään Jeesus otti leivän, siunasi, mursi ja antoi opetuslapsilleen ja sanoi: "Ottakaa ja syökää; tämä on minun ruumiini."

BIBLIA 1776 Mutta kuin he söivät, otti Jesus leivän, ja kiitti, mursi ja antoi opetuslapsille, ja sanoi: ottakaat, syökää: tämä on minun ruumiini.

27. **TR** καὶ | *kai* ja λαβὼν | *labōn* otti τὸ | *to* ποτήριον | *potērion* maljan καὶ | *kai* ja εὐχαριστήσας | *eucharistēsas* kiitti ἔδωκεν | *edōken* antoi αὐτοῖς | *autois* heille λέγων | *legōn* sanoen πίετε | *piete* juokaa ἐξ | *eks* αὐτοῦ | *autou* tästä πάντες· | *pantes* jokainen

Delitzsch וַיִּקַּח | vajjiqach אֶת־הַכּוֹס | 'et-hakkos וַיִּבְרַךְ | vaje'varech וַיִּתֵּן | vajjitten הַלֶּחֶם | lahem לֵאמֹר | le'mor שֶׁתּוּ | shetu מִמֶּנּוּ | mimmenna כִּלְכֵּלְכֶם | kullechem

TKIS Hän otti myös maljan, kiitti ja antoi heille: "Juokaa tästä jokainen,

STLK Hän otti maljan, kiitti, antoi heille ja sanoi: "Juokaa tästä, te kaikki ;

BIBLIA 1776 Ja hän otti kalkin, ja kiitti, antoi heille ja sanoi: juokaat tästä kaikki;

28. **TR** τοῦτο | *touto* sillä tämä γάρ | *gar* ἐστὶ | *esti* on τὸ | *to* αἷμά | *haima* vereni μου | *mou* minun τὸ | *to* τῆς | *tēs* καινῆς | *kainēs* uuden διαθήκης | *diathēkēs* liiton τὸ | *to* joka περὶ | *peri* edestὰ πολλῶν | *pollōn* monien ἐκχυνόμενον | *ekchynomenon* vuodatetaan εἰς | *eis* ἄφεσιν | *afesin* anteeksiantamiseksi ἁμαρτιῶν | *hamartiōn* syntien

Delitzsch כִּי | ki הִנֵּה | zeh הוֹי | hu' דָּמִי | dami דַּמְהַבְרִית | dam-haberit הַחֲדָשָׁה | ha'chadasha הַחֲדָשָׁה | hannishpach בְּעַד | be'ad רַבִּים | rabbim תְּלִיחַת | liselichat חַטָּאִים | chata'im

TKIS sillä tämä on minun vereni, (uuden) liiton veri, joka monen puolesta vuodatetaan syntien anteeksiantamiseksi.

STLK sillä tämä on minun vereni, liiton veri, joka monen edestä vuodatetaan syntien anteeksiantamiseksi.

BIBLIA 1776 Sillä tämä on minun vereni, sen uuden Testamentin, joka monen tähden vuodatetaan syntein anteeksi antamiseksi.

29. **TR** λέγω | *legō* mutta sanon δὲ | *de* ὑμῖν | *hymin* teille ὅτι | *hoti* että οὐ μὴ | *ou mē* en enää πῶ | *piō* juo ἀπ' | *ap* ἄρτι | *arti* tästä lähin ἐκ | *ek* τούτου | *toutou* tästä τοῦ | *tou* γεννήματος | *gennēmatos* hedelmästä τῆς | *tēs* ἀμπέλου | *ampelou* viinipuun ἕως | *heōs* kunnes τῆς | *tēs* ἡμέρας | *hēmeras* päivänä ἐκείνης | *ekainēs* sinä ὅταν | *hotan* jona αὐτὸ | *auto* sitä

πίνω | *pinō* juon μεθ' | *meth* kanssa ne ὑμῶν | *hymōn* teidän kainòn | *kainon* uutena ἐν | *en* τῇ | *tē* βασιλεία | *basileia* valtakunnassa τοῦ | *tou* Isäni πατρός | *patros* μου | *mou* minun

Delitzsch וַאֲנִי | va'ani אָמַר | 'omer לָכֶם | la'chem כִּי | ki מֵעַתָּה | me'atta הַיּוֹם
| shatoh לֹא | lo' אֲשַׁתָּחֶה | 'eshteh מִתְּנוּבַת | mittenuvat הַגִּפְן | haggefēn הַיּוֹם
| hazzot עַד | 'ad הַיּוֹם | hajjom הַיּוֹם | hahu' אֲשַׁר | 'asher אֲשַׁתָּחֶה | 'eshteh
הַיּוֹם | 'otah עַמְּכֶם | 'immachem הַיּוֹם | chadasha בְּמַלְכוּת | be'malchut אֲבִי |
'Avi

TKIS Mutta sanon teille: tästä lähin en juo tätä viinipuun antia ennen kuin sinä päivänä, jona juon sitä uutena kanssa Isäni valtakunnassa."

STLK Mutta sanon teille: tästedes en juo tätä viinipuun antia ennen kuin sinä päivänä, jona juon sitä uutena kanssa Isäni valtakunnassa."

BIBLIA 1776 Mutta minä sanon teille: en suinkaan minä silleen juo tästä viinapuun hedelmästä, siihen päivään asti kuin minä juon teidän kanssa sen uuden minun Isäni valtakunnassa.

30. *TR* καὶ | *kai* ja ὑμνήσαντες | *hymnēsantes* laulettuaan kiitosta ἐξῆλθον | *eksēlthon* he lähtivät εἰς | *eis* τὸ | *to* ὄρος | *oros* vuorelle τῶν | *tōn* ἐλαιῶν
| *elaiōn* öljypuiden/ Öljyvuorelle

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi אֲחֵרַי | a'charei גָּמְרָם | gameram אֶת־הַהֶלֶל | 'et-hahallel
וַיֵּצְאוּ | vaje'tze'u אֶל־הַר | 'el-har הַיְזִיתִים | Hazzeitim

TKIS Laulettuaan kiitosvirren he lähtivät öljyvuorelle.

STLK Veisattuaan kiitosvirren he lähtivät Öljymäelle.

BIBLIA 1776 Ja kuin he olivat kiitosvirren veisanneet, menivät he ulos Öljymäelle.

31. *TR* τότε | *tote* silloin λέγει | *legei* sanoo αὐτοῖς | *autois* heille ὁ | *ho*
'Ιησοῦς | *Iēsous* Jeesus πάντες | *pantes* kaikki ὑμεῖς | *hymeis* te
σκανδαλισθήσεσθε | *skandalisthēsesthe* petytte ἐν | *en* ἐμοὶ | *emoi* minuun
ἐν | *en* τῇ | *tē* νυκτὶ | *nykti* yönä ταύτη· | *tautē* tänä γέγραπται |
gegraptai sillä on kirjoitettu γάρ | *gar* πατάξω | *pataksō* lyön τὸν | *ton*
ποιμένα | *poimena* Paimenta καὶ | *kai* ja διασκορπισθήσεται |

diaskorpisthēsetai hajoitetaan τὰ | *ta* πρόβατα | *probata* lampaat τῆς | *tēs* ποιμνης | *poimnēs* lauman

Delitzsch אָז | 'az אָמַר | 'amar אֲלֵיהֶם | 'aleihem יֵשׁוּעַ | JESHUA אָתָּם | 'attem כְּלַחֲכֶם | kullechem תִּכְשְׁלוּ | tikashelu בִּי | vi בְּלִילָהּ | ballajela הִנֵּה | hazzeh כִּי | ki כְּתוּב | chatuv אָכָה | 'akkeh אֶת־הָרֶעַךְ | 'et-haro'eh וְהִתְפּוּצִי'ן | utefutzena הַצֵּאֵן | hatz'tzon

TKIS Silloin Jeesus sanoi heille: ”Tänä yönä te kaikki loukkaannutte minuun, sillä on kirjoitettu: Minä lyön paimenta ja lauman lampaat hajoitetaan.

STLK Silloin Jeesus sanoi heille: ”Tänä yönä te kaikki loukkaannutte minuun, sillä kirjoitettu on: 'Minä lyön paimenta, ja lauman lampaat hajotetaan.'

BIBLIA 1776 Silloin sanoi Jesus heille: tänä yönä te kaikki pahenette minussa; sillä kirjoitettu on: minä lyön paimenta, ja lampaat laumasta pitää hajoitettaman.

32. *TR* μετὰ | *meta* mutta jälkeen δὲ | *de* τὸ | *to* ἐγερθῆναί | *egerthēnai* ylösnousemukseni με | *me* minun προάξω | *proaksō* menen edellä ὑμᾶς | *hymas* teidän εἰς | *eis* τὴν | *tēn* Γαλιλαίαν | *Galilaian* Galileaan

Delitzsch וְאֶחָרַי | vea'charei קוּמִי | qumi אֵלַי | 'elech לְפָנַיִךְ | lifneichem הַגָּלִילָה | haGalila

TKIS Mutta herättyäni eloon menen edellänne Galileaan.”

STLK Mutta ylösnoustuani minä menen teidän edellänne Galileaan.”

BIBLIA 1776 Mutta sittenkuin minä nousen ylös, käyn minä teidän edellänne Galileaan.

33. *TR* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* ja vastasi δὲ | *de* ὁ | *ho* Πέτρος | *Petros* Pietari εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτῷ | *autō* Hänelle εἰ καὶ | *ei kai* vaikka πάντες | *pantes* kaikki σκανδαλισθήσονται | *skandalisthēsontai* loukkaantuisivat ἐν | *en* σοί | *soi* sinuun ἐγὼ | *egō* minä οὐδέποτε | *oudepote* en koskaan σκανδαλισθήσομαι | *skandalisthēsomai* loukkaannu

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an סִפְּטָה | Petros וַיֹּאמֶר | vajjo'mer לוֹ | lo גַּם | gam כִּי־יִכְשְׁלוּ | ki-jikashelu בָּךְ | vecha כְּלָמִי | kullam אֲנִי | 'ani לְעוֹלָם | le'olam לְאֶכָּשֶׁל | 'ekashel

TKIS Pietari vastasi ja sanoi Hänelle: ”Vaikka kaikki loukkaantuisivat sinuun, minä en koskaan loukkaannu.”

STLK Pietari vastasi ja sanoi hänelle: "Vaikka kaikki loukkaantuisivat sinuun, minä en koskaan loukkaannu."

BIBLIA 1776 Niin vastasi Pietari ja sanoi hänelle: jos vielä kaikki sinussa pahenisivat, en minä ikänä pahene.

34. **TR** ἔφη | *efē* sanoi αὐτῷ | *autō* hänelle ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus Ἀμὴν | *amēn* todella λέγω | *legō* sanon σοι | *soi* sinulle ὅτι | *hoti* että ἐν | *en* ταύτῃ | *tautē* tänä τῆ | *tē* νυκτὶ | *nykti* yönä πρὶν | *prin* ennen kuin ἀλέκτορα | *alektora* kukko φωνῆσαι | *fōnēsai* laulaa τρὶς | *tris* kolmesti ἀπαρνῆση | *aparnēsē* kiellät με | *me* minut

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֶלְיוֹ | 'elaiiv יֵשׁוּעַ | JESHUA אָמֵן | 'Amen אֲמַר | 'omer אֲנִי | 'ani לֵךְ | le'cha כִּי | ki בְּלַיְלָה | vallajla הַזֶּה | hazzeh בְּטָרֶם | beterem יִקְרָא | jiqra' הַתְּרַגְּלוּ | hatar'negol תַּחֲשֶׁשׁ | techachesh בִּי | bi שְׁלֹשׁ | shalsh פְּעָמִים | pe'amim

TKIS Jeesus sanoi hänelle: ”Totisesti sanon sinulle: tänä yönä ennen kuin kukko laulaa, sinä kolmesti kiellät minut.”

STLK Jeesus sanoi hänelle: "Totisesti sanon sinulle: tänä yönä, ennen kuin kukko laulaa, kolmesti minut kiellät."

BIBLIA 1776 Jesus sanoi hänelle: totisesti sanon minä sinulle: tänä yönä, ennenkuin kukko laulaa, kolmasti sinä minun kiellät.

35. **TR** λέγει | *legei* sanoo αὐτῷ | *autō* Hänelle ὁ | *ho* Πέτρος | *Petros* Pietari κἄν | *kan* vaikka δέη | *deē* pitäisi με | *me* minun σὺν | *syn* kanssasi σοὶ | *soi* sinun ἀποθανεῖν | *apothanein* kuolla οὐ μή | *ou mē* en sittenkään σε | *se* sinua ἀπαρνῆσομαι | *aparnēsomai* kiellä ὁμοίως | *homoiōs* samoin καὶ | *kai* myös πάντες | *pantes* kaikki οἱ | *hoi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset εἶπον | *eipon* sanoivat

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֶלְיוֹ | 'elaiiv פֶּטְרוֹס | Petros גַּם | gam כִּי־יִהְיֶה | ki-jihjeh עָלַי | 'alai לְמוֹת | lamut אֶתְךָ | 'ittecha כַּחֲשֶׁשׁ | kachesh לֹא | lo' אֶכְחֹשׁ | 'achachesh בְּךָ | bach וְכֵן | vechen אֲמַרוּ | 'ameru גַּם | gam כָּל־הַתּוֹלְמִידִים | kol-ha'talmidim

TKIS Pietari sanoi Hänelle: ”Vaikka minun pitäisi kuolla kanssasi, en totisesti kiellä sinua.” Samoin sanoivat myös kaikki opetuslapset.

STLK Pietari sanoi hänelle: "Vaikka minun pitäisi kuolla kanssasi, en sittenkään sinua kiellä." Samoin sanoivat myös kaikki muut opetuslapset.

BIBLIA 1776 Pietari sanoi hänelle: ja vaikka minun pitäis sinun kanssas kuoleman, en kiellä minä sinua. Niin sanoivat myös kaikki opetuslapset.

36. **TR** τότε | *tote* sitten ἔρχεται | *erchetai* tuli μετ' | *met* kanssa αὐτῶν | *autōn* heidän ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἰς | *eis* χωρίου | *chōrion* maatilalle λεγόμενον | *legomenon* nimeltään Γεθσημανῆ | *Gethsēmanē* Getsemane καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoo τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais* opetuslapsilleen καθίσατε | *kathisate* istukaa αὐτοῦ | *autou* tässä ἕως | *eōs* sillä aikaa οὗ | *hou* kun ἀπελθῶν | *apelthōn* menen προσεύξωμαι | *proseuksōmai* (ja) rukoilen ἐκεῖ | *ekei* tuolla

Delitzsch אֲחֵרֵי-כֵן | a'charei-chen אָבָא | ba' אָתָּם | 'ittam יִשׁוּעַ | JESHUA אֶל-הַצֵּר | 'el-chatzer הַנִּקְרָא | hanniqra' גֵּת-שֶׁמָנִים | Gat-shemanim וַיֵּאמֶר | vajjo'mer אֶל-הַתְּלָמִידִים | 'el-ha'talmidim שֶׁבָּו | shevu לָכֵן | la'chem פֹּה | poh עַד-אֲשֶׁר | 'ad-'asher אֵלַי | 'elech שָׁמָּה | shamma וְהִתְפַּלֵּלְתִּי | vehitpallaleti

TKIS Sitten Jeesus tuli heidän kanssaan Getsemane-nimiselle maatilalle ja sanoi opetuslapsilleen: "Istukaa tässä sillä aikaa, kun menen ja rukoilen tuolla."

STLK Sitten Jeesus tuli heidän kanssaan Getsemane-nimiselle maatilalle; ja hän sanoi opetuslapsilleen: "Istukaa tässä, sillä aikaa kun menen ja rukoilen tuolla."

BIBLIA 1776 Silloin tuli Jesus heidän kanssansa kylään, jota kutsutaan Getsemaneksi, ja sanoi opetuslapsillensa: istukaat tässä, niinkauvan kuin minä menen ja rukoilen tuolla.

37. **TR** καὶ | *kai* ja παραλαβὼν | *paralabōn* Hän otti mukaansa τὸν | *ton* Πέτρον | *Petron* Pietarin καὶ | *kai* ja τοὺς | *tous* δύο | *dyo* kaksi υἱοὺς | *hyious* roikaa Ζεβεδαίου | *Zebedaïou* Sebedeuksen ἠρξάτο | *ērksato* alkoi λυπεῖσθαι | *lypeisthai* murehtia καὶ | *kai* ja ἀδημονεῖν | *adēmonein* tulla tuskaan

Delitzsch וַיִּקַּח | vajjiqach אֶת־ו | 'itto אֶת-פֶּטְרוֹס | 'et-Petros וְאֶת-בְּנֵי-שֶׁנַי | ve'et-shenei בְּנֵי-זַבְדַּי | zavdai וַיִּשָּׁל | vajjachel לְהַעֲצֵב | le'he'atzev וְלַמּוּג | velamug

TKIS Hän otti mukaansa Pietarin ja ne kaksi Sebedeuksen poikaa, ja alkoi murehtia ja tulla tuskaan.

STLK Hän otti mukaansa Pietarin ja ne kaksi Sebedeuksen poikaa. Murhe alkoi vaivata häntä, ja hän alkoi tulla tuskaan.

BIBLIA 1776 Ja hän otti tykönsä Pietarin ja kaksi Zebedeuksen poikaa, rupesi murehtimaan ja vapisemaan.

38. **TR** τότε | *tote* silloin λέγει | *legei* Hän sanoi αὐτοῖς | *autois* heille περίλυπος | *perilypos* syvästi murheellinen ἐστὶν | *estin* on ἡ | *hē* ψυχὴ | *psychē* sieluni μου | *mou* minun ἕως | *eōs* saakka θανάτου· | *thanatou* kuolemaan μείνατε | *meinate* pysykää ὧδε | *hōde* täällä καὶ | *kai* ja γρηγορεῖτε | *grēgoreite* valvokaa μετ' | *met* kanssani ἐμοῦ | *emou* minun

Delitzsch וַיֵּאמֶר | vajjo'mer לְהֵלֵךְ | lahem נְפֹשִׁי | nafeshi לִי מָרָה | mara-li לְמֹת | 'ad-mavet עֲמִידוֹ | 'imdu פֶּה | foh וְשִׁיחַ | veshiqdu עַמִּי | 'immi

TKIS Silloin Hän sanoi heille: "Sieluni on syvästi murheellinen, kuolemaan asti. Viipykää tässä ja valvokaa kanssani."

STLK Silloin hän sanoi heille: "Sieluni on syvästi murheellinen, kuolemaan asti; olkaa tässä ja valvokaa kanssani."

BIBLIA 1776 Niin sanoi Jesus helle: minun sieluni on suuresti murheissansa kuolemaan asti; olkaat tässä ja valvokaat minun kanssani.

39. **TR** καὶ | *kai* ja προελθὼν | *proelthōn* meni μικρόν | *mikron* kauemmas ἔπεσεν | *epesen* lankesi ἐπὶ | *epi* πρόσωπον | *prosōpon* kasvoilleen αὐτοῦ | *autou* Hän προσευχόμενος | *proseuchomenos* rukoili καὶ | *kai* ja λέγων | *legōn* sanoi Πάτερ | *Pater* Isäni μου | *mou* minun εἰ | *ei* jos δυνατόν | *dynaton* mahdollista ἐστὶ | *esti* on παρελθέτω | *parelthetō* menköön ἀπ' | *ap* pois ἐμοῦ | *emou* minulta τὸ | *to* ποτήριον | *potērion* malja τοῦτο· | *touto* tämä πλὴν | *plēn* kuitenkin οὐχ | *ouch* ei ὡς | *hōs* niinkuin ἐγὼ | *egō* minä θέλω | *thelō* tahdon ἀλλ' | *all* vaan ὡς | *hōs* niinkuin σύ | *sy* sinä

Delitzsch וַיֵּלֶךְ | vajje'lech מֵעַתָּה | me'at הַלְאֵה | hale'a וַיִּפֹּל | vajjipol עַל־פְּנֵי | 'al-panaiv וַיִּתְּפֹּל | vajjitpallel לְאָמֵר | le'mor אָבִי | 'Avi יוֹכֵל | 'im-juchal לְהִיּוֹת | lihjot תְּעַבְרָנָא | ta'avar-na' מֵעַלַי | me'alai הַכּוֹס | hakkos הַזֹּאת | hazzot אֶךְ | 'ach לֹא | lo' כִּרְצוֹנִי | chirtzoni כִּי | ki אֶם־כִּרְצוֹנְךָ | 'im-kirtzonecha

TKIS Mentyään vähän eteenpäin Hän heittäytyi kasvoilleen ja rukoili sanoen: "Isäni, jos mahdollista on, menköön tämä malja pois minulta, mutta ei niin kuin minä tahdon, vaan niin kuin sinä."

STLK Hän meni vähän edemmäksi, lankesi kasvoilleen ja rukoili sanoen: "Isäni, jos mahdollista on, menköön minulta pois tämä malja; ei kuitenkaan niin kuin minä tahdon, vaan niin kuin sinä."

BIBLIA 1776 Ja hän meni vähän taamma, lankesi kasvoillensa, rukoillen ja sanoen: minun Isäni! jos mahdollinen on, niin menkään pois minulta tämä kalkki: ei kuitenkaan niinkuin minä tahdon, mutta niinkuin sinä.

40. **TR** καὶ | *kai* ja ἔρχεται | *erchetai* Hän tuli πρὸς | *pros* luokse τοὺς | *tous* μαθητάς | *mathētas* opetuslapsiensa καὶ | *kai* ja εὕρισκει | *heuriskei* löytää αὐτοὺς | *autous* heidät καθεύδοντας | *katheudontas* nukkumassa καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoo τῷ | *tō* Πέτρῳ | *Petrō* Pietarille οὕτως | *houtōs* niin οὐκ | *ouk* ette ἰσχύσατε | *ischysate* jaksaneet μίαν | *mian* yhtä ὥραν | *hōran* hetkeä γρηγορήσαι | *grēgorēsai* valvoa μετ' | *met* kanssani ἐμοῦ | *emou* minun

Delitzsch וַיָּבֹאוּ | vajjavo' אֶל-הַתּוֹלְמִידִים | 'el-ha'talmidim וַיִּימְצְאוּ | vajjimtza'em יֶשְׁנִים | jeshenim וַיִּאמֶר | vajjo'mer אֶל-פֶּטְרוֹס | 'el-Petros הֵנָּה | hinneh לֹא-הַיָּא | lo'-haja בִּיכַלְתֶּם | vichaletechem לִשְׁקוֹד | lishqod עַמִּי | 'immi שָׂא | sha'a אֶחָד | 'echat

TKIS Sitten Hän tuli opetuslasten luo ja tapasi heidät nukkumasta. Ja Hän sanoi Pietarille: "Niin ette kyenneet yhtä hetkeä valvomaan kanssani.

STLK Hän tuli opetuslasten luo ja tapasi heidät nukkumasta ja sanoi Pietarille: "Ette siis jaksaneet yhtä hetkeä valvoa kanssani!

BIBLIA 1776 Ja hän tuli opetuslasten tykö, ja löysi heidät makaamasta, ja sanoi Pietarille: niin ette voineet yhtä hetkeä valvoa minun kanssani.

41. **TR** γρηγορεῖτε | *grēgoreite* valvokaa καὶ | *kai* ja προσεύχεσθε | *proseuchesthe* rukoilkaa ἵνα μὴ | *hina mē* että ette εἰσέλθητε | *eiselthēte* joutuisi εἰς | *eis* πειρασμόν· | *peirasmon* kiusaukseen τὸ | *to* μὲν | *men* τὸσιν πνεῦμα | *pneuma* henki πρόθυμον | *prothymon* altis ἢ | *hē* on δὲ | *de* mutta σὰρξ | *sarks* liha ἀσθενής | *asthenēs* heikko

Delitzsch לִידֵי | pen-tavo'u פֶּן־תִּבְאוּ | vehitpallu וְהִתְפַּלְלוּ | shiqdu שִׁקְדוּ | lidei לִידֵי | nissajon נִסְיֹן | hen הֵן | haruach הָרֹחַ | hi' הִיא | chafetza חֲפִצָּה | ve'habbasar הוּא | hu' הוּא | rafeh רַפֵּה

TKIS Valvokaa ja rukoilkaa, jottette joutuisi kiusaukseen. Henki tosin on altis mutta liha heikko."

STLK Valvokaa ja rukoilkaa, ettette joutuisi kiusaukseen. Henki tosin on altis, mutta liha on heikko."

BIBLIA 1776 Valvokaat ja rukoilkaat, ettette kiusaukseen lankeaisi. Henki tosin on altis, mutta liha on heikko.

42. **TR** πάλιν | *palin* jälleen ἐκ | *ek* δευτέρου | *deuterou* toistamiseen ἀπελθὼν | *apelthōn* meni pois προσήξατο | *prosēuksato* Hän rukoili λέγων | *legōn* sanoen Πάτερ | *Pater* Isäni μου | *mou* minun εἰ | *ei* jos οὐ | *ou* ei δύνανται | *dynatai* voi τοῦτο | *touto* tämä τὸ | *to* ποτήριον | *potērion* malja παρελθεῖν | *parelthein* mennä ἀπ' | *ap* pois ἐμοῦ | *emou* minulta ἐὰν μὴ | *ean mē* jollen αὐτὸ | *auto* sitä πίσω | *piō* juo γενηθήτω | *genēthētō* tapahtukoon τὸ | *to* θέλημά | *thelēma* tahtosi σου | *sou* sinun

Delitzsch וַיִּוְסֶף | vajjosef לוֹ | לְלֶכֶת־לוֹ | lalechet-lo וַיִּנְיֵן | shenit וַיִּתְפַּלֵּל | vajjitpallel לְאֹמַר | le'mor אָבִי | 'Avi אֶם־לֹא | 'im-lo' תּוֹכַל | tuchal הַכּוֹס | hakkos הַזֹּאת | hazzot לְעֵבֵר | la'avor מִמְּנֵי | mimmenni מִבְּלִי | mibbeli מִתּוֹתִי | shetoti אֶתָּה | 'otah יְהִי | jehi כִּרְצוֹנְךָ | kirtzonecha

TKIS Mentyään taas pois toisen kerran Hän rukoili sanoen: ”Isäni, jos tämä malja ei voi mennä pois minulta sitä juomattani, tapahtukoon sinun tahtosi.”

STLK Taas hän meni pois toisen kerran ja rukoili sanoen: "Isäni, jos tämä malja ei voi mennä ohitseni minun sitä juomattani, tapahtukoon sinun tahtosi."

BIBLIA 1776 Taas meni hän toisen kerran ja rukoili, sanoen: minun Isäni! ellei tämä kalkki taida mennä pois minulta, muutoin jos en minä sitä juo, niin tapahtukoon sinun tahtos.

43. **TR** καὶ | *kai* ja ἐλθὼν | *elthōn* tullessaan εὕρισκει | *heuriskei* Hän löytää αὐτοὺς | *autous* heidät πάλιν | *palin* taas καθεύδοντας | *katheudontas* nukkumassa ἦσαν | *ēsan* sillä olivat γὰρ | *gar* αὐτῶν | *autōn* heidän οἱ | *oi* ὀφθαλμοὶ | *ophthalmoi* silmänsä βεβαρημένοι | *bebarēmenoi* unesta raskaat

Delitzsch וַיָּבֹאוּ | vajjavo' וַיִּמְצְאוּ | vajjimtza'em גַּם | gam בַּפֶּעַם | bappa'am תְּחִלָּה | hazzot יְשֵׁנִים | jeshenim כִּי | ki עֵינֵיהֶם | 'eineihem הָיָה | hajju כְּבָדוֹת | chevedot

TKIS Tullessaan Hän tapasi heidät jälleen nukkumasta, sillä heidän silmänsä olivat käyneet raukeiksi.

STLK Tullessaan hän tapasi heidät taas nukkumasta, sillä uni painoi raskaasti heidän silmiään.

BIBLIA 1776 Ja hän tuli ja löysi taas heidät makaamasta; sillä heidän silmänsä olivat raskaat.

44. *TR* καὶ | *kai* ja ἀφείς | *afeis* jättäen αὐτούς | *autous* heidät ἀπελθὼν | *apelthōn* menee πάλιν | *palin* taas προσήξατο | *prosēuksato* rukoilee ἐκ | *ek* τρίτου | *tritou* kolmannen kerran τὸν | *ton* αὐτὸν | *auton* samat λόγον | *logon* sanat εἰπὼν | *eipōn* sanoen

Delitzsch וַיִּנְיַחֵם | vajjannichem וַיִּוְסֶף | vajjosef לֶלְכֶת | lalechet וַיִּתְפַּלֵּל | vajjitpallel שֶׁלִּישִׁית | shelishit בְּאַמְרוֹ | be'amero עוֹד־הַפֶּעַם | 'od-happa'am כְּדָבָר | kaddavar הַזֶּה | hazzeh

TKIS Niin Hän jätti heidät, meni taas ja rukoili kolmannen kerran sanoen samat sanat.

STLK Hän jätti heidät, meni taas ja rukoili kolmannen kerran ja sanoi samat sanat uudestaan.

BIBLIA 1776 Ja hän jätti heidät, meni taas ja rukoili kolmannen kerran, ja sanoi entisen sanan.

45. *TR* τότε | *tote* sitten ἔρχεται | *erchetai* tulee πρὸς | *pros* luokse τοὺς | *tous* μαθητὰς | *mathētas* opetuslapsiensa αὐτοῦ | *autou* καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoo αὐτοῖς | *autois* heille καθεύδετε | *katheudete* nukutte τὸ | *to* λοιπὸν | *loipon* vielä καὶ | *kai* ja ἀναπαύεσθε· | *anapauesthe* lepäätte ἰδοὺ | *idou* katso ἤγγικεν | *ēngiken* lähellä ἢ | *hē* ὥρα | *hōra* hetki καὶ | *kai* ja ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Ποῦκα τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen παραδίδοται | *paradidotai* annetaan εἰς | *eis* χεῖρας | *cheiras* käsiin ἁμαρτωλῶν | *hamartōlōn* syntisten

Delitzsch וַיָּבֹאוּ | vajjavo' אֶל־הַתְּלָמִידִים | 'el-ha'talmidim וַיֹּאמֶר | vajjo'mer
אֲלֵיהֶם | 'aleihem נִמְנוּ | numu מֵעַתָּה | me'atta וְנִוְחָו | venuchu הִנֵּה | hinneh
הַשָּׁעָה | hash'sha'a קְרוּבָה | qerova וּבֶן־הָאָדָם | uBen-ha'Adam נִמְסָר | nimsar
לְיָדַי | lidei חֲטָאִים | chatta'im

TKIS Sitten Hän tuli opetuslastensa luo ja sanoi heille: "Te nukutte vielä ja lepäätte. Katso, hetki on lähellä. Ihmisen Poika annetaan syntisten käsiin.

STLK Sitten hän tuli opetuslasten luo ja sanoi heille: "Te nukutte vielä ja lepäätte! Katso, hetki on lähellä, ja Ihmisen Poika annetaan syntisten käsiin.

BIBLIA 1776 Silloin hän tuli opetuslastensa tykö, ja sanoi heille: maatkoot vielä ja levätkää! katso, hetki on lähestynyt, ja Ihmisen Poika annetaan ylönsyntisten käsiin.

46. *TR* ἐγείρεσθε | *egeiresthe* nouskaa ἄγωμεν | *agōmen* lähtekäämme ἰδοῦ
| *idou* katso ἤγγικεν | *ēngiken* on lähellä ὁ | *ho* se παραδιδούς |
paradidou joka kavaltaa με | *me* minut

Delitzsch קוּמוּ | qumu וְנִלְכָה | venelecha הִנֵּה | hinneh הוֹלִיךְ | holech וְקָרַב |
veqarev הַמְסִיר | hammoser אֹתִי | 'oti

TKIS Nouskaa, lähtekäämme; katso, se on lähellä, joka kavaltaa minut."

STLK Nouskaa, lähtekäämme; katso, se, joka minut kavaltaa, on lähellä."

BIBLIA 1776 Nouskaat, käykäämme: katso, se lähestyi, joka minun pettää.

47. *TR* καὶ | *kai* ἔτι | *eti* vielä αὐτοῦ | *autou* Hänen λαλοῦντος | *lalountos*
puhuessa ἰδοῦ | *idou* katso Ἰούδας | *Ioudas* Juudas εἷς | *heis* yksi τῶν | *tōn*
δώδεκα | *dōdeka* kahdestatoista ἦλθε | *ēlthe* tuli καὶ | *kai* ja μετ' | *met*
kanssa αὐτοῦ | *autou* hänen ὄχλος | *ochlos* väkijoukko πολὺς | *polys* suuri
μετὰ | *meta* mukanaan μαχαίρων | *machairōn* miekat καὶ | *kai* ja ξύλων |
ksylōn seipäät ἀπὸ | *apo* luota τῶν | *tōn* ἀρχιερέων | *archieereōn* ylipappien
καὶ | *kai* ja πρεσβυτέρων | *presbyterōn* vanhinten τοῦ | *tou* λαοῦ | *laou*
kansan

Delitzsch עֹדְנִי | 'odennu מְדַבֵּר | me'daber וְהִנֵּה־בָּא | ve'hinneh-va' הַיְהוּדָה |
Jehudah אֶחָד | 'echad מְשֻׁנִּים | mish'sheneim הַעֲשָׂר | he'asar וְעַמּוֹ | ve'immo
הַמּוֹן | hamon רַב | rav בְּחֻרְבוֹת | bacharavot וּבְמַקְלוֹת | uvemaqqelot מֵאֵת |
me'et רֵאשֵׁי | ra'shei הַכֹּהֲנִים | ha'kohanim וְזִקְנֵי | veziqnei הָעָם | ha'am

TKIS Hänen vielä puhuessaan, katso, Juudas, yksi niistä kahdestatoista, tuli mukanaan suuri joukko ylipappien ja kansan vanhinten luota miekoin ja seipäin.

STLK Katso, hänen vielä puhuessaan tuli Juudas, yksi niistä kahdestatoista, ja hänen kanssaan suuri joukko miehiä ylipappien ja kansan vanhinten luota miekat ja seipäät käsissä.

BIBLIA 1776 Ja vielä hänen puhuessansa, katso, Juudas, yksi kahdestatoistakymmenesta, tuli ja hänen kanssansa paljo väkeä miekoilla ja seipäillä, pappein päämiehiltä ja kansan vanhimmilta.

48. **TR** ὁ | *ho* ja joka δὲ | *de* παραδιδούς | *paradidous* oli kavaltava αὐτόν | *auton* Hänet ἔδωκεν | *edōken* oli antanut αὐτοῖς | *autois* heille σημεῖον | *sēmeion* merkin λέγων | *legōn* sanoen ὃν | *hon* ketä ἄν | *an* vain φιλήσω | *filēsō* suutelen αὐτός | *autos* Hän ἐστὶ· | *esti* se on κρατήσατε | *kratēsate* ottakaa kiinni αὐτόν | *auton* Hänet

Delitzsch וְהַמֹּסֵר | ve'hammoser אֶתוֹ | 'oto נָתַן | natan לְהֵם | lahem אֹתוֹ | 'ot לְאֹמֵר | le'mor הָאִישׁ | ha'ish אֲשֶׁר | 'asher אֶשְׁשָׁאֶהוּ | 'esh'shaqehu זֶה | zeh הוּא | hu' תִּפְשׂוּהוּ | tif'suhu

TKIS Hänen kavaltajansa oli sopinut heidän kanssaan merkistä sanoen: "Se jota suutelen, Hän se on. Ottakaa Hänet kiinni."

STLK Se, joka hänet kavalsi, oli antanut heille merkin sanoen: "Se, jota tervehdin suudelmalla, hän se on. Ottakaa hänet kiinni."

BIBLIA 1776 Mutta se, joka hänen petti, oli antanut heille merkin, sanoen: kenenkä minä suuta annan, se on, kiinniottakaat häntä.

49. **TR** καὶ | *kai* ja εὐθέως | *eutheōs* heti προσελθὼν | *proselthōn* hän meni λυο τῷ | *tō* Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesuksen εἶπε | *eipe* sanoen Χαῖρε | *chaire* terve ῥαββί· | *rabbi* Rabbi καὶ | *kai* ja κατεφίλησεν | *katefilēsen* suuteli αὐτόν | *auton* Häntä

Delitzsch וּמִיָּד | umijad נִגַּשׁ | niggash אֶל־יֵשׁוּעַ | 'el-JESHUA וַיֵּאמֶר | vajjo'mer שְׁלוֹם | shalom לְךָ | le'cha רַבִּי | Rabbi וַיִּנְשָׁק־לוֹ | vaje'nash'sheq-lo

TKIS Ja hän meni heti Jeesuksen luo ja sanoi: "Terve, rabbi!" ja suuteli Häntä kiihkeästi.

STLK Heti hän meni Jeesuksen luo ja sanoi: "Terve, rabbi!" ja tervehti häntä suudelmalla.

BIBLIA 1776 Ja hän astui kohta Jesuksen tykö ja sanoi: terve, Rabbi! ja suuta antoi hänen.

50. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus εἶπεν | *eipen* sanoi αὐτῷ | *autō* hänelle ἑταῖρε | *hetaire* ystäväni ἐφ' | *ef* mitä varten ᾧ | *hō* πάρει | *parei* olet täällä τότε | *tote* silloin προσελθόντες | *proselthontes* he tulivat luokse ἐπέβαλον | *epebalon* tarttuivat τὰς | *tas* χεῖρας | *cheiras* käsillään ἐπὶ | *epi* τὸν | *ton* Ἰησοῦν | *Iēsoun* Jeesukseen καὶ | *kai* ja ἐκράτησαν | *ekratēsan* vangitsivat αὐτόν | *auton* Hänet

Delitzsch וַיֵּאמֶר | *vajjo'mer* וְאֵלַי | *'elaiiv* יְשׁוּעָה | *JESHUA* רַעִי | *re'i* עַל־מַה | *'al-meh* בָּאָה | *va'ta* וַיִּגְשֶׁהוּ | *vajjiggeshu* וַיִּשְׁלַחְהוּ | *vajjishlechu* אֶת־יְדֵיהֶם | *'et-jedeihem* בְּיַשׁוּעָה | *beJESHUA* וַיִּקְרָא | *vajjit'pesu* אֹתוֹ | *'oto*

TKIS Niin Jeesus sanoi hänelle: "Ystävä, tätä vartenko olet täällä!" Silloin he astuivat esille ja kävivät Jeesukseen käsiksi ja ottivat Hänet kiinni.

STLK Jeesus sanoi hänelle: "Ystäväni, mitä varten tulit tänne?" Silloin he tulivat Jeesuksen luo, kävivät häneen käsiksi ja ottivat hänet kiinni.

BIBLIA 1776 Niin sanoi Jesus hänelle: ystäväni! mitä varten sinä tulit? Silloin he astuivat edes ja laskivat kätensä Jesuksen päälle, ja ottivat hänen kiinni.

51. **TR** καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso εἷς | *heis* yksi τῶν | *tōn* niistä μετὰ | *meta* mukana Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesuksen ἐκτείνας | *ekteinas* ojensi τὴν | *tēn* χεῖρα | *cheira* kätensä ἀπέσπασε | *apespase* veti τὴν | *tēn* μάχαιραν | *machairan* miekkansa αὐτοῦ | *autou* καὶ | *kai* ja πατάξας | *pataksas* iski τὸν | *ton* δοῦλον | *doulon* palvelijaa τοῦ | *tou* ἀρχιερέως | *archiereōs* ylipapin ἀφεῖλεν | *afeilen* sivaltaen pois αὐτοῦ | *autou* häneltä τὸ | *to* ὠτίον | *ōtion* korvan

Delitzsch וְהִנֵּה | *ve'hinneh* אֶחָד | *'echad* מִן־הָאֲנָשִׁים | *min-ha'anashim* אֲשֶׁר | *'asher* עָם־יְשׁוּעָה | *'im-JESHUA* שָׁלַח | *shalach* יָדוֹ | *jado* וַיִּשְׁלַחְהוּ | *vajjishlof* חֶרְבוֹ | *charbo* וַיִּבְּרוּ | *vajjach* אֶת־עַבְדּוֹ | *'et-'eved* הַכֹּהֵן | *ha'kohen* הַגָּדוֹל | *ha'gadol* וַיִּקְצֹץ | *vaje'qatz'tzetz* אֶת־אָזְנוֹ | *'et-'ozno*

TKIS Ja katso, yksi Jeesuksen seurassa olevista ojensi kätensä, veti miekkansa ja iski ylimmän papin palvelijaa ja sivalsi häneltä pois korvan.

STLK Katso, eräs niistä, jotka olivat Jeesuksen kanssa, ojensi kätensä, veti miekkansa ja iski ylipapin palvelijaa ja sivalsi häneltä korvan pois.

BIBLIA 1776 Ja katso, yksi niistä, jotka olivat Jesuksen kanssa, ojensi kätensä, veti miekkansa, ja löi ylimmäisen papin palveliaa, ja hakkasi pois hänen korvansa.

52. *TR* τότε | *tote* silloin λέγει | *legei* sanoi αὐτῷ | *autō* hänelle ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jesus Ἀπόστρεψόν | *apostrepson* pistä takaisin σου | *sou* sinun τὴν | *tēn* μάχαιραν | *machairan* miekkasi εἰς | *eis* τὸν | *ton* τόπον | *topon* tuppeen αὐτῆς· | *autēs* sen πάντες | *pantes* sillä kaikki γὰρ | *gar* οἱ | *oi* jotka λαβόντες | *labontes* tarttuvat μάχαιραν | *machairan* miekkaan ἐν | *en* μαχαίρα | *machaira* miekkaan ἀπολοῦνται | *apolountai* hukkuvat

Delitzsch וַיִּאָמֶר | vajjo'mer אֶלְיוֹ | 'elaiv יֵשׁוּעַ | JESHUA הֵשֵׁב | hashev אֶת־ | 'et-charbecha חֶרֶבְךָ | 'el-ta'rah כִּי | ki כָּל־אֲחֵי | kol-'ochazei כָּרְבָב | cherev בְּחֶרֶב | bacherev יֵאבְדוּ | jo'vedu

TKIS Silloin Jeesus sanoi hänelle: "Pistä mies miekkasi paikalleen, sillä kaikki jotka miekkaan tarttuvat, ne miekkaan hukkuvat.

STLK Silloin Jeesus sanoi hänelle: "Pistä miekkasi tuppeen, sillä kaikki, jotka miekkaan tarttuvat, miekkaan hukkuvat.

BIBLIA 1776 Niin Jesus sanoi hänelle: pistä miekkas siallensa; sillä kaikki, jotka miekkaan rupeevat, ne miekkaan hukkuvat.

53. *TR* ἢ | *ē* vai δοκεῖς | *dokeis* luuletko ὅτι | *hoti* että οὐ | *ou* en δύναμαι | *dynamai* voi ἄρτι | *arti* nyt παρακαλέσαι | *parakalesai* pyytää τὸν | *ton* Πατέρα | *Patera* Isältäni μου | *mou* minun καὶ | *kai* ja παραστήσει | *parastēsei* Hän lähettää μοι | *moi* minulle πλείους | *pleiους* enemmän ἢ | *hē* kuin δώδεκα | *dōdeka* kaksitoista λεγεῶνας | *legeōnas* legioonaa ἀγγέλων | *aggelōn* enkeleitä

Delitzsch אִי | 'o הֲיִחָשַׁב | hajachshov לְבָרְךָ | libecha כִּי | ki לֹא | lo' יִכְלֶתִי | jacholeti לְשָׂאֵל | lische'ol עֲתָה | 'atta מֵאֵת | me'et אָבִי | 'avi וְהוֹאֵ | vehu' צִוְּיָהּ | jetzaveh-li יוֹתֵר | joter מְשֻׁנִּים | mish'sheneim עֲשֶׂר | 'asar לְגִינוֹת | ligejonot מְלֶאכִים | shel-mal'achim

TKIS Vai luuletko etten *voisi nyt rukoilla Isää ja Hän asettaisi käytettäväkseni enemmän kuin kaksitoista legioonaa enkelejä?

STLK Vai luuletko, etten voisi rukoilla Isääni, että hän lähettäisi heti minulle enemmän kuin kaksitoista legioonaa enkeleitä?

BIBLIA 1776 Taikka luuletkos, etten minä voisi vielä rukoilla minun Isääni, lähettämään minulle enemmän kuin kaksitoistakymmentä legiota enkeleitä?

54. *TR* πῶς | *pōs* kuinka οὕν | *oun* sitten πληρωθῶσιν | *plērōthōsin* täyttyisivät αἱ | *hai* γραφαί | *grafai* Kirjoitukset ὅτι | *hoti* että οὕτω | *houtō* näin δεῖ | *dei* pitää γενέσθαι | *genesthai* tapahtua

Delitzsch וַיִּכְרַח | ve'eichacha אִפּוֹ | 'efo' מְלֵאוֹ | jimmale'u הַכְּתוּבִים | haKetuvim כִּי־חֵן | ki-chen הִיהָ | hajoh הִהָ | tihjeh

TKIS Kuinka sitten toteutuisivat kirjoitukset? Sillä näin täytyy tapahtua."

STLK Mutta kuinka silloin toteutuisivat Kirjoitukset, jotka sanovat, että näin pitää tapahtua?"

BIBLIA 1776 Kuinka siis Raamattu täytetään, että niin pitää tapahtuman?

55. *TR* ἐν | *en* ἐκείνη | *ekeinē* sillä τῆ | *tē* ὥρα | *hōra* hetkellä εἶπεν | *eipen* sanoi ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jesus τοῖς | *tois* ὄχλοις | *ochlois* kansanjoukoille ὡς | *hōs* niinkuin ἐπὶ | *epi* ληστῆν | *lēstēn* ryöstäjää ἐξήλθετε | *eksēlthete* olette lähteneet μετὰ | *meta* mukananne μαχαίρων | *machairōn* miekat καὶ | *kai* ja ξύλων | *ksylōn* seipäät συλλαβεῖν | *syllabein* vangitsemaan με | *me* minua καθ' | *kath* joka ἡμέραν | *hēmeran* päivän πρὸς | *pros* luonanne ὑμᾶς | *hymas* teidän ἐκαθεζόμεν | *ekathedzomēn* olen istunut διδάσκων | *didaskōn* opettaen ἐν | *en* τῷ | *tō* ἱερῷ | *hierō* pyhäkössä καὶ | *kai* ja οὐκ | *ouk* ette ἐκρατήσατέ | *ekratēsate* ole ottaneet kiinni με | *me* minua

Delitzsch בְּשַׁעַה | bash'sha'a הִיאָ | hahi' אָמַר | 'amar יֵשׁוּעַ | JESHUA לְהַמּוֹן | 'el-hamon הָעָם | ha'am קְעַל־פְּרִיז | ke'al-paritz אֶתְּאַצְּ | jetza'tem בְּחַרָּבוֹת | bacharavot וּבְמִקְלוֹת | uvemaqqelot לְתַפְּשֵׁנִי | le'tafeseni יוֹם | vejom יוֹם | jom הַיְיָ | hajiti יֵשֶׁב | jshev וּמְלַמֵּד | umelammed אֶתְּלֶכֶם | 'etzlechem בְּמִקְדָּשׁ | bammiqdash וְלֵ | velo' הַחֵזְאֵק | hechezaqtem בִּי | bi

TKIS Sinä hetkenä Jeesus sanoi väkijoukolle: "Niin kuin ryöväriä vastaan te olette lähteneet minua miekoin ja seipäin vangitsemaan. Joka päivä olen istunut (luonanne) opettaen pyhäkössä, ettekä ole ottaneet minua kiinni."

STLK Sillä hetkellä Jeesus sanoi joukolle: "Niin kuin ryöväriä vastaan te olette lähteneet minua miekoin ja seipäin vangitsemaan. Joka päivä olen istunut pyhäkössä opettamassa, ettekä ole ottaneet minua kiinni.

BIBLIA 1776 Sillä hetkellä sanoi Jesus joukolle: niinkuin ryövärin tykö te läksitte miekoilla ja seipäillä minua kiinniottamaan: minä istuin teidän tykönänne joka päivä, opettain templissä, ja ette minua kiinniottaneet.

56. *TR* τοῦτο | *touto* mutta tämä δὲ | *de* ὅλον | *holon* kaikki γέγονεν | *gegonen* on tapahtunut ἵνα | *hina* että πληρωθῶσιν | *plērōthōsin* täyttyisivät αἱ | *hai* γραφαὶ | *grafai* Kirjoitukset τῶν | *tōn* προφητῶν | *profētōn* profeettojen τότε | *tote* silloin οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset πάντες | *pantes* kaikki ἀφέντες | *afentes* jättivät αὐτὸν | *auton* Hänet ἔφυγον | *efygon* paeten

Delitzsch וְכֹל־זֹאת | vechol-zot הִיָּתָה | hajeta לְמַלְאֹת | le'mallot כִּתְּבֵי | kitvei הַנְּבִיאִים | hannevi'im אֲזַ | 'az עֲזָבוּהוּ | 'azavuhu הַתְּלָמִידִים | ha'talmidim כָּלֵם | kullam וַיִּנְיֹסוּ | vajjanusu

TKIS Mutta tämä kaikki on tapahtunut, jotta profeettain kirjoitukset toteutuisivat." Silloin kaikki opetuslapset jättivät Hänet ja pakenivat.

STLK Mutta kaikki tämä on tapahtunut, että profeettojen Kirjoitukset kävisivät toteen." Silloin kaikki opetuslapset jättivät hänet ja pakenivat.

BIBLIA 1776 Mutta tämä on kaikki tapahtunut, että prophetain kirjoitukset täytettäisiin. Silloin kaikki opetuslapset jättivät hänen ja pakenivat.

57. *TR* οἱ | *hoi* ja he δὲ | *de* κρατήσαντες | *kratēsantes* vangittuaan τὸν | *ton* Ἰησοῦν | *Iēsoun* Jeesuksen ἀπήγαγον | *apēgagon* veivät πρὸς | *pros* luokse Καϊάφαν | *Kaiafan* Kaifaksen τὸν | *ton* ἀρχιερέα | *archierea* ylipapin ὅπου | *hopou* jonne οἱ | *oi* γραμματεῖς | *grammateis* kirjanoppineet καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* πρεσβύτεροι | *presbyteroi* vanhimmat συνήχθησαν | *synēchthēsan* olivat kokoontuneet

Delitzsch וְהָאָנָשִׁים | ve'ha'anashim אֲשֶׁר | 'asher תְּפָשׂוּ | tafesu אֶת־יֵשׁוּעַ | 'et-JESHUA הוֹלִיכָהוּ | holichuhu אֶל־קַיְיָפָא | 'el-Qajjafa' הַכֹּהֵן | ha'kohen הַגָּדוֹל | ha'gadol אֲשֶׁר | 'asher נִקְהָלוּ־שָׁם | niqhalu-sham הַסּוֹפְרִים | has'soferim הַזְּקֵנִים | ve'hazzeqenim

TKIS Jeesuksen kiinniottajat veivät Hänet ylimmän papin Kaifaan eteen, jonne kirjanoppineet ja vanhimmat olivat kokoontuneet.

STLK Mutta Jeesuksen kiinniottajat veivät hänet ylipapin, Kaifaksen, luo, minne kirjanoppineet ja vanhimmat olivat kokoontuneet.

BIBLIA 1776 Mutta ne, jotka Jeesuksen olivat kiinniottaneet, veivät hänen Kaiphaan, ylimmäisen papin, tykö, kussa kirjanoppineet ja vanhimmat olivat kokoontuneet.

58. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* ja Πέτρος | *Petros* Pietari ἠκολούθει | *ēkolouthei* seurasi αὐτῷ | *autō* Häntä ἀπὸ | *apo* μακρόθεν | *makrothen* kauempana ἕως | *eōs* saakka τῆς | *tēs* αὐλῆς | *aulēs* pihaan τοῦ | *tou* ἀρχιερέως | *archieereōs* ylipapin καὶ | *kai* ja εἰσελθὼν | *eiselthōn* meni ἔσω | *esō* sisälle ἐκάθητο | *ekathēto* istui μετὰ | *meta* kanssa τῶν | *tōn* ὑπηρετῶν | *hypēretōn* palvelijoiden ἰδεῖν | *idein* nähdäkseen τὸ | *to* τέλος | *telos* lopun

Delitzsch וּפְטְרוֹס | uPetros הֵלִיךְ | holech אַחֲרָיו | a'charaiv מֵרַחֵק | merachok עַד | 'ad לְחָצַר | lachatar הַכֹּהֵן | ha'kohen הַגָּדוֹל | ha'gadol וַיִּבֶא | vajjavo' פְּנִימָה | fenima וַיֵּשֶׁב | vaje'shev לוֹ | lo לְצֵל | 'etzel הַמְּשָׁרְתִים | ham'sharetim לְרֵאוֹת | lir'ot אֶת־אֲחֵרֵי | 'et-'acharit הַדָּבָר | ha'davar

TKIS Mutta Pietari seurasi Häntä taampana ylimmän papin pihalle asti, ja sisälle mentyään hän istuutui palvelijain joukkoon nähdäkseen lopun.

STLK Mutta Pietari seurasi häntä taaempana ylipapin esipihaan asti, meni sinne ja istuutui palvelijoiden joukkoon nähdäkseen lopun.

BIBLIA 1776 Mutta Pietari seurasi häntä taampana hamaan ylimmäisen papin salin porstuaan, ja meni sisälle, ja istui palveliain sekaan, näkemään loppua.

59. **TR** οἱ | *oi* δὲ | *de* ja ἀρχιερεῖς | *archiereis* ylipapit καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* πρεσβύτεροι | *presbyteroi* vanhimmat καὶ | *kai* ja τὸ | *to* συνέδριον | *synedrion* neuvosto ὅλον | *holon* kokonaisuudessaan ἐζήτησαν | *edzētoun* etsivät ψευδομαρτυρίαν | *pseudomartyrian* vääriä todistusta κατὰ | *kata* vastaan τοῦ | *tou* Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesusta ὅπως | *hopōs* jotta αὐτὸν | *auton* Hänet θανατώσωσι | *thanatōsōsi* tappaisivat

Delitzsch וְהַכֹּהֲנִים | ve'ha'kohanim הַגָּדוֹלִים | ha'gedolim וְהַסּוֹפְרִים | ve'has'soferim וְכָל־הַסְּנֵדְרִין | vechol-ha'sanhedrin בְּקִשּׁוֹ | biqshu יְעֻדוּת | 'edut

שֶׁקֶר | sheqer בְּיַשׁוּעָה | beJESHUA לְהַמִּיתוֹ | la'hamito וְלֹא מִצְאוֹ | velo' matza'u

TKIS Ylipapit ja vanhimmat ja koko neuvosto etsivät väärää todistusta Jeesusta vastaan tappaakseen Hänet,

STLK Mutta ylipapit ja koko Neuvosto etsivät väärää todistusta Jeesusta vastaan tappaakseen hänet,

BIBLIA 1776 Mutta pappein päämiehet ja vanhimmat ja kaikki raati etsivät väärää todistusta Jesusta vastaan, saadaksensa häntä tappa;

60. **TR** καὶ | *kai* mutta οὐχ | *ouch* eivät εὑρον· | *heuron* löytäneet καὶ | *kai* vaikka πολλῶν | *pollōn* monta ψευδομαρτύρων | *pseudomartyrōn* väärää todistajaa προσελθόντων | *proselthontōn* oli tullut esille οὐχ | *ouch* he eivät εὑρον | *heuron* löytäneet ὕστερον | *hysteron* mutta viimein δὲ | *de* προσελθόντες | *proselthontes* tuli esiin δύο | *dyo* kaksi ψευδομάρτυρες | *pseudomartyres* väärää todistajaa

Delitzsch וְאֵף | ve'af בְּעֹמֶד | ba'amod שָׁם | sham עֵדֵי | 'edei שֶׁקֶר | sheqer רַבִּים | rabbim לֹא | lo' מִצְאוֹ | matza'u וּבְאַחֲרֹנָה | uva'acharona נִגְשׁוּ | niggeshu שְׁנֵי | shenei עֵדֵי | 'edei שֶׁקֶר | shaqer

TKIS mutta eivät löytäneet. (He eivät löytäneet yhtään), vaikka monta väärää todistajaa oli tullut esille. Mutta viimein tuli kaksi (väärää todistajaa)

STLK mutta eivät löytäneet, vaikka esille oli tullut monta väärää todistajaa. Mutta vihdoin tuli kaksi väärää todistajaa,

BIBLIA 1776 Ja ei löytäneet. Ja vaikka monta väärää todistajaa tuli, niin ei he sittenkään löytäneet. Mutta viimein tuli kaksi väärää todistajaa,

61. **TR** εἶπον | *eipon* sanoen οὗτος | *houtos* tämä ἔφη | *efē* on sanonut δύναμαι | *dynamai* voim καταλῦσαι | *katalysai* hajottaa τὸν | *ton* ναὸν | *naon* temppelin τοῦ | *tou* θεοῦ | *Theou* Jumalan καὶ | *kai* ja διὰ | *dia* τριῶν | *triōn* kolmessa ἡμερῶν | *hēmerōn* päivässä οἰκοδομησάτω | *oikodomēsai* rakentaa αὐτόν | *auton* sen

Delitzsch וַיֵּאמְרוּ | vajjo'meru זֶה | zeh אָמַר | 'amar יֵשׁוּעָה | jesh בְּיַכְלֵתִי | bichaleti לְהַרִים | la'haros אֶת־הַיְכָל | 'et-heichal הָאֱלֹהִים | ha'ELOHIM וְלִשְׁוֹב | ve'lashuv לְבְנוֹתוֹ | livnoto בְּשִׁלְשֶׁת | bishelshet יָמִים | jamim

TKIS ja he sanoivat: "Tämä on sanonut: Minä voin hajoittaa Jumalan temppelin ja rakentaa sen kolmessa päivässä."

STLK ja he sanoivat: "Tämä on sanonut: 'Minä voin hajottaa maahan Jumalan temppelin ja kolmessa päivässä sen rakentaa.'"

BIBLIA 1776 Ja sanoivat: tämä on sanonut: minä voin maahan jaottaa Jumalan templin, ja kolmena päivänä sen rakentaa ylös.

62. **TR** καὶ | *kai* ja ἀναστὰς | *anastas* nousi ὁ | *ho* ἀρχιερεὺς | *archiereus* ylipappi εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτῷ | *autō* Hänelle οὐδὲν | *ouden* etkö mitään ἀποκρίνη | *apokrinē* vastaa τί | *ti* mitä οὗτοι | *houtoi* nämä σου | *sou* sinua καταμαρτυροῦσιν | *katamartyrousin* vastaan todistavat

Delitzsch וַיִּקֶם | vajjaqom הַכֹּהֵן | ha'kohen הַגָּדוֹל | ha'gadol וַיֵּאמֶר | vajjo'mer אֵלַי | 'elaiv הַאֵינְךָ | ha'einecha מְשִׁיב | meshiv דָּבָר | davar עַל־אֲשֶׁר | 'al-'asher עָנִי־כָךְ | 'anu-vecha אֵלֶּה | 'elleh

TKIS Silloin ylin pappi nousi ja sanoi Hänelle: "Etkö vastaa mitään? Mitä nämä todistavat sinua vastaan?"

STLK Silloin ylipappi nousi ja sanoi hänelle: "Etkö vastaa mitään siihen, mitä nämä todistavat sinua vastaan?"

BIBLIA 1776 Ja pappein päämies nousi ja sanoi hänelle: etkös mitään vastaa, mitä nämät sinua vastaan todistavat?

63. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἐσιώπα | *esiōpa* oli ääneti καὶ | *kai* ja ἀποκριθεὶς | *apokritheis* jatkoι ὁ | *ho* ἀρχιερεὺς | *archiereus* ylipappi εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτῷ | *autō* Hänelle ἐξορκίζω | *eksorkidzō* vannotan σε | *se* sinua κατὰ | *kata* kautta τοῦ | *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumalan τοῦ | *tou* ζῶντος | *dzōntos* elävän ἵνα | *hina* että ἡμῖν | *hēmin* meille εἴπης | *eipēs* sanot εἰ | *ei* jos σὺ | *sy* sinä εἶ | *ei* olet ὁ | *ho* Χριστός | *Christos* Kristus ὁ | *ho* υἱὸς | *hyios* Poika τοῦ | *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumalan

Delitzsch וַיִּשְׁוַע | veJESHUA הַחֹרֵי־י | hecherish וַיַּעַן | vajja'an הַכֹּהֵן | ha'kohen הַגָּדוֹל | ha'gadol וַיֵּאמֶר | vajjo'mer לוֹ | lo מְשִׁבֵּיָךְ | mashbi'acha אֵנִי | 'ani בְּאֵלֹהִים | be'ELOHIM חַיִּים | chajjim אֲשֶׁר־אָמַרְתָּ | shetto'mar לָנוּ | lanu אֲמַתָּה | 'im-'atta הוּא | hu' הַמְּשִׁיחַ | hamMashiach בֶּן־הָאֱלֹהִים | Ben-ha'ELOHIM

TKIS Mutta Jeesus oli vaiti. Niin ylin pappi (jatkoï ja) sanoi Hänelle: "Vannotan sinua elävän Jumalan kautta, että sanot meille, oletko Kristus Jumalan Poika."

STLK Mutta Jeesus oli vaiti. Ylipappi vastasi ja sanoi hänelle: "Minä vannotan sinua elävän Jumalan kautta, että sanot meille, oletko sinä Kristus, Jumalan Poika."

BIBLIA 1776 Mutta Jesus oli ääneti. Ja pappein päämies vastasi ja sanoi hänelle: minä vannotan sinua elävän Jumalan kautta, että sanot meille, jos olet Kristus, Jumalan Poika.

64. **TR** λέγει | *legei* sanoo αὐτῷ | *autō* hänelle ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus σὺ | *sy* sinä εἶπας | *eipas* sanoit πλήν | *plēn* kuitenkin λέγω | *legō* sanon ὑμῖν | *hymin* teille ἀπ' | *ap* ἄρτι | *arti* tästedes ὄψεσθε | *opsesthe* näette τὸν | *ton* υἱὸν | *hyion* Pojan τοῦ | *tou* ἀνθρώπου | *anthrōpou* Ihmisen καθήμενον | *kathēmenon* istuvan ἐκ | *ek* δεξιῶν | *deksiōn* oikealla puolella τῆς | *tēs* δυνάμεως | *dynameōs* Voiman καὶ | *kai* ja ἐρχόμενον | *erchomenon* tulevan ἐπὶ | *epi* päällä τῶν | *tōn* νεφελῶν | *nefelōn* pilvien τοῦ | *tou* οὐρανοῦ | *ouranou* taivaan

Delitzsch וַיֹּאמֶר | *vajjo'mer* אָלַי | *'elaiiv* יְשׁוּעַ | **JESHUA** הָאֵתָא | *'atta* אֲמַרְתָּ | *'amareta* אָבָל | *'aval* אֲנִי | *'ani* אָמַר | *'omer* לָךְ | *la'chem* כִּי | *ki* מְעַתָּה | *me'atta* תִּרְאוּ | *tir'u* אֶת־בֶּן־הָאָדָם | *'et-Ben-ha'Adam* יֵשֶׁע | *jshev* לְיָמַי | *limin* הַגְּבוּרָה | *haGevura* וְכֹא | *uva'* עַמְּעַנְי | *'im-'annei* הַשָּׁמַיִם | *hash'shamaim*

TKIS Jeesus sanoi hänelle: "Sinä sanoit. Mutta sanon teille: tästä lähin tulette näkemään Ihmisen Pojan istuvan Voiman oikealla puolella ja tulevan taivaan pilvien päällä."

STLK Jeesus sanoi hänelle: "Sinä sen sanoit. Mutta sanon teille: tästedes te saatte nähdä Ihmisen Pojan istuvan Voiman oikealla puolella ja tulevan taivaan pilvien päällä."

BIBLIA 1776 Sanoi Jesus hänelle: sinäpä sen sanoit; kuitenkin sanon minä teille: tästedes pitää teidän näkemän Ihmisen Pojan istuvan voiman oikiällä puolella ja tulevan taivaan pilvissä.

65. **TR** τότε | *tote* silloin ὁ | *ho* ἀρχιερεὺς | *archiereus* ylipappi διέρρηξε | *dierrēkse* repäisi τὰ | *ta* ἱμάτια | *himatia* vaatteensa αὐτοῦ | *autou* λέγων | *legōn* sanoen ὅτι | *hoti* että ἐβλασφήμησε· | *eblasfēmēse* Hän pilkkasi τί | *ti* mitä ἔτι | *eti* enää χρείαν | *chreian* tarvetta ἔχομεν | *echomen* meillä on

μαρτύρων | *martyrōn* todistajia ἴδε | *ide* katso vūv | *nyn* nyt ἠκούσατε | *ēkousate* kuulitte τὴν | *tēn* βλασφημίαν | *blasfēmian* pilkkaamisensa αὐτοῦ | *autou* Hänen

Delitzsch וַיִּקְרַע | vajjiqra' הַכֹּהֵן | ha'kohen הַגָּדוֹל | ha'gadol אֶת־בְּגָדָיו | 'et-begadaiv וַיֵּאמֶר | vajjo'mar הוּא | hu' גִּדְדֵף | giddef וּמַה־לָּנוּ | umah-lanu עוֹד | 'od לְבַקֵּשׁ | le'vaqesh עֵדִים | 'edim הֲיֵה | hinneh עֲתָה | 'atta שְׂמַעְתֶּם | shema'tem אֶת־גִּדּוּפוֹ | 'et-giddufo

TKIS Silloin ylin pappi repäisi vaatteensa sanoen: "Hän on rienannut. Mitä enää todistajia tarvitsemme? Katso, nyt kuulitte Hänen rienauksensa.

STLK Silloin ylipappi repäisi vaatteensa ja sanoi: "Hän on pilkannut Jumalaa. Mitä me enää todistajia tarvitsemme? Katso, nyt kuulitte hänen pilkkaamisensa.

BIBLIA 1776 Silloin repäisi pappein päämies vaatteensa, sanoen: hän on pilkannut (Jumalaa); mitä me silleen todistajia tarvitsemme? Katso, nyt te kuulitte hänen pilkkansa.

66. *TR* τί | *ti* mitä ὑμῖν | *hymīn* te δοκεῖ | *dokei* arvelette οἱ | *oi* δὲ | *de* ja ἀποκριθέντες | *apokrithentes* he vastasivat εἶπον | *eipon* sanoen ἔνοχος | *enochos* syyllinen θανάτου | *thanatou* kuolemaan ἐστὶ | *esti* Hän on

Delitzsch מַה־דַּעַתְכֶם | mah-da'techem וַיַּעֲנוּ | vajja'anu וַיֵּאמְרוּ | vajjo'meru אִישׁ־מֵת | 'ish-mavet הוּא | hu'

TKIS Mitä arvelette?" He vastasivat sanoen "Hän on vikapää kuolemaan."

STLK Miten teistä on?" He vastasivat sanoen: "Hän on syyllinen kuolemaan."

BIBLIA 1776 Mitä te luulette? Mutta he vastasivat ja sanoivat: hän on vikapää kuolemaan.

67. *TR* τότε | *tote* silloin ἐνέπτυσαν | *eneptysan* he sylkivät εἰς | *eis* τὸ | *to* πρόσωπον | *prosōpon* kasvoilleen αὐτοῦ | *autou* Hänen καὶ | *kai* ja ἐκολάφισαν | *ekolafisan* löivät nyrkillä αὐτόν· | *auton* Häntä οἱ | *oi* δὲ | *de* ja ἐρράπισαν | *errapisan* antoivat korvapuusteja

Delitzsch וַיִּרְקֹוּ | vajjaroqqu בְּפָנָיו | befanaiv וַיִּכֶּהוּ | vajjakkuhu בְּאֶגְרוֹ | ve'egrof וַאֲחֵרִים | va'acherim הִכְהוּ | hikkuhu עַל־הַלְחִי | 'al-halechi

TKIS Silloin he sylkivät Hänen kasvoilleen ja löivät Häntä nyrkillä. Toiset taas antoivat Hänelle korvapuusteja

STLK Silloin he sylkivät häntä silmille ja löivät häntä nyrkillä kasvoihin, ja toiset sivalsivat häntä piiskalla

BIBLIA 1776 Silloin he syljeskelivät hänen kasvoillensa ja löivät häntä poskelle, ja muutamat pieksivät häntä sauvoillansa.

68. **TR** λέγοντες | *legontes* sanoen προφήτευσον | *profēteuson* profetoi ἡμῖν
| *hēmin* meille Χριστέ | *Christe* Kristus τίς | *tis* kuka ἐστὶν | *estin* oli ὁ |
ho se παῖσας | *paisas* joka löi nyrkillä σε | *se* sinua

Delitzsch וַיִּמְדוּ | vajjo'meru אֶבְיָה | hinnave' לָנוּ | lanu הַמְשִׁיחַ |
hamMashiach מִי | mi הוּא | hu' הַמַּכֶּה | hammakkeh אֹתָךְ | 'otach

TKIS ja sanoivat: "Profetoi meille, Kristus, kuka se on joka sinua löi."

STLK ja sanoivat: "Profetoi meille, Kristus, kuka se on, joka sinua löi."

BIBLIA 1776 Sanoen: arvaa meille, Kristus, kuka on, joka sinua löi?

69. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta Πέτρος | *Petros* Pietari ἔξω | *eksō* ulkona
ἐκάθητο | *ekathēto* istui ἐν | *en* τῇ | *tē* αὐλῇ· | *aulē* pihalla καὶ | *kai* ja
προση̅λθεν | *prosēlthen* tuli luokse αὐτῷ | *autō* hänen μία | *mia* eräs
παιδίσκη | *paidiskē* palvelijatar λέγουσα | *legousa* sanoen καὶ | *kai* myös σὺ
| *sy* sinä ἦσθα | *ēstha* olit μετὰ | *meta* kanssa Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesuksen τοῦ
| *tou* Γαλιλαίου | *Galilaiou* galilealaisen

Delitzsch וּפְטְרוֹס | uPetros יָשָׁב | jashav מְחוּץ | michutz לְבַיִת | la'bait בְּחֶזֶק |
bechatzer וַתִּגַּשׁ | vatigash אֵלָיו | 'elaiv הַשֶּׁפֶחָ | shifecha לְאָמֹר | le'mor הַגַּמְ-
| gam-'atta הַיִּתְּ | haita עַם-יִשְׂרָאֵל | 'im-JESHUA הַגְּלִילִי | ha'Gelili

TKIS Mutta Pietari istui ulkona pihalla. Silloin hänen luokseen tuli muuan palvelijatar ja sanoi: ”Sinäkin olit galilealaisen Jeesuksen seurassa.”

STLK Mutta Pietari istui ulkopuolella esipihassa. Hänen luokseen tuli muuan palvelustyttö ja sanoi: "Sinäkin olit Jeesuksen, galilealaisen, seurassa."

BIBLIA 1776 Mutta Pietari istui ulkona salista, ja hänen tykönsä tuli yksi piika ja sanoi: sinä olit myös Jeesuksen kanssa Galileasta.

70. *TR* ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta ἠρνῆσατο | *ērnēsato* hän kielsi ἔμπροσθεν | *emprosthen* edessä πάντων | *pantōn* kaikkien λέγων | *legōn* sanoen οὐκ | *ouk* en οἶδα | *oida* ymmärrä τί | *ti* mitä λέγεις | *legeis* sanot

Delitzsch וַיִּכְחַשׁ | vaje'chachesh בְּפְנֵי | bifnei כְּלָם | chullam לְאִמֹר | le'mor לֵאמֹר | lo' יָדַעְתִּי | jada'ti מֵהֲאֵת | ma-'att אֲמַרְתָּ | 'omaret

TKIS Mutta hän kiisti kaikkien edessä sanoen: ”En ymmärrä, mitä sanot.”

STLK Mutta hän kielsi kaikkien edessä ja sanoi: ”En ymmärrä, mitä sanot.”

BIBLIA 1776 Mutta hän kielsi kaikkein edessä ja sanoi: en minä tiedä, mitäs sanot.

71. *TR* ἐξελθόντα | *ekselthonta* kun menī δὲ | *de* αὐτὸν | *auton* hän εἰς | *eis* τὸν | *ton* πυλῶνα | *pylōna* portille εἶδεν | *eiden* näki αὐτὸν | *auton* hänet ἄλλη | *allē* toinen palvelijatar καὶ | *kai* ja λέγει | *legei* sanoi τοῖς | *tois* ἐκεῖ | *ekēi* siellä oleville καὶ | *kai* myös οὗτος | *outos* tämä ἦν | *ēn* oli μετὰ | *meta* kanssa Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesus τοῦ | *tou* Ναζωραίου | *Nadzōraiou* Nasaretilaisen

Delitzsch וַיֵּצֵא | vajje'tze' אֶל־פֶּתַח | 'el-petach הַשְּׁעָרָה | hash'sha'ar וַתֵּרָא | va'tere' אוֹתָהּ | 'oto אֶחָדָה | 'acheret וַתֹּאמֶר | vato'mer לְיִשְׁרָאֵלִים | la'anashim אֲשֶׁר־שָׁם | 'asher-sham גַּם־זֶה | gam-zeh הַיְהוָה | haja יֵשׁוּעַ | 'im-JESHUA הַנָּצְרִי | haNatzeri

TKIS Hänen mentyään sitten ulos portille, näki hänet toinen nainen ja sanoi siellä oleville: ”Tämäkin oli Jeesus Nasaretilaisen seurassa.”

STLK Kun hän oli mennyt ulos portille, näki hänet toinen nainen ja sanoi siellä oleville: ”Tämäkin oli Jeesuksen, Nasaretilaisen, seurassa.”

BIBLIA 1776 Kuin hän läksi ulos ovesta, näki hänen toinen piika ja sanoi niille, jotka siellä olivat: ja tämä oli Jeesuksen Natsaretilaisen kanssa.

72. *TR* καὶ | *kai* ja πάλιν | *palin* jälleen ἠρνῆσατο | *ērnēsato* hän kiisti μεθ' | *meth* ὄρκου | *horkou* valalla vannaen ὅτι | *hoti* että οὐκ | *ouk* en οἶδα | *oida* tunne τὸν | *ton* sitä ἄνθρωπον | *anthrōpon* miestä

Delitzsch וַיִּוָּסֵף | vajjosef לְכַחֵשׁ | le'chachesh וַיִּישָׁבַע | vajjish'shava' לְאִמֹר | le'mor לֵאמֹר | lo' יָדַעְתִּי | jada'ti אֶת־הָאִישׁ | 'et-ha'ish

TKIS Jälleen hän kiisti vannot: ”En tunne sitä miestä.”

STLK Taas hän kielsi valalla vannot: ”En tunne sitä miestä.”

BIBLIA 1776 Ja hän kielsi taas vannotulla valalla: en tunne minä sitä ihmistä.

73. **TR** μετὰ | *meta* mutta kuluttua μικρὸν | *mikron* hetki/ hetken kuluttua δὲ
| *de* προσελθόντες | *proselthontes* tulivat luokse οἱ | *oi* siinä ἐστῶτες |
hestōtes seisovat εἶπον | *eipon* sanoen τῷ | *tō* Πέτρῳ | *Petrō* Pietarille
ἀληθῶς | *alēthōs* varmasti καὶ | *kai* myös σὺ | *sy* sinä ἐξ | *eks* αὐτῶν |
autōn heitä εἶ· | *ei* olet καὶ | *kai* sillä myös γὰρ | *gar* ἢ | *hē* λαλιά | *lalia*
murteesi σου | *sou* sinun δῆλόν | *dēlon* ilmi σε | *se* sinut ποιεῖ | *poiei*
saattaa

Delitzsch וְכַמְעַט | *vechim'at* אַחֲרַי־כֵּן | *a'charei-chen* וַיִּגָּשׁוּ | *vajjiggeshu* הַעֲמִידִים
| *ha'omedim* שָׁם | *sham* וַיֹּאמְרוּ | *vajjo'meru* אֶל־פֶּטְרוֹס | *'el-Petros* תִּמְצֵא
'emet כִּי | *ki* גַּם־אֶתְּהָ | *gam-'atta* מְהֵרָה | *mehem* כִּי | *ki* גַּם־לְשׁוֹנְךָ | *gam-*
leshonecha מְגַלָּה | *megalla* אֶתְּךָ | *'otach*

TKIS Hetken kuluttua tulivat siinä seisovat ja sanoivat Pietarille: ”Varmasti sinäkin olet heikäläisiä, sillä puhetasikin ilmaisee sinut.”

STLK Vähän sen jälkeen tulivat ne, jotka siinä seisoivat, ja sanoivat Pietarille: ”Totisesti, sinä myös olet yksi heistä, sillä murteesikin ilmaisee sinut.”

BIBLIA 1776 Mutta vähän hetken perästä tulivat ne, jotka siellä seisoivat ja sanoivat Pietarille: totisesti olet sinä myös yksi heistä; sillä sinun puheeskin ilmoittaa sinun.

74. **TR** τότε | *tote* silloin ἤρξατο | *ērksato* hän alkoi καταναθεματίζειν |
katanathematidzein kiroilla καὶ | *kai* ja ὁμνύειν | *omnyein* vannoa ὅτι | *hoti*
että οὐκ | *ouk* ἐν οἶδα | *oida* tunne τὸν | *ton* sitä ἄνθρωπον | *anthrōpon*
miestä καὶ | *kai* ja εὐθέως | *eutheōs* heti ἀλέκτωρ | *alektōr* kukko ἐφώνησε
| *efōnēse* lauloi

Delitzsch וַיִּחַל | *vajjachel* לְהַחֲרִים | *le'hacharim* וְנִפְשׁוּ | *'et-nafesho* וַיִּלְהַשְׁבֵּעַ
| *ulehish'shavea'* לְאֹמַר | *le'mor* לֵאמֹר | *lo'* יָדַעְתִּי | *jada'ti* שֶׁאֵי־הָאִישׁ | *'et-ha'ish*
וַיִּמְדַּד | *umijad* קָרָא | *qara* הַתְּרַגְּמוֹת | *hatar'negol*

TKIS Silloin hän alkoi kirota ja vannoa: ”En tunne sitä miestä.” Ja heti kukko lauloi.

STLK Silloin hän rupesi kiroilemaan ja vannomaan: "En tunne sitä miestä." Samassa lauloi kukko.

BIBLIA 1776 Niin hän rupesi itsiänsä sadattelemaan ja vannomaan: en tunne minä sitä ihmistä. Ja kohta kukko lauloi.

75. *TR* καὶ | *kai* ja ἐμνήσθη | *emnēsthē* muisti ὁ | *ho* Πέτρος | *Petros* Pietari τοῦ | *tou* ῥήματος | *rēmatos* puheen τοῦ | *tou* Jeesuksen Ἰησοῦ | *Iēsou* εἰρηκότος | *eirēkotos* joka oli puhunut αὐτῷ | *autō* hänelle ὅτι | *hoti* että πρὶν | *prin* ennen kuin ἀλέκτορα | *alektora* kukko φωνῆσαι | *fōnēsai* laulaa τρὶς | *tris* kolmesti ἀπαρνῆση | *aparnēsē* sinä kiellät με | *me* minut καὶ | *kai* ja ἐξελθὼν | *ekselthōn* hän lähti ἔξω | *eksō* ulos ἔκλαυσε | *eklause* itkien πικρῶς | *pikrōs* katkerasti

Delitzsch וַיִּזְכֹּר | vajizkor פֶּטְרוֹס | Petros אֶת־דְּבַר | 'et-devar יֵשׁוּעַ | JESHUA אָשֶׁר | 'asher אָמַר | 'amar אֶלְיוֹ | 'elaiv לֵאמֹר | le'mor בְּטָרֵם | beterem יְקַרְא' | jiqra' הַתְּרַנְּגוּל | hatar'negol תְּחַחֵשׁ | techachesh בִּי | bi שָׁלַשׁ | shalsh פְּעָמִים | pe'amim וַיֵּצֵא | vajje'tze' הַחוּצָה | ha'chutza וַיִּמְרַר | vaje'marer בְּבִכִי | babbechi

TKIS Niin Pietari muisti Jeesuksen sanan, kun Hän oli sanonut (hänelle): "Ennen kuin kukko laulaa, sinä kolmesti kiellät minut." Ja hän meni ulos ja itki katkerasti.

STLK Niin Pietari muisti Jeesuksen sanat, jotka hän oli sanonut: "Ennen kuin kukko laulaa, sinä kiellät minut kolmesti." Hän meni ulos ja itki katkerasti.

BIBLIA 1776 Niin Pietari muisti Jeesuksen sanan, joka oli hänelle sanonut: ennenkuin kukko laulaa, kolmasti sinä minun kiellät. Ja hän meni ulos ja itki katkerasti.

27 Luku

1. *TR* πρωΐας | *prōias* ja ααμυν δὲ | *de* γενομένης | *genomenēs* tultua συμβούλιον | *symbolion* neuvottelua ἔλαβον | *elabon* pitivät πάντες | *pantes* kaikki οἱ | *oi* ἀρχιερεῖς | *archiereis* yliapit καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* πρεσβύτεροι | *presbyteroi* vanhimmat τοῦ | *tou* λαοῦ | *laou* kansasta κατὰ | *kata* vastaan τοῦ | *tou* Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesusta ὥστε | *hōste* niin että θανατῶσαι | *thanatōsai* tappaisivat αὐτόν· | *auton* Hänet

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi לְפָנֹת | lifnot הַבֹּקֶר | ha'boqer וַיִּתְּיָצוּ | vajjitja'atzu כָּל־
רְאֵשֵׁי | kol-ra'shei הַכֹּהֲנִים | ha'kohanim וְזִקְנֵי | veziqnei הָעָם | ha'am עַל־יְשׁוּעָה
| 'al-JESHUA לְהַמִּיתוֹ | la'hamito

TKIS Aamun tultua kaikki ylipapit ja kansan vanhimmat pitivät neuvoa Jeesusta vastaan tappaakseen Hänet.

STLK Mutta aamun koittaessa kaikki ylipapit ja kansan vanhimmat pitivät neuvottelun Jeesusta vastaan tappaakseen hänet.

BIBLIA 1776 Mutta kuin aamu tuli, pitivät kaikki pappein päämiehet ja kansan vanhimmat neuvoa Jesusta vastaan, häntä kuolettaaksensa,

2. *TR* καὶ | *kai* ja δῆσαντες | *dēsantes* sidottuaan αὐτὸν | *auton* Hänet ἀπήγαγον | *apēgagon* veivät pois καὶ | *kai* ja παρέδωκαν | *paredōkan* luovuttivat αὐτὸν | *auton* Hänet Ποντίῳ | *Pontiō* Pontius Πιλάτῳ | *Pilatō* Pilatukselle τῷ | *tō* ἡγεμόνι | *hēgemoni* maaherralle

Delitzsch וַיֵּאָסְרוּ | vajja'asru אֹתוֹ | 'oto וַיִּוְלִיכֻהוּ | vajjolicuhu מִנְּשָׁח | mish'sham וַיִּמְסְרֻהוּ | vajimseruhu אֶל־פּוֹנְטִיּוֹס | 'el-Ponetijos פִּילָטוֹס | Pilatos הַנְּצִיב | ha'netziv

TKIS He sitoivat Hänet, veivät pois ja luovuttivat Hänet maaherra (Pontius) Pilatukselle.

STLK He sitoivat hänet, veivät pois ja antoivat hänet maaherran, Pilatuksen, käsiin.

BIBLIA 1776 Ja sitoivat hänen, menivät pois ja ylönantoivat hänen maaherralle Pontius Pilatukselle.

3. *TR* τότε | *tote* silloin ἰδὼν | *idōn* näki Ἰουδᾶς | *Ioudas* Juudas ὁ | *ho* joka παραδιδούς | *paradidou*s oli kavaltanut αὐτὸν | *auton* Hänet ὅτι | *hoti* että κατεκρίθη | *katekrithē* Hänet oli tuomittu μεταμεληθεὶς | *metamelētheis* katuen ἀπέστρεψε | *apestrepse* toi takaisin τὰ | *ta* ne τριάκοντα | *triakonta* kolmekymmentä ἀργύρια | *argyria* hopearahaa τοῖς | *tois* ἀρχιερεῦσι | *archiereusi* ylipapeille καὶ | *kai* ja τοῖς | *tois* πρεσβυτέροις | *presbyterois* vanhimille

Delitzsch וַיֵּאָסְרוּ | vajjar' יהוּדָה | Jehudah הַמֹּסֵר | hammoser אֹתוֹ | 'oto כִּי | ki הִרְשִׁיעֵהוּ | hirshi'uhu וַיִּנְחֵם | vajinnachem וַיִּשְׁלַח | vajjashev אֶת־שְׁלֵשִׁים | 'et-

shelshim הַשְּׁלִישִׁים | hakesef אֶל־הַכֹּהֲנִים | 'el-ha'kohanim הַגְּדוֹלִים | ha'gedolim
וְהַזְּקֵנִים | ve'hazzeqenim לְאֹמֵר | le'mor

TKIS Kun sitten Juudas, Hänen kavaltajansa näki, että Hänet oli tuomittu, toi hän katuen takaisin ne kolmekymmentä hopearahaa ylipapeille ja vanhimmille

STLK Kun Juudas, hänen kavaltajansa, näki, että hänet oli tuomittu, silloin hän katui ja toi takaisin ne kolmekymmentä hopearahaa ylipapeille ja vanhimmille

BIBLIA 1776 Kuin Juudas, joka hänen petti, näki hänen kuolemaan tuomituksi, katui hän, ja toi jälleen ne kolmekymmentä hopiapenninkiä pappein päämiehille ja vanhimmille,

4. **TR** λέγων | *legōn* sanoen ἤμαρτον | *hēmarton* tein synnin παραδούς | *paradous* kavaltaessani αἷμα | *haima* veren ἄθῳον | *athōon* viattoman οἱ | *oi* mutta he δὲ | *de* εἶπον | *eipon* sanoivat τί | *ti* mitä πρὸς | *pros* ἡμᾶς | *hēmas* se meille σὺ | *sy* sinä ὄψει | *opsei* katso itseäsi

Delitzsch חַטָּאתִי | chata'ti כִּי־דָם | ki-dam נָקִי | naqi הִסְגַּרְתִּי | hisgareti וְהֵם | vehem אָמְרוּ | 'ameru מַה־לָּנוּ | mah-lannu וְלֹאֵת | velazot אֶתְּהָ | 'atta תִּרְאֶה | tir'eh

TKIS ja sanoi: "Tein synnin, kun kavalsin viattoman veren." Mutta he sanoivat: "Mitä se meille kuuluu? Katso itse eteesi."

STLK ja sanoi: "Minä tein synnin, kun kavalsin viattoman veren." Mutta he sanoivat: "Mitä se meihin koskee? Katso itse eteesi."

BIBLIA 1776 Sanoen: minä pahasti tein, että minä petin viattoman veren. Mutta he sanoivat: mitä meidän siihen tulee? katso itsiäs.

5. **TR** καὶ | *kai* ja ῥίψας | *ripsas* viskattuaan τὰ | *ta* ἀργύρια | *argyria* hopearahat ἐν | *en* τῷ | *tō* ναῷ | *naō* temppeliin ἀνεχώρησε· | *anechōrēse* hän lähti καὶ | *kai* ja ἀπελθὼν | *apelthōn* meni pois ἀπήγγξατο | *apēgksato* hirttäen itsensä

Delitzsch וַיִּשְׁלַח | vajjashlech אֶת־הַכֶּסֶף | 'et-hakesef אֶל־הַהֵיכָל | 'el-haheichal וַיִּפֹּן | vajjifen וַיִּלֶּךְ | vajje'lech וַיִּתְּנָה | vaje'chanaq

TKIS Viskattuaan hopearahat temppeliin hän lähti sieltä, meni pois ja hirtti itsensä.

STLK Hän viskasi hopearahat temppeliin, lähti sieltä, meni pois ja hirttäytyi.

BIBLIA 1776 Ja hän heitti hopiapenningit templiin, läksi sieltä, meni pois ja hirtti itsensä.

6. **TR** oi | *oi* δὲ | *de* mutta ἀρχιερεῖς | *archiereis* ylipapit λαβόντες | *labontes* ottivat τὰ | *ta* ἀργύρια | *argyria* hopearahat εἶπον | *eipon* sanoen οὐκ | *ouk* εἰ ἔξεστι | *eksesti* ole luvallista βαλεῖν | *balein* panna αὐτὰ | *auta* näitä εἰς | *eis* τὸν | *ton* κορβανᾶν | *korbanan* temppeleirahastoon ἐπεὶ | *epei* koska τιμὴ | *timē* hinta αἵματος | *haimatos* veren ἐστὶ | *esti* ne on

Delitzsch וַיִּקְחֻ וַיִּשְׂאוּ | *vajiqchu* וַיִּשְׂאוּ | *ra'shei* הַכֹּהֲנִים | *ha'kohanim* אֶת־הַכֶּבֶד | *'et-hakesef* וַיִּשְׂאוּ | *vajjo'meru* לֹא־נָחֹן | *lo'-nachon* לָנוּ | *lanu* לְתֵת | *le'titto* אֶל־אֲרוֹן | *'el-'aron* הַקֶּרֶבַן | *ha'qareban* כִּי־מְחִיר | *ki-mechir* דָּמִים | *damim* הוּא | *hu'*

TKIS Mutta ylipapit ottivat hopearahat ja sanoivat; "Ei ole luvallista panna näitä temppeleirahastoon, koska ne ovat veren hinta."

STLK Ylipapit ottivat hopearahat ja sanoivat: "Ei ole luvallista panna näitä temppeleirahastoon, koska ne ovat veren hinta."

BIBLIA 1776 Mutta pappein päämiehet ottivat hopiapenningit ja sanoivat: ei näitä sovi panna uhriarkkuun; sillä se on veren hinta.

7. **TR** συμβούλιον | *symbolion* ja neuvottelun δὲ | *de* λαβόντες | *labontes* pidettyään ἠγόρασαν | *ēgorasan* he ostivat ἐξ | *eks* αὐτῶν | *autōn* niillä τὸν | *ton* ἄγρον | *agron* pellon τοῦ | *tou* κεραμέως | *kerameōs* savenvalajan εἰς | *eis* ταφὴν | *tafēn* hautausmaaksi τοῖς | *tois* ξένοις | *ksenois* muukalaisten

Delitzsch וַיִּתְּעֻצוּ | *vajjitja'atzu* וַיִּקְנוּ־בוּ | *vajiqnu-vo* אֶת־שֵׁדֶה | *'et-sedeh* הַיִּצֵּר | *hajotzer* לְקַבְּרָתָהּ | *liqvurat* הַגֵּרִים | *ha'gerim*

TKIS Neuvoteltuaan he ostivat niillä savenvalajan pellon muukalaisten hautausmaaksi.

STLK Pidettyään neuvottelun he ostivat niillä savenvalajan pellon muukalaisten hautausmaaksi.

BIBLIA 1776 Niin he pitivät neuvoa, ja ostivat niillä savenvalajan pellon, vierasten hautaamiseksi.

8. **TR** διὸ | *dio* siksi ἐκλήθη | *eklēthē* on kutsuttu ὁ | *ho* ἄγρος | *agros* peltoa ἐκεῖνος | *ekeinos* sitä ἄγρος | *agros* Pelloksi αἵματος | *haimatos*

Veren/ Veripelloksi ἕως | *eōs* saakka τῆς | *tēs* σήμεραν | *sēmeron* tähän päivään

Delitzsch עַל־כֵּן | 'al-ken שְׁמ־חַסְדֵּה | shem-hassadeh הָהוּ' | hahu' הַשְׁדֵּה | sedeh הַדָּם | haddam עַד | 'ad הַיּוֹם | hajjom הַיּוֹם | hazzeh

TKIS Sen vuoksi sitä peltoa on tähän päivään asti kutsuttu Veripelloksi,

STLK Sen tähden sitä peltoa kutsutaan vielä tänäkin päivänä Veripelloksi.

BIBLIA 1776 Sentähden se pelto on kutsuttu tähän päivään asti veripelloksi.

9. *TR* τότε | *tote* silloin ἐπληρώθη | *eplērōthē* täyttyi τὸ | *to* se ῥηθὲν | *rēthen* mikä on puhuttu διὰ | *dia* kautta Ἰερεμίου | *Ieremiou* Jeremian τοῦ | *tou* προφήτου | *profētou* profeetan λέγοντος | *legontos* joka sanoo καὶ | *kai* ja ἑλᾶβον | *elabon* otin τὰ | *ta* τριάκοντα | *triakonta* kolmekymmentä ἀργύρια | *argyria* hopearahaa τὴν | *tēn* τιμὴν | *timēn* hinnan τοῦ | *tou* τετιμημένου | *tetimēmenou* arvioidun ὄν | *hon* jonka ἐτιμήσαντο | *etimēsanto* arvioivat ἀπὸ | *apo* υἰῶν | *hyiōn* pojasta Ἰσραήλ· | *Israēl* Israelin

Delitzsch אַז | 'az נִתְמַלֵּא | nitmalle' מַה־שֶׁנֶּהֱעֵמַר | mah-shenne'emar בֵּי־בֶּיַד | bejad זֶכְרְיָה | Zecharja הַנְּבִיאִי | hannavi' וַיִּקְחֻ | vajiqchu שְׁלֶשֶׁת | shelshim הַקֶּפֶזִּים | hakesef אֶדְרָךְ | 'eder הַיֶּקֶר | hajeqar אֲשֶׁר | 'asher יָקָר | jaqar מֵעַל־בְּנֵי | me'al-benei יִשְׂרָאֵל | Jisra'el

TKIS silloin toteutui, mikä on puhuttu profeetta Jeremiaan välityksellä, joka sanoo: "He ottivat ne kolmekymmentä hopearahaa, hinnan siitä arvioidusta, jonka Israelin lapset olivat arvioineet,

STLK Silloin kävi toteen, mikä on puhuttu profeetta Jeremian kautta, joka sanoo: "He ottivat ne kolmekymmentä hopearahaa, hinnan siitä arvioidusta miehestä, jonka he olivat israelilaisten puolesta arvioineet,

BIBLIA 1776 Silloin täytettiin se mikä sanottu oli Jeremias prophetalta, joka sanoo: ja he ottivat kolmekymmentä hopenapenninkiä, sen arvatun hinnan, jonka he arvasivat Israelin lapsilta,

10. *TR* καὶ | *kai* ja ἔδωκαν | *edōkan* antoivat αὐτὰ | *auta* ne εἰς | *eis* τὸν | *ton* ἀγρὸν | *agron* pellostä τοῦ | *tou* κεραμέως | *kerameōs* savenvalajan καθὰ | *katha* niinkuin συνέταξέ | *synetakse* oli käskenyt μοι | *moi* minua Κύριος | *Kyrios* Herra

Delitzsch וַיִּתְּנוּ | vajjitnu אָתָּם | 'otam אֶל־שֵׁדֶה | 'el-sedeh הַיּוֹצֵר | hajotzer
כַּאֲשֶׁר | ka'asher צִוִּינִי | tzivvani יְהוָה | JAHWEH

TKIS ja antoivat ne savenvalajan pellostä,* niin kuin Herra oli minua käskenyt."

STLK ja antoivat ne savenvalajan pellostä, niin kuin Herra oli minun kauttani käskenyt."

BIBLIA 1776 Ja antoivat ne savenvalajan pellostä, niinkuin Herra on minun käskenyt.

11. *TR* ὁ | *ho* δὲ | *de* ja Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἔστη | *hestē* seisoι
ἔμπροσθεν | *emprosthen* edessä τοῦ | *tou* ἡγεμόνος· | *hēgemonos* maaherran
καὶ | *kai* ja ἐπηρώτησεν | *epērōtēsen* kysyi αὐτὸν | *auton* Häneltä ὁ | *ho*
ἡγεμών | *hēgemōn* maaherra λέγων | *legōn* sanoen σὺ | *sy* sinäkö εἶ | *ei*
olet ὁ | *ho* βασιλεὺς | *basileus* kuningas τῶν | *tōn* Ἰουδαίων | *Ioudaiōn*
juutalaisten ὁ | *ho* δὲ | *de* ja Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἔφη | *efē* sanoi αὐτῷ
| *autō* hänelle σὺ | *sy* sinä λέγεις | *legeis* sanot

Delitzsch וַיִּשׁוּעַ | veJESHUA הַעֲמַד | ho'omad לְפָנַי | lifnei הַנִּצֵּיב | ha'netziv
וַיִּשְׁאַלְהוּ | vajjish'alehu הַנִּצֵּיב | ha'netziv לְאֹמַר | le'mor הָאֵתָּה | ha'atta הוּא |
hu' מֶלֶךְ | melech הַיְהוּדִים | haJehudim וַיִּאמֶר | vajjo'mer וַיִּשׁוּעַ | JESHUA הָאֵתָּה
| 'atta אֲמַרְתָּ | 'amareta

TKIS Mutta Jeesus seisoι maaherran edessä. Ja maaherra kysyi Häneltä sanoen:
"Oletko sinä juutalaisten kuningas?" Niin Jeesus vastasi hänelle: "Sinä sanot."

STLK Jeesus seisoι maaherran edessä. Maaherra kysyi häneltä sanoen: "Oletko
sinä juutalaisten kuningas?" Jeesus sanoi: "Sinä sen sanot."

BIBLIA 1776 Mutta Jesus seisoι maaherran edessä. Niin maaherra kysyi häneltä,
sanoen: oletkos sinä Juudalaisten kuningas? Jesus sanoi hänelle: sinäpä sen sanot.

12. *TR* καὶ | *kai* ja ἐν | *en* τῷ | *tō* κατηγορεῖσθαι | *katēgoreisthai*
συυττάεσσά αὐτὸν | *auton* Häntä ὑπὸ | *hypo* τῶν | *tōn* ἀρχιερέων |
archiereōn ylipapit καὶ | *kai* ja τῶν | *tōn* πρεσβυτέρων | *presbyterōn*
vanhimmat οὐδὲν | *ouden* ei mitään ἀπεκρίνατο | *apekrinato* Hän vastannut

Delitzsch וַיְדַבְּרוּ | vaje'daberu עָלַי | 'alaiv שִׁטְנָה | sitna הַכֹּהֲנִים | ha'kohanim
הַגְּדוֹלִים | ha'gedolim וַהֲזַעֲקֵנִים | ve'hazzeqenim וְהוּא | vehu' לֹא־עָנָה | lo'-'ana
דָּבָר | davar

TKIS Ja kun ylipapit ja vanhimmat Häntä syyttivät, Hän ei vastannut mitään.

STLK Kun ylipapit ja vanhimmat häntä syyttivät, hän ei vastannut mitään.

BIBLIA 1776 Ja kuin hänen päällensä kannettiin pappein päämiehiltä ja vanhimmilta, ei hän mitään vastannut.

13. **TR** τότε | *tote* silloin λέγει | *legei* sanoi αὐτῷ | *autō* Hänelle ὁ | *ho* Πιλάτος | *Pilatos* Pilatus οὐκ | *ouk* etkö ἀκούεις | *akoueis* kuule πόσα | *posa* kuinka paljon σοῦ | *sou* sinua καταμαρτυροῦσι | *katamartyrousi* vastaan todistavat

Delitzsch וַיִּאמֶר | *vajjo'mer* וְלִי | *'elaiv* פִּילָטוֹס | *Pilatos* הָאֵינְךָ | *ha'einecha* שָׂמָעָה | *shomea'* כַּמָּה | *kamma* הֵם | *hem* מְעִידִים | *me'idim* בָּךְ | *bach*

TKIS Silloin Pilatus sanoi Hänelle: "Etkö kuule, kuinka paljon he todistavat sinua vastaan?"

STLK Silloin Pilatus sanoi hänelle: "Etkö kuule, kuinka paljon he todistavat sinua vastaan?"

BIBLIA 1776 Silloin sanoi Pilatus hänelle: etkös kuule, kuinka paljon he sinua vastaan todistavat?

14. **TR** καὶ | *kai* mutta οὐκ | *ouk* ei ἀπεκρίθη | *apekrithē* vastannut αὐτῷ | *autō* hänelle πρὸς | *pros* οὐδὲ | *oude* mitään ἔν | *hen* yhdelläkään ῥῆμα | *rēma* sanalla ὥστε | *hōste* niin että θαυμάζειν | *thaumadzein* ihmetteli τὸν | *ton* ἡγεμόνα | *hēgemonā* maaherra λίαν | *lian* suuresti

Delitzsch וְלִי | *velo'* וְנֶהוּ | *'anahu* אֶחָד | *'af-davar* דָּבָר | *'echad* מִתְּחִלָּה | *vajjitmah* הָאֵינְךָ | *ha'netziv* אֶדְמֶ'וֹד | *'ad-me'od*

TKIS Mutta Hän ei vastannut hänelle yhteenkään kysymykseen, niin että maaherra suuresti ihmetteli.

STLK Mutta hän ei vastannut yhteenkään hänen kysymykseensä, niin että maaherra suuresti ihmetteli.

BIBLIA 1776 Ja ei hän vastannut häntä yhtäkään sanaa, niin että maaherra suuresti ihmetteli.

15. **TR** κατὰ | *kata* ja mukaan δὲ | *de* ἑορτὴν | *heortēn* juhlan εἰώθει | *eiōthei* oli ollut tapana ὁ | *ho* ἡγεμὼν | *hēgemōn* maaherralla ἀπολύειν |

apolyein päästää vapaaksi ἔνα | *hena* yksi τῶ | *tō* ὄχλω | *ochlō* kansalle δέσμιον | *desmion* vanki ὄν | *hon* jonka ἤθελον | *ēthelon* he tahtoivat

Delitzsch וּמְנַחֵג | uminhag הַנְּצִיב | ha'netziv הִזְיָה | haja לְפָטֵר | liftor לְעַם | la'am לְכָל־חַג | bechol-chag אֲסִיר | 'asir אֶת | 'echad אֶת | 'et אֲשֶׁר | 'asher יְהַפְּצוּ | jechpatzu

TKIS Maaherralla oli tapana juhlan aikana päästää kansalle irti yksi vanki, se, jonka he tahtoivat.

STLK Oli tapana, että maaherra juhlan aikana vapautti kansalle yhden vangin, kenet he tahtoivat.

BIBLIA 1776 Mutta juhlanä oli maaherra tottunut päästämään kansalle jonkun vangin irralle, jonka he tahtoivat.

16. **TR** εἶχον | *eichon* ja heillä oli δὲ | *de* τότε | *tote* silloin δέσμιον | *desmion* vanki ἐπίσημον | *episēmon* kuuluisa λεγόμενον | *legomenon* nimeltään Βαραβᾶν | *Barabban* Barabbas

Delitzsch וּבְעֵת | uva'et הַהִיא | hahi' הִיא | haja לְהֵם | lahem אֲסִיר | 'asir יְדוּעֵי | jadia' וְשִׁמּוֹ | ushemo בְּרֵאבָא | Bar-'abba'

TKIS Heillä oli silloin kuuluisa vanki nimeltä Barabbas.

STLK Heillä oli silloin kuuluisa vanki, jota sanottiin Barabbaaksi.

BIBLIA 1776 Niin oli heillä silloin yksi kuuluisa vanki sidottuna, joka kutsuttiin Barabbas.

17. **TR** συνηγμένων | *synēgmenōn* niin ollessa koolla οὖν | *oun* αὐτῶν | *autōn* heidän εἶπεν | *eipen* sanoι αὐτοῖς | *autois* heille ὁ | *ho* Πιλάτος | *Pilatos* Pilatus τίνα | *tina* kumman θέλετε | *thelete* tahdotte ἀπολύσω | *apolysō* päästettävän vapaaksi ὑμῖν | *hymin* teille Βαραβᾶν | *Barabban* Barabbaan ἧ | *ē* vai Ἰησοῦν | *Iēsoun* Jeesuksen τὸν | *ton* λεγόμενον | *legomenon* jota sanotaan Χριστόν | *Christon* Kristukseksi

Delitzsch וַיֵּהִי | vaje'hi כְּאֲשֶׁר | ka'asher נִקְהָלוּ | niqhalu וַיֵּאמֶר | vajjo'mer אֶלְהֵם | 'aleihem פִּילָטוֹס | Pilatos אֶת־מִי | 'et-mi תַּחֲפֹצוּ | tachpetzu כִּי־אֶפְטֹר | ki-'eftor לְכֶם | la'chem אֶת | 'et בְּרֵאבָא | Bar-'abba' אוֹ | 'o אֶת־יֵשׁוּעַ | 'et-JESHUA הַנִּקְרָא | hanniqra' בְּשֵׁם־מָשִׁיחַ | beshem-Mashiach

TKIS Heidän ollessaan nyt koolla Pilatus sanoi heille: "Kumman tahdotte, että päästän teille, Barabbaan vai Jeesuksen, jota sanotaan Kristukseksi?"

STLK Kun he nyt olivat koolla, Pilatus sanoi heille: "Kummanko tahdotte, että vapautan teille, Barabbaan vai Jeesuksen, jota sanotaan Kristukseksi?"

BIBLIA 1776 Kuin he siis koossa olivat, sanoi Pilatus heille: kumman te tahdotte, että minä päästän teille? Barabbaan, taikka Jeesuksen, joka kutsutaan Kristus?

18. *TR* ἦδει | *ēdei* sillä hän tiesi γὰρ | *gar* ὅτι | *hoti* että διὰ | *dia* vuoksi φθόνον | *fthonon* kateuden παρέδωκαν | *paredōkan* he luovuttivat αὐτόν | *auton* Hänet

Delitzsch כִּי | ki יָדַע | jada' אֲשֶׁר | 'asher רָק־מִיֻּקִּין'א | raq-miqqin'a מָסֵרוּ | maseru אֹתוֹ | 'oto

TKIS Sillä hän tiesi, että he kateudesta olivat luovuttaneet Hänet.

STLK Sillä hän tiesi, että he kateudesta olivat antaneet hänet hänen käsiinsä.

BIBLIA 1776 Sillä hän tiesi, että he hänen kateuden tähden olivat antaneet ylö.

19. *TR* καθημένου | *kathēmenou* ja istuessa δὲ | *de* αὐτοῦ | *autou* ἔπι | *epi* τοῦ | *tou* βήματος | *bēmatos* tuomariniimelle ἀπέστειλε | *apesteile* lähetti πρὸς | *pros* luokse αὐτόν | *auton* hänen ἢ | *hē* γυναῖκα | *gynē* vaimonsa αὐτοῦ | *autou* hänelle λέγουσα | *legousa* sanan μηδέν | *mēden* älköön mitään olko σοι | *soi* sinulla καὶ | *kai* ja τῷ | *tō* δικαίῳ | *dikaiō* vanhurskaalla ἐκείνῳ· | *ekeinō* tuolla πολλὰ | *polla* sillä paljon γὰρ | *gar* ἔπαθον | *epathon* olen kärsinyt σήμερον | *sēmeron* tänään κατ' | *kat* ὄναρ | *onar* unessa δι | ' *di* tähtensä αὐτόν | *auton* Hänen

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi וַיִּשְׁבְּתוּ | keshivto עַל־כִּסֵּא | 'al-kisse' הַדִּין | haddin וַתִּשְׁלַח | vatishelach אֵלָיו | 'elaiiv וַאֲשֶׁר | 'ishto לֵאמֹר | le'mor אֶל־יְהוִי־לְךָ | 'al-jehi-lecha דָּבָר | davar עַם־הַצְּדִיק | 'im-hatz'tzadiq הִנֵּה | hazzeh כִּי | ki בְּעִבּוּרִי | va'avuro עֲנִיִּיתִי | 'unneiti הַרְבֵּה | harbeh הַיּוֹם | hajjom בְּחִלּוֹם | bachalom

TKIS Mutta hänen istuessaan tuomariniimellä hänen vaimonsa lähetti sanomaan hänelle: "Älä ensinkään puutu tuohon vanhurskaaseen mieheen, sillä olen tänään unessa paljon kärsinyt Hänen tähtensä."

STLK Mutta kun hän istui tuomarinistuimella, lähetti hänen vaimonsa hänelle sanan: "Älköön sinulla olko mitään tekemistä tuon vanhurskaan [miehen] kanssa, sillä olen tänä yönä unessa paljon kärsinyt hänen tähtensä."

BIBLIA 1776 Mutta kuin hän tuomio-istuimelle istui, lähetti hänen emäntänsä hänen tykönsä, sanoen: älä sinä mitään tee sille vanhurskaalle; sillä minä olen paljon kärsinyt tänäpäpä unessani hänen tähtensä.

20. *TR* οἱ | *oi* δὲ | *de* mutta ἀρχιερεῖς | *archiereis* ylipapit καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* πρεσβύτεροι | *presbyteroi* vanhimmat ἔπεισαν | *epeisan* yllyttivät τοὺς | *tous* ὄχλους | *ochlous* kansaa ἵνα | *hina* että αἰτήσωνται | *aitēsōntai* anovat τὸν | *ton* Βαραββᾶν | *Barabban* Barabbasta τὸν | *ton* δὲ | *de* ja Ἰησοῦν | *Iēsoun* Jeesuksen ἀπολέσωσιν | *apolesōsin* surmauttamaan

Delitzsch וְהַכֹּהֲנִים | ve'ha'kohanim הַגְּדוֹלִים | ha'gedolim וְהַזְקֵנִים | ve'hazzeqenim פָּתוּ | pittu אֶת־הַמּוֹן | 'et-hamon הַעַם | ha'am לְשָׂאֵל | lishe'ol לְהֵם | lahem אֶת־בַּר־אָבְבָא | 'et-Bar-'abba' וּלְאַבְדָּה | ule'abbed אֶת־יֵשׁוּעַ | 'et-JESHUA

TKIS Mutta ylipapit ja vanhimmat yllyttivät kansaa* anomaan Barabbasta ja surmauttamaan Jeesuksen.

STLK Mutta ylipapit ja vanhimmat yllyttivät kansaa anomaan Barabbasta, mutta surmauttamaan Jeesuksen.

BIBLIA 1776 Mutta pappein päämiehet ja vanhimmat yllyttivät kansaa anomaan Barabbasta, mutta Jesusta hukkaamaan.

21. *TR* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* ja vastasi δὲ | *de* ὁ | *ho* ἡγεμῶν | *hēgemōn* maaherra εἶπεν | *eipen* sanoen αὐτοῖς | *autois* heille τίνα | *tina* kumman θέλετε | *thelete* tahdotte ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* näistä δύο | *dyo* kahdesta ἀπολύσω | *apolysō* päästettävän vapaaksi ὑμῖν | *hymin* teille οἱ | *oi* δὲ | *de* ja εἶπον | *eipon* he sanoivat Βαραββᾶν | *Barabban* Barabbaan

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an הַנְּצִיב | ha'netziv וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֶלְיֵהֶם | 'aleihem אֶת־מִי | 'et-mi מִלְּשֹׁנֵיהֶם | mish'sheneihem תַּחֲפֹצְוּ | tachpetzu כִּי־אֶפְטָר | ki-'efTOR לָכֵן | la'chem וַיֹּאמְרוּ | vajjo'meru אֶת | 'et בַּר־אָבְבָא | Bar-'abba'

TKIS Maaherra alkoi taas puhua ja sanoi heille: "Kumman näistä kahdesta tahdotte, että päästän teille?" Niin he sanoivat: "Barabbaan."

STLK Maaherra puhui heille ja sanoi: "Kummanko näistä kahdesta tahdotte, että teille vapautan?" He sanoivat: "Barabbaan."

BIBLIA 1776 Niin vastasi maaherra ja sanoi heille: kumman näistä kahdesta te tahdotte, että minä päästän teille? mutta he sanoivat: Barabbaan.

22. *TR* λέγει | *legei* sanoi αὐτοῖς | *autois* heille ὁ | *ho* Πιλάτος | *Pilatos* Pilatus τί | *ti* mitä οὖν | *oun* sitten ποιήσω | *poiēsō* teen Ἰησοῦν | *Iēsoun* Jeesukselle τὸν | *ton* jota λεγόμενον | *legomenon* sanotaan Χριστόν | *Christon* Kristukseksi λέγουσιν | *legousin* he sanoivat αὐτῷ | *autō* hänelle πάντες | *pantes* kaikki σταυρωθήτω | *staurōthētō* ristiinnaulittakoon

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֶלֵיהֶם | 'aleihem פִּילָטוֹס | Pilatos וְהָיָה | uma-'e'eseh לְיֵשׁוּעַ | le'JESHUA הַנִּקְרָא | hanniqra' בְּשֵׁם מְשִׁיחַ | beshem-Mashiach וַיִּנְדְּבוּ | vajja'anu כָּל | chullam לְצַלֵּב | jitz'tzalev

TKIS Pilatus sanoi heille: "Mitä minun sitten on tehtävä Jeesukselle, jota sanotaan Kristukseksi?" He kaikki sanoivat hänelle: "Naulittakoon ristiin!"

STLK Pilatus sanoi heille: "Mitä minun sitten on tehtävä Jeesukselle, jota sanotaan Kristukseksi?" He sanoivat kaikki: "Ristiinnaulittakoon!"

BIBLIA 1776 Pilatus sanoi heille: mitä siis minun pitää tekemän Jeesukselle, joka kutsutaan Kristus? Sanoivat he kaikki hänelle: ristiinnaulittakaan.

23. *TR* ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta ἡγεμῶν | *hēgemōn* maaherra ἔφη | *efē* kysyi τί | *ti* mitä γὰρ | *gar* sitten κακὸν | *kakon* pahaa ἐποίησεν | *epoiēsen* Hän on tehnyt οἱ | *oi* mutta he δὲ | *de* περισσῶς | *perissōs* kovemmin ἔκραζον | *ekradzon* huusivat λέγοντες | *legontes* sanoen σταυρωθήτω | *staurōthētō* ristiinnaulittakoon

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer הַנִּצִּיב | ha'netziv מַה אֶפְּוֹ | ma-'efo' הָרָעָה | hara'a אֲשֶׁר | 'asher עָשָׂה | 'asa וַיִּוְסִיפוּ | vajjosifu עוֹד | 'od צַעֲקוּ | tza'oq לְאֹמַר | le'mor לְצַלֵּב | jitz'tzallev

TKIS Niin maaherra sanoi: "Mitä pahaa Hän sitten on tehnyt?" Mutta he huusivat vielä kovemmin sanoen: "Naulittakoon ristiin!"

STLK Maaherra sanoi: "Mitä pahaa hän sitten on tehnyt?" Mutta he huusivat vielä kovemmin sanoen: "Ristiinnaulittakoon!"

BIBLIA 1776 Niin sanoi maaherra: mitä hän pahaa teki? Mutta he huusivat sitä enemmän ja sanoivat: ristiinnaulittakaan.

24. **TR** ἰδὼν | *idōn* ja nähdessä δὲ | *de ó* | *ho* Πιλάτος | *Pilatos* Pilatus ὅτι | *hoti* että οὐδὲν | *ouden* ei mikään ὠφελεῖ | *ōfelei* auta ἀλλὰ | *alla* vaan μᾶλλον | *mallon* pikemmin θόρυβος | *thorybos* meteli γίνεται | *ginetai* yltyy λαβῶν | *labōn* hän otti ὕδωρ | *hydōr* vettä ἀπενίψατο | *apenipsato* pesi τὰς | *tas* χεῖρας | *cheiras* kätensä ἀπέναντι | *apenanti* edessä τοῦ | *tou* ὄχλου | *ochlou* kansan λέγων | *legōn* sanoen ἀθῶός | *athōos* viaton εἰμι | *eimi* olen ἀπὸ | *apo* τοῦ | *tou* αἵματος | *haimatos* vereen τοῦ | *tou* δικαίου | *dikaïou* vanhurskaan τούτου· | *toutou* tämän ὑμεῖς | *hymeis* te ὁψεσθε | *opsesthe* katsokaa itseänne

Delitzsch וַיַּחֲזֵק | vaje'hi כְּרָאוֹת | kir'ot פִּילָטוֹס | Pilatos כִּי | ki לֹא־יִנְעִיל | lo'-jo'il מְאוּמָה | me'uma וַיִּרְבֶּתָהּ | veraveta עוֹד | 'od הַמְהוּמָה | hammehuma וַיַּחֲזִיקָהּ | vajjiqach מֵי | maim וַיִּרְחַצְתָּ | vajirchatz אֶת־יָדָיו | 'et-jadaiv לְעֵינָיו | le'einei הָעָם | ha'am וַיֹּאמֶר | vajjo'mar נָקִי | naqi אֲנֹכִי | 'anochi מִדָּם | middam הַצֵּדִיק | hatz'tzadiq הַזֶּה | hazzeh אֶתְּמוֹתָם | tir'u

TKIS Nähdessään, ettei mikään auta, vaan syntyy pikemmin meteli, Pilatus otti vettä ja pesi kätensä kansan edessä ja sanoi: "Olen viaton tämän (vanhurskaan) miehen vereen. Katsokaa eteenne."

STLK Kun Pilatus näki, ettei mikään auttanut, vaan että meteli yhä yltyi, hän otti vettä, pesi kätensä kansan nähden ja sanoi: "Viaton olen tämän vanhurskaan miehen vereen. Katsokaa itse eteenne."

BIBLIA 1776 Kuin Pilatus näki, ettei hän mitään auttaa taitanut, mutta enempi pauhina tuli, otti hän vettä ja pesi kätensä kansan edessä, sanoen: viatoin olen minä tämän vanhurskaan vereen: katsokaat itsiänne.

25. **TR** καὶ | *kai* ja ἀποκριθεὶς | *apokritheis* vastasi πᾶς | *pas* kaikki ὁ | *ho* λαὸς | *laos* kansa εἶπε | *eipe* sanoen τὸ | *to* αἷμα | *haima* verensä αὐτοῦ | *autou* Hänen ἐφ' | *ef* päälle ἡμᾶς | *hēmas* meidän καὶ | *kai* ja ἐπὶ | *epi* päälle τὰ | *ta* τέκνα | *tekna* lastemme ἡμῶν | *hēmōn* meidän

Delitzsch וַיַּחֲזֵק | vajja'anu כָּל־הָעָם | chol-ha'am וַיֹּאמֶר | vajjo'meru דָּמוֹ | damo עַל־יָנוּ | 'aleinu וְעַל־בְּנֵינוּ | ve'al-baneinu

TKIS Kaikki kansa vastasi ja sanoi: "Tulkoon Hänen verensä meidän vastuullemme ja lastemme vastuulle."

STLK Kaikki kansa vastasi ja sanoi: "Tulkoon hänen verensä meidän päällemme ja lastemme päälle."

BIBLIA 1776 Ja kaikki kansa vastasi ja sanoi: hänen verensä tulkaan meidän päällemme ja lastemme päälle.

26. **TR** τότε | *tote* silloin ἀπέλυσεν | *apelysen* hän päästi vapaaksi αὐτοῖς | *autois* heille τὸν | *ton* Βαραββᾶν· | *Barabban* Barabbaan τὸν | *ton* δὲ | *de* mutta Ἰησοῦν | *Iēsoun* Jeesuksen φραγελλώσας | *fragellōsas* ruoskitettuaan παρέδωκεν | *paredōken* luovutti ἵνα | *hina* σταυρωθῆ | *staurōthē* ristiinnaulittavaksi

Delitzsch אַז | 'az פֶּטַר | patar לְהַחֲמִיץ | lahem אֶת | 'et בְּרֵאבְבָא | Bar-'abba' אֶת | ve'et יֵשׁוּעַ | JESHUA הַכֹּהֵן | hikka בְּשׂוֹטִים | vash'shotim וַיִּמְסֹר | vajimsor אוֹתוֹ | 'oto לְהַצְלִיב | le'hitz'tzalev

TKIS Silloin hän päästi heille Barabbaan, mutta ruoskitti Jeesuksen ja luovutti Hänet ristiin naulittavaksi.

STLK Silloin hän päästi heille Barabbaan, mutta Jeesuksen hän ruoskitti ja luovutti ristiinnaulittavaksi.

BIBLIA 1776 Silloin päästi hän heille Barabbaan; mutta Jeesuksen, kuin hän hänen ruoskinut oli, antoi hän ylön ristiinnaulittaa.

27. **TR** τότε | *tote* silloin οἱ | *oi* στρατιῶται | *stratiōtai* sotilaat τοῦ | *tou* ἡγεμόνος | *hēgemonos* maaherran παραλαβόντες | *paralabontes* veivät τὸν | *ton* Ἰησοῦν | *Iēsoun* Jeesuksen εἰς | *eis* τὸ | *to* πραιτώριον | *praitōrion* palatsiin συνήγαγον | *synēgagon* kokosivat ἐπ' | *ep* ympärille αὐτὸν | *auton* Hänen ὅλην | *holēn* koko τὴν | *tēn* σπεῖραν· | *speiran* sotaväen osaston

Delitzsch וַיִּקְחוּ | vajiqchu אֲנָשֵׁי | 'anshei הַצֹּבָא | hatz'tzava' אֲשֶׁר | 'asher לְנָצִיב | lannetziv אֶת־יֵשׁוּעַ | 'et-JESHUA וַיְבִיֵּאוּ | vaje'vi'uhu אֶל־בֵּית־הַמִּשְׁפָּט | 'el-beit-hammishpat וַיַּצְבֵּנוּ | vajja'asfu אֵלָיו | 'alaiv אֶת | 'et כָּל־הַגָּדוּד | kol-hagedud

TKIS Silloin maaherran sotamiehet veivät Jeesuksen mukanaan palatsiin ja kokosivat Hänen luokseen koko sotilasosaston.

STLK Silloin maaherran sotamiehet veivät Jeesuksen palatsiin ja keräsivät hänen ympärilleen koko kohortin.

BIBLIA 1776 Silloin maaherran huovit veivät Jesuksen raastupaan, ja kokosivat hänen tykönsä kaiken joukon.

28. **TR** καὶ | *kai* ja ἐκδύσαντες | *ekdysantes* riisuiivat αὐτὸν | *auton* Hänet περιέθηκαν | *periethēkan* panivat päälle αὐτῷ | *autō* Hänen χλαμύδα | *chlamyda* viitan κοκκίνην | *kokkinēn* tulipunaisen

Delitzsch וַיִּשְׁפֹּטוּ | vajjafshitu וְאֵת | 'oto אֶת־בְּגָדָיו | 'et-begadaiv וַיַּעֲטֵהוּ | vajja'atfuhu מֵעֵל | me'il שָׁנִי | shani

TKIS Riisuttuaan Hänet, he panivat Hänen päälleen tulipunaisen päällysvaipan.

STLK He riisuiivat hänet ja panivat hänen päälleen tulipunaisen viitan

BIBLIA 1776 Ja kuin he olivat hänen riisuneet, puettivat he hänen purpuraiseen kaapuun,

29. **TR** καὶ | *kai* ja πλέξαντες | *pleksantes* punoivat στέφανον | *stefanon* seppeleen ἐξ | *eks* ἀκανθῶν | *akanthōn* orjantappuroista ἐπέθηκαν | *epethēkan* panivat ἐπὶ | *epi* τὴν | *tēn* κεφαλὴν | *kefalēn* päähän αὐτοῦ | *autou* Hänen καὶ | *kai* ja κάλαμον | *kalamon* ruokosauvan ἐπὶ | *epi* τὴν | *tēn* δεξιὰν | *deksian* oikeaan käteen αὐτοῦ· | *autou* Hänen καὶ | *kai* ja γονυπετήσαντες | *gonypetēsantes* polvistuivat ἔμπροσθεν | *emprosthen* eteen αὐτοῦ | *autou* Hänen ἐνέπαιζον | *enepaidzon* pilkkasivat αὐτῷ | *autō* Häntä λέγοντες | *legontes* sanoen Χαῖρε | *chaire* terve ὁ | *ho* βασιλεὺς | *basileus* kuningas τῶν | *tōn* Ἰουδαίων· | *Ioudaiōn* juutalaisten

Delitzsch וַיִּשְׁרְטוּ | vaje'saregu קֶצִים | qotzim וַיַּעֲשֵׂהוּ | vajja'asu טַטְרַת | 'ateret וַיַּיָּסִימוּ | vajjasimu עַל־רֹאשׁוֹ | 'al-ro'sho וְקָנָה | veqaneh בְּיָמֵינוּ | bimino וַיִּיְחַרְעוּ | vajichre'u לְפָנָיו | le'fanaiv וַיִּתְלַצְצוּ | vajjitlotzetzu בּוֹ | vo לְאֹמַר | le'mor שְׁלוֹמַי | shalom לְךָ | le'cha מֶלֶךְ | melech הַיְהוּדִים | ha'Jehudim

TKIS Sitten he väänsivät orjantappuroista kruunun, panivat sen Hänen päähänsä ja ruokokepin Hänen oikeaan käteensä. Polvistuen Hänen eteensä, he pilkkasivat häntä ja sanoivat: "Terve, juutalaisten kuningas."

STLK ja väänsivät orjantappuroista kruunun, panivat sen hänen päähänsä ja ruokokepin hänen oikeaan käteensä, polvistuivat hänen eteensä ja pilkkasivat häntä ja sanoivat: "Terve, juutalaisten kuningas!"

BIBLIA 1776 Ja tekivät orjantappuroista kruunun ja panivat hänen päähänsä ja ruovon hänen oikiaan käteensä, ja kumarsivat polviansa hänen edessänsä, pilkkasivat häntä ja sanoivat: terve, Juudalaisten kuningas!

30. **TR** καὶ | *kai* ja ἐμπτύσαντες | *emptysantes* sylkivät εἰς | *eis* αὐτὸν | *auton* Häntä ἔλαβον | *elabon* ottivat τὸν | *ton* κάλαμον | *kalamon* ruokosauvan καὶ | *kai* ja ἔτυπτον | *etypton* löivät εἰς | *eis* τὴν | *tēn* κεφαλὴν | *kefalēn* päähän αὐτοῦ | *autou* Häntä

Delitzsch וַיִּקְחוּ | vajjaroqqu בּוֹ | vo וַיִּקְחוּ | vajiqchu אֶת־הַקָּלָמִן | 'et-haqqaneh וְאֶת־הַקֶּפֶלֶת | vajjakkuhu אֶת־רֹאשׁוֹ | 'al-ro'sho

TKIS He myös sylkivät Hänen päälleen ja ottivat ruokokepin ja löivät Häntä päähän.

STLK He sylkivät häntä, ottivat ruokokepin ja löivät häntä päähän.

BIBLIA 1776 Ja kuin he olivat sylkeneet hänen päällensä, ottivat he ruovon ja löivät häntä päähän.

31. **TR** καὶ | *kai* ja ὅτε | *ote* kun ἐνέπαιξαν | *enepaïksan* olivat pilkanneet αὐτῷ | *autō* Häntä ἐξέδυσαν | *eksedysan* he riisuiivat αὐτὸν | *auton* Häneltä τὴν | *tēn* χλαμύδα | *chlamyda* viitan καὶ | *kai* ja ἐνέδυσαν | *enedysan* pukivat αὐτὸν | *auton* Hänelle τὰ | *ta* ἱμάτια | *himatia* vaatteensa αὐτοῦ | *autou* Hänen καὶ | *kai* ja ἀπήγαγον | *apēgagon* veivät pois αὐτὸν | *auton* Hänet εἰς | *eis* τὸ | *to* σταυρῶσαι | *staurōsai* ristiinnaulittavaksi

Delitzsch וַאֲחֵרַי | vea'charei אֶת־הַחֶלְמוֹת | hitlotzetzam בּוֹ | bo אֶת־הַכִּפְתָּיִת | hifshitu אֶת־וְאֶת־הַמַּעֲיֵל | 'eto אֶת־הַבִּישׁוּחַ | vajjalbishuhu אֶת־בְּגָדָיו | 'et-begadaiiv וְאֶת־לִצְלוֹב | vajjolicuhuhu אֶת־לִצְלוֹב | litzlov

TKIS Pilkattuaan Häntä, he riisuiivat Häneltä päällysvaipan, pukivat Hänet Hänen omiin vaatteisiinsa ja veivät Hänet pois ristiinnaulittavaksi.

STLK Kun he olivat häntä pilkanneet, he riisuiivat häneltä viitan, pukivat hänet hänen omiin vaatteisiinsa ja veivät hänet pois ristiinnaulittavaksi.

BIBLIA 1776 Ja sittekuin he olivat häntä pilkanneet, riisuiivat he häneltä kaapun, ja puettivat hänen omiin vaatteisiinsa, ja veivät hänen ristiinnaulittaa.

32. **TR** ἐξέρχόμενοι | *ekserchomenoi* ja pois mennessään δὲ | *de* εὗρον | *heuron* he kohtasivat ἄνθρωπον | *anthrōpon* miehen Κυρηναῖον | *Kyrēnaion*

kyreneläisen ὀνόματι | *onomati* nimeltä Σίμωνα· | *Simōna* Simon τοῦτον | *touton* tämän ἠγγάρευσαν | *ēngareusan* he pakottivat ἵνα | *hina* ἄρη | *arē* kantamaan τὸν | *ton* σταυρὸν | *stauron* ristiään αὐτοῦ | *autou* Hänen

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּצֵאתָם | vetze'tam וַיִּמְצְאוּ | vajimtze'u אִישׁ | 'ish קוּרִינִי | Qurini וַיְשִׁמוּ | ushemo וַיַּעֲשׂוּ | Shimeon וַיִּשְׂאוּ | vaje'ensu אֶת | 'oto לְשֵׁלֶט | laset לוֹ | lo אֶת־צֶלָבוֹ | 'et-tzelavo

TKIS Pois mennessään he tapasivat kyreneläisen miehen, jonka nimi oli Simon. Hänet he pakottivat kantamaan Hänen ristiään.

STLK Mutta matkalla he tapasivat kyreneläisen miehen, jonka nimi oli Simon. Hänet he pakottivat kantamaan hänen ristiään.

BIBLIA 1776 Mutta kuin he menivät ulos, löysivät he yhden miehen Kyrenistä, nimeltä Simon: sen he vaativat hänen ristiänsä kantamaan.

33. **TR** καὶ | *kai* ja ἐλθόντες | *elthontes* tultuaan εἰς | *eis* τόπον | *topon* paikalle λεγόμενον | *legomenon* nimeltään Γολγοθᾶ | *Golgotha* Golgata ὃς | *hos* se ἐστὶ | *esti* ὃν λεγόμενος | *legomenos* nimeltään κρανίου | *kraniou* Pääkallon τόπος | *topos* Paikka

Delitzsch וַיָּבֹאוּ | vajjavo'u אֶל־הַמְּקוֹם | 'el-hammaqom הַחֲנִיקְרָא | hanniqra' אֶת־גִּלְגֹּלֶת | Gal'galeta' הוּא | hu' מְקוֹם | meqom אֶת־גִּלְגֹּלֶת | Gulgolet

TKIS Tultuaan Golgataksi kutsutulle paikalle — se merkitsee pääkallonpaikka —

STLK Tultuaan paikalle, jota sanotaan Golgataksi – se on: pääkallonpaikaksi –

BIBLIA 1776 Ja tulivat siihen paikkaan, joka kutsutaan Golgata, se on: pääkallon paikka.

34. **TR** ἔδωκαν | *edōkan* he antoivat αὐτῷ | *autō* Hänelle πειν | *piein* juotavaksi ὄξος | *oksos* etikka μετὰ | *meta* kanssa χολῆς | *cholēs* sapen μεμιγμένον· | *memigmenon* sekoitettua καὶ | *kai* mutta γευσάμενος | *geusamenos* maistettuaan οὐκ | *ouk* ei ἤθελε | *ēthele* Hän tahtonut πειν | *piein* juoda

Delitzsch וַיִּתְּנוּ־לוֹ | vajjittenu-lo לְשֵׁתוֹת | lishtot חֶמֶץ | chometz מְזוּג | mazug בְּמָרָרָה | bimrora וַיִּיָּצֵעוּ | vajjit'am וְלֹא | velo' אָבָה | 'ava לְשֵׁתוֹת | lishtot

TKIS he antoivat Hänelle juotavaksi katkeralla nesteellä sekoitettua hapanviiniä*. Mutta maistettuaan sitä Hän ei tahtonut juoda.

STLK he tarjosivat hänelle juotavaksi sapella sekoitettua hapanviiniä, mutta maistettuaan hän ei tahtonut sitä juoda.

BIBLIA 1776 He antoivat hänelle etikkaa juoda sapella sekoitettua; ja kuin hän maisti, niin ei hän tahtonut juoda.

35. *TR* σταυρώσαντες | *staurōsantes* kun olivat naulanneet ristiin δὲ | *de* αὐτὸν | *auton* Hänet διεμερίσαντο | *diemerisanto* jakoivat τὰ | *ta* ἱμάτια | *himatia* vaatteet αὐτοῦ | *autou* Hänen βάλλοντες | *ballontes* heittäen κλῆρον· | *klēron* arpaa ἵνα | *hina* ἐπὶ πληρωθῇ | *plērōthē* täyttyisi τὸ | *to* μικρὸν ῥηθὲν | *rēthen* on puhuttu ὑπὸ | *hyπο* τοῦ | *tou* προφήτου | *profētou* profeetalta διεμερίσαντο | *diemerisanto* he jakoivat τὰ | *ta* ἱμάτιά | *himatia* vaatteeni μου | *mou* minun ἑαυτοῖς | *heautois* keskenään καὶ | *kai* ἐπὶ | *epi* τὸν | *ton* ἱματισμόν | *himatismōn* puvustani μου | *mou* minun ἔβαλον | *ebalon* heittivät κλῆρον | *klēron* arpaa

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כַּאֲשֶׁר | ka'asher צָלְבוֹ | tzalevu אֹתוֹ | 'oto וַיַּחֲלֶקוּ | vaje'challequ לְהֵם | lahem אֶת־בְּגָדָיו | 'et-begadaiv וַיְגֹרְלוּ | vegoral הַפִּילוֹ | hippilu לְמַלְאֵת | le'mallot אֵת | 'et אֲשֶׁר־נִגְמַר | 'asher-ne'emar בְּפִי | befi הַנְּבִיא | hannavi' וַיַּחֲלֶקוּ | jechallequ בְּגָדָי | vegadai לְהֵם | lahem וַעֲלֵ־לְבוּשִׁי | ve'al-levushi וַיַּפִּילוּ | jappilu גֹּרְלִי | goral

TKIS Kun he olivat naulinneet Hänet ristiin, he arpaa heittäen jakoivat keskenään Hänen vaatteensa, (jotta toteutuisi minkä profeetta on puhunut: "He jakoivat keskenään vaatteeni ja heittivät arpaa puvustani").

STLK Kun he olivat hänet ristiinnaulinneet, he jakoivat keskenään hänen vaatteensa heittäen niistä arpaa, jotta täyttyisi profeetan sana, joka sanoo: "He jakoivat keskenään vaatteeni ja heittivät puvustani arpaa."

BIBLIA 1776 Mutta sitte kuin he olivat hänen ristiinnaulinneet, jakoivat he hänen vaatteensa ja heittivät arpaa, että täytettäisiin, mitä sanottu oli prophetan kautta; he ovat minun vaatteeni jakaneet, ja minun vaatteistani ovat he heittäneet arpaa.

36. *TR* καὶ | *kai* ja καθήμενοι | *kathēmenoi* he istuivat ἐτήρουν | *etēroun* vartioiden αὐτὸν | *auton* Häntä ἐκεῖ | *ekei* siellä

Delitzsch וַיִּשְׁבּוּ | vaje'shevu שָׁמָּה | shamma וַיַּיִשְׁמְרוּ | vajjishmeru אֹתוֹ | 'oto

TKIS Sitten he istuutuivat ja vartioivat Häntä siellä.

STLK He istuutuivat ja vartioivat häntä siellä.

BIBLIA 1776 Ja istuen he vartioitsivat häntä siinä.

37. **TR** καὶ | *kai* ja ἐπέθηκαν | *epethēkan* panivat ἐπάνω | *epanō* päälle τῆς
| *tēs* κεφαλῆς | *kefalēs* päänsä αὐτοῦ | *autou* Hänen τὴν | *tēn* αἰτίαν |
aitian syytöksen αὐτοῦ | *autou* Hänen γεγραμμένην | *gegrammenēn*
kirjoitettuna οὗτός | *houtos* tämä ἐστὶν | *estin* on Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ὁ
| *ho* βασιλεὺς | *basileus* kuningas τῶν | *tōn* Ἰουδαίων | *Ioudaiōn*
juutalaisten

Delitzsch וַיִּשְׂימוּ | *vajjasimu* אֶת־דְּבַר | *'et-devar* אֲשֶׁר־מָתוּ | *'ashmato* כְּתוּב |
מִמַּעַל | *mimma'al* לְרֹאשׁוֹ | *le'ro'sho* הַזֶּה | *zeh* הוּא | *hu'* יֵשׁוּעַ | **JESHUA**
מֶלֶךְ | *melech* הַיְהוּדִים | *ha'Jehudim*

TKIS Ja he olivat panneet Hänen päänsä yläpuolelle Hänen syynsä kirjoitettuna:
"Tämä on Jeesus, juutalaisten kuningas."

STLK He olivat panneet hänen päänsä yläpuolelle hänen [rangaistuksensa] syyn
julki näin kirjoitettuna: "Tämä on Jeesus, juutalaisten kuningas."

BIBLIA 1776 Ja he panivat hänen päänsä päälle hänen syynsä kirjoitetun: TÄMÄ
ON JESUS, JUUDALAISTEN KUNINGAS.

38. **TR** τότε | *tote* silloin σταυροῦνται | *staurountai* ristiinnaulittiin σὺν | *syn*
yhdessä kanssa αὐτῷ | *autō* Hänen δύο | *dyo* kaksi λησταί | *lēstai* ryöväriä
εἷς | *heis* toinen ἐκ | *ek* δεξιῶν | *deksiōn* oikealle καὶ | *kai* ja εἷς | *heis*
toinen ἐξ | *eks* εὐωνύμων | *euōnymōn* vasemmalle puolelle

Delitzsch וַיִּצְלְבוּ | *vajjitz'tzalevu* אֶתוֹ | *'itto* שְׁנֵי | *shenei* פְּרִיצִים | *faritzim* אֶחָד
| *'echad* לְיַמִּינוֹ | *limino* אֶחָד | *ve'echad* לְשֵׁמֶלְאֵל | *lismo'lo*

TKIS Silloin naulittiin Hänen kanssaan ristiin kaksi ryöväriä, toinen oikealle ja
toinen vasemmalle puolelle.

STLK Silloin ristiinnaulittiin hänen kanssaan kaksi ryöväriä, toinen oikealle ja
toinen vasemmalle puolelle.

BIBLIA 1776 Silloin ristiinnaulittiin kaksi ryöväriä hänen kanssansa, yksi oikialle
puolelle ja toinen vasemmalle.

39. *TR* οἱ | *oi* δὲ | *de* ja παραπορευόμενοι | *paraporeuomenoi* ohi kulkevat ἐβλασφήμουν | *eblasfēmoun* pilkkasivat αὐτὸν | *auton* Häntä κινουῦντες | *kinountes* nyökyttäen τὰς | *tas* κεφαλὰς | *kefalas* päättään αὐτῶν | *autōn* heidän

Delitzsch וְהַעֲבִירִים | ve'ha'overim וְגִדְדֵּפוּ | giddefu וְאוֹתוֹ | 'oto וַיִּנְיֵעוּ | vajjani'u עַל־רֹאשָׁם | 'et-ro'sham

TKIS Mutta ohikulkijat rienasivat Häntä, nyökyttäen päättään

STLK Mutta ohikulkijat herjasivat häntä, nyökyttivät päättään

BIBLIA 1776 Mutta ohitsekäyväiset pilkkasivat häntä, väntelivät päätänsä,

40. *TR* καὶ | *kai* ja λέγοντες | *legontes* sanoivat ὁ | *ho* sinä joka καταλύων | *katalyōn* hajotat τὸν | *ton* ναὸν | *naon* temppelein καὶ | *kai* ja ἐν | *en* τρισὶν | *trisin* kolmessa ἡμέραις | *hēmerais* päivässä οἰκοδομῶν | *oikodomōn* rakennat σῶσον | *sōson* pelasta σεαυτόν· | *seauton* itsesi εἰ | *ei* jos υἱὸς | *hyios* Poika εἶ | *ei* olet τοῦ | *tou* Θεοῦ | *Theou* Jumalan κατάβηθι | *katabēthi* astu ἀπὸ | *apo* alas τοῦ | *tou* σταυροῦ | *staurou* ristiltä

Delitzsch וַיִּאֲמְרוּ | vajjo'meru אַתָּה | 'atta הַהֵרֶס | hahores אֶת־הַיְהוָה | 'et-haheichal וּבְנֵהוּ | uvonehu בְּשֵׁלֶשֶׁת | bishelshet יָמִים | jamim הוֹשֵׁעַ | hosha' לְנַפְשֶׁךָ | le'naf'shecha וְאִם | ve'im בֶּן־הָאֱלֹהִים | Ben-ha'ELOHIM אַתָּה | 'atta רְדֵה | reda מִן־הַצֵּלָב | min-hatz'tzelav

TKIS ja sanoen: "Sinä, joka hajoitat temppelein ja kolmessa päivässä rakennat sen, *pelasta itsesi. Jos olet Jumalan Poika,* astu alas ristiltä."

STLK ja sanoivat: "Sinä, joka hajotat maahan temppelein ja kolmessa päivässä sen rakennat, auta itseäsi, jos olet Jumalan Poika, ja astu alas ristiltä."

BIBLIA 1776 Ja sanoivat: sinä joka maahan jaotat Jumalan templin ja kolmena päivänä sen rakennat, auta itsiäs: jos olet Jumalan Poika, niin astu alas rististä.

41. *TR* ὁμοίως | *homoiōs* ja samoin δὲ | *de* καὶ | *kai* myös οἱ | *oi* ἀρχιερεῖς | *archiereis* yliparit ἐμπαίζοντες | *empaidzontes* pilkkasivat μετὰ | *meta* kanssa τῶν | *tōn* γραμματέων | *grammateōn* kirjanoppineiden καὶ | *kai* ja πρεσβυτέρων | *presbyterōn* vanhinten ἔλεγον | *elegon* sanoen

Delitzsch וְכֵן | vechen הִלְעִיגוּ | hil'igu גַּם־רְאִשֵׁי | gam-ra'shei הַכֹּהֲנִים |
הַסּוֹפְרִים | 'im-has'soferim וְהַזִּקְנִים | ve'hazzeqenim לְאֹמֶר |
le'mor

TKIS Samoin ylipapitkin pilkaten kirjanoppineitten ja vanhinten kanssa sanoivat:

STLK Samoin ylipapit, kirjanoppineet ja vanhimmat pilkkasivat häntä ja sanoivat:

BIBLIA 1776 Niin myös pappein päämiehet, kirjanoppineitten ja vanhimmiten kanssa, pilkkasivat häntä ja sanoivat:

42. **TR** ἄλλους | *allous* toisia ἔσωσεν | *esōsen* Hän auttoi ἑαυτὸν | *heauton*
itseään οὐ | *ou* ei δύναται | *dynatai* voi σῶσαι | *sōsai* auttaa εἰ | *ei* jos
βασίλευς | *basileus* kuningas Ἰσραήλ | *Israēl* Israelin ἐστι | *esti* on
καταβάτω | *katabatō* astukoon νῦν | *nyn* nyt ἀπὸ | *apo* alas τοῦ | *tou*
σταυροῦ | *staurou* ristiltä καὶ | *kai* niin πιστεύσομεν | *pisteusomen*
uskomme αὐτῷ | *autō* Häneen

Delitzsch אֶת־אֲחֵרִים | 'et-'acherim הוֹשִׁיָּע | hoshia' וְלִעַצְמוֹ | ule'atzmo לֹא | lo'
יִכָּל | juchal לְהוֹשִׁיָּע | le'hoshia' אֶם־מֶלֶךְ | 'im-melech יִשְׂרָאֵל | Jisra'el הוּא |
hu' יֵרֵד־נָא | jered-na' עַתָּה | 'atta מִן־הַצֵּלָב | min-hatz'tzelav וְנֶאֱמִין | vena'amin
בּוֹ | bo

TKIS ”Toisia Hän pelasti, itseään ei voi pelastaa. (Jos) Hän on Israelin kuningas, astukoon nyt alas ristiltä, niin uskomme Häneen.

STLK ”Muita hän on auttanut, itseään hän ei voi auttaa. Onhan hän Israelin kuningas; astukoon nyt alas ristiltä, niin uskomme häneen.

BIBLIA 1776 Muita hän on auttanut, itsiänsä ei hän voi auttaa. Jos hän on Israelin kuningas, niin astukaan nyt alas rististä, niin me uskomme hänen.

43. **TR** πέποιθεν | *pepoithen* Hän on luottanut ἐπὶ | *epi* τὸν | *ton* Θεόν· |
Theon Jumalaan ῥυσάσθω | *rysasthō* pelastakoon νῦν | *nyn* nyt αὐτόν |
auton Hänet εἰ | *ei* jos θέλει | *thelei* on mielistynyt αὐτόν | *auton* Häneen
εἶπε | *eipe* sillä Hän sanoi γὰρ | *gar* ὅτι | *hoti* että Θεοῦ | *Theou* Jumalan
εἶμι | *emi* olen υἱός | *hyios* Poika

Delitzsch בַּטַּח | batach בְּאֵלֹהִים | be'ELOHIM עַתָּה | 'atta יִפְלִטֶהוּ | jefalletehu
אִם־חַפֶּזֶת | 'im-chafetz בּוֹ | bo כִּי | ki אָמַר | 'amar בֶּן־הָאֱלֹהִים | Ben-
ha'ELOHIM אֲנִי | 'ani

TKIS Hän on luottanut Jumalaan. Pelastakoon Jumala* nyt Hänet, jos on Häneen mielistynyt. Sillä Hän on sanonut: Olen Jumalan Poika. "

STLK Hän on luottanut Jumalaan; vapahtakoon nyt Jumala hänet, jos on häneen mieltynyt, sillä hän on sanonut: 'Olen Jumalan Poika.'"

BIBLIA 1776 Hän turvasi Jumalaan: päästäköön nyt hänen, jos hän mielistyy häneen. Sillä hän sanoi: Jumalan Poika minä olen.

44. *TR* τὸ | *to* δ' | *d* mutta αὐτὸ | *auto* samoin καὶ | *kai* myös οἱ | *oi*
λησταὶ | *lēstai* ryövärit οἱ | *oi* jotka συσταυρωθέντες | *systaurōthentes* olivat
ristiinnaulitut kanssa αὐτῶ | *autō* Hänen ὠνειδίζον | *ōneididzon* herjasivat
αὐτῶ | *autō* Häntä

Delitzsch וְגַם | vegam הַפְּרִיזִים | happaritzim הַנִּצְּלָבִים | hannitzlavim אִתּוֹ |
'itto חֶרֶפְהוּ | cherefuhu כְּדַבָּרִים | kadevarim הָאֵלֶּה | ha'elleh

TKIS Samalla tavoin solvasivat Häntä ryöväritkin, jotka olivat naulitut Hänen kanssaan ristiin.

STLK Samoin herjasivat häntä ryöväritkin, jotka olivat ristiinnaulitut hänen kanssaan.

BIBLIA 1776 Sitä myös ryövärit hänelle soimasivat, jotka olivat ristiinnaulitut hänen kanssansa.

45. *TR* ἀπὸ | *apo* δὲ | *de* mutta ἑκτῆς | *hektēs* kuudennesta ὥρας | *hōras*
hetkestä σκότος | *skotos* pimeys ἐγένετο | *egeneto* tuli ἐπὶ | *epi* yli πᾶσαν |
pasan koko τὴν | *tēn* γῆν | *gēn* maan ἕως | *eōs* saakka ὥρας | *hōras*
hetkeen ἐννάτης· | *ennatēs* yhdeksänteen

Delitzsch וּמִן | umin הַשְּׁשִׁיטָה | hash'sha'a הַשְּׁשִׁישִׁית | hash'shish'shit הַיָּה | haja
חֶשֶׁךְ | chshech עַל־כָּל־הָאָרֶץ | 'al-kol-ha'aretz עַד | 'ad הַשְּׁשִׁיטָה | hash'sha'a
הַתְּשִׁיעִית | hatteshi'it

TKIS Mutta kuudennesta tunnista* alkaen oli pimeä yli koko maan aina yhdeksänteen tuntiin asti.

STLK Kuudennesta tunnista alkaen tuli pimeys yli koko maan, ja sitä kesti yhdeksänteen tuntiin.

BIBLIA 1776 Mutta kuudennesta hetkestä hamaan yhdeksänteen asti oli pimiä kaikessa maassa.

46. *TR* περῑ | *peri* δὲ | *de* ja τὴν | *tēn* ἐννάτην | *ennatēn* yhdeksännellä ὥραν | *hōran* hetkellä ἀνεβόησεν | *aneboēsen* huusi ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus φωνῆ̄ | *fōnē* äänellä μεγάλη | *megalē* suurella λέγων | *legōn* sanoen Ἠλί | *Eli* Eeli Ἠλί | *Eli* Eeli λαμὰ | *lama* lama σαβαχθανί | *sabachthani* sabaktani τοῦτ' ἔστι | *tout esti* se on Θεέ | *Thee* Jumalani μου | *mou* minun θεέ | *Thee* Jumalani μου | *mou* minun ἵνα τί | *hina ti* miksi με | *me* ἐγκατέλιπες | *egkatelipes* minut hylkäsit

Delitzsch וְכַעַת | uche'et הַשְׁשִׁיעִית | hash'sha'a תְּהִשְׁבִּיעִית | hatteshi'it וַיִּצְעַק | vajjitz'aq יְשׁוּעָה | JESHUA בְּקוֹל | beqol גָּדוֹל | gadol אֵלִי | 'ELI אֵלִי | 'ELI לָמָּה | le'ma לְשַׁבַּחְתָּנִי | shevaqtani וְתַרְגְּמוּ | vetargumo אֵלִי | 'ELI אֵלִי | 'ELI לָמָּה | lama לְשַׁבַּחְתָּנִי | 'azavtani

TKIS Yhdeksännen tunnin vaiheilla Jeesus huusi kovalla äänellä sanoen: "Eeli, Eeli, lama sabaktani?" Se on: Jumalani, Jumalani, miksi minut hylkäsit?

STLK Sitten yhdeksännen tunnin vaiheilla Jeesus huusi suurella äänellä sanoen: "Eeli, Eeli, lama sabaktani?" Se on: Jumalani, Jumalani, miksi minut hylkäsit?

BIBLIA 1776 Ja liki yhdeksättä hetkeä huusi Jeesus suurella äänellä, sanoen: Eli, Eli, lamma sabaktani? se on: minun Jumalani, minun Jumalani, miksis minun ylenannoit?

47. *TR* τινές | *tines* ja μούτῃ δὲ | *de* τῶν | *tōn* ἐκεῖ | *ekei* siinä ἐστῶτων | *hestōtōn* seisovista ἀκούσαντες | *akousantes* kuultuaan ἔλεγον | *elegon* sanoivat ὅτι | *hoti* että Ἠλίαν | *Elían* Eliaa φωνεῖ | *fōnei* huutaa οὗτος | *outos* tämä

Delitzsch וַיִּאמְרוּ | vajjo'meru מִקְצַת | miqztat הַעֲמִידִים | ha'omedim עַשׂ | sham עֲשָׂה | keshame'am אֶת־זֹת | 'et-zot לְאִמֹר | le'mor אֶל־אֵלֵי־הוּא | 'el-'Elijahu הוּא | hu' קוֹרָא | qore'

TKIS Sen kuullessaan jotkut siinä seisovista sanoivat: "Hän huutaa Eliaa."

STLK Sen kuullessaan muutamat siinä seisovista sanoivat: "Hän huutaa Eliaa."

BIBLIA 1776 Mutta muutamat niistä, jotka siinä seisoivat, kuin he sen kuulivat, sanoivat: Eliasta hän huutaa.

48. **TR** καὶ | *kai* ja εὐθέως | *eutheōs* kohta δραμῶν | *dramōn* kiirehti εἷς | *heis* yksi ἓξ | *eks* αὐτῶν | *autōn* heistä καὶ | *kai* ja λαβὼν | *labōn* otti σπόγγον | *spongon* sienen πλήσας | *plēsas* täytti τε | *te* ὄξους | *oksous* etikalla καὶ | *kai* ja περιθεις | *peritheis* kiinnitti καλάμῳ | *kalamō* ruokosauvaan ἐπότιζεν | *epotidzen* antaen juoda αὐτόν | *auton* Hänen

Delitzsch וַיְמַהֵר | vaje'maher דָּחַץ | 'echad מֵהֶם | mehem יָרַץ | vajjaratz וַיִּקַּח | vajjiqach סֶפֶף | sefog וַיִּמְלֵא | vaje'malle' אֹתוֹ | 'oto חֲמֹץ | chometz וַיִּשְׁיִמְהוּ | vaje'simehu עַל־קַנְהוּ | 'al-qaneh וַיִּשְׁקְהוּ | vajjashqehu

TKIS Muuan heistä juoksi heti ja otti sienen, täytti sen hapanviinillä, pani ruokokepin päähän ja antoi Hänelle juoda.

STLK Heti muuan heistä juoksi ja otti sienen, täytti sen hapanviinillä, pani sen ruokokepin päähän ja antoi hänelle juoda.

BIBLIA 1776 Ja kohta juoksi yksi heistä ja otti sienen, ja täytti sen etikalla, pani sen ruovon päähän, ja antoi hänen juoda.

49. **TR** οἱ | *oi* δὲ | *de* mutta λοιποὶ | *loipoi* muut ἔλεγον | *elegon* sanoivat ἄφες | *afes* anna olla ἴδωμεν | *idōmen* katsokaamme εἰ | *ei* jos ἔρχεται | *erchetai* tulee Ἡλίας | *Elias* σώσων | *sōsōn* pelastamaan αὐτόν | *auton* Hänet

Delitzsch וַשְׂאֵר | ushe'ar הָאֲנָשִׁים | ha'anashim אָמְרוּ | 'ameru הַנִּיחֵוּ | hannichu לוֹ | lo וְנִרְאָה | venir'eh אֶם־יָבוֹא | 'im-javo' אֵלָיָהוּ | 'Elijahu לְהוֹשִׁיעוֹ | le'hoshi'o וְאִישׁ | ve'ish אָחֵר | 'acher לָקַח | laqach תְּנִיתָ | chanit וַיִּדְקַר | vajjidqor אֶת־צִלְעוֹ | 'et-tzal'o וַיִּצְאֵוּ | vajje'tze'u מַיִם | maim וְדָם | vadam

TKIS Mutta toiset sanoivat: "Annas, katsokaamme tuleeko Elia Häntä pelastamaan."

STLK Mutta muut sanoivat: "Annas, katsokaamme, tuleeko Elia pelastamaan häntä."

BIBLIA 1776 Mutta muut sanoivat: pidäs, katsokaamme, jos Elias tulee häntä päästämään.

50. *TR* ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus πάλιν | *palin* taas κράξας | *kraksas* huusi φωνῆ | *fōnē* äänellä μεγάλη | *megalē* suurella ἀφῆκε | *afēke* antaen τὸ | *to* πνεῦμα | *pneuma* henkensä

Delitzsch וַיִּשְׁוֹעַ | veJESHUA הוֹסִיף | hosif לְקַרְאֵל | liqro' לְבִקוֹל | beqol גָּדוֹל | gadol וַתֵּצֵא | va'tetze' רוּחַ | rucho

TKIS Niin Jeesus huusi taas kovalla äänellä ja antoi henkensä.

STLK Jeesus huusi taas suurella äänellä ja antoi henkensä.

BIBLIA 1776 Niin Jesus taas huusi suurella äänellä, ja antoi henkensä.

51. *TR* καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso τὸ | *to* καταπέτασμα | *katapetasma* esirippu τοῦ | *tou* ναοῦ | *naou* temppelin ἐσχίσθη | *eschisthē* repesi εἰς | *eis* δύο | *dyo* kahtia ἀπὸ | *apo* ἄνωθεν | *anōthen* ylhäältä ἕως | *eōs* asti κάτω· | *katō* alas καὶ | *kai* ja ἡ | *hē* γῆ | *gē* maa ἐσειίσθη· | *eseisthē* järisi καὶ | *kai* ja αἱ | *hai* πέτραι | *petrai* kalliot ἐσχίσθησαν· | *eschisthēsan* halkesivat

Delitzsch וַהֲנֵה | ve'hinneh נִקְרַעַת | niqre'a פָּרוּחֵת | farochet הַהֵיכָל | haheichal מִלְמַעְלָה | milma'la לְמַטָּה | le'matta לְשָׁנַיִם | lishenaim קְרָעִים | qera'im וְהָאָרֶץ | ve'ha'aretz נִרְעָשָׁה | nir'asha וְהַסֵּלָעִים | ve'hassela'im נִבְקָעוּ | nivqa'u

TKIS ja katso, temppelin esirippu repesi kahtia ylhäältä alas asti, ja maa järisi ja kalliot halkesivat.

STLK Katso, temppelin esirippu repesi kahtia ylhäältä alas asti, maa järisi, ja kalliot halkesivat,

BIBLIA 1776 Ja katso, templin esivaate repesi kahtia ylhäältä hamaan alas, ja maa järisi, ja kalliot halkesivat,

52. *TR* καὶ | *kai* ja τὰ | *ta* μνημεῖα | *mnēmeia* haudat ἀνεώχθησαν· | *aneōchthēsan* aukenivat καὶ | *kai* ja πολλὰ | *polla* monta σώματα | *sōmata* ruumista τῶν | *tōn* κεκοιμημένων | *kekoimēmenōn* nukkuneiden ἀγίων | *hagiōn* pyhien ἠγέρθη· | *ēgerthē* nousi ylös

Delitzsch וַהֲקִבְרִים | ve'haqqevarim נִפְתָּחוּ | niftachu וְרַבִּים | verabim מְגוּפּוֹת | miggufofot הַקְּדוֹשִׁים | ha'qedoshim יָשְׁנֵי | jeshenei אֲדָמַת | 'admat עָפָר | 'afar נִעֲוְרוּ | ne'oru

TKIS Myös haudat aukenivat, ja monta nukkuneitten pyhain ruumista heräsi eloon.

STLK haudat aukenivat, ja monta nukkuneiden pyhien ruumista nousi ylös.

BIBLIA 1776 Ja haudat aukenivat, ja monta pyhain ruumista, jotka maanneet olivat, nousi ylös,

53. **TR** καὶ | *kai* ja ἐξελθόντες | *ekselthontes* lähtivät ἐκ | *ek* ulos τῶν | *tōn* μνημείων | *mnēmeiōn* haudoista μετὰ | *meta* jälkeen τὴν | *tēn* ἔγερσιν | *egersin* ylösnousemuksensa αὐτοῦ | *autou* Hänen εἰσηλθὼν | *eisēlthon* tulivat sisään εἰς | *eis* τὴν | *tēn* ἁγίαν | *hagian* pyhään πόλιν | *polin* kaupunkiin καὶ | *kai* ja ἐνεφανίσθησαν | *enefanisthēsan* ilmestyivät πολλοῖς | *pollois* monille

Delitzsch וַיֵּצְאוּ | vajje'tze'u מִן־הַקְּבָרִים | min-haqqevarim אַחֲרַי | a'charei הַקִּיצוֹ
| haqitzo וַיָּבֵאוּ | vajjavo'u אֶל־הַעֵיר | 'el-ha'ir הַקְּדוֹשָׁה | haqqedosha וַיֵּרְאוּ |
vaje'ra'u לַרַבִּים | larabbim

TKIS Lähdettyään haudoista he Hänen ylösnousemuksensa jälkeen tulivat pyhään kaupunkiin ja ilmestyivät monille.

STLK He lähtivät haudoistaan ja tulivat hänen ylösousemisensa jälkeen pyhään kaupunkiin ja ilmestyivät monille.

BIBLIA 1776 Ja läksivät ulos haudoista, hänen ylösousemisensa jälkeen, tulivat pyhään kaupunkiin, ja ilmestyivät monelle.

54. **TR** ὁ | *ho* δὲ | *de* mutta ἐκατόνταρχος | *hekatontarchos* sadanpäämies καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* μετ' | *met* kanssaan αὐτοῦ | *autou* hänen τηροῦντες | *tērountes* jotka vartioivat τὸν | *ton* Ἰησοῦν | *Iēsoun* Jeesusta ἰδόντες | *idontes* nähdessään τὸν | *ton* σεισμόν | *seismon* maanjäristyksen καὶ | *kai* ja τὰ | *ta* μὲν γινόμενα | *genomena* tapahtumat ἐφοβήθησαν | *efobēthēsan* pelkäsivät σφόδρα | *sfodra* kovin λέγοντες | *legontes* sanoen ἀληθῶς | *alēthōs* todella Θεοῦ | *Theou* Jumalan υἱὸς | *hyios* Poika ἦν | *ēn* oli οὗτος | *outos* tämä

Delitzsch וְשָׂר־הַמֵּאַה | vesar-hamme'a וְהָאֲנָשִׁים | ve'ha'anashim אֲשֶׁר | 'asher יָבִיאוּ | 'itto הַשְּׁמֵרִים | hash'shomerim אֶת־יֵשׁוּעַ | 'et-JESHUA כְּרֵאוֹתָם | kir'otam שְׂרָעוּ | 'et-hara'ash אֶת־אֲשֶׁר | ve'et-'asher נִהְיָתָה | nihjeta נִבְהָלוּ | nivhalu

מֵאֹד | me'od וַיִּצְרֹף | vajjo'meru אָחֵן | 'achen זֶה | zeh הַיָּהוּא | haja בְּנֵי-אֱלֹהִים | Ben-'ELOHIM

TKIS Mutta kun sadanpäämies ja ne, jotka hänen kanssaan vartioivat Jeesusta, näkivät maanjäristyksen ja muut tapahtumat, he pelästyivät suuresti ja sanoivat: "Totisesti tämä oli Jumalan Poika."

STLK Mutta kun sadanpäällikkö ja ne, jotka hänen kanssaan vartioivat Jeesusta, näkivät maanjäristyksen ja mitä muuta tapahtui, he pelästyivät suuresti ja sanoivat: "Totisesti tämä oli Jumalan Poika."

BIBLIA 1776 Mutta kuin sadanpäämies ja ne, jotka hänen kanssansa olivat vartioitsemassa Jesusta, näkivät maan järinän ja ne, mitkä tapahtuivat, pelkäsivät he suuresti ja sanoivat: totisesti oli tämä Jumalan Poika.

55. **TR** ἦσαν | *ēsan* ja oli δὲ | *de* ἐκεῖ | *ekei* siellä γυναῖκες | *gynaikes* naisia πολλὰ | *pollai* useita ἀπὸ | *apo* μακρόθεν | *makrothen* kauempaa θεωροῦσαι | *theōrouσαι* katsellen αἴτινες | *haitines* jotka ἠκολούθησαν | *ēkolouthēsan* olivat seuranneet τοῦ | *tō* Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesusta ἀπὸ | *apo* τῆς | *tēs* Γαλιλαίας | *Galilaias* Galileasta διακονοῦσαι | *diakonousai* palvellen αὐτοῦ· | *autō* Häntä

Delitzsch וַתִּהְיֶינָה | vatihejena נָשִׁים | sham נָשִׁים | nashim רַבּוֹת | rabbot הָרְאוּת | haro'ot מְרַחֵק | merachok אֲשֶׁר | 'asher הֵלְכוּ | halechu אַחֲרָי | a'charei יֵשׁוּעַ | JESHUA מִן-הַגָּלִיל | min-haGalil לְשָׂרֵתוֹ | le'shareto

TKIS Siellä oli myös monta naista taampana katsellen. Nämä olivat Galileasta seuranneet Jeesusta ja palvelleet Häntä.

STLK Siellä oli monta naista, jotka olivat Galileasta seuranneet Jeesusta ja palvelleet häntä. He seisoivat taaempana katselemassa.

BIBLIA 1776 Mutta siellä oli paljon vaimoja taampana katselemassa, jotka Jesusta olivat seuranneet Galileasta, palvellen häntä,

56. **TR** ἐν | *en* αἷς | *hais* heidän joukossa ἦν | *ēn* oli Μαρία | *Maria* Maria ἡ | *hē* Μαγδαληνῆ | *Magdalēnē* Magdaleena καὶ | *kai* ja Μαρία | *Maria* Maria ἡ | *hē* τοῦ | *tou* Ἰακώβου | *Iakōbou* Jaakobin καὶ | *kai* ja Ἰωσὴ | *Iōsē* Jooseen ἡ | *mētēr* μήτηρ | *mētēr* äiti καὶ | *kai* ja ἡ | *hē* μήτηρ | *mētēr* äiti τῶν | *tōn* υἱῶν | *hyiōn* poikien Ζεβεδαίου | *Zebedaiou* Sebedeuksen

Delitzsch וּבְתוֹכָן | uvetochan מִרְיָם | Mirjam הַמַּגְדָּלִית | ha'Magdalit וּמִרְיָם | uMirjam אֵם־יַעֲקֹב | 'em-Ja'akov יוֹסֵף | veJosei וְאֵם | ve'em בְּנֵי | benei זְבַדַּי | Zavdai

TKIS Heidän joukossaan oli Maria Magdaleena ja Maria, Jaakobin ja Jooseen* äiti, ja Sebedeuksen poikain äiti.

STLK Heidän joukossaan oli Maria Magdaleena ja Maria, Jaakobin ja Jooseen äiti, ja Sebedeuksen poikien äiti.

BIBLIA 1776 Joiden seassa oli Maria Magdalena, ja Maria Jakobin ja Joseen äiti, ja Zebedeuksen poikain äiti.

57. *TR* ὀψίας | *opsias* ja illan δὲ | *de* γενομένης | *genomenēs* tultua ἦλθεν | *ēlthen* tuli ἄνθρωπος | *anthrōpos* mies πλούσιος | *plousios* rikas ἀπὸ | *apo* Ἀριμαθαίας | *Arimathaias* Arimatiasta τοῦνομα | *tounoma* nimeltään Ἰωσήφ | *Iōsēf* Joosef ὃς | *hos* josta καὶ | *kai* myös αὐτὸς | *autos* itsestä ἐμαθήτευσεν | *emathēteuse* oli tullut opetuslapsi τῷ | *tō* Ἰησοῦ· | *Iēsou* Jeesuksen

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּעֶרֶב | va'erev וַיָּבֹאוּ | vajjavo' אִישׁ | 'ish וְעָשִׁיר | 'ashir מִן־הַרְמַתַּיִם | min-haramataim וְשֵׁמוֹ | ushemo יוֹסֵף | Josef וְגַם־הוּא | vegam-hu' הָיָה | haja מִתְלַמְּדֵי | mitalmidei יֵשׁוּעַ | JESHUA

TKIS Illan tultua saapui rikas arimatialainen mies nimeltä Joosef, joka itsekin oli Jeesuksen opetuslapsi.

STLK Illan tultua saapui rikas mies, Arimatiasta kotoisin, nimeltä Joosef, josta myös oli tullut Jeesuksen opetuslapsi.

BIBLIA 1776 Mutta kuin ehtoo tuli, tuli yksi rikas mies Arimatiasta, jonka nimi oli Joseph, joka myös itse oli Jeesuksen opetuslapsi.

58. *TR* οὗτος | *outos* Ἦν προσελθὼν | *proselthōn* meni luokse τῷ | *tō* Πιλάτῳ | *Pilatō* Pilatuksen ἠτήσατο | *ētēsato* pyysi τὸ | *to* σῶμα | *sōma* ruumista τοῦ | *tou* Ἰησοῦ | *Iēsou* Jeesuksen τότε | *tote* silloin ὁ | *ho* Πιλάτος | *Pilatōs* Pilatus ἐκέλευσεν | *ekeleusen* käski ἀποδοθῆναι | *apodothēnai* antaa τὸ | *to* σῶμα | *sōma* ruumiin

Delitzsch וַיְנַשֵּׂא | vajjigash אֶל־פִּילָטוֹס | 'el-Pilatos לִשְׂאוֹל | lishe'ol אֶת־גְּוִיָּת | 'et-gevijjat יֵשׁוּעַ | JESHUA וַיֵּצֵא | vaje'tzav פִּילָטוֹס | Pilatos כִּי־תִנָּתֵן | ki-tinnaten לוֹ | lo

TKIS Hän meni Pilatuksen luo ja pyysi Jeesuksen ruumista. Silloin Pilatus käski antaa ruumiin*.

STLK Hän meni Pilatuksen luo ja pyysi Jeesuksen ruumista. Silloin Pilatus käski antaa sen hänelle.

BIBLIA 1776 Tämä meni Pilatuksen tykö ja pyysi Jesuksen ruumista. Silloin Pilatus käski annettaa ruumiin.

59. **TR** καὶ | *kai* ja λαβὼν | *labōn* otti τὸ | *to* σῶμα | *sōma* ruumiin ὃ | *ho* Ἰωσήφ | *Iōsēf* Joosef ἐνετύλιξεν | *enetyliksen* kääri αὐτὸ | *auto* sen σινδόνι | *sindoni* liinaan καθαρᾶ | *kathara* puhtaaseen

Delitzsch וַיִּקַּח | vajjiqach יוֹסֵף | Josef אֶת־הַגְּוִיָּה | 'et-haggevijja וַיְכַרְחֶה | vajichroch אֹתוֹ | 'otah בְּצַדִּיק | besadin טָהוֹר | tahor

TKIS Otettuaan ruumiin Joosef kääri sen puhtaaseen liinavaatteeseen

STLK Joosef otti ruumiin, kääri sen puhtaaseen liinavaatteeseen

BIBLIA 1776 Ja kuin Joseph oli ruumiin ottanut, kääri hän sen puhtaasen liinaan,

60. **TR** καὶ | *kai* ja ἔθηκεν | *ethēken* pani αὐτὸ | *auto* sen ἐν | *en* τῷ | *tō* καινῷ | *kainō* uuteen αὐτοῦ | *autou* hänen μνημείῳ | *mnēmeiō* hautakammioonsa ὃ | *ho* jonka ἐλάτομησεν | *elatomēsen* oli hakannut ἐν | *en* τῇ | *tē* πέτρᾳ | *petra* kallioon καὶ | *kai* ja προσκυλίσας | *proskylisas* vieritettyään λίθον | *lithon* kiven μέγαν | *megan* suuren τῇ | *tē* θύρᾳ | *thyra* suulle τοῦ | *tou* μνημείου | *mnēmeiou* hautakammion ἀπήλθεν | *apēlthen* lähti pois

Delitzsch וַיִּשְׂמְעָה | vaje'simeha בְּקֶבֶר | baqqever הַחֲדָשׁ | hechadash אֲשֶׁר | 'asher לוֹ | chatzav-lo בְּסֻלָּא | bassala' וַיַּגֵּל | vajjagel אֶבֶן | 'even גְּדוֹלָה | gedola עַל־פֶּתַח | 'al-petach הַקֶּבֶר | haqqever וַיֵּלֶךְ | vajje'lech לוֹ | lo

TKIS ja pani sen uuteen hautakammioonsa, jonka oli hakannut kallioon. Vieritettyään ison kiven hautakammion ovelle hän lähti pois.

STLK ja pani sen uuteen hautakammioonsa, jonka oli hakkauttanut kallioon. Sitten hän vieritti suuren kiven hautakammion ovelle ja lähti pois.

BIBLIA 1776 Ja pani omaan uuteen hautaansa, jonka hän oli hakannut kallioon, ja vieritti suuren kiven haudan ovelle, ja meni pois.

61. *TR* ἦν | *ēn* ja olivat δὲ | *de* ἐκεῖ | *ekei* siellä Μαρία | *Maria* Maria ἡ | *hē* Μαγδαληνῆ | *Magdalēnē* Magdaleena καὶ | *kai* ja ἡ | *hē* ἄλλη | *allē* toinen Μαρία | *Maria* Maria καθήμεναι | *kathēmenai* istuen ἀπέναντι | *apenanti* vastapäätä τοῦ | *tou* τάφου | *tafou* hautaa

Delitzsch וּמִרְיָם | uMirjam הַמַּגְדָּלִית | ha'Magdalit וּמִרְיָם | uMirjam הָאֲחֵרֶת | ha'acheret הַיּוֹ | hajū יְשֻׁבוֹת | jshevot שָׁם | sham מִמּוּל | mimmul הַקֶּבֶר | haqaver

TKIS Siellä oli myös Maria Magdaleena ja se toinen Maria, jotka istuivat vastapäätä hautaa.

STLK Siellä olivat Maria Magdaleena ja se toinen Maria, jotka istuivat vastapäätä hautaa.

BIBLIA 1776 Silloin olivat siellä Maria Magdalena ja toinen Maria, ja istuivat haudan kohdalla.

62. *TR* τῆ | *tē* δὲ | *de* ja ἐπαύριον | *epaurion* seuraavana päivänä ἥτις | *hētis* joka ἐστὶ | *esti* oli μετὰ | *meta* jälkeinen τὴν | *tēn* παρασκευὴν | *paraskeuēn* valmistuspäivän συνήχθησαν | *synēchthēsan* kokoontuivat οἱ | *oi* ἀρχιερεῖς | *archiereis* ylipapit καὶ | *kai* ja οἱ | *oi* φαρισαῖοι | *farisaioi* fariseukset πρὸς | *pros* Luo Πιλάτου | *Pilaton* Pilatuksen

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi מִמּוֹחֹרַת | mimmochorat עֶרֶב | 'erev הַשַּׁבָּת | hash'Shabbat וַיִּקְהָלוּ | vajjiqahalu הַכֹּהֲנִים | ha'kohanim הַגְּדוֹלִים | ha'gedolim וְהַפְּרוֹשִׁים | ve'hap'rushim אֶל־פִּילָטוֹס | 'el-Pilatos

TKIS Seuraavana päivänä joka on valmistuspäivän jälkeinen*, ylipapit ja fariseukset kokoontuivat Pilatuksen luo

STLK Seuraavana päivänä , joka oli valmistuspäivän jälkeinen, ylipapit ja fariseukset kokoontuivat Pilatuksen luo

BIBLIA 1776 Mutta toisena päivänä valmistuksen päivästä kokoontuivat pappein päämiehet ja Pharisealaiset Pilatuksen tykö,

63. *TR* λέγοντες | *legontes* sanoen κύριε | *kyrie* herra ἐμνήσθημεν | *emnēsthēmen* muistimme ὅτι | *hoti* että ἐκεῖνος | *ekeinos* se ὁ | *ho* πλάνος | *planos* villitsijä εἶπεν | *eipen* ἔτι | *eti* sanoι ζῶν | *dzōn* eläessään μετὰ | *meta* kuluttua τρεῖς | *treis* kolmen ἡμέρας | *hēmeras* päivän ἐγείρομαι | *egeiromai* nousen ylös

Delitzsch וַיֹּאמְרוּ | vajjo'meru וְזָכַרְנוּ | 'adoneinu זָכָרְנוּ | zacharnu כִּי | ki אָמַר | 'amar הַמְתַּעֲבָה | hammat'eh הַהוּא | hahu' בְּעוֹדְנוּ | be'odennu חַי | chai מְקַצֵּה | miqtzeh תִּשְׁלַחְךָ | shelshet מִיָּמִים | jamim קוֹם | qom אָקוּם | 'aqum

TKIS ja sanoivat: "Herra, muistamme sen villitsijän vielä eläessään sanoneen: Kolmen päivän kuluttua herään eloon.

STLK ja sanoivat: "Herra, me muistamme sen villitsijän vielä eläessään sanoneen: 'Kolmen päivän kuluttua nousen ylös.'

BIBLIA 1776 Sanoen: herra, me muistamme sen vietteliän sanoneen eläissänsä: kolmen päivän perästä minä nousen.

64. *TR* κέλευσον | *keleuson* kāske οὖν | *oun* siis ἀσφαλισθῆναι | *asfalisthēnai* vartioida τὸν | *ton* τάφον | *tafon* hautaa ἕως | *eōs* saakka τῆς | *tēs* τρίτης | *tritēs* kolmanteen ἡμέρας· | *hēmeras* päivään μήποτε | *mēpote* etteivät ἐλθόντες | *elthontes* tulisi οἱ | *oi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapset αὐτοῦ | *autou* Hänen νυκτὸς | *nyktos* yöllä κλέψωσιν | *klepsōsin* varastamaan αὐτὸν | *auton* Häntä καὶ | *kai* ja εἴπωσι | *eipōsi* sanoisi τῷ | *tō* λαῷ | *laō* kansalle Ἐγέρθη | *ēgerthē* Hän on noussut ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* νεκρῶν· | *nekrōn* kuolleista καὶ | *kai* niin ἔσται | *estai* olisi ἢ | *hē* ἐσχάτη | *eschatē* viimeinen πλάνη | *planē* villitys χείρων | *cheirōn* pahempi τῆς | *tēs* πρώτης | *prōtēs* ensimmäistä

Delitzsch לָכֵן | lachen צִוְּהָ-נָא | tzaveh-na' וַיִּסְכַּר | ve'issacher מְבוֹא | mevo' הַקְּבֹר | haqqever עַד-הַיּוֹם | 'ad-hajjom הַשְּׁלִישִׁי | hash'shelishi פֶּן-יָבֹאוּ | pen-javo'u תַּלְמִידָיו | talmidaiv בְּלִילָה | ballajela וַיְנַבְּהוּ | ugenavuhu וַאֲמָרוּ | ve'ameru אֶל-הָעָם | 'el-ha'am הִנֵּה-קָם | hinneh-qam מִן | min הַמְתִּים | hammetim וְהִתְהַ | ve'hajeta הַתְּרַמִּית | hattarmit הָאֲחֵרוֹנָה | ha'acharona רַבָּה | ra'a מִן-הַרְאִשׁוֹנָה | min-hari'shona

TKIS Kāske siis tarkasti vartioida hautaa kolmanteen päivään asti, jotteivät Hänen opetuslapsensa tulisi (yöllä) Ja varastaisi Häntä ja sanoisi kansalle: Hän on noussut kuolleista. Niin viimeinen villitys olisi pahempi kuin ensimmäinen."

STLK Käske siis vartioida hautaa tarkasti kolmanteen päivään asti, etteivät hänen opetuslapsensa tulisi ja varastaisi häntä ja sanoisi kansalle: 'Hän nousi kuolleista', ja niin viimeinen villitys olisi pahempi kuin ensimmäinen."

BIBLIA 1776 Käske siis varjeltaa hautaa kolmanteen päivään asti, ettei hänen opetuslapsensa tulisi yöllä ja varastaisi häntä, ja sanoisi kansalle: hän nousi kuolleista: ja niin jälkimäinen villitys tulee pahemmaksi kuin ensimmäinen.

65. **TR** ἔφη | *efē* ja sanoi δὲ | *de* αὐτοῖς | *autois* heille ὁ | *ho* Πιλάτος | *Pilatos* Πίλατος ἔχετε | *echete* teillä on κουστωδίαν· | *koustōdian* vartiojoukko ὑπάγετε | *hypagete* menkää ἀσφαλίσασθε | *asfalisasthe* vartioikaa ὡς | *hōs* sillä tavalla kuin οἴδατε | *oidate* kykenette

Delitzsch וַיֹּאמֶר | vajjo'mer אֶל־יְהוָה | 'aleihem פִּילָטוֹס | Pilatos הִנֵּה | hinneh לְכֶם | la'chem אֲנִי־שִׁי | 'anshei מִשְׁמָר | mishmar לְכוּ | le'chu סִכְרוּהוּ | sichruhu כְּדַעְתְּכֶם | keda'techem

TKIS Pilatus sanoi heille: "Teillä on vartijaväki, Menkää, vartioikaa niin tarkasti kuin kykenette."

STLK Pilatus sanoi heille: "[Tuossa] teillä on vartio, menkää, vartioikaa niin hyvin kuin taidatte."

BIBLIA 1776 Pilatus sanoi heille: teillä on vartiat: menkää, vartioitkaat niinkuin te tiedätte.

66. **TR** οἱ | *oi* δὲ | *de* ja πορευθέντες | *poreuthentes* he menivät ἠσφάλισαντο | *ēsfalisanto* vartioivat τὸν | *ton* τάφον | *tafon* hautaa σφραγίσαντες | *sfragisantes* sinetöiden τὸν | *ton* λίθον | *lithon* kiven μετὰ | *meta* kanssa τῆς | *tēs* κουστωδίας | *koustōdias* vartioväen

Delitzsch וַיֵּלְכוּ | vajje'lechu וַיִּסְכְּרוּ | vajjiskeru אֶת־מְבוֹא | 'et-mevo' הַקְּבֹר | haqqever וַיִּהְיֶה־תְּמוּ | vajjachtemu אֶת־הָאֶבֶן | 'et-ha'aven וַיַּצְמִידוּ | vajja'amidu וַיִּלְיוּ | 'alaiv אֶת־הַמִּשְׁמָר | 'et-hammishmar

TKIS Niin he menivät ja sinetöityään kiven varmistivat haudan vartijaväen avulla.

STLK He menivät ja turvasivat haudan lukitsemalla kiven sinetillä ja asettamalla vartion.

BIBLIA 1776 Mutta he menivät pois, ja vahvistivat haudan vartiain kanssa, ja lukitsivat kiven sinetillänsä.

28 Luku

1. **TR** ὄψε | *opse* ja myöhään δὲ | *de* σαββάτων | *sabbatōn* sapattina τῆ | *tē* ἐπιφωσκούση | *epifōskousē* oli valkenemassa εἰς | *eis* μίαν | *mian* toinen σαββάτων | *sabbatōn* sapatti ἦλθε | *ēlthe* tulivat Μαριά | *Maria* Maria ἡ | *hē* Μαγδαληνῆ | *Magdalēnē* Magdaleena καὶ | *kai* ja ἡ | *hē* ἄλλη | *allē* toinen Μαρία | *Maria* Maria θεωρήσαι | *theōrēsai* katsomaan τὸν | *ton* τάφον | *tafon* hautaa

Delitzsch וְאַחֲרַי | vea'charei מוֹצְאֵי | motza'ei הַשַּׁבָּת | hash'Shabbat כְּשֶׁהָיְתָה | keshehe'ir לְאַחַד | le'echad בְּשַׁבָּת | bash'Shabbat בָּאָה | ba'a מִרְיָם | Mirjam הַמַּגְדָּלִית | ha'Magdalit וּמִרְיָם | uMirjam הָאֲחֵרֶת | ha'acheret לִירְאוֹת | lir'ot אֶת־הַקָּבֵר | 'et-haqaver

TKIS Sapatin jälkeen, viikon ensimmäisen päivän koittaessa, tulivat Maria Magdaleena ja se toinen Maria katsomaan hautaa.

STLK Mutta kun sapatti oli päättynyt ja viikon ensimmäisen päivän aamu oli valkenemassa, tulivat Maria Magdaleena ja se toinen Maria katsomaan hautaa.

BIBLIA 1776 Mutta sabbatin päivän lopulla, joka rupesi valaisemaan toista sabbatia , tuli Maria Magdalena ja toinen Maria katsomaan hautaa.

2. **TR** καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso σεισμὸς | *seismos* maanjäristys ἐγένετο | *egeneto* tapahtui μέγας· | *megas* suuri ἄγγελος | *aggelos* sillä enkeli γὰρ | *gar* Κυρίου | *Kyriou* Herran καταβὰς | *katabas* tuli alas ἐξ | *eks* οὐρανοῦ | *ouranou* taivaasta προσελθὼν | *proselthōn* meni ἀπεκύλισε | *apekylise* vierittäen τὸν | *ton* λίθον | *lithon* kiven ἀπὸ | *apo* pois τῆς | *tēs* θύρας | *thyras* oviaukolta καὶ | *kai* ja ἐκάθητο | *ekathēto* istuutui ἐπάνω | *epanō* päälle αὐτοῦ | *autou* sen

Delitzsch וְהִנֵּה | ve'hinneh רָעַד | ra'ash גָּדוֹל | gadol הַיָּה | haya כִּי־מִלְאָךְ | ki-mal'ach הָיָה | JAHWEH יָרַד | jarad מִן־הַשָּׁמַיִם | min-hash'shamaim וַיִּגַּשׁ | vajjigash וַיִּגְּגֵל | vajjagel אֶת־הָאֶבֶן | 'et-ha'even מִן־הַפֶּתַח | min-ha'petach וַיִּשֶׁב | vaje'shev אֶל־הָאֵלֶּה | 'aleha

TKIS Ja katso, tapahtui suuri maanjäristys, sillä Herran enkeli astui alas taivaasta, tuli ja vieritti kiven pois (oviaukolta) ja istuutui kivelle*.

STLK Katso, tapahtui suuri maanjäristys, sillä Herran enkeli astui alas taivaasta, tuli ja vieritti kiven pois ovelta ja istui sille.

BIBLIA 1776 Ja katso, suuri maanjäristys tapahtui; sillä Herran enkeli astui alas taivaasta, tuli ja vieritti kiven ovelta, ja istui sen päälle.

3. *TR* ἦν | *ēn* ja oli δὲ | *de* ἡ | *hē* ἰδέα | *idea* ulkonäkö αὐτοῦ | *autou* hänen ὡς | *hōs* niinkuin ἀστραπή | *astrapē* salama καὶ | *kai* ja τὸ | *to* ἔνδυμα | *endyma* vaatteet αὐτοῦ | *autou* hänen λευκὸν | *leukon* säkenöivän valkoiset ὡσεὶ | *hōsei* samoin kuin χιῶν | *chiōn* lumi

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi מְרָאָהוּ | mar'ehu כַּבָּרָק | kabbaraq וּלְבוּשׁוֹ | ulevusho לָבָן | lavan כֶּשֶׁשָׁלֵג | kash'shaleg

TKIS Hän oli näöltään niin kuin salama ja hänen vaatteensa olivat valkeat kuin lumi.

STLK Hän oli näöltään kuin salama, ja hänen vaatteensa olivat valkoiset kuin lumi.

BIBLIA 1776 Ja hän oli nähdä niinkuin pitkäisen tuli ja hänen vaatteensa olivat valkiat niinkuin lumi.

4. *TR* ἀπὸ | *apo* δὲ | *de* ja τοῦ | *tou* φόβου | *fobou* peläten αὐτοῦ | *autou* häntά ἐσειέθησαν | *eseisthēsan* vapisivat οἱ | *oi* τηροῦντες | *tērountes* vartijat καὶ | *kai* ja ἐγένοντο | *egenonto* kävivät ὡσεὶ | *hōsei* kuin νεκροί | *nekroi* kuolleiksi

Delitzsch וּמִפְּחָדוֹ | umipachedo נִבְחָלוּ | nivhalu הַשְׁמֵרִים | hash'shomerim וַיְהִי | vajahju כַּמֵּתִים | kammetim

TKIS Häntä peläten vartijat vapisivat ja kävivät kuin kuolleiksi.

STLK Häntä pelästyen vartijat vapisivat ja kävivät ikään kuin kuolleiksi.

BIBLIA 1776 Mutta hänen pelvostansa hämmästyivät vartijat ja tulivat niinkuin he olisivat kuolleet.

5. *TR* ἀποκριθεὶς | *apokritheis* ja alkoi puhumaan δὲ | *de* ὁ | *ho* ἄγγελος | *aggelos* enkeli εἶπε | *eipe* sanoen ταῖς | *tais* γυναῖξί | *gynaiksi* vaimoille μὴ | *mē* älkää φοβεῖσθε | *fobeisthe* pelätkö ὑμεῖς· | *hymeis* te οἶδα | *oida* sillä

tiedän γὰρ | *gar* ὅτι | *hoti* että Ἰησοῦν | *Iēsoun* Jeesusta τὸν | *ton* ἐσταυρωμένον | *estaurōmenon* ristiinnaulittua ζητεῖτε· | *dzēteite* etsitte

Delitzsch וַיַּעַן | vajja'an הַמְלָאךְ | hammal'ach וַיִּאמֶר | vajjo'mer אֶל־הַנְּשִׂיִם | 'el-hannashim אֶתְּ | 'atten אֶל־תִּירְאָן | 'al-tire'na הֵן | hen יְדַעְתִּי | jada'ti כִּי | ki אֶת־יֵשׁוּעַ | 'et-JESHUA הַנִּצָּלָב | hannitzlav אֶתְּ | 'atten מְבַקְּשׁוֹת | mevaqeshot

TKIS Mutta enkeli alkoi puhua ja sanoi naisille: "Älkää te pelätkö, sillä tiedän, että etsitte Jeesusta, ristiin naulittua.

STLK Mutta enkeli puhutteli naisia ja sanoi heille: "Älkää te pelätkö; sillä minä tiedän teidän etsivän Jeesusta, joka oli ristiinnaulittu.

BIBLIA 1776 Mutta enkeli vastasi ja sanoi vaimoille: älkää peljätkö, sillä minä tiedän teidän etsivän ristiinnaulittua Jeesusta.

6. *TR* οὐκ | *ouk* ei ἔστιν | *estin* Hän ole ὧδε· | *hōde* täällä ἠγέρθη | *ēgerthē* sillä Hän nousi ylös γὰρ | *gar* καθὼς | *kathōs* niinkuin εἶπε | *eipe* Hän sanoi δεῦτε | *deute* tulkaa ἴδετε | *idete* katsokaa τὸν | *ton* τόπον | *topon* paikkaa ὅπου | *hopou* jossa ἔκειτο | *ekeito* makasi ὁ | *ho* Κύριος | *Kyrios* Herra

Delitzsch אֵינְנִי | 'einennu פֹּה | foh כִּי־קָם | ki-qam כְּאֲשֶׁר | ka'asher אָמַר | 'amar בְּאִנָּה | bo'na רָאִינָה | re'ena אֶת־הַמְקוֹם | 'et-hammaqom אֲשֶׁר | 'asher שָׁכַב־שָׁם | shachav-sham הֵאָדוֹן | ha'ADON

TKIS Ei Hän ole täällä, sillä Hän on herännyt eloon, niin kuin Hän sanoi. Tulkaa, katsokaa paikka, missä Herra* makasi.

STLK Hän ei ole täällä, sillä hän on noussut ylös, niin kuin hän sanoi. Tulkaa, katsokaa paikkaa, jossa Herra on maannut.

BIBLIA 1776 Ei hän ole tässä; sillä hän nousi ylös, niinkuin hän sanoi. Tulkaat, katsokaat siaa, kuhunka Herra pantu oli.

7. *TR* καὶ | *kai* ja ταχὺ | *tachy* kiireesti πορευθεῖσαι | *poreutheisai* menkää εἶπατε | *eipate* kertokaa τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais* opetuslapsille αὐτοῦ | *autou* Hänen ὅτι | *hoti* että ἠγέρθη | *ēgerthē* Hän ylös nousi ἀπὸ | *apo* τῶν | *tōn* νεκρῶν· | *nekrōn* kuolleista καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso προάγει | *proagei* menee edeltä ὑμᾶς | *hymas* teidän εἰς | *eis* τὴν | *tēn* Γαλιλαίαν· | *Galilaian* Galileaan ἐκεῖ | *ekei* siellä αὐτὸν | *auton* Hänet ὄψεσθε· |

opsesthe näette ἰδοὺ | *idou* katso εἶπον | *eipon* olen sanonut ὑμῖν | *hymin*
teille

Delitzsch וּמְהֵרָתֶן | umiharten לְלֶכֶת | lalechet וְאַמְרָתֶן | va'amarten אֶל־תַּלְמִידָיו
| 'el-talmidaiv כִּי | ki קָם | qam מִן־הַמֵּתִים | min-hammetim וְהֵינָה | ve'hinneh
הוּא | hu' הוֹלֵךְ | holech לְפָנֵיכֶם | lifneichem הַגְּלִילָה | haGalila וְשָׁם | vesham
תִּרְאֶהוּ | tir'uhu הֵינָה | hinneh אֲמַרְתִּי | 'amarti לָכֵן | lachen

TKIS Ja menkää kiireesti ja sanokaa Hänen opetuslapsilleen, että Hän on herännyt kuolleista. Katso, Hän menee edellänne Galileaan. Siellä näette Hänet. Katso, minä olen sen teille sanonut."

STLK Menkää kiireesti ja sanokaa hänen opetuslapsilleen, että hän on noussut kuolleista. Katso, hän menee edellänne Galileaan. Siellä te saatte hänet nähdä. Katso, olen sen teille sanonut."

BIBLIA 1776 Ja menkää pian ja sanokaat hänen opetuslapsillensa, että hän nousi kuolleista. Ja katso, hän menee teidän edellänne Galileaan: siellä teidän pitää hänen näkemän, katso, minä sen teille sanoin.

8. **TR** καὶ | *kai* ja ἐξελθοῦσαι | *ekselthousai* lähtivät ταχὺ | *tachy* heti ἀπὸ |
apo pois τοῦ | *tou* μνημείου | *mnēmeiou* haudalta μετὰ | *meta* kanssa φόβου
| *fobou* pelon/ peloissaan καὶ | *kai* ja χαρᾶς | *charas* iloiten μεγάλης |
megalēs suuresti ἔδραμον | *edramon* juoksivat ἀπαγγεῖλαι | *apaggeilai*
kertomaan τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais* opetuslapsilleen αὐτοῦ | *autou*
Hänen

Delitzsch וּמְהֵרָנָה | vatemaherena לָצֵאת | latze't מִן־הַקְּבֹר | min-haqqever
בְּרִאָה | bejir'a וּבְשִׁמְחָה | uvesimecha גְּדוּלָה | gedola וּתְרַצְנָה | vatarotzena
לְהַגִּיד | le'haggid לְתַלְמִידָיו | le'talmidaiv

TKIS Niin he lähtivät kiireesti haudalta peloissaan ja suuresti iloiten ja juoksivat kertomaan Hänen opetuslapsilleen.

STLK He menivät kiireesti haudalta peloissaan ja suuresti iloiten ja juoksivat viemään sanaa hänen opetuslapsilleen.

BIBLIA 1776 Ja he menivät nopiasti haudalta suurella pelvolla ja ilolla, ja juoksivat ilmoittamaan hänen opetuslapsillensa.

9. **TR** ὡς | *hōs* ja kun δὲ | *de* ἐπορεύοντο | *eporeuonto* ollessa ἀπαγγεῖλαι |
apaggeilai heidän viemässä sanaa τοῖς | *tois* μαθηταῖς | *mathētais*

opetuslapsilleen αὐτοῦ | *autou* Hänen καὶ | *kai* niin ἰδοῦ | *idou* katso ὁ | *ho*
'Ιησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἀπήντησεν | *apēntēsen* tuli vastaan αὐταῖς | *autais*
heitä λέγων | *legōn* sanoen χαίρετε | *chairete* terve teille αἱ | *hai* ja he δὲ |
de προσελθοῦσαι | *proselthousai* menivät luokse ἐκράτησαν | *ekratēsan*
tarttuen αὐτοῦ | *autou* Hänen τοὺς | *tous* πόδας | *podas* jalkoihin καὶ | *kai*
ja προσεκύνησαν | *prosekynēsan* palvoivat αὐτῶ | *autō* Häntä

Delitzsch הֵנָּה | henna הַלְכוֹת | holechoth לְהַגִּיד | le'haggid לְתַלְמִידָיו |
le'talmidaiv וְהֵינָּה | ve'hinneh יֵשׁוּעַ | JESHUA נִקְרָה | niqreh אֶלֵיהֶן | 'aleihen
וַיֵּאמֶר | vajjo'mer וְשָׁלוֹם | shalom לָכֵן | lachen וַתִּגְשָׁהנָּה | vatiggashna
וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָה | vatto'chazna בְּרַגְלָיו | veraglaiv וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָה | vatishtachavena לוֹ | lo

TKIS Mutta (heidän ollessaan matkalla viemään sanaa Hänen opetuslapsilleen,) katso, Jeesus tuli heitä vastaan ja sanoi: "Olkaa tervehdityt!" Niin he astuivat Hänen luokseen, tarttuivat Häntä jalkoihin ja palvoivat Häntä.

STLK Mutta katso, Jeesus tuli heitä vastaan ja sanoi: "Terve teille!" He menivät hänen luokseen, syleilivät hänen jalkojaan ja kumartaen rukoilivat häntä.

BIBLIA 1776 Mutta heidän mennessänsä ilmoittamaan hänen opetuslapsillensa, katso, niin tuli Jesus heitä vastaan ja sanoi: terve teille! Niin he tulivat ja rupesivat hänen jalkoihinsa, ja kumartaen rukoilivat häntä.

10. **TR** τότε | *tote* silloin λέγει | *legei* sanoi αὐταῖς | *autais* heille ὁ | *ho*
'Ιησοῦς· | *Iēsous* Jeesus μὴ | *mē* älkää φοβεῖσθε· | *fobeisthe* pelätkö ὑπάγετε
| *hypagete* menkää ἀπαγγείλατε | *apaggeilate* ilmoittakaa τοῖς | *tois*
ἀδελφοῖς | *adelfois* veljilleni μου | *mou* minun ἵνα | *hina* että ἀπέλθωσιν |
apelthōsin menevät εἰς | *eis* τὴν | *tēn* Γαλιλαίαν | *Galilaian* Galileaan κάκει
| *kakei* siellä με | *me* minut ὄψονται | *opsontai* he näkevät

Delitzsch וַיֵּאמֶר | vajjo'mer אֶלֵיהֶן | 'aleihen יֵשׁוּעַ | JESHUA אֶל־תִּלְמִידָיו | 'al-
tire'na לְכַנָּה | le'chena וְהֵגְדִין | ve'haggedena לְאַחַי | le'achai וַיֵּלְכוּ | vejelechu
הַגְּלִילָה | haGalila וְשָׁם | vesham יְרֵאוּנִי | jir'uni

TKIS Silloin Jeesus sanoi heille: "Älkää pelätkö. Menkää ja ilmoittakaa veljilleni että he lähtisivät Galileaan. Siellä he näkevät minut."

STLK Silloin Jeesus sanoi heille: "Älkää pelätkö; menkää ja viekää sana veljilleni, että he menisivät Galileaan: siellä he saavat minut nähdä."

BIBLIA 1776 Silloin sanoi Jesus heille: älkää peljätkö! menkää, ilmoittakaat minun veljilleni, että he menisivät Galileaan: siellä he saavat minun nähdä.

11. **TR** πορευομένων | *poreuomenōn* ja mennessä δε | *de* αὐτῶν | *autōn* heidän ἰδοῦ | *idou* katso τινές | *tines* muutamat τῆς | *tēs* κουστωδίας | *koustōdias* vartiosotilaista ἐλθόντες | *elthontes* tulivat εἰς | *eis* τὴν | *tēn* πόλιν | *polin* kaupunkiin ἀπήγγειλαν | *apēngeilan* ilmoittaen τοῖς | *tois* ἀρχιερεῦσιν | *archiereusin* ylipapeille ἅπαντα | *hapanta* kaiken τὰ | *ta* mitä γεγόμενα | *genomena* oli tapahtunut

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi בְּלֶכְתָּן | ve'lechtan וַהֲיִן | ve'hinneחַ אֲנָשִׁים | 'anashim מִן־הַמְשָׁמָר | min-hammishmar בָּאוּ | ba'u הַעִירָה | ha'ira וַיְגִידוּ | vajjagidu לְרֵאשֵׁי | le'ra'shei הַכֹּהֲנִים | ha'kohanim אֵת | 'et הַנְּעֻצָה | kol-hanna'asa

TKIS Heidän mennessään, katso, muutamat vartijaväestä tulivat kaupunkiin ja kertoivat ylipapeille kaiken, mitä oli tapahtunut.

STLK Mutta heidän mennessään, katso, muutamat vartiostosta tulivat kaupunkiin ja ilmoittivat ylipapeille kaiken, mitä oli tapahtunut.

BIBLIA 1776 Mutta kuin he menivät pois, katso, niin tulivat muutamat vartioista kaupunkiin ja ilmoittivat ylimmäisille papeille kaikki, mitä tapahtunut oli.

12. **TR** καὶ | *kai* ja συναχθέντες | *synachthentes* he kokoontuivat μετὰ | *meta* kanssa τῶν | *tōn* πρεσβυτέρων | *presbyterōn* vanhimpien συμβούλιόν | *symbolion* neuvottelua τε | *te* λαβόντες | *labontes* pitämään ἀργύρια | *argyria* rahat ἱκανὰ | *hikana* runsaat ἔδωκαν | *edōkan* antaen τοῖς | *tois* στρατιώταις | *stratiōtais* sotamiehille

Delitzsch וַיִּקְהָלוּ | vajjiqahalu עַם־הַזְּעֻקִים | 'im-hazzeqenim וַיִּתְּנוּ | vajjitja'atzu וַיִּתְּנוּ־כֶסֶף | vajjittenu-chesef לָרוֹב | larov אֶל־אֲנָשֵׁי | 'el-'anshei הַצָּבָא | hatz'tzava' לְאֹמֵר | le'mor

TKIS Kokoonnuttuaan vanhinten kanssa nämä pitivät neuvoa ja antoivat sotamiehille runsaat rahat

STLK Nämä kokoontuivat vanhinten kanssa, pitivät neuvottelun, antoivat sotilaille runsaat rahat

BIBLIA 1776 Niin he kokoontuivat vanhimpain kanssa, ja neuvoa pitivät, ja antoivat sotamiehille paljon rahaa,

13. *TR* λέγοντες | *legontes* sanoen heille εἶπατε | *eipate* sanokaa ὅτι | *hoti* että οἱ | *hoi* μαθηταὶ | *mathētai* opetuslapsensa αὐτοῦ | *autou* Hänen νυκτὸς | *nyktos* yöllä ἐλθόντες | *elthontes* tulivat ἔκλεψαν | *eklepsan* varastaen αὐτὸν | *auton* Hänet ἡμῶν | *hēmōn* meidän κοιμωμένων | *koimōmenōn* nukkuessa

Delitzsch וַיִּגְבּוּ | 'imru כִּי-בֵאוּ | ki-va'u תַּלְמִידָיו | talmidaiv לַיְלָה | lajela וַיִּגְבּוּ | vajignevu אֹתוֹ | 'oto בְּהִיָּתְנוּ | bihjotenu יְשֵׁנִים | jeshenim

TKIS ja sanoivat: "Sanokaa että Hänen opetuslapsensa tulivat yöllä ja varastivat Hänet meidän nukkuessamme.

STLK ja sanoivat: "Sanokaa, että hänen opetuslapsensa tulivat yöllä ja veivät hänet varkain nukkuessamme.

BIBLIA 1776 Sanoen: sanokaat, että hänen opetuslapsensa tulivat yöllä ja varastivat hänen meidän maatessamme.

14. *TR* καὶ | *kai* ja ἐὰν | *ean* jos ἀκουσθῆ | *akousthē* tulee kuuluviin τοῦτο | *touto* tämä ἐπὶ | *epi* τοῦ | *tou* ἡγεμόνος | *hēgemonos* maaherran ἡμεῖς | *hēmeis* με πείσομεν | *peisomen* lepytämme αὐτὸν | *auton* hänet καὶ | *kai* ja ὑμᾶς | *hymas* teidät ἀμερίμνους | *amerimnous* huolettomaksi ποιήσομεν | *poiēsomen* saatamme

Delitzsch וְאִם-יִשְׁמַע | ve'im-jish'shama' הַדָּבָר | ha'davar לְפָנַי | lifnei הַנְּצִיב | ha'netziv וְאִנְחֵנוּ | 'anachnu נִפְסְיָהוּ | nefajsehu וְהִיָּתְנוּ | vihjitem בְּלִי-פַחַד | belifachad

TKIS Jos tämä tulee maaherran kuuluviin, me suostutteleme hänet ja saatamme teidät huolettomiksi."

STLK Jos tämä tulee maaherran korviin, lepytämme hänet ja järjestämme asian niin, että saatte olla huoleti."

BIBLIA 1776 Ja jos se tulee maaherran korville, niin me tahdomme hänen lepyttää ja saattaa teidät suruttomaksi.

15. *TR* οἱ | *oi* ja he δὲ | *de* λαβόντες | *labontes* ottivat τὰ | *ta* ἀργύρια | *argyria* hopearahat ἐποίησαν | *epoiēsan* tehden ὡς | *hōs* niinkuin ἐδιδάχθησαν | *edidachthēsan* heitä oli neuvottu καὶ | *kai* ja διεφημίσθη | *diefēmisthē* on levitetty ὁ | *ho* λόγος | *logos* puhetta οὗτος | *outos* tätä παρὰ

| *para* joukossa Ἰουδαίοις | *Ioudaiois* juutalaisten μέχρι | *mechri* saakka τῆς
| *tēs* σήμερον | *sēmeron* tähän päivään

Delitzsch וַיִּקְחֻ | vajiqchu אֶת־הַכֶּסֶף | 'et-hakesef וַיַּגִּיעוּ | vajja'asu כְּאֲשֶׁר |
ka'asher הוֹרֵוּ | horu לָהֶם | lahem וַתֵּצֵא | va'tetze' הַשְּׁמוּעָה | hash'shemu'a
הַזֹּאת | hazzot בֵּין | bein הַיְהוּדִים | haJehudim עַד | 'ad הַיּוֹם | hajjom הַזֶּה |
hazzeh

TKIS Otettuaan rahat he tekivät niin kuin heitä oli neuvottu. Ja tätä puhetta on levitetty juutalaisten kesken tähän päivään asti.

STLK He ottivat rahat ja tekivät, niin kuin heitä oli opetettu. Tätä puhetta on levitetty juutalaisten kesken, ja sitä kerrotaan vielä tänäkin päivänä.

BIBLIA 1776 Ja he ottivat rahan, ja tekivät niinkuin he olivat opetetut. Ja tämä puhe on ääneksi otettu Juudalaisten seassa hamaan tähän päivään asti.

16. *TR* οἱ | *hoi* ja ne δὲ | *de* ἕνδεκα | *hendeka* yksitoista μαθηταὶ | *mathētai*
opetuslasta ἐπορεύθησαν | *eporeuthēsan* vaelsivat εἰς | *eis* τὴν | *tēn*
Γαλιλαίαν | *Galilaian* Galileaan εἰς | *eis* τὸ | *to* sille ὄρος | *oros* vuorelle
οὗ | *hou* jonne ἐτάξατο | *etaksato* oli käskenyt αὐτοῖς | *autois* heidät ὃ | *ho*
Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus

Delitzsch וַאֲחַד | ve'achad עֲשָׂר | 'asar הַתּוֹלְמִידִים | ha'talmidim הֵלְכוּ | halechu
הַגָּלִילָה | haGalila אל־הַהָר | 'el-hahar אֲשֶׁר | 'asher צִוִּיָּא | tzivuum יֵשׁוּעַ |
JESHUA

TKIS Mutta ne yksitoista opetuslasta vaelsivat Galileaan sille vuorelle, jonne Jeesus oli heidät käskenyt.

STLK Mutta ne yksitoista opetuslasta vaelsivat Galileaan sille vuorelle, jonne Jeesus oli käskenyt heidän mennä.

BIBLIA 1776 Mutta ne yksitoistakymmentä opetuslasta menivät Galileaan, sille mäelle, jonka Jesus oli heille määrännyt.

17. *TR* καὶ | *kai* kun ἰδόντες | *idontes* he näkivät αὐτὸν | *auton* Hänet
προσεκύνησαν | *prosekynēsan* palvoivat αὐτῷ· | *autō* Häntä οἱ | *oi* mutta
muutammat δὲ | *de* ἐδίστασαν | *edistan* epäilivät

Delitzsch וַיְהִי | vaje'hi כִּרְאוֹתָם | kir'otam אוֹתוֹ | 'oto וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ־לוֹ |
vajjishtachavu-lo וַיִּמְקְצְאוּ | umiqtzatam וְלִבָּם | nechlequ וְלִבָּם | velibam

TKIS Nähdessään Hänet, he palvoivat Häntä, mutta muutamat epäilivät.

STLK Kun he näkivät hänet, he kumartaen rukoilivat häntä, mutta muutamat epäilivät.

BIBLIA 1776 Ja kuin he näkivät hänen, kumarsivat he häntä, mutta muutamat epäilivät.

18. **TR** καὶ | *kai* ja προσελθὼν | *proselthōn* tuli luokse ὁ | *ho* Ἰησοῦς | *Iēsous* Jeesus ἐλάλησεν | *elalēsen* puhui αὐτοῖς | *autois* heille λέγων | *legōn* sanoen ἐδόθη | *edothē* on annettu μοι | *moi* minulle πᾶσα | *pasa* kaikki ἐξουσία | *eksousia* valta ἐν | *en* οὐρανῶ | *ouranō* taivaassa καὶ | *kai* ja ἐπὶ | *epi* päällä γῆς | *gēs* maan

Delitzsch וַיִּגַּשׁ | *vajjigash* וַיְדַבֵּר | *JESHUA* וַיֵּלֶךְ | *vaje'daber* אֶל־הֵמָּה | *'aleihem* לְאֵמֹר | *le'mor* לִי־נִטָּן־לִי | *nittan-li* כָּל־שָׁמַיִם | *kol-shaletan* בְּשֵׁמִי | *bash'shamaim* וּבְאֶרֶץ | *uva'aretz*

TKIS Astuttuaan lähelle Jeesus puhui heille sanoen: "Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä.

STLK Jeesus tuli heidän luokseen, puhui heille ja sanoi: "Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä.

BIBLIA 1776 Ja Jesus tuli ja puhutteli heitä, sanoen: minulle on annettu kaikki voima taivaassa ja maan päällä.

19. **TR** πορευθέντες | *poreuthentes* menkää οὖν | *oun* siis μαθητεύσατε | *mathēteusate* tehkää opetuslapsiksi πάντα | *panta* kaikkea τὰ | *ta* ἔθνη | *ethnē* kansaa βαπτίζοντες | *baptidzontes* kastaen αὐτούς | *autous* heitä εἰς | *eis* τὸ | *to* ὄνομα | *onoma* nimeen τοῦ | *tou* Πατρὸς | *Patros* Isän καὶ | *kai* ja τοῦ | *tou* Υἱοῦ | *hyiou* Pojan καὶ | *kai* ja τοῦ | *tou* Ἁγίου | *Hagiou* Pyhän Πνεύματος· | *Pneumatos* Hengen

Delitzsch לָכוּ | *le'chu* וַיִּשְׁלַח | *va'asu* לְתַלְמִידֵיהֶם | *le'talmidim* אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם | *'et-kol-ha'gojim* וַיְבָרֶכֶם | *utevaltem* אֹתָם | *'otam* לְשֵׁם־הָאֵלֶּיךָ | *le'shem-ha'Av* וְהַבֵּן | *ve'ha'Ben* וְרוּחַ | *veRuach* הַקֹּדֶשׁ | *haQodesh*

TKIS Menkää siis ja tehkää kaikkia kansoja opetuslapsiksi. Kastakaa heidät Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen

STLK Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni, kastamalla heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen

BIBLIA 1776 Menkäätsiis ja opettakaatsiikka kansaa, ja kastakaatsiikka heitä nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen,

20. *TR* διδάσκοντες | *didaskontes* opettaen αὐτοὺς | *autous* heitä τηρεῖν | *tērein* pitämään πάντα | *panta* kaikki ὅσα | *hosa* mitä ἐνετειλάμην | *eneteilamēn* olen käskenyt ὑμῖν· | *hymīn* teitä καὶ | *kai* ja ἰδοὺ | *idou* katso ἐγὼ | *egō* minä μεθ’ | *meth* kanssa ὑμῶν | *hymōn* teidän εἰμι | *eimi* olen πάσας | *pasas* kaikkina τὰς | *tas* ἡμέρας | *hēmeras* päivinä ἕως | *eōs* saakka τῆς | *tēs* συντελείας | *synteleias* täyttymykseen τοῦ | *tou* αἰῶνος | *aiōnos* maailmanajan Ἀμήν | *Amēn* Amen

Delitzsch וְלִמְדֵם | *velimadtem* אֶתְּם | *'otam* לְשִׁמּוֹר | *lishmor* אֶת־כָּל־אֲשֶׁר | *'et-kol-'asher* צִוִּיתִי | *tzivuiti* אֶתְּכֶם | *'etchem* וְהִנֵּה | *ve'hinneh* אֲנֹכִי | *'anochi* אֶתְּכֶם | *'ittechem* כָּל־הַיָּמִים | *kol-hajamim* עַד־קֵץ | *'ad-qetz* הָעוֹלָם | *ha'olam* אָמֵן | *'Amen*

TKIS ja opettakaa heitä pitämään kaikki, mitä minä olen teille säätänyt. Ja katso, olen kanssanne joka päivä tämän maailmanajan täyttymiseen asti." (Aamen.)

STLK ja opettamalla heidät pitämään kaiken, minkä olen käskenyt teidän pitää. Katso, minä olen teidän kanssanne joka päivä maailman loppuun asti. Aamen."

BIBLIA 1776 Ja opettakaatsiikka heitä pitämään kaikki, mitä minä olen teille käskenyt. Ja katso, minä olen teidän kanssanne joka päivä, maailman loppuun asti. Amen!